

अथ

जोनराजकृता

द्वितीया राजतरङ्गिणी ।

सिद्धे यत्र सति त्रपाकुलमिव स्पर्धाभिलाषाहते-
रन्तर्धि वहति त्रिलोकमहितं शेषं निजार्धद्वयम् ।
स्नेहकीमवदाशयद्वयजयाकाङ्क्षी च गाढं मिल-
द्देहार्धद्वयमस्तु तद्भगवतोरद्वैतसंपत्तये ॥ १ ॥
दातुं भक्ताय कल्याणं गर्भं विघ्नदिवान्वहम् ।
तुन्दिभो गणराजः स विघ्नशान्तिं करोतु नः ॥ २ ॥
श्रीगोनन्दमुखैर्धर्मसंमुखैरा कलेः किल ।
कश्मीरकाश्यपी भूपैरपालि गुणशालिभिः ॥ ३ ॥
तेषामभाग्यहेमन्तनिशातमसि तिष्ठति ।
नैव काश्चिदपश्यन्तान्काव्याकार्कानुदयाच्चिरम् ॥ ४ ॥
रत्नमय्या गिरा वृद्धां नित्यतारुण्यमापिपत् ।
अथ श्रीजयसिंहान्तं तत्कीर्तिं कल्हणद्विजः ॥ ५ ॥
ततो देशादिदोषेण तदभाग्यैरथापि वा ।
कविर्योऽप्युधया काश्चिन्नाजिजीवत्पराश्रुपान् ॥ ६ ॥
श्रीजैनोत्थामदीने क्षमां संप्रत्यक्षति रक्षति ।
जोनराजाभिधस्तेषामुद्यतो वृत्तवर्णने ॥ ७ ॥

दर्पग्लानिभवां राजपान्थानां तापसंततिम् ।
 हर्तुं संरोपितः कौंठ्यद्रुमो भाविफलोदयः ॥ ८ ॥
 उपस्काररसं क्षिप्या विनयामृतशीतलैः ।
 सज्जनैर्वर्धनीयोयमपि यत्नेन भूयसा ॥ ९ ॥
 मग्नान्विस्मृतिपाथोर्धो जयसिद्धादिभूपतीन् ।
 श्रीजैनोल्लामदीनस्य कारुण्यादुज्जिहीर्षितः ॥ १० ॥
 सर्वधर्माधिफारेषु नियुक्तस्य दयावतः ।
 मुराच्छ्रीशिर्यभट्टस्य प्राग्राहामनवशया ॥ ११ ॥
 राजावलिं पूरयितुं संप्रति प्रतिभासमः ।
 कवीनामाभिलाषेण न तु स्वस्मान्ममोद्यमः ॥ १२ ॥
 क्व चुण्ठीजलचन्मद्वाक् च काव्यं तरङ्गितम् ।
 छायामात्रानुकारेण किं नडं पुण्ड्रकायते ॥ १३ ॥
 अन्तःशून्यां लघुप्रज्ञां तुम्यीमेतां बहध्रहम् ।
 पारं राजतरङ्गिण्या गन्तुं हन्तोद्यमं श्रितः ॥ १४ ॥
 पृथ्वीनाथगुणाख्याने चापलं मे न दूषणम् ।
 अलंकारैरहेकारात्कुरुपापि हि घलति ॥ १५ ॥
 कवीनामुपभोग्या वा मद्वाक्स्वान्तरसिद्धये ।
 गङ्गाजलं जलं तेषां यैर्न पीतं जलान्तरम् ॥ १६ ॥
 राजोदन्तकथासूत्रपातमात्रं कृतं मया ।
 कुर्वन्तु रचनामत्र चतुराः कविशिल्पिनः ॥ १७ ॥
 मणीनां धर्पणायैव महाशाणस्य नैपुणम् ।
 कान्तिप्रणयने तेषां मुखसारमणेस्तु तत् ॥ १८ ॥
 विनैव प्रार्थनां काव्यं कवेः पश्यन्ति साधयः ।

द्वितीया राजतरङ्गिणी ।

अनुनीतोपि कालुष्यं खलः काव्ये न मुञ्चति ।
 सुधाधौतोपि नाङ्गारः शुभ्रतामेति जातुचित् ॥ २० ॥
 पश्यन्तु मत्काव्यमिति चिरं दूरं गता कवेः ।
 अतः परं मुखप्रेक्षिभात्रदन्यकदर्थना ॥ २१ ॥
 समः स्यादप्रवीणानां गीतसंस्कृतयो रसः ।
 वानरा युञ्जते गुञ्जान् शीते वह्निकणभ्रमात् ॥ २२ ॥
 काव्यं श्रुतमपि प्रीत्यै नायोधोपहतहृत्तमनाम् ।
 ह्रीनदन्तवलस्येक्षुर्मुक्ते न्यस्तः करोति किम् ॥ २३ ॥
 पदार्थसुन्दरे काव्ये दर्शिते निर्मलात्मनाम् ।
 तुर्वारं गुणिरत्नानां मत्सरप्रतिविम्बनम् ॥ २४ ॥
 लक्ष्मणा दूषयन्निन्दुं बुधं मत्सरयक्ष्मणा ।
 विधाता द्वाच्यतामेति परोद्रेकासहाग्रणीः ॥ २५ ॥
 मद्भाकल्हणकाव्यान्तःप्रवेशादेतु चर्वणम् ।
 निर्गमाम्बु सरित्तोये पतितं पीयते न किम् ॥ २६ ॥
 जगदानन्दनो देवद्विजातिवृत्तवन्दनः ।
 क्षितिसंक्रन्दनः साक्षादासीत्सुंस्सलनन्दनः ॥ २७ ॥
 गजराजैकबाह्वप्रसिद्धिमपि विभ्रती ।
 जयसिंहाभिधाने श्रीश्रित्रं यस्मिन्सदावसत् ॥ २८ ॥
 वाग्देव्या लालिते मात्रा धियो भोक्तरि भूपतौ ।
 तयोः श्वश्रूणुपत्वेन नैवादांश विरोधिता ॥ २९ ॥
 त्रिगर्ताधिपतेर्वैश्यं मल्लं जानु सुशर्मणः ।
 वैरिनिर्वासितं प्राप्तं वृत्तिकामं नृपोग्रहीत् ॥ ३० ॥
 सर्वत्रौपधयस्तृणानि भणयो प्रावाण ब्रवाणिलै-
 र्मन्यन्ते, गुणिनो दिगन्तरगतास्तावज्जनाः प्राकृताः ।

यावन्नैव नयन्ति कर्मभिरभिध्येवप्रकर्षप्रथै-

श्वित्रप्रायदशैश्च निर्मलमतिस्कारं जर्नं रञ्जनम् ॥ ३१ ॥

वसुधावासवे याते जेतुं यवनमेदिनीम् ।

सैन्यस्य बलमो मल्लः शौर्योद्रेकादयामवत् ॥ ३२ ॥

हतशेषं तुरुष्केशसैन्यं तुलयितुं निशि ।

शिविरं मल्लचन्द्रोणाद्रिपूर्णां साहसोर्जितः ॥ ३३ ॥

यत्र न प्राविशद्वायुर्भौत्येव सुभटैर्धृते ।

धुर्वं मन्त्रौषधिबलात्प्रविश्यान्तर्बलान्तरे ॥ ३४ ॥

सुप्तद्रोहांहसो भीतेरनिघ्नन्यवनेश्वरम् ।

उपानहौ स्वनामाङ्के निनायास्य शिरस्त्रताम् ॥ ३५ ॥

उपानहौ परिहाय गृहीत्वा चाथ सोप्यरिः ।

भूपतेः शिविरं यातः श्रियं कीर्तिमिवावित ॥ ३६ ॥

द्वे मूर्ती तपनानलावथ तथा शंभोः शशाङ्काम्भसौ

नेता हन्त मिथो गतानुगतिको लोकस्तुलां तां द्वयीम् ।

सूर्याचन्द्रमसोर्यथास्त्रमुपलैः कान्तैर्विशेषं परं

तेषां तत्सुतियोगिसंनविगुणैर्लब्ध्वा जनो रोचकी ॥ ३७ ॥

त्रिशेधे फाल्गुने कृष्णद्वादश्यां भूमिवल्लभः ।

स्वसौभाग्येन दिव्यस्त्रीदशमप्रीणयत्तराम् ॥ ३८ ॥

अथाश्रयपेचि तत्पुत्रो जडैः स परमाणुकः ।

अणीयः पञ्चविस्फारः कुन्दो माघदिनैरिव ॥ ३९ ॥

अवधूय प्रजात्राणमवधीर्य च दिग्जयम् ।

कर्तुं प्रारभतामिह राजा कोशस्य संचयम् ॥ ४० ॥

दातुं भोजुमनीशस्य श्रोत्रियस्येव संपदम् ।

प्रयागजनकौ धूर्ता राजो मुमुपतुः श्रियम् ॥ ४१ ॥

द्वितीया राजतरङ्गिणी ।

तौ हि स्वभृत्यैर्निःसत्त्वं कारिते राक्षसाकृतिम् ।
 तमत्रासयतां रात्रौ रात्रौ चित्रेण कर्मणा ॥ ४२ ॥
 मिथ्यात्मनीनतां तस्य नाटयन्तौ कुमन्त्रिणौ ।
 रक्षासुनिति तं वित्तं त्याजयामासतुर्नृपम् ॥ ४३ ॥
 स्याने मिषायकस्यैतावादिष्य स्वानुजीविनम् ।
 तृणच्छन्नं महारत्नैश्चैत्र्यां पूजयतः स्म तौ ॥ ४४ ॥
 स पुनः कृतसंकेतः पश्यत्स्वेव जनेष्वहो ।
 राक्षः कृत्वाशिषं रात्रौ सालंकारो ययौ वनम् ॥ ४५ ॥
 मिषायको बलिं यत्ते गृहीत्वा व्यधिताशिषः ।
 निर्विघ्नं भावि तद्राज्यमिति तौ भूपमुचतुः ॥ ४६ ॥
 मिषायकदिने भृत्यं स्वं कृत्वा तौ मिषायकम् ।
 रत्नैरञ्ज्यर्च्य विपिनं नीत्वाथ प्रत्यमुञ्चताम् ॥ ४७ ॥
 कुबेरस्त्वयि तुष्टोद्य नानारत्नविभूषितः ।
 कृत्वा तद्याशिषं लोकसमक्षमतिरोहितः ॥ ४८ ॥
 इत्युक्त्वा भूपतेस्तस्य मुग्धस्य कृपणस्य च ॥
 प्रयागजनकी घूर्त्तां प्रसादं प्रत्यदापिताम् ॥ ४९ ॥
 एवं फदीश्वरस्यास्य बालस्येव विभीषिकाः ।
 संदश्यं योशं निःशेषं लुण्ठयां चक्रतुर्विष्टौ ॥ ५० ॥
 राजा सार्धश्रवाद्भान्स इमां भुक्त्वा दिवमान्दरा ।
 चत्वारिंशद्भानस्येसिताष्टम्यां लयं ययौ ॥ ५१ ॥
 घन्तिदेवाभिधः सतचत्वारिंशेय घत्सरे ।
 भाद्रपुत्रदशम्यां स तस्य पुत्रो व्यपद्यत ॥ ५२ ॥
 पुष्पदेवाभिधः पौर्योग्यालामाश्रुषः कृतः ।
 प्रापितो घातयचितः पूजामिव मिषायकः ॥ ५३ ॥

हृद्वा स्थूलशिलां हृष्टो मूढः सोथ स्वमन्त्रिणः ।
 आदिशत्स्तन्धदानेन चर्ध्वन्तामितरा इति ॥ ५४ ॥
 श्रुत्वा तत्स्थानमाहात्म्यं वालिशो मन्त्रिभिः सह ।
 आगात्सुरेश्वरीक्षेत्रं नौपथेन स जातुचित् ॥ ५५ ॥
 अप्सु स्वप्रतिविम्बेस्य कुर्वतो मुखवैरुतम् ।
 रुपा चपेटां ददतो न्यपतन्मणिमुद्रिका ॥ ५६ ॥
 राक्षः क मणिमुद्रेति पृच्छतः सोभ्यधादिति ।
 पतिता सा जले रेखां तत्राभिज्ञानमाचरम् ॥ ५७ ॥
 एवं निदर्शनीभूय मूर्खाणां नाम राजताम् ।
 नवाब्दाश्चतुरो मासान्साधे द्वे च दिने व्यधात् ॥ ५८ ॥
 तस्यानुजोथ भूभारमनिच्छन्नपि जस्सकः ।
 स्ववृद्धिकामैरत्यशो लवन्यैरभ्यबिच्यत ॥ ५९ ॥
 वध्यन्ते न शुका इवोदितवचः संवादिनो वायसा
 भूमिः शर्करिलोर्वरेव भजते नो कर्पकाक्षोदनम् ।
 अद्रमा सैन्धववन्न जातु गमितो निष्पिप्य चूर्णाकृतिं
 केपांचिद्रुणवद्रुणाय महते दोषोपि संजायते ॥ ६० ॥
 सोदरो क्षुक्षभीमाख्यौ द्विजौ तस्य महीभुजः ।
 धूर्तत्वेन प्रियावाशमचिरादुदलहताम् ॥ ६१ ॥
 सहार्थी समसामर्थ्यी स कथं नौ सहिष्यते ।
 भूपं मत्वापि सामर्थं नान्यं वयतुरित्यम् ॥ ६२ ॥
 स्वयं यद्य न संभेजे तयोरेको नृपश्रियम् ।
 लवन्पोत्सुकता हेतुनं त्वनौचित्यशङ्किता ।
 तत्र हेतुलंयन्येन्द्रभयं नानौचिती पुनः ॥ ६३ ॥
 यान्त्यद्गममनद्गमद्वयन्ति
 रागं प्रददयं हृदि फण्णमुदशयन्ति ।

द्वितीयां राजतरङ्गिणी ।

व्यापादयन्ति विपवेदनया विशेषां-

द्विश्वास्य दुष्टपिटिका युवतिश्च हा धिक् ॥ ६४ ॥

वार्धकक्षीणशक्तित्वाद्विरक्ताम्बुवधूरपि ।

हत्वा क्षुक्षं विपेणाशु भीमं भोगमकारयत् ॥ ६५ ॥

सा देवरस्य सङ्गेन श्विघ्नसंचित्रिता सती

दानेन माधवादीनां स्वपापं पर्यणीतमत् ॥ ६६ ॥

सौष्टादशाब्दान्दमां भुक्त्वा सन्नयोदशवासरान् ।

युगागाङ्गाब्दमाघान्त्यदशम्यां प्रलये ययौ ॥ ६७ ॥

ततः श्रीजगदेवस्तत्तनयो दिनयोजितः ।

ततान जनताहर्षे मधुमास इवाधिकम् ॥ ६८ ॥

परस्परविरुद्धानां भृत्यानां तुल्यवृत्तिता ।

तत्राभूदुत्पलाञ्जानामिव संध्याक्षणागमे ॥ ६९ ॥

उज्जहार महीनाथः पृथुविज्ञानकौशलः ।

भूतले दुर्व्यवस्थानं शल्यं शल्यहरो यथा ॥ ७० ॥

मनःशलयायमानः स निःसामान्यगुणो नृपः ।

कुचक्रिकावलाद्देशान्मन्त्रिभिर्निरवास्यत ॥ ७१ ॥

निग्रहानुग्रहाधायिमन्त्रज्ञं गुणराहुलम् ।

स प्राप सचिवं मित्रं कर्पान्द्रमिव राघवः ॥ ७२ ॥

उदयप्राप्तिलोभेन शूरद्विजपती समम् ।

अगातामथ कश्मीरदेशं तो विस्मयावहौ ॥ ७३ ॥

चिरं भुक्तां श्रियं त्यक्तुमनीशाः समरोचताः ।

तन्मन्त्रौजोदुताशान्तः प्रापुः शलभतां द्विपः ॥ ७४ ॥

जित्वा दमां बुभुजे भूपदष्टप्रचामरहामिनीम् ।

लक्ष्मीमराजलक्ष्मां तु श्रीगुणाकरस्यहलः ॥ ७५ ॥

राजा रज्जुपुरेराजद्राजतच्छत्रधारिणम् ।
 हर्षेश्वरस्य प्रासादं निर्ममे निर्ममेहितः ॥ ७६ ॥
 बालभ्याद्धारपतितां पद्मेनामवता ततः ।
 दुरात्मनावधि च्छत्रविपदानेन भूपतिः ॥ ७७ ॥
 रक्षित्वा क्षितिमब्दान्स सत्र्यहर्तृश्चतुर्दश ।
 नन्दाष्टाङ्गाब्दचैत्रान्त्यचतुर्दश्यां लयं ययौ ॥ ७८ ॥
 तत्पुत्रो राजदेवोथ काष्ठवाटं भयाद्रतः ।
 आनिन्ये वामपार्श्वस्थैर्द्वारेशस्य विरोधिभिः ॥ ७९ ॥
 तं सलहणाख्यदुर्गान्तःप्रविष्टं दुष्टचेष्टितः ।
 अवेष्टयद्वलैः पद्मो मण्डलैरिव पद्मगम् ॥ ८० ॥
 उपायनीकृतापूर्वपादुकालोककौतुकात् ।
 प्रमत्तं कोपि चण्डालो द्वारेशमवधीद्रेणे ॥ ८१ ॥
 अभिपिक्तस्ततो भट्टैः सभेरीशह्वनिःस्वनम् ।
 प्रणतानन्तसामन्तः सेवकानन्वजिग्रहत् ॥ ८२ ॥
 असामान्यो लवन्येन्द्रान्स वास्तव्यकुटुम्बितान् ।
 निन्ये क्षोणीपरिवृढो रूढिभारोढिमादिशन् ॥ ८३ ॥
 लवन्यवन्यकरिणां दर्पनिर्दलनं व्यधात् ।
 नरसिंहो महातेजा घनानामिव पावकः ॥ ८४ ॥
 मालैर्यलाढ्यचन्द्रस्य यलिनो लहरेशितुः ।
 हरतो नगरार्धे स शक्तो नाभून्निवारणे ॥ ८५ ॥
 पुण्यं राशीभवन्मूर्त्तिमिवाथ स्वाभिधाद्वितम् ।
 यलाल्यचन्द्रः सान्द्रौजा नगरान्तर्मठं व्यधात् ॥ ८६ ॥
 अयं खशो मृदुः कश्चिदस्माभिरभिपिच्यते ।
 भमन्त्रयन्निदं भट्टा राश्यावगणितास्ततः ॥ ८७ ॥

द्वितीया राजतरङ्गिणी ।

न भट्टोहं न भट्टोहमित्यश्रावि पदेपदे ।
 भट्टेभ्यः कुप्यता तेन निर्दिष्टे भट्टलुण्ठने ॥ ८८ ॥
 तदैव विमलाचार्यः शाके खेपुनवाङ्किते ।
 षड्द्रिनन्दमासस्य मलभ्रममवारयत् ॥ ८९ ॥
 निर्ममे निर्ममो राजपुरीं राजोलकं तथा ।
 राजदेवः स राजेन्द्र राजन्मार्जितमङ्गलः ॥ ९० ॥
 अहानि सप्तविंशानि त्रयोविंशांश्च वत्सरान् ।
 मासत्रयीं च राजा स क्षमां रक्षित्वा क्षयं ययौ ॥ ९१ ॥
 संग्रामदेवस्तत्पुत्रो गोत्रसुत्रामतां भजन् ।
 त्रासमासूत्रयद्राजसिंहः शात्रवदन्तिनाम् ॥ ९२ ॥
 विश्रम्भात्सूर्यमनुजं चक्रे प्रतिनिधिं स्वयम् ।
 कुचक्रिकः स भोगेभ्यो लुभ्यन्द्रोहमचिन्तयत् ॥ ९३ ॥
 श्रुतद्रोहो महीभर्ता भीतः स लहरीशितुः ।
 चन्द्रस्य मण्डलं सूर्यः प्राविक्षदुदयेच्छया ॥ ९४ ॥
 दारुणेरुणकाले स सूर्य चन्द्रान्वितं तदा ।
 स्वर्भानुरिव भूभानुश्चित्रं समममीमिलत् ॥ ९५ ॥
 शमालाधिपतिस्तुङ्गः सूर्य पार्श्वे नयन्मदात् ।
 कृतयात्रेण राज्ञाय नीचभावमनीयत ॥ ९६ ॥
 मार्गेर्निरिन्दुसविभिश्चौरैर्वद्रजनौ भ्रमन् ।
 विटत्यक्तस्ततः सूर्यो बद्धा राज्ञा व्यपाद्यत ॥ ९७ ॥
 स्वलक्ष्मीं रक्षितुं साक्षात्तस्मिन्नात्तक्षणे प्रभौ ।
 अकारयन्नहिमयं स्तेनाः कलहणनन्दनाः ॥ ९८ ॥
 गोत्रजेषु बलिष्ठेषु नष्टाशः सोध पार्थिवः ।
 शिष्टमिष्टं च शरणमगाद्राजपुरीपतिम् ॥ ९९ ॥

तस्मिन्दण्डधरे दूरं याते डामरफेरवः ।
 अन्त्राण्यपि विशामाशुरशेषं रक्तपायिनः ॥ १०० ॥
 राक्षा सुमनसा त्यक्तं द्विजैश्च स्पर्शदूषितम् ।
 भोज्यं डामरडोम्बानां तद्राज्यान्नमभूच्चिरम् ॥ १०१ ॥
 स्वमण्डले विशीर्णेथ परमण्डलमाविशन् ।
 न कैरनुमतो राजा प्रत्यासन्ननवोदयः ॥ १०२ ॥
 प्रत्यागतो राजपुर्याः स रिपून्समरे जयन् ।
 ब्राह्मणान्कालहणी रक्षत्राज्यं पुण्यं च लब्धवान् ॥ १०३ ॥
 एकविंशतिशालं स श्रीविशालं विशांपतिः ।
 गोद्विजानां निचासाय चकार विजयेश्वरे ॥ १०४ ॥
 कालहणिप्रणिधीनां स द्विषां लुण्ठनकाङ्क्षिणाम् ।
 चौराणामिव दीपोभूद्देवणीयो महीपतिः ॥ १०५ ॥
 शाखाक्रान्तदिगन्तः स सुदुराशैर्दुराशयैः ।
 कविकल्पद्रुमो राजा विच्छिन्नः कलहणात्मजैः ॥ १०६ ॥
 नायकीकृत्य तं भूपं कविः पण्डितप्रशकः ।
 स्वोक्तिहारलतां विद्वत्कण्ठभूपात्वमानयत् ॥ १०७ ॥
 षोडशाब्दान्दशाहानि स भुक्त्वा क्ष्मां व्यपद्यत ।
 जगद्द्रोथ पञ्चम्यां भाद्रेष्टाविंशवत्सरे ॥ १०८ ॥
 रामदेवोथ तत्पुत्रो हत्वा स्वपितृघातकान् ।
 पृथ्वीराजे प्रजामारं सर्वमेव समर्पिषत् ॥ १०९ ॥
 लेदर्या दक्षिणे पारे सङ्घारे स महीपतिः ।
 स्वनामाङ्गं व्यधात्कोटं यशोराशिभिवापरम् ॥ ११० ॥
 प्रमादाद्भङ्गमानीतः शमालाधिजयोधमे ।
 तेनोत्पलपुरे विष्णोः प्रासादो नूतनीकृतः ॥ १११ ॥

वैशाखे मासि पक्षे शशधरविशदे त्रिशदब्दे स भक्त्या
द्वादश्यां रामराजे क्षितिमवति निजप्रेयसीं सोमचारे ।

पृथ्वीराजः शमालाविजयनसमये दस्युभग्नं मुरारिं
संपूर्णाङ्गं विधायोत्पलपुरनगरे स्वप्रतिष्ठां चकार ॥ ११२ ॥

पुष्पं चन्दनवृक्षस्य फलं चम्पकभूरुहः ।
अपत्यं तस्य राज्ञश्च हन्त नाकारि वेधसा ॥ ११३ ॥

भिषायकपुरस्थस्य कस्यचिद्वाहणस्य सः ।
पुत्रं लक्ष्मणनामानं पुत्रीयामास भूपतिः ॥ ११४ ॥

अकृत्रिमपिता पुत्रप्रीतिं प्रीतिः प्रथीयसी ।
वस्तिवयोचितमालेख्यं तयोरतुल्यचराम् ॥ ११५ ॥

श्रीसमुद्राभिधा देवी विमुद्रितसमुद्रजा ।
वितस्तायां स्वनामाङ्कं नगरान्तर्मठं व्यधात् ॥ ११६ ॥

त्रयोदशदिनं मासं वत्सरंश्चैकविंशतिम् ।
द्वाभ्यां भुक्तवैकोनपञ्चाशे वर्षे स द्यामगादिपे ॥ ११७ ॥

कथंचिद्दुर्मदेवोथ पाठ्यमानाङ्गविह्वलः ।
नग्नः कण्टकिनीं वल्लोमिव क्षोणीं वमार सः ॥ ११८ ॥

क्षत्रीकृतोपि नामुञ्चत्स्वधर्मं धरणापतिः ।
न माणिक्यधियं धत्ते रञ्जितोद्दमापि जातुचित् ॥ ११९ ॥

वितस्तायास्तटे श्वधूमठोपान्ते मठं नवम् ।
निष्पङ्गा निजनामाङ्कं महेला महिषी व्यधात् ॥ १२० ॥

कज्जलेन तुरष्केण बहिरेत्यात्र मण्डले ।
लुण्ठाकेन प्रजादृष्टिरूपाद्याक्षुवता हता ॥ १२१ ॥

त्रयोदशाब्दान्मासांस्त्रीन्द्रादशाहं च भूपतिः ।
भुक्त्वा द्वापष्टिवर्षेय पौषान्ते स व्यपद्यते ॥ १२२ ॥

शाहमेरः स शौर्योष्मा ग्रीष्मो भानुस्तलोजनि ।

यस्य वैरिवधूवास्पैः प्रतापान्निरदीप्यत ॥ १४७ ॥

वने विहरतस्तस्य शङ्खेरस्य कदाचन ।

मृगया प्रथमं दृष्टिं पश्चान्निद्रा व्यलोभयत् ॥ १४८ ॥

राज्यमा संततेर्भावि कश्मीरेषु तवेति सः ।

• स्वप्ने वाक्सुधया तत्र महादेव्याभ्यपिच्यत ॥ १४९ ॥

पञ्चाभ्यर्कमिते शाके नवाष्टाङ्कितवत्सरे ।

ततः सपरिवारः स कश्मीरानविशच्छनैः ॥ १५० ॥

सकुटुम्बं तमायान्तं वृत्तिदानेन भूपतिः ।

अनुजग्राह सौत्कर्षं चूतद्रम इवालिनम् ॥ १५१ ॥

डुलुचाख्यः कर्मसेनचक्रवर्तिचमूपतिः ।

कश्मीरान्स तदैवागात्सिंहो मृगगुहामिव ॥ १५२ ॥

पष्टिग्रामसहस्रेषु स्वाम्यं दातुमिवात्र सः ।

तावत्संख्यसहस्राणि स्वसैन्ये सादिनोवहत् ॥ १५३ ॥

डुल्चं धनप्रयोगेण निविधर्तयिषुर्नृपः ।

• सर्वेषामेव वर्णानां दुर्वर्णो दण्डमक्षिपत् ॥ १५४ ॥

प्राणाहुत्या प्रभोः कोपे तत्प्रतिग्रहसांहसः ।

प्रायस्या ब्राह्मणाः प्रायश्चित्तीयांचक्रुरक्रमम् ॥ १५५ ॥

• दण्डबुःखेन विप्रैर्यः शापो दत्तो महीभुजः ।

भविष्यन्वंशविच्छेदो ध्रुवं तस्यैव तत्फलम् ॥ १५६ ॥

तस्मिन्प्रवसरे कालमान्याख्यैर्भौट्टपार्थिवैः ।

स्यदेशे वक्तन्याख्यो गोत्रजस्यात्मजो हतः ।

सबन्धुर्गोत्रजो व्याजाद्वक्तन्यो व्यहन्यत ॥ १५७ ॥

• मान्योसामान्यधीः कालमातृवंशदधानलः ।

अथाशिष्यत तत्पुत्रो दैद्यादेकः स रिश्वनः ॥ १५८ ॥

व्यालटुकमुसैर्मन्त्रसूत्रसंयोजितैरथ ।
 बद्धा संहतिकन्यां स ताञ्जडाजैतुमिष्टवान् ॥ १५९ ॥
 निपास्यमानकोशं मा भृत्यत्वे वृणुतेति सः ।
 तान्प्रत्यश्रावयद्भूतमुखेन स्वाततायिनः ॥ १६० ॥
 नृसिंहः स नदीतीरे सिकतास्थगितायुधः ।
 तान्प्रत्यैक्षत रक्तस्य न तु कोशस्य पीतये ॥ १६१ ॥
 व्यालाद्यैरागतास्तत्र कालमान्या निरायुधाः ।
 सिकतान्तर्निविष्टस्य परश्वग्नेस्तृणीकृताः ॥ १६२ ॥
 प्रक्षाल्य वैरिरक्तेन पितृद्रोहरजोमलम् ।
 शेषारिभयतो यातः कश्मीरान्वान्धवैः सह ॥ १६३ ॥
 पूर्णस्य रामचन्द्रस्य रुचिहान्यै धरार्यमा ।
 नीलाशास्त्रे रिञ्चिराहोरुदयं सोय सोढवान् ॥ १६४ ॥
 हेतिभिस्तापयत्याशा डुलुंचे कृष्णवर्त्मनि ।
 काश्मीरकैर्जनैः सर्वैः शलभत्वमलभ्यत ॥ १६५ ॥
 रुद्धयोर्दुल्वरिञ्चाभ्यां प्राच्युदीच्योर्वहुर्जनः ।
 वसतेः पश्चिमामाशां प्राग्यमाशामथागमत् ॥ १६६ ॥
 अधो डुल्चाम्बुपूतद्वीर्गिरौ रिञ्चनमारुतात् ।
 छायाजुपां फलाढ्यानां पुंनागानामभूत्तदा ॥ १६७ ॥
 पक्षिशावमिव स्थानच्युतं चिल्लोलसद्रया ।
 बलधी रैञ्चनी लोकं काश्मीरकमपाहरत् ॥ १६८ ॥
 घनाम्बु प्राप्य मोद्रेभ्यः काश्मीरजनविफ्रयात् ।
 गर्जन्नाशाः प्यधात्सर्वास्तदा रिञ्चनवारिदः ॥ १६९ ॥
 नुरुष्कताजिकम्लेच्छसैन्यच्छादितभूतलः ।
 डुलुच्यो नगरं प्रापदथागस्त्य इवार्णवम् ॥ १७० ॥

मृगाः सिंहमिषोदग्रं गच्छन्तमिवाण्डजाः ।
 तमापतन्तमालोक्य पलायन्त. पुरौकसः ॥ १७१ ॥
 वद्धाः पलायिनस्तेन भान्त्रिकेणैव पञ्चगाः ।
 केचित्पलायिता भीत्या प्रविष्टा गिरिगह्वरम् ॥ १७२ ॥
 राजापि कापि संछन्नो भीत्या धूकवदास्त सः ।
 इतरेषां तु लोकानां का कथा तत्र वासिनाम् ॥ १७३ ॥
 विप्रशापो नरेन्द्राणां वृथा जातो न जातुचित् ।
 सलक्ष्मा राजयक्ष्मा हि नाहत्वा विनिवर्त्तते ॥ १७४ ॥
 गूढार्थं दापिताः पूर्वं गाढया बन्धपीडया ।
 विक्रीता वाजिभिः पश्चात्तुरण्कैर्हस्तगा जनाः ॥ १७५ ॥
 विद्धाः केचित्परे वद्धा विराद्धास्तेन केचन ।
 श्लोपं केचित्परे श्लोपं दोषं यान्त्यनला द्रुमाः ॥ १७६ ॥
 जश्रुवेधेन वद्धानामेकया चर्मवधया ।
 तेषां दुरापमप्यासीदन्योन्यमुखदर्शनम् ॥ १७७ ॥
 घासेन्धनादिसंभारदौकनाय क्षणं क्षणम् ।
 बद्धा म्लेच्छैरमुच्यन्त विडालैरिव मूपकाः ॥ १७८ ॥
 येषामग्रे जुगुप्साभूद्भिडालस्पर्शदोषतः ।
 म्लेच्छोच्छिष्टं गवांश्चास्थि निवद्धैर्मक्षितं क्षुधा ॥ १७९ ॥
 वैतस्तमपि ये वारि न पपुः पद्मसंकुलम् ।
 यद्धैर्मरुपु तैर्नीतैर्मूत्रं पीतं भृशं तृषा ॥ १८० ॥
 क म्लेच्छाश्रं क वंशो नो दुःसहा क्षुच्छृतेन किम् ।
 निद्रा नाद्यापि मार्गेण तेन्तरेवमचिन्तयन् ॥ १८१ ॥
 गच्छतां तिष्ठतां तेषामश्रतां जल्पतामपि ।
 सोभूत्रैव क्षणो यत्र न ते कार्यमसाधयन् ॥ १८२ ॥

म्लेच्छैः केचित्सशैः केचिद्वरद्विरपरे तथा ।
 भोटैः केचित्तुरुष्कैश्च केचिद्वन्दीकृता जनाः ॥ १८३ ॥
 अन्नं गृहे वने वित्तं मार्गे बन्धून्विहाय च ।
 पलायामासुरपरे तुरुष्कमयसंभ्रमात् ॥ १८४ ॥
 करुणागौरवधृणा द्रुतं गन्तुमशक्तियु ।
 बालवृद्धावलास्येते त्यक्तवन्तः पलायिनः ॥ १८५ ॥
 न भुक्तं श्रुधितैर्मार्गे न पीतं तृपितैरपि ।
 किमन्यद्भयसंभ्रान्तैः पश्चात्तैर्नापि वीक्षितम् ॥ १८६ ॥
 क्षुधा केचित्तृपां केचिद्विद्या केचित्परे न्हिया ।
 भयाद्विलदसिष्वेव प्रविद्यान्तर्विपेदिरे ॥ १८७ ॥
 विलप्रविष्टांस्तान्द्रुन्या ततो निष्कासनेच्छयः ।
 निष्कारण्यास्तुरुष्कास्ते धूमं विलमुन्ने ददुः ॥ १८८ ॥
 धूमेनान्तर्विपश्चानां नराणामसिराशयः ।
 दृश्यन्तेद्यापि धूमोत्थं मालिन्यं च गुहामुरे ॥ १८९ ॥
 राजापचारमकरोत्प्रजामु फलितस्तु सः ।
 नारीणां चपला दृष्टिर्दन्तैर्गण्डस्तु गण्ड्यते ॥ १९० ॥
 नाशितादोपदेपोय दिमपातभयाकुलः ।
 दुल्बः कश्मीरतस्तारयलमार्गेण निर्ययौ ॥ १९१ ॥
 ओतायिष गते तस्मिन्कादमीरा मूषका इय ।
 मन्दं मन्दं विनिर्वाता मृतशोभा विलान्तरात् ॥ १९२ ॥
 नालब्ध पितरं पुत्रः पिता ते च न केचन ।
 भ्रातृश्च भ्रातरौ दुल्बरासंनोपपत्न्यात्यये ॥ १९३ ॥
 मितलोकागिलक्षेत्रा निर्मोज्या दर्भनिर्भरा ।
 सर्गारम्भ इय प्रायस्त्रिदा कश्मीरभूरभूत् ॥ १९४ ॥

सामर्थ्यायग्रहीदुल्बो रिञ्चनः प्रामवत्ततः ।
 विश्वमन्धयति ध्वान्तं सुखभाजोभिसारिकाः ॥ १९५ ॥
 डुल्चराहुविनिर्मुक्तं राजानं तुङ्गिमस्पृशा ।
 अरुत्सत्स शृङ्गेण रिञ्चनास्ताचलस्ततः ॥ १९६ ॥
 हृद्रा गगनगिर्यग्रे भास्वन्तं रिञ्चनं स्थितम् ।
 अशङ्कचत न के राक्षः प्रत्यासन्नोस्तसंस्तवः ॥ १९७ ॥
 रिञ्चनदयेनराजस्य जिहीर्षोर्नगरामिपम् ।
 कुलचन्द्रो रामचन्द्रो विघ्नं चक्रे पदे पदे ॥ १९८ ॥
 भोट्टालुहरकोट्टान्तः पट्टचक्रयकैतवात् ।
 प्रत्यहं यञ्चनोद्योगी रिञ्चनोय विसृष्टवान् ॥ १९९ ॥
 तथैव लहरस्यान्तर्भोट्टलोके प्रवेशिते ।
 अपिप्यद्रामचन्द्राक्षमधु शस्त्राणि रिञ्चनः ॥ २०० ॥
 रामचन्द्रकुलोद्यानकल्हवह्नीं स रिञ्चनः ।
 वक्षःस्थले महाबाहुः कोटादेवोमरोपयत् ॥ २०१ ॥
 श्रीरिञ्चनभयाद्राजा नगरं त्यक्तवान्स्ततः ।
 विप्रशापाग्निदग्धानां कुतः स्यादुदयाङ्कुरः ॥ २०२ ॥
 भ्रमण्डलगुहां राजजम्बुमीतोविशत्ततः ।
 पापस्य तादृशो मृत्युः संमुखस्य रणे कथम् ॥ २०३ ॥
 वैरिधाराधरश्चित्रं रणे राजास्त्रवर्षणैः ।
 दण्डदानां द्विजातीनां चक्रे नेत्रेष्ववग्रहम् ॥ २०४ ॥
 पञ्चाहोनांश्चतुर्मासान्वर्षीश्चैकोनविंशतिम् ।
 स राजराक्षसो रक्षाव्याजात्क्षोणीमभक्षयत् ॥ २०५ ॥
 श्रीरिञ्चनसुरत्राणो श्रान्तां यवनविप्लवैः ।
 अनयद्विश्रमं तुङ्गे भुजवातायने महीम् ॥ २०६ ॥

पूर्वदृष्टमिवाशेषं तिमिरापगमे पुमान् ।

कदमीरमण्डलः पूर्वराजसौख्यं तदैक्षत ॥ २०७ ॥

दीपैरिव प्रतिस्थानं यैर्लवण्यैः स्थिरैः स्थितम् ।

अकम्पन्त प्रभातस्य ते राक्षो बलवायुना ॥ २०८ ॥

मन्त्रसूच्यां कृते भेदे बाणसूत्रे प्रवेशिनि ।

अभूलुवन्यकन्धायाश्चित्रं विश्लथता तदा ॥ २०९ ॥

वने कण्टकिनीवाङ्मनसो यत्राकुलोभवत् ।

तत्रैव व्योम्नि पञ्चीच देशे समच्चरदृषः ॥ २१० ॥

तस्य दाक्षिण्यदक्षस्य प्रजानां हितहेतुना ।

पुत्रे मन्त्रिणि मित्रे वा दुष्टे नालक्ष्यत क्षमा ॥ २११ ॥

छेदं यच्छन्नतुच्छानां वैरिणामुच्छलच्छ्रियाम् ।

आच्छोदनमगच्छत्स च्छन्नशाली कदाचन ॥ २१२ ॥

दुष्कम्भाता तिमिर्नाम मार्गे संतापयेदतः ।

गोपाल्याः कुत्रचिद्भ्रामे क्षीरं निष्पीतवान्हठात् ॥ २१३ ॥

राज्ञा विश्वापितेनाथ सधो गोपालयोपिता ।

अनुयुक्तस्तिमिर्भीत्या व्यधात्सर्वस्य निन्दयम् ॥ २१४ ॥

असत्ये भाविता गोपी यदा धैर्यान् सास्पलत् ।

पानाशयं तिमरेव स सत्यैक्षी व्यदारयत् ॥ २१५ ॥

तस्य पानाशयाद्गोर्णाघ्रियान्त्या क्षीरधारया ।

राज्ञः कीर्तिर्मुग्धधीश्च गोप्याः प्राप प्रसन्नताम् ॥ २१६ ॥

घानवाले निवसतोरसुवातां कुर्योधन ।

अभ्ये किशोरकौ तुल्यौ कस्मिन्नापि यनान्तरे ॥ २१७ ॥

सिंहसंज्ञापितापत्न्या तयोर्न्यतमा घने ।

अभ्वंसाददृश्यात्सल्यादपुपुत्रोयिपत्परम् ॥ २१८ ॥

मदीयोयं मदीयोयमित्यसंजातनिश्चयौ ।

वडवाधिपती क्षोभाद्राजान्तिकमगच्छताम् ॥ २१९ ॥

स विवादं तयोः श्रुत्वा स्वान्तिकं स्वीयमानुषैः ।

वडवे च किशोरं च राजाभ्यानाययत्ततः ॥ २२० ॥

तस्मिन्किशोरके बाल्यादूरं धावति लीलया ।

माता धात्री च नितरामस्निह्यन्वाप्यहेपयत् ॥ २२१ ॥

सश्येष्वनेलमूकेषु वादिनोः क्षोभसज्जयोः ।

अश्वे नावानयन्मध्येवितस्तं सकिशोरके ॥ २२२ ॥

बालाश्वं पातितं नद्यां नाचो राज्ञा महाधिया ।

हठादन्वपतन्माता परा परमहेपयत् ॥ २२३ ॥

संदिग्धव्यवहाराणामेवं निश्चयकर्तरि ।

तस्मिन्नाज्ञि जनोमंस्त कृतं युगमिवागतम् ॥ २२४ ॥

श्रीदेवस्वामिनं शैवीं दीक्षां याचन्नराधिपः ।

नान्वग्राहि स भोदृत्वात्तेनापात्रत्वशङ्कया ॥ २२५ ॥

अनुजस्तनुजो यन्धुर्मन्त्री सहचरः सखा ।

व्यालराजो नृपस्याभूत्सत्यैकव्रतनिष्ठया ॥ २२६ ॥

जहौ व्यालः कृतं राज्ञा न स व्यालकृतं पुनः ।

मनो हि कायिकं हन्ति तत्कृतं न वपुः पुनः ॥ २२७ ॥

कलानिधौ रसमये व्याले भूलोकभास्वतः ।

मूर्च्छिता रुचिरच्छैत्सीदच्छेद्यं जगतां तमः ॥ २२८ ॥

प्रवेष्टुकामं कश्मीराश्रिवर्त्तयितुमञ्जसा ।

डुल्लभं धनप्रयोगेण यो विस्पृष्टो महीभुजा ॥ २२९ ॥

अवमन्य प्रविष्टेथ डुल्लभ्ये भयतो गतः ।

गान्धारदेशमुद्यानदेवो लब्धान्तरस्ततः ॥ २३० ॥

श्रीमानुद्यानदेवोथ रन्ध्रप्रहरणोद्यतः ।

समादिक्षत दुकादीनुपगान्धारमाश्रयन् ॥ २३१ ॥

जीवतामेव गन्तव्यं जाने तन्नरकान्तरम् ।

यत्सेव्यते विशेषज्ञः स्वामी संमानलिप्सया ॥ २३२ ॥

भुङ्क्ते व्यालः श्रियं प्राणपणैर्युष्माभिरर्जिताम् ।

करौ साधयतो यत्नाद्रसना भोगभागिनी ॥ २३३ ॥

ईश्वरो भूतिलिताङ्गो व्यालं हारीचिकीर्षति ।

अनास्थां तु सुवर्णेषु युष्मासु विदधाति सः ॥ २३४ ॥

क्षीरमात्रैकपायित्वं निमिच्छीकृत्य भूपतिः ।

युष्मच्छौर्याभिषङ्कित्वात्तिमिं तिमिमिवावधीत् ॥ २३५ ॥

एवं संदेशनिर्भिन्नाष्टुकाद्याः शुक्ललङ्किताः ।

विशप्रस्थे कदाचित्ते प्रजन्हुरथ भूभुजम् ॥ २३६ ॥

तत्स्वङ्गधारासंपातैर्व्यालस्तेषां हृदन्तरात् ।

स्वैश्वर्यतापमनुद्द्राजा मूर्च्छन्तु केवलम् ॥ २३७ ॥

तेथ लब्धजयमन्यास्तद्वधापोढमन्यवः ।

नगरान्तरययून् राज्यग्रहणार्थमहंकृताः ॥ २३८ ॥

क्षणं मृत इव स्थित्वा भूयो घातभयानृपः ।

दूरं गताग्निपून्द्वा राज्ये राजोदतिष्ठत ॥ २३९ ॥

आरुक्षप्राजधानीं ते यावत्तायन्नराधिपम् ।

अपेतमूर्च्छमायान्तमद्राक्षुः क्षुद्रबुद्धयः ॥ २४० ॥

त्वया किं न त्वया किं न हतो राजेत्यनीतयः ।

परस्परविवादात्ते तत्कालं शुभ्रमुर्जडाः ॥ २४१ ॥

सान्योन्यमन्योन्योन्यलोठनाद्राजसन्ननः ।

कर्तव्यं मरणं राक्षो व्यधुः स्वस्य स्वयं जडाः ॥ २४२ ॥

शेषाब्राजाथ दुःशीलाञ्छूलारोपेण केवलम् ।
 उच्चैस्तामानयन्मानी सर्वथाधोगतिं ततः ॥ २४३ ॥
 सगर्भा वैरिभोट्टस्त्री रोपवान्स व्यदीदरत् ।
 असिभिर्भूपतिर्गर्भशालिशिम्बीर्नखैरिव ॥ २४४ ॥
 तद्गोहरोपजा पीडा राजस्तत्कुलमारणात् ।
 त्रिच्छे शान्तिमगात्खड्गघातोत्था न तु मूर्धनि ॥ २४५ ॥
 दुःस्वप्नमिव तद्दृष्ट्वा दुष्कादिचरितं क्षणम् ।
 प्रबुद्धेव पुनः प्रापदभयेन सुखं मही ॥ २४६ ॥
 अद्रोहमध्यगे राजा शाहमेरे प्रसन्नधीः ।
 सकोटामातृकं वृद्धचै स्वपुत्रं हैदरं ददौ ॥ २४७ ॥
 वर्धितः कोट्या देव्या प्रवृषीव महीरुहः ।
 सञ्छायत्वं स्फुरत्पत्रः शहमेरो न्यपेवत ॥ २४८ ॥
 परिखाञ्छलतोकीर्त्या स्वपराजयजातया ।
 परितो वलितं राजा स्वनामाङ्कं पुरं व्यधात् ॥ २४९ ॥
 पौषदुर्दिनमार्तण्डसंनिभो धरणीपतिः ।
 मासांश्च कतिचिद्भूयः प्रकाशमकरोद्भुवः ॥ २५० ॥
 हेमन्ते शैत्यपारुष्यदोपेण धरणीपतेः ।
 मरुत्कोपेन नैविड्यं शिरःपीडाग्रहीत्तराम् ॥ २५१ ॥
 सदानेकोत्तमाङ्गानां पीडाहरगुणश्रियः ।
 भूपतेरुत्तमाङ्गस्य पीडा कष्टमवर्धत ॥ २५२ ॥
 एकादश्यां ततः पौषे नवनन्दाङ्गवत्सरे ।
 निरस्ता मृत्युवैद्येन भूपतेर्मूर्धवेदना ॥ २५३ ॥
 एकादशदिनैरूनौ मासौ त्रीन्वत्सरानपि ।
 क्षमा संरक्ष्य स स्वर्गं ययौ रिञ्चनभूपतिः ॥ २५४ ॥

पुत्रं हैदरनामानं बाल्यादनभिषिक्तवान् ।
 अतथाविधशक्तित्वाद्राज्यं स्वेनाप्यसंवहन् ॥ २५५ ॥
 लवन्यैः कुलनाथत्वाद्विञ्चने प्रतिधादपि ।
 अव्याहतप्रवेशाशो मतिमाञ्शाहमेरकः ॥ २५६ ॥
 समं श्रीकोटया देव्या मूर्तयेव जयश्रिया ।
 तदोदयनदेवं तं कदमीरदमामलम्भयत् ॥ २५७ ॥
 राज्यलक्ष्मीमहादोला गुणवद्धा गरीयसी ।
 रिञ्चनोच्चैःपदं गत्वा राजाधःपदमाश्रयत् ॥ २५८ ॥
 राजा शङ्करपुत्रौ तौ ज्यंशरालेशरौ तदा ।
 क्रमराज्यादिदेशानां स्वाम्यदानादरञ्जयत् ॥ २५९ ॥
 धीरिवासीत्तदा कोट्या देवी सर्वाधिकारिणी ।
 राजा देह इवात्यर्थं तदादिष्टं समाचरत् ॥ २६० ॥
 तेजसा पिहितान्यासन्यानि रिञ्चनभास्यतः ।
 लवन्यज्योतिषां राजप्रदोषेभूत्तदोदयः ॥ २६१ ॥
 यस्याक्रम्यत सौम्यस्य गृहिण्या कोटया गृहम् ।
 विषयाक्रमणं तस्य लवन्यैः किं नु शोच्यते ॥ २६२ ॥
 लवन्यदेशचण्डालगृहस्पर्शविचर्जकः ।
 स श्रोत्रिय इवानैपीत्कालं स्नानतपोजपैः ॥ २६३ ॥
 आस्तिक्यं कियत्तस्य चण्यंते चर्णधारिणः ।
 क्रिमिमर्दभयाद्यण्डां घोषभाह्वाजिनो गले ॥ २६४ ॥
 तावद्दूषिणतामेव कोशालंकरणं दधत् ।
 कण्ठभूषां समौलिं स चक्रिणेदित काञ्चनीम् ॥ २६५ ॥
 अथ मुग्धपुरस्वामिदत्तानीकिन्यहंठतः ।
 कश्मीरोनचलोविशद्वलादुल्लुच इवापरः ॥ २६६ ॥

स्वपक्षैराक्षिपत्याशावलेनाक्रम्य मेदिनीम् ।
 नाचले गोत्रभित्त्वं स कर्तुमैष्ट महीवृषा ॥ २६७ ॥
 प्राप्ते भीमानकं तस्मिन्ससैन्ये दैन्यमाश्रितः ।
 भौट्टदेशमगांत्तूर्णमुर्वीपरिवृढो भयात् ॥ २६८ ॥
 निवर्तय चमूमन्यां किं मिथ्यादेशपीडया ।
 अराजकास्त्वया पाल्याः कश्मीराः कुलनाथवत् ॥ २६९ ॥
 इति श्रीकोट्यामात्यैः प्रेरितैर्लेखधारिभिः ।
 आसारसैन्यमचलः प्रत्यमुञ्चद्विमोहितः ॥ २७० ॥
 प्रतिमुक्तनिजासारः सारहीनोचलः स तैः ।
 मार्गात्सवच्छलात्कंचित्कालं मार्गे विलम्बितः ॥ २७१ ॥
 तावच्छ्रीकोट्या देव्या तदा पालयितुं प्रजाः ।
 भोट्टः खे रिञ्चनो नाम राजभावे न्ययुज्यत ॥ २७२ ॥
 प्रमीतभर्तृकोत्पन्नमृतापत्येव सा तदा ।
 अदूयत निजैः सर्वैश्चिरस्याचलशेमुषी ॥ २७३ ॥
 तुषारलिङ्गपूजाभिः कृतार्थीकृत्य वासरान् ।
 भोट्टदेशाभिर्जं देशमगच्छद्वीतभीर्नृपः ॥ २७४ ॥
 उदयाद्रिभुवा पूर्णः शशीवाथ स कोट्या ।
 खे रिञ्चनतमोनाशी शिरसाधारि सादरम् ॥ २७५ ॥
 यं कोटासूत जट्टाप्यं भिक्षणाख्यस्य मन्त्रिणः
 वर्धनायात्मजं राजा स तं मृत्युमिवादित ॥ २७६ ॥
 शहमेरः स धीरोय परिपालितरैश्चनिः ।
 अचक्षुष्यः क्षमाभर्तुः पुत्रप्रेमभरादभूत् ॥ २७७ ॥
 देव्यास्तु समदष्टित्वात्पुत्रयोरुभयोरपि ।
 राक्षो द्वेष्योपि शस्त्रेण न भयेन स पस्पृशे ॥ २७८ ॥

अचलोपल्लावातङ्के भयाल्लोकैः समाश्रितः ।

शहोरः स च राजानं न तृणायाप्यजीगणत् ॥ २७९ ॥

शहोरो हैदरदयेन दर्शयित्वा मुहुर्मुहुः ।

अमाययत्तरां राजपक्षिणं तं दिवानिशम् ॥ २८० ॥

रक्षेस्तदस्थानुद्वेगरहितो जलवर्जितः ।

अलेश्वराम्बुपूरः स प्रजाश्चित्रमतापयत् ॥ २८१ ॥

शिरःशाटकहिन्दाख्यौ समभूपयतामुंभौ ।

चन्द्रार्कोवित्र तस्याशां गुरौ पौत्रौ गुणोच्छ्रितौ ॥ २८२ ॥

द्वारैश्वर्यात्स्फुरदपि राजाशालह्वनोद्यतः ।

शहोरः स विषद्वारम्भद्रूपतिसेविनाम् ॥ २८३ ॥

सोलेश्वरमुतां दत्त्वा हस्तस्य तदधीशितुः ।

श्रीशंकरपुरं जित्वा राज्ञः शङ्कामवर्धयत् ॥ २८४ ॥

यशतेलाकशूरोस्य भाङ्गिलेश्वर्यभाजनम् ।

ज्यंशरस्य मुतां हस्तेकृत्य कृत्यविदोभवत् ॥ २८५ ॥

बहुरूपजयी लक्ष्मीनिधिरच्युततापदम् ।

शमालां स नृमिहोय दैत्यधियमिषादुनोत् ॥ २८६ ॥

मकरालयगाम्भीर्यः करालम्यो जयधियः ।

करालं स करालांजाः करमालम्ययजनान् ॥ २८७ ॥

असिस्मरन्मोरयशा दत्तमानमितस्ततः ।

राज्ञः कलशदेवस्य विजयेशपुरं ततः ॥ २८८ ॥

स्थिर्यं प्रपन्न्य चक्रस्य म्यस्य चक्रधरांचलम् ।

शहोरोचलफायाणि जन्म्य समदर्शयन् ॥ २८९ ॥

धम्पनेश्वरलक्ष्मस्य लक्ष्मीमित्र मुतां दधत् ।

अलुप्तो लब्धयाम् शुद्धं स्वदायमित्र सद्यशः ॥ २९० ॥

नारिङ्गरङ्गशैलूपं कोटरराजमथाग्रहीत् ।

शहोरस्तनया रत्नगुहरोन्मालिकेन सः ॥ २९१ ॥

साम्नः केचित्परे भेदाहानादन्ये परे भयात् ।

मान्यतामनयन्धन्या लवण्यास्तस्य शासनम् ॥ २९२ ॥

लवण्यलोकस्तत्पुत्रीमाला इव वभार ताः ।

नाजानाद्भुजगोर्धोरधिपाः प्राणहरीस्तु तां ॥ २९३ ॥

राजवीजिविधेयत्वांन्मन्त्राद्विक्रमतश्च कः ।

शहमेरहरेर्नाभूलवण्याद्विरदो वशे ॥ २९४ ॥

शहमेराम्बुपूरेण सर्वतः क्रान्तमण्डलः ।

भूपतिस्तुङ्गमृद्राशिस्थायिघुंक्षतुलामगात् ॥ २९५ ॥

पुरमात्राधिपत्योत्थलज्जयेव महीपतेः ।

जीवितं दूरमगमच्छुद्धेन यशसा समम् ॥ २९६ ॥

शिवरात्रिप्रयोदश्यां वर्षे राजा चतुर्दशे ।

क्षमाचान्स क्षमामांज्ज्ञोच्छहोरस्पर्शदुषिताम् ॥ २९७ ॥

अब्दान्पञ्चदश द्वौ च मासौ द्वौ वासरवपि ।

कश्मीरकाश्यपीभोगमकार्षीत्स महीपतिः ॥ २९८ ॥

अथ शहोरभीत्या श्रीफोटा चत्वार्यहानि सा ।

गूढंङ्गितानयद्भुति भूपालप्रमयादिकम् ॥ २९९ ॥

शहरो मत्सुतद्वारा साम्राज्यं स्वीकरोतु मा ।

इति ज्यायांसमुत्सृज्य बालत्याद्य परं सुतम् ॥ ३०० ॥

पुत्रमेतेन घृष्टत्वंदोषेण च विमोहिता ।

अयरुद्रमनिच्छन्ती श्रीफोटा महिषी ततः ॥ ३०१ ॥

स्त्रीभावात्पुत्रभावाच्च लवण्यरूपवृंहिता ।

असान्त्ययत्स्ययं भूमि विधवां स्यां सर्वामिव ॥ ३०२ ॥

सा राज्ञी शुक्लप्रतिपद्भीता भवन्त्यथ ।

राजानं गुरुभिः स्वीयैश्चरमेष्टिमवापिपत् ॥ ३०३ ॥

पूर्वोपकारस्मरणाच्छाहमेरादयोखिलाः ।

तां प्राणमन्नमात्याः स्वाश्चान्द्रीमिव नवां कलाम् ॥ ३०४ ॥

शमयन्त्या रजः सर्वे तापापहृतिदक्षया ।

तथा निंदाघृष्टचेव लताः संवर्धिताः प्रजाः ॥ ३०५ ॥

शहोरात्स्वोदयभ्रंशशङ्किनी भट्टभिक्षणम् ।

तदुद्रेकविनाशार्थं मानं देवी निनाय सा ॥ ३०६ ॥

दुस्तरेषु महाभीतिजलपूरेषु सा ततः ।

तत्प्रज्ञानावमारुह्य कार्यं पारं परं ययौ ॥ ३०७ ॥

अन्तः सेहे न शहोरस्तद्वत् भिक्षणोदयम् ।

मानवन्तः सहन्ते हि च्छायासाम्यं कथंचन ॥ ३०८ ॥

वत्स्यतो धूमतापादि लक्षणं जातवेदसः ।

धीमतोस्य न किञ्चित्तु रोपलिङ्गमलक्ष्यत ॥ ३०९ ॥

छलाभिनीतरोगेण शहमेरेण धीमता ।

प्रत्यासन्नविनाशत्वमात्मनः समकथ्यत ॥ ३१० ॥

तस्यार्थप्रत्यवेक्षार्थमवतारादिभिः सह ।

व्यसर्जि कौट्या देव्या स श्रीमान्भट्टभिक्षणः ॥ ३११ ॥

स्वेदः कुपितपित्तस्य हिता नैवेतिवादिभिः ।

संप्रवेशाज्यविध्यन्त द्वाःस्थैस्तदनुयायिनः ॥ ३१२ ॥

तां भिक्षणावतारौ हौ तत्समीपमविक्षताम् ।

सांकट्यादिव तत्प्राणरक्षिण्यो देवता न तु ॥ ३१३ ॥

अनुयुक्तामयोदन्तः स कालेय तयोर्निजैः ।

गात्रे न्ययानयच्छात्रीराधीन्स्वस्योदयानयत् ॥ ३१४ ॥

शिराभिः शोणितं वाष्पं दृशाङ्गैः सकलैरसून् ।
 तौ द्वावमुञ्चतां सद्यस्तद्वेपं स च चेतसा ॥ ३१५ ॥
 रक्तार्द्रवणदीपाङ्कपूर्णपात्राभतच्छिरः ।
 रोगमोक्षोचितं स्नानं स तयोः शोणितैर्व्यधात् ॥ ३१६ ॥
 भवन्नन्दनसंरक्षापरावेतावुभावपि ।
 तयोरन्यतमं दूरीकृत्यान्यमहरद्विधिः ॥ ३१७ ॥
 प्रमीतनिजशोकोत्थतापशान्त्यै जडः परम् ।
 परप्राणात्रोपवहौ प्रदीप्ते जुहुयादिति ॥ ३१८ ॥
 शङ्कोरं रोद्धुकामां तां समर्थामपि दुर्धियः ।
 कोटादेवीममात्याः स्वा नेयवुद्धिं न्यवारयन् ॥ ३१९ ॥
 केदारमिव कुल्या सा पानीयेन महर्द्धिना ।
 लोकमाप्याययामास साम्राज्योत्पलचन्द्रिका ॥ ३२० ॥
 आश्चाव्यतिकमाज्जातु कम्पनाधिपतिं प्रति ।
 युयुत्सुरकरोद्यात्राममित्राद्वशशिप्रभा ॥ ३२१ ॥
 संकटात्कम्पनेशस्तां कुलायादिव पक्षिणीम् ।
 जीवग्राहं गृहीत्वाथ कारापञ्जरमानयत् ॥ ३२२ ॥
 मन्त्री कुमारभट्टाख्यस्तस्याः सचिवपुंगवः ।
 तन्मोक्षसिद्धयेकार्पीत्तदामात्यैश्छलात्कलिम् ॥ ३२३ ॥
 राश्याः पुंभावमात्रेण भिन्नमाकारसंनिभम् ।
 कमण्डलुकरं कंचित्सहादाय मनोरमम् ॥ ३२४ ॥
 गत्वा स कम्पनाधीशं धीप्रशंसाविमण्डितः ।
 सौष्ठवौदार्यसंपत्तिशालिनीं वाचमभ्यधात् ॥ ३२५ ॥
 स्वशिरो मलिनीकृत्य जीवतां योपिदाशया ।
 पुरपत्वं त्वया स्यामिन्कृतार्थीक्रियतेद्य नः ॥ ३२६ ॥

स्त्रीत्वात्कारचित्ताया दानभोगोत्सवद्विषः ।
 राश्या बन्धुषु सैन्यान्तर्द्रविणं वर्तते महत् ॥ ३२७ ॥
 गत्वा त्वदाज्ञया कारां तस्यास्तर्जनसान्त्वनैः ।
 धनं जनस्त्वदीयोयं स्वामिसात्कर्तुमिच्छति ॥ ३२८ ॥
 साध्यतां भवतास्मांश्च जानीयादुपकारिणः ।
 इत्युक्त्वा कम्पनाश्रीशो व्यसृजत्तत्र तं ततः ॥ ३२९ ॥
 काराया निर्गमिष्यन्तीं देवीं कोटामिवेक्षितुम् ।
 तत्कालमेव संध्यागाज्जगद्रञ्जनकोविदा ॥ ३३० ॥
 संध्यावन्दनयोग्याम्बुवाहिना वटुना सह ।
 असौ कारामविक्ष्व राश्याश्च निरगुः शुचः ॥ ३३१ ॥
 राश्रीवेषभृतं तत्र स्थापयित्वा वटुं स तम् ।
 तद्वेषधारिणीं कोटामन्वादाय विनिर्ययौ ॥ ३३२ ॥
 रक्षिनारोपि नाजानंस्तद्यावत्तावदेव सा ।
 कम्पनाधिपतिं चक्रे स्वचक्रेभशकृत्करिम् ॥ ३३३ ॥
 सान्वशेत कुमारेण मोचिता भट्टभिक्षणम् ।
 एकदन्तहतारेः किं नान्येनेभमुखान्द्रयम् ॥ ३३४ ॥
 तयानपोपितोप्यौज्जि शह्यो नैव शङ्कया ।
 कृतवैराः समर्थेन प्राज्ञा नैव ह्युदासते ॥ ३३५ ॥
 न प्रासीदन्न चाकुप्यत्तस्मिन्सा बलशालिनि ।
 घृणा प्रमादसहिता विनाशप्रथमाङ्कुरः ॥ ३३६ ॥
 देव्या वासं विमुञ्चन्त्यास्तस्या धनरसाश्रयम् ।
 शह्येरे विषयलोच द्रोहधीरभ्यवर्धत ॥ ३३७ ॥
 वर्धनोन्यतरस्याभूत्पक्षोन्यस्य क्षयावहः ।
 कोटाशह्येरयोरस्ति क्षितिमास्तयोरिव ॥ ३३८ ॥

जयापीडपुरं यान्त्यां तस्यां कार्यानुरोधतः ।

शहमेरो वली जातु नगरं स्वीचकार सः ॥ ३३९ ॥

तस्मिन्लवण्यलोकेन गृहीताज्ञे वलीयसि ।

राज्ञी समवृणोत्कोट्टद्वारं सह जयाश्रिया ॥ ३४० ॥

निवृत्तनेत्रचारस्य चपलत्वैककारणम् ।

आखुर्विलगतो वीतोः शहमेरस्य साभवत् ॥ ३४१ ॥

निरुद्धे वलिना कोट्टगुहाग्रे शौर्यशालिना ।

नृसिंहेनाभजत्कोटा शृगालीव मुहुर्मयम् ॥ ३४२ ॥

तुङ्गत्व मङ्गलासङ्गमभङ्गुरतरश्रियम् ।

राज्याङ्गैश्च निजाङ्गैश्च दत्तै राज्ञी करोतु मे ॥ ३४३ ॥

अध्यशेततरां राज्ञी मत्पुत्राणां न केवलम् ।

प्राणानामपि चैश्वर्यं श्लाघ्या सुखपरपरा ॥ ३४४ ॥

सिंहासने मया साकं श्रिया सार्धं ममोरसि ।

क्षमया सह चित्ते मे राज्ञी निविशतां स्वयम् ॥ ३४५ ॥

तामेयमादिसदेशैर्मुग्धां संमोह्य यत्नतः ।

हस्ते चकार कोट्टद्वारं कोटादेवीं च बुद्धिमान् ॥ ३४६ ॥

एकस्मिन्लयने रात्रिमतिवाह्य तया समम् ।

स प्रातरत्यितो जातु तीक्ष्णैर्देवीमरोधयत् ॥ ३४७ ॥

वर्षे पञ्चदशे शुद्धदशम्यां नमसस्ततः ।

तारेय नमसो राज्याद्राज्ञी भ्रंशमलब्ध सा ॥ ३४८ ॥

तत्पुत्रावपि तौ द्वौ स करणीयविचक्षणः ।

यन्मन्त्र यन्धुसंघटपकटपवृक्षो भटाग्रणीः ॥ ३४९ ॥

स्यं रूपं चिदचिद्विरेभिरभितो व्यग्रन्त्ययं निर्मितं—

यस्योन्मीलति देशकालफलनानिष्पीलितं तन्महः ।

आत्मा वास्तु शिवोस्तु वास्त्वथ हरिः सोऽप्यात्मभूरस्तु वा
 बुद्धो वास्तु जिनोस्तु वास्त्वथ परस्तमै नमः कुर्महे ॥ ३५० ॥
 भिर्यं लवन्यलोकेषु कीर्तिं दिक्षु महीभुजे ।
 लक्ष्मी वक्षसि कोटां च कारायां स ततो व्यधात् ॥ ३५१ ॥
 नीत्वावस्थान्तरं दौःस्थ्यशमात्कश्मीरमण्डलम् ।
 श्रीशंसदीन इत्याख्यामन्यां स्वस्य व्यधानृपः ॥ ३५२ ॥
 राजा सतीसरःक्षोणिशुक्तिमुक्तामणिस्ततः ।
 अर्थचिन्तामणिर्वैरिरत्नवज्रमणिर्वभौ ॥ ३५३ ॥
 महावने भुजे तस्य काष्ठोद्दीपनशालिनः ।
 मौर्वीकिणः प्रतापाग्नेरधूमायत संततम् ॥ ३५४ ॥
 अहरन्मन्त्रिणां राजा संशयं न तु तस्य ते ।
 भिनत्यन्यान्मणीन्वज्रो नान्यरत्नानि तं पुनः ॥ ३५५ ॥
 राज्याधिकारानखिलान्स्त्रीभावाद्दुःसहात्स्वयम् ।
 येषु विश्वासपात्रेषु श्रीकोटा स्वयमार्पिपत् ॥ ३५६ ॥
 तेजोमहिम्नेव रविस्तमांसीव गुहान्तरात् ।
 काष्ठचाटानृपो राजस्थानीयात्कष्टवाटगात् ॥ ३५७ ॥
 भयात्ततोपि विद्राव्य श्लाघनीयशो वभौ ॥ ३५८ ॥
 यत्र संध्यातपस्येव लवन्यैस्तिमिरैरिव ।
 अरोधि रचिसंचारः स्वामिनो बलशालिभिः ।
 कश्मीरमण्डलं चण्डशौर्यदण्डितविद्धिपा ।
 क्रमागतमिवाशेषं क्षणात्तेन वशीकृतम् ॥ ३५९ ॥
 हृत्वेव हृदयात्कम्पं संपदापि तदा स च ।
 वामेतरेण लोकस्य बहुना नयनेन च ॥ ३६० ॥
 चिरं घुरं परिन्यस्य पुत्रयोः स्वादनूनयोः ।
 नयोच्छ्रितयशो राज्यं सुखं भुङ्क्ते स्म भूपतिः ॥ ३६० ॥

स पञ्च वासरान्भुक्ता त्रीनब्दान्मेदिनीपतिः ।
 अष्टादशेन्द्रे राकायामापाढ्यां स व्यपद्यत ॥ ३६१ ॥
 अथ प्रथमसामन्तसंमताज्ञः स ज्यंशरः ।
 सतीसरःक्षिते रक्षामक्षामश्रीरटङ्कयत् ॥ ३६२ ॥
 राज्यतोरणसंवाहस्तम्भाभ्यां धरणीपतेः ।
 अनुजो बलबुद्धिभ्यामगमच्छङ्कनीयताम् ॥ ३६३ ॥
 नैव दानं न चादानं निग्रहं नाप्यनुग्रहम् ।
 विहारं न न चाहारं राज्ञो न्यूनं स हि व्यधात् ॥ ३६४ ॥
 विद्याप्रणयविज्ञातप्रज्ञातिशयशालिनः ।
 युवराजान्महाराजो वयसैवाधिकोभवत् ॥ ३६५ ॥
 प्राग्बद्धिश्वाससंपत्तिमकुर्वति महीभुजि ।
 युवराजो मनाकृके निकटस्थैर्विरक्तधीः ॥ ३६६ ॥
 तद्वैमनस्यवृत्तान्तश्रवणच्छिद्रलाभतः ।
 युवराजं ततो राजस्थानीयाः प्रापुरञ्जसा ॥ ३६७ ॥
 आगते विग्रहे व्यक्तं राजस्थानीयसंश्रयात् ।
 सोगादवन्तिनगरं तन्मूलस्थानमुद्धतः ॥ ३६८ ॥
 अथोत्पलपुरं राजा भट्टैः सह रणोद्भटैः ।
 अशिथ्रियदिदं भ्रातुर्वाचिकं च विसृष्टवान् ॥ ३६९ ॥
 दुर्जेनप्रेरणात्वं चेन्मत्त्रेहं नाभ्यजीगणः ।
 लोकापघादज्वरतः कथं कम्पो न जायते ॥ ३७० ॥
 अन्योन्यपालनायाक्षां राक्षसिर्दिव्यामिनः ।
 पालनीयामनुध्याय प्रत्यानय दयां मयि ॥ ३७१ ॥
 इति संदिश्यं दूतं च व्यसृजत्स नरेश्वरः ।
 कम्पनाधिपतिं हन्तुं व्यसृजश्च निजात्मजम् ॥ ३७२ ॥

मृगयां युवराजोगादिति दूतं निरोधयन् ।
 भ्रातृपुत्रं निहन्तुं च श्रुतद्रोहोगमच्च सः ॥ ३७३ ॥
 दूतः किमिति नायातः कालो हि सुचिरं गतः ।
 इति चिन्ताकुलो लक्ष्मभट्टो राजान्तिकं ययौ ॥ ३७४ ॥
 ऊचे च जाने स द्रोहं लक्षयित्वा तवानुजः ।
 त्वत्पुत्रमारणायागाद्यदूतस्य चिरागमः ॥ ३७५ ॥
 स्नाति भुङ्क्ते स्वपित्येव युवराज इति च्छलात् ।
 त्वदुद्योगनिषेधाय नूनं रुद्धो वचोहरः ॥ ३७६ ॥
 तदवन्तिपुरं तस्मिन्ध्रीदेवसरसंगते ।
 सद्यो निःस्वामिक हन्मो जयोस्माकं ततो ध्रुवः ॥ ३७७ ॥
 अथावन्तिपुरं गत्वा सत्वातिशयशालिना ।
 राज्ञा युद्धं तथाकारि तद्भटैरुद्भटैः समम् ॥ ३७८ ॥
 अल्लेश्वराय भृत्यानां वधं नूनं निवेदितुम् ।
 धितस्ता शवरुद्धौघा प्रतीपमगमद्यथा ॥ ३७९ ॥
 भ्रातृपुत्रं पराभूय तावदल्लेश्वरे द्रुतम् ।
 व्यावृत्तरणखेदान्तः प्रापलायत ज्यंशरः ॥ ३८० ॥
 दीपस्येव शिखाध्वान्ते यस्य धीरापदि स्फुरेत् ।
 स रत्नं रत्नजातेश्च पापाणेश्चयः किमन्तरम् ॥ ३८१ ॥
 समधित्सत मेदाय कचित्काल स वैरिणम् ।
 अमोघा दूरगा बुद्धिः शास्त्राण्यप्यतिवर्तते ॥ ३८२ ॥
 आद्योर्नैव कर्तव्यः कलिर्मासद्वयीमिति ।
 राज्ञा समं विदांचक्रे धीमानल्लेश्वरस्ततः ॥ ३८३ ॥
 प्रतिमोच्य निजान्योधानवन्तिपुरमुत्सृजन् ।
 अथ क्षीरोपथेनासावल्लेशोगमदीक्षिकाम् ॥ ३८४ ॥

नगरी रक्षतां न्यस्य सख्यराजे स्वमन्त्रिणि ।

क्रमराज्यं विराजच्छीर्ज्यं शरश्चागमत्तदा ॥ ३८५ ॥

दानमानौ प्रतिश्रुत्य सख्यराजं विभिन्दता ।

युवराजेन नगरी स्वीकृता मन्त्रयुक्तिभिः ॥ ३८६ ॥

नामराजेतया दुःखं भुक्त्वा कश्मीरमण्डले ।

भासद्व्योनौ द्वौ वर्षाववसानमगानृपः ॥ ३८७ ॥

जानन्नलावदेनोथ तं कालं कलहाक्षमम् ।

द्वारैश्वर्यं ददौ भ्रातुस्ततो वैरनिवृत्तये ॥ ३८८ ॥

सलिलोत्तरणोपायं सेतुं सख्यपुरे व्यधात् ।

विपत्संतरणोपायं न पुनर्ज्यं शरोस्मरत् ॥ ३८९ ॥

पथिकानां निवास्ताय तेन पर्वतसीमनि ।

कक्ष्याविभागसहितः स्वनाम्ना रचितो मठः ॥ ३९० ॥

कपटापत्रपारोपाद्राज्ञः प्राप्तविभीषकः ।

स्वयं द्वारं त्यजन्सोगाद्रामं ज्येष्ठेश्वराभिधम् ॥ ३९१ ॥

एवं विक्रमनीतिभ्यां देशं शोधयतो निजम् ।

श्रीशिरःशाटको रांशो द्वारैश्वर्यमयाप्तवान् ॥ ३९२ ॥

राजपुत्रः स चाकपुष्टादवीं लीलारसादटन् ।

योगिनीचक्रमद्राक्षीत्कदाचिद्विरिगह्वरे ॥ ३९३ ॥

उदयश्रीस्तथा चन्द्रडामरश्चास्य चलभौ ।

अपश्यतां न किं लभ्यं महतामनुयानतः ॥ ३९४ ॥

अचलत्वादनादण्डघण्टानां चण्डदांकृतम् ।

मनांसि न पुनस्तेषां वीराणां साहसस्पृशाम् ॥ ३९५ ॥

घटिताशातटं स्वाट्टहाससंवाहनादिभिः ।

योगिन्यो डमरुध्वानभयादिब चलेभ्यः ॥ ३९६ ॥

मान्तर्धासिपुरेवैताः प्रष्टुं द्रष्टुं च काङ्क्षिताः ।
 इति तैश्चादवारोहन्प्रवीरा न तु तद्गयात् ॥ ३९७ ॥
 शनैः शनैस्ततो यान्तो मौनपूर्वं महाशयाः ।
 योगिनीनिकटं प्रापुर्विकटप्रकटौजसः ॥ ३९८ ॥
 योगिनीनायिका दूरात्परिशाय नृपात्मजम् ।
 साशिपं मीधुचपक प्राहिणोन्मन्त्रितं ततः ॥ ३९९ ॥
 चन्द्रस्तदमृतं तृप्तिभाजा राजावशेषितम् ।
 उदयश्रीमुखापेक्षी न संतुप्तस्त्वशेषयत् ॥ ४०० ॥
 भवितव्यबलादश्वपालं सपदि विस्मरन् ।
 उदयश्रीरशेषं तत्पीत्वा तृप्तिं परामगात् ॥ ४०१ ॥
 आश्चर्यातृप्तनेत्रेषु तेषु तृप्तेषु योगिनी ।
 निमित्तज्ञावदद्राजपुत्रं बद्धाञ्जलिं ततः ॥ ४०२ ॥
 अरण्डं भावि ते राज्यं चन्द्रस्त्वद्विभवांशमाक् ।
 आजीवमुदयश्रीश्च मण्डितोऽपण्डया श्रिया ॥ ४०३ ॥
 अश्वपालस्त्वस्माद्यस्मदनुग्रहविवर्जितः ।
 अचिरेणैव घालेन नूनं प्राणैर्वियुज्यते ॥ ४०४ ॥
 भविष्यत्सूचयित्वैवं योगिनीभिः समन्विता ।
 सान्तदंष्ट्रे पुरः प्राणा पश्चात्तुरगपालिनः ॥ ४०५ ॥
 अविचारतमोमप्राञ्जन्नुद्धर्तुमीश्वराः ।
 संभवन्ति प्रजापुण्यैः प्रकाशात्परमहेतवः ॥ ४०६ ॥
 श्वशुराङ्गवर्तमानं यदधीरा पुंश्चर्त्तुं यधू ।
 हरन्त्याग्नीत्म तं राजां दुराचारं न्यचारयन् ॥ ४०७ ॥
 बाष्पपाटागतान् राजम्यानीयान् व्यूहन्त्परान् ।
 युत्तयानीय मर्दापान्ते यद्वा राज्यं सुरं व्यधात् ॥ ४०८ ॥

कोटराजस्य जामातुः कारावास्तव्यतां व्यधात् ।

मीत्या प्रत्यहमेवाथ जीवन्मृत्युमवारयत् ॥ ४०९ ॥

बुभुजे क्षेमराजश्रीस्वस्थां शस्त्रनखैः शतैः ।

विदार्य खटिकाभूमिं राजा सौकर्यभाजनम् ॥ ४१० ॥

जयापीडपुरे कृत्वा राजधानीं महामतिः ।

श्रीरिश्चनपुरे चक्रे बोद्धा बुद्धगिराभिधम् ॥ ४११ ॥

एकोनविंशे वर्षेथ दुष्कृतोद्भवमद्भुतम् ।

बुर्भिक्षं क्षोभयामास लोकं शोकाकुलं महत् ॥ ४१२ ॥

मासानष्टौ द्वादशाब्दांस्त्रयोदश दिनानि च ।

श्मं भुक्त्वा त्रिंशद्वर्षेथ चैत्रे राजा व्यपद्यत ॥ ४१३ ॥

मन्दराजकथाख्यानाज्जाड्यं मद्वाचि संस्तुतम् ।

तीक्ष्णप्रतापशांहावदीनाख्यानाद्विनश्यतु ॥ ४१४ ॥

राशिं शाहावदीनेथ स्मरणं क्षितिरत्यजत् ।

ललितादित्यसंपत्तिविपत्तिसुखदुःखयोः ॥ ४१५ ॥

श्रीमान् शाहावदीनोथ प्राज्यं साम्राज्यमग्रहीत् ।

येन राजन्वती भूर्यामहसत्तद्यशोमिषात् ॥ ४१६ ॥

ग्रीष्मार्के धौरिवान्यतूग्राशोतीत्य वह्न्मही ।

ध्रुवमापजयापीडमेतं न तु स किल्बिषी ॥ ४१७ ॥

पूर्वं परे च भूपाला नायकेनैव भूषिताः ।

श्मानायकेन त्रेनाथ मुक्तागुणलसच्छ्रिया ॥ ४१८ ॥

सिन्धौ वाडवतसाम्बुन्यपि विम्बितमम्बरम् ।

यत्प्रतापाग्नितापार्ते मज्जतीव दिवानिशम् ॥ ४१९ ॥

तदीयो जयलक्ष्मीभिः प्रविष्टाभिः पदे पदे ।

न प्रतापानलोत्प्यत्सरिङ्गिरिच सागरः ॥ ४२० ॥

जयं विना गणयतः क्षणमात्रं वृथा गतम् ।
वृद्धस्य तरणीवाभूद्यात्रा तस्यातिवल्लभा ॥ ४२१ ॥
न मृगाक्षी न वा सीधुपानलीला न चन्द्रिका ।
यात्रैव केवलं तस्य भूमिभर्तुर्मनोहरत् ॥ ४२२ ॥
न तापो न हिमं तस्य न संध्या न निशा तथा ।
न क्षुन्न वा पिपासा च राशौ यात्रामविघ्नयत् ॥ ४२३ ॥
न सरिद्दुस्तरतरा दुरारोहो न पर्वतः ।
दुर्लभ्यो न मरुद्वाभूद्यात्रायां मानिनः प्रभोः ॥ ४२४ ॥
अजितां पूर्यभूपालः पारसीककुलाकुलाम् ।
उत्तराशां विजेतुं स प्रस्थानं प्रथमं व्यधात् ॥ ४२५ ॥
जगतां विजये कामो मधुसीधुवधूत्स्व ।
चन्द्रलौलकशूरान्स सहायत्वेवृणोत्प्रभुः ॥ ४२६ ॥
सैन्यचेतांसि सत्त्वेन तमसा स्वविरोधिनः ।
अपूरयत्स रजसा दिगन्तानुद्धतान्तकः ॥ ४२७ ॥
प्रविष्टं तस्य गोविन्दघानपालनशालिनि ।
उदमाण्डपुरे पूर्व वारुणैस्तदनु सैनिकैः ॥ ४२८ ॥
शैलशृङ्गं नृपानीके प्राप्ते तस्य विरोधिभिः ।
भयातुरैर्यारोहः शृङ्गात्तुङ्गाद्वधीयत ॥ ४२९ ॥
सहस्रं प्राभृतं दातुर्मन्मथोस्य मिन्धुपः ।
उपधीकृतयान्कन्यारत्नं धाणाय भूपतेः ॥ ४३० ॥
राजस्तु गौरवं यादौ गान्धारराणां भुवोदया ।
चित्रं तु लाघवं तेषां भयभाराभिषङ्गतः ॥ ४३१ ॥
भङ्गस्तुङ्गस्य शृङ्गस्य गङ्गानां नैव भूमुखा ।
दितानामपि देशेस्मिन्निहितः शौर्यशालिना ॥ ४३२ ॥

आकर्ण्य राजसिंहस्य सिंहनादमयीं चमूम् ।
 मदं तत्याज चस्खाल विभाय गजिनी पुरी ॥ ४३३ ॥
 स्नानं रक्तैर्द्विपां भुक्तं प्राणवातैर्महोतले ।
 व्रतस्थाभिरिवास्वापि तस्याहो धीरहेतिभिः ॥ ४३४ ॥
 श्रोत्रियक्षत्रियैरष्टनगरेरोदि शाम्यतोः ।
 तरुणाग्निप्रतापाद्भयोर्धूमेनेव भयानुरैः ॥ ४३५ ॥
 यशसा सह संपत्तिं तस्मिँल्लुण्ठयति प्रभौ ।
 प्रापत्पुरुषवीराख्यदेशाख्या रुदिशब्दताम् ॥ ४३६ ॥
 दत्तवाप्पनिवापाम्भोनगराग्रहरस्त्रियः ।
 जीवतः स्वस्य पत्युश्च पिण्डौ स्तननिमाद्वदुः ॥ ४३७ ॥
 अश्वक्षोददलद्धिन्दुघोषध्रातुतटच्छलात् ।
 उदक्पतितिरस्कारप्रशस्तिं स व्यधात्प्रभुः ॥ ४३८ ॥
 ततो व्यावृत्य गच्छन्स दक्षिणाशां स्ववाजिनाम् ।
 मार्गखेदोचितं तापं शतद्रुर्वारिणाहरत् ॥ ४३९ ॥
 दिव्योमुखङ्घ्र्य तत्कालमुदक्पतिमुपागतम् ।
 मार्गरोधेन नृपतिर्नितान्तमुदवेजयत् ॥ ४४० ॥
 योगिनीपुरपौरान्यान्धाश्रया नैपीदुरूपतिः ।
 मार्गदानोपकारेण स तानादित भूभुजे ॥ ४४१ ॥
 तुरङ्गवरादानेन स तान्संमान्य भूपतिः ।
 स्वदेशं प्राहिणोत्कीर्तिराशीन्मूर्तान्वहनिव ॥ ४४२ ॥
 सुशर्मपुरराजेन तस्मात्स्वाशर्मशङ्किना ।
 दुर्गाहंकारमुत्सृज्य देव्येव शरणीकृता ॥ ४४३ ॥
 तत्प्रतापानलः पीत्वा केदाराश्रयिणां रसम् ।
 जातानां शिबलिङ्गानां यत भङ्गमदर्शयत् ॥ ४४४ ॥

स्वयं नत्या नतून्त्या भोष्टानामस्य भूपतेः ।
 अर्चतां पर्वतारोहदोहदो विनिवारितः ॥ ४४५ ॥
 दुस्तरत्वांच्छत्यस्य देवताभिस्तनूकृतः ।
 सिन्धोघो भूपतेरेवं पूर्वेभ्यः श्रुतमद्भुतम् ॥ ४४६ ॥
 एवं नित्यजयोद्योगात्स्वदेशः परदेशवत् ।
 परदेशस्तु तस्यासीत्स्वदेश इव भूपतेः ॥ ४४७ ॥
 प्रतापेनेति संपाद्य दिङ्मुपे तिलकश्रियम् ।
 व्यधात्प्रविश्य कश्मीरान्स पौरनयनोत्सवम् ॥ ४४८ ॥
 तस्य वर्णयतां शौर्यं प्रसङ्गादतिमानुपम् ।
 अस्मार्क चाटुकारित्वं शास्यते भाविभिर्जनैः ॥ ४४९ ॥
 यात्रायातः कदाचित्स दूरदेशे महीपतिः ।
 अप्सरःसदृशां कांचिच्छ्रुतवान्हरिणेश्चक्षणां ॥ ४५० ॥
 निजानुगान्वञ्चयित्वा राजा युक्त्या कथाचन ।
 अथैकाकी स तं देशमविशद्भोगलालसः ॥ ४५१ ॥
 नर्मणा मोहयित्वा तां द्वितीय इव मन्मथः ।
 मनोरथानसिञ्चत्स तदोष्ठाभृतपानतः ॥ ४५२ ॥
 अपश्यन्तस्तमालोक्य हतं केनापि घोरिणा ।
 अथ कौपप्रपादेशमुद्भटास्तद्भटा ययुः ॥ ४५३ ॥
 अन्विष्यद्भिस्तमभ्वेन नियजेनाङ्गनादृदिः ।
 समभाव्यत तं राशो घोरिभिर्निर्जयः कृतः ॥ ४५४ ॥
 शौर्यस्याभ्यनुरागाभ्यां विधानं युद्धमुद्भटैः ।
 तद्भटैः सदनं रक्षमयंक्षकयचान्तरैः ॥ ४५५ ॥
 प्रमद्विरिह तत्सिंहनादपूर्णात्ततः पुरात् ।
 कृतास्फन्देषु शूरेषु शत्रुभिर्विपिनं गतम् ॥ ४५६ ॥

अथाश्वास्य प्रियां तां तु शत्रून्मत्वा समागतान् ।
 स्वशौर्यं सफलीकर्तुं योद्धुं राजा विनिर्ययौ ॥ ४५७ ॥
 शाहावदीनमालोम्य तं तेषामनुजीविनाम् ।
 चित्तैः प्रीत्या मुरैर्भीत्या नीत्या मूर्धभिरानतम् ॥ ४५८ ॥
 एवं समजयस्तम्भयूपात्रणमखान्वहन् ।
 हतवैरिपशूश्चक्रे स्वप्रतापानलार्चिपः ॥ ४५९ ॥
 स्वदेशे मन्त्रिणोस्तस्य कोट्टभट्टोदयश्रियोः ।
 समरेपुभरस्त्वासीच्चन्द्रडामरलौलयोः ॥ ४६० ॥
 देवशर्मान्वयोदन्वचन्द्रो राज्ञार्पितं मुहुः ।
 वैराग्याद्विभवं त्यक्त्वा कोट्टशर्मा वनं ययौ ॥ ४६१ ॥
 श्रीवृष्ट्या कोट्टभट्टोर्थिसार्थान्संपोष्य यत्नतः ।
 व्यलालयद्वनव्योम्नि स स्वं नियममाकृतैः ॥ ४६२ ॥
 कोट्टशर्मा तथा धर्मद्रुमं दानाम्भसासिचत् ।
 न नाशामयो भूयो यथा तत्फलभोगिनः ॥ ४६३ ॥
 तस्य दर्शयितुं राज्ञः स्ववलाधिकतां ध्रुवम् ।
 कदाचित्तत्प्रजा दैवी व्यापद्वाढमपीडयत् ॥ ४६४ ॥
 पुरीकैरविणीसूरः शूरः पादपविद्धिपाम् ।
 पद्मिनिशेव्ये जलापूरः क्रूरो व्यल्लवत प्रजाः ॥ ४६५ ॥
 तदन्तःप्रतिविम्बस्थे स्वस्मिन्सन्नान्तरन्मात् ।
 तद्वीक्षार्थमिवानीके तोये तुम्बीर्व्यधुर्गृहाः ॥ ४६६ ॥
 नगरघुडनादस्तु मुञ्चन्तो निर्ज्जरच्छलात् ।
 तस्योद्द्वीपस्य महतः पर्वतास्तटतामगुः ॥ ४६७ ॥
 न स वृक्षो न सा सीमा न स सेतुर्न तद्गृहम् ।
 तटस्थमपि यत्रैव जलपूरो व्यनाशयत् ॥ ४६८ ॥

नाद्रिबुर्गाण्यपश्यत्स जातुचिद्वैरिभीतितः ।
 अम्बुपूरमयात्तेषु राजा समचरत्तराम् ॥ ४६९ ॥
 पीते तत्तेजसेवाम्बुपूरे शान्ते मितैर्दिनैः ।
 भूयस्तद्विप्लवाशङ्की सोचिकीर्षद्विरौ पुरीम् ॥ ४७० ॥
 नाम्ना लक्ष्म्या महिष्या स प्रसिद्धां नगरीं व्यधात् ।
 त्वराकृतनिजौदार्यन्यूननिर्माणदर्शनात् ॥ ४७१ ॥
 शारिकां शैलराजस्य मूले पुण्यजनाश्रिताम् ।
 यामद्रांक्षीत्तरां लोकः सुमेरोरलकामिव ॥ ४७२ ॥
 वितस्तासिन्धुसंभेदे स्वनाम्ना नगरीं व्यधात् ।
 प्रतिविम्बच्छलात्तोये प्रपया स्वर्निमज्जति ॥ ४७३ ॥
 सौधोत्सेधमयीं राशीभूतां कीर्तिमिवामलाम् ।
 अलोलथीः पुरीं लौलढामरः स्वाभिधां व्यधात् ॥ ४७४ ॥
 सुधाघौतेर्मण्डैर्लक्ष्मीं फलयद्भिः कृतैः पुरीम् ।
 कुलिशच्छिन्नकैलासशृङ्गमङ्गिमजीजनत् ॥ ४७५ ॥
 आजन्मलोलता मध्याः स्वरसाम्याय वर्धिता ।
 निदन्ति च्छायया तस्या सुमणिस्पर्शजं सुखम् ॥ ४७६ ॥
 या लक्ष्म्या भागिनेयीत्वाद्दालापालि निजान्तिके ।
 लासाण्या सा समकामधृपतेश्चित्तदर्पणे ॥ ४७७ ॥
 यश्चानुरोधतन्नुस्तं चिरं लक्ष्म्यां नियद्वचान् ।
 स च्छिन्नो रागवेगेन लासासौन्दर्यजन्मना ॥ ४७८ ॥
 बलिजिन्मूर्तिना तेन घसन्त्या वक्षसि श्रियः ।
 प्रातिघेदिमकतां नीता लासा सीभाग्यदायिनी ॥ ४७९ ॥
 छाया तद्रचितोदयापि दिवसश्चामोगमातन्वतः
 सूर्यात्संमुपतां जहाति वहति धेयोदरीं कालताम् ।

स्त्रीणामस्ति चतुर्गुणा मतिरिति स्थाने न हन्त श्रुति-

र्यद्वा दुर्विधिपाकमाकलयितुं शक्नो न कश्चिद्भुवम् ॥४८०॥

प्राकृतस्यावताराख्या बलस्यापि सुता सती ।

लक्ष्मीर्लासानुरक्तेधादथ रोपं महीपतौ ॥ ४८१ ॥

रोपात्सिन्धुपतेर्देशं संबन्धित्वाद्गतां नृपः ।

प्रत्यानयन्नपोद्रेकाच्च पुनः स्नेहगौरवात् ॥ ४८२ ॥

अलाब्धो न्यष्टुडन्नन्तरप्लवन्त जले शिलाः ।

लक्ष्मीपक्षः क्षयं वृद्धिं लासापक्षस्तु लब्धवान् ॥ ४८३ ॥

यावथावदगाद्दूरं लक्ष्मी रात्रिरिव क्रुधा ।

तावत्तावत्स तां लासां दिवं भास्यानिवामजत् ॥ ४८४ ॥

अपनीय तापखेदं मरुकरिणी पद्मिनीतोयैः ।

तत्पद्मशैवलात्मोनिर्माथे कर्मठीभवति ॥ ४८५ ॥

लक्ष्म्या मातृस्वसुः सर्वमातृकृत्यकृतोभवत् ।

राजप्रियाथ राकेव लासा पक्षक्षयोद्यता ॥ ४८६ ॥

सत्कर्मपाकसमयोस्य न चेद्विकाश-

शोभां न किं परिहरेत्कुमुदाकरस्य ।

विश्वप्रबोधहरणप्रवणा प्रियेण

कुस्री निशा च सहसैव सुधाकरेण ॥ ४८७ ॥

चिन्तासूचकनिश्वासम्लानौष्ठी तं कदाचन ।

अयोचन्द्रोगिनीवेति लासाख्या भोगिनी नृपम् ॥ ४८८ ॥

न चेद्विकाशयेद्भास्यान्पद्मिनीं स्वरुचा स्फुटम् ।

तस्याश्चेदाय शैवालचलुष्या इव यतत कः ॥ ४८९ ॥

पतन्तीं प्रेमभाराद्रीं मयि रष्टिं तवासहा ।

मां निहन्तुमुपायेन प्रमते महिषी तव ॥ ४९० ॥

अभिचारे वुराचारमुपचारप्रियंकरम् ।
 सा चाराक्षी मम द्वेपावुदयश्रियमैरयत् ॥ ४९१ ॥
 देव्यद्वेषपरे तस्मिन्निभिचारविनिर्मितिः ।
 असंभाव्येति तां राजा प्रत्युवाच विचक्षणः ॥ ४९२ ॥
 निर्वन्द्येनोपजल्पन्तीं तदेव वचनं ततः ।
 तां प्रत्याययितुं देवोमुदयश्रियमग्रवीत् ॥ ४९३ ॥
 व्ययस्यातिशयेनाहो कोशो रिक्तत्वमागतः ।
 प्रार्थयन्ते जना रामः सर्वे कल्पतरुनिव ॥ ४९४ ॥
 द्रविणोत्पत्तये तस्मादुपायः प्रतिभात्ययम् ।
 प्रतिमा श्रीजयेश्वर्या यातिरीतिमयी पृथुः ॥ ४९५ ॥
 तां खण्डयित्वा विहितैष्टद्वैर्मन्त्रामचिहितैः ।
 व्ययनिर्वहणं कीर्तिस्मिरत्वं चोपजायते ॥ ४९६ ॥
 सांध्येतत्किं तु तन्मूर्तिर्लक्ष्मी किं प्रमविष्यति ।
 पृष्टदुस्तेनमुद्रास्तु क्षुद्रस्तं सचिवोऽप्यधात् ॥ ४९७ ॥
 तत्रोपकरणं सजीकृत्यान्वेद्युदपागतम् ।
 राक्षीं प्रत्याय्य भूपालो रदो मन्त्रिणमग्रवीत् ॥ ४९८ ॥
 पुनागव्रजमुन्मुल्लयिषति प्रायः कराकर्षणे-
 रुदामं विजिहीर्षन्ति प्रतिपदं कस्याल्लिङ्गं काङ्क्षति ।
 कां नैच्छन्मृगगन्धमिन्धुरपतिस्तीमां न यप्रक्रियां
 तीक्ष्णाप्रप्रतिमादुशोस्य निकटे मन्त्री निषन्ता पुनः ॥ ४९९ ॥
 याः पूर्वनिर्गमयन्त यशःसुकृतलब्धये ।
 अङ्गीकर्तामि मे देयप्रतिमास्ता विमृशत ॥ ५०० ॥
 अमरप्रतिमा विधाय केचि-
 त्परिपूज्याथ परे प्रसिद्धिमाप्ताः ।

परिपाल्य यथोचितं तथान्ये

विदलय्याहमहो महदुरन्तम् ॥ ५०१ ॥

निर्माणाञ्जलधेः समस्तसरितां कौमारशोकावधिः

प्रख्यातः सगरौ भगीरथनृपो गङ्गावताराच्च सः ।

वुष्यन्तः स च विश्वविश्वविजयादिन्द्रस्य भीतिप्रदो

रामो हन्त दशाननेन विहितात्सीतापहारात्पुनः ॥ ५०२ ॥

राजा शाहावदीनाख्यः सुरमूर्तीरलोठयत् ।

इतीयं बुष्कथा विश्वं कथं न क्षोभयिष्यति ॥ ५०३ ॥

उदयध्रीर्नतशिरा राज्ञीत्युक्तवति स्वयम् ।

महीरन्ध्रमिवैक्षिष्ट द्वागधोगतिवाञ्छया ॥ ५०४ ॥

सर्वसहा तदा क्षमाभूदन्वर्था प्राग्वदेव यत् ।

लासातुरक्तमपि तं सा राजानमसेवत ॥ ५०५ ॥

भास्करो दुपरीरम्भरसासादितकौतुकः ।

स्वपुत्रशनिमुख्यानां ग्रहाणां शान्तिमिच्छति ॥ ५०६ ॥

रागी तद्दोषवादिन्या लासादेव्या प्रबोधितः ।

व्यवासयत्स्वदेशात्स राजपुत्रान्परानिव ॥ ५०७ ॥

कार्येष्वतिमनुष्येषु साहायकविधायिभिः ।

योगिनीपुरनाथस्य तैरभूषि निजं कुलम् ॥ ५०८ ॥

औदार्याहचवृत्तीन्स हिन्दुखानेन बोधितः ।

स्लेच्छान्सिकन्दरमुपाग्राजद्रोहकृतोवधीत् ॥ ५०९ ॥

पिशुनैर्जनिताशङ्कः शूरे मदनलायिके ।

राजा विप्लवसज्जोपि सेवयास्य निवारितः ॥ ५१० ॥

औदार्यशालिना राज्ञा स्वसमं बोधितः स्वयम् ।

राजाधिकं व्यवहार्योत्तदा मदनलायिकः ॥ ५११ ॥

तुल्यार्थः समसामर्थ्यः शङ्कयोयमिति भूपतिः ।
 ईर्ष्यालुभिः कुसचिवैस्तस्मै परमकोप्यत ॥ ५१२ ॥
 शुचिमप्यशुचिं मत्वा तं तं भूमिपालधीः ।
 खलनाशाघृतत्वेन न चित्तविरताभवत् ॥ ५१३ ॥
 उपप्लवयितुं वाञ्छंस्तं मुहुः क्रोधवेगतः ।
 राजरत्नाकरोरोधि तदीयगुणवेलया ॥ ५१४ ॥
 उत्तराशां नृपो जातु व्यसनेनाभ्यपेणयत् ।
 नौसेतुकोतुकं सिन्धोः परिखाया इवाहरत् ॥ ५१५ ॥
 शूरः सङ्गनगर्यो स पर्यटन्मृगयारसात् ।
 सिंहमन्वद्रवद्राजसिंहः संहतसाहसः ॥ ५१६ ॥
 गच्छंश्चित्ताधिकं राजा वाजिना वेगराजिना ।
 अपारशौर्यभक्तिभ्यां मदनेनानुधाधितुम् ॥ ५१७ ॥
 आरुढः पौरुषं राजा सोवरुढस्तुरङ्गमात् ।
 यमेनेव व्यधाद्युद्धं हरिणा क्रौर्यधारिणा ॥ ५१८ ॥
 षष्ठाकिनं चिरं यद्ययुद्धमुखतकेसरः ।
 तमधः कृतवाग्नाजसिंहं सिंहोतिसाहसम् ॥ ५१९ ॥
 उद्धृत्य वाजिनस्पूर्णं भक्तो मदनलाघिकः ।
 निपातितनृपं सिंहं कृपाण्या सहसावधीत् ॥ ५२० ॥
 प्राणरक्षोपकारेण प्रसन्नः पिशुनाञ्जनात् ।
 युक्त्या मारणमेतस्य शङ्कमानो नरेभ्वरः ॥ ५२१ ॥
 स विद्याहच्छलाहत्या द्रविणं करुणामयः ।
 मदनं व्यसृजद्विह्वीपतेर्निफटमश्रसा ॥ ५२२ ॥
 उत्पन्नचम्पकं ध्याम कुप्यतीं जातुचित्प्रिया ।
 स्वप्ने शोफरसुहृदयो दृष्टवान्पाशनीं पुरोम् ॥ ५२३ ॥

परिपाल्य यथोचितं तथान्ये

विदलय्याहमहो महद्दुरन्तम् ॥ ५०१ ॥

निर्माणाज्जलधेः समस्तसरितां कौमारशोकावधिः

प्रख्यातः सगरौ भगीरथनृपो गङ्गावताराच्च सः ।

वुष्यन्तः स च विश्वविश्वविजयादिन्द्रस्य भीतिप्रदो

रामो हन्त दशाननेन विहितात्सीतापहारात्पुनः ॥ ५०२ ॥

राजा शाहावदीनाख्यः सुरमूर्तारलोठयत् ।

इतीयं बुष्कथा विश्वं कथं न क्षोभयिष्यति ॥ ५०३ ॥

उदयधूर्नतशिरा राह्नीत्युक्तवति स्वयम् ।

महीरन्ध्रमिवैक्षिष्ट द्रागधोगतिवाञ्छया ॥ ५०४ ॥

सर्वसहा तदा क्षमाभूदन्वर्था प्राग्वदेव यत् ।

लासानुरक्तमपि तं सा राजानमसेवत ॥ ५०५ ॥

भास्करो द्युपरीरम्भरस्तासादितकौतुकः ।

स्वपुत्रशनिमुख्यानां ग्रहाणां दाय महीभुजे ॥ ५०६ ॥

रागी तद्वेधाद्भाविभोगेषु निश्चयाद्वा महीपतिः ।

अद्यान्संत्यक्तवान्सर्वं न तु धैर्यं मनागापि ॥ ५०७ ॥

मदन्तिकमुपागम्यमिति भूमिपतिस्ततः ।

दूरस्थितानां पुत्राणां सद्यो लेखान्विस्तृष्टवान् ॥ ५०८ ॥

पूर्वराजगुणादर्शो मुमूर्षुर्भूपतिस्ततः ।

अप्राप्तेषु सुपुत्रेषु स्वानुजं राज्यमार्पित् ॥ ५०९ ॥

तं भक्तं नेश्वरो नैपीत्सदेहं यत्सधर्मताम् ।

तत्र हेतुर्धुवं तस्मिन्सौभाग्यान्मदनम्रमः ॥ ५१० ॥

शौर्योदार्यविधौ विधौतविचित्रश्लोके नृत्योकेभ्यरे

तस्मिन्स्तमुपागते गुणिगणप्राणोच्चरन्नेपुणे ।

तुल्यार्थः समसामर्थ्यः शङ्कयोयमिति भूपतिः ।
 ईर्ष्यालुभिः कुसचिवैस्तस्मै परमकोप्यत ॥ ५१२ ॥
 शुचिमप्यशुचिं मत्वा तं तं भूमिपालधीः ।
 खलनाशावृतत्वेन न चित्तविरताभवत् ॥ ५१३ ॥
 उपप्लवयितुं वाञ्छन्तं मुहुः क्रोधवेगतः ।
 राजरत्नाकरोरोधि तदीयगुणबेलया ॥ ५१४ ॥
 उत्तराशां नृपो जातु व्यसनेनाभ्यषेणयत् ।
 नौसेतुकौतुकं सिन्धोः परिखाया इवाहरत् ॥ ५१५ ॥
 शूरः खङ्गनगर्यो स पर्यटन्मृगयारसात् ।
 सिंहमन्वद्रवद्राजसिंहः संहतसाहसः ॥ ५१६ ॥
 गच्छंश्चित्ताधिकं राजा वाजिना वेगराजिना ।
 अपारशौर्यमक्तिभ्यां मदनेनानुधावितुम् ॥ ५१७ ॥
 आरुढः पौरुषं राजा सोवरूढस्तुरङ्गमात् ।
 यमेनेव बलं चैर्गर्भाणि ॥ ५१८ ॥
 अथांगसहावेशदेवी जयमधात्स्ययम् ।
 नातितीव्रो न वा मन्दः सर्वस्यैव महीपतिः ।
 चित्तमादित लोकस्य वैपुषो भानुमानिव ॥ ५१९ ॥
 अह्वायापहतं युद्धे तदनुःप्रतिकूजितम् ।
 शोचद्वैरिषधूवर्गक्रन्दिर्मेत्सरादिव ॥ ५२० ॥
 दिङ्मुखे चन्दनालेपः कीर्तिरम्बरचन्द्रिका ।
 धरणीरमणस्यास्य क्षिपामाम्लापयन्मुग्धम् ॥ ५२१ ॥
 क्षेम लक्ष्मीं प्रजाः क्षोणीपाले तन्वति तन्वति ।
 भूमापेव स्थिता नाफमोगसौख्यमभुञ्जत ॥ ५२२ ॥
 लोहरप्रत्यवेक्षार्थं यान्व्यधात्पूर्वभूपतिः ।
 लोहराधिपतर्भार्या ते पलाय्य गतास्ततः ॥ ५२३ ॥

शान्यन्त्यौषधयः सर्वाः शशिन्यस्तं गते सति ।
 दृष्टो हि सूर्यकान्तानां रवौ याति द्युतिक्षयः ॥ ५४६ ॥
 लोहरं प्रतिसंधातुं कुङ्कुदीनमहीपतिः ।
 शौर्यशालिनमादिक्षत्पुरो डामरलौलकम् ॥ ५४७ ॥
 अघेष्टयत्ततो गत्वा लोहराद्रिं स सर्वतः ।
 प्राणा हि स्वामिभक्तानां तृणायन्ते महात्मनाम् ॥ ५४८ ॥
 असामर्थ्यान्निजं दुर्गे दुर्गेन्द्रोर्पयितुं ततः ।
 ब्राह्मणान्व्यसृजद्भूतान्डामराधिपतिं प्रति ॥ ५४९ ॥
 द्विजलिङ्गान्स तान्मत्वा सारं द्रष्टुमुपागतान् ।
 न्यग्रहीद्विग्रहातुग्राद्विजानव्यग्रमानसः ॥ ५५० ॥
 द्विजदैवतमप्येनं श्रुत्वा तदपकारिणम् ।
 लोहरेन्द्रो न कोट्याशां जीवाशां च विस्मृतवान् ॥ ५५१ ॥
 पश्यन्तो मरणं स्वस्य युद्धे बाध पलायने ।
 क्षत्रियाणां निजं धर्ममग्रहीषुस्ततो रणम् ॥ ५५२ ॥
 शरासारशिलावर्षैर्बुर्दंशां दुर्धना इव ।
 लोहराद्रेरवारोहन्नारोहंस्तु यशांसि ते ॥ ५५३ ॥
 स्वं खण्डीकृत्य शैलेन विभक्तं स्वामिभक्तितः ।
 प्रत्येकं शत्रवस्तेषु शिलार्वापिष्वमंसत ॥ ५५४ ॥
 हपत्सु तद्विकीर्णासु लौलडामरनायकः ।
 त्रपयेव तिरोधानं समं कीर्त्यागमत्ततः ॥ ५५५ ॥
 शत्रुकीर्णशिलाराशिच्छन्नो डामरलौलकः ।
 यवनप्रेतसंस्कारान्न विपद्यप्यहीयत ॥ ५५६ ॥
 स्त्रीविधेयतया पूर्वं निर्वास्यापि निजान्सुतान् ।
 स्वमग्नपितृदृष्टान्तः शाहाब्दीनो महीपतिः ॥ ५५७ ॥

आकारयत लेखैर्यान्स्वाभिज्ञानपरिष्कृतैः ।
 तज्ज्यायान्हस्सन्स्तावदापन्महेन्द्रमण्डलम् ॥ ५५८ ॥
 स नेत्रशुक्तिमुक्ताभिर्मुक्ताभिर्व्याप्पघीचिभिः ।
 श्रुत्वा तत्र पितुर्मृत्युं निवापाञ्जलिमार्पिपत् ॥ ५५९ ॥
 व्यावृत्य गमनेच्छायाः स्वच्छाशयममुं ततः ।
 न्यवारयत्पितृव्यस्य लेखः कश्मीरभूपतेः ॥ ५६० ॥
 शक्रादिसत्यलोभेन भृत्यान्स्मानपेक्ष्य सः ।
 समस्कुरुत शाहावदीनभूमिपतिर्दिवम् ॥ ५६१ ॥
 स्वःस्त्रीभोगरसेनेव गमनाय त्वरावतः ।
 तस्यास्माभिर्मवत्कार्यमशेषं निरपाद्यत ॥ ५६२ ॥
 क्षमारक्षालक्षणाभासां विचक्षणशिरोमणेः ।
 तन्मन्त्रिमानितां मौलिमूले मालां विदध्महे ॥ ५६३ ॥
 गमनागमनाभ्यां त्वं पितुः पालितयाज्ञया ।
 धीराम इव भूलोकं यशोभिः स्वैरपूपुरः ॥ ५६४ ॥
 भूतो भावो च संमानो यद्यपि स्वगुणैस्तव ।
 यौवराज्यग्रहान्धारं लघूकुर्यास्तथापि मे ॥ ५६५ ॥
 स्वधैर्यं सत्यसंयोगो नानावन्धुसमागमः ।
 जगद्रक्षाधिकारश्च दीर्घमनस्यं विलम्पतु ॥ ५६६ ॥
 यशसेव प्रमीतानां परदेशनिवासिनाम् ।
 प्राप्तेन विभवेनापि महतां न सुखं भवेत् ॥ ५६७ ॥
 स्वरूपप्रतिविम्बेन भयता स्वर्गवासिनः ।
 त्वदुत्फण्टाभरोस्मार्कं दर्शनेन निवार्यताम् ॥ ५६८ ॥
 पुत्रः शाहावदीनस्य सोयमित्यन्यमण्डले ।
 अद्भुत्यग्रेण निर्वेदाः प्राकृतस्येव मास्तु ते ॥ ५६९ ॥

राक्षं मदनुफम्प्यानां मुग्धप्रेक्षी भवन्भवान् ।
 कदमीरेश्वर्यमाहात्म्यं मा नैपीरल्पकल्पतां ॥ ५७० ॥
 विभज्य भवति क्षोणीभारं मेरुगिराविव ।
 सुप्रसंपत्तिमतुलामनन्तद्युतिरामुयाम् ॥ ५७१ ॥
 कीर्तिं सुरवधूगीतां पात्रे थीप्रतिपादनात् ।
 स कर्णपूरयन्राजा मादत्त स्वर्गमालतीः ॥ ५७२ ॥
 प्रिययोरावयोः स्नेहश्रुतिसौख्येन शीतलैः ।
 निःश्वासैर्भूपतेः स्वीयैः स्यादस्पृह्यं च चामरम् ॥ ५७३ ॥
 येन मानेन मामन्वग्रहीत्स वसुधाधिपः ॥
 त्वं संचरस्व तेनैव मायि पालयति प्रजाः ॥ ५७४ ॥
 प्राता द्यौः शक्रराजाश्यामावाश्यां च सर्म मही ।
 शेषैकनाथां पाताललक्ष्मीं हसतु निःसुखाम् ॥ ५७५ ॥
 उदयश्रीमुखामात्यमतालुष्ठानशालिनीम् ।
 ममार्थनानिपेधेन लक्ष्मीं नैव वृथा कृथाः ॥ ५७६ ॥
 अजानैल्लोलकर्णत्वं राजेन्द्रफरिणामथ ।
 पन्थानं लेखवाची स कदमीराणामगाहत ॥ ५७७ ॥
 पवनैः संमुखायातैर्ज्ञाकाररवधारिभिः ।
 न्यवार्यतेव कदमीरप्रवेशाद्राजनन्दनः ॥ ५७८ ॥
 स विशदय कदमीरसरणीमुदजिज्वलत् ।
 अमलीमसयद्राक्षः श्रुतिं तु खलचोदना ॥ ५७९ ॥
 नक्राः समुद्रमिव केचिदुदेतुकामा
 वाता लताग्रमिव केचन दर्पवेगात् ।
 दुर्मन्त्रिणो भुवनकाननचक्रवाल-
 हव्याशना नरपतिं प्रचिलोलयन्ति ॥ ५८० ॥

प्राप्तेथ हस्सनेभ्यर्णं क्रौर्यनिर्णयवादिभिः ।
 वर्णाश्रमगुरस्तूर्णं पिशुनैरिति बोधितः ॥ ५८१ ॥
 सर्वासामेव बुद्धीनामुपरीश्वरबुद्धयः ।
 तथापि सचिवैर्वाच्यो हितहितविनिर्णयः ॥ ५८२ ॥
 पुरंदरादिलोके शतेजोशाश्रयशालिनाम् ।
 स्वधंश्येभ्यो नरेन्द्राणामन्तरायो विलोक्यते ॥ ५८३ ॥
 स्पर्शनाशितया स्याताद्भातृपुत्राद्भि जिह्मगात् ।
 कृष्णसर्पादिवाश्लिष्टात्कष्टं दूरे न कस्यचित् ॥ ५८४ ॥
 विभवैस्तर्प्यमाणोयं न च स्वीभविता तव ।
 स्नेहेन सिच्यमानोभिः शीतलत्वं किमृच्छति ॥ ५८५ ॥
 वरं हालाहलो घोरो न दुरात्मा च बुर्जनः ।
 तस्य पानाद्गलत्येकः परस्य त्वयिलं कुलम् ॥ ५८६ ॥
 दैवाद्भूततरं सर्पं प्रसर्पद्विषधारिणम् ।
 विना देवकृतं को नु निधौ स्थापयति स्वयम् ॥ ५८७ ॥
 न चिन्त्यं चायमेकाकी राक्षो मे किं करिष्यति ।
 हरेः पुरः सयूथोपि कतमो धारणेश्वरः ॥ ५८८ ॥
 बुद्धिशस्त्रस्य किं नु स्यात्परिपन्थिपराक्रमैः ।
 नैतद्युक्तं सौगतौ हि राजपुत्रोदयधियौ ॥ ५८९ ॥
 आद्ये पक्षे द्रुतं नाशश्चिरं नाशः परे यतः ।
 नानुग्राहो न च त्याज्यस्ततस्ते हन्त हस्सनः ॥ ५९० ॥
 न चैवं प्रायतावृत्तिं तेजस्यो स सहिष्यते ।
 यस्मिन्दहति नाम्मोर्ध्वं न क्षणो घाडयस्य कः ॥ ५९१ ॥
 अतस्तस्य निरोधेन निर्गतिपञ्चमुक्ताः प्रजाः ।
 कुण्ठयन्तुतरां पूर्वभूपालोत्कण्ठितां चिरम् ॥ ५९२ ॥

प्रधिष्टेरिति दुर्वाक्यैर्निर्गमाद्भिरिव नृदः ।
 वैरस्यमभजद्राजा खलवाक्यैः स हस्सने ॥ ५९३ ॥
 पश्यञ्मृण्वन्ननुभवंस्तस्यैवोत्सुकविक्रियाम् ।
 भ्रातुः पुत्र इतिस्नेहात्तं वचनं न भूपतिः ॥ ५९४ ॥
 उदयश्रीरथालक्ष्य विरक्तं हस्सने नृपम् ।
 तद्भार्त्रां लौलकवधूं समदिक्षत्तरामिति ॥ ५९५ ॥
 स्वामिरागादिवारूढो नाकं डामरलौलकः ।
 न यशो नाशयामास कुस्वामिमुखवीक्षणैः ॥ ५९६ ॥
 अस्माद्दुर्मनसो राज्ञो विभवाशास्तु दूरतः ।
 वर्धितस्य त्वया प्राणसंशयो हस्सनस्य तु ॥ ५९७ ॥
 अतः प्रलोभ्य राजेत्यं त्वयानीयो निजान्गृहान् ।
 योग्यं स्थानान्तरं नास्मद्विपन्निर्योतनाविधौ ॥ ५९८ ॥
 तस्मात्त्वया निजार्थानां ग्रहणार्थं महीपतिः ।
 प्रार्थनीयो यथाभ्येति त्वद्गृहानेप लुब्धधीः ॥ ५९९ ॥
 विश्वस्तायाः किमर्थमे धर्मकामार्थहेतुभिः ।
 राज्ञोर्पयामि तान्सर्वान्यदि मे स्यादनुग्रहः ॥ ६०० ॥
 अतः स्वकीर्तये पूतसंमानस्फूर्तयेस्तु मे ।
 यत्तु त्वच्चरणस्पर्शदर्शितानुग्रहं गृहम् ॥ ६०१ ॥
 प्रत्याहृत्य स्वयं स्वीयमोपधेरिव सद्गु ।
 आशाः प्रकाशयत्वर्थपतिर्भास्वानिवाभितः ॥ ६०२ ॥
 वदन्येन त्वयापेक्षं न तु ख्रीधनमित्यतः ।
 रसायां रसमादत्ते लोकाप्यायाय भास्करः ॥ ६०३ ॥
 अनेन वसुना राज्ञः फलत्रु प्रार्थनार्थिनाम् ।
 सरितां चारि गृहानो मेघांस्तर्पयतेभ्युधिः ॥ ६०४ ॥

निधीनहिभिरावेष्ट्य गोपयन्ती मया मही ।
उपहास्येत नाथेन मद्भूये दृष्टिकारिणा ॥ ६०५ ॥
तथेति प्रतिसंदिश्य सा पुंवद्वैर्यशालिनी ।
तद्बुद्धिपरितोषार्यमेवं संदेशमाक्षिपत् ॥ ६०६ ॥
एकाकी दीर्घधीकृद्यः किमुद्यच्छेत साहसे ।
कदाचिन्नोच्चरत्येव करेणैकेन तालिका ॥ ६०७ ॥
सामर्पः सावलेपत्वात्कम्पनाधिपतिस्त्वया ।
साहाय्यकार्यमभ्यर्थ्यः सिद्धे कार्ये धृतौजसा ॥ ६०८ ॥
भवतैव विधार्येयं निराधारत्वनिष्फला ।
वाताहताश्रया द्राक्षावलीवान्येन भूरुहा ॥ ६०९ ॥
उदयश्रीरिति श्रुत्वा वाचिकं मतिमानपि ।
तथैवायाचत्सहाय्यं कम्पनेश्वरलक्ष्मकम् ॥ ६१० ॥
हस्सनस्य जनन्याः स लक्ष्म्या ध्यायन्नपक्रियाः ।
तस्मिन्प्रत्यपकारेच्छुस्तद्वाशे विन्यवेदयत् ॥ ६११ ॥
मन्त्रिभिर्विबुधैः सोऽथ गुणवत्सलमत्सरैः ।
अयोध्युदयमद्रस्य दुर्नयं तं नराधिपः ॥ ६१२ ॥
मन्त्रिणं स्तन्यमाप्याय स्वकीयमभयाय तम् ।
राशौ राशोऽस्य सुडास्या पुत्रीयांचक्रुपी स्वयम् ॥ ६१३ ॥
स पूर्वस्वामिसंमानयुणभार्गोपलब्धये ।
हस्सनाभ्युदयाङ्गानि प्राणानपि त्वजीगणत् ॥ ६१४ ॥
तप्रागतं महीपालं हनिष्यामो वयं छलात् ।
वर्धामो वा ततो राजपुत्रो घृद्धिमुपेप्स्यति ॥ ६१५ ॥
इति दैवाद्रते तस्मिन्मन्त्रे भेदं महीपतेः ।
उदयधीस्ततो भीतः पलाययत् हस्सनम् ॥ ६१६ ॥

आत्मनो चधवन्धेन मोचयन्नपराञ्जनान् ।
 रसेन्द्र इव लोकेस्मिञ्छाघनीयत्वमश्नुते ॥ ६१७ ॥
 कर्मण्यभीक्ष्णतीक्ष्णेपि तथा लक्षितमुद्यतम् ।
 क्षमाशीलः क्षमापालो नातक्ष्णोदुदयश्रियम् ॥ ६१८ ॥
 शुणैः संवृत्य रन्ध्राणि शुचितां शीलयन्वहिः ।
 विसवत्कालमनयत्पङ्कवत्सु जलेषु सः ॥ ६१९ ॥
 धुस्त्रेलस्वामिनः कन्यारत्नं स्वीकृत्य हस्सनः ।
 अविशल्लोहरं तावन्निरगाच्च दिशां भयम् ॥ ६२० ॥
 कश्मीराम्बरवद्धस्य घनस्येवोदयश्रियः ।
 धीवृष्ट्या पुष्टिमभ्यायात्केदार इव हस्सनः ॥ ६२१ ॥
 युक्त्या मन्त्रान्मृताथान्तराधिनेवोदयश्रिया ।
 व्याधिनेव बहिर्भूषो हस्सनेनाभ्यभूयत ॥ ६२२ ॥
 तावद्वमति यस्तोयं दूरात्स्पृष्टो हिमांशुना ।
 कियन्नैव तदाश्लिष्टचन्द्रकान्तो घमेदिति ॥ ६२३ ॥
 उदयश्रीर्गन्तुमना राजपुत्रान्तिकं ततः ।
 परिहृत्य परान्मार्गान्सरलान् रोधशङ्कया ॥ ६२४ ॥
 मडवासरणिं घक्तां सिद्धिहेतुं विदन्नरहः ।
 श्वशुरं वर्णितस्वीयरहस्यं मडवापतिम् ॥ ६२५ ॥
 गङ्गराजमयात—न्मार्गेण विनिर्गमम् ।
 अन्ते नश्यति धीः पुंसः सहस्रांशोरिव द्युतिः ॥ ६२६ ॥
 न यद्युद्भेदयेत्कन्दकोटिं शृङ्गाटमुन्नताम् ।
 फस्तस्यान्तर्निमग्नस्य ज्ञातुं शक्तो भवेत्स्थितिम् ॥ ६२७ ॥
 स्वनाशशङ्कया गङ्गराजे तद्दोहवर्णिनि ।
 इक्षतेजा नृपः कुन्दो रुणस्त्रि स्मोदयश्रियम् ॥ ६२८ ॥

परीक्षितुमिधोद्युक्तैर्गुरोस्तस्य च शेमुषीम् ।

सुरैरिवार्थितो राजा क्रोधाद्यापादयत्स तम् ॥ ६२९ ॥

वायुश्चन्दनपादपं रयभयावुन्मूलयैल्लीलया

छिन्दन्पद्ममिभो घनः परिहरन्बालातपं हेलया ।

पुंरत्नं पृथिवीपतिर्गुणमणिश्रेणिभिर्यां रोहणं

रोपापस्मृतिमूर्छितेन मनसा निघ्नन्न कैर्गृह्यते ॥ ६३० ॥

भुवनोपवनेषु मानुषप्रसवानामथ वा प्ररोहताम् ।

विचिनोति मनोहरं विधिर्विलसत्सौरमसंपवुज्ज्वलम् ॥ ६३१ ॥

हस्सनो मष्टधैर्यश्रीरुदयश्रीमतं विना ।

विनष्टहस्तपालोध इव पातमथान्वभूत् ॥ ६३२ ॥

पक्षिशाव इव शूरकरकाभप्रपक्षतिः ।

पर्यन्तवृत्तिभिः क्रूरैर्हस्सनोय न्यरुध्यत ॥ ६३३ ॥

प्रसादप्रीणितैः प्रायः यशराजैर्दुरात्मभिः ।

राजपुत्रो हस्सनः स हन्त प्रत्यर्पितः प्रभोः ॥ ६३४ ॥

उत्पिञ्जे गलिते शत्रुवर्गे चाशाच्युते सति ।

स तिग्मतेजा लोकानामालोकधियमादधौ ॥ ६३५ ॥

वितस्तायां स्वनामङ्का पुरी तेनाथ निर्मिता ।

उच्छ्रितैः कनकच्छत्रैर्धामुलुण्ठयति स्म या ॥ ६३६ ॥

प्रत्यर्द्धं जनमालक्ष्य दुर्भिक्षक्षपितायुषम् ।

मासि भाद्रपदेकार्पात्स सत्रं भूरिदक्षिणम् ॥ ६३७ ॥

साधुसूक्तिसुधास्नानात्कर्णाभ्यर्णतले कचैः ।

ध्रुवं धवलिमापेदे वार्धकेयास्य भूपतेः ॥ ६३८ ॥

भूषण निजवंशस्य धूपणं धरणेरसौ ।

वैरिश्रोदूयणं पुत्ररत्नं न च स लब्धवान् ॥ ६३९ ॥

आयुर्वायुचलक्षीचिचञ्चलं कलयन्नथ ।
 सर्वाग्रहारनिर्माणमकरोत्पुत्रलिप्सया ॥ ६४० ॥
 योगिनं ब्रह्मनाथाख्यं तत्कर्मप्रेरणादिव ।
 कश्मीरानागतं राजा पुत्रार्थ्येवमभाषत ॥ ६४१ ॥
 मया वैरिवराधीत्वा कारागारकुटुम्बिताम् ।
 निवारितं विलोलत्वं नैसर्गिकमपि श्रियः ॥ ६४२ ॥
 यथापराधं दण्डेन हरता धर्मविप्लवम् ।
 प्रजा अपक्षपातेन स्वप्रजा इव पालिताः ॥ ६४३ ॥
 नीताश्चिराय निर्मथ्य विपश्चिज्जनवारिधिम् ।
 कियंतोपि मया—मैत्रीं शास्त्रमणिप्रभाः ॥ ६४४ ॥
 इति मे कृतकृत्यस्य शोकशङ्कुरयं परम् ।
 प्राज्यसाम्राज्यभारस्य वोढा नास्ति कुलाङ्कुरः ॥ ६४५ ॥
 इति श्रुत्वा वचस्तस्य वंशच्छेदतमोमुपमम् ।
 दर्शयन् दशनज्योत्स्नां योगी तं प्रत्यभाषत ॥ ६४६ ॥
 मा विपादं कृथा राजन्पुत्रानुत्पत्तिहेतुकम् ।
 नहि किञ्चित्कदाचिस्याद्दुरापं पुण्यशालिनाम् ॥ ६४७ ॥
 पुत्रोत्पत्तिनिमित्तं मे योगिनोप्यानुपङ्गिकम् ।
 किञ्चित्संचितमस्त्येव तत्तवास्तूपकारकृत् ॥ ६४८ ॥
 गुणैः सममिमं मे च कश्मीरागमनोद्यमम् ।
 फलयत्वेव महिषी भुञ्जाना गुलिकामिमाम् ॥ ६४९ ॥
 कुलतन्तौ समुत्पन्ने त्रिलोकाभयलप्रके ।
 नरोत्तमो जगन्नाणचिन्तातानवमश्रुताम् ॥ ६५० ॥
 इत्युत्तुपोथ यागीन्द्रादादाय गुलिकां नृपः ।
 अभोजयत्स महिषीं चरुं दशरथो यथा ।
 देवीमभोजयन्मूर्तीं प्रसादपदवीमिव ॥ ६५१ ॥

अन्वयामरणं देवी पितुरानन्दपारणम् ।
 तमोहरणमर्यन्धकरणं सुपुत्रे सुतम् ॥ ६५२ ॥
 शृङ्गारमङ्गलावासमवलोक्य शिशोर्वपुः ।
 शृङ्गार इति नामास्य व्यधाद्भूलोकवासवः ॥ ६५३ ॥
 हर्षादादिश्रुति क्षमापे वद्धमुक्तिं तदुत्सवे ।
 अन्वमावि तदा चित्रं चन्द्यो नीसेतुभिः क्षणात् ॥ ६५४ ॥
 यो मातुलसुतो देव्या भाण्डागारिक उदकः ।
 तत्प्रियां सेवतां राजा निन्ये धात्रीषु मुख्यताम् ॥ ६५५ ॥
 अथ द्वितीयपुत्रं सा देवी ह्येतसंश्रितम् ।
 असूत कान्तिसंतानतज्यमानसुधाकरम् ॥ ६५६ ॥
 न कस्य वस्तुनोलक्षि सुमिष्यथ्रीः पदेपदे ।
 तस्मिन्नरक्षितरि क्षोणिमन्यत्रारिभयाज्जनैः ॥ ६५७ ॥
 धनुर्विवर्मितं तेन पश्यन्तो नैव कुत्रचित् ।
 प्रणतिं धैरिणस्तस्य कस्मादप्यधिगोपत ॥ ६५८ ॥
 देवी नीतिरभूत्तस्मिन्नृष्यो पालयति प्रभौ ।
 उत्पञ्चजज्ञताख्यानं प्रत्युतास्यं तिरस्क्रिया ॥ ६५९ ॥
 चन्द्रस्येव कलङ्कोयं दोषोभूत्तु महीभुजः ।
 कुलागतां महीं यत्स वास्तव्यानामपाहरत् ॥ ६६० ॥
 अकलङ्कः स राजेन्दुर्विकसत्कुमुदाकरः ।
 नाग्रामनाक्षि धादयापत्परधामविलीनताम् ॥ ६६१ ॥
 चिरभुक्तां भुवं मत्वा सोऽस्पृश्यां भाविकित्त्विदेः ।
 जगाम त्रिदिवं राजा ध्रुवं भोक्तुं सुरास्त्रियः ॥ ६६२ ॥
 भाद्रे कृष्णद्वितीयायां पञ्चपद्मे स वत्सरे ।
 अस्तं जगाम राजेन्दुः कुडुदीनमहोपतिः ॥ ६६३ ॥

राक्षी शोकान्तरा राजपुत्रौ बालाविति प्रजाः ।
 अभूर्वश्चकिताः सर्वा अथ वैनाथ्यशङ्कया ॥ ६६४ ॥
 देव्या विपादतोये तु बहुलत्वमुपेयुषि ।
 परस्परममात्यानां मात्स्ये न्यायेभवद्रुचिः ॥ ६६५ ॥
 अलं विपादनिर्वन्धैर्धैर्यस्यैव क्षणो ह्ययं ।
 रुन्धते मलिनात्मानः क्षमामश्चरामराजकाम् ॥ ६६६ ॥
 इति प्रबोध्य सुभटां देवीमुदकसाहकौ ।
 ज्येष्ठं सिकन्दरं पुत्रं महाराज्येभ्यपिञ्चताम् ॥ ६६७ ॥
 देव्या मतेनोदकोथ साहिं महदमुद्भटम् ।
 जामातरमपि क्रूरः सजानिमदहच्छलात् ॥ ६६८ ॥
 सूक्ष्मानन्ति तिमिर्महान्स्वकुलजान्ब्याधादजानन्वर्ध
 पीडां क्षौद्रहरान्नरादविदुषी स्वां मातरं पुत्तिका ।
 प्रार्यः श्रोलवलोभमोहितधियः कल्पान्तरस्थायिनो
 मन्वाना दुरितं कियन्न जडिमग्रस्ता विदध्युः खलाः ॥ ६६९ ॥
 शोभानाममहादेव्याः सोधिविन्नां महीं व्यधात् ।
 प्रतापहेमराजा तु नाधिचेदनिकां ददौ ॥ ६७० ॥
 शाभादेव्यास्तदा लक्ष्मीः स्तुतित्वमगमत्तराम् ।
 क्षमां हेमलिङ्गैर्घां पुण्यलिङ्गैर्या स्वैरमण्डयत् ॥ ६७१ ॥
 एतद्वन्धुघ्नमेपोपि मां हनिष्यति निश्चितम् ।
 इत्युहको राजपुत्रं विपेणाथ व्यपादयत् ॥ ६७२ ॥
 निजयैवं कृपाण्योहं स्वं छिन्धां कण्ठमेतयो ।
 यद्यहं त्वं निरुन्ध्यां वां हन्या घेत्यथ संविदा ॥ ६७३ ॥
 जिश्वास्य साहकं वीरमुदकोय व्यपादयत् ।
 आसन्नविनिपातानां द्रोहा दूता हिं बुर्धियाम् ॥ ६७४ ॥

यथा भ्रातुस्तथा स्वस्य वधं संभावयन्नुपः ।
 प्रौढोभूतस्ततो वृद्धिं स्वपक्षं किञ्चिदानयत् ॥ ६७५ ॥
 मोह्याञ्जित्वा गतो हस्तोसहमानोन्यदैभवम् ।
 श्रीशोभाभ्रातरं सुञ्जराजमुद्दोषधीत्ततः ॥ ६७६ ॥
 गूढां नृपौरूपै राजमात्रा बोधित उद्वहः ।
 होलर्दामगमत्कुन्दस्ततो योद्धुमयोद्धतः ॥ ६७७ ॥
 तच्छ्रुत्वा लहराजाद्या भूपतेरनुयायिनः ।
 योद्धुं वद्धोद्यमाः पद्मपुरधन्वनि धन्वनि ॥ ६७८ ॥
 प्रत्यासन्नविनाशानां प्रायो मतिमतामपि ।
 पिशाचादिभ्रमो नूनं स्वच्छायास्वापि जायते ॥ ६७९ ॥
 उद्दसैन्यैस्ततो योद्धुं चलाभमठमुपागतैः ।
 पारेवितस्तं महिषीष्वश्वभ्रान्त्या पलाय्यत ॥ ६८० ॥
 आवितस्तापुरं रात्रौ तमनुद्रुत्य भूपतिः ।
 व्यावर्तताथ तं बद्ध्वा नगरोत्पिञ्जशङ्कया ॥ ६८१ ॥
 मनोविशालं गगनं पट्टहैस्तर्जयन्निव ।
 स प्राविशत्पुरं राजा हर्षश्च हृदयं विशाम् ॥ ६८२ ॥
 मदज्वरोद्भुतः पालपशूनामेवमप्यभूत् ।
 आश्रयन्स्तब्धतां येन तच्छिरांसि तदा चिरम् ॥ ६८३ ॥
 कदाचित्सह तैः पालकुञ्जरैर्मदघूर्णितैः ।
 पलङ्गमाविशद्राजसिंहः सन्नखरघुतिः ॥ ६८४ ॥
 तत्र पालोत्तमाङ्गानि चपुश्चक्रान्महीपतिः ।
 शरावानिव सूत्रेण कुम्भकारोसिनाच्छिनत् ॥ ६८५ ॥
 पक्षिराज इव व्यालाञ्छृगालानिव केसरी ।
 पालान्धरणिपालः स कालान्तिकमथानयत् ॥ ६८६ ॥

तं वध्यमपि कारायां कारुण्यात् नृपोक्षिपत् ।
 उदकस्तु स विश्वस्तद्रोहपापमलीमसः ॥ ६८७ ॥
 शङ्कमानो वधं भूपात्करुणाकोमलादपि ।
 निजयैव कृपाण्या स स्वगलच्छेदमाचरत् ॥ ६८८ ॥
 राज्यं शौर्यं धन्यस्तेजो निर्मियन्त्रणता तथा ।
 प्राकृतस्याभवद्राज्ञः पञ्चाग्नितपसः फलम् ॥ ६८९ ॥
 हर्तुं राज्ञां ततो दर्पतिमिरं नृविकर्तनः ।
 याग्रामसूत्रयच्चित्रां गोत्रभिन्नासदायिनीम् ॥ ६९० ॥
 रुढं तत्सेवकक्षत्रच्छत्रशेषफणाशतैः ।
 स व्यधादम्बरारोहि रजो भूमण्डलान्तरम् ॥ ६९१ ॥
 विश्वं रञ्जयतस्तस्य प्रतापेन प्रथीयसा ।
 द्वेपियोपिघ्नखाङ्कश्रीः पाण्डिमानमवाप्यत ॥ ६९२ ॥
 तदैव मीरतिमिरो जेतुं त्रीञ्जलधीनपि ।
 प्रास्थितः स्थितसत्कीर्तिः स्वयमेवोत्तराधिपः ॥ ६९३ ॥
 संत्यक्ताभरणां दीनामपालकतया युताम् ।
 तदा दिङ्मुखोदीचोशो विधवामिव स व्यधात् ॥ ६९४ ॥
 स विघ्नकरणाभावात्तुष्टः कश्मीरभूभुजे ।
 उपदां व्यसृजत्तस्मै हस्तिद्वयमुदक्षपतिः ॥ ६९५ ॥
 हस्तिद्वयगलद्दानराजिव्याजात्स्वयं व्यधात् ।
 देशसीमाविभागं स कश्मीराधिपतेरिव ॥ ६९६ ॥
 हस्तिद्वये समारुढे हिमाद्रिशिखरश्रियि ।
 पिन्ध्यघृद्धिन्नमाद्विन्ध्यनियन्ता कोपमागमत् ॥ ६९७ ॥
 नागौ कोपमगातां तौ वितस्तातरणक्षणे ।
 प्रतिविम्बं निजं दृष्ट्वा प्रतिहस्तिघ्नमं गतौ ॥ ६९८ ॥

दिदृक्षयैव करिणो राजधान्यां मंहीपतेः ।
 नोच्चं शिरोभवत्तस्य तत्तृस्या तिमिरादपि ॥ ६९९ ॥
 सुन्दरीस्तनसौन्दर्यचौर्यकारिकटोत्कटौ ।
 तौ गजौ भूमिपालेन घाटीकारां प्रवेशितौ ॥ ७०० ॥
 घदन्येन नरेन्द्रेण सुवर्णपरिपूरिताः ।
 नैवार्थिनः परं राज्यस्थितिः स्वा च व्यधीयत ॥ ७०१ ॥
 यद्येष्टलाभसंपत्तिप्रीणितार्थिस्तथैरिव ।
 विनमन्संकुचन्हस्तो दानकालेभवत्प्रभोः ॥ ७०२ ॥
 दानं वर्णयितुं तस्य शक्यते नैव केनचित् ।
 दानाम्बु नित्यं यत्रोर्ध्वं पाणिपद्मोर्धिनामधः ॥ ७०३ ॥
 सदा दानाम्बुसेकाद्यत्र प्रारोहद्यधः करे ।
 खङ्गत्सरुचिर्मर्दानां मन्ये तत्र निमित्तताम् ॥ ७०४ ॥
 अवाच्या सौमगश्लाघा श्रीसिकन्दरभूपतेः ।
 त्यक्तापि यं स्वयं लक्ष्मीर्भूयोभूयः समाश्रिता ॥ ७०५ ॥
 दानोद्यमपराद्राक्षः स्फुरन्मुखरुचः पुरः ।
 कमला दानभीत्येव पद्मादपि पलायत ॥ ७०६ ॥
 आजीवमेव तिष्ठन्ती निन्द्या श्रीस्तस्य तूत्तमा ।
 मान्यजन्मस्वपि प्रप्ता यद्वाग्देवीव भाविनी ॥ ७०७ ॥
 अनेका यवनाचार्या दानोद्विक्तं तमाश्रयन् ।
 विहाय परभूपालान्पुष्पाणीवालयो द्विपम् ॥ ७०८ ॥
 प्रजापापविपाकेन ततो यवनदर्शने ।
 घालस्येव मृदि क्षोणिपते रुचिरवर्धत ॥ ७०९ ॥
 भासेन्बुरिव ऋक्षाणां तेषां बालोपि विद्यया ।
 यवनानामभूज्यायान्मीरसैदमहम्सदः ॥ ७१० ॥

अनंसीदग्रहीच्छंक्षां पुरो नम्रो न्यविक्षत ।
 विनयं शिष्यवत्तरंत्य न को भूमिपतिर्व्यधात् ॥ ७११ ॥
 मरुद्गिरिव वृक्षाणां शालीनां शलभैरिव ।
 तन्मतस्थैः खलैश्चक्रे भङ्गः कश्मीरसंबिदाम् ॥ ७१२ ॥
 स्वामिनो दानमांताभ्यां ख्यातैर्देशगुणैरपि ।
 कश्मीरानविशन्ल्लेच्छाः सुक्षेत्रं शलभा इव ॥ ७१३ ॥
 विद्वानभ्यासबोधाभ्यां विद्यामेघ विशांपतिः ।
 स लक्ष्मीं त्यागभोगाभ्यामशोभयदवीवृधत् ॥ ७१४ ॥
 शाहिभङ्गपतिं जित्वा पिरुजं स महोपतिः ।
 मेरादेवीं महोपालात्प्राप्तवान्प्राभृतं ततः ॥ ७१५ ॥
 अवातरत्तत्र कुले नूनं सा कापि देवता ।
 योजयिष्यति कश्मीराष्ट्रं तन्नन्दनो यतः ॥ ७१६ ॥
 श्रीजैनोल्लाभदीनाय्यो मूर्तो धर्मः कृलाविव ।
 राजाप्रि योगिराजो यो राजचूडामणेः प्रियः ॥ ७१७ ॥
 यवना गुरवो भृत्याः सेवका बलुभास्तथा ।
 घान्धवाश्चाभवन्तस्तस्य फाफाः पिकशिशीरिव ॥ ७१८ ॥
 केनापि रससिद्धेन दत्तस्तोकरसंः प्रभुम् ।
 रससिद्धिं वदन्धूर्तो महादेवाभिधोभ्यगात् ॥ ७१९ ॥
 सहस्रवेधिता तेन रसेनैव न साधिता ।
 विस्मयेन रसेनापि काञ्चनश्रियमृच्छता ॥ ७२० ॥
 सदा राज्ञि महीभाषेद्वहनादनुत्तमगान् ।
 अदान्मेरुर्महादेवरूपेणैव निजं चरु ॥ ७२१ ॥
 रसमिद्विप्रसादोद्य महादेवस्य हीनताम् ।
 अगात्र तु सर्तीदेशन्यासविषये मनाक् ॥ ७२२ ॥

रससिद्धिभ्रमार्थं स कृत्वा हृन्वन्धमौपधैः ।
 हेम स्वं मृषिकामध्ये चिरमासीत्क्षिपन्नथं ॥ ७२३ ॥
 ग्राहेन क्षापितो राज्ञा तच्छब्दं स्वयमेकदा ।
 अकीर्तिश्रवणाद्भीतो महादेवो जहावसून् ॥ ७२४ ॥
 धिक्त्वं वारिदमभ्यु यो जलनिधेराप्याशुचिश्रीर्भव-
 न्मित्रं साशमुपद्रवत्यथ परिक्षीणः स्वलत्यद्रिषु ।
 पद्मः स्तुत्यतमश्च यो विफसने सारै रसैर्यैरसैः
 संप्रीय भ्रमरात्रसव्युदसने प्राणान्निजान्मुञ्चति ॥ ७२५ ॥
 शोषं विषमयेनेव काटिन्येनेव पर्वतान् ।
 मदेनेव द्विपांस्त्यक्त्वा सुखं भूस्तद्भुजेवसत् ॥ ७२६ ॥
 चित्रं च नालभट्टेन गुणिना मित्रवन्धुना ।
 कुलपत्नेनापि राजबाल्यभ्यादुच्चनालता ॥ ७२७ ॥
 लब्धराजोगदंकारशंकरो भट्टसूहकः ।
 मन्त्रिणश्चान्तरङ्गाश्च सर्वदैवाभवन्प्रभोः ॥ ७२८ ॥
 अभिषेणयतस्तस्य कन्यारत्नौषधार्पणात् ।
 मद्रेन्द्रो विलुदेवोथ जातु यात्रामपीपलत् ॥ ७२९ ॥
 ओचित्यात्साधुवादेषु प्रसक्तेन प्रभोः पुरः ।
 सख्यं शंकरवैद्येन निरवद्यं च यद्ववान् ॥ ७३० ॥
 धृतामर्षः सूहभट्टः शंकरप्रीतिवत्सरे ।
 अपकारान्मद्राजे चिन्तयन्नास्त संततम् ॥ ७३१ ॥
 उदीचीनायको धाट्या यं पौरैः सह नीतवान् ।
 शिपकुक्कुरराजस्य पुत्रं मलेकजस्रतम् ॥ ७३२ ॥
 मृतेथोदक्षपतौ जातेत्युत्पिञ्जे मुक्तता भजन् ।
 स मद्रनायकद्वेषात्सूहभट्टार्थनाचलात् ॥ ७३३ ॥

मद्रासन्नक्षितेः स्वाम्यं कश्मीरेन्द्रेण लम्बितः ।
 सचेतनं जयस्तम्भमिव तं तत्र रोपयन् ।
 व्यावर्ततारिलोकार्त्तिकर्ता स ह्माविकर्तनः ॥ ७३४ ॥
 प्रत्यक्षा इव धर्मार्थकामाः काममनोरमाः ।
 मीरादेव्यास्त्रयो राजपुत्रास्तस्योदपत्सत ॥ ७३५ ॥
 मीरखानः शाहिखानः खानो महद इत्यपि ।
 यैः संज्ञा अंश्यभूषन्त गङ्गाधैर्विष्टपा इव ॥ ७३६ ॥
 प्रमीतमातृकं शोभानन्दनं पिरुजाभिधम् ।
 स राजा मीरखानादिनिर्विशेषमवीवृधत् ॥ ७३७ ॥
 अलकासदृशीं राजा मानसप्रतिबिम्बिताम् ।
 पुरीं पुण्यजनाकीर्णीं प्रद्युम्नाद्रितटे व्यधात् ॥ ७३८ ॥
 पूर्णानन्दा जयारिका भद्रा विस्मयदारिणी ।
 श्रीस्तस्यातिथिसंपत्तयै भूभुजोभूदिवानिशम् ॥ ७३९ ॥
 राजावनाश्रयत्वेन प्रसिद्धः स सदाप्रतिः ।
 लक्ष्मीमञ्जुम्बितामन्यैर्वताचुम्बद्विपां वलात् ॥ ७४० ॥
 यचना नित्यतद्दत्तवित्तसंपत्तिशालिनः ।
 आहारव्यवहारादौ जितवन्तो महीपतिम् ॥ ७४१ ॥
 अयत्नप्राप्तवित्तानां यवनानां महीपतेः ।
 वराटके च फोटी च दृष्टिरासीत्समा तदा ॥ ७४२ ॥
 कश्मीरमण्डले म्लेच्छदुराचारेण दूषिते ।
 महिमा ब्राह्मणैर्देवैर्मन्त्रैश्च स्वः समुज्जितः ॥ ७४३ ॥
 मन्त्रेणैरिव यैः कालवृत्तचेलः प्रकाशितम् ।
 तैर्देवैः कालदौरात्म्यात्तदन्तर्धिमनीयत ॥ ७४४ ॥
 पुण्यक्षयेण कर्तृणां कलिदोषेण चोज्जिताः ।
 गीर्वाणैः प्रतिमा सर्वा निर्मोका भुजगैरिव ॥ ७४५ ॥

प्रत्याहूते ततस्तेजोविशेषे त्रिदशैरभूत् ।
 प्रतिमानां शिलाभावो मन्त्राणां वर्णमात्रता ॥ ७४६ ॥
 कलिस्पर्शभयात्प्रकृतकामैः स्वप्रतिमा ध्रुवम् ।
 तद्धुंसे त्रिदशैर्मल्लेच्छा धियमाविश्य चोदिताः ॥ ७४७ ॥
 राजात्तरंगो यवनमतभक्तः प्रतारितः ।
 यवनैः सूहृमद्योय प्रतिमानां निराकृतौ ॥ ७४८ ॥
 रक्ते रागं शुचौ शौक्यं मलिने मलिनां स्थितिम् ।
 संक्रान्ते सति गाहन्ते स्फटिकानोव भूभुजः ॥ ७४९ ॥
 स्वयं ब्राह्मकियाद्वेपी यवनैश्च प्रतारितः ।
 सूहृमद्वः प्रभुं जातु देवमङ्गार्यमैरयत् ॥ ७५० ॥
 पापाणान्देवसान्निध्यभ्रमेणैव जनो नमन् ।
 त्वत्प्रणामविशुद्धं स्वशिरो दूषयति ध्रुवम् ॥ ७५१ ॥
 मायया कवलक्षोभसंसर्गान्ध्रं भविष्णुपु ।
 श्रद्धधीते च देवत्वमीश्वरादितरेषु कः ॥ ७५२ ॥
 मुखानि कमलानीय रजजो भुजगा इव ।
 शुकयो रजतानीय स्याणवः पुरुषा इव ॥ ७५३ ॥
 मायेन्द्रजालसंदर्भप्रभवादिनयोदिताः ।
 ये च केचिज्जडैर्देवा भ्रान्तिशक्त्या प्रकल्पिताः ॥ ७५४ ॥
 सन्निधापयितुं तान्कः प्रतिमासु क्षमो भवेत् ।
 ग्रहीतुं मारुतं मुष्टौ सौष्टवं कस्य दृश्यते ॥ ७५५ ॥
 ते च सन्निहिताः किं वा कुर्युः कर्मनियन्त्रिताः ।
 शिल्पिभिः कल्प्यमानासु स्वतुल्यावयवास्वपि ॥ ७५६ ॥
 कलिकाले स्फुरत्यघ तिष्ठेरस्ते जना हि किम् ।
 तेजस्तिमिरयोर्नास्ति साधारणपदस्थितिः ॥ ७५७ ॥

तेनेत्यादि कुतर्कोक्त्या दुरमात्येन पापिना ।
 निरस्तो देवताभावः प्रतिमाश्रयो महीपतेः ॥ ७५८ ॥
 सुरासुराणां समरे सज्जानां सततं तदा ।
 असुरैर्विजितं नूनमन्यथा कथमप्ययुः ॥ ७५९ ॥
 विध्यस्ताः प्रतिमाः सर्व्यं गीर्वाणानां शिला इव ।
 न विघ्नो भङ्गकानां च प्राग्वद्दृष्टः कथंचन ॥ ७६० ॥
 विहाय राज्यकार्याणि प्रजाभाग्यविपर्ययात् ।
 देवानां प्रतिमाभङ्गे राजारज्यदुर्हर्निशम् ॥ ७६१ ॥
 भग्नः श्रीविजयेशोपि तेनेति कथयोत्थितम् ।
 प्रक्रान्तस्यानुरोधेन शोकशल्यं सहामहे ॥ ७६२ ॥
 शृण्वतां पश्यतां श्रोत्रनेत्रस्य प्रस्यतो मुहुः ।
 नोल्कानिपतमाश्चक्रधरभङ्गो व्यभिद्यत ॥ ७६३ ॥
 सिंहिकापुत्रदण्डान्तो मार्तण्डः पुनरुत्थितः ।
 न पुनः सूर्ध्वदण्डान्तः पुनः कुत्रापि जात्वपि ॥ ७६४ ॥
 रीतिमय्या वृहद्बुद्धमूर्त्या मर्दितया नृपम् ।
 निजनामाङ्कितां मुद्रां तां सूर्ध्वो निरमापयत् ॥ ७६५ ॥
 प्रत्यङ्मुखः प्राप्यमुखत्वं योगाग्रगंररक्षया ।
 मूर्तिमर्दादभूद्भीमस्वामी सोन्तमुपस्तदा ॥ ७६६ ॥
 सुमनोनागसंहर्तुर्निकर्तुः पक्षशालिनाम् ।
 अभूच्छ्रीशारिका देवो पुरंस्तस्यातिसंभ्रमा ॥ ७६७ ॥
 सुरेश्वरीचराहादिप्रतिमाध्वंसनोद्यमे ।
 अफम्पत मियेघोर्वी नास्य सर्वद्रुपा तु धीः ॥ ७६८ ॥
 नगरं पत्तनं वापि न भ्रामो न च तद्वनम् ।
 यत्र सूर्ध्वतुल्यकेण सुरागारमशेष्यत ॥ ७६९ ॥

तद्दर्शनभयेनेव तिरोभूतः स्वयंभवः ।

तदाहुताशो नाशोचि निकटस्थैर्द्रुमैः परम् ॥ ७७० ॥

भीत्येवापः प्रकाश्य स्वास्त्रिसंध्यं तत्र मज्जतः ।

सध्यादेवी परं बन्ध्या तस्यागादनुकम्प्यताम् ॥ ७७१ ॥

कथाशेषीकृते सर्वगोर्वाणप्रतिमागणे ।

ध्याधिमुक्त इवानन्दं सूहृभट्टोभजत्ततः ॥ ७७२ ॥

सिन्धूदभाण्डपुरयोः स्वामिनौ श्रीसिकंदरः ।

श्रीशोभाकन्ययोः पाणिग्रहेणान्वग्रहीदथ ॥ ७७३ ॥

प्रत्यमुञ्चत्स्वदेशोत्कं मीरसैदमहम्मदम् ।

राजा सहचरीकृत्य शोभापुत्रं सपिर्धजम् ॥ ७७४ ॥

दर्शितैर्मौसुलैः शास्त्रैर्जातिद्वेषमयैरिव ।

अथापि तेन तद्राज्ञा किमसाध्यं दुरात्मना ॥ ७७५ ॥

श्रीसिंहभट्टकस्तुष्टुवणिजौ श्लाघ्यतां गतौ ।

श्रीनिर्मलाचार्यवर्यस्त्रिजगच्छ्लाघ्यतां गतः ॥ ७७६ ॥

त्यक्त्वा जातिग्रहं यत्तावन्यदर्शनसेविनौ ।

देवानां प्रतिमाभङ्गौ विन्यचारयतां यतः ॥ ७७७ ॥

निर्मलाचार्यवर्यः स सर्वस्वं तृणवत्क्षणात् ।

त्यजन्यै पततु ब्रह्मदण्डो विप्रेण भाषिते ।

पश्यतां सर्वलोकानां ब्रह्मदण्डोपतद्दिवः ॥ ७७८ ॥

कृतघणः स तेनाङ्गे विसर्पिक्लिन्नविग्रहः ।

कीर्यमाणत्रिमिकुलप्रकचैश्चारितैरभूत् ॥ ७७९ ॥

अनुभाव्य व्यर्था भाविनिरयक्लेशवर्णिकाम् ।

गणरात्रेण तं प्राणाः काङ्क्षितापगमाज्जहुः ॥ ७८० ॥

दण्डाक्रान्तः स राजाय मीरयानं निजे पदे ।

अभिपिच्यालिशहाह्व्यां कृत्वास्यागाधमालयम् ॥ ७८१ ॥

स्वामी भृत्यापराधेन दण्डनीय इति स्थितेः ।
 सूहमद्रापराधेन कालो भूपेकरोत्कुधम् ॥ ७८२ ॥
 ज्यायांसमभिपिच्याथ पुत्रं सिकन्दरो नृपः ।
 नन्दाष्टाब्दे ततो ज्येष्ठकृष्णाष्टम्यां व्यपद्यत ॥ ७८३ ॥
 रूपं निष्फलमर्चितं किमपि तन्मन्दानमन्दाग्रहा-
 न्मक्तान्यः समनुग्रहीतुमतुलस्वाच्छन्धवन्धक्रियः ।
 गौरीरूपकरीं वपुःसहचरीं स्वां शक्तिमव्यक्तय-
 ज्ञाक्तिं मुक्तपुरस्सरीं दिशतु वो देवः स्वयंभूरयम् ॥ ७८४ ॥
 विश्रम्यतुतरां शाहिखानवृत्ताञ्जसानुतिः ।
 मद्राक् श्रान्तान्यराजाख्याशैलकोटिशिखाटनैः ॥ ७८५ ॥
 तद्गुणौघरसश्लाघ्यां पिबन्त्वपि गिरं मम ।
 सुगन्धिघनसारेण कूपाम्भोपि मनोरमम् ॥ ७८६ ॥
 आलिशाहः स वसुधासुधांशुर्जगतां तमः ।
 प्रदोषारब्धमाच्छैत्सीद्भास्वतोस्ते पितुस्ततः ॥ ७८७ ॥
 अदर्पकचित्तं बालं प्रौढा लक्ष्मीर्मुहुर्मुहुः ।
 कुलजालिङ्गदङ्गैस्तं राजानं नतिशालिभिः ॥ ७८८ ॥
 तस्य बाल्यं मनोहारि विशेषाद्राज्यंराजितम् ।
 कान्तिं कलयते कान्तपूर्णन्दुः शरदि स्फुरन् ॥ ७८९ ॥
 पूर्वोर्वीश्वरवङ्गालमपि तं भूभुजोनमन् ।
 अहिदष्टो हि दामापि क्रमितुं न प्रगल्भ्यते ॥ ७९० ॥
 — नाधिकारिसुखत्वं तदा सूहे — — —
 — — — मतिवैदग्ध्यं तदीयमबहद्विधेः ॥ ७९१ ॥
 सूहेनाशङ्कि मार्गेशो लब्धकः स्वादयः सहः ।
 भुवं स्वांशयवृद्धाति सर्वस्यैव परांशवः ॥ ७९२ ॥

अद्रोहार्थिततत्संवित्पीतकोशोदको सन् ।

लब्धमार्गपतिं सूहृमद्वो रोद्धुमचिन्तयत् ॥ ७९३ ॥

तेन ह्यशङ्कि स स्वस्मिन्स्वात्मेवास्मिन् ह्यविश्वसन् ।

महात्मनां भवेत्कोशः कोशो वारि तु पापिनाम् ॥ ७९४ ॥

कातरो वीरविद्वेषी निर्गुणो गुणिमत्सरः ।

दूढः कुलीनः कौलीनो विधात्रैव हि निर्मितः ॥ ७९५ ॥

वीरः स लब्धमार्गेशो जातकोशोदकाग्रहः ।

दाम्भिके सूहृमद्वे तु वके तिमिरिवाश्वसात् ॥ ७९६ ॥

शस्त्रमार्गपतिर्वीरः करालम्बमपि स्वयम् ।

यत्स्वाङ्गसङ्गमत्याक्षीत्सूहृमत्यंयलब्धये ।

हरेर्हस्तप्रणामं तच्छस्त्रत्यागममंस्त सः ॥ ७९७ ॥

कलिकालमुजङ्गस्य तादृशमायुर्विलम् ।

ग्रहं शुचिरुचो मत्वा पितुः सूहृदिधुंतुदम् ।

शूरो मद्भदमार्गेशो वाङ्गिले शङ्कितोवसत् ॥ ७९८ ॥

मार्गेशं शौर्यकोशाभ्यां शस्त्रोपेक्षणमप्यतः ।

रोद्धुं नैवाशकत्सूहः सहसा साहसासहः ॥ ७९९ ॥

तापोतुरिषि गतादौ मन्त्री रोद्धुमनाः समम् ।

तयोः सह पुरावासविलापेशस्पृहामगात् ॥ ८०० ॥

राजाग्रे ताजकादीनां विश्वासार्यमनर्थसूः ।

लब्धमार्गेशपुत्राणां शूराणां शं स दत्तवान् ॥ ८०१ ॥

व्याहरन्मधुरस्निग्धमपश्यद्वाभृणोद्गुणान् ।

मित्रैरिय स तैः सप्रा फं न द्रोहं व्यवाहरत् ॥ ८०२ ॥

अन्तः कण्टकपारुष्यं संघृत्योन्नतपक्षभृत् ।

प्रवृत्तिस्निग्धतां मन्त्री तिमिर्यत्समदर्शयत् ॥ ८०३ ॥

हृदयं कालकूटेन विपैरङ्गान्यभङ्गुरैः ।

कृत्वास्य किं व्यधाद्वेधा रसनाग्रं सुधाक्णैः ॥ ८०४ ॥

स तान्कपटविश्वासभोज्यैराश्वास्य दुष्कृती ।

विश्वासवागुरावेशमैच्छन्महदपक्षिणः ॥ ८०५ ॥

त्रिजगत्सर्गसंहारकरणोद्धारभैरवः ।

विधिः सहायतां धत्ते भियेवोग्रात्मनां विधेः ॥ ८०६ ॥

राधेयस्यन्दनस्येव भूमिर्भूयो भिये तदा ।

छिद्रकाले रुजत्पादं तोद्रा मार्गयते रुजा ॥ ८०७ ॥

कालशो दीर्घसूत्रोथ सूहो विमलकाभिधम् ।

स्वभृत्यमिति संदिश्य ध्यच्छजन्मह्वदं प्रति ॥ ८०८ ॥

बालो राजा नवं राज्यं मन्त्रो मार्गपतिर्जरन् ।

धुर्यो यदि भवान्दूरे तर्हि का जगतो गतिः ॥ ८०९ ॥

अपेक्षन्ते प्रकृतयस्त्वामात्मानमिवाखिलाः ।

पापाणां ह्यर्कपापाणाः सूर्योदयदशां विना ॥ ८१० ॥

अवहेलामयं राज्यधुरः संघहनं तव ।

चर्यतां दुर्धियं चान्तरातङ्गविपवल्लरी ॥ ८११ ॥

अस्मश्शुश्चकोरोपि चिरतृष्णाकदर्थितः ।

अमन्दमानन्दनीयकलैकनिधिना त्वया ॥ ८१२ ॥

निर्वेद्य कुशलप्रश्नं मार्गराजस्य सादरम् ।

विमलो महदस्याथ संदेशं निरवर्णयत् ॥ ८१३ ॥

स्वद्रोहनिश्चयं जानन्महदः श्रुततद्वचः ।

स्वं विना स्वपितुर्वेन्धं स मत्वा कोशयन्तितः ।

हित्रांस्त्वादित्य तान्वीरान्कश्मीरेभ्योचलत्फुटम् ॥ ८१४ ॥

महम्मदो मार्गपतेर्वेन्धं श्रुत्वैव शौर्यवान् ।

भाङ्गिलाचलमार्गेण मार्गामिक्षः पलायत ॥ ८१५ ॥

मारुतस्येव वीरस्य गतिः कापि न हन्यते ।

श्रुत्वा तद्वचनं दूतान्मन्त्रनिर्भेदशङ्कितः ।

लब्धं मार्गपतिं रोद्धुं सहसा समचिन्तयत् ॥ ८१६ ॥

रुजः संवीक्षणव्याजान्मार्गेशस्य शयाप्तये ।

विश्वासनाय च प्रासङ्गदोत्सं तस्य सङ्गानि ॥ ८१७ ॥

चिकित्सकौषधाहारी मार्गेशतिमिनादतः ।

नावोधि पिण्डीनिर्गूढवडिशं पुनस्तत्सवः ॥ ८१८ ॥

तावन्मार्गपतेः सौधं सिंहनादोद्भटैर्भटैः ।

जवाद्रोधितवान्मन्त्री दाशो नोडं तृणैरिव ॥ ८१९ ॥

तीक्ष्णैरप्यदयाविष्टैरिष्टैरिव स विह्वलैः ।

कथञ्चिद्गोपरहितो मार्गेशः समरुध्यत ॥ ८२० ॥

निरुध्यमानं निःशङ्कमगदंकारशंकरम् ।

अप्रयुक्तातितीक्ष्णापि शस्त्री धीश्च व्यडम्बयत् ॥ ८२१ ॥

अपश्यन्दर्पतः किञ्चित्सिंहो विशति वागुराम् ।

चित्रं तु तद्विशेत्पाशं दूरदृष्ट्वापि यत्पगः ॥ ८२२ ॥

ततो मार्गपते, पुत्रान्मेपानिव स सौनिकः ।

रुद्धवानुद्धतक्रोधः पाप्मा मूर्त इवापरः ॥ ८२३ ॥

ताभ्यां सपरिवाराभ्यां कारागारमपूपुरत् ।

न परं भुवनं सर्वं दुर्यशोभिश्च निश्चलैः ॥ ८२४ ॥

एकाद्वेनेव तत्कृत्वा महादप्राप्तिचिन्तया ।

कन्ययेव दरिद्रः स नक्तं दिवमदूयत ॥ ८२५ ॥

॥ बुर्दण्डदेशे गोविन्दनाम्नो मित्रस्य चेशमनि ।

विश्वस्तः प्राविशत्तायद्विधमार्थं महम्मदः ॥ ८२६ ॥

धीसिकंदरदत्तैतद्देशाधिकारशालिना ।

महम्मदस्य पुरा शास्त्रीतेनानादि हि दुर्धिया ॥ ८२७ ॥

बह्वैर्धूमविवाधितः शमयति ज्वालाभरं चारिदो

वृक्षक्षोदभवो वनानि नयति क्षिप्रं कृशानुः क्षयम् ।

दाहं जन्मभुवो दिशेद्विपतरुर्वरस्यदोषावहं

द्रुह्यन्त्यत्युपकारिणेपि सततं लोभाभिभूता जनाः ॥ ८२८ ॥

प्राप्ते महम्मदे मार्गपतौ विश्वासतो गृहान् ।

स गोविन्दखशश्चित्ते क्षणमेवमचिन्तयत् ॥ ८२९ ॥

मन्त्रिणा सूहभट्टेन राज्योपद्रवरक्षिणा ।

द्वैराज्यकाङ्क्षी दुर्बुद्धिरित्यवारि महम्मदः ॥ ८३० ॥

लीलेवाप्रक्रिया कर्तुरपकार्यस्य सा पुनः ।

नाडीव व्रणिता जातु न शुष्यति कथंचन ॥ ८३१ ॥

परिणामेतिदुःखेन सुखेनासुखसीमनि ।

अपथ्येनेव किं नः स्यात्सेवितेनामुना फलम् ॥ ८३२ ॥

राजद्रोहोद्यतः पापी निःसामर्थ्यो भयादयम् ।

मम देश प्रविष्टोद्य रक्षणीयो न युज्यते ॥ ८३३ ॥

इति संमन्य विश्वस्तज्जिह्वागो मह्यदं ततः ।

सुप्तं हरिमिव व्याधो गोविन्दस्तं निबद्धचान् ॥ ८३४ ॥

अनेकेनाथ रत्नेन निःसपत्नत्वलिप्सया ।

एकं सूहः स पुंरत्नमक्रीणन्मह्यदं ततः ॥ ८३५ ॥

तावच्छ्रीसूहभट्टेन विस्तृष्टाः श्रेष्ठबुद्धयः ।

अन्वेपका गृहं प्राप्ताः गोविन्दस्य खशेशितुः ॥ ८३६ ॥

सुप्तं हरिमिव व्याधो यदा यद्गुर्पिपत्खशः ।

पशुवत्तं तदा तेथ कश्मीरानानयन्द्रुतम् ॥ ८३७ ॥

मन्त्रार्दितस्य फणिनः प्लवगाश्चपेटै-

व्याधाः सद्यविघटनान्निरसोर्हरेश्च ।

घट्टस्य कातरतया वलिनोद्यमानै-

निन्दां विना किमिव नाम परं लभन्ते ॥ ८३८ ॥

करोतीटङ्कनाघट्टरदटाङ्कारकुट्टनैः ।

पर्यभूयत जिह्वेन सूहमट्टेन महादः ॥ ८३९ ॥

मान्यं कृताद्यमानं तं शङ्कमानः पलायनम् ।

यष्टुरूपे महादुर्गे सूहः कारामवीविशत् ॥ ८४० ॥

हितैपिणो निजप्राणैर्देवस्य स्वानुजीविनः ।

विषयेस्मिन्धर्मीकारस्तेनामन्दमधीयत ॥ ८४१ ॥

विद्युद्द्योतमरैर्निशि प्रवसतः पान्थान्नवो वारिदः

पञ्चास्यो वनवासिनो मृगगणान्ध्यावृत्य विप्रेक्षितैः ।

गम्यान्वक्रगतैर्दिनेशतनयो राशोनजादीन्विधि-

भेद्राभासविलोकनैर्वुरितिनो विश्वास्य पर्यस्यति ॥ ८४२ ॥

शाहनाभ्यास्ततो दास्या मुखेन प्रतिविम्बितः ।

महादौ निजधात्रेयैर्वन्धस्थानादकृष्यत ॥ ८४३ ॥

स हि खेदाकुलः ज्ञानं करोमीति स्वरक्षफान् ।

भ्रमयित्वा प्रविश्याथ ज्ञानकोष्ठं ततोचलत् ॥ ८४४ ॥

धात्रेयैर्विहितं संधिभेदस्यानमुपेत्य सः ।

हंसः प्रौञ्चान्तरमिव निःसृतोय महम्मदः ॥ ८४५ ॥

रोषादिव स्तुतिं हर्तुमुत्पतन्निर्झराम्भसाम् ।

भृगोरिव ततो दुर्गाद्दौ शम्पामकम्पितः ॥ ८४६ ॥

अशक्तुवन्नमुं गेरुं पापाणरक्षिणो न च ।

निर्झरास्तु तदङ्गिस्थनिगडध्वनिडम्बरम् ॥ ८४७ ॥

धात्रेयी महादस्याथ भञ्जन्तो निगडान्दटान् ।

सूहमट्टममन्यन्त भग्नं साकं स्वयन्धुमिः ॥ ८४८ ॥

हिमगगनतः क्लान्तस्वान्तो हिमं मनुतेनलं
 तटतरुसुखं नावा गच्छन्ब्रजत्परिपश्यति ।
 घलति नितरां विश्वं विश्वं विवेत्ति च मूर्च्छितः
 सरलहृदये शङ्काग्रस्तस्तनोत्यतिशङ्किताम् ॥ ८४९ ॥
 महम्मदवदेतस्मिञ्शङ्कमानः पलायनम् ।
 वृद्धं निपीतकोशोपि स मार्गेशमघातयत् ॥ ८५० ॥
 हते मार्गपतौ वृद्धे सूहृमद्वेन दुर्धिया ।
 अमन्दनिन्दमाक्रन्दत्पितरीवाखिलो जनः ॥ ८५१ ॥
 ऋक्षैः संलक्ष्यन्नाशाविशेषं निशि निश्यथ ।
 पक्षीव नीडभ्रष्टः स सूहो लोकभयादयात् ॥ ८५२ ॥
 अहस्तस्य विहस्तस्य रात्रिरासीन्निशा दिनम् ।
 विपर्येति ध्रुवं सर्वं विधौ विधुरतां गते ॥ ८५३ ॥
 कारानाथं समुल्लङ्घ्य चलितं तं स्मरन्मुहुः ।
 महम्मदतिमि सूहृधीवरः शुचमासदत् ॥ ८५४ ॥
 मन्त्रिणां सूहृमद्वेन पालितैर्लालितैर्जनैः ।
 क्षातो दर्शनमात्रेण स्वर्गातः श्रीसिकन्दरः ॥ ८५५ ॥
 श्रीसिकन्दरशाहिर्यं शोभादेव्याः स्वमात्मजम् ।
 उत्पिङ्गानाममाचार्यं स्वदेशाग्निरवासयत् ॥ ८५६ ॥
 उदीर्चापतिना राजपुत्रत्यादभिनन्दितम् ।
 फश्मीरानाययौ जेतुं तमादायाय महददः ॥ ८५७ ॥
 तुरुष्कफट्फैः सार्कं श्रुत्वा पिरुजमागतम् ।
 व्यसृजत्तन्निरोधाय सूहः श्रीलङ्गगीरकौ ॥ ८५८ ॥
 मन्त्रैः श्रीलङ्गराजस्य विक्रमैर्गौरकस्य च ।
 सा तुरुष्कचमूः शान्ता व्याधिर्दानजपैरपि ॥ ८५९ ॥

धीतभीतिस्ततो मन्त्री कम्पनाधिपति व्यधात् ।

लहराजं गौरमदं क्रमराज्येश्वरं च सः ॥ ८६० ॥

संध्याक्षण इवोदग्ने सूहे रञ्जितभूभृति ।

नाभूतामुदितौ राजयुवराजौ रवीन्दुवत् ॥ ८६१ ॥

इयेनो हन्ति पतत्रिणो मृगपतिर्निष्पातयिष्णुर्मृगा-

न्मिद्यन्ते मणयोपि वज्रमणिना खाता खनित्रैर्मही ।

पुष्पाणोव नमस्वता ग्रहगणाः सूर्येण निर्धूनिताः

प्रायेणात्र विलोक्यते परिभवत्रासः सजातीयतः ॥ ८६२ ॥

द्विजातिपीडने तेन प्रेरितोपि मुहुर्मुहुः ।

श्रीसिकन्दरभूपालः कृष्णाकोमलाशयः ॥ ८६३ ॥

यवनाविधमहावेलां यामकार्पीत्कथञ्चन ।

उदलङ्घि द्विजातीनां तेन दण्डस्थितिस्ततः ॥ ८६४ ॥

दृशनान्तरविद्वेषी प्रदोषस्तमसां निधिः ।

यागयात्रादि नागानां दुर्वृत्तः स न्यवारयत् ॥ ८६५ ॥

शङ्कमानः कृतातङ्कसंकोचानां द्विजन्मनाम् ।

विदेशगमनाज्जातिरक्षामक्षाममत्सरः ॥ ८६६ ॥

मोक्षाक्षरं विना मार्गो दातव्यो नैव कस्यचित् ।

इत्यादिशदशोपान्स मार्गरक्षाधिकारिणः ॥ ८६७ ॥

ततो मीनानिव व्याधो दत्तयन्धे सरिज्जले ।

लोकानप्यतिदुर्जातो देशेस्मिन्प्रहीत्तराम् ॥ ८६८ ॥

तद्भयानलजं तापं पापं च बह्व्यो जनाः ।

अग्निज्वालाप्रवेशेन सहसैव न्यवारयन् ॥ ८६९ ॥

केचिद्विषेण पाशेन परे तोयेन चापरे ।

भृशुणा यहिना चान्ये जना भीत्या विषेदिरे ॥ ८७० ॥

राजद्रोहिसहस्रेण रक्षितुं राजवल्लभः ।
 न त्वेकमशकल्लोकमेतस्मिन्द्वेपदीक्षिते ॥ ८७१ ॥
 दुर्वहत्वेन निन्दन्स राज्यभारग्रहं खलः ।
 अश्लाघत जनाक्रन्दश्रवणानन्दलाभतः ॥ ८७२ ॥
 गृहान्द्रूर्येव लोकानां पङ्क्तिर्जात्यभिमानिनी ।
 रुद्धमार्गात्ततो देशादपमार्गेरपासरत् ॥ ८७३ ॥
 त्यक्त्वापि पितरं पुत्रस्तं पिता चागमज्जनः ।
 सूहान्तके कृताक्षेपे विदेशं परलोकवत् ॥ ८७४ ॥
 क्षमा रुक्षा क्षाममशनं व्यायामो वेदनामयः ।
 जीवन्नरकंता तेषां विद्वेषोभून्महात्मनाम् ॥ ८७५ ॥
 धाटीफणीन्द्रभीतीव्रतापस्वल्पाशनान्तरैः ।
 मार्गे न कैर्द्विजैर्मृत्युलाभात्सुखमलङ्घ्यत ॥ ८७६ ॥
 क्व च स्नानं क्व च ध्यानं तपः क्व च जपः क्व च ।
 भिक्षार्थमटतां ग्रामानगात्कालो महात्मनाम् ॥ ८७७ ॥
 लोकानामुपकारोभूदुपकारमुखादहो ।
 यत्तन्निर्वासिताः सर्वे पापं तीर्थेष्वनाशयन् ॥ ८७८ ॥
 विदेशमागताः शुष्यत्कलत्रत्राणचिन्तया ।
 म्लेच्छवेशा द्विजाः केचित्कश्मीरेष्वेव चाभ्रमन् ॥ ८७९ ॥
 विच्छेदुमिच्छता विद्यां तेनापहतवृत्तिभिः ।
 लडितं प्रतिवेदमाथ पिण्डीलोभाज्जनैः श्ववत् ॥ ८८० ॥
 तुरष्कदर्शने भक्त्या न तु द्वेषेण स द्विजान् ।
 व्यग्रावयदतश्चास्मिन्हत्या न प्रजगल्मरे ॥ ८८१ ॥
 इत्याप्यानेन वै तेषां न तस्य परिहारदः ।
 द्वेषघोतनशक्तानां कार्याणामेव दर्शनात् ॥ ८८२ ॥

रत्नाकरं यमाश्रित्य ब्राह्मणा जगतीभृतः ।
 पक्षरक्षां व्यधुः सोभूक्षुद्रमदोस्य बल्लभः ॥ ८८३ ॥
 मलानोर्देननामानं यवनानां परं गुरुम् ।
 वैदग्ध्याच्छङ्कमानः स द्रोहीति तमबन्धयत् ॥ ८८४ ॥
 यतः प्रभृति स प्रापद्राज्यमच्छत्रचामरम् ।
 ततः प्रभृति रोगार्तिरिव दर्शनदूषणा ॥ ८८५ ॥
 स्वप्नेपि नात्यजत्सूहमष्टं घटितवैरिणम् ।
 भोगः सद्वासना चातिशुद्धानां तपसां फलम् ॥ ८८६ ॥
 तस्यैव फलपूर्णानामृतानामिव मन्त्रिणाम् ।
 मानस्य हानिसंपत्ती भास्वतोधीनतां गते ॥ ८८७ ॥
 एकस्मिन्शाहिखाने स दृष्ट्वा मन्त्रपराक्रमौ ।
 अत्यन्तचिन्ताचकितो निद्रां नापत्कदाचन ॥ ८८८ ॥
 पश्यन्नेवाविलं सूहसर्पं सविषया दृशा ।
 शाहिखानप्रदीपोभूत्तमः संहर्तुमक्षमः ॥ ८८९ ॥
 जनातिपीडया शास्त्रनिन्दया द्रोहचिन्तया ।
 चिकित्सया च तस्याध्वैर्यातं त्रिचतुरैस्तथा ॥ ८९० ॥
 दाययानिव दोषोस्य हेतुमात्रपरीक्षया ।
 संवृत्तौजा व्यलम्बिष्ट शाहिखानस्य बाधने ॥ ८९१ ॥
 बलीमुखमनोशः स प्रजामाग्यबलोदयात् ।
 अनैपोद्भूततां शाहिखानचिन्तामणिं न च ॥ ८९२ ॥
 प्रजापुण्यादयेनैव प्रेरितो दुष्कृतोत्थितः ।
 क्षयामयो दुष्चिकित्स्यो द्विजराजमशोषयत् ॥ ८९३ ॥
 अनालोक्यैवेन्द्रोद्दयमगामिष्यद्यदि शमं
 समन्तान्नादित्योपलदहनराशिर्व्यतिकरः ।

किमद्राक्ष्यन्नायं तदुदयवशस्त्रावतुहिन-

द्युतिप्राधाम्भोभिः कृतधर्णितापोपशमनैः ॥ ८९४ ॥

वर्षास्त्रिचतुरानन्याज्जीवेच्चेत्स न किं ततः ।

शाहिखानोदये पश्येदिहैव स्वांहसां फलम् ॥ ८९५ ॥

जीवत्येव ततः सूहभट्टे भीत्या पलायितम् ।

विश्वास्य लहराजं द्राक् हंसगौरौ वबन्धतुः ॥ ८९६ ॥

श्रीधेनौ रागिणौ तौ द्वौ मदोदग्रौ वृषाविव ।

अन्योन्यशृङ्गभङ्गार्थं प्रावर्ततां द्विजे भृते ॥ ८९७ ॥

कारायां भोचिते लहराजे हंसेन संयति ।

प्राणांस्त्यक्त्वा गौरभट्टः सुरस्त्रीणां मुदं व्यधात् ॥ ८९८ ॥

त्यक्त्वा गत्यन्तराभावात्करिर्कर्णविलोलताम् ।

पुञ्चल्येव पतिर्वृद्धो भेजे हंसस्तदा श्रिया ॥ ८९९ ॥

वालोपि शाहिखानोस्य नोत्सेकं सोढवान्पुनः ।

शशीव तिमिरस्फारं न हि तेजो वयोनुगम् ॥ ९०० ॥

ठक्कुरैः सह संमन्य युवराजोय मन्त्रवित् ।

लहराजं विनिघ्नन्तं हंसभट्टं रणेवधीत् ॥ ९०१ ॥

शाहिखानं प्रजारागो निम्नं पथ इवागमत् ।

अमन्दचूतसंपत्तौ कुन्दं निन्दन्ति पट्टदाः ॥ ९०२ ॥

युवराजं जयोदग्रं परिरब्धुं समुत्सुका ।

राज्यश्रीः समयालाभाच्चिन्ताकुलमधर्तत ॥ ९०३ ॥

स्नेहाद्विदग्धभावाच्च प्रजारागमरादपि ।

अधिकारभरं राजा युवराजे समर्पिषत् ॥ ९०४ ॥

मीरकेसारसंशस्य तुरग्यस्याय दुर्मतेः ।

द्विपस्येय मदान्धस्य द्विष्टोभूतद्रुणाद्गुहाः ॥ ९०५ ॥

सुचिरं मलिनै राशो मानसं वारिदैरिव ।
 यैशुन्यवर्षमिर्नेतुं मालिन्यं न स्म शक्यते ॥ ९०६ ॥
 भक्ते दक्षेनुजे जिग्धे भूभृदाश्रितवत्सलः ।
 अतिप्रेरणया तेषां राज्येष्युद्विग्नतामगात् ॥ ९०७ ॥
 उन्मग्न इव भोगेषु निमग्न इव सूक्तिषु ।
 स महद्दखानं च शाहिस्त्रानमथाग्रवीत् ॥ ९०८ ॥
 अर्त्तार्थतर्पणं वित्तं चित्तमध्यानदर्पणम् ।
 अतीर्थसर्पणं देहं पर्यन्ते शोच्यतां व्रजेत् ॥ ९०९ ॥
 दिग्गजेष्विव युष्मासु भूभारं न्यस्तवानहम् ।
 पुरुषोत्तमसेवायै यते शेष इवापरः ॥ ९१० ॥
 शाहिस्त्रानार्णवः प्रेममन्दरान्दोलितस्ततः ।
 चार्णी सुधाकरकलामीश्वराय नवामदात् ॥ ९११ ॥
 अस्तु संदेहसंदोहा दूरे तीर्थकदर्शना ।
 द्वारं यशःसुकृतयोः प्रजापालनमस्तु चः ॥ ९१२ ॥
 चिरस्य पालितां पित्र्यां हित्वा निःशरणां महीम् ।
 नैर्धृष्येनैव शूरस्त्वमाशङ्क्यैवाङ्क्यसे खलैः ॥ ९१३ ॥
 देवस्य यदि तीर्थार्थमुत्कण्ठा वर्ततेतराम् ।
 आराधकानामस्माकं किमन्यत्कार्यमुच्यताम् ॥ ९१४ ॥
 ध्यक्तमित्युक्तवत्येव युवराजे नरेश्वरः ।
 ईषत्स्मितरुचा चारुं पुनर्वाचमवोचत ॥ ९१५ ॥
 प्रजानुपालनात्पुण्यं केवलान्कियदर्ज्यते ।
 रसायनानामग्नयं यदनेकरसचर्चणम् ॥ ९१६ ॥
 देहात्पृथग्विद्यसतो मद्भुजस्येव ते यत ।
 दृष्ट्वा पराक्रमं शङ्का मददातौ कथं भवेत् ॥ ९१७ ॥

एतावदपि वाक्यं मे यदि नैवानुतिष्ठसि ।
 त्वयि संकल्पिताः शेषास्तदाशाः सन्तु दूरतः ॥ ९१८ ॥
 निर्वन्धेनेति जल्पन्स तीर्थार्थं धरणीपतिः ।
 युवराजं हठाद्राज्यभारमग्राहयच्चिरात् ॥ ९१९ ॥
 श्रीजैनोल्लाभदीनाख्यः सुरत्राणोभवद्भवान् ।
 चिरं राज्यं क्रियादेवं राजास्याशिपमभ्यधात् ॥ ९२० ॥
 तीर्थदर्शनलोभेन स्वदेशान्निरगानृपः ।
 न पुनर्युवराजस्य चित्तात्मेमार्गलाञ्छितात् ॥ ९२१ ॥
 कोशसाराणि रत्नानि वाजिरत्नानि चार्पयन् ।
 भ्रातरं वसतीर्द्धित्राः सोन्वयात्प्रेमगौरवात् ॥ ९२२ ॥
 मार्गे क्लेशं प्रयत्नेन सिद्धिं तीर्थफलाल्पताम् ।
 उक्त्वा मार्गे खला राजस्तीर्थश्रद्धामखण्डयन् ॥ ९२३ ॥
 स्वजामातुस्तिरस्कारं मन्यमानेन मानिना ।
 मद्रेन्द्रेणाथ भूपालो हठात्तीर्थान्निवारितः ॥ ९२४ ॥
 प्राप्तायां शरदि श्रेष्ठदशायामिव भूपतिम् ।
 मद्रराजस्तमादाय कश्मीरान्प्रत्यगात्ततः ॥ ९२५ ॥
 भ्रातुरागमनात्तुष्ट्या मद्रासारग्रहाद्रुया ।
 नधराजः प्रसादे च कालुष्ये च निमग्नवान् ॥ ९२६ ॥
 देवस्योपद्रवं कार्पीर्मा मद्रेन्द्रचमूरिति ।
 इयेप ठकुरं राजा तं निरोद्धुं विमृष्टवान् ॥ ९२७ ॥
 युद्धं विना निर्वर्त्तिन्यां सेनायां मद्रभूपतेः ।
 आशां विनाक्षमो योद्धुं ध्यावर्तत स ठकुरः ॥ ९२८ ॥
 क्षुद्रेष्यथ न मद्रेषु युवराजो महामतिः ।
 भ्रातुः स्नेहाद्रुपं त्यक्त्वा राज्यत्यागं स्वयं व्यधात् ॥ ९२९ ॥

तद्व्यस्तं दिवसावसानसमये सूर्यस्य तेजो निजं
 प्रत्यूषे प्रतिपादयन्नतिशयश्लाघ्यस्यतेजा भवन् ।
 वन्निर्हयज्वकुलैस्ततोपि दिवसे श्रद्धानुबन्ध्राकुलै-
 स्तेजोवृद्धिमुपा नवेन हविषा यज्ञेषु संतर्प्यते ॥ ९३० ॥
 ठकुरैरन्वितो राजा पवनैः कुसुमैरिव ।
 कश्मीरेभ्यो गतैः सर्वदेसाधीशैर्नतस्ततः ॥ ९३१ ॥
 सुखं तावदगाहिष्ट वीतनक्रां नदीमिव ।
 ठकुरैरज्जितां मद्वचमूः कश्मीरमेदिनीम् ॥ ९३२ ॥
 अथ विस्तीर्णमाक्रान्तमालिशहेन भूभुजा ।
 पित्र्यं सिंहासनं तेन न तु सज्जनमानसम् ॥ ९३३ ॥
 उद्यच्छेत कथं जडद्युतिरहो दूरोलसद्गान्धनो
 गच्छेद्दीप्तकरो न चेद्दिनकरो लोकान्तरं स्वेच्छया ।
 वीरेणात्यवहेलया विरचितोपेक्षो जडः कातरः
 संभाव्य स्वपराक्रमेण विजयं विश्वं तृणं मन्यते ॥ ९३४ ॥
 शायामङ्गेन सच्छायमुद्यानं गृधगा इव ।
 मण्डलं शोभयामासुस्तुरुष्का राजसेवकाः ॥ ९३५ ॥
 कातराग्राम भूपालादनिष्पन्ननियन्त्रणः ।
 यवनो मौर्यकंसारो व्यधान्मण्डलविग्रहम् ॥ ९३६ ॥
 अकार्षीन्मलिनो भृङ्गः संकुचन्तीरिवाजिनीः ।
 पौरनारीरनार्यः स हठसंभोगदूषिताः ॥ ९३७ ॥
 मदाकरमंदेनान्धैः पद्मसंकुलतां भजत् ।
 अक्षोभि मण्डलं स्वच्छैः सरो मयगजैरिव ॥ ९३८ ॥
 मन्त्रिमन्त्रैरचार्याणां दिवसेष्वनिवर्तिनाम् ।
 रक्षसामेव पद्ममीरास्नदी हस्तवशं गताः ॥ ९३९ ॥

अराजकं वरं राज्यं न स्वामी तादृशः पुनः ।

अभूषणो वरं कर्णो न पुनर्लोहकुण्डलः ॥ ९४० ॥

हिमादग्निस्तमः सूर्याच्छिला व्योमस्तदापतत् ।

यत्पालकोपि भूपालः सर्वलोकक्षयोभवत् ॥ ९४१ ॥

सद्यः तुल्यं वरो धात्री स्वच्छं वासो मणिर्महान् ।

स्वीकृतं यवनैस्तत्तद्यच्छोभावहं प्रभोः ॥ ९४२ ॥

अकार्पात्पञ्चपाणमासान् राज्यं स जडनायकः ।

प्रजापापविपाकेन न पुनः स्वेन कर्मणा ॥ ९४३ ॥

मालिन्यं सुमनःपथे प्रथयते दैन्यं निधत्ते हृशः

सूर्यालोकतिरस्क्रियां च कुरुते संहारमाशा नयन् ।

उद्रिक्तः कमुपद्रवं न तरसा कुर्वीत धूमोद्गमो

नोद्योतेततरां शिखी यदि महाज्वालाकंलापाकुलः ॥ ९४४ ॥

श्रीसिकन्दरदत्तस्य राज्यस्य ऋणमात्मनः ।

निवारयितुकामेन स्वलक्ष्मीफलकाङ्क्षिणा ॥ ९४५ ॥

मद्रेन्द्रद्वेषपूर्णं खुःखुरस्वामिना ततः ।

नवराजोर्धितो दूतैर्निजदेशागमं प्रति ॥ ९४६ ॥

नक्रो न चेज्जलनिधेर्वहिरभ्युपेया-

त्काकस्त्यजेन्न घनपादपमुन्नतं चेत् ।

आखुर्न चेद्गहनगर्तगुहां विमुञ्चे-

द्धर्तव्यतां कथमवामुयुरैव तत्ते ॥ ९४७ ॥

आश्रयो युवराजस्य मद्विपो दीयते मुना ।

जस्रथं प्रतिभूपालः क्रोधादित्यभ्यपेणयत् ॥ ९४८ ॥

म्लेच्छच्छादितमाहात्म्यैरद्विग्नैः सचिवैर्निजैः ।

अनिपिस्त्रोधममतिर्धूर्तैरभयवेतनैः ॥ ९४९ ॥

युक्त्योपोद्धतश्रद्धस्तथा द्वैराज्यजीविभिः ।
 नवराजोदयं लेखमुक्तेन प्रापयिष्णुभिः ॥ ९५० ॥
 प्रसादलोभाद्यवैरिभात्रकृतस्तुतिः ।
 नवराजजयोद्रेकअवणम्रष्टसाहसः ॥ ९५१ ॥
 स्वसैन्यैर्दन्यचकितैर्निन्दमानोद्यमो नृपः ।
 मलेकं जस्रथं जेतुं प्रस्थानमकरोत्ततः ॥ ९५२ ॥
 अश्वमित्रोणतां तस्य कश्मीरेन्द्रस्य गच्छतः ।
 आसीन्मित्रस्य सांमुख्यं न मित्राणां महीभुजाम् ॥ ९५३ ॥
 स्वस्यात्यौघ्रत्यमालस्य शङ्कमानोऽथ पातकम् ।
 राज्याकादः समं मन्त्रममन्त्रयत मन्त्रिभिः ॥ ९५४ ॥
 मन्त्रविक्रममुख्यानि लक्षणानि क भूभुजाम् ।
 अयं घालिश्नामावस्य भाजनं क जनाधिपः ॥ ९५५ ॥
 अस्माभिर्निहिताध्यास्मिन्नुपदेशा हिताश्रयि ।
 प्रतीपं यान्ति शशिनः पङ्कजे किरणा इव ॥ ९५६ ॥
 प्रागेव युवराजोभूदजय्योसहस्राहसः ।
 विशेषेणाद्य मद्रेशह्रेपाजस्रथमानिनः ॥ ९५७ ॥
 राज्याश्रयेषु नास्मास्तु विश्वासी नूतनो नृपः ।
 हारलुब्धस्य दासस्तु हारो न मणिमृत्फणी ॥ ९५८ ॥
 तस्मादस्माभिरेतेन युवराजो विजीयते ।
 योग्याः पादुणकेनैव गृहे प्रान्ति भुजङ्गमम् ॥ ९५९ ॥
 जीयमाने नरेन्द्रेण युवराजे निष्कुशाः ।
 आयान्तु मण्डलं सर्वे साधयामध्विर्कीर्तितम् ॥ ९६० ॥
 इति संमन्य मन्त्री स युवराजाभियोजने ।
 सौधमस्य नरेन्द्रस्य हेतुकर्मदशमगान् ॥ ९६१ ॥

यत्र यत्रागमन्मलेच्छकटकः स मदोत्कटः ।
 तत्र तत्र रजोव्याजात्तमो मूर्ते स्म दृश्यते ॥ ९६२ ॥
 पालनीयेषु देशेषु राजपुर्यादिपूजितः ।
 परदेशेष्विवाकार्पात्स लुण्ठनपराभवम् ॥ ९६३ ॥
 प्राप्तेथ मुद्गरव्यालनामस्थानं महीपती ।
 संदेशमित्यमन्दौजाः प्राहिणोन्मद्रभूपतिः ॥ ९६४ ॥
 पत्तिलोकः ससंपत्तिर्वाजिनो वेगराजिनः ।
 भटा रणोद्भटाः सन्ति कटके तव यद्यपि ॥ ९६५ ॥
 तथापि च्छलवज्रेषु प्रसिद्धेषु महीतले ।
 यूर्यं खुःखुरयुद्धेषु नैव नाम प्रगल्भथ ॥ ९६६ ॥
 वयमेव तु जानीमः खुःखुराणां रणच्छलम् ।
 अहिरेव भुजंगस्य पदं जानाति नेतरः ॥ ९६७ ॥
 अतो यावद्वयं प्राप्तास्तत्सेवाविधिसिद्धये ।
 भवद्भिस्तावदत्रैव स्थातव्यं पर्यतोपरि ॥ ९६८ ॥
 मद्रेशस्य स संदेशो मन्दैर्यवनपुङ्गवैः ।
 स्वयंशोलब्धये ज्ञातो मदसंमूढदृष्टिभिः ॥ ९६९ ॥
 राक्षि मूढेवतीर्णैश्च मानादिव महीधरात् ।
 ध्वजैर्वायुचलैर्यातं खुःखुरेशवलङ्घिया ॥ ९७० ॥
 धावदश्वबलक्षोदात्तनीयसि महीतले ।
 हर्षमीरससंभेदे मज्जति स्म फणोश्वरः ॥ ९७१ ॥
 अश्वशृण्णेस्त्रसंसिक्ते भूतलेसिकुशाञ्चिते ।
 वीराः प्राणान्प्रतापाग्नौ तत्राजुहुवुराहवे ॥ ९७२ ॥
 आलिशाहस्ततो राजा सिन्धौ प्रवहणं यथा ।
 अभाग्यदुर्महद्वेगाद्भज्यते स्म रणार्णवे ॥ ९७३ ॥

विश्वान्धकरणान्धकारनिकरग्रस्तस्य सूर्योदयं
 हेमन्ते हिममारुतैर्हतधृतेः पुष्पाकराभ्यागमम् ।
 बुधश्चापतितर्जितस्य जगतो निर्दोषलेशं ग्रभुं
 लोकेशो जनयन्व्यनक्ति नितरां कारुण्यमत्युज्ज्वलम् ॥ ९७४ ॥
 श्रीजैनोत्तामदीनोय कदमीरानपकल्मषः ।
 अनुकूलो विधातेव प्राविशद्विजयोजितः ॥ ९७५ ॥
 सतां स्तुत्या दिशां मेर्यां मुखान्यनुनयन्नयम् ।
 पौराणां प्राह्वानः पश्चाद्राजधानीं नृपोविशत् ॥ ९७६ ॥
 श्रीनैर्मल्यं जनस्याहो जातं राक्षोभिपेकतः ।
 प्रतापो वैरिणां शान्तस्तस्मिन्शाखाणि विभ्रति ॥ ९७७ ॥
 तन्नीतिः पूर्वराजेषु कुण्ठोत्कण्ठाः प्रजा व्यधात् ।
 गुणातिशयिनी या च शर्करेश्वरसेष्विव ॥ ९७८ ॥
 पूर्वराजव्यवस्थाः स चिन्ष्टा नवयन्नभूत् ।
 शिशिरोपहता वल्लीर्वसन्त इव भूपतिः ॥ ९७९ ॥
 परस्पराधिकं शत्रूञ्जयद्भिर्दुर्जयानपि ।
 शस्त्रैर्मन्त्रा जितास्तस्य मन्त्रैः शाखाणि च प्रभोः ॥ ९८० ॥
 कान्त्याङ्गं वदनं वाचा श्रियोरः क्षमया मनः ।
 धितं पदयन्त्यगादूरं कीर्तिरौर्ष्यावशादिव ॥ ९८१ ॥
 राक्षः कलिदशामध्ये धर्म्यां साम्राज्यपद्धतिः ।
 अन्तर्दशेव शुशुभे शुभा कृतयुगस्य सा ॥ ९८२ ॥
 भोगे सत्या नये मन्त्रो विवेका शास्त्रनिर्णये ।
 श्रीमहम्मदपानोभूत्कदमीरेन्द्रस्य सोदरः ॥ ९८३ ॥
 किमन्यद्राज्यमेयामौच्छन्नचामरयोजितम् ।
 श्रीमहम्मदरानस्य कदमीरेन्द्रप्रसादतः ॥ ९८४ ॥

वसन्त इव कामस्य भूपतेरभवत्सखा ।
 खुःखुराधिपतिस्तस्य भृत्येष्वप्यधिकं प्रियः ॥ ९८५ ॥
 दुर्व्यवस्था निवार्याहो देशेस्मिन्मलेच्छनाशिते ।
 इति राज्यपरिप्राप्तिफलं यावदचिन्तयत् ॥ ९८६ ॥
 तावद्दोहोचितं कर्म द्रोग्धारो राजवल्लभैः ।
 अपृष्टैव महीपालं नीता वीतभयैः स्फुटम् ॥ ९८७ ॥
 यशो दिशि श्रियं साधौ सुखं लोकेषु रोपयन् ।
 व्यधात्प्रक्रमभङ्गं तं यच्छत्रुनुदमूलयत् ॥ ९८८ ॥
 एकान्ता तिग्मता भानोर्भ्रदिमा शशिनः पुनः ।
 स द्वौ जेतुमिवापुण्यतत्संसर्गमयीं श्रियम् ॥ ९८९ ॥
 असंख्यानत्र संक्षिते तद्गुणान्वर्णयामि किम् ।
 शृगालानां गुहामध्ये कथं हस्तिपतिर्वसेत् ॥ ९९० ॥
 तस्माच्छैलेन्द्रवच्चित्ते मुकुरे सूर्यविम्बवत् ।
 न्यस्यामि तद्गुणाख्यानमत्र चित्रे त्रिलोकवत् ॥ ९९१ ॥
 शीतोष्णयोरिवोर्जादौ विपुवेहर्निशोरिव ।
 तस्य मानोभवत्तुल्यः स्वे परे वापि दर्शने ॥ ९९२ ॥
 राजा वणिगिवात्यर्थं तुलायाः पुण्ययोरिव ।
 साम्यभङ्गं दर्शनयोर्नाक्षमिष्ट कथंचन ॥ ९९३ ॥
 शान्ते सिद्धाश्रमे सिंहैर्मृगा इव न पीडिताः ।
 तुरुष्कैः पुष्कलभयैर्ग्राह्याः पूर्ववत्तदा ॥ ९९४ ॥
 दोषाकरेण सूहेन येषां संकोचिता स्थितिः ।
 व्यकाशयत्ततो भास्वान्गुणिनस्तान्महीपतिः ॥ ९९५ ॥
 रन्ध्रैरधोगतिं प्राप्ता कुल्येवोद्धृत्य भूभुजा ।
 विधा प्रवाहिता तेन गुणिना गुणिरागिणा ॥ ९९६ ॥

दोषच्छेदकरै राजा क्रमाद्विपगिवानलम् ।
 कश्मीरेषु सदाचारमदीपयदुपक्रमैः ॥ ९९७ ॥
 अहंकारागदंकारौ राजा प्रकृतिवृद्धये ।
 दर्शनानां स धातूनामिघोलूनामशीशमत् ॥ ९९८ ॥
 कलेर्धर्मेण व्यच्छेदि मात्स्यन्यायप्रवर्त्तनम् ।
 अष्टं लोकेशतेजोशधारणस्यास्य लक्षणम् ॥ ९९९ ॥
 स सूहृमदृसंस्पर्शदुष्टायाः शुद्धये भुवः ।
 प्रतापाग्निं ध्रुवं दीप्तमहाकाशमजिज्वलत् ॥ १००० ॥
 राहः संचिन्वतो मन्त्रप्रपञ्चे पञ्चधा स्थितिम् ।
 जिगीषयेव तस्यारिवर्गः पञ्चत्वमाश्रयत् ॥ १००१ ॥
 अनित्ययाहविद्वेपिनिर्जयस्तुतिसंस्तयः ।
 नित्यान्तःस्थारिसंहर्तुस्तस्य प्रत्युत गर्हणा ॥ १००२ ॥
 शक्तोपि काश्यपोशक्रः शक्यानेवाभ्यपेणयत् ।
 व्योम्नि यात्रां करोत्यर्कः सतारे न तु सोऽदुपे ॥ १००३ ॥
 नाजिगीषत्स तेजस्यो शत्रून्विमवतृष्णया ।
 हरिर्मांसादिलोमेन हिनस्ति न हि हस्तिनः ॥ १००४ ॥
 शैलेषु तद्विषो मानुप्रतापाधिदवधर्मैः ।
 प्रायश्चित्तीयितुं पञ्चतपस्त्वं ध्रुवमाश्रयन् ॥ १००५ ॥
 प्रायतिष्ठ महिष्ठोपि नोत्पथेन स जानुचित् ।
 राकेन्दुर्न निशारम्भं विना जात्यभ्युदेति यत् ॥ १००६ ॥
 गर्वं प्रवृद्धा पास्तव्या हाना मेय क्षयं गमन् ।
 इति नीतिविदा राजा तेभ्यो बलिरगृह्यत ॥ १००७ ॥
 पैरिफोर्तिर्हृष्टोतु स्यं विप्रमस्य वियोगतः ।
 यताहोर्षाद्विपः स्यं तत्प्रतापं विरहाच्छिन्त्यः ॥ १००८ ॥

ढिल्लोशपोडितं जातु जल्लथं शरणागतम् ।
 द्रोणीगुहासु सोरक्षत्तमोद्रिर्भास्करादिव ॥ १००९ ॥
 तस्मिञ्शासितरि क्षोणीं विनेतरि दुरात्मनाम् ।
 जयापीडपुरस्थस्य भूमिदेवस्य कस्यचित् ॥ १०१० ॥
 सस्यग्रासाभिलापाद्वा विधातुर्वा नियोगतः ।
 कदाचित्काप्यगाद्धेनुर्मूर्त्तेर्वाशा सुधाभुजाम् ॥ १०११ ॥
 गतो मडवराज्यं स तीर्थक्षानाय जातुचित् ।
 स्वां परिज्ञातसंकेतां गां परिज्ञातवान्द्विजः ॥ १०१२ ॥
 सनिश्चयं गृहं ग्रान्तीं सायं तामनुगम्य गाम् ।
 विवादमफरोद्धेदमस्वामिना सह तत्र सः ॥ १०१३ ॥
 तौ लोभनिश्चयग्रस्तावशान्तकलहावुभौ ।
 महीपालसभास्थाने विवादं कर्तुमुद्यतौ ॥ १०१४ ॥
 तयोरशक्तयोजेतुमुपपत्तिं परस्परम् ।
 शृङ्गाटानि परीक्षार्थं गोरग्रे व्यकिञ्चपः ॥ १०१५ ॥
 सा वाल्ये ग्रसनाभ्यासाच्छीघ्रमाघ्राय सस्पृहा ।
 गौरमुक्ल फलानीव न तु तत्संततिश्चिरम् ॥ १०१६ ॥
 सभायां राजनैपुण्यं स्तुवत्यां कृतनिश्चयात् ।
 दण्डेनाजिग्रहद्वण्ड्यं भाण्ड्यं राजा द्विजन्मनाम् ॥ १०१७ ॥
 तस्य दाक्षिण्यदक्षस्य प्रजानां हितहेतुना ।
 पुत्रे मन्त्रिणि मित्रे वा दुष्टे नालक्ष्यत क्षमा ॥ १०१८ ॥
 अपराधं विना जायां क्षीयो निम्नन्प्रियोपि सन् ।
 मोरेद्यायोपि यवनो यधं भूपेन लम्बितः ॥ १०१९ ॥
 शत्रुपक्षे निकारं स क्षिपन्क्षितिपुरन्दरः ।
 अफरोदादरं नित्यं योगिनां न नियोगिनाम् ॥ १०२० ॥

पराक्रमश्च नीतिश्च तस्यान्येषां च भूभुजाम् ।
 करुणा च विवेकश्च यस्मिन् राजनि राजति ॥ १०२१ ॥
 कामो वियोगिवर्गस्य करोत्यपचितिं सदा ।
 निर्विकारः स्मयो योगिवर्गस्यापचितिं व्यधात् ॥ १०२२ ॥
 सौम्या भीमा गुणा यस्मिन् नवसप्तवसंगमम् ।
 कान्यत्र सागराद्दृष्टा विषामृतजलानलाः ॥ १०२३ ॥
 चिरं स्येयैरुपात्तोर्यिप्रत्यर्थिभ्यां धनग्रहः ।
 तेन धर्मप्रवृत्तेन सदृत्तेन निवारितः ॥ १०२४ ॥
 केनापि हेतुना पूर्वं लौलराजद्विजन्मना ।
 भूभ्रस्यदशके प्रस्यो विक्रीतो लेखपूर्वकम् ॥ १०२५ ॥
 बालानां नोनराजादिपुत्राणां तदुदीर्य सः ।
 विक्रयाब्दे ब्रह्मभूर्य लौलराजोगमत्ततः ॥ १०२६ ॥
 नोनराजाद्यसामर्थ्यात्प्रस्यग्राहीरमुज्यत ।
 अविक्रीतमपि प्रस्यनयकं यलिमिथिरात् ॥ १०२७ ॥
 एषं कृते दशप्रस्यभोगे तैर्यलिमिथिरात् ।
 नयभोगाय फपटं कृतं विक्रयपत्रके ॥ १०२८ ॥
 व्यञ्जनाप्रस्थितैकाररूपज्ञानाय लेखकाः ।
 रेखां पूर्वं व्यञ्जनानां पञ्चाङ्गागे फिलालिखन् ॥ १०२९ ॥
 कालान्तरं लिपेर्भेदादुपर्युपतनाः पुनः ।
 व्यञ्जनानां लिगन्त्येय रेगामेकारयोधिकाम् ॥ १०३० ॥
 भूभ्रस्यमेकं विक्रीतमिति विक्रयपत्रके ।
 ते मकाररन्ध्रैर्योधिरेखापदे ततः ॥ १०३१ ॥
 भूभ्रस्यग्राहिणो घृतां दवारं ममलेगयन् ।
 मकारं ते खकारं च कारयामासुरञ्जसा ॥ १०३२ ॥

भूप्रस्थमेकं विक्रीतमिति विक्रयपत्रके ।

विक्रीतं प्रस्यदशकमिति वर्णानलेखयन् ॥ १०३३ ॥

तेस्मिन्राज्ञि विचारज्ञे नोनराजस्य नन्दनः ।

बलाद्धृतां भुवं राजसभायामहमाक्षिपम् ॥ १०३४ ॥

प्रत्यर्थिभिरस्थानीतं भूर्जं राजाज्ञया नृपः ।

युक्तिज्ञः सलिलस्यान्तर्वाचयित्वाक्षिपत्ततः ॥ १०३५ ॥

नष्टेषु नववर्णेषु पुराणेषु स्थितेष्वथ ।

भूप्रस्थमेकं विक्रीतमिति सभ्यानवाचयत् ॥ १०३६ ॥

• राजा कीर्तिमहं भूमिं कूटकृदण्डमद्भुतम् ।

प्रजाः सुखं खला भीतिं प्राप्तवन्तः समन्ततः ॥ १०३७ ॥

इन्दो राहुभयं कदापि कुरुते कालः कलाः पूरयन्

सिञ्चन्संचिनुते तडिन्निपतनक्षोभं तरोर्वारिदः ।

वेधाः सत्पुरुषस्य सर्वजगतामाह्लादनायोदयं

कुर्वन्नामयदर्शनेन कुरुते भीतिप्रकर्षं क्षणम् ॥ १०३८ ॥

अवाधिष्टतमां कष्टो विपस्फोटः कदाचन ।

प्रकोष्ठं भूमिपालस्य प्रजानां हृदयं च सः ॥ १०३९ ॥

माघमासीव पुष्पाणां म्लेच्छप्रालेयवाधया ।

न लाभो विपवैद्यानां देशोस्मिन्नभवत्तदा ॥ १०४० ॥

यज्वा गारुडशास्त्रज्ञः शिर्यभट्टो नृपालुगैः ।

अग्नान्विपद्भिः रातोत्र कूपोऽध्वन्यैर्मराविध ॥ १०४१ ॥

चिकित्सायां विदग्धः स म्लेच्छमीला व्यलम्बत

स्फुलिङ्गदग्धः पुण्यः स्पृशत्यपि मणिं चिरात् ॥ १०४२ ॥

स्वयं दत्तामयो राज्ञा प्राज्ञस्तमुदमूलयत् ।

शिर्यभट्टो विपस्फोटं करीय विपपादपम् ॥ १०४३ ॥

तस्य कीर्तिः सुखं राज्ञः प्रजानां हर्षसंततिः ।

प्रारोहंस्त्रीणि विस्फोटे तत्रैकस्मिन्विपादिते ॥ १०४४ ॥

तुष्टेन भूभुजा दत्तां यथेष्टमपि संपदम् ।

नैक्षिष्ट शिर्यभट्टः स यतात्मेव वराङ्गनाम् ॥ १०४५ ॥

उद्धाहपातकवशादिव निर्धृणः सन्

दग्ध्या तृणं तृणकृशानुरूपेति शान्तिम् ।

जातान्बुवाहकरुणाप्रणयान्तृणस्य

कान्तिः पुनः शतगुणा मखृणामिरामा ॥ १०४६ ॥

क्षमां संतापयता गाढमापाढेनेव वारिदाः ।

सूहभट्टेन संशुष्य पराभूता षष्ठुर्दिशः ॥ १०४७ ॥

चर्यां मरुदिव क्षमापस्तद्विद्याप्रत्ययोत्सुकः ।

अनाययत्स तान्सर्वान्पण्डिताघ्नजमण्डलम् ॥ १०४८ ॥

मुक्ताहारोपमे देशे विष्ठद्रत्नानि नायकः ।

कान्त्या वा सुधिया तत्र यथायोगं न्यर्चाविशत् ॥ १०४९ ॥

राजा संरोपितानर्थवृत्तिदानेन पण्डितान् ।

अप्याययज्जलेनेव मालाकारो महीरुहान् ॥ १०५० ॥

नाशितं सूहभट्टेन यद्यत्कदमीरमण्डले ।

योजितं शिर्यभट्टेन राजप्रार्थनयाय तत् ॥ १०५१ ॥

प्रवृत्त्य यागयात्रादि नागानां शिर्यभट्टकः ।

तुरुष्कापहृतां भूमिं विदग्धेभ्यो न्यदापयत् ॥ १०५२ ॥

उदये दापिते तेन हिन्दुकागामगण्डिते ।

शिर्यभट्टाय चुकुपुः सर्वं यवनदानवाः ॥ १०५३ ॥

महापद्मफणीन्द्राम्भःसंभेदे कुम्भार्गेन सः ।

यश्चापि हतिरतिस्थिता यवनेन्द्रान्यनक्षयत् ॥ १०५४ ॥

तापो यस्याहि शैलाञ्ज्वलयति स रविः सायमक्ष्णापि गम्यः
 स्वग्रावणः शुष्यतोहि द्रवयति न शशी पूरकः सायमब्धेः ।
 कारुण्यादेवं लोके निजमतिसकलं स्वेच्छया दर्शयित्वा
 तं तद्भाग्यस्थसानात्प्रथममथ महान्स्तूर्णमन्तर्दधाति ॥ १०५५ ॥
 कलौ पातकिनां पुंसां स्पर्शदर्शनविबहला ।
 अवश्यं शारदा देवी तदान्तर्धानमाश्रयत् ॥ १०५६ ॥
 मुखे स्वेदो भुजे कम्पः पादस्पर्शं विदाहिता ।
 जातु जात्वभवद्देव्या नो तदा हि तथा कश्चित् ॥ १०५७ ॥
 द्रोहार्जितास्त्रनास्त्रागं प्रसादेन नियुञ्जति ।
 कश्मीरलोके सा देवी नानुग्रहपरा ह्यभूत् ॥ १०५८ ॥
 दुर्वामात्रेण तुष्यन्ति विशुद्धेन हि देवताः ।
 प्राणैरपि न मालिन्यदूषितैर्जातुचित्पुनः ॥ १०५९ ॥
 कलिकालेपि देव्या स प्रभावोपि शमं गतः ।
 जात्वित्यगाधृपो देवीं द्रष्टुं तद्यात्रिकैः सह ॥ १०६० ॥
 नदीं मधुमतीं स्नानपानाभ्यां फलयन्नयम् ।
 शारदाक्षेत्रमासीदत्सीदत्परिपदाकुलम् ॥ १०६१ ॥
 देवीभक्ताभयोद्युक्तो वक्तुं तच्छक्तिमुद्यतः ।
 युक्तायुक्तविवेक्ता स तत्र राजा न्यविक्षत ॥ १०६२ ॥
 तत्रापि तेषां दौरात्म्यदर्शनाद्विस्मितो नृपः ।
 भक्तिन्हासमगाद्देव्यां यात्रिकेषु च कोपिताम् ॥ १०६३ ॥
 साक्षात्त्वदर्शनं देवि देवानामपि दुर्लभम् ।
 अस्माभिर्नार्थनीयं तत्कलिकालफलद्वितैः ॥ १०६४ ॥
 अशक्तानां भयद्रूपं निष्फलं ध्यातुमर्चितुम् ।
 भक्तिभाजामनुक्रोशाद्यत्तु रूपं त्वमग्रही ॥ १०६५ ॥

तवास्यां प्रतिमायां चेद्वपेतो नैव संनिधिः ।
 पवित्रयतरामद्य स्वप्ने त्वद्दर्शनेन माम् ॥ १०६६ ॥
 अस्माभिश्च ततः सा त्वं यथाशक्ति निपेव्यसे ।
 मिथ्याभक्तदुरात्मत्वात्त्वं चेद्दूरमितो गता ॥ १०६७ ॥
 किमर्थं प्रतिमा तर्हि गार्हिता हिन्दुवैरिभिः ।
 विज्ञप्येति स सप्तम्यां भाद्रे राजा जितेन्द्रियः ॥ १०६८ ॥
 अशेत शारदाक्षेत्रप्रासादस्यण्डिलोपरि ।
 दर्शितं न यदा स्वप्ने किञ्चित्संनिधिसूचकम् ॥ १०६९ ॥
 राजाष्टानवतौ वर्षे स्वां मूर्तिं देव्यचूर्णयत् ।
 नास्यादाद्दर्शनं देवी भ्लेच्छसंसर्गतो ध्रुवम् ।
 स्वामी भृत्यापराधेन गर्हणीय इति स्थितिः ॥ १०७० ॥
 देवीदर्शनविच्छेदि तस्य नासीद्वि किञ्चन ।
 दया सत्यं विवेकश्च तमेवाश्रयते तदा ॥ १०७१ ॥
 व्यावृत्त्य यवनानां स वनानामिव वारिदः ।
 हर्षोत्कर्षवशीकार्पीन्महत्कनकवर्षणम् ॥ १०७२ ॥
 यत्र दण्ड्या न दण्ड्यन्ते दुर्वलास्तस्करं विना ।
 भूपतेः प्राङ्निवाकत्वं स प्रापद्गृहशिर्यकः ॥ १०७३ ॥
 प्रतिजानंस्तदा कोशधनसंभवे सति ।
 स्वगलच्छेदनं भट्टो मिथ्यावक्तुश्च विलुचम् ॥ १०७४ ॥
 शाखाभङ्गसमुद्भूतशब्दव्याप्तचतुर्दिशाम् ।
 समुदीरयतां नूनमग्राह्यं पदे पदे ॥ १०७५ ॥
 द्रुमाणां फलनप्राणां जनानां नमतां गुणैः ।
 छेदाद्रक्षामकार्पीत्स जिष्णुरिन्धनहेतुना ॥ १०७६ ॥
 प्रतिवर्षं रीष्यपल्लव्यमाग्नसुदुर्ग्रहः ।
 जातिरक्षार्थमासीद्यद्यण्डो दण्डो द्विजन्मनाम् ॥ १०७७ ॥

शिर्यभट्टमुखेनैव तं निवार्य नरार्यमा ।

प्रतिवर्षं रौप्यमापं तेषां दण्डमकल्पयत् ॥ १०७८ ॥

मांसादिलोभाग्निघ्नन्स मण्डलेषु विप्रेण गाः

गोमांसकुण्डीर्ग्राह्यादिवारणात्सु न्यवारयत् ॥ १०७९ ॥

पत्न्यौ मृत्युन्यं गच्छन्त्या विहितं भर्तृगोत्रजैः ।

स महामतिमाञ्जुष्या विप्लवं विन्यवारयत् ॥ १०८० ॥

न्यवारयत्सपुत्रीणामौर्ध्वदैहिकविप्लवम् ।

अपुत्रस्य विपन्नस्य लुब्धैस्तद्गोत्रजैः कृतम् ॥ १०८१ ॥

शिश्नां शास्त्रपाठादि सूहृद्भटेन नाशितम् ।

वृत्तिदानेन विदुषां विद्यावानानयत्पुनः ॥ १०८२ ॥

विधित्सु स्वाभि द्विजदेहे महीपतिः ।

व्यधत्त तिलकव्याजाद्विभागं सत्यधर्मयोः ॥ १०८३ ॥

ग्रामाणां प्रथमे वर्षे संक्रान्तं कारकातुरैः ।

पत्तलाघोपदेशेषु लोत्रदण्डं न्यवारयत् ॥ १०८४ ॥

निवार्य शाकटतुलामानकूटं चिरंस्थितम् ।

अर्घ्यव्यवस्था जन्तूनां प्रतिमासमकारयत् ॥ १०८५ ॥

बहिर्देशागतार्थानां देशकालाद्यपेक्षया ।

व्यवस्थाप्यार्थमुत्पिञ्जमच्छिनाद्दिनमोषणम् ॥ १०८६ ॥

विदग्धः शिर्यभट्टोपि नोत्कोचफलमादित ।

अविनाशि पुनर्धर्मफलं वर्षोपकारतः ॥ १०८७ ॥

देहस्थैर्वार्थिनां ज्ञानरसविज्ञानकाङ्क्षिणाम् ।

तदिच्छासिद्धिरभवद्राज्ञः पुण्यफलाद्भुतम् ॥ १०८८ ॥

महाश्रीशिर्यभट्टस्य मुखाद्राजा न्यवारयत् ।

धर्मप्रकाशनामानं राजकाङ्क्षदिकं प्रभुः ॥ १०८९ ॥

दूरं निवारयामास निर्धारणपदाङ्कितम् ।
 भाविनां भूमिपालानां दुर्व्यवस्थापथार्गलम् ॥ १०९० ॥
 अस्थापयत्स धर्मस्थः सद्गुत्तं प्रतिपत्तनम् ।
 मुपितो ग्रामसीमायां ग्रामेभ्यः प्रापयद्जनम् ।
 अरण्येरण्यनायेभ्यः पान्थस्तेन महीभुजा ॥ १०९१ ॥
 हासाः श्मशानदेवीनां सूहृभट्टं प्रतीव तम् ।
 प्रतिस्थानं विमानानि प्रेतानामद्युतंस्तदा ॥ १०९२ ॥
 म्लेच्छैरुपद्रुतां क्षौणीमक्षीणकरुणो नृपः ।
 उदहार्पात्कमादेवं दानवैरिव कैशवः ॥ १०९३ ॥
 उच्छृङ्खान्स नयन्भङ्गं निम्नानापूरयन्नृपः ।
 स्वकीर्तिवीजचांपार्थमनुद्धातां महीं व्यधात् ॥ १०९४ ॥
 भूपतेः परदारेषु निष्कौतुकमयं व्रतम् ।
 अभज्यत परं तस्य परश्रीपरिरम्भणे ॥ १०९५ ॥
 सम्यग्दशवलेनाथ सर्वज्ञेन महीभुजा ।
 सौगतस्तिलकाचार्यो महत्तमपदे छतः ॥ १०९६ ॥
 स शिर्यभट्टस्तिलकः स सिंहगणनापतिः ।
 सोपानान्यभवन्नुद्यपदारोहे द्विजन्मनाम् ॥ १०९७ ॥
 मेदिन्याखण्डलस्यासीत्पिकस्येव रसश्रिया ।
 अखण्डं रसपाण्डित्यं ब्रह्मकुण्डलसेवया ॥ १०९८ ॥
 कर्पूरभट्टो निर्दपः प्राणरक्षो महीभुजः ।
 गुणिनां शरणं चक्रे स्वगुणैः सुरभिं सभाम् ॥ १०९९ ॥
 पूर्वाब्दग्रहसंचारादुत्तराब्दग्रहास्थितिम् ।
 रूपभट्टो विदधासोद्विनेव गणितधमम् ॥ ११०० ॥
 श्रीरामानन्दपादानां भाष्यव्याख्या क्षणेक्षणम् ।
 धाक्षते शारदा क्षाणीमेव संभ्रान्तमानसा ॥ ११०१ ॥

गान्धारसिन्धुमद्रादिभूभुजस्तस्य भूभुजः ।

ग्राम्या इवामवन्नाक्षाकारिणो जितवैरिणः ॥ ११०२ ॥

युद्धे जितं ततो यद्धं खुःखुरेन्द्रेण भूपतिः ।

मालदेशं मद्रराजमाज्ञया निरमोचयत् ॥ ११०३ ॥

राजा राजपुरीराजं नयज्ञः स्वपदातिभिः ।

क्षणाङ्गुभङ्गमात्रेण रणसूहमलोठयत् ॥ ११०४ ॥

उदभाण्डपुराधीशं सिन्धुराजोपवृंहितम् ।

स कन्दुकमिवोत्थाप्य मुहुर्मुहुरपातयत् ॥ ११०५ ॥

भोट्टभूमौ महीन्द्रेण गोगदेशे कदाचन ।

वाणागौरखरास्त्रेण गुणैर्लोकाश्च रक्षिताः ॥ ११०६ ॥

समिजिते शयादेशे क्रूरादेशो महीपतिः ।

सुवर्णबुद्धप्रतिमा यवनेभ्यो ररक्ष सः ॥ ११०७ ॥

कपाकरङ्गपस्तस्य निकपो भोट्टतेजसाम् ।

अप्रकाशां प्रकाशोय कुलूतनगरीं व्यधात् ॥ ११०८ ॥

केवलं हृदयं शून्यं भोट्टानां नाभवत्तदा ।

भूमिपालमयावेशात्कोशोपि चिरसंचितः ॥ ११०९ ॥

प्रकृतीनां ददद्राजा शोषाप्यायौ यथोचितम् ।

प्रत्यवेक्षामकार्पीत्स शालीनामिव कार्पिकः ॥ १११० ॥

नासहिष्टैव तच्चापं तुलां शार्ङ्गपिनाकयोः ।

दूरकार्यार्थसाधिन्या धनुष्मत्ता भुवः पुनः ॥ ११११ ॥

अस्तं यस्तमसां कुलानि बलतो नेतुं सदा वाञ्छति

क्षीणं तं वसुनामिपूर्य शशिनं संवर्धयत्यञ्जसा ।

काश्यप्यामवकाशमात्रवटनां शास्त्रामुखै रुन्धतो

वृक्षान्वृष्टिभरैश्च योस्य कतमो भानोस्तुलामर्हति ॥ १११२ ॥

लङ्हराजसुतं राजा नोस्रथं यमवर्धयत् ।
 अहतद्रविणं तं स द्रोहीति निरवासयत् ॥ १११३ ॥
 मकदेशागतो जातु पुस्तकाढम्वरं वहन् ।
 सैदालनामा यवनो राजेन्द्रं तमुपागमत् ॥ १११४ ॥
 गुणान्विकथ्यमानं तं गुणिरागी नरेश्वरः ।
 उपागच्छत्प्रतिदिनं दर्शनायेतरो यथा ॥ १११५ ॥
 ध्वनतः पटहस्येव तस्यापश्यत्कमादसौ ।
 अन्तःसारविहीनत्वं परीक्षायां विचक्षणः ॥ १११६ ॥
 म्लेच्छमस्करिणि क्षोणीप्राणेशो निर्गुणेपि सः ।
 प्रेमाणं नामुचत्पुत्रे पितेव करुणामयः ॥ १११७ ॥
 प्रदोषस्येव तमसां दुर्दिनस्येव विद्युताम् ।
 दोषाणां बहुता तस्य प्रजाः समुदवेजयत् ॥ १११८ ॥
 तस्मिन्नवसरे कश्चिद्योगिराजो जितेन्द्रियः ।
 न्यविक्षतोन्नते स्तम्भे योगाभ्यासस्य सिद्धये ॥ १११९ ॥
 स्तम्भोपरि नवाहानि निराहारमपश्यतः ।
 तस्याशिपेव महिषो राज्ञः पुत्रमजीजनत् ॥ ११२० ॥
 तपस्यतस्ततस्तस्य तदभून्नवमं दिनम् ।
 राज्ञस्त्वनधर्मं पुत्रजन्मकालमहोत्सवैः ॥ ११२१ ॥
 हेमन्तान्ते पतति तुहिनं फाल्गुनेफल्गु चल्ग-
 हीपस्यापि स्फुरति सुतरां शान्तिकालेतिदाहः ।
 शैत्योद्रेकं बृहति बहति ग्रीष्मकाले तुषारं
 धस्तु प्रायः प्रथयति निर्जं धर्ममायाति नाशम् ॥ ११२२ ॥
 तपःकवचमस्पृष्ट्वा तमधो मार्गणैर्गतम् ।
 प्रहर्तुरिव निर्देषुं भविष्यन्तीं यथागतिम् ॥ ११२३ ॥

राजमान्यं तमालोन्म्य कुप्यन्तं शान्तमानसः ।

निर्णयादचलद्वर्णीं नयान्न तु भयोदयात् ॥ ११२४ ॥

स स्तम्भात् महाधैर्यादवारोहन्महामनाः ।

नैवारोहजगद्दृष्टिं सद्यो धामपि योगवित् ॥ ११२५ ॥

अतिथिं योगपथिकं मावधीर्मामिति श्रुत्वा ।

म्लेच्छमस्करिणा वर्णीं खड्गघातैरचूर्णत ॥ ११२६ ॥

अत्यर्थदर्शनद्वेषान्मदिरामवमोहितः ।

स म्लेच्छमस्करी योगिराजं तमवधीच्छरैः ॥ ११२७ ॥

संतप्तैर्मलिनैः स्थूलैर्जनानां तद्विलोकनात् ।

भूतले पतितं वाष्पैरपवादैश्च राजनि ॥ ११२८ ॥

पृथ्वीनाथोऽथ तच्छ्रुत्वा शुद्धचर्यमिव मग्नवान् ।

भीन्हीशोककुधाश्चर्यकृत्यचिन्तार्णवेषु सः ॥ ११२९ ॥

प्रथमोद्भूतपुत्रेऽपि तस्मिन्नहि महोभुजा ।

नास्त्रायि नाभ्यवाहारि न व्यवाहारि नाकथि ॥ ११३० ॥

अन्येषुभूपतिः पृष्टस्मृतिज्ञगुरुकोविदः ।

हन्तुर्दण्डं वधं शण्वन्करुणायन्त्रितोभवत् ॥ ११३१ ॥

प्रतीपं खरमारोप्य प्रतिहर्ष्टं परिस्रमम् ।

नरमूत्राभिषिक्तस्य कूर्चस्य परिकर्तनम् ॥ ११३२ ॥

घोचनं सर्वलोकानां प्रेतान्त्रैर्योहुयन्धनम् ।

जीघन्मरणमादिक्षदण्डं तस्य मृपायतेः ॥ ११३३ ॥

राजनि म्लानिहीनानि दिक्सौगन्ध्यवहानि च ।

अपतन्नाकपुष्पाणि पौराशीर्वचनानि च ॥ ११३४ ॥

मद्रराजदुहित्रोऽस्य चतुरस्तनयानृपः ।

यथा दशरथो राजा जनकान्तानजीजनत् ॥ ११३५ ॥

ज्यायानादामखानः स हाज्यखानस्तथा परः ।
 खानो जस्सरथः खानो बहरामश्च संज्ञितः ॥ ११३६ ॥
 हिन्दवः सूहृभट्टेन बलाद्ये पीडिता भृशम् ।
 परदेशं गतास्ते तु विभ्रतो वेशकल्पनाम् ॥ ११३७ ॥
 निजाचारेरता नित्यं तदाचारद्विषो हृदा ।
 स्वमाचारमनुष्ठानं प्रेरिताश्च द्विजैर्वलात् ॥ ११३८ ॥
 दारिताः स्वभ्राणभयादुत्कोच्चार्षणतत्पराः ।
 रक्षिता भूमिपालेन तदुपद्रववारणात् ॥ ११३९ ॥
 क्षीरार्णवस्य मथनात्परतः सुधादि-
 रत्नानि तान्यनुपभोगनिरर्थकानि ।
 यो नीतवान्सफलतां किल पात्रदाना-
 त्तुल्यः स मन्दरगिरिर्गिरिराजवर्गे ॥ ११४० ॥
 नदीरयटपातेन भुवश्चाम्बु विनाफलाः ।
 संयोगात्सफलीकृत्य यशश्चित्रमजीजनत् ॥ ११४१ ॥
 राशोत्पलपुरक्षोणौ कुल्यां प्रापस्य घग्निर्णाम् ।
 तयोर्निरर्थकत्वेन दूषणा विनिवारिता ॥ ११४२ ॥
 नन्दशैलमरौ कुल्यामवतार्य महीपतिः ।
 अस्मारयश्चक्रधरं सागरान्तर्निवासिनम् ॥ ११४३ ॥
 करालम्यः सतां विभ्रदकरालं मितं यशः ।
 कुल्ययाकारयदेशं करालाप्यं स्तुतेः पदम् ॥ ११४४ ॥
 साग्रहारा द्विजा यत्र साग्रहाराश्च योषितः ।
 साय जैनपुरी राशा कराले निरमोयत ॥ ११४५ ॥
 अयन्तिपुग्भूमौ च यान्तोदन्तेन भृशुजा ।
 कुल्यायतारिना तुल्या शालिसेपत्तिशालिनी ॥ ११४६ ॥

गिरिमार्गेण गङ्गाया मानसं प्रापिते जले ।
 किं पूता मानसेनेयमनया किमु मानसम् ॥ ११४७ ॥
 व्यडम्ययत्स्वमूर्तिं या मानसप्रतिविम्बिताम् ।
 व्यधायि तत्तटे तेन नगरी सफलाभिधा ॥ ११४८ ॥
 श्रीस्वयस्य यमानेतुं प्रज्ञा न स्फुटमस्फुरत् ।
 श्रीसिकन्दरसाहोपि कुण्ठोत्कण्ठोभवत्तराम् ॥ ११४९ ॥
 श्रीजैनोद्धावदीनस्तमानीय पहरं नदम् ।
 प्रासिञ्चद्विशतिकोशाञ्छ्रीमान्स्वयपुरे मरुम् ॥ ११५० ॥
 दुर्भिक्षव्याप्तचित्तानां विश्रान्तिजननाश्रुणाम् ।
 विश्रान्तिसंज्ञया कुल्या प्रसिद्धाभूत्पदे पदे ॥ ११५१ ॥
 श्रीमान्स्वयपुरात्पारेवितस्तं धरणेर्नृपः ।
 संयोज्य पहरं तापव्यापदं स न्यवारयत् ॥ ११५२ ॥
 आ प्रद्युम्नगिरिप्रान्तादमरेशपुरावधि ।
 मठाग्रहारहृद्वाढ्यां स जैननगरीं व्यधात् ॥ ११५३ ॥
 स्वर्गे जेतुमिवोदस्थानुन्नतैरश्मवेश्मभिः ।
 संक्रान्ता जैनगङ्गायां फणिलोकं च यागमत् ॥ ११५४ ॥
 जैनगङ्गां रणस्वामिप्रासादे प्रापितां कृती ।
 व्यसिस्मरत्स्मेरयशा हरिपादकुतूहलम् ॥ ११५५ ॥
 पारेस्वयपुरं जैनगिरिसंज्ञां पुरीं व्यधात् ।
 कैलासाचलतुल्यैर्या प्रासादैरभिभूयिता ॥ ११५६ ॥
 सिद्धक्षेत्रे सुरेश्वर्या प्रसिद्धविलसद्यशाः ।
 राजधानीं निषिद्धारिर्व्यधात्सिद्धिपुरीमसौ ॥ ११५७ ॥
 प्रासादशिखरे राजा मार्तण्डामरनाथयोः ।
 राजधान्यौ व्यधात्सौधधौतदूरनभस्तले ॥ ११५८ ॥

सुभिक्षं स्वयराजेन पूर्वमङ्कुरितं किल ।

ततः प्रभृत्यतीतेषु बहुष्वपि च राजसु ॥ ११५९ ॥

प्रजानामल्पपुण्यत्वाद्भावर्धत मनागपि ।

तपोबलात्पल्लवितं पुष्पितं फलितं तथा ॥ ११६० ॥

श्रीजैनोद्धामदीनेन युगपत्तद्वर्धयत ।

तपसामतिशुद्धानां किमिव क्षापकं परम् ॥ ११६१ ॥

पूर्वपुण्यक्षये राज्यात्पतन्त्यन्ये महीभुजः ।

तस्य जन्मान्तरे राज्यप्राप्त्यै राज्यमभूत्प्रभोः ॥ ११६२ ॥

स नदीमातृकाः कृत्वा धरणीर्देवमातृकाः ।

अग्रहाराननु क्षमापो द्विजेभ्यो यददात्सदा ॥ ११६३ ॥

चराहक्षेत्रनगरविजयेशपुरादिषु ।

यवनेभ्योग्रहारान्स सविहारान्स्वयं ददौ ॥ ११६४ ॥

विजयक्षेत्रवाराहक्षेत्रशूरपुरादिषु ।

स ब्रदानेन स प्राप्तमपि गोत्रमिदो व्यधात् ॥ ११६५ ॥

भूमिविक्रयभूर्जादि कृतचिह्नं महीभुजा ।

निह्वयप्रागभावाय धर्माधिकारिणा कृतम् ॥ ११६६ ॥

यो जयापीडदेवेन प्राप्तो नागप्रसादतः ।

स दण्डमिव तस्यादात्ताम्रं ताम्राकरो गिरिः ॥ ११६७ ॥

मणीन्प्रतिभ्यश्चालभ्यांस्तद्राज्ये भूरजीजनत् ।

ये जैनमणयः ख्याताः पद्मरागमदच्छिदः ॥ ११६८ ॥

सरितां सैफते पीतसिफताम्रमयं तदा ।

काञ्चनं काञ्चन छायां विभ्रलोकैरर्चयत ॥ ११६९ ॥

सरित्सुवर्णात्यष्टांशो प्राह्यो भाविभिरीश्वरैः ।

ताम्रपट्टेलिखद्याग्नावाफ्यमेवं नरेश्वरः ॥ ११७० ॥

नगराधिकृतः काचडामरो दुस्तरे पथि ।
 क्रोशमात्रं व्यधात्सेतुं नगरान्तः शिलामयम् ॥ ११७१ ॥
 नात्मैव सेतुदानेन तेन पङ्कात्समुद्धृतः ।
 सकलोपि जनो मध्येनगरं पुण्यशालिना ॥ ११७२ ॥
 विषये विषये चक्रे शिर्यमट्टो मठान्पृथक् ।
 अन्येपि सचिवा राज्ञो धर्मशाला बहुर्व्यधुः ॥ ११७३ ॥
 पद्माकरस्य मथनाय गजाधिराजा-
 बभ्रुद्युतौ सततमेव तदम्बुतृप्तौ ।
 तावत्कराकरि रद्वारदि चातिमत्तौ
 कृत्वा क्षणादगमतां स्वयमेव नाशम् ॥ ११७४ ॥
 मसूदशूरो धात्रेयौ भूपतेरेकगोत्रजौ ।
 द्वौ रन्धान्वेपिणावास्तामन्योन्यविभवासहौ ॥ ११७५ ॥
 राज्ञा तौ चारितोद्रेकौ ह्येहदाक्षिण्यशालिना ।
 हृत्त्वान्यतममुत्पिञ्जसज्जावभवतां चिरम् ॥ ११७६ ॥
 कदाचिद्भूपतेरग्रे स्पृष्टः शूरेण वाक्शरैः ।
 मसूदठकुरः शस्त्रसंन्यासं समकल्पयत् ॥ ११७७ ॥
 न्यस्तशस्त्रः स राजनौ गच्छन्मितपरिच्छदः ।
 रन्ध्रं लब्ध्वाथ शूरेण मसूदठकुरो हतः ॥ ११७८ ॥
 वित्ताढ्यैष्ठिकुरैस्तस्य भ्रातृभिः ख्यातपौरुषैः ।
 हन्तुमभ्यर्थितः शूरो भूपतेः प्रेमशालिनः ॥ ११७९ ॥
 शूरे सानुचरे चित्तठकुरेण हते सति ।
 प्रसादमगमत्कीर्तिष्ठकुराणां च धीस्तदा ॥ ११८० ॥
 तथाभयोगिनां मानमदाद्भूलोकधासवः ।
 तेषामग्रे यथा मद्राजाद्यैर्लेडितं श्वयत् ॥ ११८१ ॥

स ददद्योगिनां भोगं योगं तेभ्योऽग्रहीच्छृपः । —

भयं दददरातिभ्यो दधावभयमप्यहो ॥ ११८२ ॥

मुद्राकर्पूरकन्थादि धारयन्योगिनां नृपः ।

कुण्डलं हेमपात्राणि कुकूलमपि दत्तवान् ॥ ११८३ ॥ .

छित्वा पर्वतपक्षतोरपि नवाः केनेन हत्वाप्यहिं

कृत्वा यज्ञशतं त्रिलोकविजयी कीर्त्या न तृप्तिं गतः ।

इन्द्रः पीतसितासितारुणहरिद्वर्णं विधत्ते धनु-

ज्योतिर्धूमसमीरनीरघटनामात्रेण्यसारे घने ॥ ११८४ ॥

भूतानां भाविनां चापि यदशक्यं महीभुजाम् ।

तदिष्टसाहसो राजा कीर्तये कर्तुमिष्टवान् ॥ ११८५ ॥

कर्तव्यं साहसं यद्यदचिन्तयदयं नृपः ।

फालस्यानवधित्वेन, विपुलत्वेन च क्षितेः ॥ ११८६ ॥

तत्तत्संभाव्य साध्यं स भाविभिर्मेदिनीश्वरैः ।

दूरादब्धिमिवायातो रत्नेष्वधिकदीप्तिषु ॥ ११८७ ॥

साहसेष्वेकमादातुमपि प्राप न निश्चयम् ।

उपचारैर्दरिद्राणां यभूवोदारमानसः ॥ ११८८ ॥

न तोषितः श्रुतैराग्रामतीतानां स साहसैः ।

अगम्येष्वपि भूपालः शैलेषु च सरस्तु च ॥ ११८९ ॥

शब्देष्वर्थेष्विव फविस्ततः समचरन्नृपः ।

घणिजामिव घाफ्यानि व्यवहारसमुत्सुकः ॥ ११९० ॥

राजा नीलपुराणादीन्पण्डितेभ्यस्ततोऽप्युवाच ।

चिन्तान्तराणि संत्यज्य साहसैकसमुत्सुकः ॥ ११९१ ॥

फदाचिरूराणां पालधिरमेवमचिन्तयत् ।

देहस्येव त्रिलोकस्य मुरावतिक्षितिमण्डलम् ॥ ११९२ ॥

प्रधानं तत्र कद्रमीरमण्डलं नयनं यथा ।

शैलराजशिखाः पक्ष्मतुलां यत्र वहन्ति ताः ॥ ११९३ ॥

तारामण्डलवत्तत्र महापद्मसरोवरः ।

शश्वदुद्गमितो यत्र मैनाकान्वेपणोद्यतः ॥ ११९४ ॥

प्रतिविम्बफलाद्भाति जाने हिमगिरीश्वरः ।

समुद्रसदृशो यत्र प्रतिविम्बच्छलाद्रवेः ॥ ११९५ ॥

अन्तः कृतास्पदो दीप्तो लक्ष्यते वडवानलः ।

महापद्मास्पदं तत्र ज्योतिर्मण्डलसोदरम् ॥ ११९६ ॥

तदापूर्य कथंचिच्चेत्कियन्मात्रमपि क्रमात् ।

निर्माणं शक्यते कर्तुं तदा राज्यफलोदयः ॥ ११९७ ॥

अगाधसलिलच्छन्नक्रोशाष्टाविंशतिर्भवन् ।

सरोराजः स हि महानाशयो महतामपि ॥ ११९८ ॥

विचिन्त्येति स विस्रष्टुं तत्रोपायं सरोवरे ।

नागस्य गतचान्मध्यं योगीवात्मानमात्मना ॥ ११९९ ॥

सदैवोद्धतकल्लोलं महापद्मसरो महत् ।

नागाहन्त नृपाः पूर्वं तरणीभङ्गशङ्किनः ॥ १२०० ॥

तपःप्रभावाद्देर्याद्वा कार्यगौरवतोपि वा ।

स्थलवत्सलिले तत्र स राजा त्वचरत्सुखम् ॥ १२०१ ॥

यच्चेतसा चिरतरं परिचिन्त्यमानं

चिन्तामाणिः किल ददाति तदेव नान्यत् ।

चित्तस्य चापि यदगोचरतामुपैति

तच्च प्रयच्छतितरां यत बुद्धिरत्नम् ॥ १२०२ ॥

तस्य हि क्षितिपालस्य निरालस्यमतेः सतः ।

सरसः स्थलतां कर्तुमुपायः प्रत्यभादयम् ॥ १२०३ ॥

शिलापूर्णप्रवहणैरुपर्युपरि पातितैः ।
 शैलशृङ्गैरिवाम्भोधिमेतदापूरयाम्यहम् ॥ १२०४ ॥
 कृताभिलोहनद्वाभिः पट्टीभिर्देवदारुणः ।
 न क्लिद्यन्ते न मिद्यन्ते शिलाप्रवहणानि यत् ॥ १२०५ ॥
 ततः प्रत्यागतो राजा वृद्धानावद्भक्तौतुकः ।
 अपृच्छत्कारणं तस्य ते चैनं नृपमब्रुवन् ॥ १२०६ ॥
 द्वारिकेवार्णवेशासीत्पुरी संधिमती किल ।
 सुदर्शनेन सहिता सततं श्रीपतिश्रिता ॥ १२०७ ॥
 नगर्यां देवता तस्या महापद्मः फणीश्वरः ।
 त्वमिधैतांश्चतुर्वर्णान्पुत्रवत्पर्यपालयत् ॥ १२०८ ॥
 कलिकालयलात्तत्र दुराचारनिषेधिणः ।
 वसन्तस्ततवास्तव्याः प्रापुर्वृद्धिं दिनादिनम् ॥ १२०९ ॥
 अथ वर्णाश्रमाचारविपर्योसानुबन्धतः ।
 क्रोधं नागपतिर्यातो दूषणादिव सज्जनः ॥ १२१० ॥
 अनुजिज्ञतनिजाचारं कुम्भकारं स कंचन ।
 स्वमेवद्दुराचारान्पौरान्मज्जयितास्म्यहम् ॥ १२११ ॥
 नागः प्रजादुराचारकुद्वो ग्रोहयतीति तम् ।
 प्रातर्वदन्तं जहसुः पौरा मत्तमियाप्रिलाः ॥ १२१२ ॥
 तदास्तिके कुम्भकारे गते तस्मात्पुराहृतम् ।
 नागेन्द्रो जलपूरेण सर्वमग्रोहयत्पुरम् ॥ १२१३ ॥
 यावत्पौराः पुरश्चेलुस्ते सर्वे हरिणा इव ।
 तावदेवाप्रमाकामहायाग्निरिव तज्जलम् ॥ १२१४ ॥
 फणाशतोत्तुसद्वारिधाराशब्दमयंकरः ।
 नागराजोऽयं नगरं धैरीयावेष्टयज्जलैः ॥ १२१५ ॥

मन्त्रान्पठत्सु विप्रेषु जनेषु प्रणमत्सु च ।
 रुदत्स्वपि च बालेषु नास्याभूद्यमवदया ॥ १२१६ ॥
 भयाद्बालेषु पुत्रेषु कण्ठलग्नेषु योपितः ।
 वाष्पमुक्ताफलैश्चक्रुः पूजां फणिपतेरिव ॥ १२१७ ॥
 पादादङ्गं ततः कण्ठं ततः स्कन्धं ततः शिरः ।
 प्राणा इव सुता जग्मुर्मानृणां भयविह्वलाः ॥ १२१८ ॥
 सर्वाण्यङ्गानि नारीणां शृङ्गारीवानुरागवान् ।
 कम्पमानानि लोलः स जलपूरः समस्पृशत् ॥ १२१९ ॥
 ह्रस्वं दीर्घं च सूक्ष्मं च स्थूलं चाणु महत्तया ।
 अन्धकार इवाच्छाद्य जलपूरो व्यजृम्भत ॥ १२२० ॥
 अगाधे सलिले तस्मिन्खलस्पर्शासहस्ततः ।
 फणिराजः स्थितिं चक्रे विपिने सज्जनो यथा ॥ १२२१ ॥
 कालियः स हि नागेन्द्रः पदाक्रान्तो मुरद्विषा ।
 शिरस्युत्पन्नपद्मत्वान्महापद्मामिधां गतः ॥ १२२२ ॥
 नष्टान्योजयितुं भूयः कश्मीरानिच्छतो हरेः ।
 अवतारस्त्वमेतत्ते सिध्यत्येव चिकीर्षितम् ॥ १२२३ ॥
 राजा श्रुत्वेति तत्त्वहः क्षणमेवमचिन्तयत् ।
 ष्वंविधानि कार्याणि सिध्येयुः कथमन्यथा ॥ १२२४ ॥
 प्रजाचारविपर्यासान्नाक्षमिष्टं पुरं फणी ।
 नानिष्टं क्षमतेल्पोपि तादृशस्तु महान्कथम् ॥ १२२५ ॥
 नागराजोचितच्छत्रसगोत्रमहमत्र तु ।
 स्थलमात्रं यशोरत्नघटिकारम्यमारमे ॥ १२२६ ॥
 उल्लोलसरसो मध्ये कल्पमाने स्थले तथा ।
 पवित्रे विजने चात्र सिद्धिं यास्यन्ति साधकाः ॥ १२२७ ॥

चिन्तयित्वेति भूपालः शिलाप्रवहणैर्दृढैः ।
 उल्लोलसरसो मध्यमप्यगाधमपूरयत् ॥ १२२८ ॥
 हेमन्ते विसृष्टाटकिपुकोद्धरणादिना ।
 श्रीजयापीडकोट्टस्य ज्ञायतेगाधवर्तिता ॥ १२२९ ॥
 उल्लोलस्यान्तमागेषु स्वयाकुण्डलकादयः ।
 दृश्यन्ते बहवो ग्रामा विशालसदनाङ्किताः ॥ १२३० ॥
 गिरयोपि निमज्जन्ति यत्र तत्र तु स व्यधात् ।
 जैनलङ्कां महाटङ्कां तं निधायधिकारिणम् ॥ १२३१ ॥
 कारुण्यात्कीर्तिलोभाच्च स्वयमेवांथ भूपतिः ।
 वामपार्श्वे गिरौ वारि विस्त्रष्टुं चिरमन्नमत् ॥ १२३२ ॥
 दृष्ट्वां निःसलिलं शैलं लेदर्यानयनोत्सुकः ।
 अश्रौपीच्छास्त्रवृद्धेभ्यस्तन्मूलममरेश्वरम् ॥ १२३३ ॥
 निर्विघ्नं कार्यसिद्धयर्थं प्रसादयितुमीश्वरम् ।
 आरुरोहामरेशाद्रिमभिमानमिवाय सः ॥ १२३४ ॥
 ते लताभ्य इव श्लेच्छा नागेभ्यः शङ्कयाकुलाः ।
 नान्योन्यमिव संलपं तत्र स्वक इव व्यधुः ॥ १२३५ ॥
 त्वग्रोगिणामिव स्वस्थास्तुरुष्काणां वनस्थिताः ।
 नागा दर्शनमप्यन्तर्नासहतं कदाचन ॥ १२३६ ॥
 धैर्येणोपद्रुतो राजा शुथूवाघासहिष्ट तान् ।
 बालोन्निकणविभुष्टः पद्मरागमिवामलम् ॥ १२३७ ॥
 कपीनामिव यक्षानां भीतानामपि च ध्रुवम् ।
 श्लेच्छानां च दुराचारचापल्यं विन्यवर्तत ॥ १२३८ ॥
 यंदुर्दृजं निरुद्यद्भिः सविद्युद्भिर्धनैर्धनैः ।
 कोपेनेवाभवत्तेषु ततः कालमुत्तं नमः ॥ १२३९ ॥

कातरेष्वेव संग्रामाद्विरेस्तूर्णपलायिषु ।
 म्लेच्छेषु करकावर्षेर्नष्टैर्येषु तत्क्षणम् ॥ १२४० ॥
 मानादिव कुलीनोऽथ भक्त्या धैर्यादविच्युतः ।
 अवरूढो न शैलेन्द्रात्कश्मीरेन्द्रः कथंचन ॥ १२४१ ॥
 मान्तिकेष्विष मेघेषु गर्जत्सु यवनोरगैः ।
 त्यक्तो निर्धिरिव क्षमापो देवो नागैरशंस्यत ॥ १२४२ ॥
 निवृत्त्यतामितो देव कार्यसिद्धिर्भविष्यति ।
 पूजोपकरणं शंभोः प्राप्तमेव विसृज्यताम् ॥ १२४३ ॥
 स्वप्ने दिव्याकृतेः पुंसः श्रुत्वेति क्षितिनायकः ।
 सिद्धकार्यस्ततः प्रातः कश्मीरान्तरमाविशत् ॥ १२४४ ॥
 लेदरीगिरिमार्गेण प्राप्य मार्तण्डपत्तनम् ।
 इति राजा समादिक्षद्दार्मिकं शिर्यभट्टकम् ॥ १२४५ ॥
 दयालुत्वात्प्रशस्तत्वाद्भिलोभत्वान्महीभुजा ।
 नियुक्तः स नदीकृष्टावलगद्गृष्टिशिर्यकः ॥ १२४६ ॥
 सोऽन्याहताशः सर्वत्र लोकालीपतिभिस्ततः ।
 लोकमानाय शैलेन्द्र सरितः पदवीं व्यधात् ॥ १२४७ ॥
 अचटेषु शिलाबन्धं निम्नेषु ग्रावपूरणम् ।
 खनीषु कुटिलं मार्गं तस्याः स सरितो व्यधात् ॥ १२४८ ॥
 तदस्थान्पोषयन्त्युच्चैः पुरस्ताच्छाखिनः सरित् ।
 सा तु राजसमेवाथ रभसादुदपूरयत् ॥ १२४९ ॥
 प्रज्ञेव विदुषा स्थित्या चिरं प्रतिपदं सरित् ।
 लोलीकृततरङ्गमूः प्रातिष्ठत शनैः शनैः ॥ १२५० ॥
 राशस्तपःप्रभाघेण शिर्यभट्टनयेन च ।
 प्रजानामपि भाग्येन नास्या विघ्नोभवत्कचित् ॥ १२५१ ॥

सा भजन्ती गिरिं कापि त्यजन्ती दूरतः क्वचित् ।
 वप्रात्पररतेवाभूत्सशब्दकलहा सरित् ॥ १२५२ ॥
 नवस्य भूमिपालस्य चित्तवृत्तिरिवाम्भसा ।
 अवटो दक्षिणे नद्या वामेद्रिर्विकटोपलः ।
 पुरस्तुङ्गा च दीर्घा च शिलेति काप्यदृश्यत ॥ १२५३ ॥
 स्थूलेन गण्डशैलेन पुरतो रद्धपद्धतिः ।
 न तस्यौ न यस्यौ कुल्या कामिनीच विमानिता ॥ १२५४ ॥
 राज्ञा स्वयमथाप्यत्र गण्डशैले विदारिते ।
 सरित्तीर्णप्रतिक्षेपेन गच्छन्ती क्रमते स्म सा ॥ १२५५ ॥
 नद्या व्याक्रष्टुमिष्टायाः शिलया मार्गरोधने ।
 मिहिराप्यो नृपः क्रोधात्स्त्रीलक्षाणि जघान सः ॥ १२५६ ॥
 श्रीजैनोद्धावदीनस्तु सरितो मार्गरोधिनीम् ।
 दारयित्वा शिलां शस्त्रैर्जनताः समजीवयत् ॥ १२५७ ॥
 गिरीशमुकुटम्रष्टां गङ्गामिव भगीरथः ।
 लेदरीमब्धिविस्तीर्णां मार्तण्डहमामवापयत् ॥ १२५८ ॥
 मेखलेव गिरेस्तस्य राज्ञः कीर्तिरिवामला ।
 भूमेर्मुक्तालतेवासौ सरित्परमशोभत ॥ १२५९ ॥
 समीपस्थोपि मार्तण्डो न मां शोषयितुं क्षमः ।
 इन्तीव तरलोद्दामा निनादमकरोत्सरित् ॥ १२६० ॥
 एकः श्रीजयनोद्धावदीनो धर्मपरो नृपः ।
 सरित्प्रवाहकपट्यादिति रेखां विधिव्यधात् ॥ १२६१ ॥
 ब्रह्मचर्योपतप्तानां स्त्रीसङ्गादिव भूरहाम् ।
 सेकात्सरित्कृतात्तत्र किमप्युदमयत्सुगम् ॥ १२६२ ॥
 दांशितावर्तनाभिः सा गच्छन्ती सुभगं शनैः ।
 सरित्सफेनसहिता मार्तण्डमहमत्तराम ॥ १२६३ ॥

सूर्यो हारिप्रवाहायां सरिति प्रतिबिम्बितः ।
 मूर्तः संनिहितो ज्ञातः कलावपि चिरं जनैः ॥ १२६४ ॥
 ननु दीनान्पालयन्ती नदानाभिमुखी सती ।
 सरित्प्रसिद्धिमगमज्जनधर्मनदीति सा ॥ १२६५ ॥
 सान्द्रं प्रदोषजनितं तिमिरं निवार्य
 विश्वप्रकाशनपरस्य दिवाकरस्य ।
 आयाति मण्डलतलं स्वयमेव तेजः
 श्रेष्ठौषधीशक्रुणमास्ततरां चिरं यत् ॥ १२६६ ॥
 त्रिपञ्चाङ्गमिते वर्षवृन्दे यांते कलेः किल ।
 अथर्वकौशलाद्गोणो रणं कुरुवलैर्व्यधात् ॥ १२६७ ॥
 कुरुभिर्निहते द्रोणे तदाथर्वा निराश्रयः ।
 शरणीकृतवान्वेदः कर्णाटान्पटुचेतनान् ॥ १२६८ ॥
 शास्त्रेष्वथर्ववेदस्य माहात्म्यं परिपश्यताम् ।
 काश्मीरिकाणां तत्प्राप्त्यै चिरमासीन्मनोरथः ॥ १२६९ ॥
 कालेय विपुले याते सूहृभट्टभयाकुलः ।
 युद्धभट्टाभिधो मानी देशान्तरमगाद्गुणी ॥ १२७० ॥
 यजुषः पठनात्प्रीतैः कर्णोटैः सोथ पाठितः ।
 सरहस्यमथर्वाणं निजं प्रत्यागतो भुवम् ॥ १२७१ ॥
 श्रीजैनोल्लावदीनस्य गुणिनो गुणरागिणः ।
 उपधीकृत्य तं वेदं परां तुष्टिमजीजनत् ॥ १२७२ ॥
 दत्तस्वकीयवस्त्राघ्नः शिर्यभट्टोऽथ धर्मवित् ।
 तेनैवाथर्ववेदं तं द्विजपुत्रानपाठयत् ॥ १२७३ ॥
 सा धर्मिणस्तु शाला शिर्यभट्टस्य धीमतः ।
 कर्णाटानामपि परमगमत्स्पृहणीयताम् ॥ १२७४ ॥

स्निग्धा विद्युच्छ्रवणमधुरं गर्जितं वृष्टिरिष्टा

छायाभासत्क्रमभरहरिर्गाहते मन्दमन्दः ।

वर्षाकालं विधिरनुदिनं वर्धयन्स्वं गुणौघै-

र्षीष्मार्तासु प्रथयति दयादक्षिणत्वं प्रजासु ॥ १२७५ ॥

दशाविधुरभावेन विपक्षस्य बलेन वा ।

दानसंस्कारमानादावनुरूपे पराङ्मुखः ॥ १२७६ ॥

यस्मिन्नादमखानाख्ये ज्येष्ठे पुत्रेऽपि भूपतिः ।

अप्रसन्नो विदग्धत्वहोनैः संभावितश्चिरम् ॥ १२७७ ॥

हाजीखानादिपुत्रेभ्यो विशेषाद्विहितादरः ।

विभासितः स राज्ञापि तिलको मधुना यथा ॥ १२७८ ॥

आदौ पादतले सन्तं करालम्बं ततः कृतम् ।

यं दर्शनान्तरे चन्द्रमुत्तमाङ्गोपरिस्थितम् ॥ १२७९ ॥

अवर्धयत्क्रमादेव कलानां निधिमीश्वरः ।

मल्लादर्यावखानः स सर्वत्राधिकृतः कृतः ॥ १२८० ॥

समो वैश्रवणस्यासीद्भट्टवैश्रमर्णो गुणैः ।

ईश्वरस्य प्रसादेन राजभिर्यदवत्स्यत ॥ १२८१ ॥

रूप्यमाण्डपतिं शिल्पकौशलाभ्युल्लसन्मतिम् ।

राजधानीमहाद्वारं नष्टं योयोजयत्पुनः ॥ १२८२ ॥

हिमाचलशिखादर्पच्छेदि प्रासादमेदुराम् ।

क्रमराज्ये स्फुरद्राज्यः सुरत्राणः पुरीं व्यधात् ॥ १२८३ ॥

जैनकोट्टं घटितारिरट्टशालि समन्ततः ।

नृत्यत्पटपताकान्तकान्तं राजा विनिर्ममे ॥ १२८४ ॥

जीर्णोद्दारेषु सर्वेषु निर्माणेषु नवेषु च ।

आज्ञा राज्ञो बभौ हेतू रूप्यमाण्डपतेश्च धीः ॥ १२८५ ॥

महापद्मसरस्तीरे जैनोपपदशालिनः ।
 पुरमण्डपिकाधोपांस्तथा श्रीजैनकुण्डलम् ।
 स जैनपत्तनं चापि विदधे धरणीपतिः ॥ १२८६ ॥
 भूपतेः कोमलकरा मनोहाचरणाञ्चिता ।
 अभिरामा महोदन्ता करुणा बल्लभाभवत् ॥ १२८७ ॥
 अनिघ्नन्करुणानिघ्नो नरेन्द्रो डोम्बतस्करान् ।
 चन्धयन्निगडैर्गाढं मृत्कर्माकारयत्सदा ॥ १२८८ ॥
 निर्दिशन्यशसा शुभ्रा दिशो नृपतिरादिशत् ।
 अवयं खगमत्स्यानामनेकेषु सरःसु सः ॥ १२८९ ॥
 अथ जातु हतां चौरैर्गो परिज्ञाय काञ्चन ।
 क्रन्दन्तं भूमिपः पृच्छंश्चौरांश्चाथाप्यदौक्यत् ॥ १२९० ॥
 वयोलक्षणसंवादं विना गोस्तुङ्गशृङ्गताम् ।
 सभाक्षोभनहेतुं स सत्यचाग्राहणोवदत् ॥ १२९१ ॥
 तिलकादिवदेवास्याः सहजां तुङ्गशृङ्गता ।
 राज्ञा पृष्टे वदन्त्येवं चौरमूका सभाभवत् ॥ १२९२ ॥
 परीक्षार्थं तिमिस्वेदे राज्ञा गोशृङ्गयोः कृते ।
 कुटिलत्वं व्यपैति स्म प्राक्चौरस्याथ शृङ्गयोः ॥ १२९३ ॥
 एवं बुद्धिप्रकर्षेण व्यवहारविमर्शतः ।
 अमात्यपर्यदो हर्षचित्तोत्कर्षमजीजनत् ॥ १२९४ ॥
 प्राङ्निवाकक्षमा बुद्धिर्युक्तदण्डत्वरञ्जकः ।
 राज्ञोबह्व्यजाभारं गणनापतिगौरवकः ॥ १२९५ ॥
 यैर्दत्तमुपकारित्वादुत्कोचद्रविणं स्वयम् ।
 कालान्तरे कृतघ्नेषु तेष्वेवास्थानमण्डपे ॥ १२९६ ॥
 प्रकाशयत्सु तद्वानं कुपितेन महीमुजा ।
 मौलानो बल एसाकस्तेऽयः प्रत्यपि दापितः ॥ १२९७ ॥

आदौ पादतले तिष्ठत्करालम्बीकृतस्ततः ।

अथ चक्षुष्यतां गच्छन्नुत्तमाङ्गोर्ध्ववर्तिताम् ॥ १२९८ ॥

नीतो दूर्यावखानोथ कृतज्ञेनेश्वरेण सः ।

कलानिधिर्हिमरुचिः कौमुदे हिततां वहन् ॥ १२९९ ॥

दिनपतिर्न रसातलगं तमः

शमयितुं यतने यदवेक्ष्य सः ।

अतिलसद्गुचि कालघनावृते-

हंरति तत्प्रतिविम्बमहो क्षणात् ॥ १३०० ॥

राजा भूभारस्त्रिभोपि खङ्गधाराध्वगोपि सन् ।

स्वदत्तं विभवं यस्य हृष्टा विश्राममाप्तवान् ॥ १३०१ ॥

अस्तं मह्यदखानः सः कलानिधिरथागमत् ।

अत्यन्तरमणोयानां सुचिरस्थायिता कुतः ॥ १३०२ ॥

प्रत्यहं प्रतिहार्याद्यैर्यो व्यधात्प्रीतिमर्थवान् ।

सत्यव्रतो दिवमगान्महिमश्रोः स ठक्कुरः ॥ १३०३ ॥

तद्गोत्रजेभ्यः शङ्कित्वादूढं तस्य वधं क्वचित् ।

यो दूतच्छलतो राज्ञा स्वदेशान्निरवास्यत ॥ १३०४ ॥

राज्ञः सैन्धवशुक्लादिस्थाने सोऽर्थाभिधे पुरे ।

प्रत्यागतः स तीर्थाध्वस्त्रिभो विभो दिवं ययौ ॥ १३०५ ॥

राज्ञो धर्माधिकारेषु प्रत्यवेक्षापरः सदा ।

महाभीशिर्यभट्टोपि तस्मिन्काले दिवं ययौ ॥ १३०६ ॥

गतेष्वप्येषु राज्ञोस्य धर्मो नैवाल्पता गतः ।

हमां दधानस्य शेषस्य दिग्गजा हि परिच्छदाः ॥ १३०७ ॥

एकाह एव दीनारकोटिरेका महीमुजा ।

बालेभ्य एव दत्तासीजप्यमष्टमुखेन यत् ॥ १३०८ ॥

अद्भुतानां पदार्थानां तद्राज्ये संग्रहोभवत् ।
 नारायणावतारोयं ज्ञायेत कथमन्यथा ॥ १३०९ ॥
 येषां हिमांशुपीयूषप्रवाहा नित्यभिक्षयः ।
 इक्षवस्तेन मार्तण्डदेशभूमिषु रोपिताः ॥ १३१० ॥
 त्यजता योगमाहात्म्याद्वलीपलितविक्रियाम् ।
 श्रीमद्दर्शननाथेन विबुधत्वं प्रकाशितम् ॥ १३११ ॥
 उदीपे सस्यसंपत्तेरुपप्लवकरीं व्यधात् ।
 तूलमूलादपाकृष्य सिन्धुं भारोत्सगामिनीम् ॥ १३१२ ॥
 पूर्वोत्तिथिवारक्षसंक्रान्त्याद्येकसाधनः ।
 तिथिवारक्षसंक्रान्तीर्भविन्यब्दे क्षणाह्लिखन् ॥ १३१३ ॥
 तद्राज्ये रूप्यभट्टोभूद्राज्यवाल्लभ्यविश्रुतः ।
 अनादरं खण्डखाद्ये कारयन्गणितागमे ॥ १३१४ ॥
 चन्द्रेस्तं गतं एव दैववशतः शोकाग्निशान्त्यै निशा
 तत्क्रान्ता रविकान्तवाहिमुदयात्कष्टं प्रविष्टा सती ।
 द्यामारुह्य तदीयधूमकपटात्प्राप्ता पुनस्तन्महो
 यन्मोहं ग्रहराजपादमहिमा प्राप्तः प्रसादोदयः ॥ १३१५ ॥
 ऋतुपतिः शिशिरेण समत्सरो-
 प्यतिविरुद्धकरो न हितः स्थितः ।
 यदि भुवं शिशिरोपि विनाशये-
 त्किमिव नाम मधुर्वेत योजयेत् ॥ १३१६ ॥
 सूहृभट्टोऽथ शास्त्रार्थमण्डितोऽप्यथ पण्डितः ।
 दर्शनद्वेषतः प्रेतदाहं वत निषिद्धवान् ॥ १३१७ ॥
 प्रेतदाहं तदा केचित्पत्न्या गूढं जलान्तरे ।
 अरण्ये केचन त्यक्ता निखाता बन्धुभिः परे ॥ १३१८ ॥

कालधर्ममुपेत्य सूरुहमष्टे शनैः शनैः ।

प्रजा वीतमया कांश्चित्प्रेतान्गूढमदाहयन् ॥ १३१९ ॥

दोषान्दृष्ट्वा स्वयं राज्ञा सैदमके निराकृते ।

अदहं प्रकटं प्रेतदेहानहनि बान्धवाः ॥ १३२० ॥

अथानुसरणात्पत्न्यः पत्युः सुकृतशालिनः ।

स्वर्गाङ्गनाङ्गसंसर्गात्पुण्यक्षयमवारयन् ॥ १३२१ ॥

भोक्तुं राज्यं पैतृकं तद्वात्रा दत्तं स ठकुरः ।

जयनोछावदीनोसौ कश्मीरान्प्रत्युपाययौ ॥ १३२२ ॥

हतानां यत्रवासोऽत्रशिरस्त्रादि प्रगृह्य तत् ।

सदनं सधनं जस्सरथोप्यागाद्विमुच्यताम् ॥ १३२३ ॥

शुक्ले शुक्ले ब्रह्मणोहि रसाङ्गेऽप्ये शशाङ्गे ।

जयनोछावदीनोसौ राजधानीं विवेश सः ॥ १३२४ ॥

दानातकथनेशस्य तनूजाय हनूमते ।

सर्वस्वकर्पणंग्रामाधिपत्यं प्रददौ नृपः ॥ १३२५ ॥

मीरकाय ददौ भूभृदास्थानासनसंविदम् ।

कर्तुं विचारदक्षाय सत्यासत्यपरीक्षणम् ॥ १३२६ ॥

चिबूद्धयवनाधिकारवरचिप्रवीरैर्विद्वै-

र्मदैः कुटिलवर्त्मगैर्मथितमोहिताश्च प्रजाः ।

सुरेज्यधिपणं विचारचतुरं परं ठकुरं

निरीक्ष्य युयुजे विचारपदनिर्णये मीरकम् ॥ १३२७ ॥

सेनाधिपत्यं वीराय ठकुरायोप्रतेजसे ।

विनूकपरमल्लेकनौरुजाय ददौ नृपः ॥ १३२८ ॥

लेदर्यो सव्यपारं स ताजराजाय सोदिशत् ।

मल्लेशराजाय ददौ महाग्रामपरंपराम् ॥ १३२९ ॥

विषयं देयनिर्मुक्तं नृपोप्यर्धवनाभिधम् ।
 आदमाख्याय स ददौ महाविभ्रमशालिने ॥ १३३० ॥
 प्रवरेशपुराधीशत्वं परं परमेश्वरः ।
 वीराय मार्गपतये महादाख्याय धीमते ॥ १३३१ ॥
 भाङ्गेलविषयं भूभृत्सतुलायां ददौ नृपः ।
 तस्यानुजान्मार्गपतींस्ताजकप्रमुखान्वहून् ॥ १३३२ ॥
 पञ्चग्रामीं महार्घांश्च दत्त्वाश्वान्समतूतुषत् ।
 श्रीजाकोट्याधिपत्यं च मीरेष्कारपदं ददौ ॥ १३३३ ॥
 ठकुरायामहदाख्याय महाग्रामांश्च पत्तलाम् ।
 ठकुरेभ्यो परेभ्योऽपि मान्यतया समम् ।
 महाग्रामसहस्राणि यथेष्टं प्रददौ नृपः ॥ १३३४ ॥

इति श्रीजोनराजकृतौ द्वितीया राजतरङ्गिणी समाप्ता ।

अथ

श्रीवरपण्डितकृता तृतीया राजतरङ्गिणी ।

प्रथम तरङ्गः

प्रथमः सर्गः

शिवायास्तु नमस्तस्मै त्रैलोक्यैकमहीभुजे ।

अशेषक्लेशनिर्मुक्तनित्यैश्वर्यदशाञ्जुषे ॥ १ ॥

प्रेम्णार्थं वपुषो विलोक्य मिलितं देव्या समं स्वामिनो

मौलौ यस्य निशापतिर्नगसुतावेणीनिशामिश्रितः ।

आस्ते स्वाम्यनुवर्तनार्थमिद्य तत्कृत्वा वपुः खण्डित

देयादद्वयभावनां स भगवान्देवोर्ध्वनारीश्वरः ॥ २ ॥

वन्द्यास्ते राजकवयः पदन्यासमनोहराः ।

ख्याता ये सरसैः शब्दैः क्षीरनीरविवेकिनः ॥ ३ ॥

अनित्यतान्धकारेस्मिन्स्वामिशून्ये महीतले ।

कान्यदीपं विना कः स्याद्भूतवस्तुप्रकाशकः ॥ ४ ॥

येषां करोमि वपुर्स्थिरमथ राज्ञां

तेषामयं जगति कीर्तिमयं शरीरम् ।

आकल्पवार्तिं कुरुते किमितीव रोषा-

द्धाताहरद्भुवमतः कविजोनराजम् ॥ ५ ॥

श्रीजोनराजविबुधः कुर्वन्नाजतरङ्गिणीम् ।

सायकान्निमित्ते वर्ये शिवसायुज्यमासदत् ॥ ६ ॥

शिष्योस्य जोनराजस्य सोहं श्रीवरपण्डितः ।

राजावलीग्रन्थशेषापूरणं कर्तुमुद्यतः ॥ ७ ॥

कं काव्यं मद्गुरोस्तस्य क्व च मन्दमतेर्मम ।

वर्णमात्रेण मङ्गोलं घनसारायते कथम् ॥ ८ ॥

राजवृत्तानुरोधेन न काव्यगुणवाञ्छया ।

सन्तः शृण्वन्तु मद्वाचः स्वधिया योजयन्तु च ॥ ९ ॥

अथ वा नृपवृत्तान्तस्मृतिहेतुरयं श्रमः ।

क्रियते ललित काव्यं कुर्वन्त्वन्येपि पण्डिताः ॥ १० ॥

तत्तद्गुणगणादानात्स्वसपत्तिसमर्पणात् ।

पुत्रवर्द्धितो राज्ञा ग्रामहेमाद्यनुग्रहैः ॥ ११ ॥-

अतो वाञ्छन्नमेयस्य तत्प्रसादस्य निष्कृतिम् ।

सोहं ब्रवीमि तद्वृत्तं तद्गुणाकृष्टमानसः ॥ १२ ॥

एकया तद्गुणाख्यानं जिह्वया वर्णयते कियत् ।

रोमवत्कोटिशब्देत्स्युस्तास्तदा मद्विरः क्षमाः ॥ १३ ॥

सत्यं नृपाम्बरेमुष्मिन्विपुले विमलाशये ।

गुणतारापरिच्छेदे न शक्ता भारती मम ॥ १४ ॥

तथापि सकलं चित्रपटान्ते त्रिजगद्यथा ।

श्रीजैनोद्भावदीनस्य न्यस्यामि गुणवर्णनम् ॥ १५ ॥

केनापि हेतुना तेन प्रोक्तं मद्गुणा न यत् ।

नच्छेयवार्तिनीं वार्तिं करिष्यामि यथामति ॥ १६ ॥

सात्मजस्य नृपस्यास्य प्राप्यते राज्यवर्णनात् ।
 प्रतिष्ठादानसंमानविधानगुणनिष्कृतिः ॥ १७ ॥
 स्वहृद्गृह्यमृतानेकविषद्विभवसंस्मृतेः ।
 सूते कस्य न वैराग्यं नाम जैनतरङ्गिणी ॥ १८ ॥
 श्रीजैनोद्भावदीनः स हत्वा शत्रून्दिगन्तरे ।
 आगत्य पैतृके देशे राज्यं राम इवासदत् ॥ १९ ॥
 हृतावशिष्टां कोशेभ्यः स्वप्रबन्धोपयोगिनीम् ।
 नानापदार्थसामग्रीं राजा कविरिवाचिनोत् ॥ २० ॥
 तद्राज्यमालिशहस्य राज्यकालादनन्तरम् ।
 अज्ञायि कैर्न ग्रीष्मान्ते मरौ श्रीखण्डलेपनम् ॥ २१ ॥
 धर्मराजोपमांस्तस्मात्तास्ता नरकयातनाः ।
 अपराधानुन्मारेण पापाः केचिद्विषोभजन् ॥ २२ ॥
 यो द्रव्यगुणसत्कर्मसमवायविशेषभृत् ।
 असामान्योप्यधाच्चित्रं नानार्थपरिपूर्णताम् ॥ २३ ॥
 नेत्रोज्ज्वले लसद्गर्भ्यशब्दाढ्ये कमलाचिते ।
 यस्य श्रीरवसन्नित्यं यदने सद्नेपि च ॥ २४ ॥
 बङ्गालमालवामीरगौडकर्णाटदेशगा ।
 यत्कीर्ती रागमालेव बभूवामृतवर्षिणी ॥ २५ ॥
 भास्वान्तराजा सदाचारो बुधः सधिषणो महान् ।
 अधाद्विध्वग्रहाख्यातिमाप्सन्नस्य ग्रहोचिताम् ॥ २६ ॥
 यं संप्राप्य गुणाः सर्वेप्यलमन्नधिकां श्रियम् ।
 रात्रौ कुमुदवृन्दानि चिन्तामणिमिवोडुपम् ॥ २७ ॥
 पङ्कदशानक्रिया यस्य वृत्तं समन्यरञ्जयन् ।
 सुमनोरञ्जिकाहादा ऋतवो नन्दनं यथा ॥ २८ ॥

त्रिवर्गं प्रोज्ज्वलं दृष्ट्वा यस्मिंस्तद्रसिका इव ।
 अवसञ्शक्तयस्तिष्ठः सममेकमता इव ॥ २९ ॥
 भूपेयैः पूरयत्यर्थिसार्थं पार्थोपमेन्वहम् ।
 आह्वानार्थमिवैतस्य यशः सर्वदिशोगमत् ॥ ३० ॥
 शिल्पिनो विश्वकर्माणं गोरक्षं योगिनां गणाः ।
 अवतीर्णं रसज्ञा यं नागार्जुनमिवाविदन् ॥ ३१ ॥
 तस्याग्रे योग्यतादर्शि यैः शिल्पकविकौशलात् ।
 तथा प्रसादमकरोत्तत्परास्ते यथाभवन् ॥ ३२ ॥
 काव्यशास्त्रश्रुतैर्गीतनृत्यतन्त्रीचमत्कृतैः ।
 आजीवमनयत्कालं कार्यानुद्धिग्नमानसः ॥ ३३ ॥
 न्याय्यं कुर्वन्ति शास्त्रज्ञाः कार्यभारं सुधीरतः ।
 तेभ्यः क्षित्वा च स्वे धर्मे तिष्ठतेत्येवमभ्यधात् ॥ ३४ ॥
 अवार्यवेगैः सततमाशुगैर्यस्य ताडिताः ।
 आसन्वनदिगन्तेषु मशका इव शत्रवः ॥ ३५ ॥
 तस्य स्वपरवृत्तान्तं नित्यमन्विष्यतश्चरैः ॥
 केवलं स्वमवृत्तान्तो बभूवाविदितो विशाम् ॥ ३६ ॥
 गृहं गृहस्थवृत्तस्य ध्यायतो नीतिशालिनः ।
 अन्यायाभ्राशकद्धर्तुं काकिनीमपि कध्वन ॥ ३७ ॥
 आदिश्य कृष्यैर्चास्तव्याभ्यपचादोन्स तस्करान् ।
 मृत्कर्माकारयद्भद्रपादायः शृङ्खलान्वलात् ॥ ३८ ॥
 न कः प्रवर्तते चौरे न नीचो वृत्तिकदर्थितः ।
 इति कारुणिको राजा तेभ्यो वृत्तिमकल्पयत् ॥ ३९ ॥
 चक्रादीन्क्रमराज्यस्थान्दुष्टान्ज्ञात्वा स तद्भुवम् ।
 हत्वा मढयराज्यान्तर्दनवृत्तीभ्यवेशयत् ॥ ४० ॥

तस्करोपद्रवे राज्ञा नीत्यैव शमिते सुखम् ।
गृहेष्विवाटवीप्सन्तः पथिकाः शेरते स्म हि ॥ ४१ ॥
सत्ताम्रकृतिमध्यस्थो नित्यसर्वाङ्गवर्धनः ।

स्वतन्त्रवृत्तिर्भूपालो रेमे नानापुरेषु सः ॥ ४२ ॥
मन्देहानहिताश्विकार्यं च भजन्पूर्वाचलाग्रोदयं
यो नित्यं कमलाकरेषु रसिको विभ्रतप्रतापोद्ययम् ।
संकोचं कुमुदाशयेषु रचयन्पद्माकरोत्पूजितः

शस्यः कस्य न दत्तलोकमहिमाभास्वान्यशस्वी विभुः ॥ ४३ ॥
धात्रेयाष्टकुरा राज्ञो विभवश्रीमदोद्धताः ।
विस्फूर्तिहारिणोस्यासन्गजा इव निरङ्कुशाः ॥ ४४ ॥
श्रीमीरठकुरो ज्येष्ठः प्राङ्दिवेकपदोज्ज्वलः ।
तेषां मुसुलवृद्धोपि वमौ ग्रन्थगुणोज्ज्वलः ॥ ४५ ॥
कष्टेन काष्ठवाटं स प्राप्तोवटपथात्ततः ।
हिमान्यन्तरदग्धाङ्घ्रिर्हिमान्यन्तरमासदत् ॥ ४६ ॥
स्थित्वा माणिक्यदेवाग्रे स मुद्रस्यान्तरे चिरात् ।
चिम्बदेशं ततः प्राप किञ्चित्प्राप्तपरिच्छदः ॥ ४७ ॥
तद्देशकालविषमावस्थाशतहतोपि सन् ।
स तत्र प्रैष्यवत्सैदपादशौचं समासदत् ॥ ४८ ॥
तद्ग्रन्थतामयोत्पन्नस्फोटवैकुण्ठशान्तये ।
वैद्यैर्वैराग्यद्वैकपादोभूज्जीवितावधि ॥ ४९ ॥
तत्रोपायान्वहन्कुर्वन्स्वदेशविभवासये ।
यथाकथंचित्तत्रस्थः पञ्चपः सोवसत्समाः ॥ ५० ॥

अतःपरं किञ्चिद्ग्रन्थचरितं कालवशाच्छिन्नम् ।
स सिन्धुहिन्दुवाडादिदेशाजित्वा बहिःस्थितान् ।
प्रतस्थे मुद्रदेशं स जेतुं सकटको नृपः ॥ ५१ ॥

वनमध्ये प्रविश्यैव नरकंकालपञ्जरम् ।
 भित्तिस्थदीपमात्रे ते पश्यन्ति स्म सकौतुकम् ॥ ५२ ॥
 तपस्तप्त्वा चिरं प्राप्य योगसिद्धिमसौ नृपः ।
 फणीव कञ्चुकं पूर्वं गुहायामत्यजत्तनुम् ॥ ५३ ॥
 इत्याहुर्ज्ञानिनो न्ये वां ये बुद्धा सत्त्वमूर्जितम् ।
 तेषां प्रामाण्यमकरोत्स राजा च सविस्मयम् ॥ ५४ ॥
 ध्रुवं महानुभावत्वं विना व्यवहितं नृपः ।
 जानीयात्कथमित्याह विद्वज्जन उदानधीः ॥ ५५ ॥
 इत्युपोद्धातः ।

अथ राज्यवर्णनम् ।

ज्येष्ठमादमखानं च हाजीखानं च मध्यमम् ।
 बन्हामखानमनुजं पार्थिवोजीजनत्सुतान् ॥ ५६ ॥
 तेषां लाघण्यसौभाग्यसुभगैः प्राकृतैर्गुणैः ।
 जनकं रञ्जयामास चन्द्रमा इव वारिधिम् ॥ ५७ ॥
 प्रत्यहं हाजीखानः स कर्पूर इव सौरभैः ।
 बाललीलायितैस्तैस्तैः स्वमुदन्तमजिषत् ॥ ५८ ॥
 तौ सुतौ संमतौ पित्रो रक्षणायाक्षिपन्नुपः ।
 स्वधात्रेयतया स्वस्थो द्वयोष्ठकुरपक्षयोः ॥ ५९ ॥
 स्वपक्षस्थापनादक्षाः परपक्षेष्टतण्डनाः ।
 तार्किका इव तेन्योन्यं धात्रेयाष्ठकुरा यभुः ॥ ६० ॥
 सौन्दर्यक्षेत्रे वृक्षस्य मूलच्छेदनकारिणः ।
 तेन्योन्यगोत्रजङ्गपात्तयोरासन्समत्सराः ॥ ६१ ॥

राजपुत्रास्त्रयस्तस्य गुणातिशयसुन्दराः ।

तत्कृतान्योन्यवैरेण समं वृद्धिं समाययुः ॥ ६२ ॥

देहसमो देशोयं तस्यात्मसमो महीपालः ।

तस्मिन्सुखे सुखितो दुःखिनि तस्मिन्सदुःखोसौ ॥ ६३ ॥

अन्योन्यं सरूपो राजपुत्रयोर्मन्त्रिदुर्नयात् ।

अभूज्येषुकनिष्ठत्वं प्रक्रियारहितं तयोः ॥ ६४ ॥

श्रुत्वाथ पुत्रयोर्वैरमन्योन्यं जातु भूपतिः ।

आह स्मादमखानं स विदेशगमनत्वराम् ॥ ६५ ॥

युक्तमुक्तं न गृह्णासि कुपुत्र यदि मद्बचः ।

मानप्राणधनध्वंसी प्रत्यूहस्तेन्यथा भवेत् ॥ ६६ ॥

श्रुत्वेति पितृसंदेशं स भृत्यानवर्षाढरम् ।

तत्पर्णोत्सपथा यामः सुखं तत्रैव नः सदा ॥ ६७ ॥

अथोचुस्ते तव भ्राता दाता जातोत्पुदारधीः ।

स्वलक्ष्मीं भृत्यसात्कर्तुं स क्षमो न भवान्कचित् ॥ ६८ ॥

वरं मरणमेवास्तु तदग्रे नोद्य सेवया ।

विक्रमादिगुणैर्हीनं न त्वामेवं भजामहे ॥ ६९ ॥

अग्रजानुजयो राजपुत्रयोः सुखदुःखयोः ।

विपर्ययं व्यधाद्वेधाः प्रमातेव विभागिनोः ॥ ७० ॥

अथाशङ्क्य नृपः पापं तद्व्यात्कृतिचिद्दिनैः ॥

वहिर्निष्कासयामास भुट्टमार्गेण तं सुतम् ॥ ७१ ॥

वज्रघाणप्रकारांश्च शिल्पिनः समदर्शयन् ।

येभ्योश्चापि ध्वनिधीरलोकहृत्कम्पकारकः ॥ ७२ ॥

तद्यन्त्रभाण्डभेदांश्च तत्तद्भानुमयान्नवान् ।

आनीतवान्नरपतिः संहतान्शिल्पिनिर्मितान् ॥ ७३ ॥

प्रशास्तिः क्रियतां यन्त्रभाण्डेष्विति नृपाज्ञया ।
 मयैव रचिताञ्जल्योक्तान्प्रसङ्गात्कथयाम्यहम् ॥ ७४ ॥
 यदनुग्रहेण राज्ञा समयो लीलाविलासमयः ।
 समयश्च यन्त्रतन्त्रैः स्थिरां प्रतिष्ठां क्रियात्समयः ॥ ७५ ॥
 रसवसुशिशिचन्द्राङ्गे शाफे नाफेशविश्रुतो राजा ।
 श्रीजैनोल्लावदीनः कश्मीरान्पालयन्विजयी ॥ ७६ ॥
 वर्षे शशिवेदाङ्गे निर्मितवान्यन्त्रभाण्डमिदम् ।
 तदिति सौसुलभापाप्यातं लोके तदृकाण्डमिति ॥ ७७ ॥
 दुर्गेषु दुर्गतिपरं हृत्स्फोटकरं तुरङ्गदत्तदरम् ।
 दूरोन्मुक्तादमशरं कटकवलान्यदृष्टचरम् ॥ ७८ ॥
 सारं सुरीतिवद्धं घनघोषं शिल्पिकल्पितमहार्यम् ।
 नवमिव नगरं नृपतेः कल्पं स्ताद्यन्त्रभाण्डमिदम् ॥ ७९ ॥
 धातुविभक्तिस्फारात्पदप्रवृत्त्या प्रयोजिते शब्दे ।
 अर्थोपलब्धिहेतोर्भवत्विद्धं वृद्धिगुणयुक्त्या ॥ ८० ॥
 इति पद्याङ्किता यन्त्रभाण्डाली व्यरुचध्ववा ।
 यदुष्मौघध्वनिश्चक्रे मेघगर्जिततर्जनाम् ॥ ८१ ॥
 कालेनादमखानेथ भुष्टाञ्जित्या सप्तागते ।
 हाजीखानोकरोद्यात्रां लोहराद्रौ नृपाज्ञया ॥ ८२ ॥
 कथं हि छुरिकायुग्ममैककम्बुनि स्थाप्यते ।
 इति ज्ञात्वा सुतौ राज्ञा कारितौ निर्गमागमम् ॥ ८३ ॥
 जनकस्यान्तिके स्नानपानलीलोत्सवादिक्मम् ।
 आदमखानः सत्राणो विदधेनुदिनं ततः ॥ ८४ ॥
 दृष्टा सतीसरसि येन सुखास्थितिः सा
 भीतः स यद्यपि गतो धनकालदोषात् ।

यावन्न नाशमुपयाति किरातघातै-

स्तावत्कथं तदवमुञ्चति राजहंसः ॥ ८५ ॥

अथाष्टाविंशवर्षेपि रावत्रलघलादिभिः ।

इतीरितो करोत्वानः कश्मीरागमनस्पृहाम् ॥ ८६ ॥

स्वार्मिस्त्वदग्रजीयास्ते कश्मीरसुखभागिनः ।

क्लिश्यामः परदेशेत्र वयमेव गृहोज्झिताः ॥ ८७ ॥

राजानकप्रतीहारमार्गेशकुलजादयः ।

अस्मत्प्रतीक्षिणः सर्वे तत्र वीरा बलोद्धताः ॥ ८८ ॥

यद्यप्यवचनग्राही भूभुजो निश्चितो भवान् ।

तावतैव स किं कुद्धो हन्त्यस्मान्कुरुणापरः ॥ ८९ ॥

शुद्धायादमखानश्च निर्यातः स्वबलान्वितः ।

त्वत्तः स नश्यति क्षिप्रं श्येनाग्रादिच पोतकः ॥ ९० ॥

धर्मो राजपुरीयाद्याः सर्वेस्मच्छुभकाङ्क्षिणः ।

तत्तेनैवाधुना यामो न किं सिध्यति साहसात् ॥ ९१ ॥

मृते रिगप्रतीहारे वीराः के सन्ति तत्पुरे ।

इति त्वत्पैतृकपदं हर्तुं गन्तुं तवोचितम् ॥ ९२ ॥

शिष्यास्तेमी वयं भृत्या वीरास्त्वत्पैतृकैः सह ।

योत्स्यामः कीदृशं शौर्यमेकदा द्रष्टुमर्हसि ॥ ९३ ॥

तथेत्युक्त्वाथ खानेन पृष्टौ तन्मन्त्रिणौ मतम् ।

सफिर्यडामरस्ताजतन्त्रेशश्चेत्यघोचताम् ॥ ९४ ॥

देव त्वत्सेवकाः सर्वे स्वगृहोत्कण्ठिताशयाः ।

देशकालावनालोच्य कथयन्त्यसुप्तप्रदम् ॥ ९५ ॥

कथमभ्यन्तरं यामः सति राशि बलोर्जिते ।

प्रदीप्तं व्योम्नि मार्तण्डं कुण्डेन पिदधाति कः ॥ ९६ ॥

यावज्जीवति भूपालस्तावत्को वाधितुं क्षमः ।
 मनोनुवर्तनं कर्तुं तद्युक्तं तव सांप्रतम् ॥ ९७ ॥
 प्रसन्ने जनकेस्माकं भवेयुः का न संपदः ।
 ईश्वरे च गुरौ भक्तिर्जायते पुण्यकर्मणाम् ॥ ९८ ॥
 अस्यं कोपेन यत्साध्यं परानुग्रहतो न तत् ।
 दुर्दिने या रवेर्दीप्तिः प्रदीपाज्ज्वलतो न सा ॥ ९९ ॥
 खलोक्तिश्वासमालिन्यं सततं नयसेचिनः ।
 हृदयादर्शवैपद्योत्स्रंसकं नास्य दृश्यते ॥ १०० ॥
 निर्वाणगोष्ठीनिष्ठस्य तद्वच्छास्त्रविवेकिनः ।
 कृपाध्वेरस्य नो किञ्चित्कृत्यमस्त्यसुखप्रदम् ॥ १०१ ॥
 तद्गुग्धपितृपक्षोपि स्वामिभक्तिं न सोत्यजत् ।
 तेनैवान्त्यक्षणः श्लाघ्यस्तस्याभूज्जनभूपवत् ॥ १०२ ॥
 सौहार्दमार्दवोपेता योग्या कार्यविचक्षणा ।
 जाने तेनैव पुण्येन संततिस्तस्य राजते ॥ १०३ ॥
 स पिता त्वं सुतस्तस्य वयं सर्वे स्वसेवकाः ।
 गत्वा चेत्कुर्महे युद्धं जयोस्माकं भवेत्कथम् ॥ १०४ ॥
 हताश्वेत्केपि तद्भृत्या बहुभृत्यस्य का क्षतिः ।
 एकपक्षक्षये किं स्याद्गरुडस्य जवाल्पता ॥ १०५ ॥
 न शिवाः शकुनाः सन्ति देशाः पर्वतदुर्गमाः ।
 तत्रापि जनकस्तेस्माच्च कालो विग्रहस्य नः ॥ १०६ ॥
 भजत्वभ्यन्तरं राजा वयं बाह्यं भजामहे ।
 तत्प्रसादादिहैवास्तां राज्यं छत्रं विना न किम् ॥ १०७ ॥
 ते चेद्युद्धार्थमेप्यन्ति न जेष्यत्यस्मदन्तिकात् ।
 वयं चेदन्तरं यामो न जेष्यामः कदाचन ॥ १०८ ॥

इति दर्पात्स श्रुत्वापि खानः शूरपुराध्यना ।
 अगाद्राजपुरीं त्यक्त्वा कद्रमीरान्पिशुनेरितः ॥ १०९ ॥
 अस्मिन्नवसरे श्रुत्वा स्वपुत्रं सहसागतम् ।
 गृहीत्वा स्ववलं तूर्णं नगरान्निरगाधृषः ॥ ११० ॥
 गच्छन्सकटको राजा मरणे कृतनिश्चयः ।
 स दुःखो निःश्वसन्लोकमिममेकमपाठयत् ॥ १११ ॥
 राज्येपि हि महत्कष्टं संधिविग्रहचिन्तया ।
 पुत्रादपि भयं यत्र तत्र सौख्यस्य का कथा ॥ ११२ ॥
 अधर्मशङ्का दूरेस्तु युद्धे जनकपीडया ।
 वैधेयातिविधेयेन येन स्नेहोपि विस्मृतः ॥ ११३ ॥
 त्वयि कुर्वति साम्राज्यं यः खेदाय समागतः ।
 स यातु सधलः शीघ्रं त्वर्हीर्याभिपतङ्गताम् ॥ ११४ ॥
 त्वमेवाकण्टकं राज्यं क्रिया धर्मक्रिया भजन् ।
 धैरिणो विमुखा यान्तु रणे लब्धपराभवाः ॥ ११५ ॥
 ग्रामेष्वित्यधिकास्तास्ताः शृण्वञ्जनपदाश्रितः ।
 प्रापत्सकटको राजा स सुप्रशमनाभिधम् ॥ ११६ ॥
 अथ महृशिलास्थाने पितापुत्रवलद्वये ।
 संनद्धे नृपतिर्दुतं विग्रमेकं व्यसर्जयत् ॥ ११७ ॥
 स गत्वा नृपसंदेशमब्रवीदिति निर्भयः ।
 किं वक्षीति क्षणं कुञ्चैस्तत्त्वज्ञैः परिवेष्टितः ॥ ११८ ॥
 राजपुत्र महाबाहो दाक्षिण्यामृतसागर ।
 शृणु पित्रा समादिष्टं यत्तत्सर्वं ब्रवीमि ते ॥ ११९ ॥
 फलं संसारवृक्षस्य लाभोमुत्र परत्र च ।
 पित्रानेत्रांस्सयां नित्यं पुत्रः कैर्नाम निन्द्यते ॥ १२० ॥

सर्वः संचिनुते सर्वं पुत्रार्थं प्रयतो यतः ।
 वार्द्धके वचनग्राही भवेत्पितृसुखप्रदः ॥ १२१ ॥
 इत्थं लोकद्वयस्थित्यां त्वयि जाते सुते मम ।
 दूरे सर्वसुखाशास्तु चिन्ता प्रत्युत वर्धिता ॥ १२२ ॥
 त्वत्कृतो दुर्जनाश्वासो निश्वासो य इवान्वहम् ।
 मलिनीकुरुते शुद्धं मद्राज्यं मुकुरोपमम् ॥ १२३ ॥
 जीवनाशोद्यता ये मे लसन्त्युच्छृङ्खलाः खलाः ।
 सुचिरं नैव तिष्ठन्ति सरसः सारसा इव ॥ १२४ ॥
 मदादेशं विना देशं किमर्थं स्वयमागतः ।
 केन राज्यं बलात्प्राप्तं निजभाग्योदयं विना ॥ १२५ ॥
 बाह्यदेशावनिः सर्वा भुज्यते तृण्यसे न किम् ।
 येन मण्डलमात्रं मेवशिष्टं हर्तुमागतः ॥ १२६ ॥
 तन्निवर्तस्व मा पुत्र पापबुद्धिं वृथा कृथाः ।
 बलद्वयवधात्पापं तवैतत्परिणेष्यति ॥ १२७ ॥
 इत्युक्तिः पैतृकी प्रोक्ता किं तु सत्यमहं ब्रुवे ।
 नश्यन्ति भूपाच्छयेनाग्रात्त्वद्भटाश्चटका इव ॥ १२८ ॥
 इति रूक्षाक्षरमुक्तिं श्रुत्वा विप्रस्य ते भटाः ।
 छित्वा कर्णां व्यधू रक्तादायुधेषु विशेषकान् ॥ १२९ ॥
 तद्दृष्ट्वा हाजीखानोथ सत्रपः पितुरागमात् ।
 अभिमन्युप्रतीहारमुख्यानाख्यदिदं वचः ॥ १३० ॥
 वरं पादप्रणामार्थं पितुर्याम्यमुतो बलात् ।
 भूपस्तुष्टोय रुष्टो वा यत्करोतु करोतु तत् ॥ १३१ ॥
 सर्वथा तातपादा मे सेव्या रक्षेत्स नो ध्रुवम् ।
 तन्मा शुरुत युद्धेस्मिन्संरम्भं चेन्मतं मम ॥ १३२ ॥

किं तु स्वमेपि भूपाय नानिष्टं चिन्तयाम्यहम् ।
 यो मे देवाधिकः पूज्यो लोकद्वयसुखप्रदः ॥ १३३ ॥
 अग्रजोग्रे समायाति रणायायाति नो नृपः ।
 इत्युक्तं तेन स प्राप्तो नाहं पितृवधोद्यतः ॥ १३४ ॥
 श्रुत्वेति मन्त्रिणस्ताजतन्त्रिपत्यादयस्ततः ।
 तत्तुरङ्गाच्चवल्गाग्रा निष्ठुरं तेवृषन्निति ॥ १३५ ॥
 यदोक्तं समयौ नायं याम् इत्यवधीरितम् ।
 आरब्धस्यान्तगमनं तद्युक्तमधुना तव ॥ १३६ ॥
 यूयं चेज्जातसौहार्दा मार्दवानन्दितापराः ।
 वयमेव हताः कष्टं क्लिष्टास्त्वत्सेवनाशया ॥ १३७ ॥
 भवेत्संतप्तयोः संधिर्नित्यं तैलकटाहयोः ।
 तदन्तः पूरणी क्षिता सैव दन्दद्यते क्षणात् ॥ १३८ ॥
 भवान्स्वामी वयं दासाः पौरुषं पश्य सांप्रतम् ।
 जयश्चेत्तव राज्याप्तिर्नष्टो याहि यथागतम् ॥ १३९ ॥
 यावद्युद्धं करिष्यामस्तावदेव विलम्ब्यताम् ।
 हतेष्वस्मासु कर्तव्यं यत्पुनस्तत्समाचर ॥ १४० ॥
 अस्मदुक्तं न गृह्णासि यदि त्वं पितृवञ्चितः ।
 त्यज्येवानुचितं कृत्वा पुनर्यामो दिगन्तरम् ॥ १४१ ॥
 इति निर्मत्सनावाक्यजातभीतिर्नृपात्मजः ।
 तत्तच्चिन्तार्णवे मग्नो युद्धश्रद्धामगाहत ॥ १४२ ॥
 अत्रान्तरे द्विजं तादृगवस्थं वीक्ष्य भूपतिः ।
 पुररातिरिव क्रुद्धो युद्धसंनद्धतां दधे ॥ १४३ ॥
 शुक्रयोगजनामर्क्षपरीक्षणविचक्षणः ।
 स्वपक्षरक्षणं क्षमापः पृष्टोऽकृतरविर्व्यवात् ॥ १४४ ॥

राक्षः पृष्ठगतः सूर्यः खङ्गान्तः प्रतिविम्बितः ।
 जयस्ते भवितेत्येव वक्तुं व्योम्नोवतीर्णवान् ॥ १४५ ॥
 कियन्तोमीति यावत्सोचिन्तयत्तावदग्रतः ।
 अर्कदीप्तिज्वलच्छखद्युतिद्योतितभूतलम् ॥ १४६ ॥
 निर्यत्सन्नाहिसाद्योघपतद्भटतुरंगमम् ।
 गणशो गणशो धावत्तत्सैन्यं समवेक्षत ॥ १४७ ॥
 कोन्यो वीरो हाजीषानाद्यो राक्षो वाग्रजेन वा ।
 गृहीतसर्वसैन्येन धैर्यात्क्रुष्टमशक्यत ॥ १४८ ॥
 तत्र मल्लशिलारङ्गसंगतास्तद्भट्टा नदाः ।
 त्वद्भट्टविहङ्गानां नाट्यभङ्गिमदर्शयन् ॥ १४९ ॥
 धवर्ष शरधाराभिः स भूपकटकाम्बुदः ।
 स्फुरच्छत्रतडिज्ज्योतिस्तूर्यगम्भीरगर्जितः ॥ १५० ॥
 अन्योन्यमिलिताः फांस्यघनवत्फाठिना घनाः ।
 अन्योन्याघातसहना नदन्तः सुभट्टा यभुः ॥ १५१ ॥
 भट्टा नयन्ति मां युद्धे मां मा ताडयत द्रुतम् ।
 हृतीव तारं दध्यान् गानस्यानयवुन्दुभिः ॥ १५२ ॥
 पूर्वं मया प्रतीहारमुष्या गुरलघूर्जिताः ।
 रणे फलतया दष्टा रवेर्वृत्तघना इव ॥ १५३ ॥
 ततो भूपयत्पुष्पा धात्रेयी भूपतोर्हृती ।
 टापुरा निग्मातां तौ वीरा एस्मनदुस्मनौ ॥ १५४ ॥
 सुषर्णमोहनप्राज्ञा राजपुत्रा रणाप्यरे ।
 शम्भुजगत्प्रवर्तीर्लोके लुह्युः श्रीफलं ययुः ॥ १५५ ॥
 मे पौरत्रमगस्तत्र रणांशाने तदन्नमन् ।
 रणामिनाधपगताभिष्याद्यदाः तुरमुलम्पटाः ॥ १५६ ॥

ते वीरमस्तकाश्छिन्ना रणभूभाजने स्फुटम् ।
 क्षुत्तप्तस्य कृतान्तस्य कवला इव रेजिरे ॥ १५७ ॥
 रणतूर्यस्वनैस्तैस्तैर्जनकोलाहलैस्तथा ।
 वीराणां सिंहनादैश्च शब्दाद्वैतमजायत ॥ १५८ ॥
 तच्छुद्धये ऋणमिवेक्ष्य नृपप्रसादं
 प्राप्ते क्षणे जहति ये निजजीविताशाम् ।
 तत्तद्विहस्तपरिरक्षणधर्मलुब्धा
 धन्यास्त एव कतिचिन्नृपसेवकेभ्यः ॥ १५९ ॥
 राजाग्रादागतास्तीक्ष्णाः शरास्तत्पक्षपातिनः ।
 स्वयं पाहीति भीत्येव स्पलन्तः समचोदयन् ॥ १६० ॥
 ध्वजचेलाञ्चला राजसुतस्याग्रे तु वायुना ।
 सकम्पा रणभीत्येव पश्चान्नागमशिथियन् ॥ १६१ ॥
 शस्त्रकृत्स्फुरद्भीरुशिरःकमलनिर्भरा ।
 जीवनाशा चलत्पत्रा नलिनी रणभूरभूत् ॥ १६२ ॥
 शौर्यमत्यद्भुतं दृष्ट्वा सूनोस्तत्कटकस्य च ।
 पुनर्जातमिवात्मानं रणोत्तीर्णं नृपोविदत् ॥ १६३ ॥
 कृत्वा सर्वेदिनं युद्धं यलान्द्रृत्यैर्निवारितः ।
 हाजीखानः सवित्राणः समरात्स न्यवर्तत ॥ १६४ ॥
 भग्नं निजानुजं दृष्ट्वा पश्चाल्लग्नो विविग्धधीः ।
 अग्रजोथावधीन्नग्नान्मग्नान्खासार्णवे भटान् ॥ १६५ ॥
 किमुच्यते नृशंसत्वं येन शूरपुरान्तरे ।
 जन्ययात्रागतो मोहान्निहतः पथिकग्रजः ॥ १६६ ॥
 यस्यां मन्दप्रभो भास्वाञ्जनैः सर्वैर्विलोकितः ।
 दक्षिणस्या दिशस्तस्याः प्रव्रासी स नृपोभवत् ॥ १६७ ॥

दुर्योधनार्पितरसा गुरुशल्यविष्टा :

भीष्मप्रियाः परहति प्रतिदत्तकर्णाः ।

ये धर्मजातिविमनस्कतया कृपेच्छा-

स्ते कौरवा इव रणे न जयं लभन्ते ॥ १६८ ॥

अन्येद्युर्हतशिष्टांस्तान्भृत्यानानीय पूर्ववत् ।

हाजीखानः सानुतापश्चित्रदेशे स्थितिं व्यधात् ॥ १६९ ॥

खिन्नानाश्वासयन्कांश्चित्संभिन्नान्प्रतिपालयन् ।

भक्षयन्क्षुधया क्षीणान्नगात्रे सोनयन्निशाम् ॥ १७० ॥

मा बाधिष्ट सुतं कश्चिन्मत्परो वातिविह्वलः ।

इति कारुणिको राजा न्यवर्तत रणाद्भुतम् ॥ १७१ ॥

आसिष्ये सुखितः सुतार्पितभरो बुद्धेति दत्ता निजा

राष्ट्रेशा घरसेवकाः सतुरगाः संघर्षिता ये मया ।

तेमी राज्यजिहीर्षवः सुतरता युद्धाय मय्यागता

धिद्धां येन नयोज्झितेन घृणयानर्थः स्वयं स्वीकृतः ॥ १७२ ॥

इत्यादि विमृशन् राजा स्वपुरं दुःखितोगमत् ।

विरोधादायिनो निन्दन्सेवकान्विधिकर्मणा ॥ १७३ ॥

संग्राममृतवीरेन्द्रच्छिन्नमस्तकपङ्क्तिभिः ।

आनीय राजा नगरे सुखागारमकारयत् ॥ १७४ ॥

इत्थं सेवकपैशुन्यात्पितापुत्रविरोधतः ।

समरे तत्र तद्वपे धीरलोकक्षयोभवत् ॥ १७५ ॥

राज्यस्थितिप्रविकसन्नलिनीहिमौघो

लोकक्षयोचितमहाभयधूमकेतुः ।

विघ्नप्रसक्तखलधूकनिशान्धकारः

शापः सुखस्य नृपतेः स्वजनैर्विरोधः ॥ १७६ ॥

इति पण्डितश्रीघरविरचितजैनराजतरङ्गिण्यां महशिलायुद्धवर्णनं

नाम प्रथमः सर्गः ॥

द्वितीयः सर्गः

मूढतो निर्गता प्रेमसरित्प्रोच्चानुजच्छलात् ।

प्रत्यावृत्ता कियत्कालं शुद्धाग्रजमशिथ्रियत् ॥ १ ॥

यत्कोहमागी सुदशाभिरामो

भाति प्रदीपः समुपास्य पात्रम् ।

आशाप्रकाशैकनिधेस्तदारा-

दसंनिधानेन विरोचनस्य ॥ २ ॥

ददावादमखानाय नायकः स क्षितेस्तदा ।

प्रमेयान्क्रमराज्यस्याननुजीयान्विरागतः ॥ ३ ॥

जगृहे स च वित्तौघं गृहग्रामादिदेवगम् ।

हाजीहैधरखानीय पानीयमिव वाड्यः ॥ ४ ॥

ततःप्रभृति ज्येष्ठः स कदमीरान्तर्नृपाग्रगः ।

यौवराज्ये सुखं तद्बहुभुजे पञ्चशः समाः ॥ ५ ॥

येषां सुखं वितनुते विधिरन्ववृद्धा

दुर्भिक्षदुःखमपि संतनुते स तेषाम् ।

घृष्टा विवर्धयति यानि तृणानि मेघ-

स्तान्येव शोषयति भावितुषारभारात् ॥ ६ ॥

सर्वसस्यसमृद्धेस्मिन्देशे पद्मिनावत्सरे ।

अकस्मादभवच्चैत्रे गगनात्पांशुचर्पणम् ॥ ७ ॥

बभूव वर्षः पद्मिनाः सर्ववृष्णिकुलक्षयान् ।

भयकृत्सर्वजन्तूनां भारतादिति विथुनम् ॥ ८ ॥

अभवन्त्यत्र पुष्पीया घृलिघृमरताननाः ।

भावितुर्भिक्षपीडातंजनचिन्तावशादिषु ॥ ९ ॥

सर्पिलवणतैलानां तण्डुलेन महार्घता ।
 हृता नीचेन साधूनामिव सर्वोपयोगिनाम् ॥ २२ ॥
 बहुधान्यकथानिष्ठो योभूत्पूर्वं पुरान्तरे ।
 बहुधान्यकथानिष्ठस्तत्कालं स व्यलोकत ॥ २३ ॥
 वन्धुजीवस्तदा कन्दो वन्धुजीव इवाभवत् ।
 मन्दान्संधारयामास श्रुध्नधान्योन्धसा विना ॥ २४ ॥
 धान्यखारेः क्रयः पूर्वं दीनाराणां शतत्रयम् ।
 दुर्भिक्षतस्तदा सार्धसहस्रेणापि नापि सा ॥ २५ ॥
 किमन्यत्कुत्रचिद्राष्ट्रे धात्रा निष्किंचनो जनः ।
 अमवन्मण्डकुण्डस्य काश्चिकेनापि वञ्चितः ॥ २६ ॥
 यत्पूर्वमकरोद्धेलां रसवद्भीहिशालिषु ।
 मन्ये तेनैव शापेन भयमापत्प्रजेदृशम् ॥ २७ ॥
 करुणाकुलितो राजा स्वधान्यैः पुत्रवत्प्रजाः ।
 पोषयामास मासेषु केषुचिद्यावदाकुलाः ॥ २८ ॥
 तावदस्यैव माहात्म्यात्सस्यसंपद्यजृम्भत ।
 सत्यव्रतानां भूपानां कावकाशश्चिरं शुचाम् ॥ २९ ॥
 मन्येद्यवा विधिर्भूपकारुण्यप्रधनेच्छया ।
 दौर्भिक्ष्यदौस्त्व्याद्भूलोकमशोकमकरोत्तदा ॥ ३० ॥
 पार्थिवोपगृहे चौरा अन्धकारेमिसारिकाः ।
 दुर्भिक्षे चैव तुप्यन्ति धान्यविक्रयिणो जनाः ॥ ३१ ॥
 अतः शुधा महार्घा ये पदार्था धान्यविक्रयात् ।
 गृहीतास्तेन्यदा पूर्वमूल्येनादापयन्मृपः ॥ ३२ ॥
 दुर्भिक्षमक्षिताक्षोटलोकदक्षः क्षितीश्वरः ।
 धिया सरलवृक्षेभ्यस्तैलाकर्पणमादिशत् ॥ ३३ ॥

भविता वत्सरेमुष्मिन्दुर्भिक्षं पांसुवर्षणात् ।
 इत्याख्यस्तुत्तरं पृष्टा भूभुजा दैववित्तमाः ॥ १० ॥
 पट्टत्रिंशो वत्सरोत्तीतो दुर्भिक्षार्तिप्रदोभवत् ।
 पेपमस्तादृशः प्राप्तो भीतिरित्युदभूद्धृदि ॥ ११ ॥
 पपात मार्गशीर्षेथ मास्युपद्रवदर्शनम् ।
 देशेन विलसच्छालिमाले प्रालेयवर्षणम् ॥ १२ ॥
 दुर्भिक्षदुःस्थितं लोकं कथं पश्यामि सांप्रतम् ।
 इतीव भूरभूच्छन्नमुखी हिमसितांशुकैः ॥ १३ ॥
 छादिताः शालयः पक्का हिमैर्जनमनोहराः ।
 खलमूर्खसभामध्ये पण्डितैः स्वगुणा इव ॥ १४ ॥
 कुक्ष्यावेगाद्दुर्भिक्षार्तः क्षपिताक्षः क्षणे क्षणे ।
 आशु दुर्भिक्षयक्षोत्र व्यधात्प्रक्षीणलक्षणम् ॥ १५ ॥
 प्रविश्य रात्रौ गेहान्तः क्षुब्धश्चद्रोहपीडितः ।
 हिरण्यादि धनं त्यक्त्वा भाण्डेभ्योन्नमपाहरत् ॥ १६ ॥
 सर्वस्मिन्दिवसे रात्रौचपि भिक्षुपरंपराः ।
 शराश्चाविशन्देहे गेहे धान्यवहे तदा ॥ १७ ॥
 धान्यवद्रुहसंदिष्टरुष्टकम्बुकदम्बकाः ।
 नीरसापूपभोगेनाप्यरक्षन्कोपि जीवितम् ॥ १८ ॥
 पालीपालीवतासकष्टद्वटङ्कितभोजनः ।
 चिराचिरास्यादरतः कोपि कोपि हतोभवत् ॥ १९ ॥
 क्षीणा ग्रामेषु चास्तव्याः केचिद्भ्रामृताक्षये ।
 शाफमूलफलाहारा व्रतनिष्ठाश्चाभवन् ॥ २० ॥
 चिराट्कान्तरे क्षित्वां शाफं किमपि तण्डुलम् ।
 पत्नान्ये केपि तद्भोगादकुर्वन्प्राणधारणम् ॥ २१ ॥

सर्पिलवणतैलानां तण्डुलेन महार्घता ।
 हृता नीचेन साधूनामिव सर्वोपयोगिनाम् ॥ २२ ॥
 बहुधान्यकथानिष्ठो योभूत्पूर्वं पुरान्तरे ।
 बहुधान्यकथानिष्ठस्तत्कालं स व्यलोकत ॥ २३ ॥
 वन्धुजीवस्तदा कन्दो वन्धुजीव इवामवत् ।
 मन्दान्संधारयामास श्रुधान्धान्योन्धसा विना ॥ २४ ॥
 धान्यसारेः क्रयः पूर्वं दीन्नाराणां शतत्रयम् ।
 दुर्भिक्षतस्तदा सार्धसहस्रेणापि नापि सा ॥ २५ ॥
 किमन्यत्कुत्रचिद्राष्ट्रे धात्रा निर्णिकचनो जनः ।
 अभवन्मण्डकुण्डस्य काञ्चिकेनापि चञ्चितः ॥ २६ ॥
 यत्पूर्वमकरोद्धेलां रसवद्ग्रीहिशालिषु ।
 मन्ये तेनैव शापेन भयमापत्प्रजेदशम् ॥ २७ ॥
 करुणाकुलितो राजा स्वधान्यैः पुत्रवत्प्रजाः ।
 पोषयामास मासेषु केषुचिद्यावदाकुलाः ॥ २८ ॥
 तावदस्यैव माहात्म्यात्सस्यसंपद्यजृम्भत ।
 सत्यव्रतानां भूपानां कायकाशश्चिरं शुचाम् ॥ २९ ॥
 मन्येद्यथा विधिर्भूपकारण्यप्रथनेच्छया ।
 दौर्भिक्ष्यदौस्थ्यान्मूलोफमशोकमकरोत्तदा ॥ ३० ॥
 पार्थिवोपप्लवे चौरा बन्धकारेभिसारिकाः ।
 दुर्भिक्षे चैव तुप्यन्ति धान्यविक्रयिणो जनाः ॥ ३१ ॥
 अतः श्रुधा महार्घा ये पदार्था धान्यविक्रयात् ।
 गृह्णीतास्तेन्यदा पूर्वमृत्येनादापयमृत्युः ॥ ३२ ॥
 दुर्भिक्षमक्षिताक्षोदलोकदक्षः क्षितीश्वरः ।
 धिया सरलवृक्षेभ्यस्तेलाकार्पणमादिशत् ॥ ३३ ॥

तस्मिन्संवत्सरे राजा कारुण्याद्भूर्जगामिनौ।
 उत्तमर्णाधमर्णानां व्यवस्था विनिवारिता ॥ ३४ ॥
 चतुःषष्टिकलाः शिल्पं विद्या सौभाग्यमेवं च ।
 दुर्भिक्षोपप्लवे सर्वे तदाभून्निष्प्रयोजनम् ॥ ३५ ॥
 पदवाक्यतर्कनवकाव्यकथा-

बहुगीतवाद्यरसनृत्यकलाः ।

सुरतप्रपञ्चचतुरा वनिताः

क्षुधितस्य नैव जनयन्ति सुखम् ॥ ३६ ॥

इति जैनराजतरङ्गिण्यां श्रीवरपण्डितविरचितायां पद्मत्रिशद्वर्षे
 दुर्भिक्षवर्णनं नाम द्वितीयः सर्गः ।

तृतीयः सर्गः

तुष्टः प्रसादमनुलं कुरुते क्षणाद्यः

क्रुद्धः प्रजासु कुरुते भयमप्रतर्क्यम् ।

उन्मत्तपार्थिवपतेरिव हन्त धातो-

लोल्लास्वतन्त्रचरितं भुवि बुध्यते कैः ॥ १ ॥

पद्मत्रिशद्वर्षदुर्भिक्षदुःखविस्मरणं जनः ।

न यावदकरोत्तावदष्टात्रिंशेऽपि वत्सरे ॥ २ ॥

वृष्ट्या सह रजोवर्षमपतद्गगनाद्भुवि ।

उदोषक्षतशाल्युत्थभाविदुर्भिक्षसूचकम् ॥ ३ ॥

अथाचिरेण गर्जन्तो धृतचापा घनाघनाः ।

जनानुद्वेजयामासुः शरासारैरिवारयः ॥ ४ ॥

वृष्ट्युपद्रवमेनद्धा फलार्द्धहरणाकुलाः ।

उत्थिता बुद्बुदव्याजाहुष्टा नागफणा इव ॥ ५ ॥

उत्पन्नध्वंसिनो भावान्करिष्याम्यहमञ्जसा ।
 इति ज्ञापयितुं मेघो बुद्बुदानसृजद्बुधम् ॥ ६ ॥
 घृक्षाः सर्वत्र पन्नान्तःपतद्दृष्टिस्वनच्छलात् ।
 अश्रुविन्दूनिवामुञ्चन्रुदन्तो जनचिन्तया ॥ ७ ॥
 वितस्तालेदरीसिन्धुक्षिसिकाद्यास्तदापगाः ।
 अन्योन्यस्पर्द्धयेवोग्रा ग्रामांस्तोरेष्वमज्जयन् ॥ ८ ॥
 सविभ्रमा धृतावर्ता वाहिन्युत्थाः सहेपिताः ।
 जवादधावश्रुचुक्लास्तत्तरङ्गतुरंगमाः ॥ ९ ॥
 अत्युच्चापातकृष्णीचोन्नतिदं च निरङ्कुशम् ।
 आसीदपथगं सत्यं तदा जलविजृम्भितम् ॥ १० ॥
 मृदो जलस्य तत्कालेद्रिवृक्षविटपालिषु ।
 केनोपदिष्टं तत्काले मूलोत्पादनपादवम् ॥ ११ ॥
 आग्राग्रपशुगोप्राणिगृहधान्यादिहारकः ।
 भयदोभूजलापूरः स म्लेच्छोत्पिञ्जसंनिभः ॥ १२ ॥
 तदा भडवराज्यस्या विशोका शोकदा नदी ।
 इतीव तज्जले तूर्णं ममज्जुर्गृहपङ्कयः ॥ १३ ॥
 पुराणेषु प्रसिद्धा या विशोका शोकनाशिनी ।
 तदाभूद्विपरीतार्था प्रजाभाग्यविपर्ययात् ॥ १४ ॥
 येभ्यः प्रतिष्ठा प्राप्ता तान्दुःस्थान्द्रष्टुमसांप्रतम् ।
 इतीव तोये तत्कालं ममज्जुर्नगरे गृहाः ॥ १५ ॥
 शिलादायमयी मग्नस्तम्भीभूतचतुर्गृहा ।
 चतुष्पादिव धर्मो या लोकोत्तरणरुद्धमौ ॥ १६ ॥
 तारदाग्रामपङ्क्तयाश्च दर्शनाय विशांपतेः ।
 याग्रागतस्य रामस्य सेतुबन्ध इवाभवत् ॥ १७ ॥

वितस्तायां कृता जैनकदलिः सा गृहोज्ज्वला ।
 जलावेशात्तटे मग्ना मग्नाद्यनगरान्तरे ॥ १८ ॥
 पादद्वयावशेषापि स्थापिताग्रे भविष्यताम् ।
 पादद्वयं पूरयितुं समस्येव महीभुजाम् ॥ १९ ॥
 क्रमराज्ये तदा कुर्वन्कलोलैराकुलं जनम् ।
 महानप्सरसरो वेगादगाद्गुर्गपुरान्तरम् ॥ २० ॥
 अन्यः सरोवरः कोपि पद्मनागसरोन्तिकम् ।
 प्रीत्या किमागतो दूरार्थं दृष्ट्वा विशशङ्किरे ॥ २१ ॥
 स्वयमुत्पाटयत्यस्मान्वृक्षघत्स सहागतः ।
 इतीव तत्र वेदमानि चिक्षिपुः स्वं जलान्तरे ॥ २२ ॥
 दूरे समुद्रो मद्गता कोयं मे समुपागतः ।
 इत्थं वितस्ता त्रस्तेव प्रतीपमगमत्तदा ॥ २३ ॥
 सीमोज्झिता चलन्मार्गा पङ्कातङ्कफलङ्किता ।
 स्थितिः कलियुगस्येव भूरभूजलपूरिता ॥ २४ ॥
 तस्मिन्नवसरे धारासारं वर्षति वासवे ।
 नौकामारुह्य भूपालो निरगाज्जनचिन्तया ॥ २५ ॥
 पश्यजलान्तरे मग्नां कृपिं कृशतरः शुचा ।
 जनकारुण्यपुण्यात्मा विचचार पतिः स्थलम् ॥ २६ ॥
 दृष्टानि यानि घोषेषु गहनत्वान्न जातुचित् ।
 स्थानानि तानि भूपालो नौकारूढो व्यलोकयत् ॥ २७ ॥
 प्रतापशिखिनेवाथ ज्ञोपितोगान्मिदैर्दिनैः ।

प्रजाचन्द्रकलावृद्धयै कश्मीरेन्द्रपयोजिधिः ।

तूर्णं पूर्णात्मतां प्राप दयापीयूषभूषणः ॥ ३० ॥

आत्मेव कश्चित्सुकृती क्षितीशः

प्रजा प्रियास्य प्रकृतिर्यथैव ।

तत्सौख्यवृद्ध्या सुखिता यदास्ते

तदीयदुःखेन च दुःखभागः ॥ ३१ ॥

वितस्तोच्चतटे भूयस्तदुपद्रवशङ्कया ।

पुरं चिकीर्षुर्वन्नाम जयापीडपुरान्तिके ॥ ३२ ॥

अकरोत्तिलकं भूमेरलकादर्पहृत्पुरम् ।

स जैनतिलकं नाम नदीतीरोन्नतिस्यले ॥ ३३ ॥

राज्ञो दिदृक्षयेवात्र राजधानीरुचिच्छलात् ।

सौधमिसिगता नूनं चन्द्रिकास्ते सुधासिते ॥ ३४ ॥

मूलोत्पाटे दशास्योर्निर्ममेशेन विवर्धितः ।

इतीव खिन्नः कैलासः सौधव्याजादिवागतः ॥ ३५ ॥

सुधासितगृहा यत्र सन्नागरवसुंधरम् ।

जयापीडपुरं जीर्णं हस्ततीव रुचिच्छलात् ॥ ३६ ॥

तलद्वारोत्सुकस्यास्य रात्रः प्रत्यक्षतां गतम् ।

मयासुरपुरं किं वा यद्दृष्ट्वेत्यवदन्नुधाः ॥ ३७ ॥

यद्वारि कान्तं संश्रान्तं परितः सरितस्तटात् ।

द्वारिकां हस्ततीयास्य द्वारि कान्त्या सुधासितम् ॥ ३८ ॥

तत्र राजपुरीयाय जयसिंहाय भूपतिः ।

प्रददौ राज्यतिलकं निजजन्मदिनोत्सवे ॥ ३९ ॥

तत्रोपविष्टः संतुष्टः सेवया मे महीपतिः ।

महत्तन्प्राधिपारं च प्रददौ ब्राह्मणप्रियः ॥ ४० ॥

कादमीरकाश्यदेशीयसर्वगीताङ्किताङ्गने ।
 तस्मिन्संयत्सरे राक्षा चक्रे कनकवर्पणम् ॥ ४१ ॥
 तत्रोपकण्ठे भूपालः स्मृत्यै कण्ठीरवद्विपः ।
 हेलालनाम्नो दासस्य हेलालपुरकं व्यधात् ॥ ४२ ॥
 शैलपीठं विधायोच्चैर्जयापीडपुरान्तरे ।
 सरस्तीरे मनोहारिराजवासं स्वकं व्यधात् ॥ ४३ ॥
 उदीपयुडितं जीर्णं निर्लुण्ठयोपसरोचरम् ।
 महाप्रक्षो नृपश्चक्रे तद्वद्राजा गृहावलम् ॥ ४४ ॥
 नागयात्रादिने यत्र प्रत्यब्दं दिनपञ्चकम् ।
 गणचक्रोत्सवे राजा योगिनो भोगिनो व्यधात् ॥ ४५ ॥
 यत्र कादम्बरीक्षीरव्यञ्जनादिप्रपूरिताः ।
 कृत्वा पुष्करिणीः सर्वान्स यथेच्छमभोजयत् ॥ ४६ ॥
 यत्र योगिसहस्रोत्थशृङ्गनादासलुङ्घुतेः ।
 जाने मानसनागोपि न्यमीलन्निजचक्षुषी ॥ ४७ ॥
 न तदन्नं न तन्मांसं न तच्छस्यं न तत्फलम् ।
 न ते भोगा न ये राक्षा भोजिता भोजनक्षणे ॥ ४८ ॥
 योगिनां त्रिविधाश्लीलं मद्यमत्ततयोदितम् ।
 असहिष्ट नृपो भक्त्या यदसह्यं जनैरपि ॥ ४९ ॥
 महार्धपरिधानोद्यद्दानमानादिलाञ्छनैः ।
 तेषामधिपतिं यत्र मेरं स्वसदृशं व्यधात् ॥ ५० ॥
 सत्कन्थाकिनरामुद्रादण्डाद्यैर्द्वादशीदिने ।
 भारिकान्भोगिनः कृत्वा प्रत्यमुञ्चततो बहिः ॥ ५१ ॥
 वितस्ताजन्मपूजार्थं त्रयोदश्यां ततो नृपः ।
 दीपमालादिद्वभुः सन्नौकारूढोऽभ्यगात्पुरम् ॥ ५२ ॥

सुभाषितानि संशृण्वन्संगीतानि जलान्तरे ।
 समारोहावरोहाभ्यां स पौराशिपमग्रहीत् ॥ ५३ ॥
 पूजार्थं प्रस्फुरत्पौरदत्तदीपावलिच्छलात् ।
 वितस्तान्तरमायाता तीर्थकोटिरिवाद्युतत् ॥ ५४ ॥
 पारावारतटप्रत्तदीपमालास्तदा दधुः ।
 अर्चनाससुरोन्मुक्तसुवर्णकुसुमश्रियम् ॥ ५५ ॥
 वितस्तावलिपूजासनागरीमुखनिर्जितः ।
 लज्जया कम्पतीवेन्दुः सेवासः प्रतिमाच्छलात् ॥ ५६ ॥
 गर्वखर्वीकृतायातिः सुपर्ण इव लीलया ।
 सर्वां रात्रौ स गान्धर्वचर्वणैरनयत्सुखम् ॥ ५७ ॥
 वन्द्योसौ गुणिवान्धवो दिनपतिर्यस्योदयानुग्रहा-
 दृष्टा कुत्र न सर्वदर्शनसुखात्सच्चक्रहर्पस्थितिः ।
 निन्द्यौ तस्य सुतौ पितुर्विसदृशौ लोकव्ययोत्पादकौ
 यौ कालोयमिति प्रथामुपगतौ क्रूरग्रहौ निश्चितौ ॥ ५८ ॥
 अत्रान्तरे निजद्वेषवशात्कलुषिताशयः ।
 आदामखानो निःशेषं देशमाक्रामयद्धठात् ॥ ५९ ॥
 यत्रादमेवातिकटिनास्तन्त्रतन्त्रितयन्त्रिणः ।
 दुर्मन्त्रिणोभजन्राक्षि तस्मिन्सोपि स्वतन्त्रताम् ॥ ६० ॥
 स्फीते भीते न कामाखे शाखे न रसिकोभवत् ।
 केवलं भृगयासक्तश्चमत्कारं श्वभिर्व्यधात् ॥ ६१ ॥
 सरसामन्तरेऽण्ये यत्र कुत्रापि तिष्ठतः ।
 भृगयारसिकस्यात्र रात्रिर्दिनमिवाभवत् ॥ ६२ ॥
 किमुच्यतेन्यत्राचत्वं यद्भृत्यैर्व्यवहारिवत् ।
 द्येनसंहृतपक्षौघविनायो नगरे कृतः ॥ ६३ ॥

अथैकदा विभज्यासौ यौवराज्यमदोद्धतः ।
 क्रमराज्यं नृपत्याज्यं ययौ प्राज्यपरिच्छदः ॥ ६४ ॥
 यत्र यत्रोपविष्टः स पापनिष्ठोऽप्यनिष्टवत् ।
 अभवन्पीडितग्रामीणाक्रन्दमुखरा दिशः ॥ ६५ ॥
 प्रसादमतुलोदग्रप्रतिग्रहद्वदां क्षितिम् ।
 उपग्रह इवात्युग्रः संजहार पदे पदे ॥ ६६ ॥
 कचिद्भीत्या कचिद्भीत्या कचिद्भीत्या विलोभयन् ।
 लोभग्रस्तो बलात्काराच्च केपामहरद्धनम् ॥ ६७ ॥
 स प्राकृत इव व्याजमैत्रीं कुर्वन्गृहागतः ।
 लोभादन्याँलुवन्यांस्तानन्यान्विस्तैरवञ्चयत् ॥ ६८ ॥
 नीता जारकृताद्युक्त्या सभयास्ताडयन्निग्रयः ।
 तदुक्त्यादण्डयत्तस्य ग्रामीणान्सेवकव्रजः ॥ ६९ ॥
 तत्तद्विनिग्रहस्थानसावधानमतिस्तदा ।
 स तार्किक इवात्युग्रो राष्ट्रियैर्बुर्जयोभवत् ॥ ७० ॥
 जायास्तुपाबुहित्राद्या भव्या येष्वभवन्गृहे ।
 बलात्प्रविश्य संभुक्ता निर्लज्जैस्तस्य सेवकैः ॥ ७१ ॥
 समण्डमतस्यं कुण्डैस्ते पीत्वा शुण्डान्तरे मधु ।
 भाण्डा इव मदोच्चण्डाः श्वासैर्भाण्डमवादयन् ॥ ७२ ॥
 तण्डुलाश्च कुसूलेभ्यः शालाभ्यः पीनवर्कराः ।
 घोटिकाभ्यः स्वयं मद्यं भुक्तं तैर्यलकारिभिः ॥ ७३ ॥
 सेवकानौचिती तस्य कियती वर्ण्यते मया ।
 येष्वमूर्धनि चास्तव्यान्घृताभ्यङ्गमकारयन् ॥ ७४ ॥
 दसन्तीरिव ज्वालाभिस्तैलपूर्णा दसन्तिष्ठाः ।
 तान्यारयित्वा ये दीपाग्निशास्त्रज्वलयन्शठाः ॥ ७५ ॥

इत्यादि कुत्सिताचारं भारतं इव भूपतिः ।

विज्ञप्योद्वेजितो लोकैर्निर्गन्तुं नाशकद्गृहात् ॥ ७६ ॥

पीडां मा कुरुतेत्यादि राजदूते म्रुवत्यमी ।

अवोचन्निति तद्गृत्वा राजा क्रन्दतु पीडितः ॥ ७७ ॥

वैरं यो गुरुभिः करोति सततं पुण्यात्यलं दुर्जना-

स्त्रीभात्संचयमातनोत्यनुदिनं तद्दानभोगोज्झितः ।

दीनान्ग्राभ्यजनांश्च पीडयति यो निर्हेतुमत्याक्षिपं-

स्तस्यासन्नविनाशिनः स्वविभवस्तापाय शापाय वा ॥ ७८ ॥

कुर्वन्स्वसैन्यसामग्रीं कुञ्जदेनपुरे स्थितः ।

एकदा जैननगरे भूपालं सवल्लोभ्यमात् ॥ ७९ ॥

तद्दिने शक्तिस्तस्मात्पूर्णकर्णो दुरुक्तिभिः ।

स्वसैन्यसंग्रहं राजा राजधान्यां गतोकरोत् ॥ ८० ॥

धितस्तान्तर्वसद्दारुशैलपूर्णचतुर्गृहम् ।

तरदायामपङ्क्त्युच्चदशकं नगरान्तरे ॥ ८१ ॥

सेतुवन्धं व्यधाजैनकदलाप्यमयं नृपः ।

स्वकृतं तं तदाज्ञासीत्स्वविघ्नमिव भ्रांतिदम् ॥ ८२ ॥

नगरोपप्लवाशङ्की संत्रस्तो यत्नमास्थितः ।

पुराभिष्कासयामास तं सुतं मन्त्रयुक्तिभिः ॥ ८३ ॥

संतापप्रदमुत्तरायणमिहालोच्यापि रम्यं गुणै-

र्यो वाञ्छत्यय दक्षिणायनममुं ज्ञात्वा हिमार्तिप्रदम् ।

लोकानामसुखक्षयार्थमुभयोराद्यं पुनर्यो मज-

त्यथायैव परोपकारनिरतः सूर्याय तस्मै नमः ॥ ८४ ॥

क्रमराज्यान्तरं प्राप्ते तस्मिन्द्वैराज्यशक्तिः ।

स्वाक्षरेर्होजिपानं स प्राहैपीत्पन्नमित्यदः ॥ ८५ ॥

पुत्र मेवसरो वुष्टस्तादृक्प्राप्तो वुरुत्तरः ।
 यत्र मत्प्राणसंदेहे गतिर्नान्या त्वया विना ॥ ८६ ॥
 मत्पत्रावेक्षणे युक्तं शयितस्य तवासनम् ।
 आसीनस्य समुत्थानमुत्थितस्य च धावनम् ॥ ८७ ॥
 किमन्यत्सत्यमेवोक्ते त्यक्त्वापि श्रुतयन्त्रणाम् ।
 यद्यागच्छसि तत्तूर्णं पूर्णं प्राप्स्यसि वाञ्छितम् ॥ ८८ ॥
 अतितूर्णं न चेत्प्राप्तो मयि जीवति विह्वले ।
 गते मयि मदभ्यर्णं पुनरागमनेन किम् ॥ ८९ ॥
 तावत्स्वयंपुरं प्राप्तः सोभूत्तीर्णो नृपात्मजः ।
 राजानीकैः समं युद्धमुद्धतं सबलो व्यधात् ॥ ९० ॥
 राष्ट्राधिकारिणं तत्र नत्थभट्टं भटैः सह ।
 हत्वा कृत्वा च कदनं देशोत्पिञ्जं क्षुधा व्यधात् ॥ ९१ ॥
 अथोदतिष्ठत्तुमुलस्तत्कालं सैन्ययोर्द्वयोः ।
 उन्नद्धस्नानसनद्वयुद्देक्षणसुदुःसहः ॥ ९२ ॥
 अष्टाविंशाब्दवदस्मिन्पञ्चत्रिंशोपि वत्सरे ।
 वैरं नीत्वा पितापुत्रौ पिशुनैः कारितो वधः ॥ ९३ ॥
 तत्रत्यादरदा चान्ये परितः सरितो जले ।
 ममञ्जुस्तद्गयाद्येन शवपूर्णमभूत्सरः ॥ ९४ ॥
 हत्वा मृत्युरिवात्युग्रां तद्दिने नृशतत्रयीम् ।
 नौसेतुयन्धमुच्छिद्य नदीपारं समासदत् ॥ ९५ ॥
 धिक्त्वं यः पैत्रिके देशे रक्षणीयेपि निष्कृपः ।
 परदेशजयं त्यक्त्वा तादृङ्निधं समाचरत् ॥ ९६ ॥
 पापास्ते शिष्यजादाद्या गृहीत्वोभयवेतनम् ।
 भूपमुदेजयामासुः फलं धैरनुभूयते ॥ ९७ ॥

उच्चः सत्फलदो यथायमहमप्येतादृगेतावता

स्पर्धा यावदियेष हन्त जनकेनैकेन मन्दः सुतः ।

भास्वानभ्युदितः स तावदतुलः सर्वप्रकाशोद्यतो

यन्माहात्म्यवशेन वक्रगतयो ध्वस्ता भवन्ति स्वयम् ॥९८॥

तद्देशकष्टदैर्दुष्टैः प्रजानां नाशहेतुना ।

आदामजानो वित्राणो लक्ष्म्या माग्यैश्च तत्पजे ॥ ९९ ॥

इत्यातङ्गादिभिर्दुःखैर्वरं देशेन जीव्यते ।

सर्वनाशकरी मास्तु भूमर्तुर्वहपत्यता ॥ १०० ॥

सा चेत्तेषां स्वभेदो मा भूयाद्वैरात्परस्परम् ।

मा जायेताथ वा दुष्टः सुतः कस्यापि दुःखदः ॥ १०१ ॥

प्रजान्तकारिणौ क्रूरौ राजपुत्राबुभावपि ।

सूर्यस्येव महोमर्तुः पङ्ककालाविवोदितौ ॥ १०२ ॥

अपकर्तन्विपन्मग्नान्दयमानः परानपि ।

क्षमी दाता गुणग्राही स्वामीहृन्लभ्यते कथम् ॥ १०३ ॥

व्यथितो यत्सुतैर्दुष्टैः सोऽस्मद्भाग्यविपर्ययः ।

शृण्वन्स रुदितामन्दमिति पौरगिरः पथि ।

पाददाहव्यथातौपि नगराग्निरगाध्रुपः ॥ १०४ ॥

पुत्रोत्पत्तिमयेस्य नुष्यति नृपो वोढा धुरः स्यादिति

स्नेहात्संपदमस्य यच्छति निजामुल्लङ्घ्य नीतिक्रमम् ।

ज्ञात्वा तं षलवन्तमात्मसदृशं तादृग्मिया शङ्कते

येनासन्नसुखो न जानु लभते निद्रां सचिन्ताज्वरः ॥ १०५ ॥

यद्वा महिषजघ्नयेन स यदा राजालिशार्दिहतो

भ्रातृद्वेषवशाद्भूय कदनं काश्मीरियाणां महत् ।

तद्वज्रैर्नमहीभुजोस्य तनयद्वेषात्किमालोभ्यते

तन्माभूद्दुस्ततितनृपगृहे देशे विनाशप्रदा ॥ १०६ ॥

इति मार्गे कथाः शृण्वन्ग्राम्याणां जैनभूपतिः ।
 वधात्कुतनयं निन्दन्प्राप स्वयंपुरान्तरम् ॥ १०७ ॥
 तीरद्वये वितस्तायाः पितापुत्रबलद्वयम् ।
 न्यवीविशत्समासन्नं परस्परजयोद्यतम् ॥ १०८ ॥
 अत्रान्तरे हाजिखानः पर्णोत्सात्पूर्णमागतः ।
 सुपर्ण इव सद्गर्णदेशाभ्यर्णं समासदत् ॥ १०९ ॥
 श्रुत्वा वराहमूलान्ते पुत्रं प्राप्तं बलान्वितम् ।
 अग्रे भद्रामखानं तं सत्कर्तुं व्यसृजन्नृपः ॥ ११० ॥
 कालापेक्षी हाजिखानः प्रेम्णाश्लिष्य कृतादरः ।
 प्रीतिनिष्ठं कनिष्ठं तं भ्रातरं स्वममानयत् ॥ १११ ॥
 अन्येद्युर्मानितं दृष्ट्वा जनकेन निजानुजम् ।
 आदमखानो वित्राणः संव्रस्तोगादिगन्तरम् ॥ ११२ ॥
 शाहिभङ्गपथा सिन्धुं समुत्तीर्य बलान्वितः ।
 प्राप सिन्धुपतेर्देशं कष्टक्लिष्टपरिच्छदः ॥ ११३ ॥
 इत्थं त्रित्रिशमे वयं ज्येष्ठं निष्कास्य युक्तिः ।
 हाजिखानान्वितस्तुष्टो नगरं प्राप भूपतिः ॥ ११४ ॥
 शिशिरसमये योभूत्क्लिष्टश्चिरं हतपक्षति-
 र्धरणिकुहरेष्वन्तः कालं निनाय शुचाकुलः ।
 कुसुमसमये प्राप्योद्यानं विकसिततोज्ज्वलं
 किसलयरतः सोयं भृङ्गः सुरं रमते पुनः ॥ ११५ ॥
 अस्मिन्नवसरे तुष्टाहाजिखानोद्धृतं चिरात् ।
 यौवराज्यपदं प्रापजनकाजनकोपमात् ॥ ११६ ॥
 पितुः प्रेममणिं प्राप्य स्वच्छं भक्तिपरायणः ।
 हृदयाभात्यजजातु धीमाञ्शार्ङ्गीय कौस्तुभम् ॥ ११७ ॥

विनयक्षिप्तदेवाग्रजानुसंकुचिताकृतिः ।

हकार इव सद्वर्णः सोप्मा सर्वावधिर्वभौ ॥ ११८ ॥

न तत्तीर्थं न सा यात्रा न सा लीला न चोत्सवः ।

तदाभून्नैव यत्रागाद्वाजिखानान्वितो नृपः ॥ ११९ ॥

यो नित्यं परितो वृतो गणशतैरत्यर्थमक्त्युज्ज्वलैः

पुत्राभ्यां सहितो हितस्त्रिजगतां नानाविलासान्मज्जन् ।

कालो गच्छति यस्य लास्यललितं गीतं च यच्छृण्वतः ।

शस्यः कस्य न तत्रमस्यचिमयः कैलासवासो भवः ॥ १२० ॥

इति जैनराजतरङ्गिण्यां आदमखाननिर्वासनं हाजिखानसं-

योगवर्णनं तप्त तृतीयः सर्गः ।

चतुर्थः सर्गः

अत्रान्तरे मदनबन्धुरयाद्वसन्तः

शृङ्गारसारकुमुदाकरोद्दिणीशः ।

मानान्धकारविनिवारणभानुमूर्तिः

स्फूर्जल्लुतालिललनानवयौवनधीः ॥ १ ॥

ततश्चैत्रोत्सवे राजा पुष्पलीलाचिकीर्षया ।

ययौ मडधराज्योर्ची नौकारूढः सुतान्वितः ॥ २ ॥

तरण्डमण्डली राशो वितस्तान्तरगा धमी ।

शक्रस्येव विमानाली छायापटविभूषिता ॥ ३ ॥

स्वफीयराजचासस्यो राजायन्तिपुराद्रतः ।

विजयेशादिदेशेषु नाट्यं द्रष्टुमुपाधिषत् ॥ ४ ॥

हरांशं भूमुजं जेतुं यत्र राजन्मानिमात् ।

भयासक्तोगघरुत्वा यदुधा स्वं मनोमयः ॥ ५ ॥

सालंकारप्रबन्धज्ञाः सिद्धान्तश्रुतविश्रुताः ।
 यत्रान्तःकरणोद्युक्ता द्रष्टारो गायना अपि ॥ ६ ॥
 नानाग्रामगताश्चारुस्वररागमनोहराः ।
 यत्र गीता रसस्फीता यभुर्युवतयोपि च ॥ ७ ॥
 कलाकलापवेत्तासीन्मानमानससौख्यभृत् ।
 रङ्गरङ्गदुचिलोको विद्याविद्यातसंशयः ॥ ८ ॥
 प्रतितालैकतालादिवहुतालादिभूषितम् ।
 तत्र ताराचनाराचसंज्ञानं विदधुर्नटाः ॥ ९ ॥
 उत्सवा नाम कामास्त्रं गायनी नयनोत्सवा ।
 लास्यताण्डवनृत्यज्ञा न केपां रञ्जिताभवत् ॥ १० ॥
 भावानेकोनपञ्चाशत्संख्यास्तानांश्च तावतः ।
 दर्शयन्त्यो यभुः पाव्यस्ता मूर्ता इव मूर्च्छनाः ॥ ११ ॥
 यासां नृत्ये च गीते च त्वत्तो मेस्त्यधिकं सुखम् ।
 इति वादोभयच्छ्रोत्रनेत्रयोः प्रेक्षणक्षणे ॥ १२ ॥
 पात्रीगानपिकध्वाने रङ्गोद्याने तदाद्युतन ।
 दीपचम्पकमालास्ता मधुपैः परितो वृताः ॥ १३ ॥
 राज्ञो राज्येक्षणात्तुष्टैर्नृत्यप्रेक्षागतैः सुरैः ।
 दीपमालाच्छलान्मुक्ता नूनं हेमाम्बुजस्रजः ॥ १४ ॥
 जलान्तरिम्यिता कापि दीपाली नागलोकतः ।
 घरुणेन नृपप्रीत्या दापितेवाद्युतत्तदा ॥ १५ ॥
 ता दीपिता दीपमाला द्विधा रङ्गे चकाशिरे ।
 दिदृक्षागतनागानां फणामणिगणा इव ॥ १६ ॥
 किं राजालोकलोभात्तटभुवि मिलिताः पूर्वभूपालजीयाः
 किं व्योम्नस्तारफौचः शशधरविमुखाः सेवनायावतीर्णः ।

किं वा सिद्धाः सुरेन्द्रा निजरुचिरुचिराः प्रेक्षणायोपविष्टाः

किं वैता दीपमाला इति जनमनसामास्त दूराद्वितर्कः ॥ १७ ॥

साक्षादेव पुरन्दरः कविवुधा विद्याधराः सेवका

अन्ते देवसमासदः सवपुषः सिद्धा अमी योगिनः ।

एता अप्सरसो रसोजितगुणा गन्धर्वका गायना

रङ्गोयं त्रिदिवस्थलीति जगदुः सर्वे जनाः प्रेक्षकाः ॥ १८ ॥

अङ्गारक्षारचूर्णादिगन्धकौपथयुक्तिभिः ।

रागैः शिल्पिकृता लीला क्रीडालोकमरङ्गयत् ॥ १९ ॥

तथाह्यौषधसंपूर्णाध्रालाद्वन्हिकणा घनाः ।

निर्यत्कुसुमसंपूर्णस्वर्णवल्लीम्रमं व्यधुः ॥ २० ॥

सर्पाकारानलज्वाला निर्गता सलिलान्तरात् ।

चक्रे प्रेक्षकलोकानां प्राप्ताश्चर्यभयोदयम् ॥ २१ ॥

नालकादुत्थिता व्योम्नि ज्वालागोलकपङ्कयः ।

राजद्राजतरोचिष्का जीवशुक्रोपमा व्यधुः ॥ २२ ॥

रज्जुवद्वागमदूरं ज्वलन्त्यौषधनालिका ।

आहूतेव तथा नीतास्तादृश्यो बहवो गताः ॥ २३ ॥

गतागतानि श्रुत्यन्त्यो दीप्ता उल्का इवोल्बणाः ।

प्रेक्षकाणां प्रिया दृष्टीरहरन्नद्रुतावहाः ॥ २४ ॥

अत्र पात्रीकरस्थापि ज्वलन्त्यौषधनालिकाः ।

द्युलोकोन्मुक्तसद्वर्णस्वर्णपुष्पश्रियं व्यधात् ॥ २५ ॥

निर्गतं ननु दण्डान्तज्वालापिण्डं नभोन्तरे ।

उदण्डदण्डं सर्वेषां चण्डरदिमन्त्रमं व्यधात् ॥ २६ ॥

घन्हिक्रीडनलीलाया युक्तिश्वेन महीभुजा ।

शिक्षयित्वा हभेभाष्यं तास्ताः सर्वाः प्रदर्शिताः ॥ २७ ॥

क्षारस्तदुपयोग्योत्र दुर्लभो योभवत्पुरा ।
 तद्युक्तिशिक्षया राज्ञा स्वदेशे सुलभः कृतः ॥ २८ ॥
 प्रश्नोत्तरमयी स्योक्तिर्हमेमं प्रति या कृता ।
 पारसीभाषया काव्यं हृष्टाद्य कुरुते न कः ॥ २९ ॥
 ते शिल्पा मतिकल्पिताः स च सदा संगीतवाद्यो रसः
 सालंकारविचारचारुधिपणा काव्ये च तत्कौशलम् ।
 सच्छास्त्रध्वजनादरः स च नवप्रोत्पादनायोधमः
 श्रीमज्जैनमहीपतेर्वहुमतेस्तस्येव कस्याधुना ॥ ३० ॥
 खुजाब्जोल्लासराज्यस्य शिष्यः सर्वगुणाम्बुधेः ।
 भूभुजश्चित्तमनयद्रागतालादिभिर्मुदम् ॥ ३१ ॥
 खुरासानागतो मल्लजादकाख्यो महीपतेः ।
 वादनात्कूर्मवीणायाः प्रापातुलमनुग्रहम् ॥ ३२ ॥
 मल्लज्यमालनामापि म्लेच्छवाग्वेयकारकः ।
 नारदो वासवस्येव राज्ञो भूदतिरञ्जकः ॥ ३३ ॥
 तुम्बवीणाधरः सोहं सर्वगीतविशारदः ।
 उद्धृष्टनवगीताङ्गकौशलं समदर्शयन् ॥ ३४ ॥
 अन्येपि आफराणाद्या मया सह नृपाग्रगाः ।
 तौरुष्कान्दुष्करान्रागानगायन्वीणया समम् ॥ ३५ ॥
 गीतं द्वादशरागाङ्गं गायतां नः सभान्तरे ।
 प्रीत्यैवैक्यमिवापन्नास्तन्त्रीकण्ठोत्थिताः स्वराः ॥ ३६ ॥
 देशसंस्कृतकाव्यज्ञो राज्ञो निकटवास्यभूत् ।
 पण्डितो नोत्थसोमाख्यो देशजैनचरित्रकृत् ॥ ३७ ॥
 देशभाषाकविर्योधमद्वयः शुद्धं च नाटकम् ।
 चक्रे जैनप्रकाशाख्यं राजवृत्तान्तदर्पणम् ॥ ३८ ॥

भट्टावतारः शाह्यामदेशग्रन्थाब्धिपारगः ।
 व्यधाजैनविलासाख्यं राजोक्तिप्रतिरूपकम् ॥ ३९ ॥
 धीणातुम्बीरमाभाधाः सर्वोस्तुष्टेन भूभुजा ।
 सुवर्णरौप्यरत्नौघैर्घटितास्ताश्चकाशिरे ॥ ४० ॥
 तद्वाचिकाङ्गिकाहार्यं सात्त्विकाभिनयोज्ज्वलम् ।
 नाट्यं हृष्टा जनः सर्वश्चतुर्मुपमशंसत ॥ ४१ ॥
 इत्थं त्रिवर्गविद्राजा त्रिजगत्ख्यातपौरुषः ।
 त्रियामास्त्रिविधैर्नृत्यैरनयत्रिदशोपमः ॥ ४२ ॥
 स्फुरद्विचकिलोल्लासहासं स भवनान्तरम् ।
 आसदत्तारकापूर्णं पूर्णचन्द्रइवाम्बरम् ॥ ४३ ॥
 सतो विमलकुण्डान्ते पानक्रीडां महीपतिः ।
 कर्तुं प्रचक्रमे तत्र पुत्रमित्रविभूषितः ॥ ४४ ॥
 पितृप्रेमामृतोत्सिक्तो हाजीखानोथ भक्तिमान् ।
 वसन्तवर्णनोन्मिथां चाट्टकिमवदद्विभोः ॥ ४५ ॥
 संगीतनादनिपुणान्कलकण्ठभृङ्गा-
 न्कृत्यानिलं व्रततिलास्यविधानदक्षम् ।
 गीतप्रियं नरपते किमु सेवितुं त्वां
 प्राप्नो वसन्तऋतुचारणचक्रवर्ती ॥ ४६ ॥
 मेघाडम्बरमम्बरं यदि तदा निर्नष्टशोभा वयं
 नित्यं तीक्ष्णकरेण तेन दिवसे तत्राप्यहो बाधिताः ।
 स्वामी नः शशभृङ्गयोदयहतो बुःखादितीवागता
 उद्याने नरदेवसेवनपराः पुष्पच्छलात्तारकाः ॥ ४७ ॥
 पङ्कतद्वकलङ्किता जलमया ये भोगिदेहार्तिदा
 स्त्वदेशे धिलसन्त्युपात्तविषयाः सन्मार्गविमोघताः ।

ते याताः स्वयमेव देव विलयं श्रीमत्प्रतापोदया-

दस्मिन्हर्षमये वसन्तसमये प्रालेयपूरा यथा ॥ ४८ ॥

श्रुत्वेति भूपतिर्हृष्टो हाजीरानाय सत्वरम् ।

सौवर्णकर्तरीबन्धमप्रमेयं समार्पिपत् ॥ ४९ ॥

यैर्यैः सेवा कृता तस्य शास्त्रादेशे विचार्य तान् ।

पुत्रस्नेहेनभूपालो घोषराष्ट्राधिपान्व्यधात् ॥ ५० ॥

प्रेष्याद्याक्षेपसिन्ध्वौघमग्रांस्तान्सेवकमजान् ।

प्रसादपट्टपोतेन सनुचीर्णान्व्यधाशृपः ॥ ५१ ॥

विद्वद्गीताङ्गिभृत्येभ्यस्तस्मिन्नयसरे नृपः ।

सुतास्यानन्दवाष्पाढ्यो व्यधात्कनकवर्षणम् ॥ ५२ ॥

दत्तमार्गोपचारार्था राष्ट्रिया दर्शनागताः ।

प्राप्तपट्टपरीधानमानतुष्टा न केभ्यन् ॥ ५३ ॥

तान्विलोक्य भवनोपवनादी-

न्पुष्पपूरपरिपूरितनौकः ।

संस्तुयन्मण्डवराज्यनिवासा-

न्प्राप जैननृपतिर्नगरं स्वम् ॥ ५४ ॥

इति जैनराजतरङ्गिण्यां पुष्पलीलावर्णनं नाम चतुर्थः सर्गः ।

पञ्चमः सर्गः

अत्रान्तरे सुतप्राप्त्या निश्चिन्तः सुकृतोद्यतः ।

कुल्या नवनद्याः कर्षन्प्रतिष्ठारसिकोभवत् ॥ १ ॥

कविः श्रीजोनराजो यां स्वसंदर्भान्तरेब्रवीत् ।

ग्रन्थाधिस्तारभीत्या तद्वर्णनं न मया कृतम् ॥ २ ॥

एकैचास्त्यमरायती ननु पुरी साक्षातनिर्माणका

तत्राप्यत्र सदा विमानवसतिर्देवादिषु ध्रूयते ।

सोभूद्भूमिपुरंदरः पुरशतं कुर्वन्नवं सर्वतो

यत्रैते निवसन्ति मानसहितास्ते भूमिदेवादयः ॥ ३ ॥

श्रीजैननगरे पञ्चदशेन्द्रे या कृता पुरा ।

राजधानी नवात्युच्चा विद्धा देवगृहोपरि ॥ ४ ॥

तस्याः समीपे नृपतिश्चत्वारिंशेथ वत्सरे ।

इष्टिकादारुसंयद्धं राजवासं नवं व्यधात् ॥ ५ ॥

यत्पृष्ठे स्वर्णकलसो भाति भातिमनोहरः ।

हेमपद्म इवोन्मुक्तः शक्रेण श्रुतकीर्तिना ॥ ६ ॥

यद्द्वाराग्रनियुक्तेभ्यस्तत्तत्कर्म समादिशन् ।

आजीवं सोवसद्राजा राजधान्युज्जितस्थितिः ॥ ७ ॥

यत्र वापीगता हंसा गीतशंसां स्वनच्छलात् ।

कुर्वन्तीव समीपस्था गायत्रीताद्विसंस्कृतैः ॥ ८ ॥

यत्र खर्वोक्तारातिः सुपर्वाधिपतिर्यथा ।

सर्वाहः सुसगन्धर्वचर्वणैरनयत्सुखम् ॥ ९ ॥

यदन्तरे सुविस्तीर्णः सर्वदर्शनमण्डपः ।

काचभित्तिमयो भाति त्र्यश्रसिंहासनोज्ज्वलः ॥ १० ॥

यद्गर्भाद्भूपसंदर्भनिर्भराधृपसंश्रितात् ।

वातोपि सफलो यातः प्रातर्घ्राणसुखप्रदः ॥ ११ ॥

कदाचिल्लाहरं दुर्गं यात्रां द्रष्टुं गतो नृपः ।

राजवासं नवं कृत्वा जीर्णोद्धारमकारयत् ॥ १२ ॥

समुद्रकोटादारभ्य यावच्छ्रीद्वारकावधि ।

तत्तन्वनवायासवासवालयसुन्दरान् ॥ १३ ॥

जैननामाङ्कितान्ग्रामानकरोन्नगभूपितान् ।
 उपतीरं महापद्मधीमत्पद्मगभूपितान् ॥ १४ ॥
 तदन्नसत्रवृत्तानामार्थिनां त्रिपुरेश्वरे ।
 उदरं मेदुरं क्षान्तो राजा लम्बोदरः कथम् ॥ १५ ॥
 अन्नसत्रे क्षितीशान्नैर्वराहक्षेत्रभूमिषु ।
 अस्तु नम्रशिराः शेषश्चिन्नमिन्द्रोपि चाभवत् ॥ १६ ॥
 मत्स्येभ्यो नित्यवृत्तेभ्यः सूक्ष्माणामभयं वदौ ।
 मत्स्यानामन्नसत्रेण वितस्तासिन्धुसंगमे ॥ १७ ॥
 अर्धिनामतितृप्तानां श्रीशंकरपुरे नृपः ।
 अपेक्ष्य विदधे छायां न फलानि महीरुहाम् ॥ १८ ॥
 अन्नमायां व्यधादन्नसत्रैः संतर्पयञ्जनान् ।
 भङ्गं शृङ्गाटवल्लीनां शृङ्गाटैरतिसंस्कृतैः ॥ १९ ॥
 तस्य पद्मपुरे चान्नसत्रे व्यञ्जनसौरभैः ।
 कथं न कुङ्कुमस्याभूद्गन्धभेदकदर्थना ॥ २० ॥
 अच्छिन्नेनान्नसत्रेण विजेयश्चरवासिना ।
 उदरे मेदुरे सिद्धः प्रणामो यत्नतो विभोः ॥ २१ ॥
 अन्नसत्रमविच्छिन्नं कृत्वा शूरपुराध्वना ।
 शुल्कस्थाने व्यधाद्राजा भारिकानभिसारिकान् ॥ २२ ॥
 गुणी मूर्खो निराचारः साचारो यवनो द्विजः ।
 नापोपि यस्तदन्नेन कश्मीरेषु स नाभवत् ॥ २३ ॥
 शंभुधीपतिधातृजह्नुमनुभिः पूर्वं रवेरन्वये
 जातेनापि कृतः श्रमस्त्रिपथगा गङ्गैव जाता नदी ।
 तेषां स्वार्थमभूद्रसो नरपतिः सौर्य परार्थे पुन-
 र्वेशेस्मिन्सुधिया नदीर्नवनवा नानापथः कृष्टवान् ॥ २४ ॥

नवीनोदारकेदारभूम्युत्पन्नाः प्रतिस्थलम् ।

कूटा धान्यफलैः पुष्टा दृष्टाः पर्वतसंनिभाः ॥ २५ ॥

धान्यकूटच्छलाग्रूनं साभूद्वाङ्मयाः कुचस्थली ।

प्राप्तोपाया प्रजा यस्माद्वृद्धिमापद्दिने दिने ॥ २६ ॥

तुलभोपद्रवानिष्टा यत्रयत्राभवत्क्षितिः ।

समुप्य इव सस्याढ्यां तत्र तत्राकरोन्नृपः ॥ २७ ॥

न तत्स्थलं न कान्तारो न स देशो न साटवी ।

यत्र नानीय कुल्याः स्वाः स्वनामाङ्काः पुरीर्व्यधात् ॥ २८ ॥

न सा नदी न तत्क्षेत्रं न स ग्रामो न सा पुरी ।

न तत्स्थानं न यद्राजा जैननामाङ्कितं कृतम् ॥ २९ ॥

यत्र यत्राभवन्निघ्नः प्रदेशस्तत्र कुल्यया ।

व्यधाद्राजा सरः पक्षिविसृष्टङ्गाटभूपितम् ॥ ३० ॥

धन्यो चारिधरो धरोपकरणोद्युक्तः सदा जीवने-

र्यः सिन्धोः सलिलं निरर्थकतया निन्ये निकृष्यान्वहम् ।

कान्तारेष्वफलेषु केषु रुचिरं मुञ्चत्यभीक्ष्णं यत-

स्तत्सेकोदितसर्वशस्यविभयो लोकः सुखी जायते ॥ ३१ ॥

लोके डल इति ख्यातं यदगार्धं सरोवरम् ।

तस्य प्रतिष्ठा प्रस्तावाद्धर्णनं क्रियते मनाक् ॥ ३२ ॥

आ राजधान्या यद्दीर्घं सुरेश्वर्याः सरोवरम् ।

नौकारूढोच्चरन्नित्यं व्योम्नीवेन्दुः सुनिर्मले ॥ ३३ ॥

अरित्रपत्रा यत्रान्तः सोड्डीनाः पटसुन्दराः ।

पोता इवारुचन्पोता राज्ञः शाकुनिकान्विताः ॥ ३४ ॥

तिलप्रस्थागता यत्र तदिनी त्रिपुरेश्वरात् ।

संगच्छते सुटङ्कां यलङ्कां द्रष्टुमिवोत्सुका ॥ ३५ ॥

श्रीपर्वतोपि पद्मकोशस्तीर्थस्नानफलेप्सया ।
 स्वसङ्गातिच्छलाद्यत्र मज्जतीव दिवानिशम् ॥ ३६ ॥
 शैवलन्ति द्रुमा यत्र कमठन्ति च पर्वताः ।
 पुर्यश्च नागलोकन्ति जलान्तर्यत्र विम्बिताः ॥ ३७ ॥
 यच्चलत्तृणभूशालिकुलानि सरसीरुहाम् ।
 तत्सौगन्ध्यमिवाग्रातुमानतानीक्षते जनः ॥ ३८ ॥
 यल्लङ्कायुगलोत्प्रेक्षास्वोदयद्वयसंभ्रमात् ।
 जाने याति रविः कुर्वन्प्रत्यब्दमयनद्वयम् ॥ ३९ ॥
 यत्र तीरे सुरेश्वर्याः क्षेत्रं भुक्तिविमुक्तिदम् ।
 चाराणस्यधिकं भाति तीर्थराजिविराजितम् ॥ ४० ॥
 विहारैरग्रहारैश्च मठैः सुकृतकर्मठैः ।
 आश्रमैरश्रमै राजवासैः स्वर्गापमां व्यधात् ॥ ४१ ॥
 दीर्घैश्चतुष्पिकाहस्तैर्नृत्यन्त इव सूनृताः ।
 दृश्यन्ते ये जनैर्दूराद्धेमच्छत्रचरोदराः ॥ ४२ ॥
 येषां सिद्धपुरी नाम प्रसिद्धं नृपतेर्गृहम् ।
 स्वसौधैः कुरुते सिद्धविमानावलिभिन्नम् ॥ ४३ ॥
 जीर्णा देवालयः यत्र राजधान्यन्तरीकृताः ।
 धृत्यौघत्या निजस्थित्या सत्यार्था भूभुजा कृताः ॥ ४४ ॥
 यत्र सर्वतृणक्लेदनिर्भेदोत्पन्नभूस्थली ।
 संचारिण्युर्वरा राज्ञां सफला विहिता धिया ॥ ४५ ॥
 एकत्र देशे यत्रान्तःसन्नं श्रीजैनवाटिका ।
 योगिनां पात्रपूजार्थं कृतं भोगाकृतस्मयम् ॥ ४६ ॥
 मधुपुष्करिणीमध्यसंक्रान्तः स्वादलिप्सया ।
 यत्रैति द्विजराजोपि योगिचक्रान्तरे ध्रुवम् ॥ ४७ ॥

भूपतिर्भोजयन्योगिसहस्रं मीलदीक्षणम् ।
 निष्कम्पमकरोन्नित्यं किं तृत्या किं समाधिना ॥ ४८ ॥
 आहारमनु तीव्रोद्यत्कीर्त्या रसवतीश्रिया ।
 दिवीव क्रियते यत्र सर्वा रसवती प्रजा ॥ ४९ ॥
 पक्वान्नराशयोदन्ना यन्नाम्रमुम्रमप्रदाः
 विभ्रत्यम्रम्रमच्छुम्रशरदम्रधियोपमाम् ॥ ५० ॥
 यन्नाधर्ममृगं हन्तुं शृङ्गनादमिषाङ्गुवम् ।
 संमिलत्सारसारवं श्रूयते मृगयारवः ॥ ५१ ॥
 सामोदकामनिर्मुक्तमोदका यत्र योगिनः ।
 श्रमघर्मोदका जग्धेर्जाता राज्ञः प्रमोदकाः ॥ ५२ ॥
 योगिस्फुरत्करङ्किष्टदधिदिग्धाशनच्छलात् ।
 योगाच्छशिकलान्नावास्तत्रैवान्त इवाद्युतन् ॥ ५३ ॥
 मारी नाम नदी तस्माद्वितस्तान्तरमागता ।
 केवलं यामघत्पौरान्नानपानप्रयोजना ॥ ५४ ॥
 हस्तिकर्णामिधे क्षेत्रे युक्त्या राज्ञा प्रवेशिता ।
 सिन्धुसंगमपर्यन्तं निर्मिता शालिनालिनी ॥ ५५ ॥
 मृतानां देहदाहेन स्वर्गश्च नगरान्तरे ।
 स मारीसंगमः प्यातो जातः सद्भाद्वितस्तथा ॥ ५६ ॥
 द्युक्षेत्रपालाः कालेन किकराः पञ्चवारिकाः ।
 पौरेभ्यः शवदाहोत्थमगृह्णन्शुल्कमन्वहम् ॥ ५७ ॥
 मत्पितृप्रमये राजा विह्वलः स मयैकदा ।
 दण्डयित्वा किरातांस्तान्शचशुल्कं न्यवारयत् ॥ ५८ ॥
 ततः प्रभृति तत्स्थाने विमाना नगरान्तरे ।
 दहन्ते दर्शनद्वेषिम्लेच्छानां हृदयैः समम् ॥ ५९ ॥

निरर्गला वयं जाता इतीव शिविकारकैः ।
 छत्रहस्तैः प्रनृत्यन्तो हृदयन्ते वाद्यनिस्वनैः ॥ ६० ॥
 दिगन्तरीयया रीत्या यत्र राज्ञाप्यचारिताः ।
 प्रियानुगमनं नार्यश्चितामारुह्य कुर्वते ॥ ६१ ॥
 अर्थसंघोपकारार्थं पौराणां सुकृती नृपः ।
 विहारं बहुविस्तारं तत्संगमतटे व्यधात् ॥ ६२ ॥
 स च हाजीविहारश्च पारावारे पुरद्वये ।
 गृहश्रेणिमणिघातनायकश्चियमापनुः ।
 अन्याः प्रतिष्ठास्तत्कालं राज्ञा स्वस्थेन कारिताः ॥ ६३ ॥
 श्रीहर्षो नृपतिर्बभूव कविताराज्ये तदा येभवन्
 सर्वे ते कवयः किमन्यदपि ते सूदाः स्त्रियो भारिकाः ।
 सन्त्यद्यापि कृतानि तैः प्रतिगृहं पद्यानि विद्यानिधौ
 राजा चेद्गुणवान् गुणेषु रसिको लोको भवेत्तादृशः ॥ ६४ ॥
 छात्रशाला विशालास्ता धर्मार्थं गुणशालिना ।
 कृता याज्ञ्यः श्रुतः शब्दस्तर्कव्याकरणोद्भवः ॥ ६५ ॥
 आचार्यपुस्तकावाससहायान्नसमृद्धिभिः ।
 पाठयन्सर्वविद्यानां वर्धयामास मण्डलम् ॥ ६६ ॥
 न विद्यासुखयोः संधिस्तेजस्तिमिरयोरिव ।
 इति व्यर्थं वचश्चक्रे मुनीनामभयप्रदः ॥ ६७ ॥
 सौराज्यसुखिते देशे विद्याभ्यासपरायणे ।
 अकाङ्क्षीत्सर्वदारोग्यं नृपतेः स्वस्य चान्वहम् ॥ ६८ ॥
 राज्योत्पत्त्या नृपस्तादृज्जुष्टोभून्न प्रतिष्ठया ।
 यथा पण्डितसामग्र्या यामग्न्यामविदद्गुणैः ॥ ६९ ॥
 येषां स्वप्नेपि पाण्डित्यं नाभूज्जातुचिदन्वये ।
 तेपि भूप्रसादेन जाताः पाण्डित्यमण्डिताः ॥ ७० ॥

वर्धिता जीवनोपायैर्देवेन फलदाः सदा ।

याताः सहस्रशायत्वं विद्याः कल्पलता इव ॥ ७१ ॥

न सा विद्या न तच्छिल्पं न तत्काव्यं न सा कला ।

श्रीजैनभूपते राज्ये नाभूद्या प्रथिता भुवि ॥ ७२ ॥

विदुषां मान्यतां हृष्टा भूपतेर्गुणिवान्धवात् ।

काङ्क्षन्ति स्मापि सामन्ताः पाण्डित्यं नित्यमादरात् ॥ ७३ ॥

निदाघकाले विषमः प्रतापो

दहेद्वरिद्र्यां तृणगुल्मपूगान् ।

चन्दो न केषां घनकाल एको

यो जीवनेस्तान्विततामूकरोति ॥ ७४ ॥

सिकन्दरधरानाथो यवनैः प्रेरितः पुरा ।

पुस्तकान्सकलान्सर्वोस्तृणान्यग्निरिवादहत् ॥ ७५ ॥

तस्मिन्काले बुधाः सर्वे मौसुलोपद्रवाज्जवात् ।

गृहीत्वा पुस्तकान्सर्वान्ययुर्दूरं दिगन्तरम् ॥ ७६ ॥

किमन्यद्विजवद्देशे सर्वे ग्रन्था मनोरमाः ।

कथावशेषतां याताः पन्नानीच हिमागमे ॥ ७७ ॥

सुमनोबलुभेनात्र राजा भूपयता क्षितिम् ।

नवीकृताः पुनः सर्वे मधुनेव मधुवताः ॥ ७८ ॥

पुराणतर्कमीमांसाः पुस्तकानपरानपि ।

दूरादानाय्य वित्तेन विद्वद्भ्यः प्रत्यपादयत् ॥ ७९ ॥

मोक्षोपाय इति ख्यातं वासिष्ठं ब्रह्मदर्शनम् ।

मन्मुखादशृणोद्राजा श्रीमद्वाल्मीकिभाषितम् ॥ ८० ॥

श्रुत्वा शान्तरसोपेतां व्याख्यां स्वप्नेपि नो नृपः ।

अस्मार्पादिभिराः कान्ता हावभावक्रिया इव ॥ ८१ ॥

यो यद्भापाप्रवीणोस्ति स तद्भापोपदेशभाक् ।
 लोके न हि जना नानाभापालिपिविदोऽखिलाः ॥ ८२ ॥
 इति संस्कृतदेशादिपारसीवाग्विशारदैः ।
 भापाविपर्ययात्तत्तच्छास्त्रं सर्वमचीकरत् ॥ ८३ ॥
 धातुवादरसग्रन्थकल्पशास्त्रोदितान्गुणान् ।
 यवना अपि जानन्ति स्वभापाक्षरवाचनात् ॥ ८४ ॥
 दशावतारपृथ्वीशग्रन्थराजतरङ्गिणीः ।
 संस्कृताः पारसीवाचा वाचकार्हास्त्वकारयत् ॥ ८५ ॥
 म्लेच्छैर्वृहत्कथासारं हाटकेश्वरसंहिताः ।
 पुराणादि च तद्युक्त्या वाच्यते निजभाषया ॥ ८६ ॥
 कश्चिच्छ्रुत्वा शुचिरुचि चिरं धर्मशास्त्रं पवित्रं
 धत्ते चित्ते पट इव सितो रञ्जनं तत्क्रियां यः ।
 आकर्ण्यान्ये प्रतिदिनममुं पद्मिनीपत्रतुल्याः
 कुल्याधारा अपि धृतगुणा गृह्यते तत्र किञ्चित् ॥ ८७ ॥
 नौबन्धनगिरेर्यात्रामाकर्ण्यादिपुराणतः ।
 तीर्थयात्रोत्सुकं राक्षः कदाचिदभवन्मनः ॥ ८८ ॥
 एफोनचत्वारिंशेव्ये पितृपक्षान्त्यवासरे ।
 यात्रा दिदृक्षया भूयो जगाम विजयेश्वरम् ॥ ८९ ॥
 नानावर्णोऽशुकच्छत्रैः प्रेक्षकैः परिपूरितम् ।
 पुष्पाकर्णमिधोद्यानमद्राक्षोद्गमण्डलम् ॥ ९० ॥
 यत्र धान्दरपालाद्या राजानो वीक्ष्य सद्गताः ।
 तद्वर्षे दर्शनायाता हर्षमन्वमवाप्ति ॥ ९१ ॥
 गगनं तारकापूर्णं दीपाढ्यं रङ्गमण्डपम् ।
 यत्रान्योन्यं तुलां चक्रे रात्रौ कथियुधार्चितम् ॥ ९२ ॥

अमावस्यादिने प्राप्तेर्नानागरिकामुखैः ।
 शुशुभे शुभदं यत्र शतचन्द्रं भुवस्तलम् ॥ ९३ ॥
 दीपवृक्षो नृवाह्योपि यत्र रङ्गान्तरे स्फुरन् ।
 दध्ने तारकमध्योद्यत्कृत्तिकर्क्षचयोपमाम् ॥ ९४ ॥
 विजयेशादथोत्थाय भूपः पुत्रद्वयान्वितः ।
 पद्मचामुल्लङ्घ्य दुर्गार्गं प्रपेदे वासरैस्त्रिभिः ॥ ९५ ॥
 दृष्ट्वा क्रमसरोविष्णुपादमुद्राकृतिं प्रभुः ।
 पादप्रणामजानन्दमविन्दद्भक्तिसुन्दरः ॥ ९६ ॥
 ब्रह्माच्युतेशगिरयः पतत्तोयखच्छलात् ।
 अकुर्वन्कुशलप्रश्नं हरांशजमहीभुजे ॥ ९७ ॥
 कस्तूरीकुसुमश्यामां कोष्ठागारावनिं गिरेः ।
 दृष्ट्वा तुष्टो नृपश्रेष्ठो योगीवेष्टां हरेस्तनुम् ॥ ९८ ॥
 अथ नौकां समारुह्य धीवरैः पञ्चपैर्वृताम् ।
 धृत्वा मां सिंहभट्टं च चचार सरसोन्तरे ॥ ९९ ॥
 गीतगोविन्दगीतानि मत्तः श्रुतवतः प्रभोः ।
 गोविन्दभक्तिसंसिक्तो रसः कोप्युदंभूतदा ॥ १०० ॥
 कुञ्जप्रतिश्रुतो मञ्जुर्गीतिनादस्तदावयोः ।
 अनुगीत इवात्रस्थैः किंनरै राजगौरवात् ॥ १०१ ॥
 क्षणं सरोन्तश्चरतो हिमवृष्टिनिभाद्विभोः ।
 भक्तिप्रीतैरिवोन्मुक्तं देवैः कुसुमवर्षणम् ॥ १०२ ॥
 दृष्ट्वा सरोन्तरे श्वेता हिमान्यो भ्रमणाकुलाः ।
 तीर्थस्नानातकैलासशृङ्गमङ्गिभ्रमं व्यधुः ॥ १०३ ॥
 सत्यं विष्णवतारः स येन भक्त्या प्रदक्षिणम् ।
 त्रीन्वारानकरोन्नूनं शान्तुं स्वक्रमविक्रमम् ॥ १०४ ॥

योभूदागमसिद्धार्थो नौबन्धनगिरिस्तदा ।

प्रत्यक्षार्थः कृतो राज्ञा बद्धा नौकां यदागतः ॥ १०५ ॥

सकुमारसरो यावत्सुकुमारः स्मरन्पथि ।

स कुमारोम्बुषानेन सुखं पुण्यमिवासदत् ॥ १०६ ॥

शृण्वन्स्थानाभिधाः पुण्याः स्पृशंस्तीर्थजलं शुभम् ।

पिवन्सतुहिनं तोयं पश्यन्वनतरुश्रियम् ॥ १०७ ॥

जिघ्रन्त्रौपधिपुष्पाणि पञ्चेन्द्रियसुखप्रदाम् ।

तीर्थयात्रां विधायेत्यं नगरं प्राप भूपतिः ॥ १०८ ॥

इति राजतरङ्गिण्यां क्रमसरोयात्रावर्णनं नाम पञ्चमः सर्गः ।

पष्ठः सर्गः ।

ततः क्रमसरस्तुल्यं राजा पद्मपुरान्तरे ।

तत्कौतुकापनोदाय चक्रे जैनसरो नवम् ॥ १ ॥

फुल्लकुङ्कुमपुष्पौघदयामीभूतस्थलच्छलात् ।

शरदीवागता प्रीत्या यमुना यत्सरोवरम् ॥ २ ॥

कुलोद्धरणनागाख्यमण्डिते यत्तटे नवम् ।

राजद्राजगृहं राजा राजराजोपमो व्यधात् ॥ ३ ॥

उच्चैः पदस्थममलं रुचिरञ्जिताशं

संपूर्णमण्डलमण्डकलाकलापम् ।

राजानमीशमवलोक्य हतोपतापं

काङ्क्षन्ति के न नितरामपि दूरसंस्थाः ॥ ४ ॥

दिगन्तरीया भूपालाः श्रुत्वैतद्गुणगौरवम् ।

नानोपायनयर्पाधिर्घर्षुर्नितराममुम् ॥ ५ ॥

वेगेन जितचारुं स्वं क्षाजिफाल्यं तुरंगमम् ।

उपदां घ्यष्टजत्सस्यादुच्चैः पञ्चनदप्रभुः ॥ ६ ॥

किंनरोश्वमुखः ख्यातः कण्ठानृत्यं न वेत्त्यसौ ।
 इतीव नाट्यं यो दर्पाद्धिरुढो करोत्पथि ॥ ७ ॥
 प्रवालहस्तः सद्राशिः सुखलीनः सुलक्षणः ।
 यथासावहमित्थं यो नासहिष्ठास्य ताडनम् ॥ ८ ॥
 पादैश्चतुर्भिः शुभ्रो यो मुखमध्येन चावहत् ।
 कल्याणपञ्चकल्याति कल्याणाभरणोज्ज्वलः ॥ ९ ॥
 माण्डव्यगौडभूमीशः खलुच्यो यो महीपतिः ।
 अतुतुपन्दरन्दामनामवस्त्रैरुपाहितैः ॥ १० ॥
 इतो ह्यस्मै नृपो भव्यं काव्यं कृत्वा स्वभाषया ।
 प्राहिणोद्भव्यसंयुक्तं सव्यसाध्यमजोपमः ॥ ११ ॥
 सोप्यनर्थैः पदार्थैर्न तथा तुष्टो महीपतेः ।
 सालङ्कारैर्यथा भूपकाव्यस्यातिमनोहरैः ॥ १२ ॥
 वस्त्रं नारीकुञ्जराख्यं कुम्भराजो विसर्जयन् ।
 अहरद्भृदि तच्छेषनारीकुञ्जरकौतुकम् ॥ १३ ॥
 राजा डुगरसेहाख्यो गोपालपुरवल्लभः ।
 गीततालकलावाचनाट्यलक्षणलक्षितम् ॥ १४ ॥
 संगीतचूडामण्याख्यं श्रीसंगीतशिरोमणिम् ।
 राशे गीतचिनोदार्थं गीतग्रन्थं व्यसर्जयत् ॥ १५ ॥
 तस्मिन्प्राशि दिवं याते कीर्तिसिन्धौ महीपतिः ।
 तत्पुत्रः पितृवत्प्रीतिमरक्षत्प्रहितोपदः ॥ १६ ॥
 मण्डलीकाधिपो राजा सुराग्रनगराधिपः ।
 प्राहिणोद्भृपतेः प्रीत्या ललामकमनीयकम् ॥ १७ ॥
 चित्रवर्णीह्रसत्पक्षलक्ष्यशोभान्महीपतेः ।
 पक्षिणो मुचुकुन्दाख्यान्प्राहिणोदक्षिसुन्दरान् ॥ १८ ॥

जिघांसया चरन्सोपि भूपतेः प्राकृतैर्गुणैः ।
 वद्धो हिंस्रोपि डिल्लेशो बल्लूको रल्लकोपमः ॥ १९ ॥
 कच्चिच्छीराजहंसस्य राजहंसयुगं ददौ ।
 अन्ये हंसा यदुत्पन्ना राजहंसमरञ्जयन् ॥ २० ॥
 सरःस्वन्तर्भ्रमन्तस्ते निर्दाराः पङ्क्तिपावनाः ।
 तरङ्गतरोत्फुल्लश्वेतोत्पलतुलां दधुः ॥ २१ ॥
 खुरासानमहीपस्य यस्यैवाज्ञा हयप्रभोः ।
 मूर्ध्ना मन्दारमालेव ध्रियते दिग्धीश्वरैः ॥ २२ ॥
 यस्यायुधोर्जितकराः किंकराः सुभयंकराः ।
 यमस्य चार्पितकरा व्यचरन्धरणीतले ॥ २३ ॥
 उत्तराशाधिपो मिर्जाभोसैदः स महीभुजे ।
 उद्धाश्ववेसरीयुक्तं व्यसृजत्सोपधिं चरम् ॥ २४ ॥
 / कतेफसोफसगलातल्यातवस्त्राद्युपायनैः ।
 महम्मदसुरत्राणो गुर्जरीशोप्यतुतुपत् ॥ २५ ॥
 गिलानमिस्त्रमक्कादिदेशाधीशा हितेच्छया ।
 तुर्लभोपायनैस्तैस्तैर्न के भूपमरञ्जयन् ॥ २६ ॥
 अनल्पाः शिल्पिनः कल्पवृक्षकल्पममुं न के ।
 भृङ्गा इवाययुर्दूराच्छिल्पकल्पितकल्पनाः ॥ २७ ॥
 काश्मीरिका अथाश्वस्य तुरीवेमादिचातुरीम् ।
 कौशेयकं धयन्त्यद्य बहुमूल्यं मनोहरम् ॥ २८ ॥
 / और्णाः सोफादयो वस्त्रविशेषा दूरदेशजाः ।
 काश्मीरिकाश्च भान्त्यद्य समर्थास्ते नृपोचिताः ॥ २९ ॥
 विचित्रघयनोत्पन्नानाचित्रलताकृतीः ।
 इष्टा चित्रफरा येषु जाताश्चिन्नार्पिता इव ॥ ३० ॥

अनन्ततन्तुसंतानवर्णविच्छित्सुन्दरः ।

वभौ कौशेयकाप्यातो देशो वेशश्च भूपतेः ॥ ३१ ॥

नानावर्णविशेषचित्रकटकालंकारसारोचितो

विद्यामानवराजितोतिसुर्यदः कौशेयतास्यातिमान् ।

श्रीमाश्रित्यमहोज्ज्वलोतुलगुणः सत्तन्त्रसंपत्तिभृ-

द्राज्ञा तेन विशेषितो निजधिया वेशोपि देशोपि वा ॥ ३२ ॥

इति जैनराजतरङ्गिण्यां चित्रोपचयशिल्पवर्णनं नाम षष्ठः सर्गः ।

सप्तमः सर्गः

दाता भवेत्क्षितिपतिर्यदि सादरोयं

लोकोपि दर्शयति तत्स्वकलाकलापम् ।

वर्षासु वर्षति घनो यदि चातकोपि

नृत्यन्मुदा भवति तज्जनरञ्जनाय ॥ १ ॥

अथोत्तरपथाद्दानप्यातकीर्तमहीभुजः ।

रज्जुभ्रमणशिल्पज्ञः कोप्यागाद्यवनोन्तिकम् ॥ २ ॥

विशप्रस्थाभिधे स्थाने कदाचिद्यवनोत्सवे ।

तं द्रष्टुमगमद्राजा परियारचिभूपितः ॥ ३ ॥

धनुर्दण्डशतायामान्तरस्थान्दीर्घरज्जुभिः ।

उद्यान्स्तम्भानवभ्रात्स स्वशिल्पप्रथनोद्यतः ॥ ४ ॥

अभयन्कलुपास्ते ये नागा रज्जुपुरादिषु ।

माविस्वमक्तभूपालदेहानिष्टेक्षणादिषु ॥ ५ ॥

अथो भूभागलग्नैकरज्जुमार्गेण निर्भयः ।

आरोहमकरोत्तत्र पतत्रीव नभोन्तरे ॥ ६ ॥

निपातास्त्रलितां तत्र लोकचित्तानुरञ्जिताम् ।

कवितामिव शिल्पेज्याचित्रां पदगतिं व्यधात् ॥ ७ ॥

अनीचवर्तिनस्तस्य ग्रहस्येव फलप्रदा ।
 सुरश्मिराशिगस्यालं बभूवाश्चर्यभूर्नृणाम् ॥ ८ ॥
 कृत्वा सुखं सुखचिरं सुचिरं विधाता
 दुःखं पुनर्जनपदे जनयत्यसह्यम् ।
 वर्षं प्रदर्श्य जलदः कृषिकर्षहेतुं
 नेतुं फलं वितनुते करकाविकारम् ॥ ९ ॥
 सौराज्यसुखिते देशे नरेशे निरुपद्रवे ।
 अकस्माद्दुःसहाज्जातानुत्पातान्ददृशुर्जनाः ॥ १० ॥
 इत्यातङ्कागमे सेतुर्हेतुः सर्वजनक्षये ।
 अथोत्तरदिशा रात्रौ धूमकेतुरदृश्यत ॥ ११ ॥
 दीर्घपुच्छोच्छलत्कान्तितत्केतुकपटाद्भवम् ।
 कालेन द्रुघणं क्षिप्तं क्षयायेव महीक्षिताम् ॥ १२ ॥
 मासद्वयं स्फुरन्नासीत्स व्योम्नि विमले सदा ।
 सदये हृदये राहश्चिन्तौघोनिष्टशङ्कया ॥ १३ ॥
 अहदयन्त सदा श्वानो विक्रोशन्तः पुरान्तरे ।
 शुचेव रुदिताक्रन्दा भाविविघ्नेक्षणादिव ॥ १४ ॥
 एकपक्षेभवश्चन्द्रसूर्यग्रहणसंस्थितिः ।
 एकपक्षमिवादातुं राज्यं राजविपर्ययात् ॥ १५ ॥
 सूर्यसंक्रान्तयः श्रूरदिनेष्वाम्नास्तदा विशाम् ।
 भाविकुरफलोत्पादसादचिन्तनभीतिदाः ॥ १६ ॥
 मन्निर्माता क्षयंयास्यत्ययं किमिति दुःखिता ।
 राजधान्यरुदच्छत्रतलोलूकध्वनिच्छलात् ॥ १७ ॥
 दृष्टोम्यरे द्वितीयस्यां सुधांशुस्तत्र तैर्जनेः ।
 उत्तान इव भूपेशमन्यं सूचयितुं विशाम् ॥ १८ ॥

अत्रान्तरे महाघोरमनावृष्टिकृतं भयम् ।
 उदभूदन्यदेशेषु दुर्भिक्षोपद्रवासहम् ॥ १९ ॥
 भिक्षुकानन्यदेशीयान्प्रेतरूपानिवागतान् ।
 दृष्ट्वापृच्छन्नृपस्ते च वार्तां तस्यावृत्तिरिति ॥ २० ॥
 राजनृदेशेष्वनेकेषु वृष्ट्यभावात्समन्ततः ।
 सर्वान्तकृत्काल इव तुष्कालः समुपस्थितः ॥ २१ ॥
 दुर्भिक्षेण प्रभवता मणीनां सा महार्घता ।
 नीता नीचेन साधूनामिध सर्वोपयोगिनाम् ॥ २२ ॥
 भुञ्जते श्वादयोन्योन्यं पिशितं क्षुदुपद्रुताः ।
 तत्तच्छून्यगृहान्तःस्थनिःशेषितशयव्रजाः ॥ २३ ॥
 स्पृष्टोच्छिद्यतया दृष्टप्रायश्चित्तादिनिष्ठिताः ।
 क्षुधा द्विजवरा देव प्रयाताः सर्वमक्षयताम् ॥ २४ ॥
 कापि विप्रस्त्रियस्तत्तदमक्ष्यान्यीक्षणक्षमाः ।
 पक्वान्नं सविषं भुक्त्वा स्वमन्यांश्च व्यसूनव्यधुः ॥ २५ ॥
 अवृष्ट्या वसतिं त्यक्त्वा गते कापि मृते जने ।
 शून्या के न पुरग्रामा दृष्टा राजनृपदे पदे ॥ २६ ॥
 प्रीतिं श्रेष्ठं च दाक्षिण्यं पत्न्यां पुत्रे पितर्यपि ।
 कुक्षिभरिः क्षुदुत्तप्तो विस्मरत्यवनौ जनः ॥ २७ ॥
 खुरासानाघनीशर्कं विक्रान्त्या शत्रुभूमिगम् ।
 अन्नाभावाद्भवन्मिथमभिपेजेन निर्गतम् ॥ २८ ॥
 मिर्जामोसैदनामानं सुरभ्राणं रणान्तरात् ।
 इराफभूपतिर्यद्वापधीत्कोटिबलान्यितम् ॥ २९ ॥
 तस्य दुर्योधनस्येव यज्ञस्य हरणक्षणे ।
 अभूत्संख्यान्तरेसंख्यतुल्यनृपतिक्षयः ॥ ३० ॥

देशेपूज्यतुष्कालबलावलविपर्ययात् ।

अन्योन्यनृपयुद्धेन विघ्नो देव पदे पदे ॥ ३१ ॥

सुखप्रदं भवदेशं श्रुत्वाद्वादिसन्मृद्धिभिः ।

आगतांस्तत्क्षमापाल रक्षास्मान्विक्षतान्क्षुधा ॥ ३२ ॥

श्रुत्वेतिवार्तामार्तां तां जानन्निव निजां प्रजाम् ।

द्रव्यकोटिं ददौ राजा तदर्थं करुणाकुलः ॥ ३३ ॥

अत्रान्तरे स्वयं सिद्धकृतं स्वयंपरं महत् ।

समस्तं वह्निना दग्धं शून्यारण्यमिवाभवत् ॥ ३४ ॥

क्रमराज्यस्फुरत्प्राज्यराज्यतन्त्रक्रियाङ्कितम् ।

भूर्जभाण्डादि तत्रस्थं समस्तं भस्मसादभूत् ॥ ३५ ॥

ग्राह्यो जैनगिरिक्षेत्रे सप्तमांशोत्र भाविभिः ।

इति ताम्रमये पट्टे कल्पं यस्यां व्यधाऽनृपः ॥ ३६ ॥

श्रीमाञ्जैनोद्धावदेवो नरेशो

याचे भूपान्भावितो जैनगिर्याम् ।

कृष्टोत्पाद्य स्वैर्धनैर्भूर्मयात्र

तस्या ग्राह्यः सप्तमांशो भवद्भिः ॥ ३७ ॥

जलावतरणं कृत्वा गिरीनुल्लङ्घ्य मत्कृतः ।

पुण्यकेतुरयं सेतुर्वर्धनीयः शुभेच्छया ॥ ३८ ॥

इत्थं ताम्रमये पट्टे श्रीवकाशीशनिर्मिता ।

प्रशस्तिरासीत्तां राजधानीवह्नी ररक्ष च ॥ ३९ ॥

प्रदीप्तः सुरुतोत्कर्ष इवास्यैव महीपतेः ।

अरक्षद्राजधानीं तां मध्यस्थामपि पावकः ॥ ४० ॥

श्रुत्वा दग्धं पुरं राजा शुचा दग्धो विदग्धधीः ।

अचीकरन्नवं तूर्णं चारु दारमयं गृहं ॥ ४१ ॥

राजा वराहमूलीयां राजधानीं पुरा कृताम् ।
 आनीय विदधे तत्र राजावासं नवं महत् ॥ ४२ ॥
 तन्त्रायकनृपागारं सेतुमत्तोम्मितं नवम् ।
 क्रमराज्यश्रियो हारं सारं सुख्यपुरं व्यधात् ॥ ४३ ॥
 सेतुमत्तोम्मिते तत्र गृहश्रेणिमणिमये ।
 राजधानी स्फुरच्छात्रा धत्ते मध्यमणिश्रियम् ॥ ४४ ॥
 मानुष्यकं नववसन्तमिवाप्य हृद्यं
 लोका लता इव वसन्ति नवे वनेस्मिन् ।
 तद्वान्धवा रुचिकरा इव पुष्पपूगाः
 स्थित्वा दिनानि कतिचिद्यतुरं प्रयान्ति ॥ ४५ ॥
 विहगेष्विव जातपक्षपूगः
 पुर्येषु प्रभवेत्कुटुम्बवर्गः ।
 सुप्रगत्सुचितोपि तत्प्रतिष्ठो
 न चिरं तिष्ठति कायफट्टदायी ॥ ४६ ॥
 अत्रान्तरे दिवं याता सा योधायातोनाभिधा ।
 श्रीमत्सैदान्वयोदन्यश्चन्द्रिका नृपतिप्रिया ॥ ४७ ॥
 यत्संयोगसुखं प्राप्य सोऽज्ञासीत्सफलं वयः ।
 तद्वियोगाद्विदग्धाङ्गः सर्वे शून्यमिवापिदत् ॥ ४८ ॥
 न्यस्तो राजेन्दुना सिन्धुदेशे यो गुणसुन्दरः ।
 स्वप्राणेन सुरप्राणपदे प्राणाधिकप्रियः ॥ ४९ ॥
 श्रीकृपामदेनं सिन्धुर्धातं भागित्वं सुतोषमम् ।
 एषादिमनाम्ना तं दत्तं युद्धेऽष्टनोदृषः ॥ ५० ॥
 परमाभ्यासनोपायः सुरो गुःपो च योग्यम् ।
 तदा तन्मरणं राजा भुजच्छेदमिवापिदत् ॥ ५१ ॥

दर्यावखानादिमृतौ याभून्मन्त्रिसभा नवा ।
 लीलामित्रैः समं सर्वा सा ययौ स्मरणीयताम् ॥ ५२ ॥
 लसन्मदो विभुशक्तकार्योत्पादितसौहृदः ।
 तत्कालं प्रमयं यातो दाता मीरखुशाह्वदः ॥ ५३ ॥
 बुर्वार्तामन्वहं शृण्वन्नाती जानन्निजां प्रजाम् ।
 स्वसुतान्योन्यवीरेण चिन्तातप्तो नृपोभवत् ॥ ५४ ॥
 अतीतान्वान्धवान्भृत्यान्सखीन्प्राणसमान्स्मरन् ।
 स्वात्मानमविदद्राजा यूथभ्रष्टमिव द्विषम् ॥ ५५ ॥
 अत्रान्तरे राजसूनोर्हाजीखानस्य रक्तजम् ।
 अस्वास्थ्यमुदभून्नित्यं मद्यपानातिसेवनात् ॥ ५६ ॥
 शौर्योदार्यनिधेः सूनोरतिप्रियतया तया ।
 राज्यसौख्यलता राजहृदुद्याने फलाचिता ॥ ५७ ॥
 तदाभूनीरसप्राया तदस्वास्थ्यदवाग्निना ।
 अथानीयान्तिकं दृष्ट्वा सविकारं भृशं कृशम् ॥ ५८ ॥
 स्नेहादित्यग्रवीद्राजा पुत्रं मन्त्रिसभान्तरे ।
 अहो पुत्रफलं लब्धं दोषासक्तेन पानजम् ॥ ५९ ॥
 येनेदृशी दशा प्राप्ता चन्द्रेणेव क्षयावहा ।
 स्वार्थापेक्षी हितः कोपि भृत्यस्ते नास्ति रक्षकः ॥ ६० ॥
 पानव्यसनसंसक्तं यस्त्वामुपदिशत्यलम् ।
 कियन्तो बत नो भोगाश्चमत्कारकरास्तव ॥ ६१ ॥
 किमेकेन भवान्प्रस्तो विषयेण पतङ्गवत् ।
 अस्मिञ्जन्मनि सामग्री येयं प्राप्तान्यदुर्लभा ॥ ६२ ॥
 प्राप्ता नैवेदृशी भूयो यदि दुर्व्यसनो भवान् ।
 किं चिरंतनवृत्तान्तैर्बुध्यादीनां समीरितैः ॥ ६३ ॥

मद्येनातनुभूपाला दृष्टनष्टा विचार्यताम् ।
 तथा हि सवलारातिगणतूलसमोरणः ॥ ६४ ॥
 मल्लेकजस्रयो योभून्मद्राज्यासिनिधानभूः ।
 तेनापि दृष्टं दुष्टं प्राङ्नात्याक्षीत्तत्स्ववञ्चकः ॥ ६५ ॥
 तस्य पुत्रोभवच्छाहिमसोदः प्रमये पितुः ।
 सर्वं हारितवान्क्षीबः कुर्वन्नुन्मत्तचेष्टितम् ॥ ६६ ॥
 सप्तप्रकृतिधात्वाढ्यं तन्मल्लेकपुरं महत् ।
 कुपुत्रव्यसनाद्यातं देहवत्स्मरणीयताम् ॥ ६७ ॥
 मद्यं यल्लोहितं वर्णं विभर्त्ति चपकान्तरे ।
 जाने पापप्रवृत्तानां हृद्रक्तेनैव जायते ॥ ६८ ॥
 न मद्येनामुना तुल्यः शशुरस्ति हि देहिनाम् ।
 सेवितो हितकृच्छ्रुर्मद्यं हन्त्यतिसेवितम् ॥ ६९ ॥
 मैरेयमदमत्ता यां कुर्वन्त्यनुचितां क्रियाम् ।
 उन्मत्तोपि न तां कुर्याद्यत्स तस्मात्पलायते ॥ ७० ॥
 मद्यरूपेण चेतालः प्रविश्य हृदयं क्षणात् ।
 न केषां हरते प्राणान्सहासरुदितक्रियम् ॥ ७१ ॥
 विषेण घामुना पुत्र पीतेनात्तेदृशी दृशा ।
 पाहि स्वं त्यज सावद्यं मद्यमद्यप्रभृत्यतः ॥ ७२ ॥
 न चेत्यजसि मूढस्त्वं व्यमनार्पितमानसः ।
 अचिराद्वञ्चितो लक्ष्म्या प्रक्षीणायुर्भविष्यति ॥ ७३ ॥
 श्रुत्वेति राजपुत्रः स स्वपितुः संमता गिरः ।
 त्वदानां न विना मद्यं पियामौत्युत्तरं व्यधात् ॥ ७४ ॥
 दीप्त्युज्झितं क्षीणदशं मन्दमग्नेहभाजनम् ।
 सुतं दीपमिवेह्याभूद्भूपो मोहतमोहतः ॥ ७५ ॥

उपदेशगिरः प्रियाः श्रुतौ गतभाग्येषु भवन्ति जन्तुषु ।
 विपदभ्युदये पुनः स्मृता न मयाश्रावि किमित्यरुन्तुदाः ॥ ७६ ॥
 अथ स्वावसथं गत्वा सोपिवद्यन्त्रितोपि सन् ।
 विपवद्व्यसनान्धानामुपदेशो निरर्थकः ॥ ७७ ॥
 तावता स्नेहमाशङ्क्य राजपुत्रेति मन्त्रिणः ।
 आदमखानमानिन्युर्गूढलेखैर्दिगन्तरात् ॥ ७८ ॥
 अनुजागमनत्रासाद्यथा यातोग्रजः पुरा ।
 तथाग्रजागमत्रासादनुजो याति देशतः ॥ ७९ ॥
 एतत्कलहनिश्चिन्तः प्राग्वत्स्यां निजमण्डले ।
 इति बुद्ध्या प्रवेशेस्य कृतोपेक्षो नृपोभवत् ॥ ८० ॥
 हाजीखानात्मजः श्रुत्वा तं पितृव्यं समागतम् ।
 युयुत्सुः प्राप पर्णोत्सं त्यक्त्वा राजपुरीं ततः ॥ ८१ ॥
 आन्द्रोटकोटमासाद्य भ्रातृपुत्रपितृव्ययोः ।
 काश्मीरागमनद्वेपादभवद्बुद्धमुद्धतम् ॥ ८२ ॥
 दृष्टं हसनयानस्य क्षमित्वं बलशालिनः ।
 बिना पैतामहीमाशं नागादेशोत्सुकोपि सन् ॥ ८३ ॥
 अग्रजेभ्यन्तरं प्राप्ते द्वारस्थे लक्षिते पितुः ।
 हाजीखानोनुजयुतो युक्त्या साम प्रयुक्तवान् ॥ ८४ ॥
 दिव्यं मौसुलदेवेन ते कृत्वापि परस्परम् ।
 नात्यजन्द्दयाद्वैरं फाण्यमौर्णा इवांशुकाः ॥ ८५ ॥
 अहो गुहायामेकस्यां प्राप्ता सिंहचतुष्टयो ।
 एतदन्योन्यवैरोत्यो नाशोयं समुपस्थितः ॥ ८६ ॥
 राज्ञो देशस्य खानानां परिवारस्य मण्डले ।
 सर्वास्तान्मिलितान्दृष्ट्वा प्रोवाच सकलो जनः ॥ ८७ ॥

अत्रान्तरे द्वयोर्द्विष्टं कनिष्ठं श्रेष्ठमात्मजम् ।
 विचार्यानीय वह्नामखानं स विजनेद्वीत् ॥ ८८ ॥
 वह्नाम ज्येष्ठो आतापं द्विष्टो दुश्चेष्टितैः कृतः ।
 स्मृतपूर्वापकारोयं हितो जातु न ते भवेत् ॥ ८९ ॥
 अन्यं यं सेवसे भक्त्या दुराशाग्रस्तमानसः ।
 स कथं स्वं सुतं त्यक्त्वा कार्यं त्वां समपेक्षते ॥ ९० ॥
 तस्मात्त्वं पैशुनाचारं मा कृथा भाविदुःखदम् ।
 मदेकशरणो भूत्वा कालं नय ततोचिरात् ॥ ९१ ॥
 प्राप्स्यन्ति संपदः सर्वा न्यायमार्गस्थितस्य ते ।
 अन्यथा तैलतप्तायःकटाहफरणीनिभः ॥ ९२ ॥
 तद्वैरानलमध्यस्थो मुग्ध दग्धो भविष्यसि ।
 श्रुत्वेति स पितुर्वाक्यं मुग्धधीरब्रवीदिदम् ॥ ९३ ॥
 देव मे पितृयत्नोहं ह्यजीखानः करोत्यलम् ।
 सेव्यः स एव मे भाति तं त्यजे नैव जातुचित् ॥ ९४ ॥
 रक्षिष्यति स मां काले फोन्योस्मादधुना बली ।
 श्रुत्वेति भूपः प्रोवाच क्रुद्धस्तं कृतनिश्चयम् ॥ ९५ ॥
 हा धिगत्वां मां परित्यज्य पितान्योद्गीकृतस्त्वया ।
 दृष्टिर्या विहिता मूढ प्रोदुह्य च वचनं मम ॥ ९६ ॥
 तस्या नाशोचिरेणैव भविष्यति न संशयः ।
 इत्युक्त्वा परिमुच्यामुं स्वान्तरेवमचिन्तयत् ॥ ९७ ॥
 अहो प्रदीप्तान्मत्तोमी जाता विसदृशाः सुताः ।
 त्रयोमी दहनागारादिव हा मस्ममुष्टयः ॥ ९८ ॥
 अयोग्या दीप्तिरहिताः काष्ठाः कृष्टावनिष्ठिताः ।
 कदाचिद्विजने राजा सुतानिष्टाविशद्वितः ॥ ९९ ॥

अधुना करणीयं किं मयेति व्यक्तमब्रवीत् ।
 तत्समक्षं बुधा येपि तत्प्रसङ्गाद्ब्रूमापिरे ॥ १०० ॥
 राजन्नुत्साद्यते देशो राज्यलुब्धैः सुतैस्तव ।
 एकस्यैव निजं राज्यं किं नार्पयसि यो हितः ॥ १०१ ॥
 व्याकुलत्वं विशां येन तव न स्यान्न भूपते ।
 तत्रापि माणिक्यदेवः श्रुत्वामुं प्रवलं श्रिया ॥ १०२ ॥
 वैरी स्याद्येन देशस्य सर्वनाशोचिराद्भवेत् ।
 इति श्रुत्वाब्रवीत्पुत्रस्वभावेक्षणदक्षधीः ॥ १०३ ॥
 ज्येष्ठः श्रेष्ठोस्ति किं त्वस्य कार्पण्यं येन सेवकाः ।
 न सन्ति तादृशा येषां राज्यं दार्ढ्यमवामुयात् ॥ १०४ ॥
 मध्यमोतीव दातास्य प्रद्युम्नाचलसंनिभम् ।
 शुम्भं चेत्स्याद्ययान्नास्य कर्षमात्रोवशिष्यते ॥ १०५ ॥
 कनिष्ठो दुष्टधीः पापनिष्ठोस्मादचिरात्सभा ।
 नष्टा स्यात्तत्सुतं श्रेष्ठं जाने कमपि नोचितम् ॥ १०६ ॥
 मया तावत्स्वयं राज्यं कस्मा अपि न दीयते ।
 गते मयि बलं यस्य स प्राप्नोत्विति मे मतम् ॥ १०७ ॥
 बहवो न मरिष्यन्ति यदि तन्मम को गुणान् ।
 ज्ञासिष्यति यतः स्थित्या द्वयोर्भेदो हि लभ्यते ॥ १०८ ॥
 ध्वान्तं पतेद्यदि न दिक्षु जनस्य दृष्टि-
 नैश्येन्न चेद्यदि मुपन्ति न तस्कराद्याः ।
 संकोचमेति गुणवान्पदिनाम नासौ
 जानाति नो दिनमणिं परलोकयातम् ॥ १०९ ॥
 स्ववीर्येणार्जितं राज्यं योजितं स्वधिया मया ।
 कुपुत्रैर्नाशितं सर्वं परस्परविरोधिभिः ॥ ११० ॥

सप्ताङ्गं धातुसंबद्धं राज्यं देहमिद्योजितम् ।
 दोषैरिवैतैः पुत्रैर्मे त्रिभिः संदूषितं नु यत् ॥ १११ ॥
 तत्स्वास्थ्यमासादयितुं शक्ताः पथ्यचिकित्सया ।
 मन्मन्त्रिणोगदंकारा न सन्त्यद्यतने क्षणे ॥ ११२ ॥
 भुक्ता भोगाश्चिरं शास्त्रगीतकाव्यविनोदनैः ।
 वयः सफलतां नीतं कार्यं किमपि नास्ति मे ॥ ११३ ॥
 देशस्य याचत्युत्पत्तिर्नवा तन्निगुणा मया ।
 संपादिता प्रजास्त्रेहात्कुल्याकर्पणयुक्तिभिः ॥ ११४ ॥
 सर्वदर्शनरक्षायै पात्राण्यालोच्य सर्वतः ।
 प्रतिपद्य शुभे काले भूर्नवा धर्मसात्कृता ॥ ११५ ॥
 सच्छिद्रमधुना राज्यं वदने रदनोपमम् ।
 तुदति प्रत्यहं तस्मात्तत्त्यागेन सुखं मम ॥ ११६ ॥
 चौराणामिद्य दीपोहं येषामक्षिगतोऽस्म्यहम् ।
 अचिरान्मद्गुणस्थित्या ते स्युरनुशयार्दिताः ॥ ११७ ॥
 स्थास्यन्ति न चिरं तेपि मद्भिष्टा ये सुतादयः ।
 सकलाः प्रलयं यान्ति भुक्त्या धान्यफलं न किम् ॥ ११८ ॥
 युक्त्या निर्याणमेवास्य जीवस्येच्छामि सगप्रतम् ।
 येन सर्वे भविष्यन्ति पुत्राः पूर्णमनोरथाः ॥ ११९ ॥
 श्रुत्येत्युक्तिः सदुःखस्य नृपतेस्तेषुवनपुनः ।
 देवेदं चेन्मतं तत्किं फोडोयं रक्ष्यते महान् ॥ १२० ॥
 परलोकस्य पाथेयं शुद्ध जीवन्स्थयं व्ययम् ।
 तदाकर्ण्याग्रवीद्राजा युक्तमुक्तमिदं वचः ॥ १२१ ॥
 किं तु शृण्वन्तु मे हेतुं यत्फोडोयं धृतो भूतः ।
 मयि प्रमीते मद्राज्यं मत्पुत्रः कोपि चेदुभेत् ।
 मत्संचयेन वृत्तः स प्रजायाः स्वं त्यजिष्यति ॥ १२२ ॥

पुत्राधिका प्रजेयं मे रक्षणीया विभाति या ।

तस्याः पीडां भविष्यन्तीं हरिष्ये संचयादतः ॥ १२३ ॥

पूर्णो विलासान्कुरुतेप्रजेशो

रिक्तः प्रजापीडनमातनोति ।

वृत्तो मृगेन्द्रो रमते गुहान्त-

र्भुङ्क्ते क्षुधातो वनजन्तुवर्गम् ॥ १२४ ॥

मत्संचयोपकारेण भाविभिः पीडनोज्झितैः ।

आयतिष्ठं वदद्भिर्मो करिष्यन्ते न गर्हणाः ॥ १२५ ॥

पूर्णाद्राजगृहादन्ये पूर्णाः स्युरुपकारकाः ।

नयन्त्यब्धेर्न चेत्तोयं भूमौ वर्पन्ति किं घनाः ॥ १२६ ॥

इयं या सामग्री भवति नृपतेः सर्वरुचिरा

धनेनैकेनेव प्रभवति चिरं सा प्रभवता ।

फलं पत्रं पुष्पं समुदयति यद्यद्विदपिनो

धरण्यन्तर्भूतो जनयति तदेको रसगुणः ॥ १२७ ॥

सुदीर्घदर्शिनो धाक्यं श्रुत्वेति पृथिवीपतेः ।

आसंस्तब्धोद्यकर्तारस्तदग्रे ते निरुत्तराः ॥ १२८ ॥

राजचेदमनि पयोनिधौ च या

घाहिनीभृति पदार्थपूर्णता ।

जीवनाप्तजनयाचकाचिता

सैव तस्य सुपमा समाहिता ॥ १२९ ॥

यद्यदुक्तं नरेन्द्रेण स्मृत्या तत्तत्फलेक्षणात् ।

न कः शंसति शोकार्तस्तदीयां दीर्घदर्शिताम् ॥ १३० ॥

सचिवाः सेवकाः पुत्रमित्रसंयन्धियान्धयाः ।

दुःखापनोदं कुर्याणाः केपि नासन्मदीभुजे ॥ १३१ ॥

राजा गर्भगृहान्तस्थः शृण्वन्पुत्रस्थितिं मिथः ।
 कृतकप्रेमधैराव्यां न वह्निर्निरयाद्भिया ॥ १३२ ॥
 संसारदुःखशान्त्यर्थं मत्तो व्याख्यानवेदिनः ।
 अशृणोद्गणरात्रं स श्रीमोक्षोपायसंहिताम् ॥ १३३ ॥
 स्वकण्ठस्वरभङ्ग्याहं तद्वृत्तपरिवर्तनैः ।
 व्याख्यामकरवं येन निःशोकोभूत्क्षणं नृपः ॥ १३४ ॥
 भ्रमस्य जाग्रतस्तस्य जातस्याकाशवर्णवत् ।
 अपुनः स्मरणं साधोर्मन्ये विस्मरणं वरम् ॥ १३५ ॥
 दीर्घस्वप्नोपमं विद्धि दीर्घं वा प्रियदर्शनम् ।
 दीर्घं चापि मनोराज्यं संसारं रघुनन्दन ॥ १३६ ॥
 यदि जन्म जरा मरणं न भवे-
 द्द्यदि वेष्टवियोगभयं न भवेत् ।
 यदि सर्वमनित्यमिदं न भवे-
 दिह जन्मनि कस्य रतिर्न भवेत् ॥ १३७ ॥
 यतो यतो निवर्तेत ततस्ततो विमुच्यते ।
 निवर्तनाद्धि सर्वतो न चेत्ति सुखमण्वपि ॥ १३८ ॥
 मध्याख्याश्रवणाभ्यस्तान्स्वावस्यासूचकान्वहन् ।
 इत्यादिकान्स्वयं श्लोकानपठत्स महीपतिः ॥ १३९ ॥
 मोक्षोपाये श्रुते मत्तस्तत्तत्पदार्थमावनात् ।
 अथैकदाग्रवीद्राजा विबुधानन्तिकस्थितान् ॥ १४० ॥
 किमर्थं स्वमुतस्नेहं करिष्ये को न तेहितः ।
 इत्येव चक्ति मे नूनं कर्णोपान्तागतो जनः ॥ १४१ ॥
 अस्थिदन्तादिभिर्मङ्गला मांसं मांसेन भुज्यते ।
 रक्तवीजमये भोगे घ्नोमोयं न व्यर्पति मे ॥ १४२ ॥

अहो मयि मृदौ सर्वसुखदे छिद्रकारिणः ।
 नाशायामी सुता जाता राङ्गवे किमयो यथा ॥ १४३ ॥
 यैः समं स्ववयो नीतं तेवशिष्टा न केचन ।
 आजीवनं चलत्येषा तद्वियोगविषयथा ॥ १४४ ॥
 देहोदजमिदं जीर्णं केशतृणगणावृतम् ।
 सच्छिद्रं रोचते नाद्य दुर्दिने मन्मनोमुनेः ॥ १४५ ॥
 भुजगैरिव दृष्टानि राज्याङ्गानि सुतैर्मम ।
 तत्त्यागोपाय एवैको युक्तो मे नान्यथा सुखम् ॥ १४६ ॥
 इत्यादि चिन्तयन्नराजा पारसीभाषया व्यधात् ।
 काव्यं शीकायताप्यं स सर्वगर्हार्थचर्वणम् ॥ १४७ ॥
 राज्ञो धात्रेयपुत्राद्याः प्रमेयैरपि सत्कृताः ।
 भूपपक्षं परित्यज्य हाजीखानमुपागमन् ॥ १४८ ॥
 किमन्यद्वक्तमेवाहि ये दुष्टा नृपसंनिधौ ।
 अलक्ष्यन्त निशि स्वैरं ते खानाग्रे गतत्रपाः ॥ १४९ ॥
 तादृस्थेनं स्थिते राज्ञि तद्भृत्यानां परस्परम् ।
 तत्तदाक्षेपतो देशे कोप्यजृम्भत विप्लवः ॥ १५० ॥
 भविष्यन्निव साम्राज्यस्यार्धभागी न कस्तदा ।
 तत्पुत्रेष्वनुरक्तोभून्नतु राज्ञि सुखस्थिते ॥ १५१ ॥
 इत्थं स्वभृत्यसंचारदुराचारविचारणात् ।
 परिवाराग्निजात्सर्वाग्निर्विण्णोभून्महीपतिः ॥ १५२ ॥
 अद्य ये स्वान्तिके दृष्टाः प्रातः खानान्तिके श्रुताः ।
 दार्ष्ण्यं कुत्रापि नो प्रापुः सारसा इव सेवकाः ॥ १५३ ॥
 हृद्गतो घण्यते यस्मै तादृगाश्वासभाजनम् ।
 तत्कालं सेवको भक्तो दृष्टः कोपि न भूभुजा ॥ १५४ ॥

यद्योक्तं यच्च नो दष्टं यच्छ्रुतं वा कदाचन ।
 निर्यन्त्रणो जनः प्रोचे प्रत्यहं राजमन्दिरे ॥ १५५ ॥
 स्वभ्रातृकलहैकाग्रस्तत्तत्पैशुन्यकर्मणा ।
 बह्वामखानोनर्थानां कर्णो मूलमिवाभवत् ॥ १५६ ॥
 छिग्धोयमित्यवगते यदि काष्ठखण्डे
 दत्तप्रदीपपदवीपरिदोषिताशे ।
 किं स ज्वलन्नपि करोति विरं प्रकाशं
 दोषं न कं वितनुते निजकज्जलौघैः ॥ १५७ ॥
 प्राप्तस्त्राणाय पशोसावित्याशा यन्निधेशिता ।
 अभूदादमखानः स विघ्नाणोप्यात्मरक्षणे ॥ १५८ ॥
 भ्रात्रा समं जिघांसुं मां बह्वामो द्वैधनिष्ठुरः ।
 अहमेकोबलस्तन्मे गतिः कान्या त्वया विना ॥ १५९ ॥
 नास्त्यस्मान्मे स्वजीवाशा तत्स्वात्मा रक्ष्यतां विभो ।
 त्वयि जीवति राज्यस्थे भयं मम न विद्यते ॥ १६० ॥
 कुर्वन्त्यन्ये तदास्कन्दमद्यान्योन्यरणोद्यताः ।
 इत्यादिवाती शृण्वन्स बभूव भयविह्वलः ॥ १६१ ॥
 इत्थमादमखानेन कदाचिज्ज्ञापितो नृपः ।
 ऊचे तं नास्ति मे लाभो राज्ये वा निजजीविते ॥ १६२ ॥
 गच्छ कापुरपाय स्वं विघ्नार्थं किमिहागतः ।
 इत्थं निर्भर्त्सितः पित्रा कुन्नादीनपुरीं गतः ।
 अनुजास्कन्दभीतोभूत्स्वरक्षणरुतक्षणः ॥ १६३ ॥
 लुब्धेमुष्मिन्भवति हि सुखं सर्वदैवेति बुद्ध्या
 यः संहर्तुं रिपुरुतभयो रक्षणीयोवभाति ।
 तत्तन्प्रस्थो यदि भवति स स्वात्मरक्षास्वशक्ती
 भाण्डग्रासादिव तुरगतः प्रयुतोपद्रवः स्यात् ॥ १६४ ॥

पित्रास्मदर्थमानीतो ज्येष्ठो द्विष्टो भयाय नौ ।
 इति क्रुद्धौ सुतौ श्रुत्वा चकितः स नृपोभवत् ॥ १६५ ॥
 राजा च राजपुत्रश्च तदमात्यपुरोगमाः ।
 अन्योन्याशङ्किताः सर्वे न निद्रामुपलेभिरे ॥ १६६ ॥
 भोगोपचारं संत्यज्य तत्कालं तेषु सेवकाः ।
 यत्तज्जिह्वोपकारेणारञ्जयन्स्वामिनो निजान् ॥ १६७ ॥
 कर्तव्यमादिशार्त्तिकचिद्यत्स भृत्यान्क्षणान्तरे ।
 अचोचत्कृतकर्तव्यान्किमुक्तं न स्मराम्यहम् ॥ १६८ ॥
 स्वहस्ताक्षरसंपन्नां त्यक्त्वा रीतिं पुरातनीम् ।
 ज्ञात्वा प्रकृतिवैगुण्यं चक्रे तन्त्रं स मन्त्रिणात् ॥ १६९ ॥
 यैरस्मत्सदने क्षितः सोऽयं वैरानलः खलैः ।
 तच्छमाय कृतोपेक्षा तैस्तैरुभयवेतनैः ॥ १७० ॥
 मर्द्वाधितास्ते नश्यन्तु मन्त्रिणस्तनयाश्च मे ।
 ये मन्नाशेन तुप्यन्ति राज्यलुब्धा जिघांसवः ॥ १७१ ॥
 इत्युद्विग्नो महीपालः श्वसञ्जपपरायणः ।
 प्राप्तदुःखोऽपत्सर्वं यास्यति स्मृतिशेषताम् ॥ १७२ ॥
 स्वामी विरक्तस्तत्पुत्रा मिथो वैरपरायणाः ।
 किमु जीव विधेयं नः कष्टमापतितं महत् ॥ १७३ ॥
 इत्थं पौरजनः सर्वश्चक्रोशातितरां तदा ।
 यवनव्रतमासासौ त्यक्त्वासाशनो नृपः ॥ १७४ ॥
 संदध्यौ च कुपुत्रोऽयं वैरानीतो दिगन्तरात् ।
 तैः स्वात्मारक्षिभिः सर्वं राज्यं मे वत नाशितम् ॥ १७५ ॥
 एफतः सवली पुष्पी नगरे मिलितौ मिथः ।
 एफतः पुत्र एफाफी तन्निष्ठा मन्त्रिणः शटाः ॥ १७६ ॥

पुत्रा युद्धं करिष्यन्ति कष्टमापतितं महत् ।
 किं तु द्वये पुरी सेयं पाल्या कुलवधूरिच ॥ १७७ ॥
 मयि जीवति नश्येद्येत्किं कार्यं जीवितेन मे ।
 भक्ताः शक्ता गता भृत्याः किं पृच्छामि करोमि किम् ॥ १७८ ॥
 इत्यादिचिन्तासंतापजाताधिग्याधिवाधितः ।
 विमुक्तराज्यनिर्वन्धः स निस्पन्द इवाभवत् ॥ १७९ ॥
 सद्यालवृद्धं नगरं क्षुभ्यत्तत्तत्कुवार्तया ।
 सोभूदग्निमिवोद्धृत्तं समास्थापयितुं क्षमः ॥ १८० ॥
 भोक्तव्यं यन्मया भुक्तं किं मोक्षयेद्य नय द्रुतम् ।
 आनीतभोज्यमन्येद्युः शिवभट्टं क्रुधाव्रवीत् ॥ १८१ ॥
 अतिचिन्ताकुलो राजा छायायामप्यविश्वसन् ।
 दुधुधून्सचिवाग्रधुत्वा श्रद्धये न स्वजीवितम् ॥ १८२ ॥
 गतसंविदिद्य स्थित्वा दिनानि कतिचिन्निजैः ।
 स पृष्टोप्युत्तरं राजा न कस्मा अप्युदैरयत् ॥ १८३ ॥
 पृष्टः प्रकृतिभिः कार्यं संभाष्यान्तर्यकं वचः ।
 रजार्तं इव शय्यायां स सुप्वापैफदालसः ॥ १८४ ॥
 नाधिदंस्तद्रुजो हेतुं लक्षणं वा चिकित्सकाः ।
 जानेवाच्यां शुचं हर्तुं यभूवानशनव्रती ॥ १८५ ॥
 अत्युन्नतान्मुफलदान्विततोच्चशाखान्
 स्यातान्द्विजप्रियतया शुभमार्गसंस्थान् ।
 धाता निपातयति सर्वजनोपयोग्यान्
 पृथ्वाधरंस्तखरानिद्य दुष्टवातः ॥ १८६ ॥
 मन्वान्तरं त्रयः पुत्रा दौपा इव महोत्थवाः ।
 धातुवद्भूपयामासुर्देशे प्रकृतिसप्तफम् ॥ १८७ ॥

मूकप्रायं नृपं तादृगवस्थं द्रष्टुमन्वहम् ।
 सशङ्कास्तमुपाजग्मू राजपुत्रा भटोल्वणाः ॥ १८८ ॥
 गजांस्तुरंगांस्तत्पुत्रभीत्यै तादृग्दशं नृपम् ।
 द्वाराग्रे स्थापयामासुः सर्वदर्शनदित्सया ॥ १८९ ॥
 स्वस्तिवादध्वनिं श्रुत्वा सवाह्याभ्यन्तरा जनाः ।
 द्वितीयेन्बुमिवाद्राक्षुः सानन्दा दर्शनागताः ॥ १९० ॥
 श्रुत्वा बह्मामखानोथ चकितोन्तिकमागतः ।
 गत्वरं लक्षणैर्ज्ञात्वा भूपं भ्रात्रेव्रवीदिति ॥ १९१ ॥
 जीवत्यस्मत्पिता नैव मिथ्यैवोत्थाप्यते विटैः ।
 द्वाराग्रात्पतितो भूमौ मूकप्रायो विचेतनः ॥ १९२ ॥
 तदुत्तिष्ठ वयं यामः ससंनाहा नृपाङ्गनम् ।
 हरामस्तत्तुरंगादि बद्धा दुष्टांश्च मन्त्रिणः ॥ १९३ ॥
 नौसेतुबन्धं छेत्स्यामस्तेन नश्यति तेग्रजः ।
 श्रुत्वेति सोभ्यधान्नैवं वक्तुं युक्तं ममाग्रतः ॥ १९४ ॥
 स्वप्नेप्यनिष्टं यस्याहं नेच्छामि स्वामिनः पितुः ।
 तच्छ्रुत्वैकां निशां यावत्तदग्रे सोनयच्छुचा ॥ १९५ ॥
 तावन्मुमूर्षु तं श्रुत्वा पितृराज्यजिहीर्षया ।
 आदामखानः श्रीजैननगरं सबलोभ्यगात् ॥ १९६ ॥
 भटसंनाहसामग्रीं प्रापय्य पथि गोपिताम् ।
 अवसत्स निशामेकां राजधान्यन्तरालये ॥ १९७ ॥
 तावद्धस्सनकोशेशः स्वार्थान्धो मोहयन्परान् ।
 गृहीतदिव्यः श्रीहाजीखानपक्षं समाश्रयत् ॥ १९८ ॥
 अथ निष्काशितोन्येद्युः सचिवैः सबलग्रजः ।
 फुद्गदीनपुरं गत्वा धिया भाग्याश्रियोज्झितः ॥ १९९ ॥

ज्येष्ठोप्यभूत्कुशलधीरपि भृत्ययुक्तः

शूरोप्यनन्यसदृशोद्यमधैर्ययुक्तः ।

प्राप्ते क्षणे किमपि साधु न कर्म कुर्या-

त्पुण्यैर्विना न हि भवन्ति समीहितार्थाः ॥ २०० ॥

स चेत्तन्निशि हत्वैकमहरिप्यत्तुरङ्गमान् ।

अलभिष्यद्भुवं राज्यं बुद्धिः कर्मानुसारिणी ॥ २०१ ॥

अत्रान्तरे हाजीखानः कोशेशानुजचोदितः ।

राजधान्यङ्कनं गत्वा तुरंगाद्यहरत्पितुः ॥ २०२ ॥

यद्वार्तया विनिर्धेया येभवन्सुतसेवकाः ।

विविशुस्ते ससंनादाः समदाः कालपर्ययात् ॥ २०३ ॥

अभिमन्युप्रतीहारमुखा निन्द्यं यदब्रुवन् ।

तदुत्पिञ्जे तत्फलं तैरचिरेणानुभूयते ॥ २०४ ॥

तद्दिने हाजीखानः स सवलो बहिरास्थितः ।

नाशकजनकं द्रष्टुं सोत्कोपि द्रोहशङ्कया ॥ २०५ ॥

तद्घातार्कणनाद्भीतो निराशः सपरिच्छदः ।

आदामपानो चित्राणो विपुलाद्यध्वना ययौ ॥ २०६ ॥

स तारयलमार्गेण गच्छन्निजजनावृतः ।

अन्धागतानुजभ्रातृवीरलोकक्षयं व्यधात् ॥ २०७ ॥

अभिमन्युप्रतीहारमुखाः शौर्यममानुषम् ।

दृष्ट्वादामखानस्य सान्धर्याभिधमूचिरे ॥ २०८ ॥

यावान्स्वयंपुरे तेन हृतो लोफक्षयः कुधा ।

तायानेव हृतस्तत्र संफटे गिरिगह्वरे ॥ २०९ ॥

तावद्दस्सनपानोपि राजपुत्रो गुणोज्ज्वलः ।

तूर्णं पर्णोत्समुल्लङ्घ्य काश्मीरान्तरमाययौ ॥ २१० ॥

ग्रीष्मोष्मशोपिततनुर्विरसश्चिरं य-

श्छायोज्झितो मरुतरुः पथिकैर्निरस्तः ।

घर्षाप्तसेकमहिमा जनतापशान्त्यै

सेव्यः स एव वत पञ्चविचित्रशोभः ॥ २११ ॥

सहस्रैवावहन्मध्ये या द्वयोस्तटयोरिव ।

एकपार्श्वगतता सर्वा तदाभूद्राज्यनिम्नगा ॥ २१२ ॥

इत्थं भ्रातृद्वयस्थित्या विजयाविजयक्रमः ।

अन्यथा कल्पितः सर्वैरन्यथाभूद्विधेर्वशात् ॥ २१३ ॥

पुत्रः स्याद्बु कदेति शोचति पिता जातेतिहर्षाकुल-

स्तद्वृद्धयै यततेन्वहं विधिशतैश्चिन्तास्तदीया वहन् ।

वृद्धो विघ्नमिव स्वकं स जनकं जानाति लोभान्वित-

स्तद्विच्छाप्तिधिया मरिष्यति कदेत्यन्तःसदा चिन्तयन् ॥ २१४ ॥

अस्मिन्नवसरे राजा कियद्भिः सेवकैर्वृतः ।

श्रुतमश्रुतवत्कर्तुं स निश्चिन्त इवाभवत् ॥ २१५ ॥

दर्शितास्वास्थ्यवाग्वन्धस्त्यक्तपेयाद्युपक्रमः ।

नृपेन्द्रो विरुचिः क्षीणकलचन्द्र इवाभवत् ॥ २१६ ॥

प्रजाभाग्यविपर्यासात्सर्वायासाय विच्छविः ।

कल्पान्तरविवत्सोस्तं गन्तुं प्रावर्ततातुरः ॥ २१७ ॥

कम्पितोष्ठपुटज्ञातमन्त्रपाठः कवेर्दिने ।

द्वादश्यां ज्येष्ठमासस्य मध्याह्ने जीवितं जहौ ॥ २१८ ॥

प्राणप्रयाणसमये नृपतिः स मयेक्षितः ।

सर्वाङ्गनिर्यत्सौभाग्यभाग्यावृतमुखच्छविः ॥ २१९ ॥

जाने तद्वदनं लक्ष्मोसदनं स्येदसंततिः ।

निर्यन्नाग्यतरङ्गिण्याः प्रवाह इव दिद्युते ॥ २२० ॥

तज्जीवरत्नहरणाज्जातमीतिरिव ध्रुवम् ।
 प्राणवायुर्हरन्नायुः क्षणं तूर्णगतिं व्यधात् ॥ २२१ ॥
 प्राणान्ते विगलत्सूर्यसोमनेत्रजलच्छलात् ।
 निरगाक्षरदेवस्य प्रजास्नेहरसो ध्रुवम् ॥ २२२ ॥
 द्वापञ्चाशतमब्दान्स राज्यं कृत्वा सुखप्रदम् ।
 पट्टचत्वारिंशवपेगादिवं श्रीजैनभूपतिः ॥ २२३ ॥
 कर्णोरथशवप्रोद्यच्छत्रचामरकैतवात् ।
 शुचेव पतितौ नूनं सूर्याचन्द्रमसौ दिवः ॥ २२४ ॥
 तत्कालं मन्त्रिणो भृत्या दासाजनपदाश्च ये ।
 रुदितास्त्रुत्तुतिव्याजाग्निवापाञ्जलिमक्षिपन् ॥ २२५ ॥
 राज्यं पण्णवते चर्पे ज्येष्ठे मास्यग्रहीभृषः ।
 उत्तरायणकालान्तस्तेनैवान्तर्धिमासदत् ॥ २२६ ॥
 अतीतगणितैकोनसप्तत्यब्दायुषं नृपम् ।
 वदनावगतप्रोद्यत्कृष्णकूर्चकचच्छटम् ॥ २२७ ॥
 शवीभूतं शिबीभूतं शिषिकायां शवाजिरम् ।
 रुदन्तो मन्त्रिणो निन्युच्छत्रचामरयजितम् ॥ २२८ ॥
 यत्र सुप्ता इधैकत्र भान्ति पूर्वे महीभुजः ।
 भर्तृप्रेम्णा धरण्येव निहिता हृदयान्तरे ॥ २२९ ॥
 रुदत्पौरजनप्रोद्यत्तारोदननिःस्वनैः ।
 धभूयुस्तच्छुचेवारं साक्रन्दमुखरा दिशः ॥ २३० ॥
 क्व प्रयासि प्रजास्त्यक्त्या हा देव नरजीवित ।
 इत्यस्मादपरः शब्दो नाध्यावि नगरान्तरे ॥ २३१ ॥
 तत्तदाक्रन्दितैः शम्भत्कर्णसंजातसंस्तवाः ।
 नून्येप्यभृण्वर्द्धोफानामाक्रन्दितमघासरुत् ॥ २३२ ॥

कर्णोरथादथोत्क्षिप्य पितुः पार्श्वे नरेश्वरम् ।
 कृत्वा पटैकसंवीतं भृगुर्भाष्यन्तरे न्यधुः ॥ २३३ ॥
 नेत्रनालस्रवद्वाष्पधाराः स्वाचारकारणात् ।
 मुखावलोकनं कृत्वा सर्वे मृन्मुष्टिकां जहुः ॥ २३४ ॥
 भूपतिर्भविता नान्यस्त्वत्समो भूरियं गता ।
 इतीव भावनं चक्रुर्मृन्मुष्टिग्रहणच्छलात् ॥ २३५ ॥
 जित्यारोन्प्रयलाघ्रणे क्षितिमिमां वृत्त्वा धनैः सर्वतो
 दत्त्वा कोशमशेषदेशविदिताः कृत्वा पुरीः स्वाभिधाः ।
 सप्ताङ्गोर्जितमङ्गिसङ्गिसुभगं कृत्वापि राज्यं चिरं
 हित्वा सर्वमहो पटैकरचनामन्ते लभन्ते नृपाः ॥ २३६ ॥
 स वैरराज्यदावाग्निसंतप्त इव शीतलम् ।
 तद्रुहान्तरमासाद्य सुखनिद्रामिवाभजत् ॥ २३७ ॥
 मुखं निद्रावृतस्येव दृष्ट्वा सौभाग्यसुन्दरम् ।
 ह्याजीखानोकरोत्पित्रे मस्तकं स्वमरात्रिकाम् ॥ २३८ ॥
 अपराद्धं मया तात बहुशः पापबुद्धिना ।
 मन्ये तेनैव शृष्टस्त्वमसहायो गतो दिवम् ॥ २३९ ॥
 सिकन्दरनृपो धन्यो यस्त्वां पश्यति नाकगः ।
 धिक्कां यो वञ्चितो राजन्दर्शनामृतवर्षणैः ॥ २४० ॥
 विहृतं कापि नो तात मां विना स्वोत्सवक्षणे ।
 वदाद्य कथमेकाकी भजसे स्वर्गसंपदः ॥ २४१ ॥
 यस्त्वं कोमलशय्यासु नागा निद्रां गणावृतः ।
 स कथं भूगणस्यान्तस्तिष्ठस्येकः सशर्करे ॥ २४२ ॥
 प्रतिमुच्य भवन्तं मे प्राप्तस्य स्वगृहं न,कः ।
 प्रशपेन्मास्तु मेलपो भूयो वामिति कोपितः ॥ २४३ ॥

औन्निम्यं कारितोस्माभिः कुपुत्रैः सततं भवान् ।
 अद्यैवावसरं प्राप्य दीर्घनिद्रां करोषि किम् ॥ २४४ ॥
 ज्वलिताभूत्तनुर्नित्यं सततोदितया यया ।
 साद्य किं चलिता राजंश्चिन्ता ते मानसान्तरम् ॥ २४५ ॥
 चित्रे वाप्यथ संकल्पे पश्यामि वदनाम्बुजम् ।
 शृणोमि ताः कथाः कुत्र तात ते बहुपातकी ॥ २४६ ॥
 राज्यं विषादिनं रात्रिः सूद्यानं पितृकाननम् ।
 जीवनं मरणं नाथ त्वां विना मम सांप्रतम् ॥ २४७ ॥
 कुपितो वा प्रसन्नो वा कुतोप्यागत्य तात मे ।
 दर्शनं देहि नो सोढुं क्षमो विरहवैशसम् ॥ २४८ ॥
 विहाय क्व नु मां तात गतः पादैकसेवकम् ।
 ह्युतिं न लभते पद्मकोरको भास्करं विना ॥ २४९ ॥
 किं रुष्टोसि महीपतेहमधुना दासोस्मि सेवापरो
 मौनं मा भज देहि वाक्यमधुनाप्येकं ममात्यादरात् ।
 नो जीवामि विना त्वयेति विलपन्कुर्वन्भुजारात्रिकां
 साक्रन्दं रुदितं चकार सुचिरं दृष्ट्वा मुखं भूपतेः ॥ २५० ॥
 इति प्रलापमुखरं हाजीवानं शुचार्दितम् ।
 राज्यधर्मां ततो गिन्युर्दिनान्ते मन्त्रिणो बलात् ॥ २५१ ॥
 पितुर्लोकान्तरस्थस्य प्रोत्तर्यं तत्क्षणं सुतः ।
 सालोरग्राममात्मीयं न्यधात्तत्र शवाजिरे ॥ २५२ ॥
 ग्रीष्मपानीपदानेन तृत्पर्थं तत्प्रदायिनाम् ।
 बहूनां प्रदत्ता क्षोणीमहायां धर्मसात्कृताम् ॥ २५३ ॥
 राजानेन विना शून्यां नास्मि हमामीक्षितुं क्षमः ।
 इतीव दुःसात्तत्कालं स्वमग्नौ रविरक्षिपत् ॥ २५४ ॥

संध्याभ्रशाटीमुत्सृज्य रोदनार्थमिवेशितुः ।
 शुचेव विस्ृतं चक्रे तमःकचचयं क्षितिः ॥ २५५ ॥
 आशाप्रकाशके बन्धदर्शने गुणिवान्धवे ।
 परलोकं गते तस्मिन्मण्डले प्रोदभूतमः ॥ २५६ ॥
 तद्दिने रन्धनाभावाद्बृहधूमविवांजिता ।
 शोकमूका निरुच्छ्वासा निर्जीविवाभघत्पुरी ॥ २५७ ॥
 शवागारोपरि शिलां स्फाटिकीं रचनोज्ज्वलाम् ।
 दीर्घां सर्वोध्रतां राक्षो मूर्तिं परिणतामिव ॥ २५८ ॥
 घनोत्कण्ठदिदृक्षासखदल्लोकाश्चुविन्दुभिः ।
 यत्र मुक्ताफलैः पूजा लसतीवोपरि प्रभोः ॥ २५९ ॥
 पौराः शुक्रदिने भान्ति यत्रान्तःप्रतिबिम्बिताः ।
 राक्षेव निकटं नीताः कुतूहलतयात्मनः ॥ २६० ॥
 कघाटविकटं वक्षो मुखं पूर्णेन्दुसुन्दरम् ।
 शुक्रवद्दीर्घनासाग्रं नेत्रे कमलकोमले ॥ २६१ ॥
 झूलेखे लोमशे भालं प्रभालम्मितलक्षणम् ।
 सा बुद्धिस्ते गुणास्ताश्च राज्यकार्यावधानताः ॥ २६२ ॥
 स्मारं स्मारं जनः सर्वो राज्ञः पुर इव स्थितः ।
 पर्यन्तनीरसासारं संसारं निन्दते न कः ॥ २६३ ॥
 ज्योत्स्ना पूर्णसुधाकरस्य कुसुमोत्कर्षो वसन्तस्य य-
 त्सौभाग्यं शरदि प्रसन्ननमसो नार्यो नवं यौवनम् ।
 राज्ये धैव विचेकिनो नरपतेर्यत्सर्पसौख्यप्रदं
 धाता तत्कुरुते स्थिरं यदि जने स्वर्गार्जने न स्पृहा ॥ २६४ ॥
 घाल्ये पित्रा वियोगो वरसचिवभियो भ्रातृभृत्यैर्विरोधः
 प्राप्ते राज्ये प्रवासो यहिरथ समरोप्यग्रजेनातिकष्टः ।

घात्रेयेभ्योऽथ चिन्ता तदनु निजसुतैर्यावदायुश्च वाधा
 संसारे सर्वदासृष्टुतिहृति भयिनां नित्यदुःखां स्थितिं धिक् २६५
 नूनं जातकयोगेन पुत्रेभ्यो दुःखमन्वभूत् ।
 अभूदस्य सुतस्थाने भौमो यत्पापवीक्षितः ॥ २६६ ॥
 पण्डिताः कवयस्तस्य वाचाला येभवन्सदा ।
 त एव तं विना दृष्टाः पौत्रे भूकाः पिका इव ॥ २६७ ॥
 याभूत्सरस्वती नेत्रनिभा विफसिता सदा ।
 ग्रन्थ्या संकुचिता साभूद्बुधपुस्तकसंततिः ॥ २६८ ॥
 तर्कव्याकरणादीनां शास्त्राणां ये श्रमं व्यधुः ।
 ते राजरञ्जनायालं देशभाषाश्रमं व्यधुः ॥ २६९ ॥
 राक्षा ये बहु मानिता गृहसुखथीमण्डिताः पण्डिताः
 शास्त्राभ्यासमहर्निशं प्रविदधुर्ग्रन्थार्जनाद्युत्सुकाः ।
 पृष्ठाः किं पठतेति ते प्रतिजगुः श्रौजैनलाभे गते
 कुत्र व्याकरणं क तर्ककलहः कुत्रापि काव्यधमः ॥ २७० ॥
 योभूत्सर्वफलानिधिः शुभविधिर्दातामिगम्यो गुणो
 काव्यज्ञो बहुभाषया गुणिरत्तः कारुण्यपुण्याकुलः ।
 सोऽयं हन्त समीक्ष्यतेयनितले धिक्पापिनोस्मान्शठा-
 न्ये जीवन्ति शुचा न यान्ति विपिनं संसारवृष्णाजिताः २७१
 हारेणेव विनाङ्गनाकुचतटो शास्त्रेण हानेव धीः
 सूर्येणेव विना प्रफुल्लनलिनी तारुण्यहीना तनुः ।
 चन्द्रेणेव विना यथैव रजनो पत्या विना भामिनी
 येनैकेन विना नृपेन न यमौ फल्गुमोरराज्यस्थितिः ॥ २७२ ॥
 श्रीमत्तर्कादिविद्याभ्यासनरसलसद्रव्यसर्वप्रवीण-
 प्रेक्षोद्यद्दानमानोचितविचितयशोभूषिताशेषदेहः ।

श्रीजैनोल्लाभदीनो नरपतितिलकः सर्वशास्त्रप्रवीणः

कश्मीरान्योजयित्वा दिवमपि स गतो योजनायेव नष्टाम् २७३

इत्यादि संततं सन्तो घदन्तोत्यन्तचिन्तया ।

नितान्ततान्तहृदया विश्रान्तिं नाभजन्त ते ॥ २७४ ॥

दृष्टो रम्यश्चिरमुपवने वंशघाटो जनैर्यो

नानावर्णैर्नवतृणगणैर्भूषितो भूरिपद्मः ।

तत्रान्योन्याहननजननात्तादृगभ्युत्थितोऽग्नि-

र्येनैकान्तादुपवनगतं सर्वमेव ग्रनष्टम् ॥ २७५ ॥

या कारकसभा भव्यामवच्छ्रीजैनभूपतेः ।

वर्षेणैकेन तच्छापात्सर्वा स्वप्नोपमामवत् ॥ २७६ ॥

क्षुब्धे राज्यमहाम्भोधौ भूप्रमथवायुना ।

तत्तत्सेवकरत्नौघः शतैकीयोवशिष्यत ॥ २७७ ॥

प्रभवत उत यावत्स्वप्नभुः सौर्यदाता

विदधति स्रष्टु तावत्सेवकास्तस्य मानम् ।

इह वसति घसन्तो यावदेव स्वनन्तो

मधुकरपिकमेकास्तावदेवाद्रियन्ते ॥ २७८ ॥

केचिदप्यवशिष्टा ये सेवकास्तस्य भूपतेः ।

तेऽप्यनन्तरविज्ञानात्तृणतुल्योपमां गताः ॥ २७९ ॥

इति पण्डितश्रीवरविरचितायां जैनराजतरङ्गिण्यां जैनशास्त्रि-

वर्णनं नाम प्रथमस्तरङ्गः ।

द्वितीयतरङ्गः

वन्दे विश्वमयं देवं सर्ववाङ्मन्त्रनायकम् ।
 यदंशवर्णनस्तुत्या तत्पूजाफलभाङ्ग कः ॥ १ ॥
 पादो दक्षिण एष यच्छति पदं यत्रैव नाट्येच्छया
 तत्रैवेच्छति नाम वामचरणः संचारसंस्कारतः ।
 इत्थं मण्डलमण्डितां समपदां चारुं नरीनर्ति यः
 संध्यायां स सदा ददातु सुखितां देवोर्धनारीश्वरः ॥ २ ॥
 अथ हृदरशाहास्यां व्यापयन्मुद्रिकापणैः ।
 हाजीयानोग्रहोद्राज्यं स ज्येष्ठप्रतिपदिने ॥ ३ ॥
 अग्र्यार्चो दक्षिणानन्दी तत्तत्पुरुषतसूचकः ।
 यभार्वाधजनानन्दी स राज्यग्रहणोत्सवः ॥ ४ ॥
 शुद्धांशुकन्नितै राजवल्लभैः सुखशालिभिः ।
 वभौ सिक्न्दरपुरो पूर्णो द्यौरिय तारकैः ॥ ५ ॥
 राजधान्यङ्गने हैमं सिंहासनमशिध्रियत् ।
 अतितोदणो नवो राजा मेरोस्तदमिवांशुमान् ॥ ६ ॥
 यमतुर्भूषतेरग्रे स्थितौ तस्यानुजात्मजी ।
 इन्दोः पुरस्तादुद्यन्तायिव शुनगृहस्पती ॥ ७ ॥
 राक्षो हस्सनकांशोशस्नद्रान्यनिलकं ददौ ।
 सौवर्णे पुष्पपूजाढ्यं यदृच्छाविहितव्ययः ॥ ८ ॥
 स हाजीहृदरनृपो घनशालोर्जितप्रभः ।
 धाराधर इव धरां दधार धरणीधरः ॥ ९ ॥
 सोनुजं स्वसमं भूमिनायकः सुक्षितेरमात् ।
 यन्नामरानं नाग्रामदेशे तं स्वामिनं व्यधात् ॥ १० ॥

क्रमराज्येक्षिकादेशे स्वामिनं स्वसुतं व्यधात् ।
 चिरान्निसुतप्राप्त्या यौवराज्यसुखादपि ।
 पितृशोकहतोप्यन्तर्विश्रान्तिमभजन्मृषः ॥ ११ ॥
 तस्माद्विहितमेवास्तु देशाधीशत्वराजिताः ।
 प्रसादमतुलं प्राप्नु रावन्नलवकादयः ॥ १२ ॥
 अन्येष्वुच्चावचान्ग्रामान्सेवका नवभूपतेः ।
 पूर्वसेवानुसारेण प्रसादं प्रतिपेदिरे ॥ १३ ॥
 राजा राजपुरीसिन्धुपत्यादीन्दर्शनागतान् ।
 प्रत्यमुञ्चदलंकृत्य पार्थिवोचितया श्रिया ॥ १४ ॥
 सौवर्णकर्तरीबन्धसुन्दरा नृपमन्दिरे ।
 ननन्दुर्मन्त्रिसामन्तसेनापतिपुरोगमाः ॥ १५ ॥
 पितृशोकार्पितानर्घपट्टांशुकविभूषणाः ।
 विचेरुः सेवकास्तस्य तदन्तिकगताः सदा ॥ १६ ॥
 आसीद्राजा च सततं प्रकामं दोषनिष्क्रियः ।
 स्वपक्षपालने सक्तः संध्याक्षण इवोडुपः ॥ १७ ॥
 पक्षपातोक्षणापत्यप्रतिपालनतत्परः ।
 लोभक्रोधधिरक्तात्मा मोहान्धक्षपणक्षमः ॥ १८ ॥
 मैदनासिरपुत्रो यः स मेर्जाहस्सनाभिधः ।
 अहो तत्पितृवत्पूज्यो बहुरूपादिराष्ट्रभाक् ॥ १९ ॥
 उत्सवादिसदाचारसत्कारेषु सभान्तरे ।
 त एव प्रथमं मान्यास्तद्राज्ये सर्वदाभवन् ॥ २० ॥
 एतान्पक्षाश्रयान्महद्भ्रातृव्ययं बलवानिति ।
 मेर्जाहस्सनपुत्र्याः स पाणि पुनमजिग्रहत् ॥ २१ ॥
 इत्या ज्यंसरमार्गंशात्स ज्यहाङ्गिरमार्गपे ।
 याशिलं प्रददौ राजा तद्गुणाकृष्टमानसः ॥ २२ ॥

चक्रे कृतापकाराणामप्यनुग्रहमेव सः ।
 प्रणम्य सिंहः पूर्वं हि हन्ति दन्तिगणं ततः ॥ २३ ॥
 गूढमाघो महीपालस्तत्तच्चेष्टां चरैर्विदन् ।
 तदा हस्सनकोशेशं संमान्याधिकृतं व्यधात् ॥ २४ ॥
 प्रतापतापितारातिच्छन्नकोपो महीपतिः ।
 मस्मान्तरगतो बहिरिवासीत्परमृत्युदः ॥ २५ ॥
 कांश्चित्सन्नमयान्कांश्चित्संधाय प्रतिपालयन् ।
 कांश्चिदुन्मीलयन्नीत्या नानावृत्तिरभूद्गृपः ॥ २६ ॥
 प्रसादकृत्स भृत्यानामभूद्वैश्रवणोपमः ।
 मनागप्यपराधेन बभूवान्तकसंनिभः ॥ २७ ॥
 पयः पितृकृतामात्यफिर्यडामरफादयः ।
 विचार्यासहजं कोपे बभूवुर्धृतयन्त्रणाः ॥ २८ ॥
 चीरा जाराश्च रिपवो भृत्या दुर्णयकारिणः ।
 अहोय जम्बुकाद्येरुस्तद्राज्ये भयविह्वलाः ॥ २९ ॥
 धोजैनृपतौ शान्ते मूर्धगूढशिलोपमे ।
 अयाधन्त पुनर्लोकं व्याला इव नियोगिनः ॥ ३० ॥
 विरुद्धपक्षो रुचिरजिताशः
 कलाकलापो विबुधोपजीव्यः ।
 पूर्णेन्दुनानेन समोस्तिफोन्यः
 फलद्रु एको यदि नास्य दोषः ॥ ३१ ॥
 भुत्वास्मद्गुणः सोयं सर्पान्हन्तीति कश्चिया ।
 ऐक्यं पुरप्रवेशार्थं मियस्तद्गुणका व्यधुः ॥ ३२ ॥
 कुकृत्यप्रेरकः पापश्चान्वायोत्कोचहारकः ।
 प्रियोभयदियाकीर्ती राक्षो रिक्तैतदभिधः ॥ ३३ ॥

कामीव व्यसनं नित्यमुपालब्धोपि भूभुजा ।
 यं त्यक्तुं नाशकद्राजा संस्तवाद्दृढयंगमम् ॥ ३४ ॥
 संचितार्यः प्रजायासैर्मुद्रादानादिकर्मभिः ।
 आसीत्स्वकार्यकुशलः ख्यातो धूर्तः स नापितः ॥ ३५ ॥
 रुद्धं चित्तेन काठिन्यं माधुर्यं जिह्वया धृतम् ।
 शठस्य यस्य सततं लोकोद्वेजनकारकम् ॥ ३६ ॥
 येनाधिकारादेशोस्मिन्प्रजाः कुकर्मभिः कृताः ।
 दुःखिता रक्षिताः पूर्वं पुत्रवच्छ्रीमहीभुजा ॥ ३७ ॥
 मीरभोस्त्वारनामापि बुद्धिमान्प्रथितो भुवि ।
 नितरामपकोपाग्ने राज्ञः साचिव्यमादधे ॥ ३८ ॥
 वात्सल्याद्विहितो राज्ञा स क्षुद्रगणनापतिः ।
 समस्तकार्यस्थानेऽयो भुङ्क्ते राजोपजीविकाम् ॥ ३९ ॥
 यो वर्षणैकनिरतः शिखिहर्षहेतुः
 संदर्शितानुलफलः कृतकर्षणेषु ।
 जातोपि यः प्रतिदिनं हृतसर्वतापः
 सोऽयं घनस्तुदति दुःसहचक्रपातैः ॥ ४० ॥
 दुर्मन्त्रिप्रेरितो राजा व्यधान्मदविचेतनः ।
 प्रजाभाग्यविपर्यासाद्विवेकविगुणाः क्रियाः ॥ ४१ ॥
 सिकन्दरपुरीपार्श्वस्वनिर्माणचिकीर्षया ।
 अमृतोपवने प्रांशुतरुच्छेदनमादिशत् ॥ ४२ ॥
 छिन्नांस्तान्पुष्पितान्बृक्षान्समीक्ष्यैतत्समुत्थिताः ।
 तच्छ्रुत्वेव व्यधुस्तत्र रोलम्या रोदनध्वनिम् ॥ ४३ ॥
 तन्निर्माणग्रहोन्धेषां न केपां प्रत्यभाद्बुद्धिः ।
 अग्रे दिनपतेर्दीपप्रकाशनरसोपमः ॥ ४४ ॥

तद्रूमः क्षीय एवैष करोतीति विनिश्चितम् ।
 स्वाहितापि क्रिया हेतोः घूर्णितं तं नृपं व्यधात् ॥ ४५ ॥
 बहूनामथ लोकानां नापितोवयवच्छिदाम् ।
 भूपालवाक्यनिरतः क्षीयतोपि तथाकरोत् ॥ ४६ ॥
 नापितो निर्घृणः पापी क्रोधी क्रकचपादितान् ।
 पैतृकांष्ठकुरादौश्च कारयामास भूपतेः ॥ ४७ ॥
 चलितानग्रजभ्रातुः स्वावनायास्तिकं पथि ।
 रुद्धा श्लेघिरोप्यान्यान्पञ्चपानप्यघातयत् ॥ ४८ ॥
 जीवन्तो गणरात्रं ते स्वकुटुम्बोक्तवेदनाः ।
 पौरैः साक्षुजलैर्दृष्टाः श्लष्टृष्टे पुरान्तरे ॥ ४९ ॥
 वैदूर्यभिपजं ज्ञात्वा दूषकं परपक्षगम् ।
 अमुञ्चद्वन्धनात्कुत्तभुजनासोष्ठपल्लवम् ॥ ५० ॥
 तथैव नोनदेवादीन्निशसजाजादिसंयुतान् ।
 पञ्चपानकरोत्कुत्तजिह्वानासैकहस्तकान् ॥ ५१ ॥
 विरुद्धावयवच्छेदशूलारोपणकर्मणा ।
 स पूर्णनापितः पापी बभूव नरशौनिकः ॥ ५२ ॥
 आचार्यपुत्रो जप्याप्यस्तथा भीमाभिघो द्विजः ।
 छिन्नाक्षौ स्वं ययाशक्तौ वितस्तायां समौज्ज्वताम् ॥ ५३ ॥
 मधलीलाव्यसनतस्तद्राज्ये बाह्यदेशवत् ।
 आसीन्माद्वीकवद्वीडी देशेन प्रचुरा सुरा ॥ ५४ ॥
 तन्मघरसिके राशि सर्वभोगपराट्पुच्छे ।
 खण्डादीभुविकापस्ते सुलभा न गुडोभवत् ॥ ५५ ॥
 खुज्यादुल्कादिर्यस्यान्तेवासो गीतगुणान्मुधेः ।
 मल्लाडोदकनामासीत्तन्ग्रीवाघगुरनृपे ॥ ५६ ॥

कूर्मवीणादियाद्यानां प्राप्यास्मद्वीतकौशलम् ।
 आजीवं क्षणमप्यासीन्न तन्त्रीवादनं विना ॥ ५७ ॥
 तन्त्रीवादविशेषज्ञो राजा व्यञ्जनधातुभिः ।
 स्वयं वादननिष्णातो वैणिकानप्यशिक्षयत् ॥ ५८ ॥
 रवाववाद्यरचनैर्वहोलाद्यैश्च गायनैः ।
 राक्षः प्रसादार्त्तिक नातं तत्तत्कनकवर्णिणः ॥ ५९ ॥
 शौचालयस्थैः सुरतालवस्थै-
 भूतैरिवान्तश्छलनप्रवीणैः ।
 वशीकृतो यः पिशुनैर्नरेशो
 विभेति तस्मान्ननु को न मर्त्यः ॥ ६० ॥
 रहः स्थितं नृपं जातु पिशुनः पूर्णनापितः ।
 अपृच्छत्प्रेरितो मात्यैश्चिकीर्षी पूर्वमन्त्रिषु ॥ ६१ ॥
 भवत्पक्षविनाशो यैः कृतस्त्वत्पितृमन्त्रिभिः ।
 प्राप्तराज्येन भवता त एव प्रवलीकृताः ॥ ६२ ॥
 अमी हस्सनकोशेशमुख्यास्तदनुजाहताः ।
 सोऽपि धूर्तो धिया तत्तद्वशीकारसमुद्यतः ॥ ६३ ॥
 असमर्थशरीरस्त्वं भ्रात्रर्पितभरः सदा ।
 तत्ते सपुत्रभृत्यस्य न नाशो भविता चिरात् ॥ ६४ ॥
 श्रुत्वेत्यवोचन्मत्पुत्रः सत्यं मदनुजाप्रियः ।
 किं तु ब्रवीमि येनायं रक्ष्यते कुटिलाशयः ॥ ६५ ॥
 उग्रो मदनुजस्तीक्ष्णो मत्पदाक्रान्तिसूद्यतः ।
 अनेन ऋषुमिच्छामि कण्टकेनेव कण्टकम् ॥ ६६ ॥
 कार्यापेक्षावशादेतं रक्षामि न तु गौरवात् ।
 श्रुत्वेति द्विभ्रान्महतो व्यधाज्ज्ञातचिकीर्षितान् ॥ ६७ ॥

अत्रान्तरेग्रजो राक्षो मद्रदेशाद्वलान्वितः ।
 भ्रातृराज्यजिहीर्षायै पर्णोत्सं प्राप दीपितः ॥ ६८ ॥
 तच्छ्रुत्वा नृपतिः क्रुद्धस्तान्समानीय पैतृकान् ।
 अघोर्चत्किं नु कर्तव्यं ते तमित्यूचुरुत्तरम् ॥ ६९ ॥
 तदिकासेतुबन्धं तं छेत्तुं यामोस्य तिष्ठतः ।
 अन्यथा दुःसहः प्राप्तस्तदाज्ञा दीयतां विभो ॥ ७० ॥
 श्रुत्येति कातरं घाक्क्यं तेषां दुर्लक्ष्यचेष्टितः ।
 तत्पक्षपातिनो ज्ञात्वा तथेति प्रत्यपद्यत ॥ ७१ ॥
 प्रतिमुच्य नृपस्तान्स रात्रावित्यब्रवीन्निजान् ।
 आनीय किर्येडारादोन्मन्त्रिणः कार्यनिष्ठुरान् ॥ ७२ ॥
 इयं हस्सनकोशेशचक्रिका यत्समागतः ।
 एतद्वधेन नष्टः स्यादन्यथाभ्यन्तरं विशेत् ॥ ७३ ॥
 तत्प्रातरेते हन्तव्या युक्तयानीयेति ताश्रुपः ।
 छन्नकोपः सेवकान्स्वानकरोत्कृतसंविदः ॥ ७४ ॥
 राज्ञा प्राप्तः समाहूय विसृष्टानुचरा गृहात् ।
 सर्वे हस्सनकोशेशमुप्यास्तूर्णं समाययुः ॥ ७५ ॥
 कम्पते तुरगस्त्रस्तो ज्ञातवृत्त इवाचलः ।
 ताडनेर्वद्भुशः साधुः प्राप कष्टाश्रुपाङ्गनम् ॥ ७६ ॥
 महार्हास्तरणस्थांस्ताम्राजकर्तव्यताकुलान् ।
 कोशेशहस्सनमीरकाफादीन्पञ्चपाश्रुपः ॥ ७७ ॥
 भृत्यैः संजरमोराद्यैराग्रतैर्मण्डपान्तरे ।
 छलाद्विध्वासमुत्पाद्य राजधान्यन्तरेवधीत् ॥ ७८ ॥
 किं द्रोह इति यावत्स कोशेशोभ्युत्थितोऽब्रवीत् ।
 द्रुघणैकप्रहारेण तावत्प्राणैर्व्ययुज्यत ॥ ७९ ॥

शस्त्राघातैर्मुमूर्षुः सद्गुत्थितो मीरकाककः ।
 राक्ष एवाशिपः कुर्वन्पुनः परशुना हतः ॥ ८० ॥
 लिखन्नह्मदमीराण्यः स विद्याव्यसनी गुणी ।
 हतो जनमनःकान्तो ययौ कस्य न शोच्यताम् ॥ ८१ ॥
 जीवतां मनसा चैक्यं तेषां नित्यमभूद्यथा ।
 शस्त्रकृत्ततनूद्रच्छच्छोणितैक्यमभूत्तथा ॥ ८२ ॥
 घर्णकम्बलपृष्ठस्था जीवन्तस्ते यथाभवन् ।
 निद्राणा इव ते तत्र मृता अपि तथेक्षिताः ॥ ८३ ॥
 क्षत्रमात्रात्तथा शस्त्रैर्मरणं राजवेशमनि ।
 अनन्यसुलभं तत्र तेषां श्लाघार्हतामगात् ॥ ८४ ॥
 न वित्तं न च दारास्ते न भृत्या न शवाजिरम् ।
 तेषां तथा प्रमीतानां यथावन्तोपकारिताम् ॥ ८५ ॥
 निजपरिभवमीत्या बन्धवो यान्ति दूरं
 त्यजति च निजपत्नी का कथा सेवकानाम् ।
 प्रतिदिनमृणहेतोस्ताडनं बन्धनं वा
 भवति हि यममङ्गाद्राजमङ्गोतिकष्टः ॥ ८६ ॥
 स्फुलिङ्गालिङ्गनात्कुद्धकृष्णसर्पोपसर्पणात् ।
 मकराकरपाताच्च कष्टं नृपतिसेवनम् ॥ ८७ ॥
 प्रद्युम्नगिरिपादान्ते चण्डालैर्निश्यनाथवत् ।
 इष्टिकाभिस्ततो नीत्वा भूगर्तेषु निवेशिताः ॥ ८८ ॥
 कुर्वन्ति मौसुलजनाः स्वशवाजिरार्थं
 यत्नं सदैव बहुकारुण्यं दत्तवित्ताः ।
 नो चिन्तयन्ति परमेश्वरमन्तरेण
 जानाति को मम कदा मरणं कथं स्यात् ॥ ८९ ॥

यः स्वायुषोवधिमवैति स्वदेहनिष्ठं

यस्यान्तको भवति मित्रतयातिवश्यः ।

युज्येत तं प्रति शवाजिरूपं कर्तुं

म्लेच्छेषु दुर्व्यसनमात्रमिदं मतं मे ॥ ९० ॥

ते वैश्रवणभट्टाद्याः कृत्वापि स्वशवाजिरम् ।

अन्ते यत्र मृता ग्रामे भुवि तत्रैव शायिताः ॥ ९१ ॥

एक एको भुवो हस्तशतमात्रावृतौ रतः ।

पराप्रवेशदो यत्नात्प्राकृतो लज्जते न किम् ॥ ९२ ॥

श्रुतं यच्छास्त्रतः सूक्ष्मशिलाश्चेच्छवभूतले ।

स्थाप्यन्ते तत्सुखं तस्मिन्परलोकगते भवेत् ॥ ९३ ॥

अहो लोभस्य माहात्म्यं जीवद्वयन्मृता अपि ।

शवाजिरापदेशेन कुर्वन्त्यावरणं भुवः ॥ ९४ ॥

महान्तो हन्त कुर्वन्तु कृतयत्नाः शवाजिरम् ।

तन्निर्माणेन जीवन्ति कियन्तोपि बुभुक्षिताः ॥ ९५ ॥

चन्दोन्यदर्शनाचारो हस्तमात्रे भुवस्तले ।

दग्धा यत्कोटिशो नित्यं सावकाशं तथैव तत् ॥ ९६ ॥

इत्याद्यनुचिता निन्दा प्रस्ताद्याद्विहितात्र यत् ।

क्षन्तव्या मौसुलैर्यस्मात्कविचाचो निर्गन्ताः ॥ ९७ ॥

ये राजवैभवमघाप्य निपीड्य लोकं

कुर्वन्ति संचयमतो न च दानमोगौ ।

अत्युत्कटाघमरतफललब्धबुद्ध्या-

स्ते कोशरक्षणनिभाद्वितरन्ति रागः ॥ ९८ ॥

द्रव्यं गृहतुरंगादि तेषां तद्राजसादगात् ।

तत्कुटुम्बैर्निरालम्बैर्नासाप्येका घराटिका ॥ ९९ ॥

नैवाप राज्यमुचितं स कृतप्रयत्नो

भाग्यैर्धिना न हि भवन्ति समीहितार्थाः ॥ १११ ॥

अथ वा पितृशापः स तस्यापि फलितोभवत् ।

यदाप्तोपि निजं देशं परदेशे क्षयं गतः ॥ ११२ ॥

अत्रान्तरे महोत्पाता दिव्यभौमान्तरिक्षगाः ।

अहंपूर्विकयेवापुर्नृपतेर्जनकम्पदाः ॥ ११३ ॥

तथा हि प्रथमं राक्षि पुष्पलीलाचिकीर्षया ।

गते मडवराज्योर्वीं भूमिकम्पोभवन्महान् ॥ ११४ ॥

अस्मत्कर्तृजनः कोपि सुखी नैवाधुना स्थितः ।

इतीव देशे तत्कालं चकम्पुर्जनवद्गृहाः ॥ ११५ ॥

उदभूत्पूर्वदिक्पुच्छः केतुर्नभसि विस्तृतः ।

पूर्वं बहामखानेन दृष्टो रिपुस्य सूचकः ॥ ११६ ॥

स दूरविस्तृतः पुच्छः कालकुन्तोपमो दिने ।

स्फुरन्प्रतीचीं प्रत्याशां तस्यैव ददृशे जनैः ॥ ११७ ॥

युग्मसूर्वडया राजमन्दुरान्तर्गताभवत् ।

देशात्कण्ठं ददौ राजा यां भिया यवनक्षये ॥ ११८ ॥

सिंहादयोचने चेरुर्वन्याः श्रीनगरान्तरे ।

विडालपोतं सुपुत्रे शुनी च प्रसवक्षणे ॥ ११९ ॥

निष्फलः सफलस्तूलीतरुः स सफलोभवत् ।

उपराजगृहं मूलाद्वाडिमीकुसुमोद्गमः ॥ १२० ॥

सुमनोवाटशाटान्तर्भयं शोणितचर्पणम् ।

इति दृष्ट्वा जनः सर्वः क्षते क्षारमिवान्वभूत् ॥ १२१ ॥

अत्रान्तरे वसन्सैदखानगाहादिपीडनम् ।

हिन्दुका विदधुः पूर्णनापितोद्भलिताः क्रुधा ॥ १२२ ॥

तच्छ्रुत्वा यवनाः सर्वे गत्वा क्रुद्धा नृपान्तिकम् ।
 चुक्रुश्रुयेन राजापि लोकपीडनमादिशत् ॥ १२३ ॥
 अजरामरयुद्धादीन्स्वकीयान्सेवकानपि ।
 तत्कोपेनाकरोद्राजा निरुत्तभुजनासिकान् ॥ १२४ ॥
 त्यक्तस्वजातिवेशास्तद्दिनेषु ग्राह्यणादयः ।
 न भट्टोहं न भट्टोहमित्यूचुर्भट्टलुण्ठने ॥ १२५ ॥
 बहुप्रातकमुख्या ये पुरे सन्तीष्टदेवताः ।
 क्रोधेन तेषां नगरे तदोत्पातो महानभूत् ॥ १२६ ॥
 दत्ता भूर्जनभूपेन येषां गुणपरीक्षया ।
 तेभ्यस्तां निर्निमित्तेनाप्यहरग्रधिकारिणः ॥ १२७ ॥
 समाहिसफरो मासः प्रसिद्धो म्लेच्छदर्शने ।
 सर्वदर्शनविघ्नाय न केषां भयकार्यभूत् ॥ १२८ ॥
 भूपं नित्यमदोन्मत्तं स्वतन्त्रं मन्त्रिमण्डलम् ।
 उत्कीचहारिणः सर्वानन्तरङ्गांस्तरङ्गितान् ॥ १२९ ॥
 दर्शितावलपीडार्तिपण्डितानवलोक्य च ।
 स्मृतश्रीजैनभूपालगुणमालस्तदा जनः ॥ १३० ॥
 देशे सरुदिताक्रन्दं शुशोचात्यन्तदुःखितः ।
 सर्ववृद्धिश्चिरारूढो ग्रस्तो दृष्टपरामवः ॥ १३१ ॥
 सर्वकार्यान्तरङ्गोयं क्षयं याति कदा नृपः ।
 इति येप्यवदन्बुष्टास्तत्सुतविभवार्थिनः ॥ १३२ ॥
 पारसीभापया काव्ये यदूचे दूषणा विशाम् ।
 स शापः फलितो देशे श्रीमज्जैनमहीपतेः ॥ १३३ ॥
 सेवकाः कितवप्राया भुक्तप्रेष्या नियोगिनः ।
 तच्छापादिव कालेन प्राप्तात्यन्तनिपीडनाः ॥ १३४ ॥

किमस्मद्रक्षको दैवहतो वृद्धो महीपतिः ।
 इत्यादि साधु साक्रन्दाः शुशुचुस्तेपि पार्थिवम् ॥ १३५ ॥
 स्वल्पोपि राज्यकालोभूध्रवायामैः सुदुःसहः ।
 निदाघरात्रिसंदष्टदीर्घदुःस्वप्नसंनिभः ॥ १३६ ॥
 लोत्रराशिगृहद्रव्यहरणैः परपीडनैः ।
 तुतुपुस्तस्यभृत्यौघाः कौशिकास्तिमिरैरिव ॥ १३७ ॥
 शय्यालढो मधुक्षीवः प्रजाकार्यपराङ्मुखः ।
 सर्वं दिनं निनायान्तः स्वपार्श्वपरिवर्तनैः ॥ १३८ ॥
 कुलालगायनोद्गीतं गीतं शृण्वन्दिवानिदम् ।
 गुणिभ्यो राजयोग्येभ्यो नादाद्दर्शनमात्रकम् ॥ १३९ ॥
 शाहावदीनराज्ये या संपन्नातिमनोहरा ।
 लक्ष्मीपुरे राजधानी तां पुण्योपोदितः शिखी ॥ १४० ॥
 या बलाढ्यमठस्थाने वेदमाली विपुलाभवत् ।
 सापि दग्धा समं तत्र तत्तत्पौरजनश्रिया ॥ १४१ ॥
 इत्याद्युपद्रवादेशे दृष्ट्वा वास्तव्यनाशकान् ।
 पतन्नाशान्द्रवेद्विघ्नशान्तिरित्यवदञ्जनः ॥ १४२ ॥
 राजा पञ्चगृहाचारं सर्वं ज्वलन्तं समीक्ष्य च ।
 हर्म्यमाख्य संतुष्टः पानलीलां व्यगाहत ॥ १४३ ॥
 अस्मिन्नवसरे नेयधिपणः पिशुनेरितः ।
 यात्रार्थं सवलं पुत्रं बहिर्देशे व्यसर्जयत् ॥ १४४ ॥
 यत्सैन्यं वीक्ष्य दैन्यं ते ययुर्याहामहीभुजः ।
 प्रदीप्तं रविरदभ्योद्यं दिवसे तारका इव ॥ १४५ ॥
 पूर्वं राजपुरीराजो जयसिंहो नृपात्मजम् ।
 स्वस्तारं च स्वस्तारं च दत्त्वा तोषयति स्म तम् ॥ १४६ ॥

कालाधारामसिलतामिव वीक्ष्य तदाश्रिताम् ।
 कम्पं के नात्र देशस्थाः प्रापुस्तद्भयतो जनाः ॥ १४७ ॥
 सेना दीघारकोटीयाः शिथियुस्तां भयच्छिदे ।
 घलिभिर्मङ्गलादेवोमिवोन्नतभुवि स्थिताम् ॥ १४८ ॥
 मद्रगगडचिम्बेशा राजहंसास्तमाययुः ।
 सरोवरमिव प्रोद्यच्छुक्लपक्षा विनिर्मलम् ॥ १४९ ॥
 राजवृत्तान्तरोधेन स्वपदार्थोपपादकैः ।
 मातुलैरपि तस्याग्रे सुल्हणैः कल्हणायितम् ॥ १५० ॥
 कौमारोद्धंसिकं वीक्ष्य कटकालंकृता अपि ।
 अभूवन्धैर्यरहिता माहिला महिला इव ॥ १५१ ॥
 वद्धपङ्क्तिस्तरन्ती सा ज्यलेमस्तनदीतटात् ।
 तत्सेना रामवद्धाब्धिसेतुकौतुकमातनोत् ॥ १५२ ॥
 कुटीपाटीश्वरप्राप्तं तत्सैन्यं दैन्यवर्जितम् ।
 नारायणोदरोद्गच्छद्विष्वलोकभ्रमं व्यधात् ॥ १५३ ॥
 संप्लुष्टे भोगपालानां पुरे मद्वाचितान्यपि ।
 सुचिरं धूमितान्यासन्गृहाणि हृदयानि च ॥ १५४ ॥
 उन्नादहृदसंसङ्गतचतुरङ्गतरङ्गिता ।
 बाल्येश्वरगिरेः पादमूलं प्रापास्य बाहिनी ॥ १५५ ॥
 तदीयकटको दीपस्तचतुरङ्गतरङ्गितः ।
 तं तमेव नतं चक्रे येन येन यथावहत् ॥ १५६ ॥
 निस्तृणं भूतलं तच्च निष्पानीया जलाशयाः ।
 निरिन्धनान्यरण्यानि तत्सैन्ये चलितेभवन् ॥ १५७ ॥
 सोहं संमान्य राजास्मै दत्तस्तत्समयेन्वहम् ।
 कुर्वन्बृहत्कथाख्यानमभूवं धृतपुस्तकः ॥ १५८ ॥

करदीकृतभूपालः स पण्मासकृतस्थितिः ।
 अमयच्चैत्रमासान्ते कश्मीरागमनोत्सुकः ॥ १५९ ॥
 तावद्भ्राम बहामखानो दामनिरर्गलः ।
 आक्रान्तमन्त्रिसामन्तो ज्ञात्वा व्यसनितं नृपम् ॥ १६० ॥
 अथ संततपानेन क्षीणदेहवल्छविः ।
 स घातशोणितव्याधिवाधितोभून्महीपतिः ॥ १६१ ॥
 प्राप्तो हस्सनखानः स पूर्णचन्द्र इवोदितः ।
 तान्दुष्टमन्त्रिणः पद्मानिव संकुचितान्वध्यात् ॥ १६२ ॥
 किं नैतेन समानीतो बद्धा पिरुजगखडाः ।
 इति रोषं सुते राजा पिशुनप्रेरितोग्रहीत् ॥ १६३ ॥
 पश्चिमाशागतं श्रुत्वा तमपूर्वार्कसंनिभम् ।
 बहामखानो मन्देहोसंदेह इव सोभवत् ॥ १६४ ॥
 प्राप्ते सुतेन्तिकं सोमूष तदत्यधिकादरः ।
 प्रत्यासन्नविनाशानां धीर्भीत्येव पलायते ॥ १६५ ॥
 अन्योत्क्रान्तितया मन्त्रिसामन्तानां महीपतिः ।
 यात्रागताय पुत्राय ददौ दर्शनमात्रकम् ॥ १६६ ॥
 नूनं स्वानुजमीतोभूत्तत्कालं सोन्यथा कथम् ।
 परिधानादिसत्कारं न्यूनमेवाकरोत्सुते ॥ १६७ ॥
 बहामो बाधते नूनं मत्पुत्रमिति शङ्कितः ।
 स तस्मिच्छन्नकोपाग्निः शमीतरुत्विमयत् ॥ १६८ ॥
 पानार्थं राजधान्यग्रं तस्मिन्नवसरे नृपः ।
 आरुरोह समं भृत्यैर्मृत्युनेव प्रचोदितः ॥ १६९ ॥
 तत्र पुष्करसौधान्तलीलया काचमण्डपे ।
 धावन्पपात नासाग्रस्त्रयदस्त्रविसंस्थुलः ॥ १७० ॥

कक्षाक्षितभुजैर्भृत्यैर्नीतः शयनमण्डपम् ।
 ध्वस्तच्छाय इवादृशः संमूर्छञ्शयनेपतत् ॥ १७१ ॥
 भिषजोस्यावमत्यात्तान्कोपि योगी चिकित्सतः ।
 विपौत्कटौपधस्तस्य यतते स्म कृतव्यथः ॥ १७२ ॥
 तस्यौपधप्रयोगेण प्राप्तदाहो दिवानिशम् ।
 काङ्क्षति स्म स्वमरणं क्षणमात्रं न जीवनम् ॥ १७३ ॥
 राजधान्यन्तरे राजसुतः स्वजनकान्तिके ।
 आयुक्ताक्षदसंयुक्तस्तद्दिनेषु स्थितिं व्यधात् ॥ १७४ ॥
 मुमूर्षोः पितरि ज्ञात्वा महतो दर्शनागतान् ।
 तन्निर्गमनिरोधाय द्वारधान्यां भटान्व्यधात् ॥ १७५ ॥
 स्वालयस्थोनुजो राज्ञो भयहर्षोत्तसंभ्रमः ।
 करानिव रविस्तीक्ष्णांश्चरान्संचारयन्नभूत् ॥ १७६ ॥
 तत्कालं राजलक्ष्मीः सा पितृव्यभ्रातृपुत्रयोः ।
 द्वयोरासीत्समारूढा चित्ते संशयधीरिव ॥ १७७ ॥
 अत्रान्तरे ह्यदायुक्तः संमन्त्र्य सचिवैः सह ।
 बह्ममखानमागत्य युक्तमित्यब्रवीद्वचः ॥ १७८ ॥
 स्वामिहैधरशाहोद्य समर्प्य स्वययस्त्वयि ।
 सुगृहीताभिधो भ्राता प्रयातः कीर्तिशेषताम् ॥ १७९ ॥
 ज्येष्ठोघुनावशिष्टस्तद्भवान्भज नृपासनम् ।
 स्वयं हस्सनखानाय यौवराज्यं प्रदीयताम् ॥ १८० ॥
 त्वत्पित्रा महतो यत्नाद्रक्षिता चकिता सतो ।
 सेयं त्वयाद्य नगरी पाल्या कुलवधूरिव ॥ १८१ ॥
 किमन्यत्पुरलुण्ठाकाः काका इव बलिप्रियाः ।
 यथागतं प्रयान्त्वहेते कुशब्दा मलिनात्विपः ॥ १८२ ॥

श्रुत्वेति भाषितं तस्य कोपरूक्षाक्षरोब्रवीत् ।
 सुस्निग्धो जनकस्त्यक्तस्तादृक्कल्पद्रमोपमः ॥ १८३ ॥
 सदैवादमखानः स बाधितस्तदुपाधिभिः ।
 परलोकमनालोच्य स्वार्थं संत्यज्य दूरतः ॥ १८४ ॥
 अस्वस्यः स यथा भ्राता सेवितः सततं मया ।
 जानात्येवं न को राज्यं यथा तस्य मयार्जितम् ॥ १८५ ॥
 कोयं मङ्गात्पुत्रोद्य दध कैवास्य योग्यता ।
 अस्मिन्मत्पैतृके राज्ये योग्यो मदपरस्तु कः ॥ १८६ ॥
 स कनीयानहं ज्येष्ठो वयसा च गुणेन च ।
 पृथिव्यां धीरभोग्यायां सान्नः कोवमरोधुना ॥ १८७ ॥
 इत्याद्यनुचितं यत्तच्चोक्ता तं प्रत्यमोचयत् ।
 यैः स ग्रथितकन्योभूद्राज्यार्थं कृतभावनैः ।
 अप्राप्यैतांस्तथा मत्वा निराशः समपद्यत ॥ १८८ ॥

प्रत्यासन्ने नाशे

रुद्धजलौघस्य वद्धमूलस्य ।

कुपथा प्रसरत्यादौ

धृतिरिच सेतौ मतिर्जन्ता ॥ १८९ ॥

युक्तमयुक्तवाक्ये चेदग्रहीष्यन्नयान्वितः ।
 तुरगार्थार्जितं सर्वमदास्यच्चैत्स्वयं गतः ॥ १९० ॥
 अथवाप्तं तमेकं चेदहनिष्यद्वलौघतः ।
 कोशं हर्तुमयास्यच्चैत्स्थितं पितृपुरान्तरे ॥ १९१ ॥
 अथवा बाह्यदेशं चेदगमिष्यत्तदध्वना ।
 निवृत्तः क्रमराज्ये चेदाक्रमिष्यच्छनैर्महोम् ॥ १९२ ॥
 क्रमाप्तसकलस्थास्य किमु नश्येद्विलम्बतः ।
 बालबालिशभृत्योक्ता युक्तवाक्याविनिश्चयात् ॥ १९३ ॥

अनभिज्ञतया तेन तव किं किं न हारितम् ।
 नास्मत्कोपि चिरं भोक्ष्यत्यतितीक्ष्णतया धिया ॥ १९४ ॥
 वरमश्वे सुते राज्ञो राज्यं दत्त्वास्ति नः सुखम् ।
 इत्येकमेवं संबोध्य बलिनं नृपवल्लभम् ॥ १९५ ॥
 आयुक्ताह्वदमल्लेकः संमन्य सचिवैः सह ।
 चक्रे संभावनां राज्यनिश्चये राजसूनवे ॥ १९६ ॥
 गत्वास्कन्दं प्रदास्यामि बह्नाममिति दर्पतः ।
 अभिमन्युप्रतीहारो निश्चिकायाभिपेचनम् ॥ १९७ ॥
 अथ स्वच्छन्दचार्ता स श्रुत्वा तूर्णं सुतान्वितः ।
 बह्नामखानो विव्राणो निरगान्नगरान्तरात् ॥ १९८ ॥
 दृष्ट्वा महार्घमणिमौक्तिकविद्रुमौघा-
 ब्रत्नाकरं श्रयति लुब्धमतिः स एकः ।
 तत्तन्महाभयकरान्मकरांस्तर्दीया-
 न्वीर्येण यः शमयितुं गतभीः समर्थः ॥ १९९ ॥
 श्रुत्वा स्वभ्रातृपुत्रस्य चरितं चित्रमत्र सः ।
 विव्रासितबलः पुत्रयुतो द्वाराध्वनाचलत् ॥ २०० ॥
 यथैवादमखानस्य निष्काशनमयं व्यधात् ।
 तथैवास्याभवद्रात्रौ न चिरेण फलत्यघः ॥ २०१ ॥
 राज्यं च दशमासाब्दे कृत्वा मासि स माधवे ।
 वर्षेष्टचत्वारिंशेगादिवं श्रीपञ्चमीदिने ॥ २०२ ॥
 घेतालोवसदुहण्डस्तम्भमण्डितमण्डपे ।
 तेनैवोच्चण्डकोपेन खण्डितोक्रियया नृपः ॥ २०३ ॥
 इत्युचुः केपि केप्युचुर्योगिनोऽशस्तहस्ततः ।
 न्यस्तोत्कटौपधेर्ध्वस्तखचिरस्तमगान्नृपः ॥ २०४ ॥

केचिन्नाश्रय दुष्टेन कैवल्यात्सुतयोजिते ।
 भूपतेर्दुश्चिकित्सार्थं कारिता भियजस्त्वयम् ॥ २०५ ॥
 दिव्यं मौमुलदेचेन कृत्वाभ्यस्ततया तया ।
 घटिः श्यामालदेशादौ हत्वा द्रोहेण पार्थिवान् ॥ २०६ ॥
 येभ्यश्च राज्यतिलकं मिहासनगतोग्रहीत् ।
 पित्र्यांस्तान्सचिवान्दत्त्वा प्रमीत इति केचन ॥ २०७ ॥
 नूनं स पितृशापेन तत्तत्पापेन दूषितः ।
 हिमौघ इय तापेन विलयं प्रापदश्रसा ॥ २०८ ॥
 निष्कण्टकं पुरं घात्वा निःशङ्को नृपनन्दनः ।
 जनकं शिषिषारूढं स निनाय शयाजिरम् ॥ २०९ ॥
 मञ्जुषिकान्तराग्रीत्वा तं पट्टेकागृहं शयम् ।
 पितुः पादतले तत्र भूगर्भाभ्यन्तरेक्षिपत् ॥ २१० ॥
 स्वयं मृन्मुष्टिषामाग्रमेतदेवेति शंसिनः ।
 गुग्गापलोषणं कृत्वा तस्मिन्मृन्मुष्टिकां जहृः ॥ २११ ॥
 गतं तत्र समापूर्यं शिलां मध्योन्नतां ग्यधुः ।
 फटिनोयमभूद्युद्धे जनानिग्येय मूचितुम् ॥ २१२ ॥
 शरदग्नेषवाग्नस्य कृतपक्षोयदाग्नाः ।
 इगृत्वा श्यामिप्रसादानां गुग्गरीकान्दिहमुक्ताः ॥ २१३ ॥
 तद्राग्यं श्यल्पवाग्मीनं प्रसादरुमर्गोजितम् ।
 अदिन्दुसौषषाग्नस्य श्यम्रमर्गोमिगंनिगम् ॥ २१४ ॥
 पारसीभाग्या दिग्दुग्धानपाया च भूषतिः ।
 पाप्मे गीतं ध्यध्यायेन प्रशमयति न के जनाः ॥ २१५ ॥
 पुष्यपक्षमंशाग्यानि मंशोपायादिसंहिताः ।
 दृश्यन्तां भूपतेरार्याषामिर्नीपु मजागरः ॥ २१६ ॥

दोषाकुलाः परगृहाशुभपाकदा ये

धूकादयो दिनपतेरुदयं द्विपन्ति ।

तस्मिन्समुद्यति महारुचिरप्रकाशे

निष्ठा भूमन्ति विपिनेषु गुहास्तदुःखाः ॥ २१७ ॥

दुष्टान्मेरेत्कारादींश्चात्वा निष्ठान्विशिष्टधीः ।

खानोन्नेद्युः सुदुःखोपि कारागारान्तरे न्यधात् ॥ २१८ ॥

निर्वृत्यान्यक्रियां सर्वा स पितुर्व्ययशालिनीम् ।

राज्याभिपेक्षस्तंभारं चक्रे षोडशभिर्दिनैः ॥ २१९ ॥

धूकादयो नभसि सन्ति पराप्रशस्ता-

स्तावत्प्रदोषसमयात्सुखप्रचाराः ।

आशाप्रकाशविशदो विलसत्प्रकाशो

भास्वान्न यावदुदयं कुरुते सुचण्डः ॥ २२० ॥

इति जैनराजतरङ्गिण्यां पण्डितश्रीवरविरचितायां हाजीहैदर-

शाहराज्यवृत्तान्तवर्णनं नाम द्वितीयस्तरङ्गः ॥

शिवायास्तु नमस्तस्मै त्रैलोक्यैकमहीभुजे ।

अशेषक्लेशनिर्मुक्तनित्यैश्वर्यदशाजुषे ॥ १ ॥

भूतं यद्राज्यवृत्तान्तं वर्तमानं करोत्यलम् ।

स्ववाग्योग्यप्रकारेण वन्द्यो योगीश्वरः कविः ॥ २ ॥

प्रतिग्रहानुग्रहाप्ता भुक्ता यन्मृपजीविका ।

तद्वृत्तं स्वस्य निष्कृत्यै वक्ष्ये श्रीवरपण्डितः ॥ ३ ॥

स्वदग्दष्टस्मृतक्ष्माभृद्विपद्विभववैकृतैः ।

सेयं कस्य न वैराग्यं सूते राजतरङ्गिणो ॥ ४ ॥

राज्यवृत्तानुरोधेन न काव्यगुणचर्चया ।

सन्तः शृण्वन्तु मद्वाचः स्वधिया योजयन्त्वपि ॥ ५ ॥

कायस्थोक्तिवदेवेयं कृता स्मृत्यै भविष्यताम् ।
 दृष्टेदं ललितं काव्यं कुर्वन्त्वन्येत्र पण्डिताः ॥ ६ ॥
 ततः श्रीहस्सनो राजा व्यसनोज्झितवासनः ।
 सिकन्दरपुरीं त्यक्त्वा पित्र्यं प्राशस्त्यसुन्दरम् ।
 अगमज्जननगरं पितामहविनिर्मितम् ॥ ७ ॥
 सिंहासनोपविष्टः स निर्मलाम्बरभूषणः ।
 यमौ कुवलयानन्दी शशीवोदयपर्वते ॥ ८ ॥
 मल्लकोथाह्लादायुक्तो विधाय तिलकं स्वयम् ।
 सौवर्णकुसुमैः पूजामकरोन्नवभूपतेः ॥ ९ ॥
 रौप्यासनसमुद्धान्तः कृत्वा छत्रपिधानकम् ।
 एकशेपतयेव श्रीररक्षद्वंशभूषणम् ॥ १० ॥
 चित्रं नवनृपस्यास्य मुखचन्द्रावलोकनात् ।
 नगराननपद्मानां विकाशः समपद्यत ॥ ११ ॥
 अभिषेकक्रियारब्धहोमधूममिषान्द्रुवः ।
 हर्षेणैवोद्गतो राज्ञो मुखोच्छास इवावभौ ॥ १२ ॥
 वाद्यमानोद्यतातोद्यतोद्यत्प्रतिरवच्छलात् ।
 सुप्रसन्नाः सुदेवस्य प्रोचुः पूर्णाशिषो दिशः ॥ १३ ॥
 ध्वजमाला यमुर्दीर्घस्फुरद्रक्तपटाञ्जलाः ।
 ज्वाला इव प्रतापाम्नेर्निर्गता नवभूपतेः ॥ १४ ॥
 छायाकुसुमकार्यास्ता यमुः श्वेताः प्रविस्तृताः ।
 चिरात्तरुणराजास्या हर्षहासा इव ध्रियः ॥ १५ ॥
 कौशेयकोज्ज्वलाः सर्वे सेवका नवभूपतेः ।
 स्फुरद्भाग्यतरङ्गस्य तरङ्गा इव तेरुचन् ॥ १६ ॥
 कार्पासकपरोधानं यत्र यत्रामवत्पुरा ।
 तत्र तत्रास्त तद्राज्ये कौशेयकव्ययो महान् ॥ १७ ॥

राज्यलाभे वसन्ताभे सूर्यस्येव महीपतेः ।

प्रत्यापहारकाः सर्वे दुष्टमेघा लयं ययुः ॥ १८ ॥

रविः प्रदीप्तः कुरुते प्रकाशं

विभाति चास्मिन्सति सूर्यकान्तः ।

तस्मात्समुत्थः स च पावकोर्च्य-

स्तमोपहः किं न करोति कार्यम् ॥ १९ ॥

आसन्पितृपितृव्याद्या यत्कृते विफलश्रमाः ।

पौत्रेण हेलया प्राप्तं तद्राज्यं गतकण्टकम् ॥ २० ॥

पितुः पितामहस्यापि पितृव्यस्य च संपदः ।

भाग्यभाजं नृपं प्रापुः सर्वाः सिन्धुमिवापगाः ॥ २१ ॥

पङ्दर्शनपरिचयं सोऽग्रहीन्मत्सरोज्झितः ।

पङ्दर्शनक्रिया यस्मिन्नैकमत्यमिवाययुः ॥ २२ ॥

भूपतेरहदायुक्तो नियुक्तः सर्वकर्मसु ।

साचिव्यं पुत्रसंयुक्तः पुण्योद्युक्तः सदाकरोत् ॥ २३ ॥

अथ प्रथममेवाहदायुक्तं मह्यं नृपः ।

स ग्रामग्रामनाग्रामप्रमेयस्वामिनं व्यधात् ॥ २४ ॥

पुत्रोऽस्य नौरुजा युक्तो द्वारपालादिकार्यभाक् ।

इक्षिकामभजद्राष्ट्रं स ग्रामविभवोर्जितः ॥ २५ ॥

पानलीलान्तरे तत्र प्रसादामृतवर्षिणा ।

येन दारिद्र्यदावाग्निः केषां न क्षपितः क्षणात् ॥ २६ ॥

वहिर्देशस्थिते राक्षि चालये यः सेवकोभवत् ।

स ताजिभट्टो मल्लिकमतः प्रापान्तरङ्गताम् ॥ २७ ॥

निग्रहानुग्रहव्यग्रः समग्रे राज्यविग्रहे ।

दत्तदूत्याधिकारेण राज्ञो जिह्वेव सोभवत् ॥ २८ ॥

अधिकारनदी पूर्वं स्फुरन्ती शतधाभवत् ।
 तदा द्वितीयया वृत्त्या तस्मिन्कृतपदा बभौ ॥ २९ ॥
 अन्येषुचावचान्भ्रामाञ्जनराजानकादयः ।
 पूर्वसेवानुसारेण प्रसादं प्रापुरञ्जसा ॥ ३० ॥
 श्रीमल्लेकाक्षदः सर्वकार्ये यां स्थितिमग्रवीत् ।
 तां नोदलङ्घयद्राजा चेलां सिन्धुरिचोल्बणः ॥ ३१ ॥
 पित्र्याः पैतमहा चापि निरुद्धा बन्धनेवसन् ।
 भुष्टदेशं धिया तस्य तेषां निष्काशनं व्यधात् ॥ ३२ ॥
 सर्वदर्शनसंयुक्तो नृपो मन्त्रिविधेयधीः ।
 पितामहसमाचारं प्रावर्तयत मण्डले ॥ ३३ ॥
 स्यामी क्षमी कृतज्ञश्च मन्त्री भक्तः स्मयोज्झितः ।
 संयोगोयं प्रजायुष्यैः संचिरेण निरोक्षितः ॥ ३४ ॥
 उच्चासनेषु मार्गेशठक्कुरादीन्निवेशयन् ।
 तद्भूत इव राजाग्रे स निपण्णोभवत्तदा ॥ ३५ ॥
 हितं प्राणपणेनापि प्रभोः संपादयन्नयम् ।
 महेश्वरवदेतस्मिन्नाभवद्भक्तिखण्डितः ॥ ३६ ॥
 मठाग्रहारसदननिर्माणातिथिपूजनैः ।
 नृपोपचारैः साफल्यमनैर्षीत्सर्वसंपदः ॥ ३७ ॥
 कमलममलं हृष्ट्वा श्रीमत्स्वकोशविभूषितं
 मथयितुमथ प्राप्तो यावन्मदान्मदवारणः ।
 प्रकृतिमलिनस्तावन्मग्नः सपद्मसरोवरे
 ध्रुवणचपलो यद्धो याति क्षयं मधुपैः सह ॥ ३८ ॥
 अप्रान्तरे स बन्धामपानः पिशुनमोहितः ।
 देशान्तरोद्यमं त्यक्त्वा युद्धायागान्मदोद्धतः ॥ ३९ ॥

त्वद्वलान्तरमेप्यामो वयं तच्च रणक्षणे ।
 इति लेखैर्धृताशं तमकुर्वन्नाजपूरुषाः ॥ ४० ॥
 कर्णाभ्यन्तरतः शैलानुल्लङ्घ्य कटकोत्काटः ।
 क्रमराज्यपुरं प्राप्तः क्रमराज्यजिहीर्षया ॥ ४१ ॥
 तावन्मन्त्रियुतो राजा स्थितोऽवन्तिपुरान्तरे ।
 तत्प्रत्यावृत्तिवार्तां तां श्रुत्वा तूर्णं न्यवर्तत ॥ ४२ ॥
 राजा सुव्यपुरं प्राप्तः पितृव्यागमविह्वलः ।
 आनीय सचिवान्सर्वान्सभान्तरिदमब्रवीत् ॥ ४३ ॥
 पितुः क्रमागतं राज्यं पुत्रस्येत्युचितं मम ।
 कोऽयं पितृव्यो ज्येष्ठोऽपि कनिष्ठो निर्मितोऽयमः ॥ ४४ ॥
 अथ वा वीरभोग्यायां भुवि कोऽयं न यो द्वयोः ।
 युद्धेन विजयी यः स्याद्राज्यभाक् सोऽस्तु मण्डले ॥ ४५ ॥
 श्रुत्वेति नृपतेर्वाक्यं प्रत्यूक्षुर्मन्त्रिनायकाः ।
 ये तेऽप्यादमखानाद्यास्त्वदर्थं विधिना हताः ॥ ४६ ॥
 कोऽयमल्पबलस्ते स्याद्योद्धा स्थानपरिच्युतः ।
 किं त्वद्यावसरो नास्ति समित्युभयवेतनाः ॥ ४७ ॥
 अमुमेव मिलन्त्येते यदि किं क्रियते पुनः ।
 तद्धृत्वा कोशसामग्रीमितो गत्वा वहिस्ततः ॥ ४८ ॥
 देशमाक्रम्य नः कार्यं सिद्धयत्येवाचिराद्विभो ।
 श्रुत्वेति मल्लिकः प्राह भूपं तत्र सभान्तरे ॥ ४९ ॥
 तिष्ठत्वत्र भवांस्तावन्मौनं मन्त्रिसभान्वितः ।
 स्वकीयादमखानीयाञ्जेतुं तं विवृजामहे ॥ ५० ॥
 ते चेज्जिता वयं यामः पुनः सर्वयलान्विताः ।
 कोऽयं तत्संभ्रमः कस्य सहायः किं करोत्यसौ ॥ ५१ ॥

श्रुत्वेत्यादि मतं तेषां विविधं निश्चयोज्झितः ।
 मल्लेकाह्वदमन्त्रेण कर्तव्ये प्रत्यपद्यत ॥ ५२ ॥
 पितुः पितामहस्याथ सैन्यं वृत्वा निजान्तिके ।
 पैतृव्यान्सेवकान्स्वांश्च दत्त्वा तत्तद्वलान्वितान् ॥ ५३ ॥
 सफिर्यडामरांस्ताजिमट्टादीन्व्यसृजन्नृपः ।
 योद्धुं बन्धामखानाय भावरीदेशवासिने ॥ ५४ ॥
 अथ स्वल्पवलानेताञ्जेष्यामीति त्वराकुलः ।
 तावद्वन्धामखानः स प्राप डुलपुरान्तरम् ॥ ५५ ॥
 अनागतैः कृताश्वासैरपि राजमहत्तमैः ।
 स्वात्मानं वञ्चितं मेने तन्निराशो नृपात्मजः ॥ ५६ ॥
 तद्दिने राज्यलक्ष्मीः सा पितृव्यभ्रातृपुत्रयोः ।
 द्वयोरासीत्समारूढा कोट्योः संहैहधोरिव ॥ ५७ ॥
 चौरा इवान्धकारीधे द्वैराज्योपप्लवप्रियाः ।
 तुतुपुच्छक्रवाडाद्यास्तं श्रुत्वा क्रमराज्यजाः ॥ ५८ ॥
 अथ जैनगिरिं यावदाययौ तद्रणाकुलः ।
 दूतस्तावत्समागत्य भूपतेरिदमब्रवीत् ॥ ५९ ॥
 देव बन्धामखानः स तनयो नयविच्युतः ।
 युयुत्सुः समरे यद्धः करिव मदनिर्भरः ॥ ६० ॥
 पतिते तद्रणोद्याने त्यद्वलौद्धतमानसे ।
 तत्पजेनुचरैः खानः पौत्रे पर्णरिव द्रुमः ॥ ६१ ॥
 ततः संजरमीराद्या गर्जन्तः सैन्यनायकाः ।
 दुष्टमेघा इयायाताश्चकुस्तच्छरवर्षणम् ॥ ६२ ॥
 धन्यास्ते श्लाघ्यमरणाः स्वरणाः स्वामिनः पुरः ।
 स्मृत्यामितप्रसादानां जीवं यन्नृणवज्रहुः ॥ ६३ ॥

तच्छुद्धये ऋणमिवेक्ष्य मितप्रसादं

प्राप्ते क्षणे जहति ये निजजीवरत्नम् ।

शस्त्राणि पुष्पनिकरानिव संविदन्तो ।

धन्यास्त एव कतिचित्प्रभुसेवकेभ्यः ॥ ६४ ॥

अथ देवस्य माहात्म्यं यत्तस्यैव रणे भद्राः ।

शिरालमार्गपाद्या ये तद्भृत्याः प्रलयं ययुः ॥ ६५ ॥

इदं चित्रतरं यन्नः कटके कोपि नो मृतः ।

किं त्वस्मद्भटनिर्मुक्तशराग्रफलसंधितात् ॥ ६६ ॥

निष्क्रुष्टं नाशकत्कोष्ठात्पङ्कं खानो रणोद्यतः ।

तेनाफलयुधः खानो दौनस्त्वद्भटवेष्टितः ॥ ६७ ॥

चितानल इवासारैर्मियोष्मा समपद्यत ।

यावत्समेत्य हन्तुं तं प्रारभन्कृपया द्रुतम् ॥ ६८ ॥

तं फिर्यडामरस्तावदरक्षद्वाहुपञ्जरे ।

भूः पङ्किलातिवृष्टिश्च द्विजोग्रे निःसहायता ॥ ६९ ॥

मृत्युमीतिरिति प्राभूर्तिकं किं तस्य न दुःखदम् ।

शीतवातमयोद्विग्नाः मग्नाः केदारकर्दमे ॥ ७० ॥

त्यक्त्वा तं तद्भटा नग्ना गर्ताटा इव तेचलन् ।

अर्जितां सर्वसामग्रीं पामरैः परिलुण्ठिताम् ॥ ७१ ॥

साक्रन्दं च सुतं पश्यन्नश्यद्देयः स विव्यथे ।

दध्यौ च क्व च मे भ्राता क्व भृत्याः क्व गृहादिकम् ॥ ७२ ॥

स सुतः शत्रुभिर्वद्धः पं पृच्छामि करोमि किम् ।

वरं मरणमेवास्तु मा मास्तु मम जीवनम् ॥ ७३ ॥

फलितं यचनं मेघ यदुक्तं जनकेन तत् ।

धिद्वान् चिन्तामणिं त्यक्त्वा येन काचमणिः धितः ॥ ७४ ॥

इत्यादि निन्दन्स्वात्मानं पश्चात्तापहृताशयः ।
 जीवन्मरणमापन्नः खानः संप्रति वर्तते ॥ ७५ ॥
 पौपे तद्वरियोन्नम्रः फलपत्रविवर्जितः ।
 राज्यं तव क्रमायातं दत्तं देवेन भुज्यताम् ॥ ७६ ॥
 फलितो धर्मविजयः सोऽयं भाग्यैर्महीपते ।
 किमन्यत्तस्य कर्तव्यं यत्तत्तूर्णं समादिश ॥ ७७ ॥
 श्रुत्येति नृपतिस्तुष्टो दत्त्वास्मै पारितोषिकम् ।
 जयघाघनिनादाघैः सर्वं बलमतोपयत् ॥ ७८ ॥
 अन्येद्युस्तद्गता जैनगिर्या कटकवेष्टितम् ।
 बन्हामखानमानिन्युः ससुतं भूपतेः पुरः ॥ ७९ ॥
 संग्रामविजयोत्सिक्तं सत्कर्तुं स्वभट्टमजम् ।
 सहर्षो राजधानीं तामाहरोह नरोध्वरः ॥ ८० ॥
 उच्चावचोकिमुखरपौरान्तरगतं नतम् ।
 भूमेरन्ध्रमिवेक्षन्तं लज्जया च भयेन च ॥ ८१ ॥
 रणक्षणभट्टन्यस्तहस्तध्वस्तविभूषणम् ।
 दयालुनीचदत्तात्मजीर्णवस्त्रावगुण्ठितम् ॥ ८२ ॥
 मुण्डलमेपुमेदोघद्रक्ताक्तधृतवेष्टनम् ।
 अलक्ष्मीर्घोक्षितं दूरात्पितृव्यं क्षणमैक्षत ॥ ८३ ॥
 भाग्योर्जितस्य भूमतुरग्रे यद्दः समात्मजः ।
 दीनात्मा ददशे पारैः स्थिराः कस्य विभूतयः ॥ ८४ ॥
 लोभाश्रान्तधियो विवेकमुचितं मुञ्चन्ति यन्मोहिता
 भुक्ता या मनसापि दर्पकचितास्यनुः न शक्याः स्वयम् ।
 संतापाय भयन्ति संततमले नीताः परेधेदला-
 न्मामा सन्तु भवेन्न दन्त चपला घेदया इवेनाः श्रियः ॥ ८५ ॥

उपेक्षितः पिता तादृगस्वास्थ्ये स्वार्थलिप्सया ।
 ज्येष्ठोप्यादमखानः स बाधितोपाययुक्तिभिः ॥ ८६ ॥
 दुराशयापरो भ्राता श्रियोसाध्या अपेक्षणात् ।
 राज्यलोभाद्भावसुते तास्ता द्रोहधियः कृताः ॥ ८७ ॥
 अद्यैतेन फलं प्राप्तं तदधर्मविनिश्चयात् ।
 दृष्ट्वा यद्धं तमानीतं खानमित्यवदज्जनः ॥ ८८ ॥
 केप्युचुः स पितुः शापाद्विमूढः समपद्यत ॥
 तथा हि तं पिता जातु पितृद्वैधे रहोद्वयोत् ॥ ८९ ॥
 राज्यं त्वदग्रजाभ्यां मे नाशितं वैरतो मिथः ।
 तत्राप्यनिष्टौ द्वावेव मम चिन्ताज्वरप्रदौ ॥ ९० ॥
 तदेतौ विनिवार्याहं युक्त्या देशसुखाशया ।
 त्वामेव वर्धयिष्यामि त्वं मदेकाग्रयो भव ॥ ९१ ॥
 श्रुत्वेति प्राह तं नाहं जातु चेद्भातरं त्यजे ।
 यतो ज्येष्ठोस्ति मे द्विष्टो द्वयोः किं स करिष्यति ॥ ९२ ॥
 श्रुत्वेत्याह्वाग्रजं हन्तुं त्वयेच्छुस्त्वां स रदयति ।
 प्राप्तप्राघुणहस्तेन भुजङ्गमिव वेदमगम् ॥ ९३ ॥
 सिद्धकार्यः सपुत्रः स बाधते यदि का गतिः ।
 तच्छ्रुत्वा संस्कृतज्ञः स श्लोकेनेत्युत्तरं ददौ ॥ ९४ ॥
 विद्यातीर्थे श्रुतपरिचिताः साधवः सत्यतीर्थे
 गङ्गातीर्थे सफलमुनयो योगिनोध्यात्मतीर्थे ।
 लज्जातीर्थे कुलयुवतयो दानतीर्थे वदान्या
 धारातीर्थे धरणिपतयः किल्विषं क्षालयन्ति ॥ ९५ ॥
 तदाकर्ण्याग्रवीद्राजा सक्तोर्ध्वं तं दुराशयम् ।
 यदुवा युद्धदृष्टोसि नाहं यन्नास्मि तत्क्षमः ॥ ९६ ॥

घराकः खड्गधारार्थी तत्र त्वमपि दर्पितः ।
 किं वच्म्युत्पादने योग्ये नेत्रे पश्यामि दुर्धियः ॥ ९७ ॥
 तदेक एव नष्टस्त्वं भवेः सानुशयोचिरात् ।
 इत्युक्तमस्मिन्पित्रा यत्तदद्य फलितं वचः ।
 तमीक्ष्येति कथा लोकः सशोकोप्यकरोन्मिथः ॥ ९८ ॥

(इति बन्धामखानपराजयः ।)

यथोचितैर्दानमानैस्तोपयित्वा निजं बलम् ।
 तस्मिन्नेव दिने राजा तुष्टो नगरमाययौ ॥ ९९ ॥
 वखं रिपुं समादाय नौकारुढं सुतान्वितम् ।
 श्रीजैननगरे राजावासे स्वे बन्धने व्यधात् ॥ १०० ॥
 जननो नृपतेः प्रीता दर्शनामृतहर्पणा ।
 अमन्यत रणोत्तीर्णं पुनर्जातमिवात्मजम् ॥ १०१ ॥
 शङ्कितो यौनसंबन्धान्नूपतिः कतिचिदिनैः ।
 रूपावतारसीहादीन्कारागारान्तरे व्यधात् ॥ १०२ ॥
 पापो महिषकजाजः स पञ्चगह्वरदेशजः ।
 पुनश्चटुकतन्त्रेण तत्तदायासकार्यभूत् ॥ १०३ ॥
 उत्कोचमुद्रादानादिप्रपञ्चाञ्चितयञ्जनः ।
 सुसंचयकृता येन देशोशेषो विलुण्ठितः ॥ १०४ ॥
 अभिमन्युप्रतीहारः स्वतन्त्रो मन्त्रिमण्डले ।
 स देवसरसि स्याम्यमभजद्बलदर्पितः ॥ १०५ ॥
 तोत्रप्रतिप्रदक्षेत्रदत्तयद्धिः पदे पदे ।
 लुब्धः स निजमात्मानमनाशीर्भाजनं व्यधात् ॥ १०६ ॥
 शङ्खो राजगृहासन्नः पितृव्यो बन्धनस्थितः ।
 त्यय्यन्यत्र स्थिते कोपि नीत्वा वैराज्यमाचरेत् ॥ १०७ ॥

इत्यादिप्रेरितोनेन नेययुद्धिर्नरेश्वरः ।

शुद्धो यद्वामयानाय नेत्रोत्पाटनमादिशत् ॥ १०८ ॥

तस्य तूलाचिते नेत्रद्वये तप्तां शलाकिकाम् ।

जैनराजानको लौहीं दृङ्गाशार्थमदापयत् ॥ १०९ ॥

नैर्घृण्यमक्षिहर्तुर्यत्कृष्टाक्षस्य च या व्यथा ।

द्वयं न शक्यते वक्तुं यथार्थं मादृशां गिरा ॥ ११० ॥

तुनींतिमवदन्केचित्केचिदीश्वरजृम्भितम् ।

प्राक्कर्मपाकमपरे नीचसङ्गमथापरे ॥ १११ ॥

केचिद्विभववैशस्यं कातरत्वमथापरे ।

तदन्धकरणं श्रुत्वा कोप्यवाच्यगिरोद्वर्षात् ॥ ११२ ॥

मानुष्यं मास्तु तच्चेत्स्याद्वरं प्राकृतवेदमनि ।

राजगेहेस्तु मा जन्म कस्यापीति न कोवदत् ॥ ११३ ॥

स्फूर्जद्भाग्यसमुद्भवधवनवप्रोद्धाससंपत्सुखः

प्रायो वेत्ति विभुर्विनोदकलया कालं विशालं क्षणम् ।

दौर्भाग्योदितदुर्गतेः स्मृतनिजप्राच्यप्रकर्षोन्नते-

स्तस्य प्राप्तमहाभयस्य स भवेत्स्वप्नोपि कल्पोपमः ॥ ११४ ॥

अयःशृङ्खलवद्धाङ्घ्रिः सोन्धस्तत्रैव बन्धने ।

स्मरन्निभवसामग्रीमनयच्छेषमायुषः ॥ ११५ ॥

नार्यं गीतैर्विना जातु वर्तते स्म गृहान्तरे ।

इत्येव तस्य सारावा शिल्लयो जागरणं व्यधुः ॥ ११६ ॥

योभूच्छय्यागृहे नित्यं सर्वाङ्गे सेवकैर्वृतः ।

अभूवन्केवलं तस्य भृत्याश्चटकमत्कुणाः ॥ ११७ ॥

वितानावलयो यस्य बभूवुर्बुल्लभाः सुरैः ।

दृष्टास्त एव तद्वेदे श्रुतातन्तुविनिर्मिताः ॥ ११८ ॥

यद्वपुः कोमलं पट्टतूलशय्यामभूयत् ।
 तदा तत्तस्य भूपृष्ठेशयिष्ठादृष्टविष्टरम् ॥ ११९ ॥
 दीयतां दीयतां तस्य चाणी या त्याग्निः श्रुता ।
 विपत्क्षणेन सैवाभूत्तत्तद्वस्तूपयाचने ॥ १२० ॥
 गतं स्वाम्यं हता भृत्याः प्राप्तः परिभवो नवः ।
 बन्धनं शृङ्खलाबन्धनैर्नोत्पाटनतो व्यथा ॥ १२१ ॥
 इत्येवैकः स्मरन्दुःखं सोन्धो राजसुतश्चिरम् ।
 नाशासीत्स्वात्मनस्तुल्यमपरं प्राक्कथास्वपि ॥ १२२ ॥
 कोशोज्ज्वलं कमलमीक्ष्य नवं समन्ता-
 दस्मिन्महमिति तुप्यति चञ्चरीकः ।
 दोषानुपपन्नमधिगम्य निबद्धमूर्ति-
 स्तत्रैव नाशमुपयाति विधौ विरुद्धे ॥ १२३ ॥
 राजचासः स्वलीलार्थं निर्मितस्तेन यः स्वयम् ।
 स एव बन्धनायाभूत् को वेत्ति भवितव्यताम् ॥ १२४ ॥
 इत्थं वर्षत्रयं तावदनुभूतमहाव्यथः ।
 अस्थिशेषतनुः क्लृप्तात्तस्मिन्नेव क्षयं ययौ ॥ १२५ ॥
 देशकालमनालोच्य चैरं यः कुदतेरिभिः ।
 स नश्यत्यचिरेणैव शौर्यश्रीमण्डितोपि सन् ॥ १२६ ॥
 अभिमन्युप्रतीहारस्तत्तच्छौर्यमदोद्धतः ।
 अयुक्तपक्षं प्रबलं नासहिष्ट स निष्ठुरः ॥ १२७ ॥
 स्यातन्त्र्येण स्फुरत्प्राग्वत्स्फुरद्वाफशरताडनम् ।
 दर्पादायुक्तपक्षस्य सूच्यावाक्षिगतोभवत् ॥ १२८ ॥
 उपायान्कुर्वता तांस्तांश्छिन्नफोपेन मन्त्रिणा ।
 यन्दुं तं मद्विषेनात्र नायाप्यवसरः क्वचित् ॥ १२९ ॥

एकदा तद्वृहं गत्वा श्वस्तं श्रीचिजयेश्वरे ।
 तद्धिया नृपती राजधान्यन्तस्तमवन्धयत् ॥ १३० ॥
 अभिमन्युः स्वयं ख्यातः पाण्डवाद्याश्च तत्सुताः ।
 शृगालवत्तदाभूवन्धिनिच्छां चिविधां चिधेः ॥ १३१ ॥
 यस्याहवे वदनमीक्ष्य महागजेन्द्रा
 दूरं प्रयान्ति बलिनः सशिलीमुखौघाः ।
 दर्पाद्विशेष्यदि न निर्मितकृत्यन्त्रं
 कस्तं निरोद्धुमलमुत्सहते सृगेन्द्रम् ॥ १३२ ॥
 सपुत्रं हृतसर्वस्वं बद्धा नौकान्तरे ततः ।
 ताजिभट्टः समानीय कारागारान्तरेक्षिपत् ॥ १३३ ॥
 यादग्वहामखानाय कारयन्नृपतेरसौ ।
 वर्षेणैकेन तादृक्तं नेत्रोत्पाटनमन्वभूत् ॥ १३४ ॥
 यादग्वन्हामखानस्य व्यथाभूदतिदुःसहा ।
 अचिन्दत्तादृशीं सोपि वक्तुं नान्येन शक्यते ॥ १३५ ॥
 यस्मिन्नेव दिने यस्मिन्मासे विप्रियमातनोत् ।
 तस्मिन्नेव दिने तस्मिन्मासे सोपि समासदत् ॥ १३६ ॥
 सोपि वर्षद्वयं भुक्त्वा सपुत्रो नरकव्ययाम् ।
 यहामखानवद्बद्धो व्यसनान्तद्वयंपद्यत ॥ १३७ ॥
 अथैव भद्रशौ धन्ये याभ्यां मत्कुलवैरिणः ।
 सर्वस्वहरणं दृष्टं मरणं जैनभूपतेः ॥ १३८ ॥
 इत्यूचे निष्ठुरं यत्स दुष्टात्मा कृतलुण्ठनः ।
 तदुक्तिफलमापासौ तयोर्नाशोभयत्फलम् ॥ १३९ ॥
 चिन्तितं जैनभूपेन संपन्नं नैव यत्पुरा ।
 देलयास्याच पौत्रेण कृतमित्यवज्जदनः ॥ १४० ॥

यत्कर्तुमिच्छति परापचयं मनुष्य-

स्तेनैव तस्य नियमेन भवेद्विनाशः ।

शृङ्गं विभर्ति हरिणः पररन्ध्रवुद्ध्या

शार्ङ्गीकृतं तदिषुभिर्हरते तमेव ॥ १४१ ॥

दृष्टो रम्यश्चिरमुपवने वंशवाटो जनैर्यो

नानावर्णैस्तृणगणगुणैर्भूषितो भूरिपत्रः ।

तत्रान्योन्याहननजननात्तादृगभ्युत्थितोऽग्नि-

र्येनैकान्तादुपवनगतं सर्वमेव प्रनष्टम् ॥ १४२ ॥

या कारकसभा रम्याभवन्मौलमहीभुजाम् ।

अचिरेणैव कालेन सर्वा स्वप्नोपमामवत् ॥ १४३ ॥

क्रष्टुं मल्लिकजादोयमन्धजं खानमिच्छति ।

राज्यार्थमिति केनापि राज्ञोऽग्रे पैशुने कृते ॥ १४४ ॥

सर्वस्वहरणं कृत्वा कारायां बन्धुमादिशत् ।

श्रुतेन तेन तद्विष्टो न कः सौख्यं समासदत् ॥ १४५ ॥

आक्षेपैरर्जिता यद्वत्तेन धीन्याययार्जिता ।

तद्वदाक्षेपतस्तस्माद्वीता राजाधिकारिभिः ॥ १४६ ॥

उत्कोचमुद्रादानादितत्तदायासकारणात् ।

स विपत्पतितो नाभूत्कस्यापि कष्टणावहः ॥ १४७ ॥

कदर्यहस्ते क्षणसौख्यनिष्ठं

विशत्यशुद्धं प्रसभं धनं यत् ।

कष्टेन निर्याति तदेव कष्टं

शुनोभगे लिङ्गमिव प्रविष्टम् ॥ १४८ ॥

एकैकं संचितं यस्तु प्राप्नुं कष्टेन तत्करात् ।

नियुक्तैः पीडनं कृत्वा विलान्तगतसर्पवत् ॥ १४९ ॥

पूर्णनापितमल्लेकजादाद्या हृतसंचयाः ।

घन्धनस्थाश्चिरं भूत्वा ते सर्वे प्रमयं ययुः ॥ १५० ॥

तत्तद्राज्यहिताकाङ्क्षिकुले तस्य क्षयावधिः ।

शापः श्रीजैनभूपस्य प्रसारितभुजोभवत् ॥ १५१ ॥

मन्त्रै राज्यविधर्धनं कुरुत भोः सत्यं द्रुवे मन्त्रिणो

नाशं स्वामिनि कुर्वतां न हि सुखं स्याद्दः परत्रेह च ।

यैर्यैर्जनमहीपतावपकृतं पुत्रैर्न भृत्यैर्न वा

तैर्लब्धं फलमीदृशं तदहिता मात्सर्यधीस्त्यज्यताम् ॥ १५२ ॥

अन्येष्युश्चावचास्तस्य सेवका ये तदाभवन् ।

तदनिष्टकराः सर्वे तद्वत्तेपि प्रमिम्यरे ॥ १५३ ॥

यावद्वसति वसन्तस्तावद्विलसन्ति संततं भृङ्गाः ।

तस्मिन्निष्टे नष्टे भ्रष्टच्छाया न चेष्टन्ते ॥ १५४ ॥

पूर्वं जैननृपः सैदनासीरादीन्समागतान् ।

पैगम्बरान्वये जातान्पूज्याञ्ज्ञात्वा महागुणान् ॥ १५५ ॥

प्रोश्वासनकरस्पर्शदर्शितातुलसत्कृतीन् ।

स्वसुतादानमानेन यांस्ताग्राग्राधिपान्व्यधात् ॥ १५६ ॥

तेभ्यः सैदज्जमालादीग्राजा ज्ञात्वा तरङ्गितान् ।

प्रत्यमुञ्चत्तदादेशात्तत्संचयमवञ्चयन् ॥ १५७ ॥

स सैदनासिरो धन्यो गण्यो धुरि मनीषिणाम् ।

यो विचार्यायति राक्षि सति देशान्तरं ययौ ॥ १५८ ॥

सुतोपनयनाद्राक्षः सुचिरं यैर्नृपायितम् ।

षड्रूपादिराग्राधिपत्यनित्यसुखोज्ज्वलैः ॥ १५९ ॥

इतस्ततो भ्रमन्तस्ते केचिद्विहीनपुंरं ययुः ।

के चिद्विभयलोभेन पुनर्निष्काशिता अपि ।

नारमन्त यदिर्देशे माघे मधुकरा इव ॥ १६० ॥

प्राप्ता ये परदेशजाः कणभुजो देशेत्र संपद्युता ,

गर्भोत्पादिविविस्मृतात्मचरिताः कुर्युः प्रजापीडनम् ।

ते तत्पापमरेण नष्टविभवा निष्कासिताः स्वामिना

गच्छन्ति हृदकष्टमत्स्यतुलनां तज्जीवनाशाकुलाः ॥ १६१ ॥

राजानकैष्टकुंरैश्च तैर्मार्गपतिभिः सह ।

निबद्धयौनसंबन्धकृतैक्यो मल्लिकोभवत् ॥ १६२ ॥

सर्वतन्त्राधिकारेण राजतन्त्रमखण्डितम् ।

ताजिमहाय मल्लिको मुष्टिवन्धमिधाकरोत् ॥ १६३ ॥

पुत्रीकृतोयं महद्वयो मदाज्ञास्मात्स्फुरत्यलम् ।

इति तस्याक्षमिष्टादौ मल्लिकः स्फूर्जितं न किम् ॥ १६४ ॥

स्वसारं वीक्षते स्वल्पं मार्गेशोपि ज्यहांगिरः ।

स्वसारं सैदनिर्मुक्तिदत्तपत्राङ्कितां व्यधात् ॥ १६५ ॥

तन्मार्गेशाग्रजां राजानुमतेन प्रसन्नधीः ।

अभ्यर्थ्य ताजिमहाय मल्लिकस्तामदापयत् ॥ १६६ ॥

ज्यहांगिरोपि मार्गेशः क्षितिपालानुरोधतः ।

स्वाग्रजार्पणमेतस्मै चक्षमे नयदक्षधीः ॥ १६७ ॥

चञ्चरीका श्योधानं कुल्या इव महोदधिम् ।

भाग्यभाजं समायान्ति कलत्राणि च संपदः ॥ १६८ ॥

तां मार्गेशकुलोद्यानफलपवर्त्तां फलप्रदाम् ।

तैः संपूर्णगुणैः पूर्णां महो लक्ष्मीमिवासदत् ॥ १६९ ॥

सैदनिष्काशनं नैव संपन्नं जैनभूषतेः ।

हेलयेयास्य पौत्रेण कृतमित्यवदञ्जनः ॥ १७० ॥

कृते निष्कण्टके देशे मल्लिकाक्षदसंततः ।

प्रतिष्ठारसिको राजा तत्समा च तदामयत् ॥ १७१ ॥

विवाहोत्सवसद्वेदमनाट्ययात्रादिमङ्गलाम् ।
 नापरामग्रहोच्चिन्तां सौराज्यसुखितो जनः ॥ १७२ ॥
 पञ्चाशद्वत्सरे राजा निर्ममे निर्ममेहितः ।
 दिदामठे नदीप्रान्ते राजधानीं मनोहराम् ॥ १७३ ॥
 धन्याहमन्या किञ्चन्या इत्येवाम्बुनि विम्बिता ।
 स्फुरच्चतुष्पिकाहस्तैर्नृत्यतोव दिवानिशम् ॥ १७४ ॥
 मद्दंश्येन कृता केनापीदृशीति दिदक्षया ।
 स्वर्णच्छत्रच्छलाद्यस्याः प्राप्तो व्योम्नो दिवाकरः ॥ १७५ ॥
 यत्कारुकृतकोणस्थदारुगारुडमूर्तिभिः ।
 अस्ताश्चरन्तो नायान्ति पक्षिणस्तन्नभोध्वना ॥ १७६ ॥
 गुल्वातुनाभिधा राक्षी माता दिदेव देवता ।
 विशालां धर्मशालां साप्यकरोन्मद्रसाख्यया ॥ १७७ ॥
 यत्प्रवेशे नृपस्तुष्टो मात्रा सह समागतः ।
 पक्षमेकं व्यधाद्भूरिव्ययशालिमहोत्सवम् ॥ १७८ ॥
 प्रतिष्ठामर्धनिष्पन्नां निर्लोब्धानुचितां नृपः ।
 नगरे पितृपुण्यार्थं धानगाहं विनिर्ममे ॥ १७९ ॥
 कुलोद्भरणनागस्य तदभूमौ महीपतिः ।
 वह्निदग्धं नवं चक्रे राजवासं मनोरमम् ॥ १८० ॥
 विजयेक्षानदीप्रान्ते राजवेदम नवीकृतम् ।
 भाति भातिशयान्मध्यरत्नं हारावलेखि ॥ १८१ ॥
 छत्रं यत्र स्फुरत्पद्मं चितस्ताम्बुनि विम्बितम् ।
 मेक्ष्य तुष्टैः सुरैर्मुक्तमिव सौवर्णपद्मजम् ॥ १८२ ॥
 भाति सुव्यपुरे राजधानी राजविनिर्मिता ।
 पुरातनीं पराकोणीं हस्ततीव सुधामिता ॥ १८३ ॥

राज्ञा कृतैरनेकाक्षे सोद्याने राजवेश्मभिः ।
 यद्दर्शनादनेकाक्षो नूनं स्वमभिनिन्दति ॥ १८४ ॥
 प्रतिष्ठा विहिता राज्ञा नवा या निजमण्डले ॥
 अन्यास्ता वर्णिता नात्र ग्रन्थगौरवतो मया ॥ १८५ ॥
 दिदामठेद्वदायुक्तः कृतातुलगृहावलिः ।
 मसूदामजिरोदारशिलाभित्तिविराजिताम् ॥ १८६ ॥
 खानगाहेति विख्यातं धर्मवासं विनिर्ममे ।
 येन नानादिगाथाततत्तत्पथिकशालिना ॥ १८७ ॥
 दिदामठपुरं सर्वं ययौ नेत्राभिरामताम् ।
 प्रवेशे नृपमानीय पष्टिलक्षकृतव्ययम् ॥ १८८ ॥
 दत्त्वा सतिपुपग्रामं सत्रं यत्रावतारितम् ।
 शाहाभिधास्य भार्यापि मठं सुकृतकर्मठम् ॥ १८९ ॥
 खेरीविषयमार्गान्तर्निर्ममे सप्रतिग्रहम् ।
 तत्पुत्रो नौरुजायुक्तो कृत्वा धर्ममठं नवम् ॥ १९० ॥
 नगरात्क्षितिकां यावच्छैलसेतुं नद्यं व्यधात् ।
 तद्द्वीपे सति यो हन्ति सर्वेषां पुरवासिनाम् ॥ १९१ ॥
 स्तम्भनिर्मितदीर्घादमसेतुबन्धकुतूहलम् ।
 आतरावपि तौ धन्याधन्यौ रिगकनूथकौ ॥ १९२ ॥
 व्यधातां क्रमराज्यान्तर्मठौ सौधमनोहरी ।
 ताजिमट्टोपि भूपालवालुङ्ग्यविभर्षोऽजितः ॥ १९३ ॥
 करालविषये जैनपुरिमध्ये मठं व्यधात् ।
 कुलदीनपुरिमध्ये चक्रेदमरचनां नवान् ॥ १९४ ॥
 इन्द्रोर्षाक्षेत तत्सोपि भवेत्कर्मकुतूहली ।
 पद्मराजानको राजतरङ्गशोभाधिकारभाक् ॥ १९५ ॥

खानगाहं स निर्वर्त्य बलाढ्यमठकान्तरे ।
 नवः पितृविहारान्ते निजजन्मभुवोन्तरे ॥ १९६ ॥
 येन लोकार्तिहृच्चक्रे विहारः स्वगृहोज्ज्वलः ।
 मठाग्रहारमस्जीदाविहारगृहपाङ्क्तिभिः ॥ १९७ ॥
 त्रिंशद्विंशप्रतिष्ठास्ता मण्डले येन कारिताः ।
 सर्वदर्शनसंपन्नप्रतिपादितदक्षिणे ॥ १९८ ॥
 प्रतिहार्यक्षणे येन कोटिरेका व्ययीकृता ।
 स फिर्यडामरो जैननगरे सन्नसुन्दरम् ॥ १९९ ॥
 मसूदाहजिरोदारं खानगाहं विनिर्ममे ।
 हयातखातुना राजवल्लभा विभवोज्ज्वला ॥ २०० ॥
 मृगवाटाभिधे स्थाने मठं दग्धं नवं व्यधात् ।
 मोमारखातुना राजमहिषी स्वधनैर्नवम् ॥ २०१ ॥
 राजधान्यन्तिके जैननगरे स्वमठं व्यधात् ।
 जयरालाभिधा राजपुत्री राजान्वयोदिता ॥ २०२ ॥
 शिकन्दरपुरप्रान्ते खानगाहं नवं व्यधात् ।
 श्रीजैननगरेयस्य मसूदाहजिरादयः ॥ २०३ ॥
 भान्ति प्रतिष्ठा यत्रैताः पुण्यकीर्तिमनोहराः ।
 कर्ममत्यधिकारस्थो नापितः फेरठकुरः ॥ २०४ ॥
 विजयेशनदीपारे मठं चारुतरं व्यधात् ।
 सय्यभाण्डपतिश्चक्रे विहारं विजयेश्वरे ॥ २०५ ॥
 यो धर्मसङ्गाद्युपकृद्दौद्धमार्गं इवायमौ ।
 प्रासादं लक्ष्ममेराद्या भ्रातरोस्य वणिग्वराः ॥ २०६ ॥
 भीमस्वामिगणेशस्य व्यधुः शैलमयं नवम् ।
 तद्रणेशालयं दृष्ट्व्योन्नतं सुधया सितम् ।
 द्वेपान्मलेच्छमुप चित्रं भगव्येवासितं नतम् ॥ २०७ ॥

अन्येषुद्यावचा वेदमप्रतिष्ठा विविधा व्यधुः

याभिः स्वर्गोपमं भाति मण्डलं वेदममण्डितम् ॥ २०८ ॥

देशोस्मिन्विभवोभवन्कति न ते यैः संचयार्थं वयः

संनीतं न ततो मृतेरुपहृताप्येकाकिनी काकिनी ।

सोहं लब्धपदः करोमि यदि नो धर्मं प्रतिष्ठादिमी

रिक्तो याम्यमुतोचिरादिति मतिः पुण्यात्मनो जायते ॥ २०९ ॥

कोपोद्दीपे नरेन्द्रस्य वेगादपि समुत्थिते ।

द्विषामधो गतिर्जाता न तु तद्वेदमनां क्वचित् ॥ २१० ॥

योभूद्राजविरुद्धानां दण्डस्तद्रहलुण्ठनम् ।

तद्राज्ये प्रभविष्णूनां तद्विकल्पोगलद्धृदः ॥ २११ ॥

किमन्यद्वेदमनिर्माणव्यसने शाख्युपद्रवात् ।

जाता वनभुवः शून्या द्विषां वसतयो यथा ॥ २१२ ॥

श्रीतोत्तमानदीपाराधिष्पचारानवेत्य च ।

द्विदीपारी नागमयी नवा तेन प्रवर्तिता ॥ २१३ ॥

पञ्चविंशतिको योभूत्पुराणस्ताम्रनिर्मितः ।

किञ्चिदूनीकृतश्चाभूद्रव्याप्राचुरलक्षणात् ॥ २१४ ॥

मुक्तार्मणि नृपतिमौलिषु योग्यमूर्तिं

या वर्धयत्युपनतेन पयोधरेण ।

सा पायनी शुचिरुचिर्जननी सुमुख्या

संगच्छते न चिरकालमनेन साफम् ॥ २१५ ॥

(सा शुक्तिफास्य जननी जननीतचित्ता ।

साध्याव तिष्ठति चिरं नरभुक्तिकामा ॥)

शैशवे स्ववयो वृत्त्वा राजा संवर्धितो यया ।
 गुल्खातुनास्य जननी साकस्मात्रिदिवं गता ॥ २१६ ॥
 कोपौर्वविकृते राजस्तरङ्गतरलात्मनः ।
 सततं प्रतियन्धाय सिन्धोर्वेलेव याभवत् ॥ २१७ ॥
 तां हिन्दुकसमाचारशतपत्ररविप्रभाम् ।
 स्मृत्वा सखदिताक्रन्दं शुशोच सकलो जनः ॥ २१८ ॥
 तया वियुक्तस्तत्कालं राजा कृष्णाम्बराम्बरः ।
 दिनश्रियेव पद्मोभूद्दुःखसंकुचिताननः ॥ २१९ ॥
 ग्राहयित्वांशुकं शुद्धं व्यतीते दिनसप्तके ।
 सव्ययं मल्लिको राज्ञो व्यधाद्दुःखनिवारणम् ॥ २२० ॥
 शाहावदीनपुर्यन्तर्नौसेतुं विपुलं नवम् ।
 तद्धनेनादिशत्कर्तुं तत्पुण्यद्वयं महीपतिः ॥ २२१ ॥
 अभूत्सैदान्वये जाता बलुभा या महीपतेः ।
 हयातस्त्रातुना राज्ञी प्रेमाश्र्वासविलासभूः ॥ २२२ ॥
 पदार्थान्धोषभूपादिपरिवारसमन्वितान् ।
 अनन्यरसिको राजा तस्यै सर्वं समर्पयत् ॥ २२३ ॥
 तयैकयैव राजेन्दुः स सुन्दरगुणाश्रिया ।
 अविन्दत्परमानन्दं मालत्येव मधुवतः ॥ २२४ ॥
 विभवे सति भवति भवे कस्यचिदेवेप्सितो लाभः ।
 वर्पति मेघे कृपिकृत्कोपि मणिं मौक्तिकं लभते ॥ २२५ ॥
 महाराश्यां महीभर्तुरस्यां राजसुतोजनि ।
 यस्य महादयानाख्यामफरोन्मौसुलोचिताम् ॥ २२६ ॥
 ततः पूर्वाधिकप्रीते ताजिमट्टे स भूपतिः ।
 स्थसुतं रक्षणायादात्सिन्धुरिन्दुमिवेश्वरे ॥ २२७ ॥

चतुःपञ्चाशवर्षेथ वैशाखे नरनायकः ।
 पुत्रजन्मोत्सवानन्दममजघायसुन्दरम् ॥ २२८ ॥
 विदग्धचर्चरीपालनर्तकीनटगायनान् ।
 उद्दिश्य त्यागरसिकैर्न कैर्वैश्रवणायितम् ॥ २२९ ॥
 पट्टकौशेयचस्त्राप्ती राज्ये श्रीजैनभूपतेः ।
 सामान्तसचिवादीनामासीत्सत्कारसिद्धये ॥ २३० ॥
 तद्राज्ये विभवोदारव्यये सा प्राकृतालयात् ।
 उत्सवे चर्चरीपालनद्यैः प्रापि तैरपि ॥ २३१ ॥
 स्फीतराजश्रिया प्रीतो नृपतिर्नययौवनः ।
 आनीतगीतविन्द्र्यः संगीतरसिकोभवत् ॥ २३२ ॥
 संगीतज्ञज्यहंगीरमार्गेशाद्याः सुखोचिताः ।
 तारका इव चन्द्राग्रे व्यरुचन्त सभासदः ॥ २३३ ॥
 कृष्टचन्द्रावलीराजरूपाभिनयनैपुणात् ।
 राक्षे चरनटा नाट्यात्तद्दर्शनकुतूहलम् ॥ ३३४ ॥
 प्रलम्बकृतकाश्मश्रुदन्तभ्रूचिक्रियाञ्जलैः ।
 तारानुसारितद्भावनाट्यहास्यकथाक्रमैः ॥ २३५ ॥
 अनेकमुप्यवाचैश्च प्राणिभाषानुकारकैः ।
 भण्डिमापण्डितो मण्डो मूर्तो हास्यरसोभवत् ॥ २३६ ॥
 मल्लाहस्सननामापि पितुरप्यधिको गुणी ।
 प्रथमं दशतन्त्रीकां मोदवीणामफारयत् ॥ २३७ ॥
 भाषादिगीतसामग्रीं पारसोगीतकौशलम् ।
 तुम्ववीणाधरःसोढं नृपाक्षतोप्यदर्शयम् ॥ २३८ ॥
 गाथागीतप्रियो राजा स्वयं संसृष्टपद्यित् ।
 नादशंसामयं श्लोकं रागालक्ष्येदमग्रयीत् ॥ २३९ ॥

शुष्का येन समुल्लसन्ति तरवो वक्ष्या भवेयुर्मृगा
 यत्रैवावतरन्ति दैवतगणा जल्पन्त्यदृष्टा अपि ।
 यो दुःखे च सुखे च मूर्खाविदुषोर्बालस्य वृद्धस्य वा
 प्रायः प्रीतिकरो ममास्तु सततं श्रीनादनामा रसः ॥ २४० ॥
 अव्यकण्ठे नृपो गीत्वा रागैकालसितो बहून् ।
 रागान्समोच्चगीतांश्च साश्चर्यान्तस्तदाकरोत् ॥ २४१ ॥
 अथ गायनवृन्दं तत्प्रवेशय ममाग्रतः ।
 गीताङ्गाधिपतेराशामदान्मे नृपनायकः ॥ २४२ ॥
 आनीय स्थापिताः सर्वे नामग्राहं निवेद्य च ।
 ते ते बहावदीनाद्याः सर्वाद्या वृन्दनायकाः ॥ २४३ ॥
 शिक्षाकारादयः पञ्च स्वप्रपञ्चातिचञ्चलाः ।
 अमुञ्चन्पञ्चमव्याजात्पञ्चैषुरससंचयम् ॥ २४४ ॥
 निर्दोषकण्ठसंजातमञ्जुलघ्वनिरञ्जकाः ।
 अधीतगीतवद्भात्तमात्तद्रवकमदकाः ॥ २४५ ॥
 संगीतज्ञं नृपं तं ते श्रुत्वैवं तत्समुत्सुकाः ।
 गीते शतगुणाः पञ्चदशसंख्यां स्थितिं व्यधुः ॥ २४६ ॥
 केदारगौडगान्धारदेशभङ्गालमालवाः ।
 कर्णाटगायना राशो रागाश्चाप्यस्फुरन्पुरः ॥ २४७ ॥
 मदनोद्दीपिता राशौ नव्यभाव्या दशोज्ज्वलाः ।
 अशोभन्तानुगा राशो लासिका दीपिका अपि ॥ २४८ ॥
 रत्नमालादीपमालारूपमालाङ्किताभिधाः ।
 अकुर्वन्लौसिका लास्यं ह्रावभावमनोहरम् ॥ २४९ ॥
 क्षम्पाकम्पाकुलाग्रप्रसरसरसताधारसर्वाङ्गहार-
 प्रारब्धाशास्यलास्योत्तरतरललसद्भावमायानुमाया ।

उत्कण्ठाकारिकण्ठोद्गतसतततस्फीतगीतप्रपञ्चा
पार्त्रीयं रम्यगात्री लसति सतिलका कीदृशी रत्नमाला ॥ २५० ॥

शुणिमदणुदात्री प्रेक्षकामन्देदात्री
नवकरणविधात्री रूपलावण्यधात्री ।

कलितललितगात्री शुद्धसंगीतगात्री
शुणगणमणिपात्री रूपमालैव पात्री ॥ २५१ ॥

यस्या मुखं हिमराचिर्ननु यद्विधात्रा
संपूर्णसर्वमवशेषतयात्र मुक्तः ।

आश्रयानतामुपगतोस्य रुचायमास्ते
नासाग्रमौक्तिकमिपादमृतस्य विन्दुः ॥ २५२ ॥

आसां कर्णालिकप्रोतलम्बिमुक्ताफलच्छलात् ।
मुखेन्दोर्निगता नूनं लावण्यामृतविन्दवः ॥ २५३ ॥

इत्यादि शसां कुर्वाणो नृपतिर्नवयौवनः ।
लीलामित्रैः समं ताभ्यो मद्यपात्रमगाहत ॥ २५४ ॥

तत्तत्कलापरिचये कपिवाक्प्रपञ्चे
पञ्चेपुस्तचयनिभासु चराङ्गनासु ।

संगीतचर्यणाविधौ घसुधानुभोगे
धन्या नृपाः प्रतिदिनं व्यसनं मज्जन्ते ॥ २५५ ॥

ध्रुत्वा दिगन्तरात्कीर्तिं राढः कर्णामृतप्रदाम् ।
गीतकाव्यकलाख्यातः पवारकदनोभ्यगात् ॥ २५६ ॥

गायतः सोऽनुगीतानि स्वरुतानि समान्तरं ।
नुष्टो मद्योपतिस्तस्मै व्यधात्कनकवर्षणम् ॥ २५७ ॥

प्रयन्धर्गीतचतुरः फदाचित्स नृपाग्रजः ।
धगायत्सर्वलीलास्यं प्रयन्धं देशमापया ॥ २५८ ॥

अनभिज्ञतया राज्ञः पृष्टोहं तस्य लक्षणम् ।
 तूर्णं भरतशास्त्रादेः सोदाहरणमब्रवम् ॥ २५९ ॥
 पदपाठस्वरैस्तैस्तु तालरागैर्मनोहरम् ।
 श्रुत्वा पङ्क्तं तन्मत्तो राजाभूदुदिताशयः ॥ २६० ॥
 तद्वीतस्याङ्गवैकल्यं ज्ञात्वा मामब्रवीदिदम् ।
 गीतदर्पभृता वादं कुर्वनेन सभान्तरे ।
 तथेत्युक्ते महाराजो ह्ययोर्वादमकारयत् ॥ २६१ ॥
 सभायां विहिते वादे गीतग्रन्थावलोकनात् ।
 श्रुत्वा प्रबन्धान्मत्तः स साश्चर्यो गदनोभवत् ॥ २६२ ॥
 अहो काश्मीरिकोपीदृक्चतुरः सर्वशास्त्रवित् ।
 श्रुत्युक्त्वानिङ्गन्तु मां मे त्वं गुरुरित्यब्रवीत्स्फुटम् ॥ २६३ ॥
 कौशेयकपरीधानप्रसादानन्दिताशयम् ।
 अकरोन्मां नृपस्तूर्णं तद्वादजयरञ्जितः ॥ २६४ ॥
 घोषाः स्वोत्पत्तितोषा गतिगुणचतुराः पीवराङ्गास्तुरङ्गाः
 स्फीतं यज्ञोपवीतं कनकमणिचिर्तं द्रव्यमन्यच्च भव्यम् ।
 घस्त्रोद्योताश्च पोता निजवपुषि धृता वस्त्रयोगाः सभोगा
 राज्ञा श्रीहस्सनेन प्रसभमिह मयि श्रीवरं किं न दत्तम् ॥ २६५ ॥
 नयज्ञः शंसदीनोभून्मन्त्री घालायदीनकः ।
 वीरः शाहायदीनः स कुहूदीनो विवेचकः ॥ २६६ ॥
 श्रीशिकन्दरशाहोपि यवनेन्द्रमतप्रियः ।
 आलिशाहोभवद्वाता श्रीमाञ्जैनमहीपतिः ॥ २६७ ॥
 सर्वशास्त्रप्रियः सर्वभाषाकाव्यविचक्षणः ।
 राजा हैदरशाहः स तन्त्रीवाद्यविशारदः ॥ २६८ ॥
 संगीतनिपुणः सोयं हस्सनेन्द्रो नरेश्वरः ।
 एकैकगुणवाहुल्या प्रसिद्धा नृपमण्डली ॥ २६९ ॥

मण्डलेस्मिञ्जनैर्दृष्टेत्यवोचश्रुपतेः सदा । . . .

श्रुत्वा राक्षो महागीतं रागालसिमनोहरम् । . . .

श्रीजहाङ्गिरमार्गेशमुख्याः पादौ चवन्दिरे ॥ २७० ॥

देशेस्मिन्परवञ्चनात्प्रकुरुते लोको यदा संचयं

तत्तद्धर्मविपर्ययेण च भजन्स्वाचारनिःसारताम् ।

उत्पातैर्विविधैस्तदा समुदिताः स्वं पीडयन्ति प्रजा

दुर्वाल्यानलदाहदुर्हिममहाशैत्यस्वभेदामयाः ॥ २७१ ॥

कदाचित्पौरवणिजो गोवधं नगरान्तरे ।

आजन्महिन्दुकाचाराश्चकुर्मौसुलवह्रमाः ॥ २७२ ॥

यत्र गावो हता भुक्तैस्तन्मांसैस्तैर्दुराशयैः ।

स विहारः स नगरः शुद्धयेवाग्नौ स्वमक्षिपत् ॥ २७३ ॥

अथ नैर्ऋतदिग्वातो जातोत्पातशताचितः ।

अकस्मादुदभूद्देशे प्रत्यूहापातदुःसहः ॥ २७४ ॥

आरम्भ एव कोप्येतं श्लोकं सुनुर्विपश्चितः ।

गणरात्रं समालोच्य दुर्वातं तं महान्नुतम् ॥ २७५ ॥

सरवर्णेन मेघेन चन्द्रवर्णेन भानुना ।

नैर्ऋतेनातिघातेन हा प्रजे क्व गमिष्यसि ॥ २७६ ॥

घत्सरे पञ्चपञ्चाशे प्रवरेशपुरान्तरे ।

गोसौनिकापणोपान्तादकस्मादुदभूच्छिखी ॥ २७७ ॥

मारी तटैकपार्श्वस्था गुलिकावाटिकावधिः ।

क्षणाश्रगरभूर्दाहादग्धारण्यमिवामवत् ॥ २७८ ॥

भूर्जत्प्रग्वरयुनोद्धूता ज्वलन्तरे सज्जयागता ।

मृहन्मसूदाच्छ्रान्तः पपातोत्पातदूतिका ॥ २७९ ॥

प्रसारिता चतुर्दिक्षु यत्र भित्तिः सुधासिता ।

श्रीशिवन्दरभूमर्तुर्मूर्ता कीर्तिरिवामवत् ॥ २८० ॥

व्यधाद्यदन्तर्जनता प्रणीता पुनरुत्थिता ।
 त्वत्संगरो घरोत्तुङ्गतस्त्राघलिभङ्गिताम् ॥ २८१ ॥
 मन्त्रपाठोद्यतं यत्र यवनानां कदम्बकम् ।
 शुभ्रन्मधुपगर्भाब्जसहस्रमिव राजते ॥ २८२ ॥
 घतुर्दिग्धारनिर्गच्छच्छुक्रधारागता जनाः ।
 कुर्वन्ति भूगतम्लेच्छतदर्हनिर्गमममम् ॥ २८३ ॥
 यन्मध्योच्चचतुःस्तम्भदम्भाद्विधिदिदक्षया ।
 घतुष्पादिव तद्धर्मः प्राप्तो मात्युज्झितस्थितिः ॥ २८४ ॥
 स्वर्णच्छत्रच्छलाद्यत्र मायाकर्णनकोतुकात् ।
 कर्णं दातुमिवाभ्यर्णं भजन्माति दिवाकरः ॥ २८५ ॥
 तन्महासदनं व्याप्तगगनं रचनाद्भुतम् ।
 म्लेच्छदर्शनराजार्थं रक्षां तुर्गश्चियं ददत् ॥ २८६ ॥
 कुर्वन्कल्पाग्निनिर्दग्धविश्वज्वालावलिममम् ।
 क्षणमात्रात्तदा यातं भितिमात्रावशेषताम् ॥ २८७ ॥
 निमिच्छजा विधा यस्यां म्लेच्छाः कुर्वन्ति भक्तितः ।
 पधामहोत्सवाद्येषु गणशो मिलिताः सदा ॥ २८८ ॥
 तत्तद्ब्रह्मखानीयपञ्चावासादिभिर्गृहैः ।
 सताण्डवचट्टकारं तैः स्नाण्डवचनायितम् ॥ २८९ ॥
 ज्वलद्भूर्जत्वची याता वितस्तासलिलान्तरम् ।
 दग्धा जलगता नावः शेकुः शमयितुं न याः ॥ २९० ॥
 सुरपत्तनधीषेषु तदुपप्लवकायुगा ।
 सहस्रसंख्या वेदमौघास्तद्दिने जज्वलुर्न के ॥ २९१ ॥
 उत्पातवातजातोर्मिमहापद्मसरोन्तरे ।
 घातसंख्या दिने तस्मिन्किराताः प्रलयं ययुः ॥ २९२ ॥

घर्णाचारविषयासः समासः कुजवत्सरः ।
 पुरभीविहितोद्वासे निवासक्षयकार्यमूत् ॥ २९३ ॥
 अथ वा पूर्वकर्तॄणां जाते पुण्यक्षये सति ।
 नवीनकर्तृनिर्माणकीर्त्यर्थं कुरुते विधिः ॥ २९४ ॥
 निर्मिता तादृशी राज्ञा सा महासदनस्थितिः ।
 पुण्यधीरिव या स्फीता विमाति नगरान्तरे ॥ २९५ ॥
 अचिरात्सा पुरी दग्धा नवीकृतगृहा वमौ ।
 भूपं तरुणमीक्ष्येव विहिता तरुणी प्रिया ॥ २९६ ॥
 भूपालदुर्व्यसनजाः प्रभवन्ति दोषा
 नाशाय यद्यपि हि साधुनि मण्डलेस्मिन् ।
 अन्योन्यमन्त्रिवरवैरसमुत्थदोषो
 राज्यं समस्तमपि नाशयति क्षणेन ॥ २९७ ॥
 शक्तिस्फीतं समुदयलसत्सप्तधात्वद्गमह
 धत्ते नित्यं यद्यपि सुभगं सर्वकार्यक्षमत्वम् ।
 दोषा चातादय इव महामन्त्रिणोन्योन्यदुष्टा
 यत्रैते स्युर्गलति न चिराद्देहवत्तत्र राज्यम् ॥ २९८ ॥
 अप्रस्थैः सर्वदा रक्ष्यः स्वमेदः प्रमविष्णुभिः ।
 चार्वाकाणामिषेपां हि भयं न परलोकतः ॥ २९९ ॥
 ललितादित्यदेवोक्तामिति नीतिं विलङ्घ्य ये ।
 मियो वैरं प्रकुर्वन्ति ते नश्यन्तीह मन्त्रिणः ॥ ३०० ॥
 मलाईसाकदर्यायखानादीनां विरोधतः ।
 स्वमेदजर्जरं राज्यं दृष्टं श्रीजैनभूपतेः ॥ ३०१ ॥
 तदाप्रभृति तेनैव दृष्टे नाशेन मण्डले ।
 मन्त्रिणो नैव कस्यापि मत्सरो विरमत्ययम् ॥ ३०२ ॥

अहो द्वेषपिशाचोयं रूढो राजसभाशये ।
 केनापि मन्त्रिणा नैव जीयते सर्वनाशकः ॥ ३०३ ॥
 रोगो हतप्रयोगो व्यालो वा धृतमहाविपज्वालः ।
 नाग्निस्तादृग्भयकृत्प्रकृतिविरोधो यथा देशे ॥ ३०४ ॥
 अत्रान्तरेह्यदायुक्तो युक्तोपि नयसंपदा ।
 अधीर इव नाशाय नेयबुद्धित्वमग्रहीत् ॥ ३०५ ॥
 एकदा पितरं पुत्रा विजने नौरुजादयः ।
 इत्युबुर्दूषणां ताजिभद्रीयां विभवासहाः ॥ ३०६ ॥
 निग्रहानुग्रहैकाग्राः समग्रे मन्त्रिमण्डले ।
 उग्रो भट्टः प्रजायासैर्देशनाशाय वर्धितः ॥ ३०७ ॥
 तत्रापि दुग्धपितृता राजसूनोर्नृपास्पदे ।
 अग्रे ययौ समायोगः सोयं दाहाय दुःसहः ॥ ३०८ ॥
 राज्ञी राजावदच्चास्मै सेनानीरयमेव हि ।
 प्रबलं बाधते ह्यस्मान्यदि नायं प्रणाशयते ॥ ३०९ ॥
 इत्याकर्ण्य सुतैरुक्तवैगुण्यादवलोक्य च ।
 पुत्रीकृतोपिं मल्लीकस्ताजिभद्रे व्यरज्यत ॥ ३१० ॥
 राज्याङ्गानि समस्तानि योरक्षत्समया दृशा ।
 प्राक्पुण्यसंक्षयात्सोपि शनैरासीत्स्त्रलन्मतिः ॥ ३११ ॥
 स्वार्थं परित्यज्य विभोर्हितं ये
 कुर्वन्ति तत्कार्यकृतावधानाः ।
 चिनाशकाले समुपस्थिते ते
 भवन्त्यस्माद्विपरीतचेष्टाः ॥ ३१२ ॥
 प्रभविष्णुरयं राशो दूरीकार्यः कया धिया ।
 इति चिन्ताकुलस्तांस्तानुपायान्मल्लिकोफरोत् ।
 अथैकदाग्रवीद्राक्षः सभायां मल्लिकः कुधा ॥ ३१३ ॥

राज्येनास्तेन किं राजघ्नाक्रान्ता बाह्यभूः परैः ।
 चिन्ता कस्यापि नैवास्ति यावत्सर्वं प्रणदयति ॥ ३१४ ॥
 वरं स्वयमहं यामि तदाक्षा दीयतां विभो ।
 इति श्रुत्वाग्रवीत्ताजिमदृस्तं साहसोत्सुकः ॥ ३१५ ॥
 यात्रायै दीयतां राज्ञः सेनानीर्मत्परोधिकः ।
 तच्छ्रुत्वा सर्वसामग्रीं दत्त्वा मल्लिकचोदितः ॥ ३१६ ॥
 राजा तं कटकोपेतं बाह्यदेशं व्यसर्जयत् ।
 भीत्या भीत्या च नीत्या च जग्मुस्तमनु सेवकाः ॥ ३१७ ॥
 मधुपा इव गर्जन्तो यानुं मधुकरेश्वरम् ।
 राजप्रक्रियया रम्यं हृष्ट्वा तं व्ययशालिनम् ॥ ३१८ ॥
 नृपा राजपुरीयाद्या बभूवुर्विस्मिताशयाः ।
 अन्येष्वप्यज्यभदेवाद्याः समस्ता भद्रमण्डले ॥ ३१९ ॥
 तत्तारयानमुत्सृज्य तुष्टास्तमुपतस्थिरे ।
 तदुपोद्धलिता मद्राः क्षुद्रा विद्राघितारयः ॥ ३२० ॥
 देशं तत्तारयानीयं सोपद्रवमचीकरत् ।
 दहज्जृङ्गारफोटादौ मसूदां राननिर्मिताम् ॥ ३२१ ॥
 सामान्यकुलजोप्येष निःसारोनुमितो जनैः ।
 अचिन्त्यकृतकार्यासीत्स्वामिस्तेहे प्रभावतः ॥ ३२२ ॥
 पुरपत्तनघोषादीननयत्स्मृतिशेषताम् ।
 प्रतापस्तस्य तत्कालं तीक्ष्णांशोरिव दुःसहः ॥ ३२३ ॥
 तत्तद्भ्रूल्यादिदेशस्यजनोलूकमयं व्यधात् ।
 करदीकृत्य सामन्तांस्तत्तत्साहसनिधुरः ॥ ३२४ ॥
 स्वदेशं प्रत्यगानूर्णं पूर्णस्तुरगसंपदा ।
 स्वामिपार्यंघशान्मन्त्री पुत्रं पदयति शशुनत् ॥ ३२५ ॥

शोभुमप्यतिवैराहं पुत्रघत्परिरक्षति ।

इत्यादिनीतिमुल्लङ्घ्य मल्लिको दैवमोहितः ॥ ३२६ ॥

तदुत्कर्षासहस्तस्य दर्पनाशोधतोभवत् ।

सबलो बाधते सर्वान्बालुभ्यादिति शङ्कितः ॥ ३२७ ॥

मल्लिकस्तं प्रति क्रुद्धौ भूपं द्वेषमजिग्रहत् ।

अत्रान्तरे सुतो राज्ञः कनीयान्होस्सनाभिधः ॥ ३२८ ॥

पयोदानाय मल्लिकनौरुजाय समर्पितः ।

तेन श्रुतेन तद्भूपविधेयत्वविसूत्रितः ॥ ३२९ ॥

आगच्छन्कटकं भट्टो ययौ मन्दप्रतापताम् ।

तस्य सेनागतस्याथ नेयबुद्धिर्नृपेश्वरः ॥ ३३० ॥

सत्कारं चोदितं तस्मै नाकरोद्विरसीकृतः ।

अथ तस्यापकारार्थं मल्लिकः स्वयमक्षमः ॥ ३३१ ॥

दधे गतानां सैदानां पुनरागमने मतिम् ।

तदीयास्तनया राजंस्तव पुत्रवती प्रिया ॥ ३३२ ॥

रक्ष्यः श्वसुरपक्षः स कथं नानीयते त्वया ।

इत्यादिप्रेरणाद्राज्ञो राजाराधनतत्परः ॥ ३३३ ॥

सोपाधीन्व्यसृजल्लेखान्सैदाण्डिल्योशमण्डले ।

तस्यैवेति प्रभवति जनो बुनैर्यैर्दूषणाद्यै-

रेतद्बुद्ध्या नयति न घयः स्वं कथं गाढमूढः ।

सर्वी पृथ्वी जयति न कथं तन्त्रमन्त्रोर्जितोसा-

वित्याशङ्क्यो भवति पुरुषो भाग्यभाग्यावदास्ते ॥ ३३४ ॥

अपहृत्य धुनः सैदान्यदानयति मल्लिकः ।

तेन स्यात्सर्वनाशोस्येत्यवदत्तीक्षणीर्जनः ॥ ३३५ ॥

सैदानयनवृत्तान्तं बुद्ध्वा श्रीफिर्यडामरः ।

गृहं गत्वाक्षदायुक्तं युक्तमित्यप्रवीद्वचः ॥ ३३६ ॥

ताजिभट्टो विधेयोयं भृत्यवद्वर्तते त्वयि ।
 तदेतं रक्ष युतयास्य विधाय मदशातनम् ॥ ३३७ ॥
 मा प्रवेशय सैदांस्त्वं दुर्धरान्देदकण्टकान् ।
 तुरुष्कपुष्कलाश्वासान्यत्नान्निष्काशितानपि ॥ ३३८ ॥
 एकनाशार्थमिच्छा चेत्सर्वनाशस्तदागतेः ।
 पोतैरुहेतोश्चैत्यस्य ज्वलनं किं समर्प्यते ॥ ३३९ ॥
 नूनं सपुत्रभृत्यस्य नाशो न भविता चिरात् ।
 यत्सैदानयनं बुद्धिर्जाता भाग्यविपर्ययात् ॥ ३४० ॥
 कृतापकारान्सैदांस्तानानिनीषुर्मवान्यदि ।
 विपमुष्टिं क्षिप स्याल्यां साध्नायां तत्स्वनृत्यवे ॥ ३४१ ॥
 मद्बचो गृह्यते सत्यं धमन्येन त्वया न तत् ।
 विपत्तौ स्मरणीयं स्यान्मयि लोकान्तरं गते ॥ ३४२ ॥
 श्रुत्येति मल्लिकः प्राह किं कुर्वन्ति मयि स्थिते ।
 एकदा शातसामर्थ्याद्याटुकारा भवन्ति नः ॥ ३४३ ॥
 तथेत्युक्त्वा गते तस्मिन्मन्यत्यादृणादृते ।
 सैदानयनसंकल्पात्त मनाग्विरराम सः ॥ ३४४ ॥

ज्ञातायतित्यादुपदिष्टमिष्टै-

गंद्वाति चाक्यं न हि नष्टचेष्टः ।

कष्टे निविष्टः न हि यत्किं शोका-

द्विद्वामतिष्ठं न हितोपदेशो ॥ ३४५ ॥

ततो लेग्मान्समालोच्य तस्योत्कण्ठितमानसाः ।

हन्मा श्वाययुः सैदाः कृतपक्षपरिग्रहाः ॥ ३४६ ॥

अथ प्रथममेवेह ममीयाहस्सनोप्रणीः ।

अभ्यातनोरुजायुक्तयुक्तो भूपाप्रमाययौ ॥ ३४७ ॥

विहितान्योन्यकं शंसन्मल्लिकोस्मै प्रसन्नधीः ।
 खोयाथमं प्रदेशं तत्स्वकीयं स समर्पयत् ॥ ३४८ ॥
 यत्सैदहस्सनेनापि सिद्धादेशाधिकारिता ।
 तस्य तेनैव नाशार्थं सिद्धा देशाधिकारिता ॥ ३४९ ॥
 क्रमात्समागतैः सैदेराक्रान्ते मण्डले बलैः ।
 आभ्यन्तराश्च बाह्याश्च काश्मीरास्तत्रसुर्जनाः ॥ ३५० ॥
 सैदांस्तरङ्गितान्दृष्ट्वा तुरङ्गाद्भूपतेर्मतात् ।
 नृपो जायाविधेयत्वात्तद्विधेयक्रमागतः ।
 सपुत्रः सोढादायुक्तो बभूवानुशयाकुलः ॥ ३५१ ॥
 पश्चाद्भवेद्या मनुजेषु बुद्धिः कार्ये कृते सा प्रथमं यदि स्यात् ।
 मित्रार्पितश्रीः परिभूतशत्रुर्न को भवेत्संततसौख्यभागी ॥ ३५२ ॥
 अथ सैदाः स्वतन्त्रास्ते कलत्रहरणेच्छया ।
 बन्धनं ताजिभट्टाय कर्तुमैच्छंश्छलैपिणः ॥ ३५३ ॥
 एकदानिष्टमाकर्ण्य स्वात्मनः सैदचिन्तितम् ।
 मल्लिकसदनं प्रायात्ताजिभट्टो भयाकुलः ॥ ३५४ ॥
 सैदविस्फूर्जितं दृष्ट्वा साशङ्कः सोभवद्यदा ।
 स किर्यडामरो वृद्धस्तत्कालं प्रमयं ययौ ॥ ३५५ ॥
 प्रतिक्रियादिसुकृतैरिह वा परदुर्लभम् ।
 य एकः सकलश्लाघ्यामलब्ध्वान्त्यक्षणे क्रियाम् ॥ ३५६ ॥
 तच्छ्रुत्वा नृपतिस्तूर्णं क्रुद्धः सैदप्रतारितः ।
 रोद्धुं तद्व्यसृज्जोनराजानकमुखान्भटान् ॥ ३५७ ॥
 स्वगृहे स्थाप्यतां वद्धो हृतस्वो दत्तरक्षकः ।
 इत्युक्तो मल्लिकस्ताजिभट्टं तेभ्यः समर्पयत् ॥ ३५८ ॥
 तथैव स्थापितो वद्धः पुण्यशेषतयात्मनः ।
 कालं वृत्त्या कृताप्यायः सकुटुम्बोत्पवाहयत् ॥ ३५९ ॥

भूर्यर्थव्ययपुण्यः स वाङ्मेपि स्वगृहान्तरे ।
 सकुटुम्बः सुखं तस्यौ मराल इव मानसे ॥ ३६० ॥
 विभवे दानमोगं यः करोति सुकृतेच्छया ।
 पतद्भृष्टः समाप्नोति भूयस्तत्ताजिभट्टवत् ॥ ३६१ ॥
 पयं मल्लेकाह्लादेन परोद्रेकासहिष्णुना ।
 ध्वस्तप्राया व्यधीयन्त सर्वे ते प्रभविष्णवः ॥ ३६२ ॥
 कृतापकारिसैदेभ्यो भागिनेयप्रणाशनात् ।
 ज्यहाङ्गिरोपि मार्गेशो मल्लिके शक्तितोमवत् ॥ ३६३ ॥
 सर्वाधिकारसामग्री स्वपक्षस्य समर्पिता ।
 प्रतीहारादिचारेन्द्राः स्वार्थबुद्ध्या विनाशिताः ॥ ३६४ ॥
 इत्यादिदूषणे राजा मल्लिके विरसोमवत् ।
 रक्षेत्युक्ता स्वमात्मानं कदाचित्कृतदर्शनः ॥ ३६५ ॥
 नैकप्रावस्थितिस्तिष्ठन्स्वराष्ट्रान्तः स्थितिं व्यधात् ।
 अथागात्कुसुमक्रीडां कर्तुं सैदसमन्वितः ॥ ३६६ ॥
 भवनोपवनं राजा शक्रश्चैत्ररयं यथा ।
 विधाय लीलां पुष्पाणां नौकायातो महीपतिः ॥ ३६७ ॥
 मार्गेशनौकयायुक्तः पानलीलां व्यगाहत ।
 सर्वे परस्परक्षीवास्तत्तद्वाचानुबन्धिनः ।
 ते वृष्णय इवान्योन्यं चक्रुर्वाक्छरताडनम् ॥ ३६८ ॥
 क्षोभे प्रवृद्धं क्रुद्धांघ्र्यस्तत्तमस्तफवेष्टनः ।
 अगात्कर्तुमुपालम्भं नृपो मल्लिकमन्दिरम् ॥ ३६९ ॥
 प्रस्तादितोपि स प्राप गुजधार्तां क्रुधान्वितः ।
 पुत्रदुर्नयजः शोको मल्लिकस्य च मानसम् ॥ ३७० ॥
 अन्येषुरहितांस्तस्य राजा विरलमानसः ।
 रह्यो नायुक्तपक्षो मे युक्तमित्यप्रयोद्रष्टः ॥ ३७१ ॥

अवश्यमेव छिद्रं तत्समासाद्य विरोधिनः
 अपकाराय संनद्धा देहे दोषा इवाभवन् ॥ ३७२ ॥
 राज्ये यूसुवखानं चेत्कुर्युः किं क्रियते त्वया ।
 पश्यो नीत्वा तदन्यस्मै देहोऽनं रक्षणाय भोः ॥ ३७३ ॥
 तथेत्युक्त्वा नृपोऽन्येद्युर्जोनराजानके द्रुतम् ।
 विन्यस्य रक्षणे युक्त्या मल्लिकात्खानमग्रहीत् ॥ ३७४ ॥
 पुत्रं विन्यस्य भूपाग्रे तद्दिने स्वगृहस्थितः ।
 अपकर्तास्मि शत्रूणां प्रातरित्यब्रवीत्प्रियाम् ॥ ३७५ ॥
 अत्रान्तरे मार्गपतिर्नृपाहूतो बलान्वितः ।
 स्वराष्ट्रात्साहसोद्युक्तो नगरे तूर्णमाययौ ॥ ३७६ ॥
 प्रातः श्रुत्वाथ मल्लिकः सवलोगाधृपान्तिकम् ।
 रूपा निवृत्तो रुद्धोऽपि चिल्लया दक्षिणस्थया ॥ ३७७ ॥
 पादाभ्यां ताडयन्वक्षो गच्छतोऽस्य तुरङ्गमः ।
 भविष्यत्स्वामिविरहाच्छुचेवाश्रुमुणोभवत् ॥ ३७८ ॥
 तत्कालोदितसूर्याग्निःसंक्रान्तिज्वलितायुधः ।
 नृपाशतोऽपि मार्गेशः ससैन्योविशदङ्गनम् ॥ ३७९ ॥
 अन्योन्यस्पर्धया तत्र द्वयोः प्रविशतोस्तदा ।
 संनद्धयो राजधानी ययौ संभ्रमलोलताम् ॥ ३८० ॥
 सशस्त्रोऽयं प्रविष्टः किमित्यायुक्तः स भाङ्गिलम् ।
 अदापयज्ज्यं सराय मार्गेशाय नृपः कुधा ॥ ३८१ ॥
 तावन्निर्गत्य भीतेन राक्षसः प्रेरितस्ततः ।
 पुरान्तर्ग्रन्थनां कृत्वा ससैदः पुनराययौ ॥ ३८२ ॥
 निर्मुच्य बन्धनात्ताजिभट्टं राजानकान्वितः ।
 राजधान्यङ्गनास्फुटं ददौ जिष्णुर्जहाङ्गिरः ॥ ३८३ ॥

प्रेरितास्ताजिभट्टेन तद्भयाः समरोचताः ।
 पश्चिमद्वारधानीं तां राजधान्यामदाहयत् ॥ ३८४ ॥
 सोमिहस्तसनराजानकावासान्तं क्षणान्तरात् ।
 सोश्वागारां गृहश्रेणीं दग्धारण्यमिवाकरोत् ॥ ३८५ ॥
 इन्द्रचासोपमा वेश्मरच्यना ज्वलिता श्रुता ।
 दूरस्थितानामप्यन्तः संतोषमुदपादयत् ॥ ३८६ ॥
 तद्धूमस्तोमसंघट्टज्वालाजालगतोष्मणा ।
 सर्वेन्तःस्थाः फटाहान्तर्जीवन्मत्स्योपमां दधुः ॥ ३८७ ॥
 अङ्गनेमिं समालोक्य ज्वलन्तं राजसद्गनि ।
 समीतिर्नृपतिर्मीतो विह्वलः समपद्यत ॥ ३८८ ॥
 उष्णायमानमार्गेषु स्फुरन्तोपि युयुत्सवः ।
 न केपि शेकुस्तान्योद्धुं तद्भाग्यैर्यन्त्रिता इव ॥ ३८९ ॥
 स्वभृत्यांश्चलितान्दृष्ट्वा पुत्रोत्सेवावशेषितः ।
 बभूव मल्लिकस्तत्र किंकर्तव्यतयाकुलः ॥ ३९० ॥
 पुत्राः कुर्वन्तु मा युद्धं राज्यं नश्यति भूपतेः ।
 अथ राजास्य देशस्तु रक्षितो दश वत्सरान् ॥ ३९१ ॥
 तत्कार्यं नाशयते युद्धादस्मिन्विषमविग्रहे ।
 तत्रापि ज्येष्ठः पुत्रो मे तदस्योरिषु मध्यगः ॥ ३९२ ॥
 अनिष्टं नौरजाद्या मे लभन्तेस्माद्रणक्षणे ।
 घटं ममैव नाशोस्तु नापीति वार्धक्ये महे ॥ ३९३ ॥
 इति ध्यात्वाग्रवीत्पुत्राग्र योद्धव्यमिहामृत ।
 इत्युक्त्वा गलितोत्माहो नृपे शरणमाययौ ॥ ३९४ ॥
 मण्डपे राजधान्यां स राजा विन्यस्य रक्षिणः ।
 स्नेहादरक्षदायुक्तान्पूर्वसेवामनुस्मरन् ॥ ३९५ ॥

आयुक्तनत्थकाद्यास्ते ज्ञात्वा भूपं तदाश्रितम् ।
 युद्धाशक्ताश्च निर्गत्य भुट्टदेशान्तरं ययुः ॥ ३९६ ॥
 अथोत्तरदिशा द्वारधान्या मान्या जयोद्यताः ।
 ज्यहाङ्गिराद्या गर्जन्तः प्राविशन्त नृपाङ्गनम् ॥ ३९७ ॥
 रणदुन्दुभिनिःस्वानप्रतिश्रुत्यारवच्छलात् ।
 अहसद्राजधानीव तुष्टा तत्साहसक्रमात् ॥ ३९८ ॥
 राजदर्शनतुष्टानामुत्कृष्टानां जयार्जनात् ।
 प्रापुः प्रसादं तत्कालं मनांसि च वपूंसि च ॥ ३९९ ॥
 प्रातः सपुत्रं मल्लिकं तत्तत्सेवकसंयुतम् ।
 कुञ्जैस्तैश्चोदितो राजा कारागारान्तरेक्षिपत् ॥ ४०० ॥
 आयाता युद्धसदनार्ज्जुतिवातिव्ययादिभिः ।
 अकरोद्राजलक्ष्मीः सा स्वगृहे सुखसुप्तिकाम् ॥ ४०१ ॥
 तेषां राजविरुद्धानां दासकायस्थपीडनात् ।
 संचितं सौम्यकुप्यादि सर्वं तद्राजसादगात् ॥ ४०२ ॥
 यन्मन्त्रात्सभयः स जैननृपतिः श्रीहाजिसाहोभव-
 द्यश्रीत्या दशवत्सरीं गतभयः पुत्रोस्य राज्यं व्यधात् ।
 यातास्ते स्मृतिशेषतां यदमता बह्ममखानादयः
 सोपि व्याकुलतामगाद्रिपुभये धिग्वैभवं स्वामिनाम् ॥ ४०३ ॥
 आतङ्कपङ्ककलुपाः प्रभवन्ति यैर्थाः
 सन्मार्गविघ्नकरणा धृतजाड्यदोषाः ।
 तत्तद्विरिद्रजनपीडनहेतुभूता-
 स्तिष्ठन्ति ते न सुचिरं हिमपूरतुल्याः ॥ ४०४ ॥
 तद्भृत्यैः फेरभट्टाद्यैरित्यादिजनपीडया ।
 यदानीय धनं दत्तं तत्सर्वं राजसादगात् ॥ ४०५ ॥

बहिर्देशात्समानीतांस्तुरङ्गांस्तान्मनोहरान् ।

स्वांशुक्राग्रक्षितांश्चापि निक्षेपमिव दत्तवान् ॥ ४०६ ॥

भूपालवन्महेच्छत्वात्स्वजन्मदिवसादिषु ।

यदत्तं यच्च भुक्तं स्वं तदेवास्याभवद्दनम् ॥ ४०७ ॥

हे मर्त्या नृपविभवात्तभूरिवित्ता-

श्चित्तात्तौ कुतः यथार्थदानभोगौ ।

संसारे जलधितरङ्गमङ्गुरेस्मि-

न्सामग्री न पुनरियं सदैव लभ्या ॥ ४०८ ॥

राज्ञः प्रियोस्मि विभवप्रथितप्रभावो

हे सेवकास्त्यजत मानमिमं स्वनिष्ठम् ।

गन्धर्वनिर्मितपुरे च कुसुम्भरागे

वेद्यारसे नरपती च कुतः स्थिराशा ॥ ४०९ ॥

प्राप्ता पूर्णा सपदि पदवी शशुचर्गो जितो यः

कोशोशेषो मम सदनगो भृत्यवर्गः ससर्गः ।

इत्थं यावत्कलयति नरो वैभवोत्सर्काचित्त-

स्तावत्सर्वं क्षपयति विधिः स्वप्रवृत्तिरुद्धः ॥ ४१० ॥

एकदा जुगमद्वस्तं बन्धने प्रष्टुमभ्यगात् ।

अन्यत्किमस्ति ते स्वर्णं तूर्णं राज्ये समर्प्यताम् ॥ ४११ ॥

गुह्यस्तमग्रवीद्भ्यकोटिसंख्यं हृतं मम ।

एतावतापि नो वृत्तिः प्रभोलुब्धस्य विद्यते ॥ ४१२ ॥

किं ब्रूमो राज्यरक्षार्थं स्वपक्षो नाशितोऽपि नः ।

शक्तेनापि न गुह्याय सोढुं तत्तुमुल्लेन्तरं ॥ ४१३ ॥

फान्दिर्दीपाः समानीय सैदाः संशोभिता मया ।

द्रोणधारस्तेऽपि मे जाताः छतग्रेस्मिन्महीपता ॥ ४१४ ॥

सर्वं मद्योजितं राज्यमन्धं तावत्करोत्वसौ ।
 पुनश्चेद्भुज्यतां राज्यं मन्नाशान्मुदितस्तु सः ॥ ४१५ ॥
 दशवत्सरपर्यन्ते राज्यतन्त्रनियन्त्रणा ।
 मदीयासीद्भवेदग्रे यदीदृश्यापि तद्विभुः ॥ ४१६ ॥
 तुष्यत्वस्मत्प्रणाशेन मयि लोकान्तरं गते ।
 इत्याद्युक्ता नृपाग्रे स स्वविज्ञप्तिं व्यसर्जयत् ॥ ४१७ ॥
 धिक्छायां येन गृहीतं न वचनं दीर्घदर्शिनः ।
 श्रीफिर्यडामरेशस्य निनिन्दात्मानमन्वहम् ॥ ४१८ ॥
 यद्यहं सुविशुद्धोऽस्मि तन्मद्बोहकरा अमी ।
 मार्गेशताजिभट्टश्च लभन्त्वल्पदिनैः फलम् ॥ ४१९ ॥
 इत्यादि दुःखदग्धः स बन्धनस्थो यद्ब्रवीत् ।
 अचिरात्तत्फलं हृष्टा साश्चर्या भविता जनः ॥ ४२० ॥
 इत्थं निर्द्रोहघृत्तेस्मिन्सपुत्रे मल्लिकाछादे ।
 नाशितेन्ये व्यजृम्भन्त खलप्राया नृपास्पदे ॥ ४२१ ॥
 पाजभट्टादयो लुब्धाः सैदानामधिकारिणः ।
 प्रमेयान्पीडयामासुर्दुष्टा देहमिवामयाः ॥ ४२२ ॥
 आनन्दपुष्पदीप्तागण्डप्राप्त्यादिनामभिः ।
 सैदाधिकारिणश्चक्रुः प्रजायासैर्धनार्जनम् ॥ ४२३ ॥
 श्रीजहाद्विरमार्गेशनोसराजानकादयः ।
 मधाविव द्रुमाश्चित्रपद्मास्ते शिथ्रियुः ध्रियः ॥ ४२४ ॥
 मल्लीकपदवीं मल्लां श्रीमीयाहस्तनोभजत् ।
 नाग्रामग्रामराष्ट्रादि तर्दायं तद्वदग्रहीत् ॥ ४२५ ॥
 सभृत्यपुत्रघर्गेभ्यः प्रमेयान्विभजन्नवान् ।
 स भीषामदादायार्धधनराष्ट्रं समर्पयत् ॥ ४२६ ॥

स्वायत्तीकृतभूपास्ते सैदा जयविष्टहलाः ।
 दूतान्विसृज्य चतुरमानिन्युः सैदनासिरम् ॥ ४२७ ॥
 प्राप्ते पञ्चालदेवाग्रं तस्मिञ्छुरपुराध्वना ।
 ज्वरस्तद्धृदयं पूर्वं पश्चात्स पुरमाविशत् ॥ ४२८ ॥
 पौत्रीजामातृसंबन्धिवान्धवाः सर्वमन्त्रिणः ।
 अपुनःसङ्गमायेव सर्वेषां दर्शनं दधौ ॥ ४२९ ॥
 तदर्थमिव संप्राप्तो मृतकलपो दिनद्वयम् ।
 अतिवाह्य ज्वराक्रान्तः स्वगृहे पञ्चतां ययौ ॥ ४३० ॥
 मल्लिको यन्धनस्थः सन्त्रस्तः पुत्रप्रवासनात् ।
 तत्तच्छोकामयग्रस्तः सोप्यस्यस्थो व्यपद्यत ॥ ४३१ ॥
 घट्टस्यापि मूर्तिं तस्य श्रुत्वा मन्त्रिशिरोमणेः ।
 देशे सहदिताक्रन्दं शुशोच सकलो जनः ॥ ४३२ ॥

सत्कार्यभाजां महतां वियोगा-

द्भवन्ति नीचाः पदवीषु योग्याः ।

प्रकाशकेस्मिन्द्युमणौ प्रयाते

भवन्ति दीपाः शरणं प्रजानाम् ॥ ४३३ ॥

बुद्धितृभाग्यसामान्यसंप्राप्तविभवोर्जिताः ।

सैदाः काश्मीरिकान्सर्वांश्च नृणायाप्यजोगणन् ॥ ४३४ ॥

याम्भूत्सैदमुखादासा निर्यान्ती स्वार्थलिप्सया ।

राहस्तदर्थनिष्ठस्य प्रतिश्रुतेव साभवत् ॥ ४३५ ॥

सैदेषु द्वैधनिष्ठेषु क्षान्तिशीले महीपती ।

प्रबलामु च नारीषु कोप्यजृम्भत विप्रयः ॥ ४३६ ॥

उत्कोचप्रहर्षं धर्मः प्रजापीडा च कौशलम् ।

स्त्रीषु च व्यसनं सौख्यममन्यन्ताधिकारिणः ॥ ४३७ ॥

प्रातिवन्धिकनिर्वृत्या स्वाच्छन्धप्राप्तिर्दार्पितः ।
 स मीयाहस्सनः सर्वतन्त्रेभ्यो यन्त्रणां व्यधात् ॥ ४३८ ॥
 प्रवर्धमानो राज्ञः स शनैराक्रान्तमण्डलः ।
 ग्रहाधिपत्यं सर्वेषां राष्ट्रच्छायामिवाकरोत् ॥ ४३९ ॥
 अथ सूक्ष्मवृहद्भुद्देशान्सैदा जिगीषया ।
 श्रीजहाङ्गिरनासेरो यात्रायै द्वौ व्यसर्जयन् ॥ ४४० ॥
 उभावेकत्र गच्छावो यद्यावां कर्म सेत्स्यति ।
 इति मार्गपतेर्वाक्यं सैदौ नैवान्वतिष्ठताम् ॥ ४४१ ॥
 तयोर्देशं विजित्यैकः सयशाः प्राविशत्पुरम् ।
 अन्यो विशङ्कितो बद्धो युत्तयात्मानमरक्षत ॥ ४४२ ॥
 निपत्य पश्चान्द्रुष्टैर्यत्सेनायाः कदनं कृतम् ।
 कालापेक्षानुरोधेन न मनाग्वर्णनं कृतम् ॥ ४४३ ॥
 बाह्दुरागादयस्तस्य सेवका वृद्धभूभुजः ।
 केचिज्ज्युल्लाणभुट्टाजिबह्वी शलभतां गताः ॥ ४४४ ॥
 पूर्वापकारस्मरणात्सैदास्ते रन्ध्रलब्धिताः ।
 नोस्सराजानकं रुद्धदर्शनं तं न्यवारयन् ॥ ४४५ ॥
 तेभ्यः स्वानिष्टमाशङ्क्य निजरक्षणदक्षधीः ।
 युत्तया तद्दर्शनो राज्ञो राष्ट्रं मार्गपतिर्ययौ ॥ ४४६ ॥
 ततः सैदेषु नष्टेषु प्रजानाशनकारिषु ।
 आशङ्क्यानिष्टमात्मीयं युक्त्या राजाग्रमाययौ ॥ ४४७ ॥
 एकदा रहसि क्षमापमग्रवीत्स जहाङ्गिरः ।
 राजन्सैदा यदानीता अमी निष्कासिता अपि ॥ ४४८ ॥
 सोयं निष्कण्टके देशे स्वस्नानर्थः स्वयं कृतः ।
 यथैव राज्ययोग्यस्त्वं पौत्रः श्रीजैनभूपतेः ॥ ४४९ ॥

दौहित्रोपि तथैवास्य प्राप्तो मीयामहम्मदः ।

सैदास्ते सर्वदा शङ्कचास्तुरुष्काश्वस्तमानसाः ॥ ४५० ॥

गृध्रा इवामिषे राज्ये ये लुब्धाः सन्ति संततम् ।

न युक्तैकप्रियासक्तिर्वहुभाषस्य ते विभो ॥ ४५१ ॥

एकवल्लीरतो भृङ्गः सततं केन शस्यते ।

यदि जायाविधेयत्वं न स्यात्तत्र महीपते ॥ ४५२ ॥

सर्वं सिध्यति कार्यं तत्स्त्रीजितो मा भव प्रभो ।

मया त्वद्राज्यरक्षार्थं स्वरक्षार्थं च गम्यते ॥ ४५३ ॥

बहिर्देशो ह्यतः स्वात्मा रक्षणीयो यथा तथा ।

इति श्रुत्वा तथेत्युक्त्वा राजा राज्ञौ प्रियान्तिके ॥ ४५४ ॥

तदुक्तमब्रवीत्सर्वं स्नेहमोहयशीकृतः ।

तेन मार्गपतेः क्रुद्धा भोगिनीव भयावहा ॥ ४५५ ॥

अनिष्टं चिन्तयन्त्यासीत्पितृपक्षमतादृता ।

पुरुषानवधीर्यं यत्र नारी

प्रभवत्येव जितप्रिया स्वतन्त्रा ।

कुपितेव तदीक्षणाद्विशिष्टा

न चिरं तिष्ठति तत्र राज्यलक्ष्मीः ॥ ४५६ ॥

अमुञ्चद्वलभाषार्थं तत्पक्षानुग्रहग्रहः ।

मल्लिकाक्षदयद्राज्यं तदायत्तं ततोकरेत् ॥ ४५७ ॥

सैदेभ्योनिष्टमाशङ्क्य व्रस्तो राक्ष्या विरुद्धया ।

कार्कोटद्रुक्कमार्गेण मार्गेशः सवलो ययौ ॥ ४५८ ॥

सर्वो कुटुम्बसामग्रीं भाङ्गिलान्तरतो नयन् ।

गच्छन्तुर्गममार्गेण न स धैर्याद्ययुज्यत ॥ ४५९ ॥

तद्राज्यासिन्धुर्विपुलः समृद्ध्या

व्यलक्षि यः संभृतवाहिनीकः ।

परस्पराभात्यविरोधवात्या-

विक्षोभितोभूत्स विकीर्णरत्नः ॥ ४६० ॥

साम्रा दैन्यमुदारदानविधिना वित्तप्रकर्षक्रिया-

भेदात्पैशुनकर्म मर्मदलनं युद्धेन नाशो विशाम् ।

इत्यालोच्य विरोधिषु प्रतिदिनेवर्धत्सुशक्ते प्रभौ

देशत्यागमुपायमेकमुचितं कोप्युत्तमो गाहते ॥ ४६१ ॥

अयुक्तपक्षनाशेन पश्चात्तापाहतो नृपः ।

मार्गपत्यादिनाशेन क्षते क्षारमिवान्वभूत् ॥ ४६२ ॥

मार्गेशाद्यैधिना राजा सर्वसैदान्वितोपि सन् ।

स्वात्मानं गणयामास यूथभ्रष्टमिव द्विपम् ॥ ४६३ ॥

मार्गपत्यन्वये जाताः प्रतीहारान्वये च ये ।

ठकुरान्वयजाः कोशाध्यक्षजा अपरे च ये ॥ ४६४ ॥

स्वस्वपक्षोर्जिताः पूर्वे येभवन्विजयोर्जिताः ।

नष्टमन्त्रविरोधेन शतैकीयोवशिष्यते ॥ ४६५ ॥

तस्मिन्याते बहिर्वर्षतुषारं प्रसमं नमः ।

भाग्याधिकोयं सर्वेभ्यो विशां चिच्छेद् संशयम् ॥ ४६६ ॥

हिमानीपातभारेण येवसन्नत्र मण्डले ।

ययुर्निश्छायतां वृक्षा भग्नशाखा जना इव ॥ ४६७ ॥

प्राक्चेत्पतेद्धिमं तावन्म्रियेरन्शुडिताः क्षणात् ।

पिष्टराद्यन्तगर्ताटाः प्रविष्टा इव तद्गटाः ॥ ४६८ ॥

तेनैकेन विना सर्वहृदयाह्लाददायिना ।

नाशोभत सभा राजश्चन्द्रेणेव कुमुदती ॥ ४६९ ॥

तटस्थो भृत्यकार्येषु सैदभार्याविधेयधीः ।

विसृज्यव्यवहारत्वं निन्द्यत्वं चागमनृपः ॥ ४७० ॥

स्वराज्यरक्षणाचारलक्षणाक्षमशासनः ।

निन्दन्दाक्ष्यं सदैवासीत्प्रियेक्षणकृतक्षणः ॥ ४७१ ॥

निग्रहानुग्रहव्यग्राः सूक्तोचग्रहतत्पराः ।

अन्तरङ्गाः स्त्रियोभूवन्न मन्त्री न च सेवकः ॥ ४७२ ॥

भोगलोभोजिज्ञतौचित्या अमी विन्दन्ति सांप्रतम् ।

तुरुष्कपुष्कलाश्वासाः स्वार्थमर्थं न च प्रभोः ॥ ४७३ ॥

अनायका विनश्यन्ति नश्यन्ति शिशुनायकाः ।

स्त्रीनायका विनश्यन्ति नश्यन्ति बहुनायकाः ॥ ४७४ ॥

स्त्रीविधेयं समालोच्य राज्यं तस्य महीपतेः ।

इति श्लोकं पठेच्छोकः सशोकः समदृश्यत ॥ ४७५ ॥

ध्यायतो मार्गपत्त्यादींस्तत्प्रत्यानयनक्षमः ।

शयनीयविमुक्ताङ्गस्तप्यते स्म दिवानिशम् ॥ ४७६ ॥

अत्रान्तरे स मार्गेशो लोहरान्तरसंश्रयः ।

स्वामिचिन्ताकुलो लेखशिक्षामित्थं व्यसर्जयत् ॥ ४७७ ॥

राजपुंरत्न क्रोशस्ते योभूत्सर्वार्थसाधकः ।

उत्पाद्योत्सारितः सैदैर्यद्धारिभ्यं सुदुःसहम् ॥ ४७८ ॥

निसर्गगुरयो नान्यसङ्गमिच्छन्ति चञ्चलाः ।

अमी परस्परामिन्नाः पारदस्य कणा इव ॥ ४७९ ॥

हरिचन्दनवद्राजन्सर्वसौख्यप्रदो भवान् ।

किंतु फूत्कारकारिण्या भोगिन्या वेष्टितो ह्यसि ॥ ४८० ॥

यस्मिन्स्फूर्जद्विपज्वाला व्यालाः सन्ति परासहाः ।

निधानमिव तद्राज्यं त्याज्यं कस्य न सन्मतेः ॥ ४८१ ॥

प्रदीप्तापि न या स्पृश्या दृश्यापि भयकारिणी ।

श्मशानाग्निशिखेवासौ लक्ष्मीः सा केन सेव्यते ॥ ४८२ ॥

स मीयाहस्सनस्तत्तद्गुर्ग्रहस्तवासनः ।
 आतैरुक्तोपि सन्मार्गे न तिष्ठतीव रावणः ॥ ४८३ ॥
 मीराख्या ताडकेचात्र सूक्तोचामिषभक्षिणी ।
 पौलस्त्यस्येव ते सर्वनाशार्थं निकटे स्थिता ॥ ४८४ ॥
 तिष्ठन्त्वभ्यन्तरे सैदा यदीष्टा भवदन्तिके ।
 तुरुष्ककरगं देशमिहस्थः साधयाम्यहम् ॥ ४८५ ॥
 राजद्रोही न कोप्यस्मत्कुलेभूद्भक्तिवर्जितः ।
 त्वदेकशरणः सोढुं स्कन्दस्थो द्वाःस्थवद्वसे ॥ ४८६ ॥
 धयमेव सदाचारा विचारविशरारयः ।
 उन्मार्गे यदि गच्छामः कोप्यस्मासु न विश्वसेत् ॥ ४८७ ॥
 कल्पान्तमपि जीवित्वा कृत्वापि धनसंचयम् ।
 हत्वाप्यरीन्न कोप्यन्न भवे भवति सुस्थिरः ।
 नष्टेन्यस्मिन्मवांस्त्राता त्वयि नष्टे परोस्ति कः ॥ ४८८ ॥
 इति लेखं नृपस्याग्रे बुद्ध्वा मार्गपतेर्द्वृतम् ।
 स मीयाहस्सनः क्रोधाच्छ्वसन्नहिरिवाग्रवीत् ॥ ४८९ ॥
 सोयं स्थानच्युतस्तत्र स्वजीवनविवर्जितः ।
 नूनमस्मत्प्रतापेन शुष्यतीवाह्वयण्डवत् ॥ ४९० ॥
 श्रीप्मोप्मणा विशुष्कस्य पङ्कमात्रावशेषिणः ।
 भृत्यास्तस्य न तिष्ठन्ति तडागस्येव पक्षिणः ॥ ४९१ ॥
 किं करोतु स्थितस्तत्र तत्रत्यैर्विहितादरः ।
 मदीयदासमात्रोपि तं जेतुं क्षमते शुधि ॥ ४९२ ॥
 अथ चाहं स्वयं यामि तं निष्काशयितुं ततः ।
 स तुरुष्कैः समं तत्र ग्रथनं कुरुतेन्यथा ॥ ४९३ ॥
 अथोचे सैदहसनः पूर्वमैत्रीमनुस्मरन् ।
 किं नस्तेन हृतं राष्ट्रं दीयतामानयाम्यहम् ॥ ४९४ ॥

अयुक्तोपप्लवे पूर्वं कृतदिव्याः परस्परम् ।
 अनिष्टं चिन्तयामश्चेत्तत्कथं सहते विधिः ॥ ४९५ ॥
 तच्छ्रुत्वा नृपतेरग्रे तद्वैरेकाग्रमानसः ।
 तूर्णं दौलतयानं स्वं नौशाहाराधिप व्यधात् ॥ ४९६ ॥
 बाह्यस्थः साधयत्येष कार्यं सद्भृतकागृणाः ।
 द्रव्यकोटिं ददामोस्मै सैन्यसंग्रहसिद्धये ॥ ४९७ ॥
 इत्युक्त्वा प्रतिमुक्तं तमेधराजानकं पथः ।
 द्रुतं निवर्तयामास दत्तद्रव्यमपि स्वयम् ॥ ४९८ ॥
 श्रुत्वा परशुरामाद्या मद्राः कदमीरदेशतः ।
 सानिष्टशङ्कया गन्तुं साहं तेभ्यो यथोचिरे ॥ ४९९ ॥
 ऊचुस्तान्प्रति मुञ्चामो युष्मान्पाथेयसंयुताः ।
 कियदिनानि तिष्ठध्वं तद्युयं दत्तवेतनाः ॥ ५०० ॥
 तेषु स्वयसतिं यात्सु सैदास्तेन्योन्यमवुचन् ।
 निष्कास्याः सर्वयैतेन तुरुष्कैकविरोधिनः ॥ ५०१ ॥
 अत्रान्तरे नरेन्द्रस्य तत्तद्भृत्यादिचिन्तनात् ।
 जाताधियाधितं वक्रं पौपे पद्ममिवामवत् ॥ ५०२ ॥
 मृगयारसिकाः सैदा निन्युस्तं तादृशं नृपम् ।
 माघे विषयराष्ट्रादिगतान्हन्तुं मृगव्रजान् ॥ ५०३ ॥
 यत्र यत्रावसद्रात्रौ ससैदः कटकोत्कटः ।
 पीड्यमानजनाक्रन्दमुखरास्तादृशोभवन् ॥ ५०४ ॥
 पङ्कतीः प्रसार्य परितोद्रिपु तद्विभागं
 यत्रोपवेशमकरोत्कटको नृपस्य ।
 तत्रोदतिष्ठदतिनिष्ठुरवाम्जनानां
 द्राक्षालताच्छिदि शुचा रुदितस्वनौघः ॥ ५०५ ॥

गिर्योत्युन्नतास्तत्र सुखदाः सान्त्वनिर्भराः ।
 आक्रान्ताः कटकैर्हिस्त्रैर्बुर्जनैरिव साधवः ॥ ५०६ ॥
 प्रालेयपूरमग्राङ्गाः कुरङ्गा गिरिऽद्विगतः ।
 श्रुत्वा कोलाहलं प्रस्ताः सकुटुम्बाः समाययुः ॥ ५०७ ॥
 कृष्टजिह्वास्फुरद्भक्तसिक्तास्याञ्छ्वगणावृतान् ।
 तांस्तत्राग्रागतान्दृष्ट्वा सैदास्ते तुतुष्टुर्भृशम् ॥ ५०८ ॥
 हरास्मान्पीवरानेतान्पोतान्मा हर दुर्वलान् ।
 इतीव वक्तुं भूपाग्रे प्रापुस्ते सार्भका मृगाः ॥ ५०९ ॥
 सिद्धाभ्युपितऽद्विस्थप्रस्तैणवधदर्शनात् ।
 कुद्धाः स्युर्देवता राजन्मा कृथा मृगयामिमाम् ॥ ५१० ॥
 इत्याद्युक्तोपि बहुशस्तत्रत्यैः सकलैर्जनैः ।
 ऽद्विङ्गारीवाङ्गनासङ्गान्न व्यरंसीन्मृगप्रहात् ॥ ५११ ॥
 आस्थानमृगगोत्रेयं नान्यथा क्रियते त्वया ।
 मुनिर्वैश्रवणाद्रिस्थो नृपमेत्याब्रवीदिति ॥ ५१२ ॥
 साक्रन्दमाहता हत्वा मृगीस्ता रुधिरोक्षिताः ।
 तद्गर्भनिर्भरां भूमिं सैदाश्चकुर्दशोज्झिताः ॥ ५१३ ॥
 अवृत्तस्तद्वधात्कृत्वा निर्मृगांस्तान्गिरीश्वरान् ।
 सार्थं श्रान्तः सघोषौघान्वसतीरादिशशृपः ॥ ५१४ ॥
 भव्या स्नुपास्य तनया तरुणी च जाया
 कादम्बरं प्रसरके पशवश्च मीनाः ।
 तिष्ठाम्यमुष्य सद्नेहमिहैव रात्रौ
 ध्यात्वेति कोपि न्यविशद्यमर्किकरामः ॥ ५१५ ॥
 धालुष्कपुष्कलबला बलिनस्तुरुष्काः
 पङ्कर्मधर्मनिरताऽयश्चहोपविष्टाः ।

तद्भाण्डपकहतकुक्कुटमांसमस्या

यक्षा इवात्र विदधुर्मधुपानलीलाम् ॥ ५१६ ॥

पशुतण्डुलमधादि हत्वा वास्तव्यलोकतः ।

लुब्धास्तत्त्रेवकाः केपि स्वगृहे भरणं व्यधुः ॥ ५१७ ॥

मान्यदागमनं भूयाद्युष्माकं जनपीडया ।

इत्याद्यार्त्ताशिपः शृण्वन्न शक्तो विव्यये नृपः ॥ ५१८ ॥

मृगयाव्यसनं राक्षो धिक्फलं भुज्यतेनघैः ।

मृगापदेशाल्लोकानामेव सा क्रियते स्फुटम् ॥ ५१९ ॥

पशुवञ्छतशो वद्धा मृगौघो यत्र मार्यते ।

मृगया सा विनोदाय यदि शौनिककर्म किम् ॥ ५२० ॥

ध्रुमस्तव्यं चले लक्ष्ये स्पृहणीयोस्ति सादिनाम् ।

कोयं वद्धे मृगे श्लाघ्यः शराभ्यासो धनुष्मताम् ॥ ५२१ ॥

क्षत्रियैर्मृगया कार्या निरवद्यवृणाशनात् ।

नैकान्तव्यसनं युक्तं ह्यति सर्वत्र गार्हितम् ॥ ५२२ ॥

महापद्मसरस्तीरगिरिगांश्च मृगव्रजान् ।

आगतो नृपतिस्तद्वन्निःशेषानकरोद्वधात् ॥ ५२३ ॥

इत्याद्यनुचितं किञ्चिन्मृगयादूषणं कृतम् ।

विलोम्य यद्भवेद्भीतिर्भाविनां मृगयाजुषाम् ॥ ५२४ ॥

आखेटिकां नृपः कृत्वा राजधानीं समागतः ।

अस्वास्थ्यमवहदेहे ग्रहणीगदसंभवम् ॥ ५२५ ॥

केप्युचुर्मृगयादोपात्कुपिता देवतास्ततः ।

अतीसारगदारम्भस्तथैवास्य विलोकितः ॥ ५२६ ॥

केपि प्रच्छन्नराज्येच्छाः सैदाः स्वातन्त्र्यकाङ्क्षिणः ।

व्यधुः किमपि भूपाले तुरुष्कादृतमानसाः ॥ ५२७ ॥

केपि मन्त्रिधियोगोत्थचिन्तासंतापितात्मजम् ।
 रुजमाहुर्न तद्व्यार्थेर्निश्चयः कस्यचिदभूत् ॥ ५२८ ॥
 भूपस्ताद्वगवस्थः स नववर्षादिवासरे ।
 ययौ सर्जप्रदेशं तद्व्यर्थया शकुनीच्छया ॥ ५२९ ॥
 तद्दिने गच्छतस्तस्य राक्षो नौकान्तरस्थितेः ।
 जैनघाटविहारप्रात्सर्पस्तुत्रोट पद्धतिम् ॥ ५३० ॥
 तद्गुर्निमित्तभीशान्त्यै हत्वा तं सायकैर्नृपः ।
 अहरद्धृदयाशङ्कां न शरीराद्गुजं पुनः ॥ ५३१ ॥
 किमर्थं निर्गतो वासि चिरं त्वं सुकृतं कुरु ।
 इतीवाग्रागतो वायुः सवेगं तं न्यरुध्यत ॥ ५३२ ॥
 अस्मिन्गते प्रजापीडा भविष्यत्यत्र मण्डले ।
 अकम्पत शुचेवोद्यत्तरङ्गतलं संरः ॥ ५३३ ॥
 तत्र सर्जोत्सवे भुक्त्वा सैदमन्त्रिसमावृतः ।
 अपुनर्दर्शनायेव सर्वेषां दर्शनं ददौ ॥ ५३४ ॥
 नौकारूढस्ततस्तूर्णं सभृत्यः स दिनावधि ।
 उत्कण्ठाखण्डनायैव श्येनैः पक्षिवधं व्यधात् ॥ ५३५ ॥
 अद्यैवेमं विनोदं नः करोति न पुनः प्रभुः ।
 इत्येव श्येनाः पक्ष्यालीं गृहीत्वोपायनं व्यधुः ॥ ५३६ ॥
 प्रत्यावृत्तस्ततो राजा सैदांस्तान्प्रतिमुच्य च ।
 नाहं स्वस्थोऽस्मि तल्पस्थो देवीं ज्ञातरुजं व्यधात् ॥ ५३७ ॥
 तत्पथ्यपरिचारिण्या स्वयं देव्या वृतो नृपः ।
 दिवसेन्दुरिव क्षीणरुचिं विच्छायतामगात् ॥ ५३८ ॥
 कपाटविकटं वक्षः श्यामगौरं तदाननम् ।
 कटधूरुजानुपादाश्च पीनाः पद्मदलोपमाः ॥ ५३९ ॥

सुन्दरं नयनद्वन्द्वं ललाटं भूमनोहरम् ।
 तद्रुजा नृपतेः सर्वं विवर्णं समपद्यत ॥ ५४० ॥
 एकदा सोवदद्राजा तं मीयाहस्सनं रहः ।
 नाहं जीवामि राज्याहोः न सुताः शिशवो मम ॥ ५४१ ॥
 वद्धो बह्मामखानीयो न पाति मम बालकान् ।
 वरमादमखानीयं युक्त्यानीयामिपिच्यताम् ॥ ५४२ ॥
 अथ घेयं भवत्कन्या यद्वस्यति करोतु तत् ।
 श्रुत्वेति भय धीरस्ते स्वास्थ्यं स्यादिति सोब्रवीत् ।
 केवलं सैदहसनो रुरोद भृशदुःखितः ॥ ५४३ ॥
 अथ राश्यवदत्पित्रे रहो मीरामुखादिदम् ।
 संदेहितासू राजायं राज्ये किं क्रियतेधुना ॥ ५४४ ॥
 वरं बह्मामखानीयो युवायमभिपिच्यताम् ।
 यौवराज्ये च ज्येष्ठोयं दौहित्रः स्याप्यतामिति ॥ ५४५ ॥
 द्वित्रा द्विष्टाश्च बध्यन्तां सर्वे स्युरविनश्वराः ।
 श्रुत्वेति मीयाहसनः सक्रोधस्तामभर्त्सयत् ॥ ५४६ ॥
 तच्छ्रेयःप्राप्तिसंकल्पकल्पितद्रव्यसंचयान् ।
 मौसुलेभ्यो ददुः सैदा द्विजभक्तिविवाजिताः ॥ ५४७ ॥
 प्रभुं द्रष्टुं न यच्छन्ति गच्छन्त्यभ्यन्तरं स्त्रियः ।
 मन्त्रपाठं निषेधन्ति तत्तद्राखडिकोचितम् ॥ ५४८ ॥
 चिकित्सां वैद्यकोक्तां तामन्यथा रचयन्ति च ।
 तत्रापि गुलिकां भोक्तुं रचयन्ति स्वसाधिताम् ॥ ५४९ ॥
 किमप्यनिष्टं कर्मेति कृतमित्यादिवादिनः ।
 यच्चो विवर्णं पश्यन्तोप्यन्तरङ्गा महीपतेः ॥ ५५० ॥
 वैद्यो गारुडिकश्चाहं दृष्टकर्मेति कथयन् ।
 तथाभूद्रूपमदृष्टः स स्त्रीवैद्यककृतार्थनः ॥ ५५१ ॥

मुमूर्षुः सेवकैः पृष्टः का रुक्मि चेक्षसे विमो ।
 सण्डो निवार्यतामग्रादित्यूचे तान्महीपतिः ॥ ५५२ ॥
 कृतान्तमहिषो दृष्टो दिवमद्यैव यात्ययम् ।
 इत्युक्त्वा शुशुचुः सर्वे साक्रन्दं साश्रुलोचनाः ॥ ५५३ ॥
 संरुद्धवसनः साश्रु घूर्णयन्हृष्टिमण्डले ।
 तस्यामेव रजन्यां स मुमूर्षुरभवघृषः ॥ ५५४ ॥
 वर्षे पण्डितमे कृष्णनवम्यां मासि माघवे ।
 पञ्चाहं द्वादशाब्दांश्च राज्यं कृत्वा दिवं ययौ ॥ ५५५ ॥
 आक्रन्दमुखरा रात्रिः सर्वा सा जनताप्यभूत् ।
 प्रातर्याने समारोप्य च्छत्रचामरसंयुतम् ॥ ५५६ ॥
 सैदाः ससेवकाः सर्वे निन्युः पितृशवाजिरम् ।
 श्रीजैनभूप्रमये दुःखिता नाभवत्प्रजा ।
 तादृशी यादृशी तस्य मरणे शरणोज्झिता ॥ ५५७ ॥
 तद्गद्गादमनि वस्त्राढ्ये तस्य मस्तकवेष्टनम् ।
 तद्वन्धरचनं दुष्पिकोज्ज्वलं मन्त्रिणो व्यधुः ॥ ५५८ ॥
 तदालोक्य जनः सर्वो दर्शनोत्कण्ठिताशयः ।
 स्मारंस्मारं नृपं मेने निपण्णमिव मध्यगम् ॥ ५५९ ॥
 प्रातःप्रातः समागत्य सैदाः सप्तदिनावधि ।
 स्ववेदाध्ययनं चकुर्मिश्रितं रुदितैः स्वनैः ॥ ५६० ॥
 विहितरतयो दृष्टा येन्यैर्महाविभवोज्ज्वला-
 स्तरुणवयसो बालालीलाविलासमदालसाः ।
 कतिपयदिनैस्तेमी रिक्ता ब्रजन्ति शुचान्विता
 विरसमनसो राज्याद्वेद्यागृहादिव कामुकाः ॥ ५६१ ॥
 देशो मेयं रचितरचना राजधानी ममेयं
 कोशो मेयं युधतिरपि मे मे सुता मे च नृत्याः ।

इत्येवान्तः कलयति नृपो यावदेत्यन्तकस्तं

त्यक्त्वा सर्वं व्रजति सुशिराः पुण्यपापैकभागी ॥ ५६२ ॥

सप्ताङ्गसुभगं राज्यं ममेदमिति योव्रवीत् ।

तदीयो नाभवत्तस्य स्यदेहान्ते पृथक्स्थितेः ॥ ५६३ ॥

इत्थं शचाजिरे लोकः शुशोच नृपसंततिम् ।

अश्मैकरचनामात्रावशिष्टां तत्र संस्थिताम् ॥ ५६४ ॥

राज्यदानाय राज्ञी सा म्लेच्छसंपर्कैर्कर्मशम् ।

यह्नामखानजं पुत्रं दुःखोदकमर्कयत् ॥ ५६५ ॥

इति हस्सनशाहिस्वर्यानम् ।

इति जैनराजतरङ्गिण्यां पण्डितश्रीविरचितयां

हस्सनशाहिराज्यवृत्तान्तवर्णनं नाम तृतीयस्तरङ्गः ।

तृतीयेहनि सैदास्ते मिथः संमन्त्र्य सत्त्वराः ।

व्यधुर्महदखानाय राज्यदानाय निश्चयम् ॥ १ ॥

प्रतीक्षाक्षममालोक्य कालं सैदास्त्वरकुलाः ।

राज्याभिपेकदानेच्छामकुर्वन्पसूनवे ॥ २ ॥

अथ राज्ये व्यधीयन्त तत्सुतं सप्तवार्षिकम् ।

कृत्वा महदशाहाख्यं गोनन्दमिव सुन्दरम् ॥ ३ ॥

तस्य सिंहासनस्यान्ते स्थापिता चस्तुसंततिः ।

त्यक्त्वा भोजनसामग्रीं पूर्वं शार्ङ्गेपतत्करः ॥ ४ ॥

एतद्राज्ये सदा युद्धं भविता मण्डलान्तरे ।

दृष्ट्वा शकुनविज्ञाः केप्युचुस्तत्रान्तिकस्थिताः ॥ ५ ॥

रौप्यसिंहासने छत्री विवभौ बालभूपतिः ।

दत्तानन्दः पयःपूरैर्बालेन्दुरिव सुन्दरः ॥ ६ ॥

सैदाः शुभ्रांशुकन्यस्तकुङ्कुमालोहितत्विपः ।

भाविद्रोहकृतोद्गच्छद्रक्तसिका श्वायभुः ॥ ७ ॥

भ्राता हुस्सनखानोस्य कनीयान् रुचिरकृतिः ।
 वभौ बालनृपस्याग्रे शुक्रस्येव बृहस्पतिः ॥ ८ ॥
 शोकहर्षान्वितो लोकस्तद्दिने पितृपुत्रयोः ।
 दधौ तमःप्रकाशाढ्यां लोकालोकाचलश्रियम् ॥ ९ ॥
 दौहित्राभ्युदये सैदाश्चेरुरानन्दसुन्दराः ।
 सुगन्धिमकरन्दाढ्ये मधौ मधुकरा इव ॥ १० ॥
 बाधमानोत्सवातोद्यप्रोद्यत्प्रतिरवच्छलात् ।
 अकुर्वन्निव वृद्धयर्थं राक्षस्तस्याशिपो दिशः ॥ ११ ॥
 राजधान्यङ्गने सैदाः परिधानप्रसादनैः ।
 अतोपयन्नुत्सवान्तः सर्वं नृपपरिच्छदम् ॥ १२ ॥
 एकस्मिन्कीर्तिशेषेन्या दिग्द्वयाद्भस्सनद्वयी ।
 तादृशे ददृशे पौरैः स्फूर्जत्सादिशतावृता ॥ १३ ॥
 राज्यसंपत्ससप्ताङ्गा तद्रूहे समलक्ष्यत ।
 तत्कन्योद्वेजितेवाप्ता वक्तुं रिपुपराभवम् ॥ १४ ॥
 राक्षः सेवकसामन्ताः प्राप्नुवन्तस्तदन्तिकम् ।
 प्रवेशं लेभिरे नान्तर्लुठन्तः कुक्कुरा इव ॥ १५ ॥
 देश्यसंस्कृतशास्त्रज्ञविद्वत्कृतविडम्बनाः ।
 गृहे स्त्रीषु बाहिः श्येनलीलासु व्यसनं दधुः ॥ १६ ॥
 विगुणव्यवहारेषु क्रूराचारेषु दर्पिषु ।
 दुःसहान्तकदूतेन लोभेन क्षोभितेषु च ॥
 दौशील्यानभिगम्येषु प्रसरन्मत्सरेषु च ।
 विरागं तेषु सैदेषु सप्रजाः सेवका ययुः ॥ १७ ॥
 हितानामपि सैदानां केचिद्भूपालसेवकाः ।
 नाभ्यनन्दन्परिचर्यं काकानामिव कोकिलाः ॥ १८ ॥

द्विजस्थितिः सुखं यासीत्सती सरसि निश्चला ।
 तेषां श्येनैश्च भृत्यैश्च भ्रामिता चपलाशया ॥ १९ ॥
 स्फीतगीतोल्लसन्नादा येभवन्वृन्दगायनाः ।
 शोकमूका इवाभ्यर्णे माघे भृङ्गा इवामवन् ॥ २० ॥
 अथ प्रथममेवैते गृहीत्वा नवभूपतिम् ।
 शकुनापेक्षिणो नावा वितस्तातटमभ्यगुः ॥ २१ ॥
 स्वपक्ष्यावर्जकास्तत्र पृष्टभोज्यान्नसंपदः ।
 स्वातन्त्र्यप्राप्तिदर्पान्धाः काश्मीरानादरं व्यधुः ॥ २२ ॥
 अपुनर्गमनायेय विधाय शकुनिक्षयम् ।
 एकदा स्वीयसंयुक्ता व्यधुः किमपि मन्त्रणम् ॥ २३ ॥
 तेषां तत्केवलतया श्रुत्वा पाङ्गुण्यमन्त्रणम् ।
 काश्मीरिकाश्च मद्राश्च शङ्किता नगरेभवन् ॥ २४ ॥
 ततः परशुरामार्थैस्तद्विष्टैः सह तद्दिने ।
 मिलिताः पञ्चशस्तीक्ष्णाः सैदा द्रोहमचिन्तयन् ॥ २५ ॥
 जिघांसतामथैतेषां वैजन्यावसरेक्षिणाम् ।
 न भेदमगमन्मन्त्रो गुप्तस्तदुपहृतैरिव ॥ २६ ॥
 एकदा तत्सुताभीष्टा मीराख्या मीरहस्सनम् ।
 मूर्तेव बुर्दशा गेहमागत्येत्यब्रवीद्रहः ॥ २७ ॥
 राज्ञः कापि क्रिया साध्या तूर्णमागम्यतां प्रभो ।
 इत्युक्त्वानिष्टमप्येनं सा निनाय गृहान्तरात् ॥ २८ ॥
 द्रोहस्ते सूर्यवारे स्यान्न गन्तव्यो नृपालयः ।
 पित्रेत्युक्तोपि स स्वप्ने ययौ दैवविमोहितः ॥ २९ ॥
 तावत्स सैदहसनोप्याययौ स्वगृहाद्भुतम् ।
 पादच्छेदोस्ति ते द्रोहान्मा पलायनमारुह ॥ ३० ॥

इत्येव पादकटकच्छिन्नोश्वादपतद्भुवि ।
 प्रतोल्यां सैदसाद्यश्वयुरोत्कीर्णरजोमिपात् ॥ ३२ ॥
 नैते पुनर्विशन्तीति शुचेवोच्छ्रसमक्षिपन् ।
 तत्तारखानलेपेन त्वदनर्थादिहेतवे ॥ ३३ ॥
 प्राप्तेनाद्य मिथो मन्त्रं विधाय कृतनिश्चयाः ।
 आक्रान्तमण्डलाः सैदा युष्मच्छेषविशङ्किताः ॥ ३४ ॥
 प्रातर्वध्नन्ति वस्तस्मादुपायः कोपि चिन्त्यताम् ।
 मिथ्येति बोधिता मद्रा जोनराजानकादिभिः ॥ ३५ ॥
 हन्मस्तान्वयमेवादौ समंश्येति समाययुः ।
 सर्वानमृतवाट्यन्तः समेतानवगम्य तान् ॥ ३६ ॥
 अन्तः परशुरामाद्या विविशुः शस्त्रधारिणः ।
 रक्ष्यो द्वारस्त्वया तैरित्युक्तो द्वारेशताजकः ॥ ३७ ॥
 मन्त्रे प्रवृत्तिरित्युक्त्वा सैदभृत्याभ्यवारयत् ।
 कुर्वन्ति भोजने लुण्ठि त्वद्भृत्या इति तद्विरा ॥ ३८ ॥
 सैदाः स्वशस्त्रान्स्थान्भृत्यान्स्वसमीपाभ्यवारयन् ।
 जोनराजानकस्तावत्पथान्येनागमद्भुतम् ॥ ३९ ॥
 गृहीत्वा राजभृत्यौघाजिघांसुर्वाटिकान्तरात् ।
 ताजदौघारिकोप्यश्वमारुह्याप्तो नृपाग्रगम् ॥ ४० ॥
 यन्मामाभ्यन्तरेन्यत्र तन्मतेन जिघांसया ।
 घाटिकान्तश्चतुष्पण्डमण्डपोपरि संस्थिताः ।
 सैदा मद्रान्समालोक्य साशङ्का इव तस्थिरे ॥ ४१ ॥
 किं न गच्छत देशं स्थं प्रतिमुक्ताः किमागताः ।
 इत्यागतांस्तान्दृष्ट्वैव सेष्यं सिंहद्विजोभ्यधात् ॥ ४२ ॥
 मार्गमुक्तयक्षरो नातस्त्वत्तो यामः कथं वयम् ।
 अद्य वः प्रतिमोक्ष्यामः सत्यार्थमिति तेभ्यधुः ॥ ४३ ॥

वैजन्यमीक्ष्य पाथेययाञ्ज्वादम्भादुपागतः ।
 परशुः सिंहमर्दं तं न्यवधीत्प्रथमं रुपा ॥ ४४ ॥
 चतुष्मण्डपिकाप्रान्ते प्रक्षरक्षतजोक्षितः ।
 सिंहोपि विश्रुटच्छालः शृगाल इव सोपतत् ॥ ४५ ॥
 किं द्रोहो द्रोह इत्युक्त्वा यावद्भीताः समुत्थिताः ।
 तावत्खड्गप्रहारैस्ताञ्जघ्नुर्मद्राः समेत्य ते ॥ ४६ ॥
 निर्यातः प्रस्फुरन्मेदा द्वाराग्रे सैदहस्सनः ।
 हतो मुष्ट्यायुधस्तत्तत्प्रहारशतविह्वलः ॥ ४७ ॥
 तं दृष्ट्वा भीयहसनं सभयं चिद्रुतं द्रुतम् ।
 प्राकारारूढमवधीत्कोपि छिन्नपदद्वयम् ॥ ४८ ॥
 गदयामीनकासीममल्ललाद्यास्तदन्तिके ।
 त्रिंशन्मात्रा हतास्तत्र पुत्रमित्रसमन्विताः ॥ ४९ ॥
 वदन्तो हालहालेति रक्तसिक्ताक्तपाणयः ।
 चेरुस्ते तद्वधोद्युक्ताः कृतान्तस्येव किकराः ॥ ५० ॥
 गृहेषु गोवधात्तेषां पापभीर्नाभवद्यथा ।
 तथा तत्र घृतां सैदान्मद्राणां नाभवद्धृणा ॥ ५१ ॥
 मृगयान्ते कुरुङ्गादीश्छिन्नाङ्गान्व्यदधुर्यथा ।
 तथा सैदाः कृता मद्रैः क्षुद्रैस्तद्वाढिकान्तरे ॥ ५२ ॥
 द्विपद्वृतांशुका नग्रा महार्हशयनोचिताः ।
 अनाथा इव लोकस्य प्रययुः प्रेक्षणीयताम् ॥ ५३ ॥
 केचिद्देवतखानाद्या निष्कृष्टच्युरिकास्ततः ।
 तूर्णं प्राकारमुलङ्घ्य गृहीत्वाश्वान्पलायिताः ॥ ५४ ॥
 तद्दृष्ट्वा तुमुले जाते वहिस्तदनुजीविनाम् ।
 कस्यापि निश्चयो नाभूदन्तरे कं हता इति ॥ ५५ ॥

भयत्यक्ताभिमानेषु विद्रुतेष्वनुजीविषु ।
 चकर्ष शस्त्र तन्मध्यात्कोपि नैवाङ्गनान्तरे ॥ ५६ ॥
 मल्लजादात्मजाहृतस्तावन्मीयामहम्मदः ।
 गृहादेत्य द्रुतं प्रादादास्कन्दं राजमन्दिरे ॥ ५७ ॥
 प्रतोलीपालकः सोयं द्रोहीत्यग्रागतं द्रुतम् ।
 राजमार्गान्तरे क्रुद्धो नूरोल्लाहमघातयत् ॥ ५८ ॥
 वद्धाररिपुदां दृष्ट्वा राजधानीं नवीकृताम् ।
 ज्ञात्वान्तःस्थात्रिपून्प्राग्वत्क्षोभेनाग्निमदापयत् ॥ ५९ ॥
 न शक्तोपद्रवं द्रष्टुं स्वर्गं मद्रक्षको गतः ।
 शुचेवेति द्वारधान्या जुहुवे ज्वलने वपुः ॥ ६० ॥
 सौधप्राप्तलसद्भूमस्तोमव्याजाघृपश्रियः ।
 क्व मां खला नयन्तीति निःश्वासौघा इवास्फुरन् ॥ ६१ ॥
 अत्रान्तरेग्निमालोक्य द्रोग्धारो धारितायुधाः ।
 राजधान्यङ्गनं प्रापुर्निर्गता घाटिकान्तरात् ॥ ६२ ॥
 जोनराजानको गच्छन्नुद्धः केनापि पत्तिना ।
 घोरः सङ्गप्रहारेण द्वित्रांस्तत्राङ्गनेवधीत् ॥ ६३ ॥
 समारुह्याथ राजाश्वान्सर्वे मद्रसमन्विताः ।
 मुक्तामूलकनागान्ते प्राप्ताः प्रोक्षुः क्षणं मिथः ॥ ६४ ॥
 वरमत्रैव तिष्ठामः सैदैर्युद्धं विदध्महे ।
 स्थलपावशिष्टैः शत्रूणां न शेषः परिरक्ष्यते ॥ ६५ ॥
 जलालठकुरः श्रुत्वा तानूचे नयकोविदः ।
 न युद्धसमयोस्तीह गत्वानेन पथा द्रुतम् ॥ ६६ ॥
 वितस्तापारमासाद्य तिष्ठामः सपरिच्छदाः ।
 तत्रोपायान्विधास्यामो येन नश्यन्त्यमी स्वयम् ॥ ६७ ॥

अभिनन्देति तद्वाक्यं सर्वे साहसशालिनः ।
 जुहिलामठमार्गेण वितस्तापारमासदन् ॥ ६८ ॥
 अत्रान्तरेन्तरं प्राप्तः हुद्धो मीयानहम्मदः ।
 अवधीद्भातरौ ताजपाजकौ द्वारपालकौ ॥ ६९ ॥
 राजधान्यङ्गनात्कृष्टौ श्वपचैर्गुल्फदामभिः ।
 अमेध्यमध्यमग्राक्षौ ययतुस्तौ श्वभोज्यताम् ॥ ७० ॥
 आजन्म कृपणौ ग्राम्यपीडोत्कोच्चारितश्रियौ ।
 प्राणदानक्षणे तस्मिन्गतौ सर्वस्वदातृताम् ॥ ७१ ॥
 संचितं ग्राम्यपीडाभिर्लुब्धैर्यत्परचञ्चनैः ।
 तेषां सद्रूप्यकुप्यादि सर्वं तद्राजसादगात् ॥ ७२ ॥
 कृपणस्य गृहं विशन्ति येषां
 न वहिः क्रष्टुमतो जनाः क्षमन्ते ।
 विलमध्यगता इव द्विजह्वा
 यदि निर्यान्त्यसुभिः सहैव सर्वे ॥ ७३ ॥
 भिक्षोः प्रसूतिमात्रं येन दत्तं तद्गृहान्तरात् ।
 शतं तण्डुलखारीणां भिक्ष्वाद्यैरेव तद्धृतम् ॥ ७४ ॥
 गोधूमपिष्टं पूषेकपर्याप्तं नाप्तमर्थिभिः ।
 यत्तद्गुण्डिततच्चूर्णैर्हिमपातायितं पथि ॥ ७५ ॥
 अत्रान्तरे गृहादाप्तोप्यालियानो भटोद्भटः ।
 प्राग्वाटिकाप्रतोलीं तामदहत्तज्जिहीर्षया ॥ ७६ ॥
 पदराजानकायाश्च तावद्ब्रह्ममखानजम् ।
 उन्मुच्य बन्धनात्तूर्णमपमार्गेण निर्ययुः ॥ ७७ ॥
 अग्रे हृद्धारिसैन्यं च पश्चादपि हुताशनम् ।
 क्षमो यातुं न च स्थातुं मृगशाव इयामवत् ॥ ७८ ॥

कृष्टोरिष्टाय सोयं नो विरुद्धैरिति तं विदन् ।
 अलिप्तानः समाश्यास्य सिंहो मृगमिवावधीत् ॥ ७९ ॥
 महाराश्यैव कृष्टोर्यं पाजभट्टमतस्थया ।
 राज्यार्थमिति सैदास्तं चुनुशुः केचनाचदन् ॥ ८० ॥
 उपायो बन्धनात्क्रष्टुं चिन्तितस्तस्य योपरैः ।
 अपायः प्रत्युतास्याभूद्देवं केन विलङ्घ्यते ॥ ८१ ॥
 तस्य मीरादयो भृत्याः पापास्तेन प्रचोदिताः ।
 प्रहारविधशं चक्रुः शशकं शयरा इव ॥ ८२ ॥
 राजपुत्रवधोत्पातविवशं पृष्ठपातिनम् ।
 अवधीत्पाजभट्टं तं स्वपक्षमिव राक्षसः ॥ ८३ ॥
 भुक्तं किमपि नो राज्याग्निर्हेतुः किमयं हतः ।
 शुचेवारोदि तद्दृष्ट्वा वृक्षैः पिकरवच्छलात् ॥ ८४ ॥
 मा मा वधीरिम खानं सुचिराद्बन्धनोद्गतम् ।
 रुरुदुस्तच्छुचेवेत्थं मरुता कम्पिता लताः ॥ ८५ ॥
 केमी तुरुष्का दुष्कार्यकराः पुष्कलपातकाः ।
 इत्येव तरवः कम्पमापुर्वायुविघट्टिताः ॥ ८६ ॥
 चतुर्विंशतिवर्षेयं मात्रा प्राप्तश्चिराच्छवः ।
 ज्यहं रुद्धान्तिके स्नेहात्कृतोन्त्यक्रियया ततः ॥ ८७ ॥
 ययान्नभक्षिणी तस्य जननी विधवा सती ।
 सुल्हाणदेवी साजीवमवसत्तच्छवाजिरे ॥ ८८ ॥
 राजसैदद्विजानेतान्हतान्वीक्षाम्यहं कथम् ।
 इतीव तत्कुधा रक्तः सूर्यो लोकान्तरं ययौ ॥ ८९ ॥
 परितो राजधान्यास्तान्हृष्टा नग्नान्महत्तरान् ।
 न शेकुः केपि घस्त्रैकखण्डं दातुं त्रपाहते ॥ ९० ॥

सरस्तीरगता भेका अविच्छिन्नरवच्छलात् ।

साक्रन्दाः सर्वरात्रं ते तच्छुचेवामवंस्तदा ॥ ९१ ॥

ये राजवेश्म विविशुः सुभगाः सुवेशा-

स्त्वङ्गतुरङ्गखुरधूलिकृतान्धकाराः ।

ते द्वित्रघोढशिविका धृतजीर्णवस्त्रा

निष्काशिता नृपगृहात्स्त्रुतरक्तधाराः ॥ ९२ ॥

इत्थं पष्टितमे वर्षे भाव्युपद्रवकारणम् ।

घैशाखस्य चतुर्दश्यां सैदानां विप्लवोभवत् ॥ ९३ ॥

नूनं हसननाम्नां सकृत्यानां तत्र चत्सरे ।

अन्तकः संनिविष्टोभूद्येनैते प्रलयं गताः ॥ ९४ ॥

सामान्यवेश्मनि चरं जनिरस्तु पुंसां

मा मास्तु राजनिलये बहुदुःखकर्त्री ।

ते शेरते तु सममेत्य पट्टैकमध्ये

नो माति राजयुगलं विपुले सुदेशे ॥ ९५ ॥

अथालिखानमीयाद्याः क्रुद्धाः पश्चादवालगन् ।

नदीपारगताञ्श्रुत्वा द्रोहिणस्तान्विरोधिनः ॥ ९६ ॥

नौसेतुवन्धानुच्छिद्य माद्रेः काश्मीरिक्कैः समम् ।

जलालठकुण्डास्ते मतं चक्रुर्जिगीपया ॥ ९७ ॥

विशप्रस्थान्तरे सैदाः प्राप्तसंनाहवाहनाः ।

तत्तत्पटकुटीपण्डमण्डिताः शिविरं व्यधुः ॥ ९८ ॥

पुरमात्रावशिष्टास्ते सैदा द्वैधान्निवर्तिनः ।

घाजिवर्मासिभूपिष्ठां राज्यलक्ष्मीं विभेजिरे ॥ ९९ ॥

येषां घराटिकैकापि नाभूत्करगता कचित् ।

स्वर्णरूपकहस्ताङ्गाश्चेरुस्ते घेशभूपिताः ॥ १०० ॥

तेषूत्तुङ्गपुरेषु सर्वतो वसुवर्षिषु ।
 अकारि शस्त्रग्रहणं शिल्पिशाकटिकैरपि ॥ १०१ ॥
 मन्दुरासुन्दरा येश्वा राक्षोभूवन्महागुणाः ।
 तानारुह्याधमाश्चेरुस्तद्धृत्या नित्यदुर्लभान् ॥ १०२ ॥
 ततो हस्सनराजानकाद्यैरन्यैश्च संयुताः ।
 पाङ्गुण्यं विदधुः सैदाः काश्मीरिकजिगीषवः ॥ १०३ ॥
 ते मीयामत्तनाराचमुख्यानां यन्त्रणोज्झिताः ।
 स्वसेवकानां विदधुरधिकारसमर्पणम् ॥ १०४ ॥
 अत्रान्तरे पारगताष्ठकुराद्या महाधियः ।
 सैन्यानां संग्रहं चक्रुस्ते जालद्रगरान्तरे ॥ १०५ ॥
 श्रुत्वेति साहसोदात्तं नगरे मद्रनिर्मितम् ।
 आययुः सर्वराष्ट्रेभ्यो लोकास्ते शस्त्रधारिणः ॥ १०६ ॥
 प्रवृत्तं च पुरक्षोभे पुरे ग्रामे च पत्तने ।
 अत्युल्वणजनः सर्वो धावति स्म धृतायुधः ॥ १०७ ॥
 शमालावाङ्गिनीयाद्याः क्रमराज्यगताश्च ये ।
 स्थामार्यं क्षितिकातीरे शिविरं समकल्पयन् ॥ १०८ ॥
 दरङ्गिश्चक्रवाकाद्यैर्दरङ्गिः सुभटैः समम् ।
 वैडूर्यभट्टः स्थामस्थो युद्धसंनद्धतां दधौ ॥ १०९ ॥
 नीलाश्वलोकं संगृह्य पम्मराजानकादयः ।
 दुग्धाश्रमान्तिके सिन्धोः पारं स्थामार्यमासदन् ॥ ११० ॥
 सर्वतो धान्यसंभारनानीयानीय नाविकैः ।
 प्रवासवेतनं कोशाभावात्काश्मीरिका व्यधुः ॥ १११ ॥
 कच्चिलुण्ठि कचिदाहं परदेश इद्यात्र ते ।
 पारावारगताश्चभुर्नदीं तीर्त्वा पुरद्वये ॥ ११२ ॥

धनुर्यन्त्रशरैर्मुक्तैः प्रतितीरं पुरद्वये ।

पञ्च सप्त मृता युद्धे प्रत्यहं कट्वद्वये ॥ ११३ ॥

खशाश्चोपान्तसामन्ताः क्षीणप्रेष्या गृहोज्झिताः ।

नामावशेषाः खानाश्च शूरा दारिद्र्यपीडिताः ॥ ११४ ॥

चौराः कृतप्रमोषाश्च चिरवन्धनयन्त्रिताः ।

तत्तद्राजविरुद्धाश्च पिशुनाश्च श्ववृत्तयः ॥ ११५ ॥

हृताधिकारास्तत्कार्यन्यायप्रत्यायनक्षमाः ।

पते चान्ये च तुतुपुर्देशेस्मिस्तदुपद्रवे ॥ ११६ ॥

नौसेतुबन्धाघ्रावश्च सर्वा मडवराज्यतः ।

आनीय वामतीरस्था विदधुः स्वोपयोगिनीः ॥ ११७ ॥

देवामिधः शाकुनिको नाविकाधिपतां भजन् ।

प्रतीर्य नौकायुद्धेन विदधे सुभटक्षयम् ॥ ११८ ॥

सैदा डलुसरस्तीरस्थितान्शाकुनिकाक्षवान् ।

सपोतान्व्यसृजन्त्योद्धुं तत्तद्वन्दपुरस्थितान् ॥ ११९ ॥

मीयावफाकनामापि पुररक्षाधिकारभाक् ।

विचार्य चौरांस्तत्काले द्वित्रान्शूले न्यरोपयत् ॥ १२० ॥

आसमुद्रमटोलैर्ननगरान्तं सडिण्डिमम् ।

तस्मिन्स्फुरति पौराणां न भीक्ष्यौरकृताभवत् ॥ १२१ ॥

छिन्नेषु सेतुबन्धेषु तत्तद्यौपुरकादिषु ।

पूर्दुर्गरचनेषाभूदुर्गमा तद्विरोधिनाम् ॥ १२२ ॥

आस्कन्दं स्कन्दमयनादाशङ्क्योपनृपाहनम् ।

पञ्चदस्तमितां मैदाः परिरां समकल्पयन् ॥ १२३ ॥

ढाग्वानीसर्मापेपि रुद्धराजानकान्तिने ।

तादृशीं परितामन्यां चक्रुर्यैरिभयच्छिदे ॥ १२४ ॥

विरुद्धपेशमलुठनं कुर्वन्तो हततद्धनाः ।
 सैदभृत्या भयं चक्रुः प्रजानां गोवधादिना ॥ १२५ ॥
 विरुद्धमुक्तलुण्ठितगृहदारुसमासितः ।
 दिदामठे रुद्रवनवासेन्धनकृतोभवत् ॥ १२६ ॥
 अनभिज्ञतयाल्पानां तद्विरुद्धगृहश्रियः ।
 व्ययीचकुर्वृथा सैदा गावो हत्वा शुनामिव ॥ १२७ ॥
 निष्कृष्टशस्त्राः संनाहममुञ्चन्तो दिने दिने ।
 राजधान्यङ्गने साश्वास्तद्धृत्याः प्राविशन्मदात् ॥ १२८ ॥
 मल्लामीनग्रहांश्चुन्दकायस्थसदनानि च ।
 राजानको हस्सनः स ददाह स्वगृहं क्रुधा ॥ १२९ ॥
 काकतालीयकन्यायः सैदकाश्मीरसैन्ययोः ।
 परस्परभयभ्रश्यद्वैर्ययोरभवत्तदा ॥ १३० ॥
 पारावारगता वीरास्तीर्त्वा साहसिनो हृतम् ।
 हत्वा तांस्ताञ्छिरश्छित्त्वा तीरे दण्डे न्यरोपयन् ॥ १३१ ॥
 लोलाश्वारोहिणि हते तीर्त्वा सैदभट्टद्वये ।
 लुण्ठितं पिवंजयानाद्याश्चक्रुः पद्मपुरान्तरे ॥ १३२ ॥
 जोनराजानकाद्यास्तच्छ्रुत्वा तीर्णा भट्टोद्भटाः ।
 ओवाणादिषु तद्रोपादुत्पिञ्जं चक्रुरञ्जता ॥ १३३ ॥
 तेन सैदा अपि ग्रामे जन्मभूमौ गृहावलेः ।
 जोनराजानकस्यैव क्रोधाद्भिमदापयन् ॥ १३४ ॥
 तच्छ्रुत्वा स तदीयस्य वडवीविषयान्तरे ।
 ताजिभट्टस्य सदने तद्वदभिमदापयत् ॥ १३५ ॥
 गृहान्पदातिमात्रः स दग्ध्या लहरमध्यगः ।
 दुग्धाश्रमादिस्थामस्थान्पलायनपरान्वधात् ॥ १३६ ॥

अथ लोहरकोटस्थं धीमार्गेशजहाङ्गिरम् ।
 जलालठकुराद्यास्ते लेखामित्थं व्यसजर्यन् ॥ १३७ ॥
 यत्प्रमादमिया देशात्सकुटुम्बो गतो भवान् ।
 स मद्रौर्वहितोस्माभिर्युक्त्या तद्वधसाहसः ॥ १३८ ॥
 मीयामहम्मदाद्यैस्तत्पुत्रैरस्मज्जिगीषुभिः ।
 चैतस्तो दक्षिणो वामो भागोस्माभिः समाश्रितः ॥ १३९ ॥
 जिगीषयो घयं सर्वं क्रान्तकदमीरमण्डलाः ।
 पुरमात्रावशिष्टास्ते सैदास्तिष्ठन्ति घेष्टिताः ॥ १४० ॥
 तद्विलम्बधियं त्यक्त्वा तूर्णमागम्यतां यतः ।
 प्राप्ते त्वयि जयौस्माकं तव स्युः कीर्तिसंपदः ॥ १४१ ॥
 राजभक्ताश्च शक्ताश्च यूयमेवान्न मण्डले ।
 तदनागमनात्कीर्तिं मा कार्षीः स्वां कलङ्किताम् ॥ १४२ ॥
 घञ्जे रणादालिशहे पूर्वं महेकजःस्रयात् ।
 राज्यरक्षां व्यधादत्र यथा मार्गेशमहदः ॥ १४३ ॥
 तद्वत्प्राणं त्वया रक्ष्यं तूर्णमागत्य सांप्रतम् ।
 अन्यथास्य दिशो राज्ये स्थापयन्ति न सैदजाः ॥ १४४ ॥
 इति लेखं विचार्यांश्च स्वदेशोत्कण्ठिताशयः ।
 तूर्णं पणोत्समार्गेण स मार्गपतिराययौ ॥ १४५ ॥
 प्राप्ते तस्मिन्दिनैर्द्वित्रैः बुद्धदीनपुरान्तरम् ।
 चफन्पुः शिबिरे सैदाः प्रदोषा इव धायुना ॥ १४६ ॥
 अथ संमन्त्र्य सैदास्ते भयात्संधातुमिच्छयः ।
 इत्थं दिग्गशादायादीं छित्तहस्तान्व्यसजर्यन् ॥ १४७ ॥
 प्रधानपुरायाः सन्तः कृतसंदयथाः फयम् ।
 भयन्तो बत पुर्यन्ति फार्यं शोकविगर्हितम् ॥ १४८ ॥

दैवाद्यदि मृतो भूपस्तत्सुतस्तत्पदे कृतः
 कस्य किं वो हृतं येन सर्वे छेदार्थमुद्यताः ॥ १४९ ॥
 न सर्वे द्रोहिणः सन्ति यूयं काश्मीरिका जनाः ।
 वैदेशिकैर्हता यैस्ते द्वित्रांस्तान्नः प्रयच्छत ॥ १५० ॥
 अथ वा परदेशान्त्रिष्कास्य सपरिच्छदान् ।
 यूयमेवात्र देशे स्थ मुख्या मन्त्रिषु पूर्ववत् ॥ १५१ ॥
 या यस्य पदवी पूर्वमासीत्सा तस्य तिष्ठतु ।
 संभूय सर्वे भुञ्जाना नास्माकं विग्रहे ग्रहः ॥ १५२ ॥
 मरणं नियतं जन्तोर्यथैव विधिकल्पितम् ।
 तथैवावश्यभावीति के निवर्तयितुं क्षमाः ॥ १५३ ॥
 इति लेखार्थमालोच्य मार्गेशाद्या महत्तमाः ।
 यचनाक्षरसंबद्धमिति लेखं व्यसर्जयन् ॥ १५४ ॥
 रक्षारत्नं नृपस्तादृग्रक्षितो न दुराशया ।
 किमर्थं स हतो राजपुत्रो बहामपानजः ॥ १५५ ॥
 नूयलाहादिबधतः कस्याभ्यासो भवत्विह ।
 तत्राप्यस्य शिशो राक्षः सर्वः कोशो विलुण्ठितः ॥ १५६ ॥
 लौही सा घटिकैवैका द्वारि तिष्ठति भूपतेः ।
 सैदैः शिष्टाहमेवेति सुवतीय ध्वनिच्छलात् ॥ १५७ ॥
 गच्छन्त्यनिष्ठा मद्रास्ते बहिर्युक्तया निवारिताः ।
 संतोषवृत्त्या तिष्ठन्तु यूयं पैतामहे पदे ॥ १५८ ॥
 इत्यादि श्रुत्वा सैदैः स समाहृतोप्यन्यागतः ।
 तदग्रं व्यसृजहृतं स च प्राप्तोऽग्रयोदिदम् ॥ १५९ ॥
 स्थापयन्तु धनं कोशे यज्ञतं पालभूपतेः ।
 शस्त्रं त्यजन्तु मन्त्रादौ तिष्ठन्तु भययर्जिताः ॥ १६० ॥

भ्रमत्या एव कुर्वन्तु राज्यकार्याणि पूर्ववत् ।
 किञ्चिन्नश्यति नो देशे दोषाः शान्तिं व्रजन्ति च ॥ १६१ ॥
 यद्गतं गतमेवात्र मृता जीवन्ति नो पुनः ।
 अन्योन्यशुद्धिर्देवस्य जातान्योन्यकृताद्वधात् ॥ १६२ ॥
 इत्यादि युक्तमुक्तं तद्वाक्यं श्रुत्वा मदोद्धताः ।
 सैदास्तदुक्तिजनितक्रोधदग्धा श्यामवन् ॥ १६३ ॥
 नृपः कोशश्च शस्त्रं च युद्धदक्षास्तथा भद्राः ।
 सर्वमित्यस्मदायत्तं किं कुर्वन्ति विरोधिनः ॥ १६४ ॥
 इति ह्येतन्नानोक्ता युद्धसंनद्धबुद्धयः ।
 अभूवन्ते कृतोद्योगाः कौरवाः पाण्डवेष्विव ॥ १६५ ॥
 अथैकदा सैफडारजोनराजानकादयः ।
 पुरे नौसेतुमुत्तीर्य सैदयुद्धार्थमाययुः ॥ १६६ ॥
 उपायैः सर्वदा जेयाः समयो न रणस्य घः ।
 इति मार्गपतेर्वाक्यं नागृह्णन्ते रणोद्यताः ॥ १६७ ॥
 दाबूदनामा मार्गेशपुत्रो धामाकरो द्रुतम् ।
 प्रतीक्षादिभिर्युक्तो नगरान्तरमासदत् ॥ १६८ ॥
 समुद्रामठमार्गेण प्रविष्टा पृतनाय सा ।
 प्रापल्लोष्टविहारं तं कर्तुं सैदमटक्षयम् ॥ १६९ ॥
 रणं संत्यज्य डोम्याद्या येन्ये लुब्धा महामदाः ।
 सर्वस्वहरणव्यग्रा यमूषुर्नगरान्तरे ॥ १७० ॥
 डोम्याद्याः सुमदाश्चान्ये प्रन्तोन्योन्यमुदायुधाः ।
 प्रसिद्धपौरवेदमभ्यो भाण्डागाराद्यलुण्ठयन् ॥ १७१ ॥
 भूमौ निपत्य यज्यस्तं पौरेगुप्तं गृहे धनम् ।
 स्मिन्वा प्रतिपदं शङ्कूषीतं तत्तैरिष्यार्पितम् ॥ १७२ ॥

मद्राहते मटे दृष्ट्वा सैदा दिग्पतितं शिरः ।
 नाद्यास्मार्कं जयोस्तीति तूर्णं जन्मुर्ययागतम् ॥ १७३ ॥
 अथ सैदचमूः श्रुत्वा तान्प्रविष्टान्पुरान्तरे ।
 अग्रे जगाम युद्धाय सायकायुधवर्षिणी ॥ १७४ ॥
 अग्रागतं पद्मभटं हत्वा स्वशिविरान्तरे ।
 तद्रक्ततिलकं चक्रुः सैदाः स्वायुधासिद्धये ॥ १७५ ॥
 आलिखानः स तत्रस्थस्त्रस्तः श्रुत्वागतां चमूम् ।
 सुद्रभट्टविहारेभिर् मार्गरोधार्थमार्षयत् ॥ १७६ ॥
 ज्वालाजटाकुले मार्गे प्राप्तो दाबूदमार्गपः ।
 सहुसनप्रतीहारः स वीरो रणमग्रहीत् ॥ १७७ ॥
 सेतुसंकटमार्गेण पतितः परिखान्तरम् ।
 स मार्गपतिदाबूदो भुध्यन्प्राणैर्व्ययुज्यत ॥ १७८ ॥
 तत्राह्वदप्रतीहारमुख्या वीरा रणाङ्गने ।
 ययुः शौर्यं दर्शयन्तो दिव्यस्त्रीसुखभागिताम् ॥ १७९ ॥
 रूपं तस्य मृतस्यापि स्मृत्वा पौराङ्गनाः पुरे ।
 वदन्ति नैव पश्यामस्तादृशं सुभगं क्वचित् ॥ १८० ॥
 सुरूपो मानुषो योग्यो नायं तन्नीयते दिवम् ।
 इतीव देवताभिः किं मृतस्तत्र न्यधीयत ॥ १८१ ॥
 तावज्जैवतखानाद्यैः पश्चादन्यपथागतैः ।
 विदधे खानगाहाग्रे त्रचत्सुभटसंक्षयः ॥ १८२ ॥
 भूताविष्टैरिव प्राप्तविजयैरुद्यतायुधैः ।
 रणप्रेक्षागताः पौरास्तद्दिने केपि तैर्हताः ॥ १८३ ॥
 किमन्यत्परदेशीया द्रुता विप्रगृहे स्थिताः ।
 पते मद्रा इति प्रोक्ता लोभाद्भिन्ना निपातिताः ॥ १८४ ॥

विमुच्य बन्धनस्थान्स्वान्युध्यन्सैदभटैः सह ।
 स सैफडामरः पौरान्सैदांश्चोत्फलकान्वधात् ॥ १८५ ॥
 अस्मद्वैरिहितः सोयमिति सैदभटा रुपा ।
 जघ्नुर्गृहस्थितं वैद्यपण्डितं यवनेश्वरम् ॥ १८६ ॥
 अत्यन्तानुचितं सैदाश्चक्रुर्यत्तस्य मस्तकम् ।
 छित्वा चन्दनलिप्ताङ्गं न्यधू राजपथान्तरे ॥ १८७ ॥
 प्रविष्टा राक्षसाः केपि तद्दिने तत्पुरान्तरे ।
 अविचार्य क्षयं चक्रुः सर्वेषां यत्कृपोज्झिताः ॥ १८८ ॥
 तस्य चन्दनलिप्ताङ्गं मस्तकं वीक्ष्य नागराः ।
 न के निन्दां व्यधुः सैदबुष्कर्मधर्मनिश्चयात् ॥ १८९ ॥
 आ मल्लिकपुरालोष्टविहारान्तं पुरान्तरे ।
 शवा इन्धनगण्डालय इवारसन्निहिताः पथि ॥ १९० ॥
 आसन्येषु वपूंषि तूलशयनन्यस्तोपधानोद्गत-
 स्पर्शोत्कर्षसुखावमर्षविलसच्छृङ्गारसारण्यलम् ।
 नग्नास्ते भुवि काककुक्षुरष्टकैः संभक्षिता लक्षिता
 मेदोमांसवसावमत्किमिलसन्निष्पन्ददुर्गन्धिनः ॥ १९१ ॥
 जयेन तावन्मात्रेण तुष्टाः सैदाः परस्परम् ।
 विंशप्रस्थान्तरे चक्रुर्याधैस्ते विजयोत्सवम् ॥ १९२ ॥
 हतायशिष्टाश्रष्टांस्तांस्तद्दिने चलितान्वहन् ।
 पद्माघेदगलिष्यन्त सर्वसंहरणं भवेत् ॥ १९३ ॥
 किं तु प्राग्लुठिता देवा ज्वलिताः केपि देशगाः ।
 तां युद्धि विजयार्ययामदास्यन्नुपिताः कथम् ॥ १९४ ॥
 अहंपूर्विकया याततरङ्गदमरासहः ।
 मौसेनुबन्धस्तुग्रोटं तावच्छ्रीनगरान्तरे ॥ १९५ ॥

संनाहमरमग्राहाः सेतुमहात्परिच्युताः ।
 शतसंख्या दिने तस्मिन्वितस्तायां विपेदिरे ॥ १९६ ॥
 नूनं सा शारदा देवी वितस्तरूपधारिणी ।
 तदधर्मक्रुधा ग्रासं विदधे फटकद्वये ॥ १९७ ॥
 प्रेक्षागता हताः पौरा इति निन्दानिवृत्तये ।
 तत्क्षणोत्कृत्तशिरसां सैदं राशिः कृतोग्रतः ॥ १९८ ॥
 तत्तत्कील्यपितमुखैस्तैर्वितस्तातयान्तरात् ।
 काष्ठमेकं न्यधुः सैदा भीत्यै दीपधरोपमम् ॥ १९९ ॥
 वितस्तायां शवाः केचित्सलिलोच्छ्रुनविग्रहाः ।
 विसृष्टुर्विस्मयगन्धाढ्या महापद्मसरोन्तरे ॥ २०० ॥
 अग्रान्तरे समानीयावशिष्टान्परितो भटान् ।
 काश्मोरिकाः पुत्रश्चक्रुः पूर्ववत्सैन्यसंग्रहम् ॥ २०१ ॥
 श्रीजहाङ्गिरजल्लालसैफडामरकादयः ।
 मुख्यान्सैदान्पुनर्जेतुं रणोपायं व्यचिन्तयन् ॥ २०२ ॥
 स सैफडामरः प्राप्तसिद्धादेशपदस्ततः ।
 उच्चावचेषु व्यभजद्विषयान्सप्तविंशतिम् ॥ २०३ ॥
 काष्ठागता लसत्पक्षास्तीक्ष्णाश्च सफलीकृताः ।
 यन्त्रेपवश्च योधाश्चाघटंस्तेषु दिने दिने ॥ २०४ ॥
 क्षुब्धद्वैतस्तसीरद्वयजयघटनारब्धयन्त्रेषुयुध्य-
 त्कुब्धद्वीरेक्षणासप्रचुरपुरजनस्यान्तसंक्रान्तशौर्यम् ।
 धावत्संनाहिताश्वोत्कटसुभटघटाघातजाताग्निर्यै-
 चक्रुः क्रोधात्तुनस्ते प्रवरपुरवरे युद्धमत्युद्धतं तत् ॥ २०५ ॥
 यामदुन्दुभिवाद्यानां ध्वनिः सर्वैस्तदा श्रुतः ।
 पूर्वं राजगृहे पश्चात्सैदकाश्मोरसैन्ययोः ॥ २०६ ॥

अवतीर्णा जलार्थं याः पारावारपुराङ्गनाः ।
 यन्त्रेषुभिर्विदीर्णाङ्गा बह्वचस्तत्र विपेदिरे ॥ २०७ ॥
 क्ष नासीदिवसो यत्र द्वित्रा वीराः पतन्निभिः ।
 विद्धा मुमूर्ष्वस्तीरान्न नीताः स्वगृहान्प्रति ॥ २०८ ॥
 बहिदानस्फुरंधोधसंहाराद्यैरुपद्रवैः ।
 एकमेकं दिनं तत्रानेहस्याभूद्भयावहम् ॥ २०९ ॥
 अश्लीलालापिनोन्योन्यं रहस्योद्घाटनोद्यताः ।
 तटद्वये भटाः शूरा अवाच्यमपि तेषुवन् ॥ २१० ॥
 राजसैद्धिजद्रोहरोहत्पापादिवादिनः ।
 मिथो गालीं यदन्तस्ते किं नावाच्यं बभाविरे ॥ २११ ॥
 प्राप्ता दोलतसीहाथाः फट्टवाटादिदेशतः ।
 शिष्टाः सलहणहंसाश्च शाहिमह्वनृपात्मजाः ॥ २१२ ॥
 पञ्चगव्हरजाः केचित्सिन्ध्वपत्न्यन्वयोदिताः ।
 यदा म्लेच्छास्तथान्येपि रुधुः सर्वतो दिशः ॥ २१३ ॥
 काश्मीरिकाः स्वभेदेन बलप्राप्त्या तथापरे ।
 ययुस्त्रासविसृप्तत्वमघातान्योन्यनिश्चयाः ॥ २१४ ॥
 अग्रान्तरे नमस्युल्का सायं दीतोदभूत्स्फुटम् ।
 उदीच्या दक्षिणां याता प्रज्वलद्बहुमस्तका ॥ २१५ ॥
 दृष्ट्वा तामद्भुतां सर्वे सैन्ययोगमयोरपि ।
 संप्रामाशङ्कितानिष्ठा यभूषुर्भयविह्वलाः ॥ २१६ ॥
 अग्रान्तरे सैदलेगैः प्रेरितो देशलिप्सया ।
 तत्तारसानो व्यसृजत्तीरपक्वं पुष्कलं बलम् ॥ २१७ ॥
 प्राप्ताः शस्त्रगलस्थानं तुण्ण्कास्ते सुदुष्कराः ।
 इता षोडनराजाद्यैः प्रालेयैः शलभा इव ॥ २१८ ॥

कालीधारापदेशेन काली भगवती क्रुधा ।
 व्यधात्तद्भक्षणं नूनं सतीदेशहितेच्छया ॥ २१९ ॥
 आदमपानजस्तस्मै विसृज्य इति चोदितः ।
 निवर्त्य तं तुरुष्कः स स्वान्तिके समरक्षत ॥ २२० ॥
 तदीयाश्वपदार्थैघप्राप्त्या तद्देशवासिभिः ।
 अनन्यसुलभां प्राप्य श्रियं वैश्रवणायितम् ॥ २२१ ॥
 अथ कादमीरिकाः श्रुत्वा तद्वधं वाद्यवादनम् ।
 चक्रुर्येनाभवन्सैदा विच्छाद्यवदनाः श्रुतेः ॥ २२२ ॥
 गतावशिष्टा दुर्निष्ठदुष्टतत्कटकान्तरात् ।
 सहस्राद्वितीयौ तत्र शवानां निहितामवत् ॥ २२३ ॥
 विशुद्धपार्ष्णिशंत्यकभयाः प्राप्तवलोद्धताः ।
 कादमीरिका मतं चक्रु रणार्थं दृष्टमानसाः ॥ २२४ ॥
 मध्ये ससैन्यास्तिष्ठन्तु मार्गेशाद्याः पुरान्तरे ।
 राजानकाद्या मद्राश्च स्थामस्या यान्तु दिग्द्वयम् ॥ २२५ ॥
 एकतद्धोजिताः सर्वे नश्यन्त्यल्पबलाः पुनः ।
 इत्येकमतनिष्ठास्ते संमन्य एतानिध्याः ॥ २२६ ॥
 स्थामार्थमादिशौल्लोकं स्वप्रदेशादुपर्यधः ।
 नाया सिन्धुं प्रतीर्याप ज्ञानराजानको द्रुतम् ॥ २२७ ॥
 स्थामस्यान्पञ्चपान्दत्त्वा पलायनपरान्व्यधात् ।
 यस्त्रयाजितनुभ्रादि हत्वा सैदबलान्तरात् ॥ २२८ ॥
 कादमीरिका व्यभाव्यन्त प्रयाताः प्रतिवासरम् ।
 पिमन्यत्स्फुटमेवाहि येयसन्सैदसंनिधौ ॥ २२९ ॥
 निर्लज्जास्ते व्यलक्ष्यन्त कादमीरिकापलान्तरे ।
 यतो याति ततश्चेति मोक्षी धिगतयन्प्रणः ॥ २३० ॥

चाले राजनि मन्दाक्षे कोप्यजृम्भत विप्लवः ।
 गृहेषु लुण्ठ्यमानेषु विटैर्विहितपेटकैः ॥ २३१ ॥
 निरुद्धमार्गसंचारो देशोभूद्भयविब्हलः ।
 मासद्वये व्यतीतेपि पाराचाररणोद्यमैः ॥ २३२ ॥
 जिगीषां नात्यजस्तत्र सैदाः काश्मीरिका अपि ।
 पूर्वमङ्कुरितः सैदवधे पल्लवितः क्रमात् ॥ २३३ ॥
 परस्परं वैरतरुस्तदागाच्छतशाखताम् ।
 दक्षिणे राजकोशादि वामे सेनाधवेक्ष्य च ॥ २३४ ॥
 यलद्वयेपि विजयः संदिग्धः प्रत्यभाद्विशाम् ।
 पुंसां निरुद्धे संचारे नावा नद्यास्तटद्वये ॥ २३५ ॥
 स्त्रिय एव तदाकुर्वन्पारावारगतागतम् ।
 पारादेत्य विटैर्लब्धैर्मुपिते पथिकव्रजे ॥ २३६ ॥
 अधिष्ठानादिदेशेषु मार्गः प्रचलितोभवत् ।
 पारावारगतान्कांश्चिदन्योन्यच्छलनोद्यतान् ॥ २३७ ॥
 निरुद्ध प्रत्यहं द्विभ्रान्कोधाच्छूले न्यरोपयन् ।
 अवोचन्नैकदा सैदा भटान्काश्मीरमन्त्रिणः ॥ २३८ ॥
 आयास्तु यदि शक्तिर्वो युध्यन्तु पुनरप्यलम् ।
 सीमा वा दीयतां तावत्प्रतीक्षामो रणं प्रति ॥ २३९ ॥
 नित्यं जनवधे लोका उद्विग्नाः शरवर्षणैः ।
 भजतां विमयं सोऽत्र विधिर्यस्मै प्रयच्छति ॥ २४० ॥
 निशम्पेति पुरप्रान्ते सीमार्थं वामपार्श्वमेतः ।
 चिच्छिदुः संधितां रज्जुं तूर्णं सैदभट्टास्तदात् ॥ २४१ ॥
 तितीर्णैरिणो भ्रात्वा सैदाः फाष्णोलतस्ततः ।
 न्यधुर्हस्मनराजानकादीन्स्थामार्थमाकुलाः ॥ २४२ ॥

छिन्नेषु सेतुबन्धेषु सैदैर्नौपुरकादिषु ।

नगरां दुर्गमां दुर्गतुल्यां चक्रुर्द्विपद्भ्यात् ॥ २४३ ॥

अथ काश्मीरिकाः प्रोचुः सैदांस्तीरान्तिकस्थितान् ।

नौसेतुबन्धरज्जुर्यद्वत्तश्छिन्नो भयेन नः ॥ २४४ ॥

पुरमात्रावशिष्टत्वादुत्तिष्ठध्वं कियच्चिरम् ।

पर्याप्तं भुज्यते धान्यं किं कुरुध्वं पुनः परे ॥ २४५ ॥

श्रुत्वेति सैदास्तांस्तारमूचुरित्थं स्वसेवकैः ।

अन्नाभावाद्भुक्षार्त्या न चलामो भयादितः ॥ २४६ ॥

का जुगुप्सा तुरुष्केषु सर्वमांसभुजो वयम् ।

यावत्पुंषुगोमांसपर्याप्तिस्तावदास्यते ॥ २४७ ॥

पुरश्चेद्भ्रम्यतेस्मान्कः शक्तो रोद्धुं त्वदन्तरात् ।

श्रुत्वेत्युत्पुलकास्तीरे जलालमल्लिकादयः ॥ २४८ ॥

एकत्र मिलिताः सर्वे चक्रुः संमन्य निश्चयम् ।

सैन्यं स्थामविभागेन विभज्य पथिभिस्त्रिभिः ॥ २४९ ॥

उत्तीर्य यामः शीर्यन्ति सैदाः कटकभदेतः ।

अन्यथैकत्र संनद्धा दुर्जेयाः सैदपक्षगाः ॥ २५० ॥

एकतश्चेज्जिताः सर्वाञ्जेप्यामोल्पबलानमून् ।

अस्माकं प्रवलं सर्वं न विलम्बोधुनोचितः ॥ २५१ ॥

श्रुत्वेति मद्रसंयुक्ता जौनराजानकादयः ।

मृत्युर्वा नो जयो वेति युद्धसंनद्धतां दधुः ॥ २५२ ॥

अधैकं मतमाधित्यं स्थामस्थाः सैन्यनायकाः ।

पुराणतक्षकस्थानात्तीर्त्वा पर्यतमासदन् ॥ २५३ ॥

प्रौलभ्यादयो हस्तवालिफाप्यप्रदंशतः ।

नौभिर्स्तीर्णा भृतोत्साहाः सोत्सेषान्स्वभटान्व्यधुः ॥ २५४ ॥

दृष्ट्वा धैर्यं द्विजस्यापि रणाग्रे सरतः क्षणात् ।
 गक्कादयो भटाः सर्वे शशंसुर्वोरमानिनः ॥ २५५ ॥
 अन्योन्यप्रहृतिर्माभूदिति काश्मीरिका भटाः ।
 पञ्चशाखा न्यधुर्मूर्ध्नि हर्तुं निजपरस्त्रमम् ॥ २५६ ॥
 सैफडारादिवीरेषु शक्तयः करणा यभुः ।
 निर्गतास्ताग्निपून्हन्तुं मूर्तिमत्य इवान्तरात् ॥ २५७ ॥
 तानुत्तार्णान्समाकर्ण्य सैदाश्चकितमानसाः ।
 आशिषं व्यसृजंस्तूर्णं प्राग्जयोद्धतमानसम् ॥ २५८ ॥
 संप्राप्तोभिवनायुक्तमठं तीराध्वना व्रजन् ।
 गिरिऽटङ्गतैर्दृष्टतैः शिलाभिरवार्यत ॥ २५९ ॥
 तच्छिलावर्षणव्रस्तस्तुरङ्गात्पतितः क्षितौ ।
 पदातिः स चलन्कृच्छ्राग्निस्तीर्णो रणसंकटात् ॥ २६० ॥
 तदीयं तुरगं यद्धवङ्गं संनाहभूषितम् ।
 काश्मीरिकाः करगतं मूर्तं जयमिवासदन् ॥ २६१ ॥
 तं पराभूतमालोक्य तद्युद्धार्थं भटान्वितान् ।
 सैदाः पिरुजखानादीघ्रात्रायेव व्यसर्जयन् ॥ २६२ ॥
 दुग्धाश्रमागता मीयाभाकेषाद्याश्च तत्क्षणात् ।
 यषांघा इव गर्जन्तः प्रापुः पूषामठान्तिकम् ॥ २६३ ॥
 तावन्मद्रप्रतीहारडामराद्या महामटाः ।
 संनद्धाः सुमनोपाटप्रदेशान्तं समासदन् ॥ २६४ ॥
 सैद्यानादयः सैददुसनादिसमन्विताः ।
 सैदानां सुभट्टाद्यान्ये प्रापुस्तत्रैव ते प्रगे ॥ २६५ ॥
 करवालाः स्फुरज्ज्वाला यभुः श्यामलकान्तयः ।
 भूर्पीडनादिव प्यालाः पातालवियरोद्गताः ॥ २६६ ॥

अथोदतिष्ठत्तुमुलः समरः सैन्ययोर्द्वयोः ।

सखङ्गफलकक्षुद्रमद्रव्यूहसुदुःसहः ॥ २६७ ॥

सौ वीराः समरेत्र युध्यत मुदा मा यात पश्चाद्मी

जेतारो यदि तद्धरन्ति सकलं सैदाः क्रुधा निर्धृणाः ।

प्राप्तश्चेद्विजयः सुखं स्वविभवात्स्वर्गेऽपि तद्येन्मृता

युद्धादाविति मद्रपः सपरशुः काश्मीरिकानव्रवीत् ॥ २६८ ॥

पूर्वं परोजखानोन्ने निर्ययौ रणगर्वितः ।

तं परोजप्रतीहारो रामो राममिवाश्रयगात् ॥ २६९ ॥

अनभिज्ञतया युद्धे स्फुरन्तं वीक्ष्य तं द्रुतम् ।

स्वभटान्प्रैरयन्मद्रास्तत्तुरङ्गखुरच्छिदे ॥ २७० ॥

खङ्गकृत्तखुराश्चोद्यत्पुतिनष्टरणक्रियम् ।

गक्काख्याः प्राहरन्सर्वे शक्तया शक्तिसमन्वितम् ॥ २७१ ॥

तद्भृत्याः शाहिभङ्गीया भ्रमरा इव सारथाः ।

ददंशुः कटकं कुद्धाः स्फुरन्तः खङ्गकण्टकैः ॥ २७२ ॥

पतितं संमुखं दृष्ट्वा तं काश्मीरा रणाङ्गने ।

जयोद्य वर्ततेस्माकमित्युक्तवोत्साहमादधुः ॥ २७३ ॥

व्याहन्यमानाः काश्मीरैर्भटैर्मद्रसमन्वितैः ।

भृत्यास्ते शाहिभङ्गीयाः कृत्यं सत्त्वोचितं दधुः ॥ २७४ ॥

एहि तिष्ठात्र युध्यस्व क्व गच्छस्यधुना मम ।

इत्यन्योन्यं भटास्तत्रातर्जयव्रणगर्जितैः ॥ २७५ ॥

काश्मीरपृष्ठगः सूर्यः सङ्क्रान्तः प्रतिविम्बितः ।

जयोद्य युष्मास्वित्येव धर्तुं व्योम्नोवतीर्णवान् ॥ २७६ ॥

अहंपूर्विकया सर्वे ते वीरभ्रमरास्तदा ।

रणोधाने स्फुटं चैर्यशःकुसुमलम्पटाः ॥ २७७ ॥

तद्रणाङ्गनरङ्गान्तः संगतास्ते भटा नदाः ।
 त्वङ्गदङ्गविभङ्गाढ्या नाट्यभङ्गिमदर्शयन् ॥ २७८ ॥
 जहाङ्गिराद्यास्तद्भृत्याः प्रविष्टाः संमुखे रणे ।
 विधाय युद्धं संनद्धा वीग्वृत्या विचक्रिरे ॥ २७९ ॥
 ववर्ष शरधाराभिः स सैन्यकटकाम्बुदः ।
 स्फुरच्छत्रतडिज्ज्योतिर्युक्तो गम्भीरगर्जितः ॥ २८० ॥
 सैदेषु भास्करस्तत्र संमुखस्थविभाकरः ।
 शौर्यशोभाकरः प्रापदग्रे भाः करवालभृत् ॥ २८१ ॥
 त्वङ्गचुङ्गतुरङ्गस्थो रणरङ्गान्तरे स्फुरन् ।
 सोङ्गहारसमासङ्गो नाट्यभङ्गिमदर्शयत् ॥ २८२ ॥
 प्रहारविक्षतं सर्वे मिलित्वापि रणान्तरे ।
 शेकुः संनाहिताश्वस्थं चिरात्पातयितुं क्षितौ ॥ २८३ ॥
 द्वित्रान्हत्वा भटान्वीरो वीक्षितः श्लाघ्यविक्रमः ।
 अमजद्वीरशय्यां स रक्तस्पन्दोत्तरच्छदाम् ॥ २८४ ॥
 येषां प्राणपरित्यागे निर्णयं वध्नतामपि ।
 रणयोग्येक्षणोपेक्षा नास्ति किं तैः पशूपमैः ॥ २८५ ॥
 सैदद्भुसन्मुख्या ये काश्मीराः सैदपक्षगाः ।
 भाकरादीन्हतान्दध्ना रणं त्यक्त्वा पलायिताः ॥ २८६ ॥
 ततः काश्मीरस्मेनान्या चात्ययेव तटद्भुमाः ।
 भग्नास्तन्नीडानिःसृता भृत्याः शया इवाहताः ॥ २८७ ॥
 न गङ्गी न हयारोहो न चापी न च शक्तिमान् ।
 व्यावृत्य प्रेक्षितुं कश्चिन्नाशकद्विद्रुतादलात् ॥ २८८ ॥
 दृढलुण्ठितविध्यस्ताः समस्तास्ते विरोधिनः ।
 वृक्षारूढानपि भ्रन्तः प्रापुस्ते नगरान्तरम् ॥ २८९ ॥

आसमुद्रामठात्पूर्वोधिष्ठानान्तं निरम्बराः ।

मार्गेष्विन्धनगण्डौघा इवासन्निहिताः शत्राः ॥ २९० ॥

केचित्कुल्यान्तरे मग्ना भग्नाः केपि रणान्तरे ।

केचित्प्रमुपिता नग्ना भयोद्विग्ना दिशोचलन् ॥ २९१ ॥

तद्वीरावयवैः कृतैः पूरिता विपुलैर्मही ।

तद्भासार्थं प्रवृत्तस्य मृत्योरिव महानसः ॥ २९२ ॥

ये सुन्दरा विपुलभोगपुरंदराभा-

श्चेरुर्नरेशविभवप्रथितप्रपञ्चाः ।

नग्नान्विलोक्य भुवि तान्धृतदुष्टगन्धा-

न्कस्यापि शास्यति न देहभयोभिमानः ॥ २९३ ॥

वरं मरणमेवास्तु रणे स्वर्गसुखप्रदम् ।

न सहेद्यतनस्वामिवृत्तियाच्चाकदर्शनाः ॥ २९४ ॥

इत्युक्त्वा प्रविशन्मुद्धे धीराश्वस्थोप्यकातरः ।

हवीवमीरः शस्त्रेण स श्लाघ्यमरणोभवत् ॥ २९५ ॥

अन्यान्प्रचलितान्दृष्ट्वापीक्षिताग्राप्तवैरिणः ।

पलायनेच्छा नैवाभूद्युत्सोर्यस्य मानसे ॥ २९६ ॥

छिन्नाङ्गुलिकरोप्यश्वमारुह्य स्वसुतान्वितः ।

अकरोत्क्षणमात्रं यः शस्त्रप्रचारणं रणे ॥ २९७ ॥

स्थामस्थितः पुरस्यान्ते स राजानकहस्तनः ।

हतः सेरङ्गमीराद्यैर्मासीकुल्यातदान्तगः ॥ २९८ ॥

प्रच्छिन्नाङ्गुलिहस्तेन सममस्य शिरो भटैः ।

नीत्वा न्यदर्शित्वा हर्षार्थं मार्गेशादिसमान्तरे ॥ २९९ ॥

किमाकारनिकारेण कुर्वन्त्यस्यान्त्यसत्क्रियाम् ।

इत्युक्त्वास्मै स मार्गेशः शयमुक्तिमकारयत् ॥ ३०० ॥

योभूच्चिरं नृपगृहेखिलमन्त्रिवर्यो

धुर्यः पदेषु विभवोचितदानमानः ।

शोच्यां दशामितरवत्स गतः किलान्ते

धिग्वासनां भविषु शाम्यति या न भोगैः ॥ ३०१ ॥

स चेत्प्राप्तखलीकारस्तिष्ठेत्स सद्ने शमी ।

सर्वो मन्त्रिगणस्तस्य भवेच्चाटुपरो न किम् ॥ ३०२ ॥

पुनर्धिभवलोभेन सैदपक्षं समाश्रयन् ।

आगामिकम्पनेशाधिकारतां प्रार्थयन्निजाम् ॥ ३०३ ॥

अज्ञातदैववृत्तान्तो ययौ लोकेषु हास्यताम् ।

अथ वा नाशकाले स्याद्बुद्धिः कुपथगामिनी ॥ ३०४ ॥

कुर्वन्ति ये परशरीरनिकारमाजौ

दर्पान्धलोचनयुगाः स्वविचारबाह्याः ।

ते प्राप्नुवन्ति वधमाशु तथा यथामी

लोका यदन्ति नरकोचित एष मर्त्यः ॥ ३०५ ॥

धिग्धिगधैवतखानं तं वीरं मन्योपि यो रणात् ।

निर्गत्य समयः प्राप्तः फाबुवाधिपयान्तरम् ॥ ३०६ ॥

त्यक्तोत्तुङ्गतुरङ्गः स निःशस्त्रिभृतकोज्झितः ।

तत्र प्राकृतवेदेन जुगोप स्वं मयाकुलः ॥ ३०७ ॥

शुद्धैर्दाबूदमार्गेशवधान्मार्गपतेर्भटैः ।

स चौर इव चाश्रयन्तर्हृतोप्यात्तशिरोभवत् ॥ ३०८ ॥

छित्त्योत्तमाङ्गं तस्याशु निन्युर्मन्युनिवृत्तये ।

मृतमार्गेशपुत्रस्य शयारात्रिकतां भट्टाः ॥ ३०९ ॥

स चेत्पलायितः सैदशिविरं प्राप्नुयाद्दिशि ।

तद्वत्तज्जीवरक्षा स्यात्सुबुद्धिः पापिनां कुतः ॥ ३१० ॥

तद्भृत्यैर्लुण्ठितो देशो गोवधो यत्पुरे कृतः ।
 जाने भृत्यापराधेन प्राप्तान्ते तादृशी दशा ॥ ३११ ॥
 दौहित्रोपि महीभर्तुर्जातो वीरकुलादपि ।
 तत्पापेनाभवत्तस्य चित्तं वीररसोज्झितम् ॥ ३१२ ॥
 विप्रा राजसुताः सैदाः काश्मीरा अपरेपि ये ।
 सहस्रसंख्याः समरे तादृने प्रलयं ययुः ॥ ३१३ ॥
 निहतानीकसुभटसमूहान्तरलक्षितान् ।
 भूमिदाहाय निष्क्रुष्टुं नाभूत्कस्यापि पौरुषम् ॥ ३१४ ॥
 ये सर्वचङ्गाः पीनाङ्गा भोगैर्मण्डलवर्धिताः ।
 याता घर्मोत्थदुर्गन्धास्ते श्वचायसभोज्यताम् ॥ ३१५ ॥
 रक्ताक्तकर्तरीशक्तिमुद्गरद्रुघनादिभिः ।
 शाल्मलिद्रुमवत्पुष्पैर्बभ्रुर्युद्धगता भटाः ॥ ३१६ ॥
 स्मृत्या रुद्रविहारान्निदाहं सैदकृतं कुधा ।
 अलाभपुरदाहाय मार्गपोन्निमदापयत् ॥ ३१७ ॥
 ज्वालाजालकरालोसावन्निर्वेदमोत्थदारुणः ।
 अलाभदीननगरं दग्धारण्यमिवाकरोत् ॥ ३१८ ॥
 श्रीमत्सैदहमादानरत्नानगाहोदितानलः ।
 राजप्रजापचारोत्थतत्क्रोधाग्निरियाद्युतत् ॥ ३१९ ॥
 हतेषु भास्कराद्येषु पलाय्यान्येषु यात्स्वपि ।
 विदधुर्नगरे लुण्ठितं तद्भृत्याः श्वपचादयः ॥ ३२० ॥
 आसन्नजन्मदरिद्रा ये ते महादयत्वमाययुः ।
 सदैवाद्या दरिद्रत्वमुत्पिञ्जीपल्लवे तदा ॥ ३२१ ॥
 केचिच्छवान्विचिन्वन्तो यत्र कुप्रापि तिष्ठतः ।
 प्रीतिं प्राप्तेस्तदीयार्थययुः कापालिका इव ॥ ३२२ ॥

विरुद्धसंचयापूर्णगृहलुण्ठविधायिनाम् ।
 अभूत्परस्परं युद्धं समांसास्थि शुनामिव ॥ ३२३ ॥
 आदावेकेन यज्ञीतं तस्मादन्येन तद्धृतम् ।
 तस्मादप्यपरेणेत्यं मात्स्यो न्याय इवोत्थितः ॥ ३२४ ॥
 द्विधा जयप्रवाहो यस्तद्वाहिन्योरभूत्पुरा ।
 एकपाश्वर्गमात्सोत्र शाख्युन्मूलनमातनोत् ॥ ३२५ ॥
 आल्यान्निजवणिक्प्रायान्पौरात्रित्यसुखोर्जितान् ।
 मुष्णन्तस्तद्गदाश्चकुर्दरिद्रान्दुःखभागिनः ॥ ३२६ ॥
 दारुणोष्मचयात्तत्तद्भस्तुनाशार्दितान्यपि ।
 पौराणां समदहन्त सदनानि मनांसि च ॥ ३२७ ॥
 नगरान्तः कुलीनानां पुण्याः कन्याश्च योषितः ।
 विदाः केप्यधमाश्चकुर्हठसंभोगदूषिताः ॥ ३२८ ॥
 व्यधायि यत्र निर्माणं कल्पान्तस्थिरताशया ।
 कोटिकोटिधनं दत्त्वा दग्धं तद्भस्मसादगात् ॥ ३२९ ॥
 आसदन्केपि केप्युच्चैरनदन्केप्यलुण्ठयन् ।
 दस्यवो दक्षिणे पारे क्षीवा इव जयोद्धताः ॥ ३३० ॥
 न शीघ्रचपकोप्यास्त येषामुत्सवतर्पणे ।
 सहस्रसंख्याः कुम्भानामम्भोवध्नगराद्धृताः ॥ ३३१ ॥
 केचिद्वन्धुवियोगार्ताः केचित्संचयवञ्चिताः ।
 विरुद्धत्वकृताक्षेपा जितरुद्धभुवः परे ॥ ३३२ ॥
 बहवो दुःखिताश्चेरुः शतैर्फीयोभवत्सुखी ।
 तत्तद्रणविपन्नैश्च क्षतैः प्रेतैः स्वचेदमनि ॥ ३३३ ॥
 उच्चावचैर्जनैः सार्धं सहस्रद्वितयी मृता ।
 इत्थं पण्डितमे वर्षे श्रावणप्रतिपदिने ।
 एकान्तविजयात्तेषां तत्तल्लोकक्षयोभवत् ॥ ३३४ ॥

पूर्वमङ्कुरितः सैदवधात्पल्लवितः क्रमात् ।

परस्परं वैरतरुस्तद्दिने फलितोभवत् ॥ ३३५ ॥

पौराणां वीरवर्गः प्रतिदिनमहरत्संचयं वञ्चयित्वा

दुःस्थावस्थः समस्तः कृपिफलहृतिभागास्त वास्तव्यलोकः॥

उच्छेदः शाटवाटावनिसफलतरुष्विन्धनार्थं वुरन्तः

सैदद्वैधात्समुत्थः प्रवरमुखपुरोपल्लवोभूत्समन्तात् ॥ ३३६ ॥

अत्रान्तरे वधं श्रुत्वा सैदाः काश्मीरिकोज्झिताः ।

आलिखानमुखास्तस्थुर्दासमात्रावशेषिणः ॥ ३३७ ॥

द्वित्रान्निहत्य नगरे निवृत्तः सेत्वभावतः ।

मीयामहम्मदः प्रापत्तावत्स्वशिविरान्तरम् ॥ ३३८ ॥

भाकरादीन्हताश्चुत्वा सैदा भीता अपि व्यधुः ।

द्वित्रान्निहत्य नगरे पुनर्युद्धाय निश्चयम् ॥ ३३९ ॥

पश्चात्प्रतीर्य मार्गेशो हन्यान्नस्तद्रणोस्त्विह ।

इत्युक्त्वा ताजमदृस्तान्नित्ये त्रासाविसूत्रताम् ॥ ३४० ॥

अस्मिन्नवसरे पारादागतो युक्तिपूर्वकम् ।

सैदानादाय रावत्रः स्वालयं तान्व्यसर्जयत् ॥ ३४१ ॥

कृत्वा बालनृपेन्दुं तं सैदाम्रपटलोज्झितम् ।

पौरानानन्दयामासुर्मन्त्रिणो मरुतो यथा ॥ ३४२ ॥

दुर्योधनैकशरणाः कृतशल्ययोगा

ये धर्मजातिविरसाः कलिदत्तकर्णाः ।

अन्यायघृत्तिधृतराष्ट्रकृतावसांदा-

स्ते कौरवा इष रणे न जयं लभन्ते ॥ ३४३ ॥

राजधानीं समानीय नवां पद्मपुरान्तरात् ।

खानगाहं नवीचक्रुर्दग्धं श्रीनगरान्तरे ॥ ३४४ ॥

बावसैदहमादानखानगाहो नदीतटे ।

पूर्णस्तत्पुण्यसंभारस्तदाकार इवोत्थितः ॥ ३४५ ॥

सर्वस्वमपहृत्याथ सैदास्ते सकुटुम्बकाः ।

मण्डलादालिखानाद्या निरवास्यन्त मन्त्रिभिः ॥ ३४६ ॥

एकमत्येष्वमात्येषु काश्मीरेष्वविशङ्किताः ।

ययुः परशुरामाद्याः स्वदेशं प्राप्तसक्तियाः ॥ ३४७ ॥

शिशौ दत्त्वा राज्यं वयमिह भजामः सुखमिति

व्यधुः स्वार्थं शिष्टा गलितमतयः सैदपतयः ।

हतेष्वेवं तेषु प्रसभमभजन्मन्त्रिपदवीं

परे तत्तज्जुष्टां विधिरिह चलीयान्न पुरुषः ॥ ३४८ ॥

मीयाहस्सनसामग्रीं नाग्रामादिप्रमेयजाम् ।

जल्लालठकुरोगृह्णात्तत्पुत्रो लहरादिकम् ॥ ३४९ ॥

गृहीत्वा वाङ्मिलं राष्ट्रं स्वकं मार्गेशमागतः ।

मखूयादिप्रमेयांश्चाभजच्छ्रीमाञ्जहाङ्गिरः ॥ ३५० ॥

साक्षाभ्रमादिराष्ट्रेषु स्वाम्यभूत्सैफडामरः ।

अन्यां च ग्रामसामग्रीं सोदरेषु यथोचिताम् ॥ ३५१ ॥

परिहासपुराधीशो जोनराजानकोभवत् ।

सैन्याधिकारनिर्देन्यस्वातन्त्र्योज्झितयन्त्रणः ॥ ३५२ ॥

इघ्राहिमश्च मार्गेशो द्वारपालाधिकारभाक् ।

चक्रे सैदादिभृत्यानां रक्षामक्षामपौरुषः ॥ ३५३ ॥

राज्ञोधिकारसामग्रीं भूमेर्द्रव्यावलीमिव ।

महाभूता इवामात्याः संभूय व्यदधुर्नधाम् ॥ ३५४ ॥

एको मार्गपतेः पक्षष्टकुरो डामरोपमः ।

राजानकीयो दीप्तास्ते सर्वेभ्य इवाद्युतन् ॥ ३५५ ॥

आत्मेव निष्क्रियः साक्षिमात्रं बालनृपोभवत् ।
 सर्वं प्रकृतिनिष्पन्नं राज्यतन्त्रमभूत्तदा ॥ ३५६ ॥
 विभजन्तो भुवं सर्वा यथेच्छं स्वेषु केवलम् ।
 अलेखयन्नृपं पत्रे स्वाङ्गीकाराक्षरत्रयीम् ॥ ३५७ ॥
 कष्टप्रदाः प्रजानिष्ठा दुष्टभृत्यविचेष्टिताः ।
 यथेष्टं समचेष्टन्त हृष्टास्तेरिष्टचेष्टया ॥ ३५८ ॥
 स्वपक्षरक्षणे दक्षाः परपक्षेष्टखण्डनाः ।
 तार्किका इव ते तस्थुर्वितण्डा वादशिक्षिताः ॥ ३५९ ॥
 मण्डलं तापयन्ति स्म सर्वे तीक्ष्णकरा न के ।
 कल्पान्तकाले भुवनं द्वादशार्का श्वोदिताः ॥ ३६० ॥
 श्वाश्रुन्दितोल्कादाहैश्च भूरिभूकम्पसंपदा ।
 चेपमानो जनो जज्ञे प्रत्यावृत्तमुपद्रवम् ॥ ३६१ ॥
 शिशौ नृपे व्यधुः पीडां विशां चैतन्नियोगिनः ।
 आमया इव देहानां वार्धके शक्तिवर्जिते ॥ ३६२ ॥
 नृपतेर्यदि मत्सरात्सहाया
 रचयन्ति प्रवला मिथो विरोधम् ।
 कुपिता इव धातवः शरीरं
 क्षपयन्ति प्रसभं महर्द्धिं राज्यम् ॥ ३६३ ॥
 ये सर्वकण्टकास्तीक्ष्णाः परेषां छिद्रकारिणः ।
 करभाणामिवैतेषां ते तेप्यासन्नतिप्रियाः ॥ ३६४ ॥
 पैशुनोपायनाद्रेदं नयद्भिः प्रतिवासरम् ।
 चाक्रिकैः कृतसंचारैर्वरं प्रीदिमनीयत ॥ ३६५ ॥
 उक्तं यन्मैव पेनापि स्वबुद्ध्या परिकल्पितम् ।
 तेषां तद्भृत्यपैशुन्यं हृद्यं फाव्यमिवामवत् ॥ ३६६ ॥

इत्थं मन्त्रिहृदादर्शवैशद्यान्योन्यविम्बिताः ।
 तद्भृत्यपैशुनश्वासैर्मालिन्यमभजन्त ते ॥ ३६७ ॥
 अथ मार्गपतेरुच्चपदवीं प्राक्क्रमागताम् ।
 नासहन्तापरे रम्यां चक्रवाका इवैन्दवीम् ॥ ३६८ ॥
 इहास्माभिर्हताः सैदा यद्गीत्या विद्रुतोप्ययम् ।
 नृपस्यास्य सभाज्येष्ठः स्थापितः कुरुते मदम् ॥ ३६९ ॥
 इत्यादि नृपवंस्तद्भृत्यवर्गान्मार्गपतिस्ततः ।
 तादस्थं राजकार्येषु विरक्तः सोभजद्रुपा ॥ ३७० ॥
 बहामखाननयनोत्पाटनेन निजं वपुः ।
 विशामनाशिपां पात्रं जौनराजानकोनयत् ॥ ३७१ ॥
 शखाधिपत्यानौचित्यनिग्रहानुग्रहक्रमैः ।
 ग्रहाणामिव तेषां स क्रूरो राहुरिवाभवत् ॥ ३७२ ॥
 छुन्दानकादिदेशस्थग्राम्याणामनियन्त्रणः ।
 लोभभूम्यपहारेण तद्देशेशोपि सोभवत् ॥ ३७३ ॥
 सैदद्वैधान्तरे लुब्धैः सर्वत्र मुपिताः प्रजाः ।
 तत्पदार्थगृहे पूर्णा कौष्ठागारावली व्यधात् ॥ ३७४ ॥
 यत्कष्टेनार्जितं लौकैर्बलात्कारहृतं धृतम् ।
 स्वं ब्रह्मदेयमिति यत्परस्वं वेत्ति लुब्धयीः ॥ ३७५ ॥
 संगृह्य वाहिनीः सर्वास्तदीया हृतजीवनैः ।
 और्वाग्रिरिव तृप्तोसौ न धमूय कदाचन ॥ ३७६ ॥
 द्वेपात्रिरर्थकाक्षेपे ग्रामे वा नगरान्तरे ।
 नाशकद्रक्षितुं कश्चिद्दलिना तेन पीडितम् ॥ ३७७ ॥
 यदि धर्मधिया कश्चित्प्रवृत्तो दीनरक्षणे ।
 स तदुत्तरै राजसदस्याप पत्नी कृतिम् ॥ ३७८ ॥

स्वप्रमेयेषु वास्तव्याल्लुब्धाच्चिरपराधिनः ।
अन्येपि पीडयामासु रोगा इव नियोगिनः ॥ ३७९ ॥

राजा शिशुर्गतवया बहवः सहाया
यन्नातिमत्सरभृताश्च मिथः स्वतन्त्राः ।

राज्याङ्गभङ्गमसमं नृपतोर्दिशन्त-

स्तत्राचिरात्समुदयन्ति न के ह्यनर्थाः ॥ ३८० ॥

अत्रान्तरे बाह्यदेशे यात्रार्थं यौ विसर्जितौ ।

एदराजानकष्ठकुराह्यदश्चापतुः पुरम् ॥ ३८१ ॥

तद्दर्शनापदेशेन श्रुत्वा किमपि मन्त्रिणाम् ।

नगरे नागमदूतैर्मार्गेशः शङ्कितो भृशम् ॥ ३८२ ॥

ससैफडामरेणाशु गत्वा स चकितो गृहे ।

वैदेशिकभटाब्धानात्साशङ्कः सोनयन्निशाम् ॥ ३८३ ॥

शङ्क्येषु सदनासेषु प्राप्तस्तन्मतमास्थितः ।

अह्यदष्टकुरो जोनराजानकमथावधीत् ॥ ३८४ ॥

शस्त्रघणमुखोद्गच्छद्रक्तसंसिक्तमण्डपम् ।

तद्गृहे तं शवं दृष्ट्वा न को रोमाञ्चितोभवत् ॥ ३८५ ॥

दत्तकन्यमयं जन्यमवधीद्रुहमागतम् ।

दिव्यं कृत्वापि साश्वस्तं धिग्भोगाभ्यासवासनाम् ॥ ३८६ ॥

मिथोसहिष्णवो भेदान्मन्त्रिणः प्रभविष्णवः ।

विनश्यन्त्यचिरेणैवं द्रोहिणेत्यपि केचन ॥ ३८७ ॥

केप्युचुः स यथा सैदानवधीन्मद्रपैः सह ।

वर्षेणैकेन तत्पापात्तद्व्यापादितोरिभिः ॥ ३८८ ॥

भृत्या वृथैव रक्ष्यन्ते पोषिता ये सहस्रशः ।

नैकोपि तेष्वस्तस्यान्ते प्राणप्राणक्षमोभवत् ॥ ३८९ ॥

अर्जितं यद्यथैवाशु तत्तथैव हृतं परैः ।

न तिष्ठन्ति चिरं गेहेष्वन्यायोपार्जिताः श्रियः ॥ ३९० ॥

पापं पुण्यं बलं दास्यं परं स्वं दूषणं स्तुतिम् ।

नो वेत्ति राजपुरुषः कदाचिद्विधुरे विधौ ॥ ३९१ ॥

वैदेशिकभट्टैः किं नस्त्याज्या सैन्याधिकारिता ।

इत्युक्तोपि स पुत्रेण नाग्रहीद्भाग्यवर्जितः ॥ ३९२ ॥

विपरीता मतिः पुत्रे विश्वासः परसेवके ।

जायते गतभाग्यानां विनाशे प्रत्युपस्थिते ॥ ३९३ ॥

वैदेशिकभट्टान्मेने यत्सजातीनिवान्वहम् ।

अत्रत्याञ्छस्त्रिणो वीरान्मेने भीरुन्परानिव ॥ ३९४ ॥

ससैफडामरो वीरवरस्तच्छौर्यशङ्कितः ।

भीतः समार्पिषच्छस्त्रं वीरवृत्तेर्न निश्चयः ॥ ३९५ ॥

जलालठकुरस्तावद्राजधान्यङ्गने स्थितः ।

वद्धोन्तः स्वैर्द्वारपालैर्गतिः क विधुरे विधौ ॥ ३९६ ॥

भास्यानपि प्रतिदिनं मृदुतौण्यभिन्न-

स्तां तां विभर्ति गगनान्तरगोप्यवस्थाम् ।

नित्याकुलस्य मनुजस्य बलप्रभाधे

को निश्चयो भवति तत्र विचित्रवृत्तौ ॥ ३९७ ॥

मसूदडामराधास्ते छिन्ननौसेतुबन्धनाः ।

प्राग्वत्तेजालद्रगडं विदधुः सैन्यसंग्रहम् ॥ ३९८ ॥

शृङ्गारसीहनिफटं ययुः शूरपुराध्वना ।

ठकुराः सालियाधास्तेष्यसक्ताः स्वयमागताः ॥ ३९९ ॥

कारागारान्तरं प्रापुः कस्य स्युः संपदः स्थिराः ।

जीराकनामा तद्गत्यः साहसी नगरान्तरात् ।

ठकुराह्लादतुरगान्दृत्वा राजपुरीं ययौ ॥ ४०० ॥

इत्थं तत्सैदवधतो जोनराजवधोधिकः ।

पाददाहादिवासह्यो गलरोगो व्यथावहः ॥ ४०१ ॥

यावन्नरस्त्यजति कार्यरुदेकचिन्तां

चिन्तान्तरं सृजति तावदमुष्य धाता ।

याते ऋशिम्नि शशिनः किल पूर्णिमाप्तौ

संजायते द्युतिहरो ग्रहणप्रचारः ॥ ४०२ ॥

निष्प्रतिद्वन्द्वि नैश्चिन्त्यं मार्गेशो यावदाप सः ।

तावच्छ्रुथाय संप्राप्तं पुत्रमादमखानजम् ॥ ४०३ ॥

स यथाभ्यन्तरं प्राप्तो यथा राज्यं ग्रहीतवान् ।

वाल्यात्प्रभृति वृत्तान्तं तत्खानस्य ब्रवीम्यहम् ॥ ४०४ ॥

पितुः श्रीजैननृपतेः प्रमये निर्गतो वहिः ।

आदमखानो वित्राणः प्रपेदे मद्रमण्डलम् ॥ ४०५ ॥

भावीश्वरांशतैश्वर्यप्राप्तिसूचकपर्वणि ।

शिवरात्र्यन्तरे तस्य तत्रस्थस्य सुतोजनि ॥ ४०६ ॥

जनकेस्य दिवं याते तुरुष्कसमरान्तरे ।

मातामहगृहे चन्द्रो बबुधेभ्युनिधाविव ॥ ४०७ ॥

काले तात्तारखानेन रक्षितः स गतः स्वयम् ।

जालंधरमहीपीठे निनाय कतिचित्समाः ॥ ४०८ ॥

जहांगिरोस्य मार्गेशः सैदभीत्या गतो वहिः ।

सोपधि व्यसृजह्लेखं धर्तुं पैतामहं पदम् ॥ ४०९ ॥

तत्तारखानप्रमये ततः खानमिमं पुनः ।

सुतो हस्सनगानोस्य कंचित्कालमपालयत् ॥ ४१० ॥

तुरुष्कान्वञ्चयित्वाथ विहितोत्साहसाहसः ।

खानोमितपरीवारः प्रापद्ग्रहणमण्डलम् ॥ ४११ ॥

इतः काश्मीरिका दूता मार्गेशेन विस्मृताः ।
 शृङ्गारसीहेनानीतास्तावद्राजपुरीं प्रति ॥ ४१२ ॥
 ततो राजपुरीनाथो मार्गेशद्वेषनिष्ठितः ।
 फताहखानमानिन्यै स्वान्तिकं स्वाश्रयेच्छया ॥ ४१३ ॥
 जौनराजानकवधात्कश्मीरेभ्यो विनिर्गतैः ।
 डामरैरेधराजानठकुरदौलुतादिभिः ॥ ४१४ ॥
 तत्रस्थैः शिथिले खानस्तस्मिन्धुकैरिव ।
 प्रथां निन्ये यथा पूर्वं धुष्येदेवात्मजोमघत् ॥ ४१५ ॥
 यौनसंयन्धवद्भोषि मार्गरक्षाधिकारभाक् ।
 मसूदनायकः सोऽपि खानपक्षं समाश्रयत् ॥ ४१६ ॥
 दीनो ग्राम्यजनो दुष्टयहुनायकतार्क्षितः ।
 तदागमनवार्तां तां क्षते क्षारमिवाविदत् ॥ ४१७ ॥
 सापराधीकान्यायप्रेष्यविरुद्धसेवकाः ।
 चौरा विटा दरिद्राश्च तुतुपुः खानवार्तया ॥ ४१८ ॥
 ग्रामे वा नगरे वापि त्यक्त्वा गृहकुटुम्बकम् ।
 बद्धाशो राजविमवे न कः प्राप तदन्तिकम् ॥ ४१९ ॥
 तांस्तान्देशाद्विनिर्घातान्खानो गृह्णन्समृद्धिमान् ।
 ऐच्छच्छुभ्रप्रतिष्ठः स राज्ञः प्रत्यभियोगिताम् ॥ ४२० ॥
 पौत्रः श्रीजैननृपतेर्योग्योयमिति सर्वतः ।
 त्यक्तान्यान्सर्वराष्ट्रैश्चस्तमेवाशिथियजनः ॥ ४२१ ॥
 तद्द्वार्ताश्रवणात्तुष्टाश्चौराश्चक्षुमास्थिताः ।
 तत्कालमुत्प्लवन्ति स्म मत्स्या इव तडागगाः ॥ ४२२ ॥
 न मम महती सैनैकोरिर्जितोस्त्यपरो महा-
 न्क्षतिरतियलै रुद्धा भिन्नाः परैश्चरसेवकाः ।

स वरतुरगोस्वस्थः कोशे न चाधिकृतो हित-

स्तस्मिन् घुणास्तास्ताश्चिन्तास्तुदन्ति विभुं न किम् ॥ ४२३ ॥

तुष्टो जहाङ्गिरस्तावत्तत्प्राप्त्या प्रेषितोपधिः ।

तावत्तन्मतं ज्ञात्वा सचिन्तः समपद्यत ॥ ४२४ ॥

अहितोन्मूलनोद्भूतदेशैकविभवास्तितः ।

सुखेच्छुः प्रत्युत प्राप दुःखमुद्भूतविप्लवः ॥ ४२५ ॥

प्रवर्धमानया नित्यं खानागमनवार्तया ।

वेपमानोभवलोको वात्ययेव वनावलिः ॥ ४२६ ॥

चाक्रिकाश्चतुराः खानमन्त्रिणोथ जिगीषवः ।

इत्थं लेखाङ्कितं दूतं व्यसृजन्मार्गपं प्रति ॥ ४२७ ॥

भो भो मार्गपते गर्वसर्वार्थितविक्रमः ।

काश्मीरान्तः सुपर्वेव भवांश्चार्थितसद्यशाः ॥ ४२८ ॥

सोयं खानस्त्वयानीतो लेखैस्तौरुष्कदेशतः ।

उपेक्ष्यते कुलस्वामी कथं मार्गपतेधुना ॥ ४२९ ॥

स्वयं कृतं कथं कार्यं पश्चात्तापाय जायते ।

शिशौ राज्यं परिस्थाप्य भुज्यते मण्डलं परैः ॥ ४३० ॥

व्यवहारोचितः शुद्धः सोयं किं तिष्ठते यहिः ।

अथ वा पितृभागं चेत्प्रयच्छस्यस्य मण्डलात् ॥ ४३१ ॥

यहिरेवास्त्वयं राजाप्ययमस्त्वन्तरे स्थितः ।

अथ किं यदुनोक्तेन मान्यो यदि न तेस्त्ययम् ॥ ४३२ ॥

रणोभयपल्लवधात्पापं ते परिणंस्यति ।

श्रुत्येति लंगं मार्गेनः गानदूतोपदांशितम् ॥ ४३३ ॥

प्रत्युत्तरमयं पत्रं तन्मै दत्त्वात्रयीदिति ।

भो भो मण्डलगोतारो भोगतारो गुपमपदाम् ॥ ४३४ ॥

सर्वथा हितकर्तारः पुराणोक्तं विचार्यताम् ।
 कश्मीरा पार्वती तत्र राजा क्षेयः शिवांशजः ॥ ४३५ ॥
 नावक्षेयः स दुष्टोपि विदुषा भूतिमिच्छता ।
 देशेस्मिस्तपसा राज्यं प्राप्यते न पराक्रमैः ॥ ४३६ ॥
 अन्यथादमखानाद्यैः किं नाप्तं स्वक्रमोचितम् ।
 अन्यथाप्येतन्न चिरादनौचित्यचितं फलम् ॥ ४३७ ॥
 क्रमेण येनायातोसौ तं त्यक्त्वा त्वद्वलार्थिनः ।
 सति राज्येस्य विघ्नाय प्रवेशो दीयते कथम् ॥ ४३८ ॥
 न मयायं धृतो राज्ये वालोप्यन्याभिपेक्षितः ।
 कः शक्तोत्यधुना हन्तुं मयि संनिहिते स्थिते ॥ ४३९ ॥
 खानोयं सर्वथा पूज्यो यद्यस्मन्मतमिच्छति ।
 अग्रेसरारुणः सूर्यः पूज्यते ह्युदयोन्मुखः ॥ ४४० ॥
 श्रियः कृतघ्नभावात्ता न सुखाय चिरं नृणाम् ।
 भोगा रोगाय देहानामपथ्याशनसंभृताः ॥ ४४१ ॥
 किं चान्यत्सेदहस्तस्थो यद्वद्राजा विमोक्षितः ।
 तद्वत्तद्वस्तगः सोयं प्राप्यते तद्विधेर्मतम् ॥ ४४२ ॥
 इति लेखं विसृज्यैतत्पक्षपातात्कुभ्रान्वितः ।
 रथ्याधिकारं जग्राह मसूदस्य जहाङ्गिरः ॥ ४४३ ॥
 बहामनायकादीनां दत्त्वा तन्मार्गरक्षणम् ।
 शृङ्गारराजानकादीन्स्थामार्थं व्यसृजद्दुतम् ॥ ४४४ ॥
 अथ यानं पुरस्कृत्य नायकोसुखदायकः ।
 क्रुद्धः पथोपहरणात्प्रापच्छूरपुरान्तरम् ॥ ४४५ ॥
 तद्भृत्याः यशडोम्राद्यास्तद्विसृष्टाः पदे पदे ।
 देशे मडवराज्यान्तश्चकुरत्पिञ्जमज्जसा ॥ ४४६ ॥

एकतो नृपतेः सेना काष्टाखानस्य चान्यतः ।
 दंष्ट्राद्वयी यमस्येव लक्षिता सर्वभक्षिका ॥ ४४७ ॥
 प्राक्सैद्विप्लवात्खानविप्लवः सोधिकोभवत् ।
 पाददाहादिवासह्यो गलरोगो व्यथाबन्धः ॥ ४४८ ॥
 तस्कराक्रान्तपथिको बलवन्निहताबलः ।
 अराजक इवानीशो देशः कष्टां दशामगात् ॥ ४४९ ॥
 जग्मुर्दक्षिणपारादीन्प्रमेयांस्तद्दिगाश्रिताः ।
 गृहीत्वा गोधनं सर्वं त्यक्त्वा स्ववसतोर्मयात् ॥ ४५० ॥
 खेरीं चार्धवनं राष्ट्रं भ्रष्टमग्निशिखेव सा ।
 अतापयन्महोष्माढ्या प्रविष्टा कटकद्वयी ॥ ४५१ ॥
 राजसैन्यं समालोच्य प्रसुप्तं चारचक्षुषा ।
 एकदा जीरकाद्यास्ते स्वास्कन्दं शिविरे ददुः ॥ ४५२ ॥
 प्रजागरचरभ्यासशस्त्राभ्यासविवर्जिताः ।
 सर्वे पशूपमास्त्रासाद्विदधुः शिविरान्तरात् ॥ ४५३ ॥
 सेनापतेर्निजाः केपि युद्धादौ भेदिताः परैः ।
 चक्रुस्तत्कटकं हत्वा द्रोहं वैरिसमाश्रयात् ॥ ४५४ ॥
 राज्यं नश्यति हृष्यति प्रतिदिनं बाह्या खशाली न का
 लोकः क्लिश्यति लुण्ठिदाहकरणैश्चौरः स्वकं पश्यति ।
 सेना भ्रश्यति धीरवीरसहिताप्यन्विष्यति स्वं रिपुः
 काश्मीरप्रभविष्णुषु प्रभवति द्वेषात्स्वभेदो यदा ॥ ४५५ ॥
 द्रोग्धंस्तानवलोक्यैव स्रस्तां शात्वा स्ववाहिनीम् ।
 सेनानीध्वकितः सैन्यात्पलायनपरोभवत् ॥ ४५६ ॥
 एतेषु विद्रुते तस्मिन्पश्चादेत्य महाभट्टैः ।
 सर्वस्यास्या जहर्षाथ गानस्तत्प्रथमं जयात् ॥ ४५७ ॥

तुल्यकदेशाद्यद्बुद्ध्या खानः प्राप्तो निरर्गलः ।
 स भागसीहस्तत्पक्षात्केनापि प्रचलन्हतः ॥ ४५८ ॥
 अथ मल्लिशिलास्थाने तुष्टः खानो जयोन्मदः ।
 स्वसैन्यसंग्रहं कुर्वन्निगीपुः शिविरं व्यधात् ॥ ४५९ ॥
 विकरालान्भटान्क्षित्वा करालविषयावनौ ।
 मुमुषुर्निष्करालम्भान्वास्तव्यान्तस्य शस्त्रिणः ॥ ४६० ॥
 अत्रान्तरे मार्गपतिर्गृहीत्वा बालभूपतिम् ।
 तज्जयाय बलोद्युक्तो निर्ययौ नगरान्तरात् ॥ ४६१ ॥
 प्राक्सैदकदनाभ्यस्तन्यस्तवस्तुविलुण्ठनाः ।
 पुराद्रुहरमां भीताः पौरा ग्रामेषु न्यक्षिपन् ॥ ४६२ ॥
 निष्कृष्टवस्तुभावा सा मुपितेव वराङ्गना ।
 अमघद्राजरहिता नगरी न गरीयसी ॥ ४६३ ॥
 वैदेशिकटकादोपकोपोत्कररटद्भटः ।
 गुप्तिकोडारभूचाटे पाटवाच्छिविरं व्यधात् ॥ ४६४ ॥
 संस्थाप्य तत्र भूपालं त्रिधा कृत्वा स्ववाहिनीम् ।
 कल्याणपुरगं श्रुत्वा खानं योद्धुं विनिर्ययौ ॥ ४६५ ॥
 द्वाभग्रामान्तसीमान्ते समासन्नोधिकार्तधीः ।
 तस्थौ खानान्तिकं प्राप्य स खानमरुगान्तरे ॥ ४६६ ॥
 क्रमराज्यस्फुरत्प्राज्यचक्रवाटादिदुःसहम् ।
 वैदूर्यभट्टः पाश्चात्यां जग्राह गिरिपद्मतीम् ॥ ४६७ ॥
 सपेरोजप्रतीहारगङ्गराजसुतादयः ।
 चतुरङ्गोपमां लीलां क्षणं चक्रुः पुरो गताः ॥ ४६८ ॥
 अथैकतः स्वकाशमोरवैदेशिकबलान्विताः ।
 मसूदनायकसुता योद्धुं व्यूहात्समाययुः ॥ ४६९ ॥

फलकासिस्फुरत्पक्षा नदन्तोन्तिकमागताः ।
 चेहः पङ्कचा भटास्तत्र हंसा इव नभोन्तरे ॥ ४७० ॥
 यावत्प्रवृत्तो योद्धुं तांस्तावद्धीक्ष्याग्रमागतान् ।
 अहादठकुरव्यूहो निरीहः समपद्यत ॥ ४७१ ॥
 चेलाहिकाभुजः केपि गर्जन्तो जलदा इव ।
 स्फुरच्छस्त्रतडिज्ज्वालाः सोत्फाला निर्ययुर्मृधे ॥ ४७२ ॥
 धिपमा पङ्कसंकीर्णा जाड्यदुर्मार्गदुपिता ।
 तेषामापततां साध्या वासनेव निजाजिभूः ॥ ४७३ ॥
 वैदेशिकभटान्दृष्ट्वा नटत्खेटकपीठकान् ।
 चटका इव जग्मुस्ते विदूरं पाटवोज्झिताः ॥ ४७४ ॥
 न संस्तम्भायितुं सेनामशक्ततां पलायिनीम् ।
 अहादठकुरोद्दीर्णां सेतुभङ्गां नदीमिव ॥ ४७५ ॥
 अहमहमिकायातजातघातव्रणार्दिताः ।
 प्राणत्यागेन ते केपि चक्रुर्वेतननिष्कृतिम् ॥ ४७६ ॥
 रुचच्छोणितसिक्ताङ्गाः शालिक्षेत्रगताः शवाः ।
 यागोपहारपशुतां ययुः कार्पिकभूमिषु ॥ ४७७ ॥
 सेना रानस्य घात्येव सा नैर्ऋतदिगागता ।
 तत्तल्लोकक्षयं चक्रे वेगभग्नमटद्गुमा ॥ ४७८ ॥
 केपि काश्मीरिकास्तत्र वैदेशिकभटानले ।
 शस्त्रज्वालावलीदीप्ते जुहुवुः श्रीफलं वपुः ॥ ४७९ ॥
 किं नामोद्दीरणैस्तेषां दृष्ट्वा व्यूहं समागतम् ।
 तिर्यग्भिरिव पातुं स्वं भीत्या यैर्यः पलायितम् ॥ ४८० ॥
 प्रमेयमाजो मुख्या ये दृष्टा राजसभान्तरे ।
 अदृष्टपूर्वं संश्रासं तेष्यशस्त्रिवदाययुः ॥ ४८१ ॥

वीरवृत्त्या त्यजन्प्राणान्केवलं श्लाघ्यतामगात् ।
 तस्य त्रिचतुरास्त्यक्तप्राणा अनुचरा रणे ।
 दिवं यियासोर्भोगार्थं बभूवुस्ते पुरःसराः ॥ ४८२ ॥
 हतावशिष्टान्विद्राव्य ते खानस्य महाभद्राः ।
 निवृत्ता मार्गपत्यग्रे स्वीयभ्रान्त्या समाययुः ॥ ४८३ ॥
 मसूदखानः केत्येवं वदन्तो विजयोद्यताः ।
 वीरा हस्सनमीराद्या ज्ञाता मार्गपतेर्भट्टैः ॥ ४८४ ॥
 पञ्चदशस्तस्य संवधिभृत्यास्ते नौरुजादयः ।
 सपौरभट्टाश्चान्ये च हता मार्गपतेः पुरः ॥ ४८५ ॥
 विमुखोभूत्कियत्कालं यः स सांमुख्यमाययौ ।
 बालभूभृत्प्रभावेण कश्मीरकटके विधिः ॥ ४८६ ॥
 मार्गेशस्याथ वा स्तुत्यं धैर्यं तस्यात्र संयुगे ।
 संनद्धः सधलस्तस्यौ जयस्तम्भ इवाचलः ॥ ४८७ ॥
 पदैकमात्रं पश्चाद्धेदगमिष्यच्च तत्स्थलात् ।
 काश्मीरकटकस्यास्य नावशिष्येत किञ्चन ॥ ४८८ ॥
 भिन्नप्रकृतिसंधानकौशलं श्रीजहाङ्गिरे ।
 भिषजौव तदा दृष्टं भैषज्यं सांनिपातके ॥ ४८९ ॥
 प्रागल्भ्यमप्रतिहतं प्रतिमानमोज-
 स्तत्तत्प्रयोगचतुरत्वमसंभ्रमश्च ।
 एतानि यस्य समयेष्यतिसंकटे स्यु-
 स्तुष्टेव तं प्रति समेति रणे जयश्रीः ॥ ४९० ॥
 श्लाघ्योऽस्मत्करस्माप्नोत्र मिष्योद्धोष्यात्र संयुगे ।
 रणात्प्रचलितान्दूरं युक्त्या सर्वानुपानयत् ॥ ४९१ ॥
 मार्गेशमधुसांनिध्ये तद्रणोपवनान्तरे ।
 ते वीरभ्रमराश्चैरुः स्फुरत्पक्षरवोद्धताः ॥ ४९२ ॥

अथ खानस्य शिविरे गङ्गाद्या जयवुर्मदाः ।

नीतावशिष्टां सामग्रीं हत्वा भूरीनलुण्ठयन् ॥ ४९३ ॥

श्वराहिममार्गेशः सभृत्यः समराग्रगः ।

मसूदनायकमुखान्विमुखांस्तर्जनैर्व्यधात् ॥ ४९४ ॥

अन्ये शृङ्गारसीहाद्या दृष्ट्वा तत्सैन्यमद्भुतम् ।

भेडावनपथाचूर्णं विद्रुताः स्वां भुवं ययुः ॥ ४९५ ॥

सर्वं राजपुरीसैन्यं सदैन्यं वेष्टितं मटैः ।

दत्त्वाभयं ररक्षाजौ गङ्गो गणपतिर्यथा ॥ ४९६ ॥

त्यक्त्वा संनाहसामग्रीं केप्येते विद्रुता द्रुतम् ।

मुपिताः सखशौडोम्बैः पृष्ठभग्नाः प्रशान्तयः ॥ ४९७ ॥

वृक्षानपि वने जक्षुररयोनु लगन्त्यमी ।

वैदेशिकैर्हृतं यत्तत्प्रामेषु जनपीडया ॥ ४९८ ॥

काश्मीरिकेभ्यो मुपिता निक्षेपमिव ते ददुः ।

शोतज्वरार्दिताः केचित्केचिच्छ्रान्ता बुभुक्षया ।

वैदेशिकाश्च काश्मीराः शतसंख्याः क्षयं ययुः ॥ ४९९ ॥

संरूढं फमपि निपातयत्यकाण्डे

पाताहं नयति च कंचन प्ररूढिम् ।

संकल्पाविषयविचित्रकाफताली-

चार्यघस्तरुमिव पूरुषं विधाता ॥ ५०० ॥

यादृक्सुधासनः खानस्तादृशस्तस्य चेद्भद्राः ।

भवेयुः किं न जायेत किं तु धर्मानुगो जयः ॥ ५०१ ॥

इत्थं फतहखानेस्मिन्प्राप्ते फश्मीरमण्डलम् ।

एफपष्टिनमे घर्षे पुरुषच्छ्रायणान्तरे ॥ ५०२ ॥

फटफटयसंयोगे फल्याणपुरसंनिधौ ।

अग्रत्यानां च याद्यानां तत्तल्लोकक्षयंभयत् ॥ ५०३ ॥

मैत्रक्षैशनिसंयोगं मीलापं शनिजीवयोः ।
 भौमाब्दं तत्क्षये हेतुं देशे दैवविदो विदुः ॥ ५०४ ॥
 श्रीजैननृपते राज्ये पङ्कदर्शनरताः प्रजाः ।
 दृष्टाः स्वधर्मनिरता निरातङ्गा निरीतयः ॥ ५०५ ॥
 तस्मिन्स्वर्गं गते राशि नष्टाचारेत्र मण्डले ।
 प्रजायचाराल्लोकानां क्षयोभूदिति मे मतम् ॥ ५०६ ॥
 तथा हि यणिजः केचित्स्वाचारं हिन्दुकोचितम् ।
 त्यक्त्वा पुरान्तरे चकुर्वन्त्या गोमांसभक्षणम् ॥ ५०७ ॥
 येनैव पितरो याता येन याताः पितामहाः ।
 तद्दर्शनेत्र तत्पुत्रास्त्रपन्ते मौसुलप्रियाः ॥ ५०८ ॥
 प्रत्यब्दं तिथिकार्याणि पुराणोक्तानि कानिचित् ।
 विस्मृतानि दुराचारात्कथं न स्युर्दुरापदः ॥ ५०९ ॥
 मण्डलेस्मिन्दुराचारचातुर्वर्ण्यविराजिते ।
 प्रसङ्गपतिताचारविपर्ययादितोरितम् ॥ ५१० ॥
 राजाक्रान्तः परैर्मिथ्या वार्तयेति विसूत्रितः ।
 मार्गेशस्ताजमट्टादीन्धृत्वा स्वशिबिरं ययौ ॥ ५११ ॥
 पश्चाच्चेदलगिष्यत्स नष्टांस्तान्वलर्थाजितान् ।
 न किञ्चिदवाशिष्येत खानस्य चलतः पथि ॥ ५१२ ॥
 मार्गानभिज्ञो मार्गेशः सर्वेषुभयवेतनाः ।
 दायाददुःस्थितिं लोके काङ्क्षन्तः स्वार्थलिप्सया ॥ ५१३ ॥
 प्रेरयंस्तद्रणाद्भन्तुं मार्गेशं चाप्यदीदरन् ।
 सनृपं सैन्यमुत्थाप्य ततो जिष्णुर्जहाङ्गिरः ।
 जमालामरुगास्थानं ययौ स विजयोर्जितः ॥ ५१४ ॥
 किमेते मिलिताः खानमिति तेन विसर्जिताः ।
 ददाह ताजमट्टः स ग्रामान्माङ्गल्यनादगान् ॥ ५१५ ॥

तच्चदग्धगृहोज्ज्वालधूमजालाकुलं नभः ।
 घनकालोद्भवाद्दीप्ततडिदम्नोपमां दधौ ॥ ५१६ ॥
 कृतं यद्वाह्यदेशेषु काश्मीरैर्दिग्जयक्षणे ।
 दाहलुण्ठ्यादिकं तद्वद्दृष्टमत्रैव मण्डले ॥ ५१७ ॥
 अकिंचनाञ्जनाक्षग्नान्विशस्यै समुपागतान् ।
 अथैव जातान्दृष्ट्वा तान्न कोप्याच्छादनं ददौ ॥ ५१८ ॥
 तन्नत्यास्तद्धृतं कुप्यै रूप्यं धेनूः पशूनपि ।
 हृष्टोच्छ्वासाकुलाश्चकुराकन्दमुखरा दिशः ॥ ५१९ ॥
 सर्वस्वहरणं यद्वत्कृतमस्मास्वहेतुकम् ।
 युष्मास्वपि तथा भूयादचिरेण विरोधिभिः ॥ ५२० ॥
 तत्पापफलमेतेषु त्रिषु तन्मरणक्षणम् ।
 फताहशाहराज्याप्तौ दृष्टं लोकैर्विगर्हितम् ॥ ५२१ ॥
 उत्पिञ्जोत्पादनादेशे शृण्वन्नित्यादि दूषणम् ।
 प्रजापापादसंधित्सुर्मोर्गशः स न्यवर्तत ॥ ५२२ ॥
 स नृपो नगरं प्राप्तो विधाय विजयोत्सवम् ।
 उच्चावचान्पानपक्षगतान्सर्वानदण्डयत् ॥ ५२३ ॥
 पकं खानाग्रं ज्ञात्वा शिष्टं तस्य कुटुम्बकम् ।
 अवाधत न को देहे दुष्टरोग इवोल्बणः ॥ ५२४ ॥
 कदाचित्सुप्रीतो जनयति सुखं सार्वजनिकं
 कदाचिद्वक्त्रेच्छः सृजति जगतामीतिचकिताम् ।
 फलं नीचं चोच्चं भविषु परिहृत्स्या विदधतो
 ग्रहस्येवाकाशे गतिरिह विचित्रा यत विधेः ॥ ५२५ ॥
 कंचित्कालं दूरधस्तः खानखाणविवर्जितः ।
 यायावकिंचित्करतामयग्रह इवाम्बुदः ॥ ५२६ ॥

अत्रान्तरे स्थितः खानः समैरवगलान्तरे ।
 अचिन्तयत्पुनर्देशप्रवेशं नायकोर्जितः ॥ ५२७ ॥
 मासद्वयमतिक्रम्य कश्मीराभिमुखस्ततः ।
 आययौ स पुनः खानः सत्राण उद्भटैर्मटेः ॥ ५२८ ॥
 तस्मिञ्छूरपुरं प्राप्ते स नृपोथ जहाङ्गिरः ।
 निर्ययौ नगराच्छूर्णं संपूर्णः सैन्यसंपदा ॥ ५२९ ॥
 प्राग्वत्स गुप्तिकास्थाने निपण्णः शिविरान्तरात् ।
 गङ्गराजसुतं रात्रौ सोऽशृणोद्विद्रुतं द्रुतम् ॥ ५३० ॥
 आरोहणक्षणे तस्य तुरङ्गस्त्रासमग्रहीत् ।
 क्षणं स शकुनज्ञोऽपि नातिष्ठन्निष्ठुरः क्रुधा ॥ ५३१ ॥
 गृहीतभूरिवित्तोऽपि यत्रैव द्रोहितामगात् ।
 कोन्यस्तिष्ठति तत्रेति त्रस्तः प्रत्यागतोऽभवत् ॥ ५३२ ॥
 सुलभे निर्गतो भूयो मार्गेशः शिविरान्तरात् ।
 उपायांश्चिन्तयांचक्रे खानस्य बलभेदनम् ॥ ५३३ ॥
 अत्रान्तरे शूरपुराङ्गीरकाद्या महाभद्राः ।
 प्रविश्य नगरे रात्रौ बन्धनस्थानमोचयन् ॥ ५३४ ॥
 ते सर्वे बन्धनान्मृत्युद्वारादिव विनिर्गताः ।
 सैफडामरमुष्यास्ते संप्रापुर्विजयेश्वरम् ॥ ५३५ ॥
 स सैफडामरः पूर्वं बन्धने स्वप्नमैक्षत ।
 केनाप्यन्यपद्मद्वन्द्वं छिन्नं शस्त्रेण तन्निशि ॥ ५३६ ॥
 वीरस्य बन्धनं ह्यस्य स्फूर्जत्पक्षस्य रक्षणम् ।
 सोष्मणः पतितं मेने बहैर्यस्त्राघगूहनम् ॥ ५३७ ॥
 तथापि रक्षणं बहैरिव बस्त्राघगूहनम् ।
 जयापीडपुरादुर्गाद्बन्धनं नगरे कथम् ॥ ५३८ ॥

इत्यपायोप्युपायस्य जातो मार्गपतेर्यतः ।
 इम्राहिमः स मार्गेशस्ताघत्यश्वाद्धिनिर्गतः ।
 शंशनायकमुख्यानां बहूनां कदनं व्यधात् ॥ ५३९ ॥
 ठक्कुराह्वदजीराकप्रतीहारान्वयादयः ।
 इत्थं तत्साहसं चक्रुर्लङ्घितकोशपटयः ॥ ५४० ॥
 विपदि समनुभूय कोपि कष्टं
 भवति पदं नृपसंपदां नितान्तम् ।
 कनकमनलपातघातमाप्त्वा
 शिरसि विभाति नृपस्य मौलिरूपम् ॥ ५४१ ॥
 कारापञ्जरनिर्मुक्तः पक्षीवाक्षतपक्षतिः ।
 पुनर्जातमिवात्मानममन्यत स डामरः ॥ ५४२ ॥
 पूर्वं जयपुरे तुरगे योभूद्वद्धः सहोदरः ।
 काराग्राकारमुलङ्घ्य रज्जुनैकोपि निर्गतः ॥ ५४३ ॥
 रुद्धः सुप्तः पुनर्वद्धो नगरे बन्धनालये ।
 निश्चिन्तितं वधस्तत्र द्विष्टैर्द्वित्रदिनान्तरे ॥ ५४४ ॥
 एवं कष्टात्ततो मुक्तः प्राप्तः खानान्तिकं क्रमात् ।
 प्रधानपुरुषाख्यातिं प्रापत्प्रकृतिमध्यगः ।
 स सैफडामरस्तत्र यथासंख्यमतिस्थितः ॥ ५४५ ॥
 रामो रावणवञ्चितो यदि गृह्णन्मैवागमिष्यद्भनं
 सुग्रीवः स च वालिना कृतपदो नैवाघटिष्यद्रुपा ।
 लङ्कां प्राप्य रिपून्निहत्य समरे जेताभविष्यत्कथं
 संयोगं सुखदुःखयोः प्रतनुते धातैव भूत्यै द्वयोः ॥ ५४६ ॥
 राज्यार्थी विच्युतो देशात्खानो वीरासिलम्पटः ।
 डामरा मार्गपङ्कजः सर्वनाशात्पदच्युतः ॥ ५४७ ॥

एवमन्योन्यसापेक्षं नाभविष्यत्स्वयं यदि ।

प्रविश्य देशे राज्यातिः कथमस्य भविष्यति ॥ ५४८ ॥

राजा विभाति बहुवीरसमाश्रयेण

वीरा भजन्ति च तदाश्रयणेन शोभाम् ।

अन्योन्यसंगतिरभङ्गुरभङ्गिरेयां

बालाङ्गनाकनकभूषणवद्विभाति ॥ ५४९ ॥

तेन प्राप्तेन सा खानसभा तत्र व्यराजत ।

मुक्तालतेवाङ्गनाङ्गे नायकेन शुभात्मना ॥ ५५० ॥

अग्रान्तरे मार्गपतिश्चकितस्तत्समागमात् ।

संधित्सुः शेखवाहावमुखात्खानं व्यसर्जयत् ॥ ५५१ ॥

एधराजानको रिगडामरः केशवो बुधः ।

राजाग्रमेत्य संध्यर्थं निन्ये राजपुरीपतिम् ॥ ५५२ ॥

तावद्गदायराबुत्रमुखादाश्वास्य मार्गपः ।

शृङ्गारसीहं तं भेदमनयद्दूषिणार्पणैः ॥ ५५३ ॥

नीत्वा मार्गपतेः पुत्रं संधित्सुः स बलद्वये ।

न्यवारयद्रणक्षोभं यावद्राजपुरीपतिः ॥ ५५४ ॥

तावन्मार्गेशपुत्रं तं रोद्धुमन्यैर्विनिश्चितम् ।

नामन्यत स यत्नेन साशङ्का मन्त्रिणोभवन् ॥ ५५५ ॥

यावत्प्रजासु सनृपासु विधिर्विरुद्धो

दायाददुःस्थितिरुपायशतैर्न याति ।

देहे दुराधिनिहते मिपजां प्रयुक्त्या

रोगाः कथं प्रविगलन्ति कृताधिकाराः ॥ ५५६ ॥

खानान्तरङ्गैराक्षिते भिन्ने राजपुरीपतौ ।

अकस्मादुदभूत्क्षोभः सर्वसैन्यमयावहः ॥ ५५७ ॥

गङ्गाशृङ्गारसीहाद्यास्त्रस्ता राजपुरीं ययुः ।
 खानोपि सवलो भीतो ययौ प्राग्वद्ययागतम् ॥ ५५८ ॥
 केचिज्जीराकमीराद्याः प्राप्नुर्मार्गेशसंनिधौ ।
 जलालठकुरप्रेम्णा कृतमाध्यस्थ्यसंविदः ॥ ५५९ ॥
 एवं क्षोभेण सा सेना खानस्याङ्गतरङ्गिता ।
 ययौ सहस्रधा दीर्णा सेतुभङ्गादिवापगा ॥ ५६० ॥
 अथ मार्गपतिः श्रुत्वा तद्भृत्तान्तमनुद्रुतः ।
 युयुत्सया ससैन्यः स प्रापच्छूरपुरान्तरम् ॥ ५६१ ॥
 तत्र दूतमुपाच्छ्रुत्वा क्रमराज्यमुपद्रवम् ।
 शाहिभङ्गबलप्राप्त्या चिन्ता द्वैगुण्यमादधे ॥ ५६२ ॥
 निवृत्य स ततो राज्ञः प्राप्तः सुख्यपुरान्तरम् ।
 बबन्ध नौरुजो खानं युक्त्या यत्साधु तद्यथात् ॥ ५६३ ॥
 स हि तदिवसे प्राप्स्येन्मुष्णार्थीनगरं विटैः ।
 किं तु तत्काङ्क्षितं कूरं न सिद्धं पौरपुण्यतः ॥ ५६४ ॥
 सोपेक्ष्य मार्गपं तत्र दौकितं क्रमराज्यतः ।
 पदार्थराशौ दत्त्वाग्निं तद्रुपा भस्मसाध्यधात् ॥ ५६५ ॥
 अन्यायतः प्रतिदिनं समुपार्ज्यं वित्तं
 यद्दानभोगरहितं निहितं गुहान्तः ।
 तत्संप्रयाति कृपणेषु कृतानुतापं
 भूपालसादनलसादरिदस्युसाच्च ॥ ५६६ ॥
 ततस्तत्सहितः प्राप्तो नगरं स जहाङ्गिरः ।
 जयेन ताद्यन्मात्रेण नगरे स व्यजृम्भत ॥ ५६७ ॥
 सैदान्निष्काशितान्देशात्स्वपुत्रवधकानपि ।
 लेखैरानाययामास सोपयोग्यतया स तान् ॥ ५६८ ॥

तदन्तरे जम्भघाटे वसन्खानो बलोजितः ।
 मृगानिघ हरिस्तत्र विदधे दुर्दशान्खशान् ॥ ५६९ ॥
 सप्तविंशतिसंख्यान्स कश्मीरधिपयान्यथा ।
 तावतीः सिन्धुरीस्तत्र व्यधाहुःस्थः पराक्रमैः ॥ ५७० ॥
 सार्धं मल्हानहंसैस्तत्कटकः सुमटोत्कटः ।
 मद्रमण्डलमुल्लुण्ठ्य तुरुष्कांश्चकितान्व्यधात् ॥ ५७१ ॥
 स मद्रमण्डलं जित्वा दत्त्वा राजपुरीपतेः ।
 जिष्णुश्चैत्रे पुनः प्राप तद्युतो नायकालयम् ॥ ५७२ ॥
 गृहं दैवतवत्प्राप्तं खानं तं मानयन्गुणैः ।
 मसूदनायकोमुष्मिप्राभवद्भक्तिखण्डितः ॥ ५७३ ॥
 सागरस्त्यजति चेन्निजां स्थितिं
 पश्चिमोदयमुपैति चेद्रविः ।
 क्षत्रियः शरणागतोर्धनि
 प्रायशश्चलति न स्वधर्मतः ॥ ५७४ ॥
 स सैन्यसंग्रहं कृत्वा छयिलुकटकान्वितः ।
 तस्थौ खानो गिरिशृङ्गे वैरिभङ्गविधित्सया ॥ ५७५ ॥
 रोगैरिव भटैर्ध्वस्तसमस्तगृहवस्तुभिः ।
 वास्तव्यानां स्थितिर्बुःस्था गेहे देहे यथाभवत् ॥ ५७६ ॥
 अत्रान्तरे बन्धनान्तर्गतं पृष्ठकवादितम् ।
 भीतो व्यापादयामास जीराकं नगरेध्वपः ॥ ५७७ ॥
 तच्छ्रुत्वा राजलोकश्च सर्व एव विरागभाक् ।
 आश्वासघातकत्वेन दुराकिमुपरोभवत् ॥ ५७८ ॥
 ज्येष्ठे मासि श्रुतानिष्टो मार्गेशः कष्टनिष्ठितः ।
 अतिष्ठत्स नृपो मल्लशिलापृष्ठेतिनिष्ठुरः ॥ ५७९ ॥

द्रुममार्गनिरोधेन सर्वोप्युभयवेतनः ।
 जनो बलद्वयं गन्तुं निराशः समपद्यत ॥ ५८० ॥
 विशां निर्लेखणं भोज्यमश्नतामत्र मण्डले ।
 मार्गेशव्यञ्जनं नाम श्रुतं हास्यावहं न कैः ॥ ५८१ ॥
 सार्धे पले सैन्धवस्य क्रयोभूध्नगरान्तरे ।
 दीनारपञ्चविंशत्या दुरापं नागरैरपि ॥ ५८२ ॥
 द्वापष्टितमवर्षेपि कश्मीरागमनोत्सुकम् ।
 खानं श्रुत्वा मार्गपतिर्नीतिकौटिल्यमादधे ॥ ५८३ ॥
 दीहित्रं हाजिखानस्य खानमिस्कन्दराभिधम् ।
 कम्पनाधिपतिं कृत्वा स्थामार्थं स व्यसर्जयत् ॥ ५८४ ॥
 मसूदनायकीयं च राष्ट्रं दत्त्वा स्वगुप्तये ।
 यः शराजानकं चापि ससैन्यं प्रत्यमुच्यत ॥ ५८५ ॥
 समं देशसुखेनाथ प्रालेये तनुतां गते ।
 स्वसैन्यसहितः खानो राजपुर्याः समाययौ ॥ ५८६ ॥
 प्राप्तं खानं समाकर्ण्य तं भैरवगलान्तरे ।
 मार्गं शूरपुरे रोद्धुं मार्गेशः सनृपो ययौ ॥ ५८७ ॥
 प्रवेशरोधः खानस्य तदूर्ध्वगलवर्त्तितः ।
 राहुदेहेमृतस्येव देशेभूध्नक्रभीतितः ॥ ५८८ ॥
 पशुपादिष्टमार्गेण पुरुद्वच्छवणान्तरे ।
 ततोगाद्विरिमुलङ्घ्य खानः खाचगलन्तरात् ॥ ५८९ ॥
 ताजभट्टादिसैन्यौघो गुप्तिकोट्टारभूतले ।
 क्षुब्धं वायुरिवागत्य चक्रे खानबलार्णवम् ॥ ५९० ॥
 ध्वनिदुन्दुभिनादेन तर्जयन्परितो जनान् ।
 खानः सफटको भीत्या नगरं व्याकुलं कृतम् ॥ ५९१ ॥

उड्डीयेवागतं श्रुत्वा साश्चर्यो मार्गपस्ततः ।
 ससैन्यः सनृपस्तूर्णं तद्युद्धाय समाययौ ॥ ५९२ ॥
 उड्डामरो डामरः स शौर्यश्रीगरुडामरः ।
 रणे डामरयोगेन्तर्बभावुच्छुष्मरुद्रवत् ॥ ५९३ ॥
 केचित्सैदमडास्तत्र युध्यन्तः सुमदैः सह ।
 अनिवर्तितया याता दिव्यस्त्रीसुखभागिताम् ॥ ५९४ ॥
 श्वभ्रपातरणाघातक्षतानां तत्समागमे ।
 शवानां राशयस्तत्र पतिताः समरान्तरे ॥ ५९५ ॥
 न सैदयुद्धे नो खानागमप्रथमसंगरे ।
 भटक्षयोभवद्याहगुसिकोद्धारसंगरे ॥ ५९६ ॥
 प्रमेयभाजोप्यासन्ये रणे मुख्या निजोचितम् ।
 शौर्यं नादर्शयन्केचित्साक्षिभूता इव स्थिताः ॥ ५९७ ॥
 पातनेनेव वृक्षस्य पक्षिशावा इव व्युताः ।
 गता हताः क्षताश्चासन्न्यत्र तत्र शवघ्नजाः ॥ ५९८ ॥
 पूर्वापकारी यो यस्य ग्रामे वा नगरेभवत् ।
 स तस्य बाधं कृतवान्बुर्बलस्य बली तदा ॥ ५९९ ॥
 मसूदनायकस्तत्र सायकायुधवर्षणे ।
 रुद्धाश्वो विजहौ प्राणान्मावि केन विलङ्घ्यते ॥ ६०० ॥
 कृत्वान्यान्युद्धगान्यत्र मार्गेशोगात्स्वरक्षया ।
 श्रीसैफडामरो वीरयुतस्तत्रैव सोमवत् ॥ ६०१ ॥
 यो गवेप्यः स चावाप्त इति तुष्टो भद्रावृतः ।
 प्रथमं प्राहरत्तस्य मूर्ध्नि श्रीसैफडामरः ॥ ६०२ ॥
 अलंशिरोहैदरश्च स च क्रूरा इव प्रहाः ।
 मुखे भुजे कपाले च मन्तस्त विवर्श व्यधुः ॥ ६०३ ॥

अथ मार्गपतेः स्वर्णमयीमङ्गलमालिकाम् ।
 सचामरां डामरेशो जयश्रियमिवासदत् ॥ ६०४ ॥
 उपेक्षितं तं तत्रस्थैर्निजैराश्वस्तमानसम् ।
 ररक्ष केवलं प्रीतो जात्यश्वः समराच्चलन् ॥ ६०५ ॥
 विहितारित्रप्रसराः सचिवाः सममेकपार्श्वगताः ।
 यत्र सुशस्त्रप्रचिता मज्जति नौकेव राजश्रीः ॥ ६०६ ॥
 वैदेशिकभटैर्द्रोहे विहिते समरागमे ।
 तावत्ते कथवाडाद्या निन्युः खानं यथागतम् ॥ ६०७ ॥
 खानो राजभटैर्वद्धो रणे मिथ्येति वार्तया ।
 स सैफडामरो युद्धात्स्वस्तधैर्यो न्यवर्तत ॥ ६०८ ॥
 तत्तद्वराश्वसामर्ग्रीं गृह्णन्शूरपुराध्वना ।
 समरोड्डामरः सैफडामरः खानमासदत् ॥ ६०९ ॥
 इत्थं तृतीयवारं स प्रविष्टो मण्डलान्तरात् ।
 वर्धं कृत्वा विनिर्गत्य खानः पर्णोत्समागतः ॥ ६१० ॥
 अधर्मबहलः कालः सर्वे द्रोहपरायणाः ।
 राजा शिशुतरश्चायं स्वतन्त्रं मन्त्रिमण्डलम् ॥ ६११ ॥
 अविधेया निजाश्रामी खानपक्षप्रतीक्षिणः ।
 पौरा निरनुरागाश्च निष्कोशं नृपमन्दिरम् ॥ ६१२ ॥
 सत्ता नाम न वृद्धस्य सर्वसामर्थ्यवर्जिता ।
 इति संचिन्तयन्शस्त्राघातजातव्यथाकुलः ।
 मासौ द्वौ गमयामास मार्गेशोपि स्ववेदमनि ॥ ६१३ ॥
 दृष्ट्वा महार्घमणिमौक्तिकविद्रुमौघा-
 ब्रत्नाकरं श्रयतु सोपि सुलामलोभात् ।
 यस्तान्महाभयकरान्मकरांस्तदीया-
 न्धीर्येण धारयितुमुज्जितभीः समर्थः ॥ ६१४ ॥

अत्रान्तरे पुनः खानश्चाटिकासारपर्वतात् ।
 इतो यातैर्मटैः सार्धं लब्धत्राणः समाययौ ॥ ६१५ ॥
 तस्मिन्नभ्यन्तरे प्राप्ते मुदितैरिव पर्वतैः ।
 तदहःपतितं दधे तुषारं सुसिताम्बरम् ॥ ६१६ ॥
 ग्रामान्प्रज्वलितान्दृष्ट्वा तद्वार्ताचकितस्ततः ।
 मार्गेशो घातिलं त्यक्त्वा सबलो योद्धुमभ्यगात् ॥ ६१७ ॥
 तावन्मितपरीवारो बहुरूपान्तराद्गतः ।
 प्राप दामोदरोद्गारभूमिं डामरसंयुतः ॥ ६१८ ॥
 स नृपो मार्गपः पश्चात्तनवायुरिघोर्जितः ।
 सैन्यं न्यवेशयत्तत्र सातदैवतसंनिधौ ॥ ६१९ ॥
 सव्यूहो जातयुद्धेहो निशान्ते सैफडामरः ।
 वभञ्ज मार्गपानीकं दामोदर इवोत्थितः ॥ ६२० ॥
 चित्रं हैदरशाहस्य यन्न सिद्धं त्रिधागमैः ।
 बहो हीनबलस्यापि सिद्धमस्य विधेर्वशात् ॥ ६२१ ॥
 किमन्यदल्पसैन्योपि खानः कश्मीरकुञ्जरान् ।
 हतविद्रुतविध्वस्तयूथान्सिंह इव व्यधात् ॥ ६२२ ॥
 प्राग्वत्सोनिष्टमाशङ्क्य मार्गपः सैफडामरात् ।
 अन्येषां चीड्य ताटस्थं प्रपेदे नगरान्तरम् ॥ ६२३ ॥
 लिप्तेषु सेतुबन्धेषु प्राक्सैदहैधवत्तदा ।
 पारावारगताः पौरा द्वैराज्याकुलतां दधुः ॥ ६२४ ॥
 परोजप्रतिहाराद्याः प्राप्ता मडवराज्यतः ।
 नृपपक्षं परित्यज्य खानपक्षं समाश्रयन् ॥ ६२५ ॥
 स्वभेदजर्जरं ज्ञात्वा सैन्यं द्वित्रा निशोनयन् ।
 सैदवत्स्कन्दभयने किंकर्तव्यतयाकुलः ॥ ६२६ ॥

एकदा सर्वसैन्येशं कृत्वा मीयामहम्मदः ।

नसराजानकयुतो द्रोहं स्वामिनि तद्वधात् ॥ ६२७ ॥

यथा चित्तं तथा कायो यस्य स्यात्साहसक्षमः ।

तस्यात्मनिरपेक्षस्य कर्तव्यं किं न सिध्यति ॥ ६२८ ॥

भोगिनेयं नृपपदेष्युपेक्ष्य स्वार्थलुब्धधीः ।

द्रोग्धाभूद्यत्स तेनाभूत्सर्वनाशस्य कारणम् ॥ ६२९ ॥

नष्टसैन्यः सदैन्योथ मार्गेशः शरणं भयात् ।

ज्यल्लालठक्कुरं प्रायात्पूर्वाश्रमस्थितं हितम् ॥ ६३० ॥

यथैव स विरुद्धानामकरोच्छसनादिकम् ।

तादृशीं स दशां प्रापद्विक्चला राजसंपदः ॥ ६३१ ॥

सप्तग्रहानुगुणधारितसप्तवारं-

वर्णांशुकोपचितवेशविशेषभूषः ।

बह्मभूष इव योभवदष्टभोगः

प्राप्तो दशामितरचत्स धिगस्तु लक्ष्मीम् ॥ ६३२ ॥

क नृपः क मदीयं तत्सर्वस्वं क परिच्छदः ।

नास्मरत्तद्दिने किञ्चित्प्राप्तो मुनिगुहान्तरम् ॥ ६३३ ॥

राजदारापहारोत्थपापभारादिचादितः ।

तद्भाता नाशकद्रन्तुं नावं स्त्रीसहितोविशत् ॥ ६३४ ॥

अन्ये सैन्याः सदैन्या गिरिविलविगलद्वासरा घूसराभाः

संतिष्ठद्विष्टिष्टोद्वतघनविलसद्दृष्टिनिर्नष्टचित्ताः ।

द्विष्टैर्वृष्टैर्गिरिष्ठैः परिहृतवसनाः पृष्ठलग्नैर्निरुष्टाः

कारागारान्तराले पशय इव यलात्ते निरुद्धा विरुद्धाः ॥ ६३५ ॥

गर्जन्तो मुमुषुः परे जनपदान्बुधः खशा दस्यय-

स्तङ्गीत्या परिहृत्य सर्वमचलभ्रमा नरा धा स्त्रियः ।

मार्गेष्वप्यवला हता बहुबलैः पूर्वापकारस्मृतेः

सोभूद्राज्यविपर्ययोतिभयदः कल्पान्तकालोपमः ॥ ६३६ ॥

सर्वस्वोलुण्ठने तस्मिन्धनिनां दुःसहे पुरे ।

आसन्दरिद्रा अत्याढ्या आढ्या दारिद्र्यभागिनः ॥ ६३७ ॥

ये स्युर्दुर्माः सदलपुष्पफलाभिरामा

नद्यस्तरङ्गतरलाः सरवाः पिकाद्याः ।

ते शीर्णशुष्कजलमूकमुष्णा हिमती

किं तन्न यद्भवति कालविपर्ययेण ॥ ६३८ ॥

ते राजवल्लभा रम्यास्ताः स्त्रियस्ते च सेवकाः ।

कथावशेषतां यातास्तस्मिन्नष्टदले नृपे ॥ ६३९ ॥

इत्थं वर्षद्वयं सप्त मासान्भूत्वा नृपासने ।

नृपो द्वापष्टिवर्षे स ह्याश्विने भ्रंशमाप्तवान् ॥ ६४० ॥

राजा महादशाहः स विंशप्रस्थान्तरात्ततः ।

आनीय फिर्यपालेन शत्रुपक्षे समर्पितः ॥ ६४१ ॥

राजधान्यङ्गने राजवासे तं मनुजैः सह ।

विधाय वृत्तिं संपूर्णो ररक्षुर्दामराधिपाः ॥ ६४२ ॥

राज्यप्राप्त्या सुखं तादृक्तस्य नासीत्तुदुःस्थितेः ।

यादृक्तभ्रंशतस्तस्य नृपमन्त्रिप्रसादतः ॥ ६४३ ॥

सैदद्वैधवधे लुण्ठिः पुरेभूत्रिगुणा ततः ।

सशैः कृता दाहवर्जं तस्मिन्नाजविपर्यये ॥ ६४४ ॥

प्रधानवणिजः केचित्कोटिसंचयवञ्चिताः ।

तृणमात्रावृतैरङ्गैस्तस्थुस्ते रक्षितासवः ॥ ६४५ ॥

दिनत्रयं ददामो घो मोषणं यदि जायते ।

श्रुति वैदेशिकोत्क्रोचसापेक्षा मन्त्रिणोभवन् ॥ ६४६ ॥

काश्मीरिका यथा लुण्ठि यद्विर्यागता व्यधुः ।

तथा वैदेशिकाश्चक्रुः काले किं किं न हृदयते ॥ ६४७ ॥

प्रतिपदन्नमणैः सपरिश्रमा

मधुकरैः तनुते मधुगोकुलम् ।

निहितधूमतया विनिवार्य तां

तमुपलभ्य परः सुधमश्रुते ॥ ६४८ ॥

कष्टैः पण्मासपर्यन्तं महद्भिः संचितं गृहे ।

अयत्नमपरैर्भुक्तं सर्वं तत्पानसंश्रितैः ॥ ६४९ ॥

रक्ताक्ततृणपूगान्तः क्षिप्तं कैरपि यद्धनम् ।

न नीतमशुचिस्थानसूतिकास्तरणभ्रमात् ॥ ६५० ॥

सद्युन्ननिम्नकुम्भाम्भःपक्षिपुष्करिणीकृतैः ।

रक्षितं कैरपि द्रव्यं नतिं ताडितदर्शनात् ॥ ६५१ ॥

सत्यं ब्रवीमि धनिकाः शृणुतास्मदुक्तं

यत्संचितं वसु गृहे परवञ्चनाद्यैः ।

तद्भोगदानसफलं कुरुताविलम्बं

नो चेद्दृष्ट्वा स्मरत राज्यविपर्ययेस्मिन् ॥ ६५२ ॥

भग्नभाण्डकरण्डालीः प्रसार्य परितो गृहे ।

मुपिताः स्म इति व्याजात्खशाः कैरपि वञ्चिताः ॥ ६५३ ॥

जलान्तरशवागाराञ्छून्यानापूर्य वस्तुभिः ।

ररञ्चुर्नागराः केपि शून्यीकृतगृहा धनम् ॥ ६५४ ॥

तैर्निवर्तितगतान्तःक्षिप्तैः पौरधनैर्धनैः ।

तस्मिन्काले प्रतिपदं सत्यार्थाभूदसुंधरा ॥ ६५५ ॥

मार्गस्तेधोयतैः सर्वैः क्षेपणीयाश्मवर्षिभिः ।

राजानवाटकीयैस्तैस्तत्कालं साहसं कृतम् ॥ ६५६ ॥

कर्मस्थाननिधानसर्पसदृशप्रोत्सारणाडिण्डिमो

द्विष्टप्राक्तनसेवकाम्युजघट्टाहेनन्तकालोदयः ।

भूपक्षमामधुगोलकस्थसरघासंघातधूमोद्गमः

सोभूद्राज्यविपर्ययो नवसमोद्यानद्रुमालीमधुः ॥ ६५७ ॥

किं स्वाचारविपर्ययात्किमु धनस्यान्यायतोपार्जना-

त्किं वा द्रोहितया सतां किमथ वा सद्दर्शसांकर्यतः ।

निःसामर्थ्यतया यथा शिशुविभोर्द्वेषेण वा मन्त्रिणां

राज्ये सुस्सलभूपतेरिव वभूवायं प्रजोपद्रवः ॥ ६५८ ॥

येनादौ सैदवैरे रणरसिकतया मोचिता वन्धनस्थाः

सिद्धादेशाधिकारो व्यधित जितरिपुः स्फूर्जितं च प्रयातः ।

प्राज्यं राज्यं व्यधाद्यः फतिहनरपतेर्नाशयित्वारिचक्रं

जीयाच्छ्रीडामरेन्द्रो वरसचिवपतिः सैफमल्लेक एकः ॥ ६५९ ॥

इति श्रीजैनराजतरङ्गिण्यां पण्डितश्रीवरविरचितायां

फतिहशाहराज्यप्राप्तिर्नाम चतुर्थस्तरङ्गः

समाप्तेयं श्रीवरराजतरङ्गिणी ॥

अथ

प्राज्यभट्टकृता

चतुर्थी राजतरङ्गिणी ।

नमश्चराचराकारधारिणे चन्द्रमौलये ।

शिवाय स्वच्छस्वच्छन्दपरमात्मस्वरूपिणे ॥ १ ॥

विलोक्य मिथं शिवयोः स्वरूपं

सर्पाधिराजो मिलितोतिभक्त्या ।

गौर्या भुजावर्तनकङ्कणेन

यन्नावताहो गिरिजाशिवार्थः ॥ २ ॥

विरतं मोहान्धतमो यदनुग्रहरोचिषा शुभस्यापि ।

चन्दे तं गुह्यतरणिं बुद्ध्याश्रयहृत्सरोजदीप्तिकरम् ॥ ३ ॥

चन्दं तर्कचितर्ककौशलमतेर्धान्यं प्रमाणान्वितं

यत्कान्त्या नृपकीर्तिवस्तुरचना देदीप्यते सर्वतः ।

श्लोकैः सत्पदशोभनैरविरलानुप्रासयुक्तैः शुभै-

नानार्थानुगतैर्मतैः सुकाविनां लालित्यभाषान्वितैः ॥ ४ ॥

धीकण्ड्विजप्रोक्तश्रीमद्राजतरङ्गिणीम् ।

आलोक्योद्यमिताभ्यां स्वं वपुः कर्तुमपण्डितम् ॥ ५ ॥

श्रीजोनराजवियुधश्रीवराभ्यां मनोरमम् ।
 कृतं द्वापष्टिवर्षान्तं ग्रन्थं राजावल्लिहयम् ॥ ६ ॥
 गङ्गाभगवतीतीर्थस्नाने धन्यः सुभूषितः ।
 फाविः श्रीप्राज्यभट्टाख्यः समग्रगुणभूषितः ॥ ७ ॥
 राजावल्लिपताकां स्वां राज्ये फतिहभूपतेः ।
 एकोननवतिं यावद्व्यक्तोचक्रे ततः परम् ॥ ८ ॥
 अथ देशादिदोषेण दुष्टलुब्धकर्मातितः ।
 नाग्रहीद्राजवृत्तान्तशीवालं मानसे कविः ॥ ९ ॥
 तदाप्रभृति तद्वृत्तवर्णनं क्रियते मया ।
 बुद्ध्याश्रयात्मजनाञ्च शुक्लाख्येनात्मचापलात् ॥ १० ॥
 पूर्वेषां राजसंमान्यं निशम्य पृथुसंपदाम् ।
 तद्भारशान्तये वाहं न कुर्वे कविवान्छया ॥ ११ ॥
 क्व पूर्वकविवक्तृत्वं केदं मन्दधियो मम ।
 वर्णमात्रेण रीत्यंशः स्वर्णखण्डायते कथम् ॥ १२ ॥
 राजोदन्तमयं सन्तः श्रुत्वा योजनपूर्वकम् ।
 अनुगृह्णन्तु मद्राक्यसुधावृष्टिनियर्हणेः ॥ १३ ॥
 कदमीरेषु महाराजजैनशाहकुलाङ्कुरः ।
 फताहशाहभूपालः प्रशासन्नभवन्महीम् ॥ १४ ॥
 तस्मिंश्शासति तत्क्षोणीं प्रजाः सर्वसुखावहाः ।
 आसन्स्वधर्मनिरता दयादाक्षिण्यभूषिताः ॥ १५ ॥
 स्त्रीधूतमद्यव्यसनेष्वसक्तः सचिवाग्रणीः ।
 मूसराजानकश्चन्द्रान्वयोभूतस्य भूपतेः ॥ १६ ॥
 आसुरोपलवरोर्जितश्रियामन्ववायप्रभवोस्य मन्त्रिराह ।
 धार्मिकोऽप्यपतिरिग्रहीमकः सन्मतिः शुभरतिः परोभवत् ॥ १७ ॥

प्रतीहारपतिर्हाजीमीयोमेयो गुणैस्तदा ।
 तृतीयः सचिवो देवात्कालधर्ममुपागतः ॥ १८ ॥
 सामान्येन महीभर्त्रा पुत्रो मल्लिकजङ्गिरः ।
 पैत्रिकैर्ग्रामराष्ट्रैर्धैर्मानेनास्य नियोजितः ॥ १९ ॥
 नयज्ञः सर्वविद्दीर्घदर्शो बन्धुः सहानुजः ।
 मूसचन्द्रस्य राजानशृङ्गारोभूत्सदाप्रियः ॥ २० ॥
 वृष्टिकालः सुहृत्क्षेत्रे सदा कालश्च वैरिणाम् ।
 धैर्कर्तनोर्थनामास्ते मल्लिकालोस्य सत्सुतः ॥ २१ ॥
 न्यूनाधिकतुलादण्डवृत्तिरध्वेशमार्गगः ।
 समोभूत्पूर्णराहुत्रो मूसचन्द्राध्वपेशयोः ॥ २२ ॥
 ब्राह्मणाः स्वक्रियाचारहीनाश्वासंस्तदा ध्रुवम् ।
 यदेषां मूसचन्द्रोभूत्क्रियालोपप्रवर्तकः ॥ २३ ॥
 सर्वविज्ञानविन्मीरशेष इराकदेशजः ।
 शाह्वासिमस्य च्छात्रोस्य ह्युपदेशं विना गुरुः ॥ २४ ॥
 मूसचन्द्रस्तदादेशाद्धृत्वा देवालयास्थितान् ।
 भूमिं द्विजेभ्यो नीत्वा तद्भृत्यांस्तृप्तान्व्यधात्तया ॥ २५ ॥
 सुफाल्यैर्मीरशेषस्य च्छिद्रा इन्धनवान्छया ।
 बांधवान इति व्याजादत्युष्मास्तरवोनुगैः ॥ २६ ॥
 सन्निधानं तदात्याजि दैवतैः प्रतिमासु हि ।
 कथं विधत्ते मनुजस्तत्स्थानेषु विलुण्ठनम् ॥ २७ ॥
 दुराचारोय साचारो महो भुटो नटो चिटः ।
 इत्येवमासीत्तत्काले समासाम्यं कलेर्वलात् ॥ २८ ॥
 मूसचन्द्रात्मजस्याय दानमानौ च गौरवम् ।
 असदिष्णुभिरध्वेशपुत्रैरब्दालफादिभिः ॥ २९ ॥

विभेद्य होसराजानं प्रतीहारादिचक्रिणः ।
 अवधूय स्वजनकं यौनसंबन्धयन्त्रितम् ॥ ३० ॥
 श्रीजैनोल्लावदीनस्य पुण्यराशिरिवोच्छ्रितः ।
 मजितः श्रीवितस्तान्तश्चिरकालमभूत्तु यः ॥ ३१ ॥
 राजानमूसचन्द्रेण प्लावितो निर्मलैर्धनैः ।
 श्रीजैनकदलः सेतुः पारावारप्रतारणे ॥ ३२ ॥
 बलाढ्यमठमल्लेकपुरान्तरसमाश्रयैः ।
 प्लोपितो वेदमभिः साकं रात्रौ वैरिजिगीपया ॥ ३३ ॥
 दग्धारण्यनिभे जाते नगरे कदले तथा ।
 नावशिष्टं विटैर्लुण्ठ्या स्नानवासो जनस्य च ॥ ३४ ॥
 स संवृत्तः क्षीणकलो मूसचन्द्रस्तदूष्मणा ।
 स्वसैन्यसंग्रहं कृत्वा निविष्टो जालद्रागडे ॥ ३५ ॥
 शतैकीयोवसत्कोपि ब्राह्मणो ब्रह्मवर्चसा ।
 युक्तो येनाभवत्तस्य राजानस्याग्निग्रहः ॥ ३६ ॥
 प्रतापाग्नेर्नरेशस्य पुरस्य दहनार्चिपः ।
 राजानमूसचन्द्रेण स्ववपुः श्रीफलायितम् ॥ ३७ ॥
 राजा दत्ते बहिर्गन्तुं धर्मद्वारे दिनैः पथि ।
 विप्रशापाढ्यस्वर्भानुर्मूसचन्द्रमथागिलत् ॥ ३८ ॥
 मलेकालादयः पुत्रां विद्रुताः समराङ्गयात् ।
 विधाय मूसचन्द्रस्यान्त्यक्रियां नृपशासनान् ॥ ३९ ॥
 मार्गेशेब्राहिमो मन्त्री स्वान्परान्समतोपयत् ।
 सिद्धादेशं महातन्त्रं ज्येष्ठपुत्राय मार्गपः ।
 मल्लेकपेरुजायादान्मल्लेकाब्दालकाय च ॥ ४० ॥
 शस्त्राधिकारं दत्त्वाथ विभज्यान्यप्रमेयकान् ।
 मल्लेकलहरादिभ्यः स्वात्मजैभ्यो ददौ महान् ॥ ४१ ॥

होसराजानजाङ्गेरप्रतीहारौ तु चक्रिणः ।
 बाह्यानीतान्डामराञ्च राष्ट्रेशान्विदधेध्वपः ॥ ४२ ॥
 मृते प्रशान्ते सचिवे चेच्छतिपञ्जरास्ततः ।
 कर्णगोचरदुर्दण्डाः शिङ्गमर्तव्यदायिनः ॥ ४३ ॥
 यमेवाश्रयते रज्जुं नदीं तर्तुमहो नरः ।
 छिनत्त्यकस्मात्तस्मै तां विधिविधुरतां गतः ॥ ४४ ॥
 भूसचन्द्रवधायैते बाह्यानीता हि डामराः ।
 मार्गेशेनास्य तैः सर्वैर्द्रोहोकारि नृपाञ्जया ॥ ४५ ॥
 नौसेतुच्छेदं कृत्वा ते प्रतोहारादिडामराः ।
 नाशयित्वा मार्गपतिं विदेशमनर्थस्ततः ॥ ४६ ॥
 डामरा उत्समद्वेकदौलताद्या नृपास्पदं ।
 अभजन्मन्त्रिपदवीं पदपदा इव माधवीम् ॥ ४७ ॥
 आस्थाने डामरेन्द्रेषु सम्यग्निर्णयकारिषु ।
 बलिनो दुर्बला आसन्नबला बलवत्तराः ॥ ४८ ॥
 सुवृत्तं डामरेन्द्रीये शिङ्गानां प्रत्यमात्र तत् ।
 तामिध्वासक्तधूकानां सत्प्रफाश इवावनौ ॥ ४९ ॥
 नृपान्तरङ्गाः कारायां क्षितास्तैर्डामरैर्निशि ।
 अलिमौरादयो द्रोहकर्त्तारः स्वमयादमी ॥ ५० ॥
 जहाङ्गीरप्रतीहारहोसराजानकादयः ।
 दुद्रुहुरवमानात्ते दिनैस्तान्डामरान्प्रति ॥ ५१ ॥
 आस्थानासीनयोगजगानमद्वेकइच्छयोः ।
 शरुया गदायमौरास्यो जघानोरुद्वयोर्दुतम् ॥ ५२ ॥
 धुत्वा तदुत्समद्वेको राजाग्रादगमद्ददिः ।
 चिरं युद्धारिणी राजा नोतः स्वान्तिकमादरान् ॥ ५३ ॥

तद्वधाद्राजधान्यन्तर्हाहाकारो महानभूत् ।

उदभूत्पौरलोकास्तु नृपतेश्चायशस्तदा ॥ ५४ ॥

डामरो होसमल्लेकः सुख्यमोगान्तरादथ ।

श्रुत्वा ज्ञातिवधं धैर्यान् चचाल महामटः ॥ ५५ ॥

प्रयुध्य वैरिभिः सोथ डामरस्तत्र संगरे ।

वीरः स्वःसुन्दरीयोगं समरे डामरोगमत् ॥ ५६ ॥

शाहावदीनकुलजः खान इब्राहिमस्ततः ॥

जहाङ्गीरप्रतीहारज्ञातीयः कुशलो महान् ॥ ५७ ॥

विभागीकृत्य राष्ट्राणि यथार्हं पञ्चपैर्दिनैः ।

प्रददौ होसराजानमुत्प्यानां नृपतेः पुरः ॥ ५८ ॥

आशङ्क्य नृपतेः पार्श्वस्थं तमुत्सवमल्लिकम् ।

अकरोद्धन्धनं नीत्वा दुर्गमे तु खशालये ॥ ५९ ॥

विभवं मासमात्रं ते गन्धर्वनगरोपमम् ।

विधाय द्वेपादध्वेशभीत्या चेलुरिवाधमाः ॥ ६० ॥

वृत्तान्तमुत्समल्लेकदुग्धन्नाता विश्रुत्य तत् ।

राबुत्रदेवको गत्वा खशालयमवेष्टयत् ॥ ६१ ॥

खशैर्गङ्गामठोपान्ताङ्गीतैरुत्सवमल्लिके ।

विमुक्ते ह्युदभूत्कोपि हर्षोऽन्योन्याश्रयात्तयोः ॥ ६२ ॥

अथाध्यश्रयतां तौ द्वौ नृपकल्पतरुं दृढम् ।

विपत्तीन्नातपविलष्टौ मार्गेशागमनोत्सुकौ ॥ ६३ ॥

एकोननवती शुक्लापादादाश्वयुजावधि ।

वधादिवृत्तं राजानडामराणामभूदिदम् ॥ ६४ ॥

शरत्काले बहिस्तीर्त्वा मार्गेशः पुनराययौ ।

विभागीकृत्य कश्मीरान्सर्वेषां दत्तवानसौ ॥ ६५ ॥

राजाधिकारान्संस्थाप्य स्वात्मजेभ्योमवदभीः ।

योगीव कतिचित्कालं स्वदेशे विगतज्वरः ॥ ६६ ॥

उत्समलेकराजानशृङ्गारौ निरदाहयत् ।

गृहानद्दालमीरस्य नावतेद्वे जिगोपया ॥ ६७ ॥

निरोधं वेदमदाहादि श्रुत्वा पुत्रस्य मार्गपः ।

भाङ्गिलात्पुण्यमार्गेण हिन्दुवाटं समागमत् ॥ ६८ ॥

तस्मिन्दिगन्तरं याते मलेकाद्दालकोरिभिः ।

बन्धनायै निनायोग्रैर्दुर्गं लब्धखशालयम् ॥ ६९ ॥

उत्समलेकराजानशृङ्गारौ नृपसंयुतौ ।

यातौ विमक्तुं कदमीरोत्पत्तिं वाराहमूलकम् ॥ ७० ॥

तत्र राजाज्ञयानीतैः सिद्धादेशाधिकारिभिः ।

देशोत्पत्तिविभागैस्तज्ज्ञैर्लोककर्मभिः ॥ ७१ ॥

कायस्यैर्बुधकाश्वीशसंख्येशजुगकादिभिः ।

मागत्रयं विधायोर्व्यां राष्ट्रदेशेषु सर्वतः ॥ ७२ ॥

मागः फताहशाहस्य मलेकोत्सस्य चापरः ।

तृतीयोऽश्व्य राजानशृङ्गारस्येत्यलित्यत ॥ ७३ ॥

विमज्य भुक्ता देशेऽत्र देशोत्पत्तिः पुरा विभिः ।

मुष्कमुष्कफनिष्कार्यस्तयैर्वर्तैर्महात्मभिः ॥ ७४ ॥

ततो नगरमारुह्य राजराजानदामराः ।

नात्यजन्ददयाद्वैरं गूढं नकुलसर्पवत् ॥ ७५ ॥

मुख्यं मन्त्रिपदमुत्समलेकस्य ददौ नृपः ।

सिद्धादेशं च राजानशृङ्गारस्य महत्पदम् ॥ ७६ ॥

आस्थान उत्समलेके स्थिते निर्णयकारिणि ।

दृगालंङ्घिकसंयोगः युतोमृडक्षितस्तदा ॥ ७७ ॥

कर्तितोर्णालडिङ्गचर्थवादिनोः प्राप्तयोर्द्वयोः ।
 प्रादात्स उत्तरं द्रष्टुं स्वाभिज्ञामावृताश्रयाम् ॥ ७८ ॥
 तदा ह्याहितसद्देशः सुवेशो मन्त्रिणां वरः ।
 मसूदशाहिसहित इव्राह्मोध्वेश आययौ ॥ ७९ ॥
 वाराहमूलं संप्राप्ते तत्सैन्ये राजसैनिकैः ।
 उत्समल्लेकमुष्यास्ते योद्धुं सुख्यपुरेविशन् ॥ ८० ॥
 पारावारस्थितं सैन्यद्वयं वीक्ष्य नराधिपः ।
 फताहशाहो मन्त्रीशमुत्समल्लेकमब्रवीत् ॥ ८१ ॥
 मन्त्रिन्नध्वाधिपेनेयं परिणीतेव भामिनी ।
 अस्मान्कापुरुषाञ्ज्ञात्वा राज्यलक्ष्मीर्हतामुना ।
 श्रुत्वा तदुत्समल्लेको नृपमूचे महीपते ॥ ८२ ॥
 एकाकिनमयन्धुं मां दृष्ट्वा किं न करोत्ययम् ।
 कदाचिद्दृश्यते चिन्तामणिः खकुसुमादि च ॥ ८३ ॥
 राजप्रतापदग्धा हि नोत्पद्यन्ते नरर्षभाः ।
 उत्तिष्ठ राजन्युध्यस्व देवाधीना विभूतयः ॥ ८४ ॥
 श्रुत्वैवं मन्त्रिणो वाक्यं योद्धुं नृपवलं ययौ ।
 अध्वेशे भवतुङ्गं तत्पथा याते ससैनिके ॥ ८५ ॥
 सखल उत्समल्लेकः कोशनोत्सो न्ययिक्षत ।
 मध्ये भूत्वा गिरिं तत्र स्थितात्सैन्यद्वयाद्गदाः ॥ ८६ ॥
 एत्यान्योन्यं शरासारं पारावारादथाक्षिपन् ।
 प्रयुध्य वैरिभिस्तत्र मार्गेशात्मजशिर्यकः ॥ ८७ ॥
 स्वप्राणैः पद्मनागस्य प्रादाद्धलिं महत्तरम् ।
 हते तस्मिन्नेतरे तत्र शिर्यमार्गपतावतः ॥ ८८ ॥
 बन्धुत्वादुत्समल्लेको जेता शिथिलतां ययौ ।
 शैथिल्यमस्य दृष्ट्वा ते घोरं मार्गेशसैनिकाः ॥ ८९ ॥

खूयाश्रमाध्वना यातस्यानुसस्रुर्महौजसः ।

फताहशाहो राजानमृङ्गारान्वित एव तत् ॥ ९० ॥

श्रुत्वा सुख्यपुराद्धिन्दुवाटं शूरपुराद्ययौ ।

अनुयातैरयाध्वेशसैनिकैरुत्समल्लिकः ॥ ९१ ॥

अरोधि न्योवाप्रामान्ते केशरीय गुहामुखात् ।

नवाब्दान्पालयित्वा ह्मां याते फताहभूमिषे ॥ ९२ ॥

महदशाहः संप्रापद्राज्यं मार्गेशसंश्रयः ।

मार्गेशप्रीत्या नृपतिर्महान्तं स्वाततायिनम् ॥ ९३ ॥

सेहपस्कन्दरं खानं यौवराज्यपदोर्जितम् ।

महामार्गपतिर्भूयो राजलक्ष्मीविराजितान् ॥ ९४ ॥

स्वपुत्रानकरोत्कारागृहे शत्रुनिधानतः ।

दत्तकन्योप्ययं जन्य इव मां घातयेत्कथम् ॥ ९५ ॥

निश्चिन्त उत्समल्लेको यावदास्ते स्म बन्धने ।

मार्गेशपुत्रो बलिनं सखेपस्तं कुकर्मणा ॥ ९६ ॥

अयःशृङ्खलबद्धाद्भिभवधोत्पञ्चपैर्दिनैः ।

युद्धं भट्टार्जुनस्याजौ कारयाः शेषचक्रिणः ।

यद्धस्य तादग्नोरस्य तस्याभूच्छस्त्रिभिः परैः ॥ ९७ ॥

बलिना फलिपादुणा नृचन्द्रे

ग्लपिते कोप्युदभूदलान्धकारः ।

जनताप्यनिशं भृशं शरोद

कलयन्ती पितरीय पक्षपातम् ॥ ९८ ॥

धिरते चोत्समल्लेके लोके रात्रिञ्चराः गलाः ।

विचेरन्धतमसा विस्फुरद्दोर्घदण्डयः ॥ ९९ ॥

भोग्यांशो द्विगुणो जातो ग्राम्याणां तत्र यत्नरे ।

विप्रसिधये मूका यधिरा मन्त्रिणोभयन् ॥ १०० ॥

नवमासान्नवाहानि राज्यं कृत्वा महम्मदे ।
 वहिर्याते कृतोत्साहः शाहः फतिह आययौ ॥ १०१ ॥
 प्रतीहारजहाङ्गीरस्यादान्मन्त्रिपदं नृपः ।
 सिद्धादेशं च राजानशृङ्गारस्य महत्पदम् ॥ १०२ ॥
 स्वयंभूदुतभुग्दीप्तमहसः शौर्यशालिनः ।
 काचचक्रस्य शस्त्राधिकारं राजा स्वयं ददौ ॥ १०३ ॥
 नूनं नाकेशचक्रेशावतारः काचमल्लिकः ।
 आजीवमभवद्यस्य राजश्रीललितं वपुः ॥ १०४ ॥
 श्रीमद्धोसनचक्रस्य क्रमराज्याजिजन्मनः ।
 प्रोद्भूतः काञ्चनो वीरो रामो दशरथादिव ॥ १०५ ॥
 प्रजापुण्योदयाद्राज्ञो धार्मिका धीरजायत ।
 अथवात्यल्पकालोस्य राज्यस्याज्ञायि भूभुजा ॥ १०६ ॥
 तथा हि प्रेप्यवद्रुद्धव्यापाराधिपतां नृपः ।
 अकरोत्ताम्रपट्टान्तर्गणनाक्षेपवारणम् ॥ १०७ ॥
 मृतहिन्दुकजन्तूनामस्थीन्यादाय भूमिपः ।
 गङ्गां यातुं समादिक्षन्लेच्छोपद्रवशान्तये ॥ १०८ ॥
 क्षिप्त्वास्थीन्यत्र स्वर्णद्यां प्रत्यायाता जनाः पथि ।
 अकस्माद्वातवृष्ट्या तेयुतसंख्या विपेदिरे ॥ १०९ ॥
 चिरेण गङ्गया भुक्तान्यस्थीनीति क्षुधार्तया ।
 मन्येस्थिप्राप्तलोकोपि निर्गणो हनया ध्रुवम् ॥ ११० ॥
 आयुःशेषं समाधित्य पादत्राणसमाश्रयाः ।
 मृता गृहेषु ये प्राप्ताः केचिन्नियतियोगतः ॥ १११ ॥
 अस्मिन्नेकनवत्यब्दे शरत्कालेथ मार्गपः ।
 मध्मदशाहिसहितो याद्विल्लात्पुनराययौ ॥ ११२ ॥

ससैन्यो बाङ्गिले ग्रामे निविष्टोभून्महीभुजः ।
 फताहशाहः प्रवलं वलं युद्धाय निर्ययौ ॥ ११३ ॥
 प्रयुध्य वैरिभिर्गाढं धार्मिकोध्वेशनायकः ।
 गतः स्वःकामिनीयोगं सात्मजोत्र रणाजिरे ॥ ११४ ॥
 कलौ धर्मस्य पादैको वर्ततेस्मिन्भुवस्तले ।
 महामसूदस्तम्भैः स चतुष्पाद्येन योजितः ॥ ११५ ॥
 नूनं कर्कोटनागेन निगीर्णो मार्गपः क्रुधा ।
 प्रत्यब्दं तद्गिरिस्थानाद्भ्रमागमचिकीर्षया ॥ ११६ ॥
 अन्येष्वद्भालमल्लेकलहराद्या हि तत्सुताः ।
 गता दिगन्तरं भूभृद्युक्ता व्यर्थमनोरथाः ॥ ११७ ॥
 वितास्तिः पूर्यते जीर्णवस्त्रे हस्तो विशीर्यते ।
 इत्येवमादिका दोषा जायन्ते पापिनां विशाम् ॥ ११८ ॥
 सम्यगन्तकनारीव व्याध्युपद्रवकारिणी ।
 उदभूत्सर्वतो मारी जनताक्षयकारिणी ॥ ११९ ॥
 मृतानां नामवत्संख्या ग्रामेषु नगरेषु वा ।
 अन्त्यकर्षटवासोपि येषामास्ते स्म दुर्लभम् ॥ १२० ॥
 चान्धवा नैव चक्रन्दुः प्रलापस्य कथैव वा ।
 प्राणरक्षापराः केचिदायुःशेषेण रक्षिताः ॥ १२१ ॥
 जजृम्भे शमिते मारोदोपे देशेय दैवतः ।
 यार्त्ता मद्भदशाहस्य कश्मीरागमनं प्रति ॥ १२२ ॥
 गत्वा मद्भदशाहः स नौशाहारात्सलोहरात् ।
 इस्कन्दराजपतेः स प्राप्य महतीं चमूम् ॥ १२३ ॥
 प्रत्यायातोष्यपसुतैः सहितो राज्ययाज्जया ।
 प्राप्तो राजपुरीदेशमिति दूतामृषोऽमृषोत् ॥ १२४ ॥

त्रस्ता दुर्वार्त्तयाप्यासन्पूर्ववैरा महीभुजः ।
 समस्ता मन्त्रिणः शाहमह्यदागमनेप्सवः ॥ १२५ ॥
 काचचक्रेशराजानशृङ्गारौ स्वयलैर्वृतौ ॥
 गतौ प्रतीक्षितुं शूरपुरं नवनृपस्य तौ ॥ १२६ ॥
 विधुरे हि विधौ भृत्य आलीमीरोस्य भूपतेः ।
 श्रीमत्फताहशाहस्य शत्रुपक्षमथाश्रयत् ॥ १२७ ॥
 वैदेशिको निःशरणः शाहिभङ्गीय इत्यसौ ।
 पुत्रवद्वर्द्धितो राज्ञा ग्रामहेमाद्यनुग्रहैः ॥ १२८ ॥
 प्रतीहारजहाङ्गीरमन्त्रिणैकेन संश्रितः ।
 श्रीमान्फताहशाहः स पुराद्योद्धुं विनिर्ययौ ॥ १२९ ॥
 त्रोपाणकं फतिहशाहवले निविष्टे
 गूढेक्षणैः प्रतिभटैर्विदितारिवृत्ताः ।
 एत्यारिमध्यमथ शूरपुराद्युत्सु-
 कामाः प्रवीरशयनान्यधिजग्मुस्त्र ॥ १३० ॥
 फताहशाहो वीक्ष्यैतद्युद्धमभ्वादथापतत् ।
 मन्त्रिभिः प्राक्तनस्नेहात्प्रभुत्वादपि रक्षितः ॥ १३१ ॥
 एवं समासं वर्षकं भुक्त्वा भूमिं स भूमिपः ।
 वर्षे द्वानवते मास इषे राज्यादथापतत् ॥ १३२ ॥
 ततः फतिहशाहः स निरस्तो बाह्यमण्डलम् ।
 मन्त्रिभिश्चटिकासारगिरिमुल्लङ्घ्य लोहरम् ॥ १३३ ॥
 श्रीमान्महामदोत्साहः शाहो महम्मदः पुनः ।
 समं गजपतः सैन्यैः फदमीरानविशज्जयी ॥ १३४ ॥
 गजेशदत्तमत्तेभा व्यधुः सेनाजनस्य ते ।
 जङ्गमाद्रिभ्रमं मार्गे फाल्दीधाराधिरोहणे ॥ १३५ ॥

वाजिनां हेपया हस्तिकर्णतालैश्च धुंकृतैः ।
 पटहैर्जयशब्दोभृद्विगुणो नृपतेर्विशाम् ॥ १३६ ॥
 यद्धा राजानशृङ्गारमद्दालं मार्गपं वहिः ।
 कर्तुं मन्त्रिपदे राजश्विन्ता काप्युदभूद्धृदि ॥ १३७ ॥
 नृपादेशान्महामन्त्रिपदं चक्रेशकाञ्चनः ।
 आलिमीराद्यनुज्ञातोप्यगृहीत्स महाबलः ॥ १३८ ॥
 स्वामात्यान्देशरक्षायै स्थापयित्वा गते भुवम् ।
 विमज्ज्याटविकं लोकं प्रतिमुक्ते चहिर्नृपे ॥ १३९ ॥
 नाग्रामकोटं लुहराध्वेशराजाननोस्सकौ ।
 प्रविष्टौ सैन्यसंनद्धौ शत्रुकार्यचिकीर्षया ॥ १४० ॥
 हिमार्तोराजको देशोपरिक्षाताश्च मन्त्रिणः ।
 देशो दुर्वार्त्तयाशेषश्चकम्पेन्बहमित्यतः ॥ १४१ ॥
 चक्रेशो विह्वलस्तूर्णं वीरं मल्लेकजाङ्गिरम् ।
 साहायकार्यमानिन्ये राष्ट्रघोषैः कृतार्हणम् ॥ १४२ ॥
 मासमात्रमुपित्वात्र कोटे ते वैरिणां क्रुधा ।
 प्रमाते नगरं वीरा ययुर्युद्धचिकीर्षया ॥ १४३ ॥
 निर्याते काचचक्रेशसैन्ये रिपुबलं प्रति ।
 परस्परमभूद्युद्धं वीराणां जालद्रागडे ॥ १४४ ॥
 युद्धा लुहरमार्गेशे याते राजाननोस्सकः ।
 ह्रुत्वा रणाग्नौ स्वप्राणानाग्निरुक्षन्नाकयोपितः ॥ १४५ ॥
 छित्त्वा तन्नाङ्गुलीः काचचक्रेशस्याख्योथ ते ।
 नाजोफमार्गपत्याद्याः प्रययुः शालभायिताम् ॥ १४६ ॥
 प्रवीरो देवरायुप्रध्वलितः समराङ्गणात् ।
 हतं मारीनदीतीरे चक्रसैन्यैर्निरायुधः ॥ १४७ ॥

तादृशात्समरान्मुक्तः काचचक्रोखिलैर्जनैः ।

देशरक्षाकरोज्ञायि राधेयार्जुनसन्निभः ॥ १४८ ॥

सचिवः काञ्चनश्चक्रः प्रवीरः काञ्चनश्रियम् ।

अङ्गुल्या सह संप्राप छिन्नया तत्र संयुगे ॥ १४९ ॥

संतोष्य नृपतिर्दानमानाद्यै राजमण्डलम् ।

प्रतिमुच्यागतोकार्पीत्सौराज्यं राज्यमण्डले ॥ १५० ॥

वर्षेण साहिमल्लेकलङ्घमष्टादयोखिलाः ।

चक्रेशमन्त्रिणा कारागारक्षिता महौजसः ॥ १५१ ॥

अङ्गुलीसूत्रनिर्देशं स्थापिते भूपतौ ततः ।

चतुर्नवतिवर्षे तु श्रावणे काचचक्रपः ॥ १५२ ॥

मल्लिकजाङ्गिरप्रीत्या खानमिब्राहिमं व्यधात् ।

सिद्धादेशाधिकारेस्य सुजनं धीमतां वरम् ॥ १५३ ॥

क्रियालताया मूलानि पूर्वं शिर्यद्विजन्मना ।

रोपितानि च कालेन सिकान्यमृतवारिणा ॥ १५४ ॥

श्रीमन्निर्मलकण्ठेन धैकुण्ठेनेव भास्वता ।

कलौ गृहीतदंहेन कदमीरेषु द्विजातिना ॥ १५५ ॥

श्रीमन्निर्मलकण्ठेन द्विजेन्द्रेण हिमागमे ।

मसूराजानकालोद्यन्म्लेच्छोपद्रवजो महान् ॥ १५६ ॥

संमन्य कण्ठमष्टाद्यैर्दुष्कलङ्को निवारितः ।

प्रलोभ्य काचचक्रेशं स्वप्राणेन धनेन च ॥ १५७ ॥

तत्कार्यव्रस्तचक्रेशानुमतो म्लेच्छचोदितः ।

खुज्जामीराह्वदो भट्टान्निर्मलाद्यानघातयत् ॥ १५८ ॥

प्राक्षं तेजः क ते विप्राः काचारोद्यतने युगे ।

इत्येय विघ्नो विप्रस्तांस्तन्मुपानवधीद्विजान् ॥ १५९ ॥

आसूत्रितः सैदकाले मूसचन्द्रेण व्यञ्जितः ।
 प्रकुलः काचचक्रेण मौसुलोपद्रवक्रमः ॥ १६० ॥
 ततोऽप्ये पञ्चनयते आवणे बाह्यमण्डले ।
 कलाहशाहराजेन्दुरस्तं यातो नृपाधिपः ॥ १६१ ॥
 श्रुत्वा महादशाहेन तद्दिने नाशि नास्यपि ।
 नास्नायि राजराजं तं स्मारंस्मारं दिवानिशम् ॥ १६२ ॥
 नयतो दीर्घदर्शी च सत्यवाग्गुणिवत्सलः ।
 प्रशान्तः प्रियभृत्यश्च क तादृग्लभ्यते प्रभुः ॥ १६३ ॥
 संप्राप्तं नरदेवेन जन्म बाहोत्र मण्डले ।
 प्रमथोऽस्याभवत्तत्र विधिकार्यं हि दुर्बुद्धम् ॥ १६४ ॥
 कर्णारियमथारोप्य स्वभृत्यैर्नरनायकः ।
 शचीभूत इहानीतः कर्तुमन्त्यक्रियां दिनैः ॥ १६५ ॥
 कदमारेन्द्रः समारोप्य सामात्यस्तं शयं नृपम् ।
 बृहन्मृताजिरे श्रोमज्जनशाहादिभूभुजाम् ॥ १६६ ॥
 गोगर्तः स्फटिकावर्तमूर्तः कापैरिवाश्रिते ।
 राजोचितक्रियां कृत्वा भूगर्माभ्यन्तरेक्षिपत् ॥ १६७ ॥
 कर्तुं राज्यमगण्डितं दृढधियोऽर्जुनं स मान्यान्वृद्धा-
 न्मर्तुपामरसेयकान्दि नृपतिः किं किं न कुर्याच्छ्रमम् ।
 हा दैवं तदपाप्सितुं प्रयततेनर्थादिव्याभ्याहतो
 मूलोत्पादनमाप्य धिद्वन्द्वपतकस्तूर्जं पतेदाकुलः ॥ १६८ ॥
 क मेकदामरेन्द्रादीन्वृद्धा स्वसन्धियान्मृषः ।
 विपत्तां प्रमये प्राप हा हा कालविपर्ययः ॥ १६९ ॥
 ॥ इति कलाहशाहस्यपर्यागम् ॥
 तद्देवभोष्य राजानगृह्णारेण महात्मना ।
 शन्वतामि नृपेन्द्रस्य प्रेम्णैव स्वर्गपाप्मिनः ॥ १७० ॥

तस्मिन्काले वहिश्चक्रवर्ती गजपतिर्दिवम् ।
 इस्कन्दराख्योप्यगमत्सुरराजदिदक्षया ॥ १७१ ॥
 अभावादथ भूपस्य राजपक्ष्यं विशङ्क्य तम् ।
 मल्लेकजङ्गिरमीरखुजाह्मदमुखान्ध्रुवम् ॥ १७२ ॥
 इग्राही खानशृङ्गारभट्टादीश्चक्रनायकः ।
 वैशाखेव्दे पण्णवतौ नगरस्थानरोधयत् ॥ १७३ ॥
 सिद्धादेशातिपदवी तदीयां चक्रपो ददौ ।
 दैवदृष्टस्य राजानहोसनस्य महात्मनः ॥ १७४ ॥
 तद्गौरवं त्रिभिर्मासैरसहिष्णुः स चक्रिराट् ।
 होसराजानकं कारां क्षिप्त्वासीदकुतोभयः ॥ १७५ ॥
 मल्लेकचक्रसेरङ्गताजमीरादिवान्धवान् ।
 तोषयित्वा राष्ट्रघोषैः पूर्णकामांस्तदाकरोत् ॥ १७६ ॥
 ज्येष्ठेथ सप्तनवते इग्राह्याध्वपतेः सुताः ।
 मल्लेकाब्दालकाद्यास्ते संधाय देशवासिभिः ॥ १७७ ॥
 फतिहशाहजं खानमादायेस्कन्दराभिधम् ।
 ससैन्यमाययुर्वाह्यात्स्ववंशैश्वर्यकाङ्क्षिणः ॥ १७८ ॥
 श्रुतप्रवेशश्चक्रेशकाचकोतिवली ययौ ।
 योद्धुं लौलपुरोद्धारं क्षमाभृद्युक्तो ध्वपान्प्रति ॥ १७९ ॥
 दृष्ट्वा चक्रवलं भूरि जग्मुर्भीत्याल्पसैनिकाः ।
 नाग्रामकोटं रात्रौ ते दुर्गमं प्राणरक्षया ॥ १८० ॥
 अथानुसस्त्रे चक्रेशसैन्येनाध्वपतीन्प्रति ।
 कोटभूम्यन्तरे भूरि स्वसैन्यं स न्यवीविशत् ॥ १८१ ॥
 चमूद्वयाद्विनिर्गत्य शरासारैरवाफिरन् ।
 योधा दिवं च भूमिं च गर्जन्तः समराङ्गणे ॥ १८२ ॥

तावत्प्रतीहारपीतर्जहाङ्गीरः ससैनिकः ।
 गदायमीरवहुरमीराद्यैर्लहरेविशत् ॥ १८३ ॥
 ऊर्ध्वाधःसहितं शत्रुसैन्यं वीक्ष्य स चक्रपः ।
 मसूदचक्रं स्वसुतं व्यसृजलुहरं प्रति ॥ १८४ ॥
 ताजचक्रादिसहितो वीरो मीरमसूदकः ।
 शाहावदीननगरं स प्रापारियुयुत्सया ॥ १८५ ॥
 दृग्गोचरं गते चक्रिसुते युयुधिरे भटाः ।
 आगच्छ प्रविशेत्युच्चैर्नदन्तः समराङ्गणे ॥ १८६ ॥
 मसूदमोरसंक्षिप्तां वीरो मीरगदायकः ।
 शरावलिं चकर्तास्य वैजयन्तीमिव श्रियः ॥ १८७ ॥
 पार्थपुत्रोपमे तस्मिन्नणं चक्रिणि कुर्वति ।
 अरिमध्यात्सुसन्नद्धो नासीत्कोपि धनुर्धरः ॥ १८८ ॥
 मा पलायन्त समराङ्गीरा वीरगुणोज्झिताः ।
 जिताः शत्रुसमूहेन व्यूहेनागम्यतामिति ॥ १८९ ॥
 इत्युक्तेर्जुनराजानकेनैकेनागता भटाः ।
 युद्धाय विविशुस्तूर्णं शलभा इव पायकम् ॥ १९० ॥
 प्रत्यायाते स्वसैन्येथ प्रयुध्यैतैर्महारथैः ।
 गदायमीरः स्वनारीप्रणयित्वमथाश्रयत् ॥ १९१ ॥
 स्वस्त्रेयश्चक्रिणो दत्तनायकः पुष्पसायकः ।
 हृष्टैव नीतस्तूर्णं स स्वःस्त्रामिः समराङ्गणात् ॥ १९२ ॥
 सेनान्यं निहतं वीक्ष्य वीरास्तदनुयायिनः ।
 मसूदमीरं धावित्वा जघानादिण शरेण ते ॥ १९३ ॥
 शरनिर्भिन्नयनो न्यपतन्निहतो भुवि ।
 मसूदमीरः प्रवरो धन्विनां चक्रिणः सुतः ॥ १९४ ॥

विशीर्णे रिपुभिश्चक्रिसुते तरलसंनिभे ।
 अनीकिनीपदं लेभे मुक्ताहारा न कुत्रचित् ॥ १९५ ॥
 होसराजानको राजमीरः शृङ्गारभट्टकः ।
 एते विरुद्धास्तत्राजौ बद्धाः पापिजनैर्हताः ॥ १९६ ॥
 प्रतीहारपतेः सेना प्रतुष्टा पुरमाविशत् ।
 दिनद्वयमथोपित्वा सा प्रयाता यथागता ॥ १९७ ॥
 तादृशे तनये घोरे निहते संगरोरिभिः ।
 काचचक्रस्य तदुःखात्कालुष्यमगमन्मनः ॥ १९८ ॥
 सेनान्यं दुःषितं धीक्ष्य ताजचक्रादयो निजाः ।
 अवोचन्समये चास्मिन्दैन्यं मा संश्रयेऽश्वर ॥ १९९ ॥
 निर्ययावथ चक्रेशो योद्धुं मार्गेशसैनिकान् ।
 पारावारस्थातान्कोट्टे पुत्रशोकादविह्वलः ॥ २०० ॥
 युयुत्सौ काचचक्रेशसैन्ये रिपुवलैश्चिरम् ।
 ग्राम्या दीनतयाभूवन्किंकर्तव्यतयाकुलाः ॥ २०१ ॥
 मार्गेशाः ख्यातवीर्यास्ते वैरिनिष्ठस्य चक्रिणः ।
 पौरुष्यं धीक्ष्य खानेन युक्ता याता दिगन्तरम् ॥ २०२ ॥
 यथागतं गतेष्वेपु ससैन्येषु नृपान्वितः ।
 विजयी नगरं प्राप चक्रेशः शोकाविह्वलः ॥ २०३ ॥
 चीरं धीरं गुणज्ञं तं महायोधपुरःसरम् ।
 मल्लेकदौलतं ज्ञात्वा चक्रेशोभूद्भयोर्जितः ॥ २०४ ॥
 समस्तं ग्रामराष्ट्रादि पुत्रसम्बन्धि धन्विने ।
 ददौ दौलतचक्राय भ्रातृपुत्राय स प्रभुः ॥ २०५ ॥
 चर्येष्टानवते राजपुत्रमाजग्मुर्ध्वपाः ।
 हवीवस्त्रानमादाय चटिकाशारपर्वतात् ॥ २०६ ॥

तामसीमरुगास्थाने स्थापिते सैनिकेध्वपैः ।
 मल्लेककाचचक्रस्य बलं संधपुरेविशत् ॥ २०७ ॥
 विशातचक्रिर्वीर्यास्ते मार्गपा अल्पसैनिकाः ।
 गिरिमार्गाद्वारोहन्नधर्माभेषु केषुचित् ॥ २०८ ॥
 अध्वेशसैन्यात्तदैन्यान्निर्गत्याशिथयद्रुतम् ।
 भूसराज्जात्मज ईदाराजानश्चक्रिणश्चभूमम् ॥ २०९ ॥
 तच्छ्रुत्वा तेध्वपाः प्रत्यागतास्तत्पर्यताध्वना ।
 आशापिशाचिका त्यक्ता मित्रद्रोहात्सुबिह्वला ॥ २१० ॥
 मार्गेशवाहिनीमित्रद्रोहाप्यानशिलोच्चयात् ।
 विशीर्णा शतधा याता संवद्धा बाह्यपल्लवे ॥ २११ ॥
 हवीवखानः सोऽस्वस्थो मार्गे पञ्चत्वमागतः ।
 आरुह्य शिबिकां तूर्णमानीतो निजपार्श्वगैः ॥ २१२ ॥
 कदमीरानय कृत्वास्य चान्त्यकर्म मृताजिरे ।
 शयितः पितृपार्श्वेधोगर्तेमार्त्यैर्महात्मभिः ॥ २१३ ॥
 शस्त्रेण ये वारयितुमशक्या धरिणोभवन् ।
 नखैरपास्तभाग्यानामुदये काचचक्रिणः ॥ २१४ ॥
 प्रतीहारकुलोदन्यश्चन्द्रो मल्लेकजाद्विरः ।
 ज्वालाभिर्बालदेदोत्र तत्काले पञ्चतां ययौ ॥ २१५ ॥
 आनीताश्चक्रिणा मार्गपाद्बाललुहसदयः ।
 यौनसंबन्धन्यायेन कदमीरान्विविश्रुततः ॥ २१६ ॥
 तथा हि लुहराग्वेशः स्वसुतां पणिणीतवान् ।
 मल्लेककाचचक्राय शक्रायेव पुत्रोमजाम् ॥ २१७ ॥
 मल्लेकाद्बालकायाथ चक्रेणः स्वसुतां ददौ ।
 परिणायचिरोत्सन्नामिव स्नेहनरङ्गिणीम् ॥ २१८ ॥

श्रीमता ताजचक्रेण स्मरेणेव रतिर्यथा ।
 उद्धाहिता मार्गपतेरद्दालस्यात्मजा तदा ॥ २१९ ॥
 ततः काञ्चनचक्रेण राष्ट्रशेपैः क्रमागतैः ।
 महद्भिर्दानमानैश्च मार्गेशानां कृतार्हणा ॥ २२० ॥
 अन्यहं वर्धिते प्रेम्णि मार्गेशैः सह चक्रिणाम् ।
 बन्धुना गिरिचक्रेण दैवाद्दूरीकृतस्तु सः ॥ २२१ ॥
 काम्भोजयवनेशेन वायुलेन विपाटितः ।
 तदैव हस्तिनापुर्यामिग्राहीमो नृपेश्वरः ॥ २२२ ॥
 तद्रणोत्थरजोध्वस्ता न प्राकाशन्त कुत्रचित् ।
 आशा गजपतेर्वीररत्नानामनुयायिनाम् ॥ २२३ ॥
 मार्गेशदीपश्चक्रेणस्नेहपूर्णो विकारितः ।
 कर्णेजपाम्बुपूरेण रिगचक्रालिमीरयोः ॥ २२४ ॥
 तद्रुपोत्थानलज्वलन्मनसश्चक्रिणः कृताः ।
 रिगचक्रनिरोधाल्पजलाप्यायेन शैत्यता ॥ २२५ ॥
 तृतीयेद्बध्वपास्ते तु निःस्नेहाश्चक्रिणं प्रति ।
 आलिमीरकृताश्वासाश्चिरोद्धारं न्यवीविशुः ॥ २२६ ॥
 विदित्वा तादशैर्वृत्तं मन्त्रयित्वा महीभृता ।
 न्यविक्षश्चक्रपः सैन्ये योद्धुं स्वं जालदर्गडे ॥ २२७ ॥
 असाध्याः सामदानाद्यैस्तद्भटा उद्भटा रणे ।
 न शेकुश्चक्रिसैन्यान्तः केनापि विनिवर्तितुम् ॥ २२८ ॥
 शलस्थलपालडादिदेशेष्वध्वेशसैनिकैः ।
 प्रयुध्य शतशोहानि निर्भयश्चक्रिपोभवत् ॥ २२९ ॥
 रात्रौ चक्रबलाघाते लहरीवाटिकातलम् ।
 भूपाले काचचक्रेशो बाह्यदेशं भयादगात् ॥ २३० ॥

विरोधमापा उता या आलिमीरेण धीमता ।
 ताः पुष्पिताः पल्लविताश्चक्रेशाच्चेशभूमिषु ॥ २३१ ॥
 हिन्दुवाटं प्रयातेस्मिन्नुत्रे मन्त्रिणि भूमिभृत् ।
 साम्राज्यमकरोद्देशेघ्वेशमन्त्रिमिराहतः ॥ २३२ ॥
 वहिश्चक्रेश्वरेणात्र सामन्ताः करदायिनः ।
 श्रीजैनशाहिवद्रीत्या कृताः स्वबलशालिना ॥ २३३ ॥
 ताजचक्रादयो धीरा भ्रातरौ लोहरादिषु ।
 आहवे मुगलान्हत्वा चक्रुः स्वं सफलं वयः ॥ २३४ ॥
 बुद्धेष्टिते विचिन्त्यात्र युवराजस्य चक्रपः ।
 स्नानमिस्कन्दरं तं स रुरोधाजगरमिव ॥ २३५ ॥
 तादृक्साहसिकं वीक्ष्य चक्रेशं भूमिपोनयत् ।
 चतुर्येधे शुची मासे कश्मीरांस्तं दिगन्तरात् ॥ २३६ ॥
 पिता भ्राताथवा पुत्रो राज्ञां राज्यजिहीर्षया ।
 शत्रवः कथिता लोके किं करोत्यपरो रिपुः ॥ २३७ ॥
 इत्थं विदितभूपालचारिता भध्वपास्ततः ।
 ससैन्याः प्रययुर्वाह्यदेशं कीचाधमाध्वना ॥ २३८ ॥
 शत्रुदयेनं समादाय प्राप्ते चक्रिपती नृपः ।
 राज्यं निष्कण्टकं मेने परितोपमुपाययौ ॥ २३९ ॥
 ज्ञान इस्कन्दरो राजभृत्यैर्नीतो नृपालयम् ।
 अपुनर्दर्शनात्कुर्यन्दयामा नेत्रोत्पलैर्दिशः ॥ २४० ॥
 नृपादेशादथ शूरा नेत्रोत्पाटनमश्रुता
 दयेना इव कुरङ्गाय व्यधू राजात्मजाय ते ।
 (व्यधू राजतनूजाय कुरङ्गायेव सारसाः)
 तत्क्षणं या व्यधा तेन प्राप्ता यजुं न पार्यते ॥ २४१ ॥

तं विना वृषनिर्देन्यांस्तान्कूरात्राजसेवकान् ।
 पित्रोः शापो नु फलितो धनलुब्धस्य तस्य वा ॥ २४२ ॥
 ज्ञात्वा कृत्याश्रमासीनानध्वेशांश्चक्रिराह ततः ।
 गत्वा वराहमूलान्ताच्छीनगर्घी न्यवीविशन् ॥ २४३ ॥
 पारावारात्समागत्य तत्रान्योन्यवलङ्घयम् ।
 व्यधाज्जनक्षयं धारं जयाजयपरीक्षया ॥ २४४ ॥
 गिरीनुलङ्घ्य यातोथ चक्रिभ्रातृसुतो निशि ।
 मल्लेकदौलतो मार्गपेशान्देशाभ्यचारयत् ॥ २४५ ॥
 असमर्थोऽध्वना यातुं मीयामीरोध्वपाग्रणीः ।
 मार्गे पञ्चत्वमायातश्चलिताः केपि सायुधाः ॥ २४६ ॥
 अथाध्वपेषु नष्टेषु यातेष्वेवं बहिर्भयात् ।
 स महम्मदशाहोगान्नगरं चक्रिभिवृतः ॥ २४७ ॥
 धत्ते मुदं जडमतिः शमितारिवह्नि-
 स्तावद्धयुदेति निलयाद्विपमोऽग्निरस्य ।
 मद्बूदशाहिनृपतिः स्वसुतादवाप-
 त्साम्राज्यनाशमदहो घटना विधातुः ॥ २४८ ॥
 तथा हि भूभुजानेन गजाधीशनिवेशने ।
 पुत्र इव्राहिमाखानो नीर्वि दत्तोभवत्पुरा ॥ २४९ ॥
 तुरुष्काहववातेन विधूता शतधा चमूः ।
 याता तज्जीवरत्नौघयुता नौरिव सागरे ॥ २५० ॥
 तदाहववधान्मुक्तो भाविराज्योदयात्ततः
 खानः स प्राप कश्मीरान्पितृस्तेहदिवार्धितः ॥ २५१ ॥
 प्रादुर्बभूव राजानं प्रति राज्यजिहीर्षया ।
 अस्मिन्नवसरे चक्रपतेर्दुष्टविपूचिका ॥ २५२ ॥

प्रादुर्बभूव राज्ञोस्य राज्यभ्रंशाय पूर्वजा ।
 राजान्तरङ्गाञ्चक्रेशो दुष्टरोगान्भिपगिव ।
 मल्लेकलहमहादीन्कारागारे रुपाक्षिपत् ॥ २५३ ॥
 ताजचक्रालये वद्ध आलिर्मीरो निजानुगैः
 विमुह्य रक्षिणो रात्रौ नीत्वा क्षिप्तो दिगन्तरम् ॥ २५४ ॥
 तद्वैयम्यादिवाग्दोषोपरागादावृणोत्कुशा ।
 मल्लदशहमानुं तं चक्रराहुर्मितैर्दिनैः ॥ २५५ ॥
 इत्येमकादशाब्दान्स दशमासान्दिनानि च ।
 रक्षित्वा काश्यपीं राजा मल्लदश्चलितोभवत् ॥ २५६ ॥
 धर्मः फलति कालेन सद्यःपाको हि सोभवत् ।
 खानस्यान्ध्याद्यथा याभूद्राज्यभ्रंशानृपस्य सा ॥ २५७ ॥
 गम्गोडाख्यं खशस्थानं प्रहितोथ स चक्रिणा ।
 दत्त्वा न्यायकसुय्यादीन्क्रूराग्रक्षिजनाभिजान् ॥ २५८ ॥

॥ इति मल्लदशहाराज्यभ्रंशः ॥

जगत्पृथिस्थितिध्वंसहेतवे घृपकेतवे ।
 भवाब्धिसेतवे ब्रह्मधिष्णुकुद्रात्मने नमः ॥ २५९ ॥
 अथ काञ्चनचक्रेण पुत्रो मल्लदभूभुजः ।
 इग्राह्यशङ्ख इत्याख्यां कृत्वा राज्येभ्यपिच्यत ॥ २६० ॥
 स्वमन्त्रिपदवीं दीप्तां चक्रे चक्रेभ्यरस्ततः ।
 स्वीकृत्य राज्यतन्त्राणि ब्रह्माण्डकोद्भवैर्धनैः ॥ २६१ ॥
 नाग्रामप्रसुरै राष्ट्रे राजयोग्यैर्न्ययोजयत् ।
 अनुजांस्ताजचक्रेशमोयामोरादिकान्स्वफान् ॥ २६२ ॥
 याहो चाब्दालमागेशो डिहोशं मुगलेभ्यरम् ।
 सनां मार्गयितुं मिर्जावाधुरं प्रययौ यथा ॥ २६३ ॥

आकारेङ्गितवाक्चेष्टासंपूर्णं वीक्ष्य मार्गपम् ।
 क्षणं तुरुष्कराजोभूद्विस्मयानतकन्धरः ॥ २६४ ॥
 तुरुष्कभूपेन ततो ज्ञात्वा मन्त्रिवरं च तम् ।
 सहस्रसंख्या वीराणां सेनास्मै प्रतिपादिता ॥ २६५ ॥
 इत्थं प्रवृद्धां वार्तां तां देशे पञ्चमहायने ।
 वैशाखे श्रुतवांश्चक्रपतिर्विक्रमशोभितः ॥ २६६ ॥
 स्वःक्रीडामिव कूर्ध्वत्सु भूमौ चक्रिषु मार्गपाः ।
 मल्लेकाब्दाललुहरमार्गेशाद्या महारथाः ॥ २६७ ॥
 गिरीनुल्लङ्घ्य बाङ्गेलत्कादमीरान्विविशुर्द्वुतम् ।
 शिखालभिगमद्भूदखानादिमुगलैर्वृताः ॥ २६८ ॥
 फताहशाहजं खानं नाजुकं चाग्रयायिनम् ।
 कृत्वा निविष्टाः संनद्धाः प्रतापपुरधन्वनि ॥ २६९ ॥
 श्रुत्वैतच्चक्रपः सेनां नीलाश्वे स्वां न्यवीविशत् ।
 सैन्यद्वयोद्धता वीराः स्वामिभक्तिमदर्शयन् ॥ २७० ॥
 विपक्षपक्षिविच्छिन्ने म्लेच्छसैन्यविहायसि ।
 विहाय स्वपदं यातुं नाशक्रुत स पक्षिभिः ॥ २७१ ॥
 ततश्चक्रपतिं दूतः प्राह मार्गेशवाचिकम् ।
 भो भोश्चक्रपते बाह्ये सामन्ताः फरदायिनः ॥ २७२ ॥
 कृता येन स्ववीर्येण लक्षैः पञ्चभिरावृतः ।
 हतो गजपतिः श्रीमानिन्द्राहीमो यलोत्फटः ॥ २७३ ॥
 तस्य मिरजयावुरराजस्यानुचर इमे ।
 मया नीताः सहायार्थं संनद्धोस्तु भवाग्रणे ॥ २७४ ॥
 इत्युक्तो लेपहारेण चक्रेशोन्वयददमुम् ।
 दिल्ली न देशः फद्मीराः प्रतिष्ठाना ययं न ते ॥ २७५ ॥

फलपाको मतो देशान्मुगलानां महौजसाम् ।
 अथ घोर महौजस्का महावीर्या धनुर्धराः ॥ २७६ ॥
 इग्राह्यखानसेरङ्गमीरमल्लिकताजकाः ।
 तथा मार्गेशपद्यास्तु मल्लिकलहरादयः ॥ २७७ ॥
 रिगचक्रेशमल्लिको म्लेच्छाः शिखरविगादयः ।
 कुरुपाण्डवसैन्यस्य युद्धं द्यङ्कुमिवोद्यताः ।
 निर्ययुः समरे वीराः स्वबाहुवलदर्पिताः ॥ २७८ ॥
 रिगचक्रेशवीरेण शक्तिः क्षिता च वैरिषु ।
 प्रकृच्छाद्भुतघोरेण ताजमोरेण सत्वरम् ॥ २७९ ॥
 मीरसेरङ्गचक्रेण प्रहिता करघालिका ।
 रिपोर्लुहरमीरस्य याता पुष्पशतोपमाम् ॥ २८० ॥
 एवं प्रवीरैरन्योन्यं प्रकीर्य समराम्बरम् ।
 स्ववीर्यमृगनाभ्युद्यत्सौगन्ध्याकुलितं कृतम् ॥ २८१ ॥
 ततः स्वसैन्यैः सेनान्तस्ताजचक्रेश उद्ययौ ।
 चातोद्भूतपताकाभिस्तर्जयश्चिव वैरिणः ॥ २८२ ॥
 रणः प्रयच्छते तत्र चक्रमार्गेशसैन्ययोः ।
 आगच्छ जहि तिष्ठेति शब्दोभूद्ददसंक्षये ॥ २८३ ॥
 समरोद्धतमीक्ष्यताजचक्र-

मवदल्लुहरमार्गपस्तमेत्य ।

कुरु युद्धं किमतः परं किमन्य-

न्मनुजैः स्वामिदशासु साध्यते तत् ॥ २८४ ॥

तश्चिदाम्य चिरं युद्धा वीरैर्मल्लिकताजकः ।

शिथिले घोरशयनं नाफनारिधिराजितम् ॥ २८५ ॥

कीर्तिशेषं गते तस्मिन्परे चक्रिसहोदराः ।

मीयामल्लिकसेरङ्गमोराधा मुगलैर्युताः ॥ २८६ ॥

स्वसैन्यं निहतं दृष्ट्वा चक्रेशोलपवलान्वितः ।
 खशालयं ययौ भीत्या शोकेन च समाकुलः ॥ २८७ ॥
 अथ मार्गेश्वरा जित्वा मल्लेकाब्दालकादयः ।
 विविशुर्नगरं लोकानाश्वासंतो भयाकुलान् ॥ २८८ ॥
 गत्वा नृपाङ्गणे सर्वे छत्रचामरशोभितम् ।
 प्रददुः राज्यतिलकमध्वेशा राजसूनवे ॥ २८९ ॥
 अथ नाजुकशाहेन पित्र्ये सिंहासने स्थिते ।
 ग्रहर्पाकुलिता उच्चावचाः सर्वेभवंस्तदा ॥ २९० ॥
 गत्वा ज्यमालमरुगां सनृपास्तेथ मन्त्रिणः ।
 मल्लेकाब्दालकस्यांश आलिमीरस्य चापरः ॥ २९१ ॥
 मार्गेशलुहरस्यांशो रिगचक्रस्य चापरः ।
 विभक्तैर्धै चतुर्भागैस्तैश्चतुर्भिरिहत्यभूः ॥ २९२ ॥
 खशालयस्थं चक्रेशं विसृष्टस्तैर्महात्मभिः ।
 लेखहारस्तमाह स्म मार्गेशमुखवाचिकम् ॥ २९३ ॥
 भोभोश्चक्रपते स्वामिभक्तिज्योत्स्ना भवादृशैः ।
 दुर्मन्त्रिभिरमात्यानां विमला मलिनीकृता ॥ २९४ ॥
 यस्य बालस्य साम्राज्ये राज्यकार्येषु मन्त्रिणः ।
 बद्धाञ्जलय एवासन्स रुद्धो भवता कथम् ॥ २९५ ॥
 रवेरावरणं मूढः कुण्डेन विदधाति कः ।
 इत्थं दूतमुपाच्छ्रुत्वा मुमोच नृपतिं त्वसौ ॥ २९६ ॥
 ततो मल्लदशाहः स गत्वा लुहरमासदत् ।
 पूर्वोर्वरीशवद्रक्षाशुल्काद्यमपि चाग्रहीत् ॥ २९७ ॥
 नीतिशो मन्त्रयित्वाथ मार्गेशैर्मुगलांस्ततः ।
 विसर्जयामास नृपः संमान्यैतान्स्वयं पदम् ॥ २९८ ॥

उल्लङ्घ्य लोहरं प्रापुस्तुरुष्काः स्वनिवेशनम् ।
 मद्भूदशार्हं संलेभे आलिमोरश्चिरं प्रभुम् ॥ २९९ ॥
 हेमन्तमतिवाह्यात्र वसन्तमिव तं नृपम् ।
 काश्मीरोपवने मोरो मार्गेशानुमतोनयत् ॥ ३०० ॥
 राज्यं कृत्वाथ वर्षकं दशम्यां नाजिको नृपः ।
 ज्येष्ठशुक्ले नृपात्प्राप यौवराज्यं महम्मदात् ॥ ३०१ ॥
 पष्टेन्द्रे मद्भदः शाहोभिषिक्तः सचिवैः शुचौ ।
 राज्ये पशालयान्मुक्तो भूयो जात इवाहतः ॥ ३०२ ॥
 दिवं मिरजायाबुरः स प्रयातः स्वपुत्रयोः ।
 दत्त्वा स्वविभवं कामराणहोमाययोस्तदा ॥ ३०३ ॥
 सप्तमेन्द्रे ध्वपैः सार्द्धं युद्धेच्छुः काचचक्रपः ।
 नौर्यारग्रामादगमत्ससैन्योय दिगन्तरम् ॥ ३०४ ॥
 याति चक्रपती वीरे ततः पश्चिमदिग्बधूः ।
 रतिहेतुरुपा केतुं मूर्ध्नि नित्यमधायत ॥ ३०५ ॥
 तद्वर्षे कार्तिके शुक्ले मन्हमार्यश्चमूपतिः ।
 मिरजाकामराणस्य काश्मीराजेतुमाययौ ॥ ३०६ ॥
 शिखालभिगमद्भूदपान्तादिमुगलैः सह ।
 कुर्वन्दश दिशः पूर्णा गर्जद्विः प्रवर्तवर्तैः ॥ ३०७ ॥
 श्रुत्वा मद्भदशाहापाध्यक्रेशं शीघ्रमानयन् ॥
 साहायकार्थमभ्येदौ राष्ट्रयोदकतार्हणम् ॥ ३०८ ॥
 सहस्रैरभ्यचाराणां म्लेच्छा नगरमाविशन् ।
 काश्मीरिकाश्च दुर्गेषु स्वचलानि न्ययौविशुः ॥ ३०९ ॥
 भयात्पौरजने याते गिरिगहरवर्मनु ।
 र्यारिषु सैन्ययाहुन्यात्प्रनष्टेषु च तत्र तु ॥ ३१० ॥

शून्यं पुरवरं दृष्ट्वा मुगलास्ते क्रुधादहन् ।
 गृहाणि राजधानीं च कुद्वदीनस्य लुण्ठकाः ॥ ३११ ॥
 दुर्गेभ्यो निर्गता वीरास्तुरुष्कैराहवेच्छया ।
 स्वेच्छया प्राणसर्वस्वं विक्रीय यश आददुः ॥ ३१२ ॥
 ग्रामेषु नगरेषु तुरुष्कैर्निष्कृपैर्हताः ।
 सहस्रसंख्या लोकानां जुलुब्धवधकारिभिः ॥ ३१३ ॥
 ततः काश्मीरि कैर्वीरैर्मार्गैश्चक्रिभिश्च ते ।
 अर्कांशुभिस्तमांसीव संधायापासिता इतः ॥ ३१४ ॥

॥ इति तुरुष्कोपद्रवः ॥

मुक्तास्ते साहसार्द्धीराः स्वगृहेषु स्थितिं व्यधुः ।
 मार्गेशानादरत्रस्तः काचचक्रो बहिर्ययौ ॥ ३१५ ॥
 वर्षेष्टमे शुचौ शूरपुरात्सोप्याययौ पुनः ।
 शस्त्रं प्रतिहतं ज्ञात्वा बाह्यं यातो यथागतम् ॥ ३१६ ॥
 मार्गमासेत्र शरदि कास्कारीयाश्चमूचराः ।
 मिरजाहैदराद्याः श्रीसैदखानमहीभृतः ॥ ३१७ ॥
 हयारोहसहस्रैर्द्वादशभिः परिवारिताः ।
 काश्मीरानाययुर्जेतुं श्येना इव विहङ्गमान् ॥ ३१८ ॥
 कोटाद्वमननिर्यन्त आगच्छन्तो नृपालयम् ।
 प्रविशन्तो भवन्तीत्यं श्रुत्वा सन्तो विपेदिरे ॥ ३१९ ॥
 तुरुष्कोपप्लवाह्लोकैः कास्कारोपद्रवो महान् ।
 अज्ञायि सूर्यग्रहणं चन्द्रग्रासाद्विशिष्यते ॥ ३२० ॥
 चलिते सकले जीवलोके वेदमावलिस्ततः ।
 शवराशिरिवोच्छ्वासशून्याभूद्भयदायिनी ॥ ३२१ ॥
 तस्यां दाहक्रियां कर्तुं तीव्रबहिर्प्रदायकाः ।
 सिक्कन्दरपुरीराजधानीं रम्यामतेजयन् ॥ ३२२ ॥

चतुर्थो राजतरङ्गिणी ।

नीचावचगृहेलक्षसंख्यैर्दग्धैः पुरोर्वरा ।

जाता श्मशानभूवत्सा दग्धकाष्ठभयङ्करा ॥ ३२३ ॥

राजधानीद्वयं तादृग्लभ्यते कुत्र भूमिपैः ।

सुधादार्विष्टकाचित्रे कोटिसंख्या व्ययीकृताः ॥ ३२४ ॥

श्रीजैननगरे दिदामठे चार्द्धिं विना कृतम् ।

राजधानीद्वयं भूभृत्सुकृतमिव तत्स्थितम् ॥ ३२५ ॥

वेतालसाधनायुक्ता इवासन्मुगला ध्रुवम् ।

लब्धं यत्सन्ननिहितं गुप्तं पौरधनं तु यैः ॥ ३२६ ॥

जलावरणयुक्तासु भूपभूमिषु शिथ्रियुः ।

काश्मीरिकाश्चमूनाथा आश्रयान्म्लेच्छशङ्कया ॥ ३२७ ॥

चिरोद्धारं च हाजीङ्गकोटं चक्रधरं तथा ।

श्रुत्वाभ्यवाहयन्मासत्रयं म्लेच्छैः प्रयुध्य ते ॥ ३२८ ॥

दैत्यरूपेण खुःशेन स्थितांश्चक्रधरान्तिके ।

काश्मीरिकान्प्रति कृतं युद्धं निष्फलमप्यगात् ॥ ३२९ ॥

“वन्ध्यमप्यभवद्युद्धं कृतं काश्मीरिकान्प्रति ।”

पिलीकृतास्तुरुप्फैस्ता भुवो मडवरान्यगाः ।

हृत्वा फलसमृद्धिं तां हत्वा ग्राम्यजनान्कुधा ॥ ३३० ॥

ये याता नौपु तीर्त्वासन्नुयाथ्रमादिभूमिषु ।

सवालवृद्धाः सुरिनः स्यायुःशेषेण रक्षिताः ॥ ३३१ ॥

जुलुचोपगृहे पूर्वं तथा फञ्जलसंगरे ।

क्षोभोभूत्तादृशे देशे कुरुत्यात्पापिनां विशाम् ॥ ३३२ ॥

चक्राधारादेत्य भूपेन्द्रयुक्ता

भीमादेर्वीसंनिधौ संनिवेशम् ।

चक्रुस्तीर्त्वा लेदरीयामपारं

चक्रेशा या मार्गपा आहवाय ॥ ३३३ ॥

खान इस्कन्दरो मिर्जाहैदरोन्ये महारथाः ।

काश्मीरिकान्प्रतिययुः संनद्धास्तत्र संयुगे ॥ ३३४ ॥

मार्ताण्डपादमूले तत्राहौर्पुर्वलद्वयात्प्राणान् ।

मल्लेकालकहोसनमीरशिखालाः कमालमीरश्च ॥ ३३५ ॥

कास्कारीयाः प्रवीराश्च केचिद्युद्धा दिवं ययुः ।

सफलं स्ववयः कृत्वा मल्लेकालादिभी रणे ॥ ३३६ ॥

रे मूढाः कुरुत सदैव सेवनं त-

त्तान्सर्वान्भवविभवान्विहाय लोलान् ।

दृष्ट्वा तन्मरणमथालिमीरनाम्नः

सङ्ग्रामे मुगलचरैर्हि देशहेतोः ॥ ३३७ ॥

विदुरोपमिते तस्मिन्निहते बुद्रुबुर्भटाः ।

काश्मीरिकाः कृताश्वासाश्चक्रेशाध्वेशनायकैः ॥ ३३८ ॥

कवन्धनर्तका यक्षनरा घेतालराक्षसाः ।

महामांसाशनव्यग्रा जन्यव्याप्ता इवाहवे ॥ ३३९ ॥

रणोद्याने धीरपानमदोन्मत्तेषु तेष्वथ ।

हतशिष्टे चमूयुग्मे स्वाश्रयेषु न्यविक्षत ॥ ३४० ॥

अथ चक्रेशमार्गेशौ नृपादेशात्समेत्य तैः ।

मुगलैः सह संधानमकरोत्पौर्योर्जितौ ॥ ३४१ ॥

नवसंख्यानि वस्त्राणि कतीफसूफसग्लतैः ।

तोफं तद्भाषयादाय मुगला भूपतेः पुरः ॥ ३४२ ॥

नृपमुद्राङ्कितं पत्रं गृहीत्वा मौसुलाक्षरैः ।

प्रत्यायाताः स्वसैन्ये तत्कुर्यन्तो हर्षनिर्भरम् ॥ ३४३ ॥

धाटीभिः पामरा नीताः स्त्री पुमान्पुष्यदन्तिकाम् ।

मुक्ता दस्सनमीराघैरानीताः करुणापरैः ॥ ३४४ ॥

ततोन्दे नद्यमे ज्येष्ठे स्वदेशं मुगला ययुः ।
 बलात्पौरश्रियं साम्रादाय राजसुतामपि ॥ ३४५ ॥
 इत्थं सतीसरोदेशे पीडाभूत्पापिनां विशाम् ।
 पूर्वपश्चिमतः केतोरनिशं दिवि दर्शनात् ॥ ३४६ ॥

॥ इति कास्कारीयोपद्रवः ॥

पक्षशालिवरस्फातिपूर्णक्षेत्रेषु सर्वतः ।
 नमसस्तारकाः पेतुर्भूयः केतुरदृश्यत ॥ ३४७ ॥
 सम्यङ्निगीर्णेन्नराजे तदुपद्रवरक्षसा ।
 उदजृम्भन्महाघोरो दुर्भिक्षोन्नपते रिपुः ॥ ३४८ ॥
 निविष्टे मण्डलेमुष्मिश्चेरुस्तत्सैनिकास्ततः ।
 क्षुत्पिपासादयो लोकपीडका बलवत्तराः ॥ ३४९ ॥
 सहस्रदशभिर्निष्कैर्लज्जया मूल्येन खार्यभूत् ।
 धान्यस्य गतिरादातुं कान्यस्य धनिनो विना ॥ ३५० ॥
 मर्तृभक्तिं सुतस्नेहं शुश्रूषां पित्रोरेव च ।
 हित्वा स्वप्राणरक्षायै चेरुः स्त्रीपुरुषाः क्षुधा ॥ ३५१ ॥
 मुक्त्वा द्वित्रिचतुर्वारं क्षुधार्ता दिवसान्तरे ।
 अटन्तः प्रेतरूपा हि दृष्टा भोजनवाञ्छया ॥ ३५२ ॥
 तत्कालेब्बालमल्लेकादयः पुण्यरता हि ते ।
 प्रत्यहं तन्डुलशतैः पक्काभैः पुपुपुर्जनम् ॥ ३५३ ॥
 ग्रामेषु नगरे राजमार्गेषु गणनास्तु न ।
 क्षुत्पिपासाममीतानां प्रेतानामिव देहिनाम् ॥ ३५४ ॥
 संचितं रूप्यकुप्यादि विक्रीय व्यधुरात्मनः ।
 प्राणसंधारणं केचिच्छाकेनाक्षोटपिण्यकैः ॥ ३५५ ॥
 उपद्रवमयादेप दुर्भिक्षोपल्लवो महान् ।
 गलनेग्रामयादुष्टविस्फोटो ह्यतिदुःसहः ॥ ३५६ ॥

ज्येष्ठान्तं दशमाब्दस्य नवमाब्दत्सराद्भृशम् ।

घोरे दुर्भिक्षतमसि परितः क्रान्तमण्डले ॥ ३५७ ॥

गुण्ठीर्वोजोद्भवस्नेहधूपैर्दीपैः प्रकाशयन् ।

आशा अन्ननृपामात्यः सुकालो योद्धुमाययौ ॥ ३५८ ॥

यथा गोधूमकलटा उद्ययुस्तम्भजा भुवः ।

कुर्वन्तः स्वफलैः शेषजन्तोरारात्रिकामिध ॥ ३५९ ॥

स्ववलैर्भृशमाक्रान्तमवेक्ष्यान्नाधिपः स्वयम् ।

आययौ बलिनं जेतुं दुर्भिक्षं घोरराक्षसम् ॥ ३६० ॥

वितत्य महतीं सेनां प्रियङ्गुशालिकोद्रवैः ।

यन्त्राश्मभिरिवाक्षौटैर्जित्वा तं स न्यविक्षत ॥ ३६१ ॥

॥ इति दुर्भिक्षोपद्रवः ॥

अन्नराजफलैः पुष्टा जन्तवोतिष्ठशास्ततः ।

पुनर्जातमिवात्मानममन्यन्त दिवानिशम् ॥ ३६२ ॥

तदा काञ्चनचक्रेशः स्थितिं जैनपुरे व्यधात् ।

मन्त्रित्वमध्वपादेशाद्राज्ञोभ्यर्णे विभूषयन् ॥ ३६३ ॥

श्वपचाकारकश्चक्रपतिर्मण्डवराज्यगः ।

भूमीरदण्डयन्मार्गपानां ताटस्थ्यवीक्षणात् ॥ ३६४ ॥

अत्रान्तरे महान्देशो देहो दुष्टैरिवामयैः ।

स्वस्वावासाश्रयैरेतैः पीडया जर्जरीकृतः ॥ ३६५ ॥

तदुत्थपापसंतापाद्यैत्रान्तेब्दे त्रयोदशे ।

राजा मल्लदशाहोभूदस्वस्यो नियतेर्वलात् ॥ ३६६ ॥

क्रान्तं देहं राजा क्रान्तं शान्तं वीक्ष्य च भूमिपः ।

मल्लिकार्जुनमृदाल्य सस्नेहं प्राह मन्त्रिणम् ॥ ३६७ ॥

राजधर्मोद्भवैः पुण्यपापैः संघर्षितोऽपि सन् ।

तथापि कायः सापाय इति सर्वत्र निश्चयः ॥ ३६८ ॥

अस्मद्वंशे महीयांसः शंखदीनादयो नृपाः ।
 श्रीजैनोद्भावदीनश्चाप्येते पूर्वपितामहाः ॥ ३६९ ॥
 तद्वंशयोहं मदीयः कः कीदृशो मत्परो भवेत् ।
 इति चिन्ताकुलं चेतो ज्वरेणाद्यापि दह्यते ॥ ३७० ॥
 इत्युक्त्वा विरते राज्ञि मार्गेशाब्दालकादयः ।
 आगतास्तादृशं वीक्ष्य साश्वनेत्रास्तमब्रुवन् ॥ ३७१ ॥
 भूपास्मदपचारेण प्रजाभाग्यैरयापि ते ।
 कायक्लेशोस्ति स्वस्यैव दण्डो भृत्यापराधतः ॥ ३७२ ॥
 श्रुत्वाब्रवीन्मृपस्तेषां वचो मत्तनयाः सदा ।
 भवद्भिः पालनीयाश्च वयं यामः पराध्वनि ॥ ३७३ ॥
 आक्रन्दोभून्महाराजगृहे श्रुत्वा नृपोदितम् ।
 तद्वहि निष्कफोट्यश्च राज्ञा धर्मेण योजिताः ॥ ३७४ ॥
 प्राप्ते पुष्पाकरे मासे व्ययार्तस्यास्य भूभुजः ।
 दातुर्जानु विपत्तिः स्यात्कृष्णपक्षे कथञ्चन ॥ ३७५ ॥
 ज्येष्ठशुक्लादिदिचसे गुरुवारे नरायमा ।
 वर्षान्पञ्चाशतिं भूपां राज्यं कृत्वास्तमाययौ ॥ ३७६ ॥
 तस्मिन्याते दिवं लोकः सशोफो विललाप तम् ।
 हा कं थयाम भयति नाकलोकमुपस्थिते ॥ ३७७ ॥
 अस्मान्को नृपते कृच्छ्रात्त्वां विना पालयिष्यति ।
 मृगाद्वसुन्दराकार मदासेनपराक्रम ॥ ३७८ ॥
 महम्मद महीपाल महौ हित्वा क यास्यसि ।
 इति प्रलापमुधरे राजद्वारे स्थिता जनाः ॥ ३७९ ॥
 संस्थितस्य नृपस्यादुर्वाप्यैरिव जलाञ्जलीन् ।
 कर्णोरधमयारोप्य शयं पृष्ठन्मृताजिरे ।
 दत्तस्कन्धाः पितुः पात्र्ये गोगर्ते मन्त्रिणः क्षिपुः ॥ ३८० ॥

केदं कोमलशय्यासु नृपार्ह शयनं प्रभोः ।

क शर्करिलभूम्यन्तस्तमोन्धे विवरे स्थितिः ॥ ३८१ ॥

तदहि शोकमूकस्य लोकस्योच्छ्रसनात्परम् ।

धूमादि रन्धनाभावाद्नालक्ष्यत गृहेषु तत् ॥ ३८२ ॥

॥ इति महम्मदशाहस्वर्यानम् ॥

मार्गेशेन कृताशंसः सप्रशंसोस्य मन्त्रिभिः ।

शंखशाहोयमित्याख्यां कृत्वा पुत्रोभ्यपिच्यत ॥ ३८३ ॥

नवराज्योर्जितं चैतं युवानं वीक्ष्य भूमिपम् ।

महान्तः पामराः सर्वे तुतुपू राजवल्लभाः ॥ ३८४ ॥

चिरं स्वे पैतृके राज्ये स्थाया इति जनाशिपः ।

शृण्वन्नाजगृहं प्राप शंखशाहः सहानुजः ॥ ३८५ ॥

तस्मिन्नाज्यस्थिते जैनपुराणगरमाययौ ।

काचचक्रपती रिगचक्राश्वस्तो महाबलः ॥ ३८६ ॥

दृष्ट्वा वीरं तमायान्तमुत्सभट्टान्वितस्ततः ।

मार्गेशहोस्सनः प्रायात्कीचाश्रमेध्वपान्तिके ॥ ३८७ ॥

प्रविष्टो नगरं रम्यं काचचक्रः सभाजितः ।

नृपेण तेन सस्नेहं परपक्षविमर्दनः ॥ ३८८ ॥

तथा काञ्चनचक्रेशो ज्ञात्वा दूरगतात्रिपून् ।

सबलो गर्भसोडारे निविष्टोरिजिगीषया ॥ ३८९ ॥

अत्यन्तिकस्थं बलिनं रिपुमाकर्ण्य मार्गपाः ।

चमूं निवेशयामासुस्तूर्णं जलगदान्तिके ॥ ३९० ॥

महात्मा रिगचक्रेशः काचचक्राध्वपेशयोः ।

गत्वा प्रेरितदूतः स साम कर्तुमथेष्टवान् ॥ ३९१ ॥

नगरे काचचक्रेशः क्रमराज्ये तु मार्गपाः ।

सन्तु सोहं समस्तेपामिति सार्धं व्यधादयम् ॥ ३९२ ॥

अथ मार्गेशसैन्यस्थानानीयान्तिकमात्मनः ।
 जैतचक्रेशमल्लेकदौलतेब्राह्मखानकान् ॥ ३९३ ॥
 स्ववन्धून्काचचक्रेश आरुरोह जयी पुरम् ।
 निवासमकरोद्गीरो रिगचक्रालयेषु सः ॥ ३९४ ॥
 काचचक्रे स्थिते राज्ञोन्तिके निर्णयकारिणि ।
 बलं बलवतां दृष्टं शौर्येण तु पृथग्जने ॥ ३९५ ॥
 आगत्य रिगचक्रेशः काचचक्रान्तिकं तदा ।
 दिनान्युपित्वा ज्ञात्वास्य स्वल्पप्रेमागमत्पुनः ॥ ३९६ ॥
 मार्गेशनिकटं गत्वाघोचचक्रेशचेष्टितम् ।
 संमन्य वीरान्सर्वोस्तान्संघटय्य नृपामगान् ।
 रिगचक्रः स मार्गेशं ज्ञात्वा दुष्टमिवामयम् ॥ ३९७ ॥
 कश्मीरभूमौ प्रथिता अमात्या भीमार्जुनद्रोणसमा रणेषु ।
 मल्लेकश्रीदौलतगाजखानचक्रेशमुष्याश्च विचारदक्षाः ॥ ३९८ ॥
 सिद्धादेशात्प्रसिद्धस्य सिद्धादेशाधिकारिणः ।
 श्रीमन्मल्लेकराजाननालुकस्य मुखाद्यथा ॥ ३९९ ॥
 विज्ञाप्यन्तेऽत्रदेशीयैः कान्दिशीकैर्वलानुरैः ।
 सर्वैर्जनपदैर्दानैर्दुरातङ्ककलङ्कितैः ॥ ४०० ॥

तथा हि

जैनशाहे दिवं याते दुर्बला बलवत्तरैः ।
 पीडिताः कान्दिशीकाश्च जना दुर्दण्डतो गताः ॥ ४०१ ॥
 श्रीसैफडामरेन्द्रेण नृपामाल्येन पालिता ।
 लालिताथ भ्रजा नित्यं दुर्व्यवस्थानिवारणात् ॥ ४०२ ॥
 पुण्यपापपरीषाकान्मन्त्रिभिरन्तरान्तरात् ।
 पोपिता शोपिता लोकाः सद्विचार विवेकतः ॥ ४०३ ॥

भानुरिच ततश्चक्रपतिर्मल्लेककाञ्चनः ।
 उदेत्य मन्त्रिग्रीही तां नृपादेशादभूषयत् ॥ ४०४ ॥
 विचारनिरतेमुष्मिन्नासीने राजमन्दिरे ।
 बलं बलवतां दृष्टं शौर्येण तु पृथग्जने ॥ ४०५ ॥
 धैमत्यान्महतां पापाद्विशां च तत उत्थिताः ।
 मुगलातङ्कदुर्भिक्षदोषास्तस्मिन्वह्निर्गते ॥ ४०६ ॥
 मार्गेशाब्दालकानीतो मीरेजोगणयत्ततः ।
 अप्राप्तानिव प्राप्तान्स कश्मीरांश्चक्रिणो भयात् ॥ ४०७ ॥
 काचचक्रेशमल्लेके हिन्दुवाटे गते दिवम् ।
 काश्मीरिकाणां बाह्यानामभूत्कलुषितं मनः ॥ ४०८ ॥
 तदाकर्ण्यार्थं मीरेजहैदरोच्चीकरन्महान् ।
 कुलागतमिवास्वस्थं तदा कश्मीरमण्डलम् ॥ ४०९ ॥
 चक्रेशेन्तर्हिते भूमौ मुगला दैत्यरूपिणः ।
 विचेरुः शारदापीठे निःशङ्कमकुतोभयाः ॥ ४१० ॥
 मीरेजमधुगोलस्य कश्मीरस्थस्य चान्तिकम् ।
 आययुः परदेशेभ्यो मुगलाः सरघा इव ॥ ४११ ॥
 बलेषु वर्धमानेषु तेषु यातीतवार्षिका ।
 लोत्रप्रतिग्रहोपात्ता भूर्हता तैर्नियोगिभिः ॥ ४१२ ॥
 दिवानैम्लेच्छसंख्येशैर्लिपिता मुसुलाक्षरैः ।
 भूमिः समग्रराष्ट्राणां हृत्वाप्यायं प्रजास्वपि ॥ ४१३ ॥
 इतीव भूर्नभोमासि साध्वीवाथ व्यकम्पत ।
 द्वाविंशेद्वे जनाश्रीचान्हताप्यायानवेक्ष्य सा ॥ ४१४ ॥
 प्रनष्टमुगले देशे भूमीच्छुरसिलो जनः ।
 काश्मीरिकाणां विजयान्नूयोभूदर्थलिप्सया ॥ ४१५ ॥

तुरङ्गकसाहचर्यात्ते काश्मीरा नात्यर्जखयम् ।
 वेशो भूमिभोजनं च चिकित्सादण्डमद्भुतम् ॥ ४१६ ॥
 दृष्टाशुभोपि लोकोयं नामुञ्चद्दृढयादृढाम् ।
 दुर्वासनां महावैद्याश्चिकित्सां शास्त्रगामिव ॥ ४१७ ॥
 दुराचारादियं भूमिर्वायुक्रान्तेव भूरिशः ।
 त्रिशेव्ये चाश्वयुज्ज्ञासे कम्पिता स्वामिनो मुहुः ॥ ४१८ ॥
 आर्तव्राणान्महीदानान्मुक्तेर्लोत्रप्रतिग्रहे ।
 मोक्षाच्चातिथिसत्काराद्गहो धर्मेण शाम्यति ॥ ४१९ ॥
 अदृष्टविग्रहेन स्वेच्छाक्रीडनका इव ।
 धात्रा विनिर्मितः स्रष्टुं जगद्वायादमाभिधः ॥ ४२० ॥
 दृष्ट्वैनं स्त्रीयुतं चाग्रे प्रादुरासन्दशाष्ट च ।
 सहस्राण्यालयान्यस्य विभोर्दुर्घटलीलया ॥ ४२१ ॥
 अर्शकोर्शं दिवः सप्त भुवः पट्त्रिंशदावृतम् ।
 जगत्स्फारमवेक्ष्यार्पिरूपाः सृष्टाः पिगम्बराः ॥ ४२२ ॥
 विभुधामाश्रयी श्रीमात्रसूलोद्य पिगम्बरः ।
 दिगम्बरेच्छया लोकरूपालो मानवो जयेत् ॥ ४२३ ॥
 सदैवसृष्टिभूमध्ये हिमवान्गिरिरुत्तमः ।
 तत्रास्ति देशः कास्फारो हारो भूमिवरस्त्रियः ॥ ४२४ ॥
 सतां सुरुतसंभारोगारः सर्वधनुष्मताम् ।
 नानाद्रुमलताफारो विहारः सर्वसंपदाम् ॥ ४२५ ॥
 मेधावी रेवतीदाप्रथितभुजयलः सख्यः श्रीधरश्च
 भूपालेन्द्रः प्रतापोर्जितनिजयशसा भूपितो नामर्षेः ।
 जीयात्तद्देशजन्मार्जितयदुयसुधाप्रोद्धतो भानुमूर्तिः
 काश्मीरान्योजनायानयतिमिरहृतान्योजनायेव नष्टम् ॥ ४२६ ॥

मीरीजहैदरमहम्मदवाक्प्रमाणो

जीयाश्चिरं वसुमतीमवतीर्ण एव ।

कर्तुं सतीसरसि नौशरवानतुल्यं

पूर्वोर्वरीशचरितं चिरकालनष्टम् ॥ ४२७ ॥

सर्वैः पैगम्बरवरैर्मिलितैः खदैव-

स्यादेशतस्त्वह पिगम्बरवाटिकां ताम् ।

एतां कुरुत्यचरिताख्यदवाग्निदग्धां

सत्कर्मवृष्टिनिवहैः परिपोषणाय ॥ ४२८ ॥

श्रीमत्काञ्चनचक्रपे च विधिनान्वर्थीकृताख्याक्षरा

राजिः काञ्चनदानतस्तव सदा सत्यं समीक्षामहे ।

भ्राजिष्णौ करपद्मकर्णनिचयेभिज्ञानमेतादृशं

सव्यः सोस्तु करः परोपकृतयेजस्त्रं सहस्रं समाः ॥ ४२९ ॥

श्रीमन्मार्गपतीश तावकयशः शुभ्रं विलोक्यावहि-

श्चक्राधीश समागतो ऋतुपतिस्त्वां सेवितुं सर्वतः ।

कुन्दैः कङ्कालकर्णिकारकुटजैः स्रग्भिस्तथा मञ्जरी-

पुष्पैः पट्टपदकोकिलास्वनभरैः कुर्वञ्जयोद्घोषणाम् ॥ ४३० ॥

सन्तः प्रमुदिताः केन न केन तव कर्मणा ।

वसन्तो भयतामस्तु वसन्तः शुभकृत्सदा ॥ ४३१ ॥

(एषुश्लोकेषु कवेरेव ग्रामीणतां निरूप्य लेखके दोषो नोपचार्यः ।)

जिष्णुः संतापितारातिः कालखङ्गधरो रणे ।

प्रणेता जगतां प्राणः शंकरो विनतात्मनाम् ॥ ४३२ ॥ -

कलावात्राज्यराज्ञास्वान्गुरकाव्यज्ञमङ्गलः ।

जीयान्द्रभूपणो नित्यं गाजशाहो महारथः ॥ ४३३ ॥

मुन्यग्रिसंख्ये घर्षे च शुचौ मास्यसितेतरे ।

अष्टम्यां राजहोमाय पुत्रस्याक्षरभूभुजः ॥ ४३४ ॥

मुगलेशस्य सेनानीकरवाहुधरान्वितः ।

नाजुकशाहः पापण्डदेशं प्राप्तो जिगीषया ॥ ४३५ ॥

संमन्य गाजशाहोथ श्रुत्वा तद्वाह्यचेष्टितम् ।

मल्लेकहोसचक्रेशं याह्यदेशं व्यसर्जयत् ॥ ४३६ ॥

लौलमल्लेकचक्रेशपेजाहैवतयानकैः ।

खुजाफतिहमीरालकाद्यैर्मन्त्रिचरैर्युतः ॥ ४३७ ॥

वीरायुतैः पत्तिभिश्च निःसंख्यैः पटमण्डपैः ।

महात्मा होसमल्लेको निविष्टः सुवलान्तरे ॥ ४३८ ॥

तावन्मुगलसैन्येन महता याह्यभूवृता ।

विमला सज्जनस्येव चित्तभूः कलुषैर्मलैः ॥ ४३९ ॥

ततो राजपुरीदेशमशेषमावृणोद्धलैः ।

मुगलेशस्य प्राक्सैन्याः पापाण्डैरकृतादरैः ॥ ४४० ॥

कुब्जः फादमीरिफो राजाकर्ण्य शूरपुराद्गहिः ।

सबलो हिन्दुवाटं स प्रयातस्तज्जिगीषया ॥ ४४१ ॥

ऊर्जितां गाजशाहस्य चमूं हृष्टा महीयसीम् ।

मार्दवं म्लेच्छसेनागाद्धिमानीयार्कःरदिमभिः ॥ ४४२ ॥

हृष्टोर्जितं गाजशाहयलमाजग्मनुद्वृतम् ।

फत्तेमल्लेकलुहरमल्लेकावस्य चान्तिकम् ।

रुद्धेषु दुर्गमार्गेषु प्रभूतं मौगलं यलम् ॥ ४४३ ॥

घोरैः फतिहगानाघैर्गर्जद्भिराकुलीकृतम् ।

खुजहाजकयोस्फचक्राद्या मुगलान्विताः ॥ ४४४ ॥

साम राजपुरीराज्ञा गाजीशाहमवाकृतम् ।

नौशाहस्थिते शाहनाजुके मुगलास्तथा ॥ ४४५ ॥

उपाह संघियन्धेन फाटं दुर्गादिगर्भभिः ।

विप्लवो गाजभूमिं दूतेशो गुप्तापाचिकम् ॥ ४४६ ॥

करवाहुधरादीनां प्राह गत्वा सभान्तरम् ।
 भोभो म्लेच्छपते कस्मादकस्मात्प्रवलैर्वलैः ॥ ४४७ ॥
 आयाताः केन विश्वस्ता अज्ञातनृपविक्रमाः ।
 अथवा प्राक्तनी शैली शाहियुद्धं नु विस्मृतम् ॥ ४४८ ॥
 बलद्वयवधात्पापं युष्माकं परिणंस्यति ।
 यदि शक्तिः किमेतैः स्याद्गुर्गन्ध्यादिकर्मभिः ॥ ४४९ ॥
 विधिर्ददाति यद्यस्य स तत्फलमथाश्रुते ।
 चक्रिराजानकाद्या वा स्थिता अंशहरा इतः ॥ ४५० ॥
 देशत्के मुगलाः को वा खुजहाजी भविष्यति ।
 इत्युक्तो लेखहारेण खुजहाज्यप्रवीदिदम् ॥ ४५१ ॥
 शासनमम्भराख्यानं मुगलेशस्य वच्म्यहम् ।
 चक्रेशभूपं दातारं गुणज्ञं धन्विनां वरम् ॥ ४५२ ॥
 विचारे नौशिरोवानं कया स्तुत्या स्तुवीमहे ।
 काश्मीरिकाणां देशांशो म्लेच्छानां पारितोषकम् ॥ ४५३ ॥
 दत्त्वा मुगलराजस्य चेतःशुद्धिर्विधीयताम् ।
 अथवा देशधात्रीभिः किं स्यात्प्राकृतमेतया ॥ ४५४ ॥
 युद्धेन वीरहानिः स्याज्ज्ञाता सर्वस्य भूमिपः ।
 दृष्टाः श्रुताः स्मृता नैव गाजिशाहस्य संनिभाः ॥ ४५५ ॥
 योद्धुं दिगन्तरं को नु यात पतत्परः समः ।
 दूतात्प्रत्यागताच्छ्रुत्वा क्रोधविस्मयवाद्गृपः ॥ ४५६ ॥
 अयरूढोद्रितुद्गात्स समारूढो महद्यशः ।
 श्रीमच्छृङ्गारमल्लेख आलीमल्लेख इत्यपि ॥ ४५७ ॥
 राना अहादयोसूफइयशाहादयः सुताः ।
 रानः स शाहिभाजोपि घृतधान्यैश्च मन्त्रिभिः ॥ ४५८ ॥

स्वस्वसैन्यसमुन्नद्धैः कश्मीरेन्द्रो विभूषितः ।
 सहस्रैरश्ववाराणां वाजिभिर्वेगराजिभिः ॥ ४५९ ॥
 शार्ङ्गत्सखगदाप्रासशक्तितोमरभूषितैः ।
 नागरन्धगतोफाकनामाश्मरन्धगायुधैः ।
 पदातिलक्षैः संनद्धैः शत्रुसेनान्तिकेवसत् ॥ ४६० ॥
 अन्तिकादन्तिकं व्यूहैर्निविष्टे सैन्ययोद्धेये ।
 पारावारगता योधा रणरङ्गमभूषयन् ॥ ४६१ ॥
 हासदुन्दुभिनादेन कर्णतालैश्च हेषकैः ।
 गजाश्वानामश्मरन्धगर्जनैस्तर्जयन्निव ॥ ४६२ ॥
 अथ पत्तिसहस्रेण पुरोगेन प्रभूषितः ।
 प्रवीरो गाजिशोभन् समरारम्भमग्रहीत् ॥ ४६३ ॥
 दृष्ट्वा वीरं तमायान्तं केचिन्मुगलपुङ्गवाः ।
 मनःशैथिल्यमादाय शनैर्युद्धाय निर्ययुः ॥ ४६४ ॥
 नृपाग्रे म्लेच्छवीराणां स्वामिभक्त्या पुरो गताः ।
 मुण्डानि चिच्छिदुर्युद्धे शरावाणीव चक्रतः ॥ ४६५ ॥
 रणे ह्येतत्त्वानेन प्राणदानेन तत्क्षणम् ।
 विवाहोजनि स्वःस्त्रीणां पञ्चबाणेन योपिताम् ॥ ४६६ ॥
 वीरव्रतं पुरोगानामद्भुतं च तपः प्रभोः ।
 विचिन्त्य मुगलाध्वेलुहंतशेषा यथागतम् ॥ ४६७ ॥
 स्वप्राणघेतनैर्युद्धा परोऽख्यवहारिणः ।
 विजित्य फीर्त्युपचयं स्वर्यातस्तद्वलद्वयात् ॥ ४६८ ॥
 पत्नीनामद्भुतं वीर्यं वीरस्य म्लेच्छयलान्तरात् ।
 धाट्याप्तं रूप्यकुप्यादि तद्राक्षानुग्रहीतम् ॥ ४६९ ॥
 स्वसैन्यापचयं शत्रुसेनोपचयमेव च ।
 विचिन्त्य मुगला याता धाणिजा इव घेतने ॥ ४७० ॥

स रराज पुरीराजः पापण्डान्करदायिनः ।

कृत्वा प्रत्याययौ गाजशाहः स विक्रमोर्जितः ॥ ४७१ ॥

नित्यं जेता चिरं स्थेया राजन्साम्राज्यदीक्षितः ।

इत्याशिपो जनाच्छृण्वन्काश्मीरान्तर्नृपोविशत् ॥ ४७२ ॥

वेदैः पदस्वरसैः पदक्रमयुतैर्वेदान्तसिद्धान्तकै-

स्तर्कव्याकरणैः पुराणपठनैर्मन्त्रैः पङ्क्त्यागमैः ।

शैवैर्वैष्णवसौर्यौद्धसहितैश्चित्रैर्विहारैर्मठै-

र्द्राक्षाकुङ्कुमसस्यशालिनिवहैः पुष्पैः सुगन्धैरपि ॥ ४७३ ॥

पौराणश्रुतितर्कशास्त्रनिचयैः किं चाग्निहोत्राद्वितै-

र्विघ्नैर्ध्यानतपोजपादिनिरतैः स्नानार्चनाद्युत्सुकैः ।

नागैः कोटियुतैस्तथा हरिहरैर्गन्धर्वविद्याधरैः

स्वर्गस्थामृतखण्डशीतलजला काश्मीरभूरुत्तमा ॥ ४७४ ॥

चत्वारिंशदथापि पञ्च गिरिशाः पट्टिश्च चक्रायुधा

ग्रह्माणस्त्रय इत्यनादिनिधना द्वाविंशतिः शक्तयः ।

नीलादीनि शतानि सप्त फणिनां तीर्थीकसां कोटयो

विख्याताश्च चतुर्दशोत्तमतराः काश्मीरभूमण्डले ॥ ४७५ ॥

अष्टादशचमूभर्ता योमवद्धस्तिनापुरे ।

वीरो युधिष्ठिरभ्राता भ्राता धुर्य इवार्जुनः ॥ ४७६ ॥

स दिग्विजयरोगेण भुवं जित्वापिलामिमाम् ।

पातालमविशद्वीरव्रतखण्डनशङ्कितः ॥ ४७७ ॥

तत्र नागपुराण्याशु जित्वानभिमुखो रणे ।

प्राप्य नागसुतां वीरो वर्षं तत्राभजत्सुखम् ॥ ४७८ ॥

आगतोय गते काले बहले पुनरप्यसौ ।

दिग्जयाय जगामाशु स्वपुत्रेण हतो रणे ॥ ४७९ ॥

जीवायितस्ततस्तूर्णं परिहाय स्वभार्यया ।
 हृष्टश्च सुतवीर्येण तेनैव समुपाययौ ॥ ४८० ॥
 अथ कालेन नीतेस्मिन्नर्जुने तत्सुतौ भुवम् ।
 विभज्य दधतुः सर्वा परीक्षिद्वमुवाहनौ ॥ ४८१ ॥
 आभीरदेशे निवसन्सार्द्धं शतमसौ समाः
 षोडशोऽनं शतं यज्ञे सुतानां वीर्यशालिनाम् ॥ ४८२ ॥
 तेषामपि सुतांस्तद्वत्सुतांश्च सहस्रशः ।
 आसंत्यज्य पुनर्योगी मातामहपुरं ययौ ॥ ४८३ ॥
 ततस्तेतिबलोन्मत्ताः परस्परविरोधिनः ।
 प्रजानां विदधुः षोडां मर्यादां च न्यवारयन् ॥ ४८४ ॥
 आज्ञातिक्रमणात्पित्रा शप्तास्ते बलदर्पिताः ।
 स्वनाशायान्खिलान्देशान्धाटीभिः समपीडयन् ॥ ४८५ ॥
 दृष्ट्वाकाशं गतः काश्चित्सिद्धस्तञ्जनपीडनम् ।
 विव्रतमकरोन्तूर्णं दयाधानीश्वरं प्रति ॥ ४८६ ॥
 अथोद्यचार नमसो वागेवमशरीरिणी ।
 सृष्टः सागरमध्येस्ति सासिरेव यमोपमः ॥ ४८७ ॥
 स गृहीतस्ततस्तेन रोमदेशे च वर्धितः ।
 तेनासिना ह्यारूढः कण्टकोद्धरणं व्यधात् ॥ ४८८ ॥
 लोत्रीकश्चक्रवर्त्ती स सर्पभूतालिजित्वरः ।
 ध्रियमाणो न केनापि दृष्टोभून्मित्रबन्धुभिः ॥ ४८९ ॥
 ये लोकोत्तरकर्म कर्तुमनुलं सृष्टाः परं धेधसा
 तेषां तादृशमेव सोऽयं कृतयाजन्मायसानं तथा ।
 दृष्टान्तस्तु सहस्ररदिमरिह यत्रैलोभ्यदीप्तिप्रदो
 शतः केन कृतोऽभ्युदेति यदि वा कुत्रास्तमभ्येति च ॥ ४९० ॥

तद्वंशजन्मा पार्थोभूदूरं गत्वा रुपा पितुः ।
 पञ्चगहरभूमध्ये यो गहरपुरं व्यधात् ॥ ४९१ ॥
 तद्वंश्यः कुरुशाहोभूद्यः सर्वा दिशमुत्तराम् ।
 जित्वा सपश्चिमां चक्रे धनुर्देवालयं निजम् ॥ ४९२ ॥
 ताहिरालसुतस्तस्य लोचनत्रयभूषितः ।
 यथेच्छालाभमाहात्म्ययुक्तो लोभविर्वर्जितः ॥ ४९३ ॥
 त्रिकालदर्शी चाहृष्टपालितोतिबलान्वितः ।
 दयालुः सततं योगी वदान्यः सर्वशास्त्रवित् ॥ ४९४ ॥
 तस्य प्रभावतो राज्यं कश्मीरेषूपभुञ्जते ।
 कश्मीरभूमिपालानां यः स्यादशुभचिन्तकः ॥ ४९५ ॥
 दिगन्तरीयभूपालस्ताहिरालो निहन्ति तम् ।
 काश्मीराः पार्वती तत्र राजा ज्ञेयो हरांशजः ॥ ४९६ ॥
 इत्येतत्प्रत्ययायैव यस्यासील्लोचनत्रयी ।
 नास्य शत्रुरभूत्कश्चिन्न चासौ कस्य चिद्रिपुः ॥ ४९७ ॥
 दैवीमप्यापदं लोके तपसैव न्यवारयत् ।
 ताहिरालकुलोत्थानां न हि गृह्णाति यो नृपः ।
 सोवश्यं संपदः स्वस्या ददात्येव जलाञ्जलिम् ॥ ४९८ ॥
 द्विस्त्रिराकर्णयामास गिरं खादुदितामसौ ।
 गृहाण राज्यं कश्मीरेष्विति नैवान्वमन्यत ॥ ४९९ ॥
 शाहमीरः सुतो योस्ति तवात्यन्तनयज्ञधीः ।
 स विसृज्यस्त्वया यस्मादात्मा पुत्र इति श्रुतिः ॥ ५०० ॥

॥ इति ताहिरालवंशवर्णनम् ॥

राज्यं नाज्जुफखानाय दत्त्वा दौलतचक्रकः ।
 स्वयं न युभुजे देशं निर्देशेन ह्यशेषतः ॥ ५०१ ॥

कम्पितो म्लेच्छलोकेन नवे तस्मिन्नराधिपे ।
 रज्यते स्म जनो नित्यं शिशिरेण मधाविव ॥ ५०२ ॥
 नाजूकशाहं तद्राज्यं गृहीते निर्वैवर्जनाः ।
 उदयाद्रिं गते सूर्ये प्रातः पञ्चाकरा इव ॥ ५०३ ॥
 मिलितेष्वथ सर्वेषु परस्परविरोधिषु ।
 पुनर्ग्रामविभागेन शनैर्वैरमजायत ॥ ५०४ ॥
 यदेराणादयो लोका मिर्जाहैदरसेवकाः ।
 चक्रजातिविरोधेन सदाशिवपुरेवसन् ॥ ५०५ ॥
 वितस्तातीरमाश्रित्य समुद्रामठवासिनः ।
 युयुधुर्दहनास्त्रेण चक्रदौलतकादयः ॥ ५०६ ॥
 मासमेकं कृते युद्धे दहनास्त्रशरादिभिः ।
 दौलतचक्रलोकेन विजयो विहितस्तदा ॥ ५०७ ॥
 अत्रान्तरे स होमायः पातिशाहोभवद्भुवि ।
 नमत्समस्तभूपालम्रीलिघृष्टपदाम्बुजः ॥ ५०८ ॥
 तेन निर्वापितो राह्वा मियो वैरमहानलः ।
 प्रजानां हृदयोन्मायी न दारिद्र्यचद्वानलः ॥ ५०९ ॥
 अजहोमायनामासीद्वैरी तस्य महीभृतः ।
 स देशं दुर्गमं धित्वा स्यातव्यमित्यचिन्तयत् ॥ ५१० ॥
 किन्तु नेष्यामि कश्मीरदेशं पर्वतदुर्गमम् ।
 तत्र स्थितं न याचेत मां होमायमहीपतिः ॥ ५११ ॥
 इत्युक्त्वा चलिते तस्मिन्नजहोमायभूपतौ ।
 काश्मीरैः सह सङ्ग्रामो धूम्य नगमस्तफे ॥ ५१२ ॥
 ततः काश्मीरलोकेन पर्वतोपरिवासिना ।
 अजहोमायभूपस्य निहतं सर्वसैनिकम् ॥ ५१३ ॥

अयं तु नृपतिः शश्वत्पाति कदमीरमण्डलम् ।

नाजूकनृपतौ साक्षाद्दिग्दाहः सर्वतोभवत् ॥ ५१४ ॥

द्वितीये प्रहरे रात्रेः प्रसुप्ते सकले जने ।

वभूव धरणीकम्पो मथितानेकमानवः ॥ ५१५ ॥

भूमिरन्ध्रेषु जातेषु भूकम्पेन पदेपदे ।

पथि संचरतां मार्गः पान्थानां विस्मृतोभवत् ॥ ५१६ ॥

भूमिरन्ध्रगते गेहे रात्रौ निर्गमनोत्सुकाः ।

उपर्याच्छादनं भित्त्वा जनाः प्रातर्विनिर्गयुः ॥ ५१७ ॥

वितस्तातोयपतिताद्गृहात्काष्ठमयात्तदा ।

सप्तक्रोशेष्वतीतेषु प्रबुद्धा निर्ययुर्जनाः ॥ ५१८ ॥

हसैनपुरहोसैनपुरयोर्दूरवर्तिनोः ।

नदीमुखङ्घ्र्य भूकम्पे व्युत्क्रमोद्यापि दृश्यते ॥ ५१९ ॥

क्वचिद्धा तातेति क्वचिदपि च हा मातरिति वा

क्वचिद्धा मित्रेति क्वचिदपि च हा भ्रातरिति वा ।

तदा तत्रस्थानां करुणरुदितं दुर्व्यसनिनां

निशम्याभूद्वज्रप्रतिहतमिवातीव हृदयम् ॥ ५२० ॥

निर्घातध्वानभीमे नभसि हतगतौ तारकाणां समूहे

कल्लोलालोलतुम्बीफलघदविरतं चञ्चले भूमिरण्डे ।

पुत्रे मित्रे कलत्रे सुजनसहृदये द्रव्यजाते जनानां

भूकम्पातङ्कशङ्का प्रचलिनमनसां स्नेह आसीन्न तेषाम् ॥ ५२१ ॥

विजयेश्वरमार्तण्डवराहक्षेत्रवासिनाम् ।

पुण्यतीर्थप्रभावेन भूकम्पाभ्रभवद्भयम् ॥ ५२२ ॥

पुनःपुनः प्रतिदिनं भूमिकम्पे प्रवर्तिते ।

उयास सकलो लोकः पटमण्डपपङ्क्तिषु ॥ ५२३ ॥

याते बहुविधे काले निवृत्ते सकलं जने ।
 ररक्ष सकलं देशं सम्यग्दौलतचक्रकः ॥ ५२४ ॥
 निरुद्ध जलसंचारं घेतालाङ्गणभूमिषु ।
 विदधे निजमास्थानं सस्यक्षेत्रचिकीर्षया ॥ ५२५ ॥
 एतादृशे कृते कार्ये क्रुद्धवेतालचोदिताः ।
 गृहे दौलतचक्रस्य पतन्तिस्म शिला निशि ॥ ५२६ ॥
 अदृष्टदेवताक्षितशिलावर्षणसंकुलम् ।
 राजद्वारं निशीथिन्याममवद्विस्मयावहम् ॥ ५२७ ॥
 ईदृशं प्रत्यहं केन कृतं पापाण्यवर्षणम् ।
 इत्थं परस्परं लोकः कथयामास विस्मितः ॥ ५२८ ॥
 तूलमूलाभिधे ग्रामे सम्यग्ज्ञानपरायणः ।
 अभिमन्युरिति ख्यातः साधुरासीन्महातपाः ॥ ५२९ ॥
 एकदा तद्गृहं गत्वा साधुं दौलतचक्रकः ।
 उवाच निर्भयं प्राज्यं कथं राज्यं भविष्यति ॥ ५३० ॥
 इत्युक्ते तेन सोपादीश्विवारय मदाज्ञया ।
 धार्पिकं ग्राहणकरं तेन सिद्धिर्भविष्यति ॥ ५३१ ॥
 इत्थं निवेदिते तेन साधुना म्लेच्छसत्तमः ।
 उवाच वचनं सम्यक्शृणु वच्मि महामुने ॥ ५३२ ॥
 तूलमूलाभिधं ग्राममर्पयिष्यामि तेधुना ।
 विप्रदण्डं कथं म्लेच्छो धारयामि त्वदाज्ञया ॥ ५३३ ॥
 इत्थं दौलतचक्रेण वचने कथिते सति ।
 अभिमन्युर्बभूवासी रोषव्याकुलमानसः ॥ ५३४ ॥
 तेनाशु ग्राहणकरो यदा नैव निवारितः ।
 साधुर्दौलतचक्रः तं शशाप रोषसंयुतः ॥ ५३५ ॥

समुद्रमध्यमासाद्य चन्द्रार्काँ ते पतिष्यतः ।
 इति शापप्रनष्टश्रीर्ययौ दौलतचक्रकः ॥ ५३६ ॥
 वर्षमेकं कृते राज्ये हर्षाबाभिधभूभृता ।
 जग्राह तत्पदं लोभाद्राजीखानस्ततः स्वयम् ॥ ५३७ ॥
 तत्प्रतापान्निदग्धेषु सिक्ताः स्त्रीनयनाश्रुभिः ।
 गृहेषु वैरिणां नित्यमुत्पद्यन्ते तृणाङ्कुराः ॥ ५३८ ॥
 रुदच्छात्रवनारीणामश्रुवर्षाकुलेष्वपि ।
 ज्वलत्यपूर्वो गेहेषु यत्प्रतापदवानलः ॥ ५३९ ॥
 अथ दिग्दाहभूकम्पान्समीक्ष्य पृथिवीभृता ।
 पृष्टा वाक्यमिदं प्राहुर्गणका गणनापराः ॥ ५४० ॥
 देशेऽस्मिस्तव संभविष्यति महद्युद्धं समृद्धं प्रभो
 सङ्ग्रामेष्वपि निःसरिष्यति महावेगा च रक्तापगा ।
 लोकानां प्रचरिष्यति प्रतिपदं दुर्भिक्षपीडाथवा
 तस्माच्चाखिविचारणेन धरणीं भूपाल मोः पालय ॥ ५४१ ॥
 अथाययौ स्वसेनाभिर्मिर्जाहैदरसेवकः ।
 करवहदुरनामासौ भूयो देशजिगीषया ॥ ५४२ ॥
 निशम्यैतादृशीं वार्तां गाजशाहिर्विनिर्ययौ ।
 तुरङ्गमुखुरोद्धृष्टचूर्णीकृतमहीधरः ॥ ५४३ ॥
 स समाश्रित्य भूपालो देशं राजविराभिधम् ।
 पदातिमार्गलोकानां समराय समादिशत् ॥ ५४४ ॥
 राजवीराभिधे देशे मिलिते राजकद्वये ।
 भीतिर्यभूव लोकानां द्विराजनामशङ्किनाम् ॥ ५४५ ॥
 रणे विलोक्य सर्वोसां पत्नीनां गतिचातुरीम् ।
 यभूव यायुवत्कम्पो भीतिचञ्चलमानसः ॥ ५४६ ॥

फरबहदुरो हृद्वाद्य काश्मीरशरवर्षणम् ।
 स क्रुद्धः करबहदुरः पत्तिलोकविलोकनात् ॥ ५४७ ॥
 अन्धकार इव प्रातः साक्षादरुणदर्शनात् ।
 नस्मिन्पलायिते देशान्निर्घवो सकलो जनः ॥ ५४८ ॥
 सर्पे चिनिर्गते गेहात्कुटुम्बमिव तत्क्षणम् ।
 तदास्य बबूध्रे तेजः करैर्ज्ज्वाल मेदिनी ।
 विससार प्रतापश्च ग्रीष्मकाले रवेरिव ॥ ५४९ ॥
 अत्रान्तरे महारोपजर्जरीकृतमानसाः ।
 हवीचक्रादयो लोकाश्चस्फुन्दुर्नगरान्तरम् ॥ ५५० ॥
 सदाशिवपुरे दुर्गे कृत्वा तिष्ठत्सु वैरिषु ।
 दिदामठान्तिके तस्यौ भूपो युद्धचिकीर्षया ॥ ५५१ ॥
 युद्धेस्मिन्हाटके स्वामिसदाशिवपुरस्थयोः ।
 वितस्ता सेनयोर्मध्ये धारयन्तीव सा धमौ ॥ ५५२ ॥
 नदीमुल्लङ्घ्य भूपालो युद्धं कृत्वा महत्तरम् ।
 सितानदीप्रवाहेषु हवीचक्रममारयत् ॥ ५५३ ॥
 गते बहुविधे काले नोस्सीचक्रप्रचोदितः ।
 आययौ मुगलस्वामी श्रीकाश्मीरजिगीषया ॥ ५५४ ॥
 शाह अब्दुलमालीति नाम यस्याभवद्भुवि ।
 स काश्मीरान्तरं प्राप बहुलौकसमन्वितः ॥ ५५५ ॥
 तत्तदागमनं ध्रुत्वा सैन्येन महता वृतः ।
 आससाद स भूपालः परिहासपुरान्तिकम् ॥ ५५६ ॥
 हते बहुविधे युद्धे सकले सैनिके मृते ।
 शाह अब्दुलमाली स चलाल निजयत्बना ॥ ५५७ ॥
 यभूवुः समरे तत्र ययना विगतासवः ।
 यमस्तुतोप रक्तौघव्याजेनाधिगतासवः ॥ ५५८ ॥

आनीतैः समरस्थानाद्भूपालो नगरान्तरे ।
 गृहमुद्वङ्कयामास मृतमानवमस्तकैः ॥ ५५९ ॥
 एकदा सप्तवर्षस्य बालस्योन्मुष्णतः फलम् ।
 कृपां विहाय भूपालः करं चिच्छेद तत्क्षणम् ॥ ५६० ॥
 चौरे मुष्णति कस्मिंश्चिन्मीनान्ग्रामनिवासिनाम् ।
 बलाज्जहार भूपालः स्वर्णमुद्राशतद्वयम् ॥ ५६१ ॥
 मातुलं स्यं जिघांसन्तं यौवनस्थं प्रतापिनम् ।
 क्षणाज्जघान भूपालः स्वसुतं हैदराभिधम् ॥ ५६२ ॥
 निहते स्वसुते तेन यौवनस्थे दुरात्मना ।
 हतः पुत्रोप्यनेनेति हाहाकारो महानभूत् ॥ ५६३ ॥
 अष्टादशाभवंस्तस्य युवराजस्य मन्त्रिणः ।
 स ताज्जघान भूपाल उन्मत्त इव राक्षसः ॥ ५६४ ॥
 एकदा कुष्ठरोगेण बहुलेन महोपतिः ।
 बभूव विगतच्छायो ग्रहणेनेव चन्द्रमाः ॥ ५६५ ॥
 कण्डूः कीटकृता देहे पूयशोणितनिर्गमः ।
 नरके यानि चिह्नानि तान्यासंस्तस्य जीवतः ॥ ५६६ ॥
 कीटो जघास मांसानि पीत्वा तत्पूयशोणिते ।
 नरकादधिका पीडा बभूवैतस्य जीवतः ॥ ५६७ ॥
 हा तात मित्र हा पुत्र मम कष्टमुपस्थितम् ।
 इति क्रन्दितमाकर्ण्य को नाभूद्दीनमानसः ॥ ५६८ ॥
 इति स्पष्टमहाकुष्ठनिपीदितकलेवरः ।
 सह संसारलोभेन प्राणांस्तत्याज भूपतिः ॥ ५६९ ॥
 मृतस्य तस्य भूपस्य भ्राता ह्येतेनयानकः ।
 निखन्य भूतले सम्यद्रिर्ममे मृतसंस्थितिम् ॥ ५७० ॥

अकस्माद्भूतलं तत्र जज्वाल नरकाग्निना ।
 धूमेनोत्पतता कुर्वद्विस्मितां जनसंततिम् ॥ ५७१ ॥
 निःश्वास इव फालेन पीड्यमानस्य भूभृतः ।
 उत्तस्थौ सर्वतो धूमः सर्वलोकविलोकितः ॥ ५७२ ॥
 रात्रौ तद्भूतलं गत्वा पीड्यमानस्य भूभृतः ।
 शुभाय सकलो लोको यमकिङ्करताडनम् ॥ ५७३ ॥
 तेनोक्तं यादृशं यीजं तादृशं लभ्यते फलम् ।
 इत्थं परस्परं लोको वदति स्म सविस्मयः ॥ ५७४ ॥
 वर्षद्वयान्तरे कृत्वा राज्यं पापमलीमसम् ।
 कुष्ठरोगविशीर्णाङ्गो गाजिशाहिर्ममार सः ॥ ५७५ ॥
 हा कथं तेन भूपेन कृत्वा पापमहोन्नतम् ।
 अल्पकालप्रसङ्गेन नाशिता बहुवत्सराः ॥ ५७६ ॥
 स्वर्ग्यते नृपतौ भ्राता राज्यं होसेनखानकः ।
 जग्राहास्तं गते चन्द्रे पूर्वार्द्रिमिव भास्करः ॥ ५७७ ॥
 राज्यमाधित्य भूपालो दुर्विचारदवानलात् ।
 प्रजा निर्धापयामास ग्रीष्मर्त्ताविव तोयदः ॥ ५७८ ॥
 सदा प्रत्यर्धिदानेन लक्ष्मीस्तेन वशीकृता ।
 तदा प्रत्यर्धिदानेन कीर्तिर्दूरतरं गता ॥ ५७९ ॥
 चिक्रीडं सह कान्ताभिर्भूपः पीतनवासवः ।
 सुरां तत्सदृशं स्वर्गे स चकार न घासवः ॥ ५८० ॥
 तद्गृहे गुणवस्त्रेव लक्ष्मीरासीदनन्यगा ।
 तां विलोभ्य तथाभूतां कीर्तिर्मर्त्येव साचलत् ॥ ५८१ ॥
 तदीयगृहमाधित्य प्राप्तसर्वमनोरथः ।
 याचको नामवर्षीतो दानेन दयया च फः ॥ ५८२ ॥

सततं यस्य पादाब्जसमस्तन्यस्तमस्तकः ।

अद्याप परमां लक्ष्मीं लोकः शोकविवर्जितः ॥ ५८३ ॥

तस्मिन्नक्षति कश्मीरदेशं नित्यं विशेषतः ।

अभूत्पुष्पफलोत्पत्तिपरिपूर्णा वसुन्धरा ॥ ५८४ ॥

दुर्भिक्षचोरराजभ्यो भये तेन निवारिते ।

अमंस्त स्वर्गसदृशं लोकः कश्मीरमण्डलम् ॥ ५८५ ॥

यदा यदा तेन कृतो विचार आसीन्न चौरस्य तदा प्रचारः ।

अभून्न दानावसरे विकारस्ततोभवत्तस्य यशःप्रकारः ॥ ५८६ ॥

खानेजमाननामाभून्मन्त्री तस्य महीभूतः ।

स निर्गते महीपाले चस्कन्द नगरं क्षणात् ॥ ५८७ ॥

[येनापराधः कृतस्तत्प्रातिवेदिमकाग्राजा मुमोष । प्रत्यहं शतशो लोकाञ्जघान । स्वल्पापराधेधिकं दण्डं कृतवान् । एकस्य ग्रामस्यापराधे सति बहून्तमान्मुमोष । सुपात्रे किमापि न ददौ कुपात्रेषु समर्पयत् । स्वसेवकं जैतानामानमादिदेश । मत्पुत्रो हन्यताम् । स स्नेहवशाद्राजपुत्रं न जघान । ततो राजपुत्रं देलावरखानो जघान । लोकास्तत्रसुः । हा पाप राजन्परलोके का गतिस्तव भविष्यति । स्वसुतस्यापि कृपा न जाता । तत्सेवकानपराधरहितान्किमवधीः]

तदीयसैन्यमागत्य नाशयामास तत्क्षणम् ।

होसेननृपतिः प्रातरन्धकारमिवांशुमान् ॥ ५८८ ॥

सुखं बहुविधं तेन कृतं नित्यं महीभूता ।

संरक्षिता विधानेन प्रजाः संजातविस्मयाः ॥ ५८९ ॥

विरोधे कृतबुद्धीनां धैर्यसंसक्तचेतसाम् ।

महदस्त्रानकादीनां चकर्प नयनानि सः ॥ ५९० ॥

निर्गतानां महीं जेतुं भूपः संप्राप पर्वते ।

एकदा शारिकास्थाने मिलिते सकले जने ।

वसन्तदिवसे राजा स चकार महोत्सवम् ॥ ५९१ ॥

कुङ्कुमागुरुकर्पूरचन्दनाद्यनुलेपनैः ।

रराज सकलो लोको वसन्तदिवसे तदा ॥ ५९२ ॥

विहितोन्नतदुर्लभ्यलक्ष्यभेदाय भूपतिः ।

निजसेवकलोकाय गजवाजिधनं ददौ ॥ ५९३ ॥

भूयः श्रीपञ्चमी तत्र दिवसे पृथिवीपतिः ।

ददर्श मिलितं लोकं ज्येष्ठरुद्राख्यपर्वते ॥ ५९४ ॥

कश्चित्कान्तां प्रति कृतरुचिमंजरीं जिघ्रति स्म

क्षीबोन्यस्त्रीहसितसमये व्याकुलः कश्चिदासीत् ।

पीत्वा कश्चिन्मधु समभवत्पुष्पसंभूषिताङ्गः ।

श्रीपञ्चम्यामिति कृतसुखो निर्वभौ सर्वलोकः ॥ ५९५ ॥

वराङ्गनानां नवसुन्दरीणां विलोक्य साक्षाद्बहु नृत्यगीतम् ।

ददौ समासाद्य नवीननावं सुवर्णदुर्वर्णवसांसि राजा ॥ ५९६ ॥

अथापस्मारदोषोऽस्य प्रबभूव महीभृतः ।

कलङ्क इव चन्द्रस्य निर्मलस्य शनैःशनैः ॥ ५९७ ॥

होसेनशाहिशीतांशौ ग्रस्तेपस्मारराहुणा ।

दुर्विचारान्धकारेभ्यो जनो भीत्याकुलोभवत् ॥ ५९८ ॥

होसेनपृथिवीपालो राज्यं संस्थाप्य सोदरे ।

कुतूहलादिव स्वर्गं ययौ दानसमर्पितम् ॥ ५९९ ॥

सप्तवर्षेष्वतीतेषु नित्यं सुग्रमयेषु सः ।

कीदृशं स्वर्गमस्तीति दर्शनार्थं ययाविव ॥ ६०० ॥

विमानितापि द्रविणव्ययेन सहैव याता क्षितिपस्य लक्ष्मीः ।

आराधितापि प्रसभं धनेन कीर्तिः कथं तिष्ठति लोकमध्ये ॥ ६०१ ॥

आलिखानाश्रिते राज्ये तुतुपुः सकलाः प्रजाः ।
 उदयार्द्रि गते सूर्ये प्रातः कमलिनीर्यथा ॥ ६०२ ॥
 कश्मीरदेशमालोक्य सम्यग्भूपालपालितम् ।
 निनिन्द सुखितो लोकः स्वर्गं दैत्येन्द्रनाशितम् ॥ ६०३ ॥
 विचारे विहिते तेन बुर्जना विलयं ययुः ।
 उलूका इव पूर्वार्द्रि प्रयाते दिवसेश्वरे ॥ ६०४ ॥
 तस्मिन्नवसरे चौरा गुप्ता आसन्भयाकुलाः ।
 मध्याह्नकाले संप्राप्ते विलमग्ना इवाखवः ॥ ६०५ ॥
 प्रत्यर्थिभ्यो ददौ दानं महासमितिसंयुतः ।
 चकार सफलाश्रित्यं मार्गणाग्निर्गतांस्तदा ॥ ६०६ ॥
 यत्सर्वेषां दयांचक्रे भीतानां धरणीपतिः ।
 अतः संहादयांचक्रे प्रजाः संजातकौतुकाः ॥ ६०७ ॥
 अकस्मादरुणीभूतं बभूवाथ दिशां मुखम् ।
 भाविदुर्भिक्षसंहाररौद्रकालानलोपमम् ॥ ६०८ ॥
 उत्पातलक्षणोपेता चकम्पे च वसुन्धरा ।
 दुर्भिक्षमारोद्धहनादसमर्थेव साभवत् ॥ ६०९ ॥
 मार्गेमार्गे तदा तस्थुरुच्छ्रुताः शवपङ्क्तयः ।
 दुर्भिक्षकालमासाद्य यमस्य पटहा इव ॥ ६१० ॥
 सुवर्णरजतादीनां नाभूत्तत्र प्रयोजनम् ।
 किण्वमात्रं सुदुष्प्रापं चिन्तारत्नमिवामयत् ॥ ६११ ॥
 काचिच्च खिन्ना भत्तारं गृहिणीं स्नेहवर्जिता ।
 जघास भोजनं गूढं पुत्रे दूरे निवारिते ॥ ६१२ ॥
 बुभुक्षासहिते पुत्रे कन्ययापि कृतार्थना ।
 चकार भोजनं नारी प्राणांस्त्यजति भर्त्सरि ॥ ६१३ ॥

एकदा बहुभिलोकै राजद्वारि मृते गजे ।

अहंपूर्विकया लोभान्मांसं नीतं पृथक्पृथक् ॥ ६१४ ॥

एकदा कन्दुकारेण हत्वा नापितवालकम् ।

पक्त्वा भक्ष्यप्रसङ्गेन विक्रीतं मानुषामिषम् ॥ ६१५ ॥

विहाय स्वगृहं लोकाः पुत्रदारसमन्वितम् ।

देशान्तरं तदा जग्मुः प्राणत्राणसमुत्सुकाः ॥ ६१६ ॥

तस्मिन्नयसरे वायुर्ध्रुवोत्पादितद्रुमः ।

कल्पान्तकालसंहारमीतलोकविचारितः ॥ ६१७ ॥

वायुनोत्थापिते धूलिराशौ बलितभास्करे ।

मध्याह्नसमयः साक्षादर्धरात्र इवामवत् ॥ ६१८ ॥

वायौ चलति चाकस्मात्सदाशयवनोत्थितः ।

अग्निर्जज्वाल संमूर्च्छन्निव मित्रदिदक्षया ॥ ६१९ ॥

वितस्तातीरमुलङ्घ्य समुद्रामठसंयुतम् ।

ददाह नगरं सर्वं वायुवेगानुगोनलः ॥ ६२० ॥

ज्वलन्ती नगरी रेजे वितस्ताजलविम्बिता ।

जलान्तर्दक्षमपेय दाहनिर्वाणहेतवे ॥ ६२१ ॥

धूमेनोत्पातिता व्योम्नि तारका पिहिता अपि ।

अनेकान्नारूपेण बभूवुर्दिगुणा इव ॥ ६२२ ॥

धूमेन पिहितास्तारास्तत्र व्योमनि ता बभुः ।

ज्वलन्तं वह्निमालोक्य भयेनेव पलायिताः ॥ ६२३ ॥

नववर्षाजितान्भोगान्भुक्त्वा स धरणीपतिः ।

दुर्भिक्षपीडाविशतिं कर्तुमिव ययौ दिवम् ॥ ६२४ ॥

तस्मिन्प्रयाते त्रिविधं नरेन्द्रे राज्यं गृहीते च तदीयपुत्रे ।

अब्दालसानोपि चकार कोपं पितृव्य पतस्य महीभृतोपि ॥ ६२५ ॥

यदापि म्रियते भ्राता भ्राता गृह्णाति तत्पदम् ।
 इत्थं कुलक्रमोस्माकं कथं राज्यं स इच्छति ॥ ६२६ ॥
 इत्युक्त्वा प्रहिते दूते तेनाब्दालाभिधेन तत् ।
 युद्धं युसूवशाहस्य सिकन्दरपुरेभवत् ॥ ६२७ ॥
 अब्दालखानको युद्धं कृत्वा हत्वारिसैनिकम् ।
 कुतूहलेनेव दिवं ययौ भ्रातृदिदक्षया ॥ ६२८ ॥
 युसूवभूपती राज्ये गृह्यते प्रददौ धनम् ।
 प्राक्तनान्कर्णमान्धातृमुखान्विस्मारयन्निव ॥ ६२९ ॥
 अथ सर्वमहायोधदुर्विवेकेन चोदितः ।
 तस्य मृमारखानोगादूरं युद्धचिकीर्षया ॥ ६३० ॥
 मङ्गदखाननामाभूद्युसूवक्षमापसेवकः ।
 युयुधे सह तेनैव तदा दिद्वामठान्तिके ॥ ६३१ ॥
 महानीलरजोराशिमेघान्तरविमूर्च्छिताः ।
 जगर्जुर्दहनास्त्रस्य ज्वाला विद्युल्लता इव ॥ ६३२ ॥
 निःशोभा अभवंह्योका मृते मङ्गदखानके ।
 अस्तं दिनकरे याते सार्यं पद्माकरा इव ॥ ६३३ ॥
 चलन्तः सादिनोप्यासन्वितस्ताजलविम्बिताः ।
 विशन्त इव पातालं तत्पराभवशङ्कया ॥ ६३४ ॥
 मासद्वयस्य सार्धस्य भोगान्भुक्त्वा स भूपतिः ।
 जगाम खशलोकानां मार्गं पर्वतदुर्गमम् ॥ ६३५ ॥
 राज्यं मृमारखानेन धिते यूसुवभूपतिः ।
 चचालोदयति प्रातः सूर्ये चन्द्र इवाशुभः ॥ ६३६ ॥
 समस्तपृथिवीपालजलालदीनभूपतेः ।
 चरणं शरणीकर्तुं ययौ यूसुवभूपतिः ॥ ६३७ ॥

मूमारखानलोकस्य शनैर्वैरमजायत ।
 परस्परविरोधेन वनस्येव दद्यानलः ॥ ६३८ ॥
 सपादस्यैव मासस्य सुखं कृत्वा स भूपतिः ।
 उवास देवतागारे शत्रुलोकाभिरक्षितः ॥ ६३९ ॥
 मूमारखानं निर्जित्य चक्रहैदरकादयः ।
 राज्ये निवेशयामासुः श्रीमल्लहरचक्रकम् ॥ ६४० ॥
 तस्मिँल्लहरभूपाले भूमिं दासति सर्वतः ।
 बभूवोपद्रवो नित्यं सिंहेभ्यो ग्रागवासिनाम् ॥ ६४१ ॥
 रात्रौ यो यः प्रतिग्रामं गृहद्वाराद्विनिर्गतः ।
 निहतः स स सिंहेन पिशाचेनेव भक्षता ॥ ६४२ ॥
 जलालदीनभूपालपाददर्शनहर्षितः ।
 आययौ वत्सरे याते श्रीमान्यूसुवभूपतिः ॥ ६४३ ॥
 श्रीमत्सुख्यपुरग्रामं वितस्ताजलदुर्गमम् ।
 शिश्रिये स महीपाल उदयाद्रिमिवांशुमान् ॥ ६४४ ॥
 तदा लहरभूपालो निर्ययौ नगरान्तरात् ।
 अनेकलोकसंयुक्तः सिंहो नगमुखादिव ॥ ६४५ ॥
 शात्वा सुख्यपुरग्रामं वितस्ताजलदुर्गमम् ।
 ययौ हैदरचक्रोसावन्यमार्गेण सत्वरम् ॥ ६४६ ॥
 शात्वा यूसुवभूपालस्तत्तद्रिपुचिचोष्टितम् ।
 वितस्ताजलमुल्लङ्घ्य युयुधे लहरेण सः ॥ ६४७ ॥
 विधाय तुमुलं शुद्धं सर्वप्राणिभयावहम् ।
 मन्त्री लहरखानस्य ममाराब्दालमोरकः ॥ ६४८ ॥
 नष्टे लहरभूपाले मिलितैर्निजसैनिकैः ।
 अवर्धत स भूपालो नदैरिव महार्णवः ॥ ६४९ ॥

लहहरखानो यूसुयखानपादमशिथियत् ।
 सभ्रातरममुं सोपि निर्नेत्रमकरोत्क्षणात् ॥ ६५० ॥
 ज्ञात्वा हैदरचक्रोसौ यूसुवनृपचेष्टितम् ।
 शिथिये जाङ्गलं देशं पुनर्युद्धचिकीर्षया ॥ ६५१ ॥
 युद्धं यूसुवभूपालचक्रहैदरयोरभूत् ।
 वनेषु शोणितासारदूरीकृतदवानलम् ॥ ६५२ ॥
 जल्लालदीनभूपस्य ययौ हैदरचक्रकः ।
 सकाशं वसुभिर्हीनो भास्करस्येव चन्द्रमाः ॥ ६५३ ॥
 शशास चलिते तस्मिन्देशं यूसुवभूपतिः ।
 अन्धकारे गते दूरं पद्माकरमिवोष्णगुः ॥ ६५४ ॥
 ववर्ष वासवः सम्यग्ववौ वायुः सुखावहः ।
 तताप तपनः साक्षात्तस्मिग्रक्षति मेदिनीम् ॥ ६५५ ॥
 कीर्तिर्दूरीकृता तेन चचाल वसुधामिमाम् ।
 यद्वेहे गुणवद्देव लक्ष्मीरासोदनन्यगा ॥ ६५६ ॥
 गुणेष्वनन्तेष्वपि तस्य राज्ञः
 स एष दोषः प्रकटस्तदाभूत् ।
 यच्चञ्चलागृह्यत तेन लक्ष्मीः
 स्थिरापि कीर्तिर्विहिता सुदूरम् ॥ ६५७ ॥
 चन्द्रमा गुणिवैरोति प्रसिद्धिं परमां गतः ।
 साम्ययोगः कथं तस्य नृपेण गुणिवन्धुना ॥ ६५८ ॥
 हवीवखानप्रमुत्सेषु तेषु
 रुद्धेषु यूसुवमहीधरेण ।
 निष्कृष्य चक्षुषि विशेषरोपा-
 त्कदमीरदेशे विहितो विचारः ॥ ६५९ ॥

जलालदीनभूपालसेवनार्थं कृतोद्यमः ।
याकूबरजपुत्रोऽपि प्रहितस्तेन भूभृता ॥ ६६० ॥
उपायनेषु दृष्टेषु याकूबनिहितेष्वपि ।
कश्मीरविजयोत्कण्ठा सबभूव महीभृतः ॥ ६६१ ॥
जलालदीनभूपेन कश्मीरविजयार्थिना ।
कृताज्ञा भगवद्दासप्रमुखाणां महीभृताम् ॥ ६६२ ॥
तद्विधाय स याकूबस्त्यक्त्वा भूपालसेवनम् ।
प्रत्याप्ययौ स्वकश्मीरदेशं मार्गादलक्षितः ॥ ६६३ ॥
पितरं स्वं समागत्य याकूबोऽवददव्ययः ।
भगवन्भगवद्दासः प्रहितस्तेन भूभृता ॥ ६६४ ॥
महतोऽप्यसमर्थस्य महत्त्वं याति निष्फलम् ।
पर्वतसदृशाकारं कुञ्जरं हन्ति केसरी ॥ ६६५ ॥
इति निश्चित्य सर्वे ते निर्गमाय जयार्थिनः ।
आज्ञां विदधिरे सर्वपर्वतोयदरार्पणात् ॥ ६६६ ॥
विनिर्गते महीपाले सजीभूतेथ सैनिके ।
वैजयन्त्यस्तदा रेजुर्वामनीकृतभूरहः ॥ ६६७ ॥
चराहतीर्यमाश्रित्य तस्यौ यूसुवभूपतिः ।
तदीयमन्त्रिणोऽप्यग्रे ययुर्युद्धचिकीर्षया ॥ ६६८ ॥
उवाच सचिवान्भूपो न युद्धं कर्तुमर्हथ ।
जलालदीनपादाब्जं सेवनायाश्रयामहे ॥ ६६९ ॥
कथं महत्तरं जेतुं शक्तिर्नाचिस्य जायते ।
न समीरस्य वेगोऽस्ति पर्वतोन्मूलने क्षमः ॥ ६७० ॥
श्रुत्वेति सचिवाः सर्वे तमूयुः पृथिवीपतिम् ।
कथमेतादृशो बुद्धिर्भवतामपि जायते ॥ ६७१ ॥

अकृतगुरुसद्धान्यः सिद्धिं न गच्छति साधको

व्रजति न सुखं रोगी वैद्यप्रयोगवियोगतः ।

अगणितमहायन्ता दन्ती न विन्दति चातुरी

सचिववचनद्वेषी राजा न याति सुखेभवम् ॥ ६७२ ॥

निशम्येति स भूपालः सचिवांस्तानवोचत ।

दृष्टं सैन्यं न गुप्ताभिर्जलालदीनभूपतेः ॥ ६७३ ॥

प्राचीमेव शचीपतिः स भजते श्रोतक्षिणाशं यमः

पानीयाधिपतिश्च पश्चिमदिशं वित्तेश एवोत्तराम् ।

एते केवलदिग्पतित्वविभवस्पर्शा कथं कुर्वते

जीयात्सर्वदिगोश्वरो नरपतिर्जलालदीनाभिधः ॥ ६७४ ॥

नाकवरसमः कश्चिद्दाताभून्न भविष्यति ।

दानं समर्पितं येन पण्डितेष्वपि वैरिषु ।

कर्णः सुवर्णदानेन यशः प्राप्नोति भूपतिः ॥ ६७५ ॥

विस्ती चेन्नरवाहनो भवति तत्कार्पण्यमुद्यावचं

चन्द्रश्चेत्पलु निर्मलः प्रतिदिनं दोषः कलङ्काभिधः ।

तेजस्वी यदि वह्निरुद्धततमोधूमः सदा दूषको

राज्ञा दानयशःप्रतापनिकरैरेतेमुनाधःकृताः ॥ ६७६ ॥

इत्थ जलालदीनस्य सेवाहेवाकतत्परे ।

यूसुवनपतौ सम्यक्सचिवा इदमवुवन् ॥ ६७७ ॥

शत्रुपादस्पृहा यस्य जीवितं तस्य निष्फलम् ।

स एव पुरुषो धन्यो यो द्वेष्टि रिपुणा सह ॥ ६७८ ॥

भवन्तः सन्तु दूरस्थाः कुर्मस्त्वत्कार्यनिर्णयम् ।

जाङ्गल देशमाश्रित्य योत्स्यामः प्रत्यहं वयम् ॥ ६७९ ॥

सहस्रकिरणो रविर्जगति सत्प्रतापोज्ज्वलो

शुहान्तरगत तमो हरति नो यथा जातुचित् ।

तथा नरपतिः क्षमो भवति चक्रवर्ती कथं

विनाशयितुमुद्यतो विहितज्ञाङ्गलासादनम् ॥ ६८० ॥

इत्थं निशम्य भूपालः सचिवोदीरितं वचः ।

निर्वापयन्निबोवाच वचनामृतशोकरैः ॥ ६८१ ॥

भयं त्यजत मद्वाक्यमनुपादयताधुना ।

अहं जलालदीनस्य ग्रहीष्यामि पदाम्बुजम् ॥ ६८२ ॥

अलंकारभूतोस्ति यो भूपतीना-

मलं कामदेवेन रूपे यदीये ।

अहं कामतः स्तौमि जलालदीन-

महंकार एषोस्ति चित्ते मदीये ॥ ६८३ ॥

करिष्यामः कथं वैरं श्रीचक्रवर्तिना समम् ।

मयैव सेवा कर्तव्या सुखं देशे भविष्यति ॥ ६८४ ॥

न भूतो न भावी न या वर्तमानः

कदाचिच्च कश्चिन्महीभूत्समानः ।

इति प्रायशो नित्यशो वर्धमानः

सदा जलपतो वर्तते मिमिमानः ॥ ६८५ ॥

पातिशाहिगुणाऽथोतुं कर्णोयं चपलायते ।

एतदावृत्त्वमाकर्ण्य कर्णोयं च पलायते ॥ ६८६ ॥

विधात्रा लिखितां भाले लिपिं दारिद्र्यदूषिताम् ।

पतन्ति चरणे तस्य जनाः कर्तुमिवान्यथा ॥ ६८७ ॥

मस्तके भूषणं राज्ञां लक्ष्मीप्राप्तिमहीषधम् ।

अस्ति पादरजस्तस्य दुर्लभं महतामपि ॥ ६८८ ॥

प्रत्यक्षदेवमादित्यं ध्यायतश्चक्रवर्तिनः ।

साक्षाद्भक्तिप्रसादेन दूरं यान्ति विपत्तयः ॥ ६८९ ॥

वेदान्तिर्णीतभेदानसुरवरकराक्रान्तदेशान्सुरेशा-
 न्नान्धर्वान्मन्ददर्पान्प्रतिदिवसमयव्याकुलोल्लोकपालान् ।
 घेधोगोविन्दशर्वोस्तदभिमुपकृतप्राञ्जलीश्चापि मत्वा
 सूर्यं प्रत्यक्षदेवं प्रणमति मतिमान्शाहिजलालदीनः ॥ ६९० ॥
 अकवरनृपतेर्यदैति सैन्यं

कथमिव शन्यमनेन मद्भलेन ।

प्रसरति जलधेर्यदा तरङ्गो

भवति हि शूर्पनिवारणं निरर्थम् ॥ ६९१ ॥

प्रत्यक्षदेवमादित्यमुलूको यदि निन्दति ।

का हानिस्तस्य देवस्य जगतामुपकारिणः ॥ ६९२ ॥

इति निश्चित्य भूपालो जलालदीनभूपतेः ।

चरणं शरणीकर्तुं भगवद्दासमाश्रयत् ॥ ६९३ ॥

पञ्चवर्षाश्रितान्भोगान्भुक्त्वा यूसुवभूपतिः

जलालदीनभूपालसेवनार्थमथागमत् ॥ ६९४ ॥

गते तस्मिन्महीपाले भगवद्दाससैनिकम् ।

याकूबो नाम तत्पुत्रः प्राज्यं राज्यमथाग्रहीत् ॥ ६९५ ॥

संग्रामे पितृसर्वस्वमर्जितं कोशसंचितम् ।

दत्त्वा याकूबभूपालः सर्वोल्लोकानरञ्जयत् ॥ ६९६ ॥

चलिते भगवद्दासे यूसुवनृपसंयुते ।

यमौ याकूबभूपालो मेघमुक्त इवांशुमात् ॥ ६९७ ॥

म्लेच्छशास्त्रविनिर्दिष्टमास्ते मतचतुष्टयम् ।

अन्योन्यमतवैरेण वभूय कलहागमः ॥ ६९८ ॥

शंशचक्रादयस्तस्य नृपस्य धृतमत्सराः ।

सदाशिवपुरे दुर्गे चङ्कुर्युद्धचिकीर्षया ॥ ६९९ ॥

अथ याकूबभूपस्य दिहामठसमीपतः ।

यभूव तुमुलं युद्धं शंशचक्रेन तेन तत् ॥ ७०० ॥

अलंमाशिरमल्लेकआलकादिपुरस्कृतः ।

युयोध शंशचक्रीसौ याकूबप्रभुणा सह ॥ ७०१ ॥

शंशचक्रस्ततो गत्वा मल्लेकवलचोदितः ।

जग्राह जलमध्यस्थं ग्रामं सुव्यपुराभिधम् ॥ ७०२ ॥

उद्यम्यथा दिनकरः किरणोत्करेण

राज्यन्धकारनिकरं हरति क्षणेन ।

सैन्यं तथैव यमसादकरोत्करेण

याकूब एव कृतसायकमोक्षणेन ॥ ७०३ ॥

अलंमाशिरखानोसौ युद्धं कृत्वापलायत ।

नगराच्छंशचक्रं तं स सरोध महीपतिः ॥ ७०४ ॥

विजये विहिते तेन याकूवेन तदन्तरे ।

मध्यदेशमहीपालाद्भयं नित्यमजायत ॥ ७०५ ॥

मध्यदेशमहीपालजलालदीनभूपतेः ।

कदमीरविजयोत्कण्ठा भूयः सम्यगजायत ॥ ७०६ ॥

कासिमखाननामानं त्यक्तहैदरसेवितम् ।

प्रेरयामास भूपालः कदमीरविजयेच्छया ॥ ७०७ ॥

द्वाविंशानां तदा सेनापतीनां निर्गमाय सः ।

चकाराज्ञां महीपालः कदमीरविजयोत्सुकः ॥ ७०८ ॥

ते सेनापतयस्तस्य भूपतेराक्षया क्षणात् ।

लाहोरनगरात्तस्माद्विजगुर्जाजितधियः ॥ ७०९ ॥

कृपा निरुद्धा आसम्पद्दशेपास्तदा हृदाः ।

मरुद्य समतां यातस्तदा सेनाप्रचारतः ॥ ७१० ॥

तत्र रेजुः पताकाभिः पट्टमण्डपपङ्क्तयः ।
 काश्मीरपर्वतालोकसमुत्क्षिप्तमुखा इव ॥ ७११ ॥
 उद्ययौ स रज्जोराशिस्तथा सेनाप्रचारतः ।
 येन नभसि सूर्यस्य राहुभीतिर्यथाभवत् ॥ ७१२ ॥
 मार्गस्थानां हि धूलीनां यथा संख्या न विद्यते ।
 तथा संख्या न सेनायाः पदातिगजसादिनाम् ॥ ७१३ ॥
 दिनैः कतिपयैः सेना दूराध्वमलिनीकृता ।
 चन्द्रभागां नदीं प्राप चकोरीन्दुकलामिव ॥ ७१४ ॥
 घस्त्राण्यनेनिजुस्तत्र पपुस्तोयं च निर्मलम् ।
 तडागदूषिता लोकाः सुखं चक्रुर्यथेप्सितम् ॥ ७१५ ॥
 स्नानत्रस्तचलद्वाजिभीतिचञ्चलमानवे ।
 चन्द्रभागातटे दूरादुपहासः कृतोभवत् ॥ ७१६ ॥
 स्नानमुक्ताद्रजाद्यन्त्राप्यग्रे दत्तकरेणुकात् ।
 अन्यदन्तिकृतत्रासाज्जनो भीत्याकुलोभवत् ॥ ७१७ ॥
 चन्द्रभागां समुलङ्घ्य दिनैः स्वल्पतरैरपि ।
 पर्वतस्यान्तिकं प्राप सेना काश्मीरदेशगा ॥ ७१८ ॥
 पर्वतेषु पदातीनामारोहणावरोहणैः ।
 जानुगुल्फपदादीनामवसादो महानभूत् ॥ ७१९ ॥
 क्वचित्तोये धारा क्वचिदपि जलं दुर्लभतरं
 क्वचित्पङ्के म्लानिः क्वचिदपि शिलाताडनभयम् ।
 क्वचिच्छीतं नित्यं क्वचिदपि सदोष्णांशुपतनं
 नगस्थाने पन्था भवति यममार्गोपर इव ॥ ७२० ॥
 सुवृष्टिकोमलीभूतं तासु पर्वतभूमिषु ।
 नवघासाङ्कुरं जङ्घुर्घृपवारणवाजिनः ॥ ७२१ ॥

मध्यदेशीयलोकानां पश्यतां पर्वतस्थितिम् ।

पृच्छतां नाम वृक्षाणां चमत्कारो महानभूत् ॥ ७२२ ॥

तास्ताः सङ्कटमूमयः सुगमतां नीताः शिलापट्टकै-

स्ते ते कुञ्जगकुञ्जराः किल भट्टमूर्तिं तदा प्रापिताः ।

लोकः कुञ्जमतिप्रकाशमकरोन्सानुं सतोयोद्गमं

सेना पर्वतमस्तके समभवत्कल्पान्तकालोपमा ॥ ७२३ ॥

चक्रवर्त्तिप्रभावेन तत्सेनादर्शनेन च ।

पर्वतीयजना आसन्मयाद्यकितमानसाः ॥ ७२४ ॥

छागानुपायनीकृत्य मातुलुङ्गफलानि च ।

पर्वतीयजनास्तत्र कासीमखानमाययुः ॥ ७२५ ॥

यद्वद्वयोमचरोपि मांसशकलैः संरुध्यते खेचरो

यद्वत्सोयतलस्थितोपि यद्विशैर्मत्स्योपि चावाध्यते ।

यद्वच्छप्पसमर्पणेन कृतिभिर्दूरान्भृगो गृह्यते

तद्वत्सेन वशीकृता जनपदाः कासीमनाम्ना धनैः ॥ ७२६ ॥

हैदरचक्रनामाभूद्याकूवो वैरतत्परः ।

मार्गसंदर्शनार्थं तत्त्वानकासिमसैनिके ॥ ७२७ ॥

अत्रान्तरे स काश्मीरमार्गरक्षणतत्परः ।

यन्हामनायकोप्यासीद्याकूवभयविह्वलः ॥ ७२८ ॥

यन्हामनायको लोकं स्थापयित्वा बहिः स्वयम् ।

जगाम केवलतया खानकासिमसैनिकम् ॥ ७२९ ॥

तस्य कासिमखानोपि सर्वकार्यविचक्षणः ।

चकार बहुसंमानं वस्त्रैराभरणैर्वनैः ॥ ७३० ॥

अथान्यैरपि याकूवमवगण्य समर्पितम् ।

राज्यं होसनखानस्य पञ्चानिलगिरिस्थितैः ॥ ७३१ ॥

कासिमखानमायान्तं देशान्तरव्यवस्थितम् ।

मध्ये होसनखानस्य राज्यं श्रुत्वा चुकोप सः ॥ ७३२ ॥

अथ याकूबभूपालः प्रस्थानं कृतवान्क्षणात् ।

होसनखानं निर्भर्त्तर्य पञ्चानिलगिरिं प्रति ॥ ७३३ ॥

याकूबप्रहितं सैन्यं प्रभुसेवापराङ्मुखम् ।

साकं होसनखानेन संधिं चक्रे यदृच्छया ॥ ७३४ ॥

श्रुत्वा याकूबभूपालो मिलितं निजसैनिकम् ।

निन्दां चपलचित्तानां सेवकानां चकार सः ॥ ७३५ ॥

हरन्ति संपत्तौ वित्तं विपत्तौ विद्विषन्ति च ।

सेवकाः सन्ति दुर्भ्राह्मास्तत्समा न तु तस्कराः ॥ ७३६ ॥

शंशचक्काभिधं बन्धान्मोरमहदसंयुतम् ।

मोचयित्वा स याकूबः काष्ठवाटान्तरं ययौ ॥ ७३७ ॥

याकूबभूपमधिगम्य निरस्तवीर्यं

ते सेवका न विदधुर्वहुमानसेवाम् ।

चिन्तामणिं लुठितहस्ततलाभिघातैः

खेलन्ति वानरगणा गुलिकाक्रमेण ॥ ७३८ ॥

याकूबे चलिते सैन्यं विससार पृथङ्पृथक् ।

हारसूत्रे स्वयं छिन्ने मोक्तिकं विद्रुतं यथा ॥ ७३९ ॥

काष्ठवाटान्तरे केचित्केचिन्नगरवासिनः ।

आसन्केचिद्विदेशस्थाः केचिन्मुगलसंगरे ॥ ७४० ॥

होसनखानादाहत्य राज्यं पर्वतमस्तके ।

जग्रहे शंशचक्केन कासिमाभिधशङ्कया ॥ ७४१ ॥

कासिमखानमायान्तं निशम्य कृतनिश्चयः ।

जग्राह शंशचक्कोसौ पर्वतं जनदुर्गमम् ॥ ७४२ ॥

स्वल्पलोकसमायुक्तः शंशचक्रोभयत्तदा ।
 कासिमखानकोप्यासीद्धुलोकसमावृतः ॥ ७४३ ॥
 पुरस्कृत्य स कासिमखाभो हैदरचक्रकम् ।
 चकार तुमुलं युद्धं सुग्रीवमिव राघवः ॥ ७४४ ॥
 काश्मीरसैनिकं सर्वं चक्रहैदरदर्शनात् ।
 चचाल रात्रितामिस्त्रं प्रातरिचारुणोदयात् ॥ ७४५ ॥
 यथा महागजोराशिर्वायुमात्रेण नश्यति
 तथा मुगलसैन्येन नष्टं काश्मीरसैनिकम् ॥ ७४६ ॥
 काश्मीरसैनिके नष्टे मुगलैर्विजयः कृतः ।
 इति श्रुत्वा पुरन्ध्रीणां हाहाकारो महानभूत् ॥ ७४७ ॥
 भयभूतकराम्भोजा विलोलनयनोत्पलाः ।
 कुन्तलालियुतास्तस्थुः पद्मिन्य इव योषितः ॥ ७४८ ॥
 शोक्रान्धकारे संप्राप्ते रराज नयनोत्पलम् ।
 स्त्रीणां किंतु मुखाम्भोजं संकोचमगमत्तदा ॥ ७४९ ॥
 रुदन्तीनां कुचे स्त्रीणां निपेतुर्वाप्पयिन्दवः ।
 ज्वलन्तं हृदि शोफान्नि दूरीकर्तुमिवोदिताः ॥ ७५० ॥
 द्राक्षाक्षोटफलव्यातं पुष्पकुटुमशोभितम् ।
 प्रविश्य नगरं मेने स्वर्गवद्ययनो भृशम् ॥ ७५१ ॥
 शाफे प्रयातेष्टम्पञ्चचन्द्र-
 संप्र्ये द्वितीयादिषु कार्तिकस्य ।
 शुक्लेय पक्षे रवियासुरे च
 सैन्यप्रवेशो नगरे षभूय ॥ ७५२ ॥
 द्राक्षाफलमथास्त्राय कार्ष्णिकोपायनीकृतम् ।
 निनिन्दुर्मुगलाः सर्वे निजयान्ताधरानृतम् ॥ ७५३ ॥

कुङ्कुमपुष्पमालाभिर्भूषिताशेषमस्तकः ।
 मुगलो मद्यपानेषु निजं वीर्यं व्यक्तयत् ॥ ७५४ ॥
 कासिमखाननेतारं दृष्ट्वा हैदरचक्रकम् ।
 अथ काश्मीरलोकोपि तत्सेवनमशिथियत् ॥ ७५५ ॥
 अनेकलोकसंयुक्तं दृष्ट्वा हैदरचक्रकम् ।
 भीत्या कासिमखानोपि कारागृहे न्यवेशयत् ॥ ७५६ ॥
 अथ कासिमखानेन रुद्धे हैदरचक्रके ।
 काश्मीरलोकाः सर्वे ते दूरं जग्मुर्वनान्तरम् ॥ ७५७ ॥
 एकत्र मिलिताः सर्वे ते निन्दां चक्रुरात्मनः ।
 परस्परं च संमन्त्र्य मतिं युद्धाय चक्रिरे ॥ ७५८ ॥
 योपित्पत्या विहीनेव चन्द्रहीनेव शर्वरी ।
 लोकपूर्णा तथा सेना राजहीना न शोभते ॥ ७५९ ॥
 इति निश्चित्य सर्वे ते लोका यवनमर्त्तिसताः ।
 क्षणादानाययामासुर्याकूचं कृतनिश्चयाः ॥ ७६० ॥
 याकूचमागतं श्रुत्वा साक्षात्कासिमखानकः ।
 मुमारखाननामानं प्राहिणोत्तज्जिगीषया ॥ ७६१ ॥
 मुमारखानमायान्तं श्रुत्वा याकूचभूपतिः ।
 बभूव वद्धसन्नाहः सम्यग्युद्धचिकीर्षया ॥ ७६२ ॥
 कोयं मुमारखानारयो युष्मत्सेवकसेवकः ।
 एतेन सह योद्धव्यमित्यूचुस्तस्य मन्त्रिणः ॥ ७६३ ॥
 त्यक्त्वा मुमारखानं तं विजयेश्वरसंस्थितम् ।
 प्रस्थानमन्यमार्गेण चकार नगरं प्रति ॥ ७६४ ॥
 तस्मिन्प्रवसरे सूर्यः साक्षाद्देदत्रयीमयः ।
 भाविसद्ग्रामसंहारघृणयेवास्तमाययौ ॥ ७६५ ॥

शनैः शनैर्दिने याते केवलत्वमित्येष सा ।

तत्संगमार्थिनी संध्या ययौ स्थित्वा क्षणान्तरम् ॥ ७६६ ॥

याकूयमायान्तमवेक्ष्य चन्द्रो हस्तस्थखङ्गद्वयदुर्निरोक्ष्यम् ।

राजेति नामद्वयमाकलय्य भीत्येव यातोस्तनगप्रदेशम् ॥ ७६७ ॥

अत्रान्तरे स याकूयो दुराध्वम्विन्नसैनिकः ।

सदाशिवपुरस्थाने चस्कन्द नगरं क्षणात् ॥ ७६८ ॥

कृतवति सति कान्ते चुम्बनालिङ्गनानि

क्षिपति च निशि वाणाग्निर्दयं कामदेवे ।

सुरतनिरतनारीसंगमे संनिहृष्टे

समरभुवि नराणां सिंहनादो बभूव ॥ ७६९ ॥

मार्गे गृहान्तरे चापि हत्वा यवनसैनिकम् ।

सैन्येन महता युक्तो राजद्वारं ददाह सः ॥ ७७० ॥

अलिः सूर्योदयार्थीव रात्रिबद्धोम्बुजान्तरे ।

कासिमर्यानकोप्यासीद्भुक्तं निजगृहान्तरे ॥ ७७१ ॥

फतिहपाननाभाभून्मुगलो धृतसैनिकः ।

सम्यङ्गच्छतगुत्राणः निकन्दरपुरेभवत् ॥ ७७२ ॥

ज्वाला नगरं सर्वं यवनत्रासकारकम् ।

अपि ज्वालानकाशेन काश्मीरैर्युयुधे रणे ॥ ७७३ ॥

ततः फाणिमग्नानेन दृष्ट्वा काश्मीरसैनिकम् ।

फारागृहस्थितो रोपाद्धतो हैदरचक्रकः ॥ ७७४ ॥

लोटं कृत्वा गते मैत्र्ये वाजिघारणवाससाम् ।

प्रभाते स च याकूयो रात्रियुक्ताग्र्यवर्तत ॥ ७७५ ॥

रात्रौ दुर्जनचक्रताडनमलं राशि स्वयं कुर्वन्ति

तारास्तसमूहमम्बरवणिग्न्यस्तारयत्सर्वतः ।

प्रातश्चण्डकरे प्रभौ कमलकोशोत्पाटनं तन्वति

प्रालेयश्रमवारिणाकुलतरं सोगोपयत्तं क्षणात् ॥ ७७६ ॥

जाते प्रभातसमये शशिनि प्रयाते

चास्तं क्षणाद्दिनकरेण तमो निरस्तम् ।

याकूबभूपतिरतीव बभूव भीतः

सोभूच्च मुद्गलजनः सकलः समेतः ॥ ७७७ ॥

प्रातश्चलति याकूबे यवना नगरान्तरम् ।

मुमुषू रात्रियुद्धेन रोषसंतप्तमानसाः ॥ ७७८ ॥

याकूबं चलितं ज्ञात्वा दृष्ट्वा भग्नं स्वसैनिकम् ।

स्वयं कासिमखानोपि निर्जंगाम जयोत्सुकः ॥ ७७९ ॥

येन येन स याकूबो मार्गेण चलितोभवत् ।

तेन तेन हि कासिमखानको निर्ययौ स्वयम् ॥ ७८० ॥

तस्य कासिमखानस्य बहुलोकसमावृतः ।

अलंमाशिरखानाख्यो बभूव चरणानतः ॥ ७८१ ॥

अलंमाशिरखानस्य तैलग्रामनिवासिनः ।

मित्रेण शंशचक्रेन युद्धमासीत्परस्परम् ॥ ७८२ ॥

फतेहखाननामाभून्मुद्गलो बहुसैनिकः ।

नगरान्तररक्षार्थं सिफन्दरपुरस्थितः ॥ ७८३ ॥

युद्धं याकूबभूपालखानकासिमयोरभूत् ।

काश्मीरक्षिप्तपापाणशरतोमरदारुणम् ॥ ७८४ ॥

अथ काश्मीरलोकानां विरोध उद्भूत्पुनः ।

राजाहमेव राजाहमिति फोलाहलान्वितः ॥ ७८५ ॥

विरोधमुत्थितं ज्ञात्वा सहायभ्रातृचोदितः ।

ययौ याकूबभूपालः काष्ठवाटान्तरं पुनः ॥ ७८६ ॥

ततो यूसुवसानेन मीरमह्लादकेन च ।

संधिः कासिमखानस्य विहितो शरणार्थिना ॥ ७८७ ॥

तेन कासिमखानेन जल्लादीनभूभृतः ।

यूसुवसानप्रमुखाः प्रहिताश्चरणान्तिकम् ॥ ७८८ ॥

ज्यल्लादीनभूपेन समस्ताश्चरणानताः ।

संमानिताः सदा वित्तैः खानयूसुवकादयः ॥ ७८९ ॥

कद्दमीरेषु महाशीतव्यथितानेरुमानवः ।

आययावथ हेमन्तो द्वितीय इव मुद्गलः ॥ ७९० ॥

ततो यवनगेहेषु पपात हिमसंततिः ।

विजये विहिते सद्यः पुष्पवृष्टिरिवाम्बरात् ॥ ७९१ ॥

याकूवभूपस्य कृतश्रमस्य

रणाय कुर्वाण इवोपकारम् ।

पुष्पोत्करैः संस्कृतसर्वमार्गो

वसन्तकालः प्रकटीवभूव ॥ ७९२ ॥

अथ याकूवभूपालः काष्ठवाटप्रदेशतः ।

आययौ मुद्गलाञ्जितुं बहुलोकसमावृतः ॥ ७९३ ॥

तस्य कासिमखानोपि धार्तीं श्रुत्वा जिगीषया ।

निर्ययावथ हस्यभ्यव्याकुलीकृतभूभृतः ॥ ७९४ ॥

तयोर्याकूवभूपालगानकासिमयोरभूत् ।

क्षेत्रदेशे महायुद्धं शरपायाण्डुर्दिनम् ॥ ७९५ ॥

अथ याकूवभूपालः प्रस्थानं नगरं प्रति ।

चकारालक्षितो भूत्वा मुद्गलैरनुयायिभिः ॥ ७९६ ॥

धान्यराशिसमीपस्थं नगमाश्रित्य दुर्गेनम् ।

याकूवभूपः सहसा युयुधे सद्य मुद्गलैः ॥ ७९७ ॥

निर्मलासितनुत्राणविम्बितार्कमरीचिभिः ।
 प्रकाशमन्धकारेपि यभूव वनगह्वरम् ॥ ७२८ ॥
 अनेकविगलल्लोकशोणितासयपूरिताः ।
 यभुस्तत्र शिरस्त्राणा यमस्य चपका इव ॥ ७२९ ॥
 अनेकक्षिप्तपापाणचूर्णांछितमहीरुहाः ।
 पर्वतस्यापि काश्मीरा उन्नतत्वं न सेहिरे ॥ ८०० ॥
 मृतशोणितसंलितनिर्झराम्पुच्छलेन किम् ।
 अभयमराजस्य क्रोडतः कुङ्कुमद्रवः ॥ ८०१ ॥
 इत्थं याक्वभूपालखानकासिमयोरभूत् ।
 युद्धं तन्मासमात्रेण न जयो न पराजयः ॥ ८०२ ॥
 अदूलखाननामापि खानकासिमचोदितः ।
 जगाम सवलो योद्धुं काश्मीरान्पर्वतस्थितान् ॥ ८०३ ॥
 युद्धे संनिहिते तेषां मेघैराच्छादितो गिरिः ।
 म्लेच्छानामिव कुर्वद्भिः कालरात्रिसमानताम् ॥ ८०४ ॥
 रराज ध्वनिते मेघे विद्युन्मालातिचञ्चला ।
 जिह्वेयं यमराजस्य स्वादुचर्वणताडिता ॥ ८०५ ॥
 धारासारजले मेघे चलिते निजसैनिके ।
 अदूलखाननामायं स्वर्गमार्गमथाग्रहत् ॥ ८०६ ॥
 श्रीरङ्गो नाम राजाभूजल्लालदीनसेवकः ।
 सोपि तत्समरं प्राप्य स्वर्गमार्गमदिभियन् ॥ ८०७ ॥
 सदाशिवपुरे दुर्गे कृत्वा तिष्ठति मुद्रले ।
 ज्येष्ठरुद्रसमीपस्थः काश्मीरैराश्रितो गिरिः ॥ ८०८ ॥
 तत्र संनिहिते युद्धे निर्ययुः शोणितापगाः ।
 यभूय संगमो यासां सद्य नद्या वितस्तया ॥ ८०९ ॥

[मेर्जाआदूलनामा पातिशाहिसेवको युद्धार्थं जगाम । तस्मिन्नेवसरे
काश्मीरालंशिरखानकलोकैर्याकूबलोकस्य युद्धं बभूव । तयोर्युद्धे
सैनिकृष्टे आदूलखानोपि जगाम । आदूलखानमायातं दृष्ट्वा याकूब-
लौको वदति स्म । इह मुगला आगताः । ते चालंशिरखानसैनिकं
त्यक्त्वा आदूलखानं जगृहुः । तेन सह युद्धमभूत् । अलंशिरखान-
लोकोपि आदूलखानसहायतां चकार । याकूबेन सह युद्धं चकार ।
आदूलखानोप्यलंशिरखानस्य संतुष्टो बभूव । पातिशाहिकार्यं त्वया
कृतमिति वचनमुवाच । श्रीरङ्गोपि रायसिंहवद्धसंवन्धो व १ तस्य
निकटे चत्वारिंशद्राजपुत्रा आसन्वपि पतिते । श्रीरङ्गो र १पुत्रानव-
दत् । भो राजपुत्रा यूयं चलत । अहं पङ्कुरस्मि च १लतुं समर्थो
नास्मि । ते चावदन् मैयं राजपुत्रजातौ चलनं न वर्तते पातिशाहो
राजपुत्रेषु संमानं करोति । अत एव अस्माभिर्ह १रक्षणीयेति ।
ते राजपुत्रा न चेहः]

इत्थं विधाय समरे निहते च लोके

कास्मीरखानयवनस्य बभूव भीतिः ।

भग्नानवेक्ष्य यवनान्परिभूयमानाः

काश्मीरलोकनिकराः सहसा वचल्लुः ॥ ८१० ॥

पार्तोमेतादृशीं श्रुत्वा जल्लालर्दानभूपतिः ।

सैदयूरुधनानस्य चकाराज्ञां निर्गापया ॥ ८११ ॥

पार्तो यूसुवपानस्य श्रुत्वा याकूबभूपतिः ।

घचाल गर्जितं श्रुत्वा मृगेशस्येव जम्बुकः ॥ ८१२ ॥

श्रीकाश्मीरसरोजमध्यनिरतं लोभाशया संगतं

याकूबामिधरात्रियञ्चवपुषं नोद्यद्बहिर्निर्गमम् ।

कासिमखानकण्डूपदं भययुतं कुर्वन्क्षणाग्रिभयं

सूर्योयं जयति प्रकाशसहितो यूसूयराणाभिधः ॥ ८१३ ॥

शंशचक्रादयो लोका मिर्जायूसुवचार्तया ।

चेलुरुड्डयनत्रस्ताः श्येनस्येव कपोतकाः ॥ ८१४ ॥

यूसुवखान आयाते भयात्कासीमखानकः ।

निर्ययाबुदिते सूर्ये चक्राहो विरहादिव ॥ ८१५ ॥

मिर्जायूसुवखानस्य कश्मीरजनसंयुतः ।

रहदमीरनामाभूत्सदासेवनतत्परः ॥ ८१६ ॥

मिर्जायूसुवखानेन जल्लालदीनभूपतेः ।

काश्मीरा बहयो लोकाः प्रहिताश्चरणान्तिकम् ॥ ८१७ ॥

अथ यकूबभूपाल आययौ काष्ठवाटतः ।

तथैव मुल्लाजेतुं पतङ्गोर्नि यथा मदात् ॥ ८१८ ॥

मिर्जायूसुवखानेन महादाभिधसंयुतः ।

हाजीमीरकन्यमापि प्रहितस्तज्जिगीपया ॥ ८१९ ॥

तस्याचलेभवन्नोना मुगलानां च भूतले ।

ते उभे तुलया धृष्टा विधिर्वलमिवैक्षत ॥ ८२० ॥

यवनैर्नैर्ऋते भूमौ काश्मीरैश्च नगोपरि ।

अन्योन्यसंनिकर्षे तु गन्तुं शक्ता न तेभवन् ॥

सिंहनादोभवन्मध्ये सेनयोरुभयोस्तयोः ।

लोकजिघत्सया शब्दो यमदंष्ट्रोद्भवो यथा ॥ ८२१ ॥

ततोभूत्तुमुलं युद्धं देवदानवभीषणम् ।

महायोधगुणग्रामनिकपोपलसंनिभम् ॥ ८२२ ॥

काश्मीरक्षिप्तपापाणकम्पितानन्तप्लुवाः ।

आसन्पुद्धं द्रुमा दृष्ट्वा भयाद्धूतकरा इव ॥ ८२३ ॥

महायोधकृतानन्तसिंहनादापदेशतः ।

क्रन्दन्निवाभयचत्र पर्वतोपि भयाकुलः ॥ ८२४ ॥

योधक्षिप्तशरघ्रातच्छन्नस्कन्धा महाद्रुमाः ।
 तदृष्ट्वा तुमुलं युद्धमासन्नोमाञ्चिता इव ॥ ८२६ ॥
 युद्धं बहुविधं कृत्वा तुष्टं मुद्गलसैनिकम् ।
 स्वयलं भग्नमालोभ्य याकूवोभूद्भयाकुलः ॥ ८२७ ॥
 मघोधचन्द्रमा मन्ये प्रस्तो यवनराहुणा ।
 केवलोहं कथं शक्तो म्लेच्छसङ्ग्रामसागरे ॥ ८२८ ॥
 इत्युक्त्वा स च याकूवः केवलोप्यचलत्ततः ।
 काष्ठधादान्तरं प्राप लज्जमानो दिने दिने ॥ ८२९ ॥
 जलालदीनसेवार्थं गते यूमुवपानके ।
 भ्राताभून्मिर्जयद्वाकः कश्मीरेष्वधिकारवान् ॥ ८३० ॥
 विचारे विहिते तेन निर्वधौ सफलो जनः ।
 चकोर इव शीतांशाबुदयं प्रति गच्छति ॥ ८३१ ॥
 कुर्वन्तमेरुद्रा हिंसां वणिजं निजवेश्मनि ।
 कण्ठे निवद्धश्च तन्मांसं नगरं प्रत्यवलायत् ॥ ८३२ ॥
 यः कश्चित्पुरुषो मोहात्प्राणिहिंसां करिष्यति ।
 पतादृशं महत्कष्टमवाप्स्यति न संशयः ॥ ८३३ ॥
 एकदा यवनः कश्चिदपराधविनाशितम् ।
 कश्चिज्जघान काश्मीरं पुरुषं मदविह्वलः ॥ ८३४ ॥
 निहतं पुरुषं सम्यगन्तर्धाय जलान्तरे ।
 न मया निहतः कश्चिदित्यूचे स मृषा वचः ॥ ८३५ ॥
 विभक्तस्तत्कुटुम्बेन तत्क्षणं मिर्जयद्वाकः ।
 उवाच हेतुना केन काश्मीरो निहतस्त्वया ॥ ८३६ ॥
 उवाच यवनस्तं च नैव कश्चिन्मया हतः ।
 यद्ययं निहतस्तस्य कथन्धः कुत्र तिष्ठति ॥ ८३७ ॥

शंशचक्रादयो लोका मिर्जायूसुवचार्तया ।

चेलुरुद्रयनत्रस्ताः श्येनस्येव कपोतकाः ॥ ८१४ ॥

यूसुवखान आयाते भयात्कासीमखानकः ।

निर्ययावुदिते सूर्ये चक्राहो विरहादिव ॥ ८१५ ॥

मिर्जायूसुवखानस्य कश्मीरजनसंयुतः ।

हृदयमीरनामाभूत्सदासेवनतत्परः ॥ ८१६ ॥

मिर्जायूसुवखानेन जलालदीनभूपतेः ।

काश्मीरा बहवो लोकाः प्रहिताश्चरणान्तिकम् ॥ ८१७ ॥

अथ कश्मीरभूपाल आययौ काष्ठवाटतः ।

तथैव मुहलाजेतुं पतङ्गोऽग्निं यथा मदात्

मिर्जायूसुवखानेन महदाभिधसंयुतः ।

हाजीमीरकन्यमापि प्रहितस्तज्जिगीषया ॥ ८१८ ॥

तस्याचलेभवत्पुत्रा मुगलानां च भूतले ।

ते उभे तुलया धृष्ट्या विधिर्वलमिवैक्षत ॥ ८१९ ॥

यवनैर्नैर्ऋते भूमौ काश्मीरैश्च नगोपरि ।

अन्योन्यसंनिकर्षे तु गन्तुं शक्ता न तेभवन ॥ ८२० ॥

सिंहनादोभवन्मध्ये सेनयोरुभयोस्तयोः ।

लोकजिघत्सया शब्दो यमदंष्ट्रोद्भवो यथा ॥ ८२१ ॥

ततोभूत्तुमुलं युद्धं देवदानवभीषणम् ।

महायोधगुणग्रामनिकपोपलसंनिभम् ॥ ८२२ ॥

काश्मीरशिशुपापणवमिस्तान्तपल्लवाः ।

आसन्युद्धं द्रुमा दृष्ट्वा भयाद्धूतकरा इव ॥ ८२३ ॥

महायोधकृतानन्तसिंहनादापदेशतः ।

क्रन्दन्निवाभवत्तत्र पर्वतोपि भयाकुलः ॥ ८२४ ॥

मिर्जायूसुवखानोसौ नृपसेवाविचक्षणः ।

देशं ररक्ष निःशेषमादेशेन विशेषतः ॥ ८६१ ॥

श्रीमज्जलालद्दीनेन मिर्जायूसुवरोपतः ।

विहितः काजिआलाख्यः कश्मीरेष्वधिकारवान् ॥ ८६२ ॥

वार्षिके ढौकिते तेन मिर्जायूसुवसेवकाः ।

अधिकारविहीनास्ते गृहे प्राधुर्णिका इव ।

न दत्तं तेन कस्मैचिन्न भुक्तं स्वयमेव वा ॥ ८६३ ॥

किंतु राशीकृतं धान्यं हत्वा स्वर्णमिवाखुना ।

लोका यूसुवखानस्य काजिआलेन भर्त्सिताः ॥ ८६४ ॥

वभूवुः क्षुधयाक्रान्ता निदाघेनेव चातकाः ।

धान्यं राशीकृतं हृष्टा काजिआलेन वर्धितम् ॥ ८६५ ॥

आययावथ काश्मीरलोकस्तद्धरणेच्छया ।

दुष्टेन काजिआलेन द्रविणेन व्ययीकृते ॥ ८६६ ॥

अथ मुद्गललोकस्य विरोधोभूत्परस्परम् ।

भ्राता यूसुवखानस्य मिर्जायाद्वारकोकरोत् ॥ ८६७ ॥

संधिं कश्मीरलोकेन काजिआलजिघांसया ।

विधाय विविधं युद्धं काजिआलोचलत्तदा ॥ ८६८ ॥

पर्वतारोहणादश्वे मृते स्वर्गे च सोगमत् ।

हसैनवेगनामाभूज्जलालद्दीनसेवकः ।

विधाय समरं सम्यग्जीवन्प्रत्याययौ च सः ॥ ८६९ ॥

चित्तं विधाय कुटिलं यदनेन वित्तं

संरक्षितं तु रिपुभिः खलु भक्षितं तत् ।

हा संहृतं कथेमिति प्रकटप्रहास-

मस्तोकशोकरहितं पदति स्म लोकः ॥ ८७० ॥

येन यत्संचितं वित्तं वञ्चयित्वा कृपीवलान् ।

तत्सर्वं निजलोकेभ्यो मिर्जायाद्वारको ददौ ॥ ८७१ ॥

जलालदीनभूपालपादसेवापराङ्मुखः ।

जग्राह मिर्जायाद्वारो राज्यं कश्मीरमण्डले ॥ ८७२ ॥

तद्दृष्ट्वा भाविसद्ग्रामभीतिचञ्चलमानसाः ।

ततः समस्तकाश्मीरा हाहेति जगदुर्जनाः ॥ ८७३ ॥

इत्थं निशम्य चरितं यवनस्य तस्य

जलालदीननृपतिः सहसा जगाम ।

रोपेण रुद्धकटकं कटकं विसार्य

चूर्णोच्चकार च स पर्वतदुर्गमार्गम् ॥ ८७४ ॥

ततो जलालदीनेन बहुलोकसमन्वितः ।

श्रीमच्छेषफरीदाख्यः प्रहितस्तज्जिगीषया ॥ ८७५ ॥

स ररोह ततो हस्तिगंजपर्यन्तमस्तकम् ।

उदयाद्रिमिव प्राप्तः साक्षाद्भास्करसारथिः ॥ ८७६ ॥

तस्मिन्नपसरे मिर्जायाद्वारो निजसेवकैः ।

प्राप्य शूरपुरग्रामं निहतो द्रोहकर्मणा ॥ ८७७ ॥

हृतं तं पतितं दृष्ट्वा जम्बूकश्चाशितामिषम् ।

स्यामिद्रोहोति धूहृत्य सहसा जगदुर्जनाः ॥ ८७८ ॥

आयात एष भगवानिह चक्रवर्ती

पूजाधनेकाधिधिना च मया विधेया ।

इत्याफलम्य स उपायनभक्तियुक्ति

याद्वारको रचितप्राप्तिजजीवितेन ॥ ८७९ ॥

मिर्जायाद्वारको तस्मिन्निहते निजसेवकैः ।

ततः शेरफरीदाख्यः स प्राप नगरान्तरम् ॥ ८८० ॥

साक्षाच्छेषफरीदेन रक्षिते नगरान्तरे ।

चौराणां नाभवन्मार्ग उलूकानामिवोपसि ॥ ८८१ ॥

ततो जलालदीनोसौ द्रष्टुं कश्मीरमण्डलम् ।

आययौ कुङ्कुमाक्षोटफलपुष्पोपशोभितम् ॥ ८८२ ॥

काचिद्दर्शनकाङ्क्षिणीं प्रियसखीं संदर्शयन्ती नृपं

व्यग्राभूदपरा चमूपतिरयं दृष्टो मयेत्यब्रवीत् ।

काचिद्बुद्धपयोधरं समचलत्संतर्जयन्ती शिशु-

मित्थं भूपविलोकने समभवत्पौराङ्गनानां त्वरा ॥ ८८३ ॥

ततः काश्मीरलोकेन कृते भूपतिदर्शने ।

सद्यः प्रतिगृहं नित्यं प्रावर्तत महोत्सवः ॥ ८८४ ॥

पुरा चक्रकुलोत्पन्नैर्भूपैर्जातिविरोधतः ।

ब्राह्मणेश्यस्तदा दण्डो गृहीतः किल वार्षिकः ॥ ८८५ ॥

यो ररक्ष निजां जातिं कुलशीलसमन्वितः ।

स ददौ वार्षिकं राज्ञे करं प्रतिगृहं द्विजः ॥ ८८६ ॥

ब्रह्मयज्ञोपवीतस्य रक्षणाय समर्पितः ।

प्रत्यब्दं ब्राह्मणे राज्ञां चत्वारिंशत्पणाः कराः ॥ ८८७ ॥

उत्तमो ब्राह्मणो देशं तत्याज म्लेच्छदुषितम् ।

तत्याज मध्यमो लज्जां जातिं तत्याज चाधमः ॥ ८८८ ॥

म्लेच्छमेघे स्थिते तस्मिन्नन्धकारितदिङ्मुखे ।

विप्रा देशान्तरं जग्मुर्मराला इव मानसम् ॥ ८८९ ॥

तादृशान्ब्राह्मणाञ्छात्वा जलालदीनभूपतिः ।

चक्रवंशक्रमायातं विप्रदण्डं न्यवारयत् ॥ ८९० ॥

कश्मीरदेशे विप्राणां यो यः पूजां करिष्यति ।

तस्मै तस्मे प्रदास्यामि तत्क्षणं पारितोषिकम् ॥ ८९१ ॥

कश्मीरदेशे विप्रेभ्यो वार्षिकं यो ग्रहीष्यति ।
 अचिरात्तस्य भूपालो गृहमुत्पाटयिष्यति ॥ ८९२ ॥
 इत्यादेशेन भूपस्य हतवार्षिकसाध्यसाः ।
 आशीर्वादपरा आसन्ग्राहणा ब्रह्मवादिनः ॥ ८९३ ॥
 साक्षाज्जलालदीनोयं जीयाद्वर्षशतार्बुदः ।
 योस्माकं वार्षिकं धण्डं वारयामास भूपतिः ॥ ८९४ ॥
 चक्रजंशप्रभूणां हि भूपतीनां मदाश्रया ।
 नित्यं धेनुसहस्रस्य मृत्युरासीदवारितः ॥ ८९५ ॥
 म्लेच्छान्धकारविध्वस्ता मित्रदर्शनवर्जिताः ।
 ग्राहणा भन्वतप्यन्त रात्रौ पद्माकरा इव ॥ ८९६ ॥
 देशेस्मिन्म्लेच्छदायाग्निशोपिताशेषवृत्तयः ।
 नावमुर्धाहणाः सर्वे दग्धारण्ये मृगा इव ॥ ८९७ ॥
 कचिद्भासः कचिद्भासः कचिच्चैव निमत्स्रनम् ।
 जम्बुकस्येव विप्रस्य पथि संचरतोभवत् ॥ ८९८ ॥
 जलालदीनभूपालनित्यसेवनतत्परः ।
 वभूव रामदासाख्यो विप्राणामुपकारकः ॥ ८९९ ॥
 तादृशान्ग्राहणान्दृष्ट्वा रामदासो महायशाः ।
 वितीर्णस्वर्णदुर्वर्णो वभौ कर्ण इवापरः ॥ ९०० ॥
 यद्वर्णैरमृतमेव ददाति मेघ-

स्तद्वर्जितेन स विकथ्यत एतदेव ।

दानं सदैव ददतो न वभूव तस्य

श्रीरामदासगृपतेर्हृदयेमिमानः ॥ ९०१ ॥

मान्धातमन्ददाता भवसि गुणगणैः कर्ण कर्ण पिघेहि

म्रीडा जीमूतवाह त्वयि भवति न या किं बले त्वं बलीयान् ।

सत्यं त्वावेक्षि नित्यं किमु तव यशसा विक्रमादित्य कृत्यं

दानं सम्यग्विधानं वितरति चतुरं रामदासः सदा सः ॥ ९०२ ॥

[अकवरसेवकेन रामदासेन ब्राह्मणगृहं प्रति रजतमुद्राशतं सुवर्ण-
मुद्रासहितं समर्पितम् । रजतमुद्रापञ्चाशत्सहस्राणि रामदासेन
ब्राह्मणानां दारिद्र्यदूषितानां परिकल्पितानि ।

यावदन्तरमदानदानयो रामदास जगतीसुरद्रुम ।

अन्यदीयभवदीयदानयोस्तावदन्तरमिति प्रतीयते ।]

निवेधाशीर्वचस्तस्मै ब्राह्मणा ब्रह्मवादिनः ।

गृहं प्रत्याययुः सर्वे पण्डिता निर्मलादयः ॥ ९०३ ॥

अन्येद्युरपि सर्वे ते प्रह्लादा निर्मलादयः ।

संमानिता नरेन्द्रेण वचसामृतवर्षिणा ॥ ९०४ ॥

श्रीमज्जलालदीनोपि रामदासनिवेदितान् ।

विप्राग्निर्वाषयामास चकोरानिव चन्द्रमाः ॥ ९०५ ॥

ग्रामेषु तेन दत्तेषु वभौ पण्डितमण्डलम् ।

मेघे वर्षति दावाग्निसंततमिव काननम् ॥ ९०६ ॥

जल्लालदीनभूपालसदासेवनतत्परः ।

अभूद्राजानकादित्यो भूमिदाने विवेचने ॥ ९०७ ॥

विपक्षं गुणिनं हित्वा स्वपक्षं गुणवर्जितम् ।

पुपोप भूमिदानेन स ज्ञातिस्नेहमोहितः ॥ ९०८ ॥

कश्मीरेष्वथ रामदासवचनक्षुब्धाचलस्फारितं

भूदानामृतमुत्थितं सुविमलं श्रीराजगेहाम्बुधेः ।

आदित्याभिधराहुणा सविबुधान्हा वञ्चयित्वा कथं

नीतं दुर्जनबन्धुदैत्यसुमहत्सत्पुत्रये तत्क्षणम् ॥ ९०९ ॥

साक्षाजल्लालदीनोसौ कथणामृतसागरः ।

स्वर्णदुर्वर्णदानेन मिश्रलोकमपूपुरत् ॥ ९१० ॥

[ततः पातिशाहिः शिखाफैजं समादिशत् । भवता भाण्डागारे
रौप्यमुद्रासहस्राणि गृहीत्वा ग्रामे चाटव्यां च सर्वेषु स्थानेषु ब्राह्म-
णानां भिक्षुकाणां च द्रविणं समर्पणीयमिति तेनापि तथैव कृतम्]

देशं यूसुवखानाय समर्प्य पुनरेव सः ।

जल्लालदीनभूपालो देशान्तरमथागमत् ॥ ९११ ॥

देशे यूसुवखानेनाश्रिते ते निर्वधुर्जनाः ।

उदयाद्रिं गते सूर्ये प्रातः पद्माकरा इव ॥ ९१२ ॥

समर्पिताः प्रतिग्राम कार्पिकाः कृतकार्पिकाः ।

धानुष्काश्च पुनर्युद्धशङ्कया तेन वारिताः ॥ ९१३ ॥

प्रवर्तते यथा हंसः क्षीरनीरविवेचने ।

तथाभूत्सोपि धानुष्ककृपीबलविचारणे ॥ ९१४ ॥

जल्लालदीनसेवार्थं गते यूसुवखानके ।

मिर्जालङ्करनामाभूत्तत्पुत्रोनाधिकारवान् ॥ ९१५ ॥

फलङ्करहितः साक्षात्सदा सर्वशिरोमणिः ।

सुधामयवपुः सौर्यं बालचन्द्र इवावभौ ॥ ९१६ ॥

सेवको यद्यनो लोकं वितस्तातीरमाश्रितः ।

उह्यतां काष्ठभारोयमित्यादिश्य व्यमर्दयत् ॥ ९१७ ॥

तादृशं यवनं दृष्ट्वा मिर्जालङ्करकः स्वयम् ।

उवाच सचिवाञ्ज्शीघ्रं पश्यायं हन्ति मानवान् ॥ ९१८ ॥

अहो मत्सेवका लोकान्काश्मीरान्व्यययन्ति किम् ।

जल्लालदीनभूपालान्न भयं वर्तते फयम् ॥ ९१९ ॥

मार्गे नास्ति विलुण्ठनं न च भयं चौरान्न वा दुर्जना-

ग्रामे वा नगरे प्रयच्छति वणिग्लोको न शुल्कं क्वचित् ।

मेघे वर्षति मेदिनी फलयुता सद्धार्षिकाः कार्षिका

देशं रक्षति न क्षितेः क्षतिरहो जल्लालदीनाभिधे ॥ ९२० ॥

अधुना भवता शीघ्रं यवनोर्यं निरुध्यताम् ।
 इत्याज्ञप्तो निरोद्धुं तमधावत्सचिवः क्षणात् ॥ ९२१ ॥
 चलिते यवने तस्मिन्मयात्तं सचिवोब्रवीत् ।
 भगवन्यवनः सोर्यं त्वद्भयेन पलायितः ॥ ९२२ ॥
 इत्युक्ते तेन भूयः स मिर्जालश्करकोचदत् ।
 अधुना चलिते तस्मिन्मबुक्तं वचनं कुरु ॥ ९२३ ॥
 मध्येवितस्तमानीय नावं काष्ठसमन्विताम् ।
 तथा दहन्तु लोकानां यथा भीतिर्भविष्यति ॥ ९२४ ॥
 तथाविधे कृते तेन मन्त्रिणा यवनास्तदा ।
 ज्वलन्तीं नावमालोक्य भयेनासन्मृता इव ॥ ९२५ ॥
 यः कश्चिद्यवनो मोहात्काश्मीरान्पीडयिष्यति ।
 स निजस्यापराधस्य सत्वरं फलमाप्स्यति ॥ ९२६ ॥
 भूतलान्निर्गता रेजे कुङ्कुमाङ्कुरसन्ततिः ।
 शरद्दिदक्षया शेषशिरःपङ्क्तिरिवोत्थिता ॥ ९२७ ॥
 प्राबुरासीत्ततो हित्वा निर्मलाङ्कुरचोलकम् ।
 शिखा कुङ्कुमपुष्पाणां लज्जयेव शनैःशनैः ॥ ९२८ ॥
 कुङ्कुमपुष्पशोभाढ्यं द्राक्षाक्षोटसमन्वितम् ।
 हृष्टा पद्मपुरग्रामं निनिन्द त्रिदिवं जनः ॥ ९२९ ॥
 खारीके घापिते बीजे श्रावणे भुवि कार्ष्णिकैः ।
 अर्धखारीप्रमाणानि पुष्पाण्यवचितानि तैः ॥ ९३० ॥
 प्रातर्यावन्ति पुष्पाणि चितानि धरणीतलात् ।
 आसञ्चितानि तावन्ति सायं मध्याह्नयोरपि ॥ ९३१ ॥
 यदाप्रभृति नागेन तक्षकेण प्रदर्शितम् ।
 तदाप्रभृति तादृक्षं कुङ्कुमं नाभवद्भुवि ॥ ९३२ ॥

कश्चित्पुष्पावचयनिरतो ढौकयानोपि कश्चि-

त्कश्चिद्भारप्रमथितशिरा नौशयानोपि कश्चित् ।

कश्चिन्नित्यं तुलननिरतो रक्षणे कोपि सक्त-

स्तस्मिन्काले बहुलघुसुखव्याकुलो लोक आसीत् ॥ ९३३ ॥

॥ इति कुद्रुमोत्पत्तिवर्णनम् ॥

अष्टवर्षेष्वतीतेषु जलालदीनमूभृता ।

यूसुवयानादाहृत्य देशेन्येषु समर्पितः ॥ ९३४ ॥

असाफखान आयाते मिर्जायूसुवसैनिकम् ।

पृथक्पृथग्ययौ याते वायाविव रजोभरः ॥ ९३५ ॥

धीमजलालदीनेन प्रद्वितौ निजसेवकौ ।

अल्लदखानसुल्तानमल्लदकुलखानकौ ॥ ९३६ ॥

असाफखानस्तौ ज्ञात्वा जलालदीनसेवकौ ।

देशाधिपतितां दत्त्वा प्रभुपादान्तिकं ययौ ॥ ९३७ ॥

कश्मीरेष्वपि तौ सम्यग्दुर्विचारं विचेरतुः ।

अन्धकारं सदा पृथ्व्यां सूर्याचन्द्रमसाविव ॥ ९३८ ॥

अकवरनृपतेरद्याज्ञया तौ प्रवरपुरान्तिकशारिकासमीपे ।

विदधतुरगमाकलय्यतुर्गे नगनगरीतिनिवृद्धनामधेयम् ॥ ९३९ ॥

बहुविधतपसा विधूय देहं

त्रिदिवनतिः खलु जन्मनि द्वितीये ।

इह नगनगरीं विलोक्य लोक-

त्रिदिवनिदं न समीहतेधिगन्तुम् ॥ ९४० ॥

तस्मिन्नवसरे गेहे यद्धे भूपालसेनया ।

दुःखं धभूय लोकानां नगरान्तरयासिनाम् ॥ ९४१ ॥

तादृशं दुःखमालोक्य वणिग्लोकनिवेदितम् ।

लोकाग्निर्वापयामास निदेशेनेति भूपतिः ॥ ९४२ ॥

नवीननगरीमध्ये 'मामकाः सन्तु सेवकाः ।

यः पीडयति काश्मीरान्सोपरार्थी भविष्यति ॥ ९४३ ॥

आदेशो विहिते तेन जलालदीनभूभृता ।

अथ मुद्गललोकोयं शिथिये नगरीं नयाम् ॥ ९४४ ॥

शारिकापर्वते रेजे नगरी सा सुधासिता ।

राजधानीं समीपस्थां हसन्तीय पुरातनीम् ॥ ९४५ ॥

निर्गते ययने लोफस्तुतोप विहितोत्सवः ।

जलालदीनभूपालसदाशीर्वादतत्परः ॥ ९४६ ॥

द्विसहस्रगृहोपेतमलावदीननिर्मितम् ।

अकस्मादथ मध्याह्ने जज्वाल नगरं क्षणात् ॥ ९४७ ॥

मुद्गलान्निर्गतान्दृष्ट्वा नवीननगरीस्थितान् ।

विरहादिय जज्वाल नगरी सा पुरातनी ॥ ९४८ ॥

गृहशालादिविस्तीर्णं नानाचित्रोपशोभितम् ।

बहिना क्षणमात्रेण भस्मशेषमभूत्पुरम् ॥ ९४९ ॥

पुराणनगरीदाहे सा बभौ नगरी नया ।

सपत्नीविरहे जाते नूतनोदेव बल्लभा ॥ ९५० ॥

॥ इति पातिशाहिकवरजलालदीनस्य काश्मीरप्राप्तिवर्णनम् ॥

॥ इति श्रीप्राज्यभट्टकृता चतुर्थी राजतङ्गिणी ॥

BOMBAY SANSKRIT SERIES.

Edited under the superintendence of Dr. P. Peterson and Dr. R. G.

Bhāndārkar.

	Rs.	a.	p.
No. I.—Pañchatantra, Books IV. and V. Edited, with Notes, by Dr. Bühler	0	4	0
No. II.—Nāgopbha'ta's Paribhāshendus'ekhara. Edited and explained by Dr. Kielhorn. The Sanskrit Text and various Readings, Part I.	0	8	0
No. III.—Pañchatantra, Books II. and III. Edited, with Notes, by Dr. Bühler.	0	4	0
No. IV.—Pañchatantra, Book I. Edited, with Notes, by Dr. F. Kielhorn . . . (<i>In the press</i>) . . .			
No. V.—The Raghuvams'a of Kālidāsa, with the Commentary of Mallinātha. Edited, with Notes, by S. P. Pandit, M. A. Part I., Cantos I.—VI (<i>In the press</i>)			
No. VI.—Mālavikāgnimitra—a Sanskrit Play by Kālidāsa. Edited, with Notes, by Shankar P. Pandit, M. A.	2	2	0
No. VII.—Nāgopbha'ta's Paribhāshendus'ekhara. Edited and explained by Dr. Kielhorn. Part II. (Translation and Notes), Paribhāshās I.—XXXVII.	0	8	0
No. VIII.—The Raghuvams'a of Kālidāsa, with the Commentary of Mallinātha. Edited, with Notes, by S. P. Pandit, M. A., Part II., Cantos VII.—XIII	0	12	0
No. IX.—Nāgopbha'ta's Paribhāshendus'ekhara. Edited and explained by Dr. Kielhorn. Part II. (Translation and Notes), Paribhāshās XXXVIII.—LXIX.	0	8	0
No. X.—The Daśakumāracharita of Dandin. Part I. Edited, with Critical and Explanatory Notes, by Dr. Bühler	0	8	0
No. XI.—The Nitis'ataka and Vairāgyas'ataka of Bhartrihari, with extracts from two Sanskrit Commentaries. Edited, with Notes, by Kāshmath Trimbak Telang, M. A. (copies not available.)			
No. XII.—Nāgopbha'ta's Paribhāshendus'ekhara. Edited and explained by Dr. Kielhorn. Part II (Translation and Notes), Paribhāshās LXX.—CXII.	0	8	0
No. XIII.—The Raghuvams'a of Kālidāsa, with the Commentary of Mallinātha. Edited, with Notes,			

		Rs.	a.	p.
No. XXXIII.—	Hitopades'a of Nārāyaṇa. Edited by Dr. P. Peterson.	0	14	0
No. XXXIV.—	The Gaudāvaho, by Vākpati. Edited by Shankar P. Pandit.	3	0	0
No. XXXV.—	Mahānārāyaṇa Upanishad. Edited by Colonel G. A. Jacob.	0	7	0
No. XXXVI.—	University Selections of Hymns from the Rigveda. Edited by Dr. P. Peterson.	4	0	0
No. XXXVII.—	S'raṅgadharapaddhati. Edited by Dr. P. Peterson. Vol. I.	3	0	0
No. XXXVIII.—	Naishakarmyasiddhi. Edited by Col. G. A. Jacob	2	0	0
No. XXXIX.—	A Concordance to the principal Upanishads and Bhaggyadgītā, by the same author.	8	0	0
No. XL.—	Eleven Atharvaṇa Upanishads, with Dipikās, by the same author	2	8	0
No. XLI.—	Handbook to the study of the Rigveda, by Dr. P. Peterson. Part I	3	0	0
No. XLII.—	The Das'akumāracharita of Dandin, Part II (completing Dr. Buhler's Edition). Edited with Critical and Explanatory Notes by Dr. P. Peterson.	0	8	0
No. XLIII.—	Handbook to the study of the Rigveda, by Dr. P. Peterson. Part II. comprising the Seventh Mandala with the commentary of Sāyana...	5	0	0
No. XLIV.—	Aphorisms of the Sacred Law of the Hindus, an Index of the Sūtras and the various Readings of the Hirāṇyakeshi-Dharmasūtra, by Dr. G. Buhler, Part I.	2	12	0
No. XLV.—	Rājatarāṅgini. Edited by Pandit Durgaprasād, Part I. containing the first 7 (seven) Tarāṅgas.	3	0	0
No. XLVI.—	Patanjali's Yogasūtras. Edited with the Scholium of Vyāsa and the Commentary of Vāchaspati, by Mahāmahopādhyāya Rājārām Shāstri Bodas.	3	4	0
No. XLVII.—	Pāris'ara Dharma Sāṃhitā with the Commentary of Sāyana Mādhavāchārya, Vol. I, Part I. Edited by Pandit Vāman Shāstri Islāmpurkar	4	4	0
No. XLVIII.—	Iditto do. of do. by do. Vol. I Part II.	4	0	0
No. XLIX.—	Nyāyakośa, 2nd Edition. Edited by Mahāmahopādhyāya Bhīmichārya Zalkikar	12	0	0
No. L.—	Apastamba Dharmasūtra, Part II. Edited by Dr. G. Buhler	2	4	0
No. LI.—	Rājatarāṅgini, Edited by Pandit Durgaprasād, Part II containing the 8th Tarāṅga	2	8	0